

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

Acc 13873/3

P 34298

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT

900000177905

Digitized by Google

C. IVLI CÆSARIS,
A V G V S T I
E T
T I B E R I
N O M I S M A T A

A B
H V B E R T O G O L T Z I O

Q V O N D A M S C V L P T A,
L V D O V I C I N O N N I
C O M M E N T A R I O I L L V S T R A T A.

31 JAN 1955

[illegible]

100

100-443887-100

100-443887-100

100

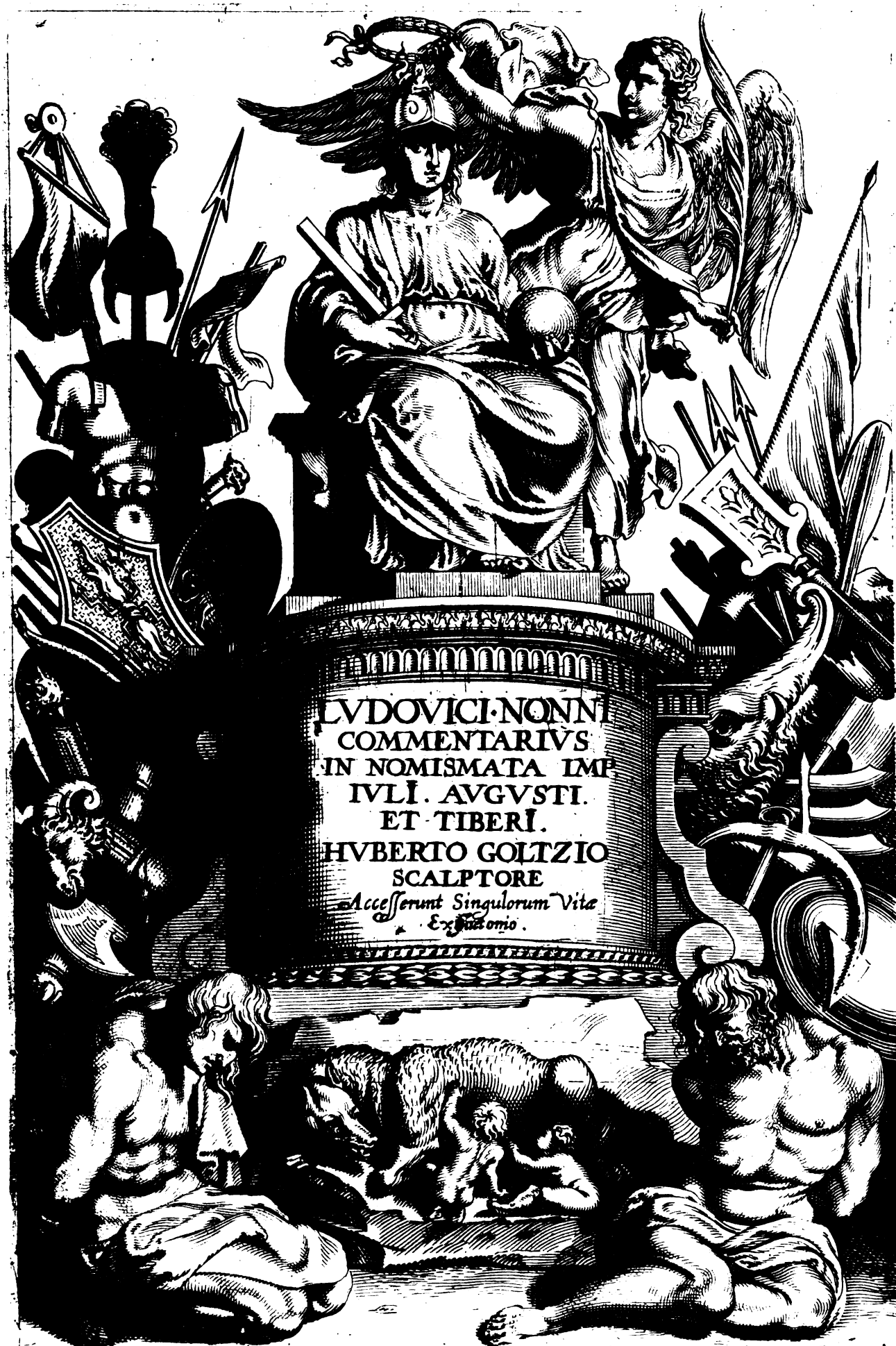
100

100-443887-100

ИЗДАНИЕ ПОСЛЕДНЕЕ

100-111000

[illegible][illegible]

LVDOVICI·NONNI
COMMENTARIVS
IN NOMISMATA IMP.
IVLI·AVGVSTI.
ET TIBERI.
HVBERTO GOLTZIO
SCALPTORE
*Accesserunt Singulorum Vita
Ex Goltzio.*

ANTVERPIÆ, IN OFFICINA PLANTINIANA BALTHASARIS MORETI M. DC. XLIV.

1.2 11 1200

NOBILI AMPLISSIMOQUE
VIRO
NICOLAO
ROCCOX
ANTVERP. VI. CONSVLI
LVDOVICVS NONNIVS

D. D.

ERVNT Ionicos aliquot adole-
scentes, Vir Amplissime, retis
iactum à piscatoribus emisse:
qui dum lautos pisces exspe-
ctant, aureum Tripodem ex
imo pelago eductum vident:
ortà mox inter illos contentio-
ne, cui potissimùm cederet; iu-
bente Delphico oraculo, Sapientissimo Græcorum
detulisse. Mihi, licet in re dispari, non absimile
accidit; inquirenti enim, cui potissimùm Vetera
hæc Nomismata (quous Auro Obryzo cariora.)
ab Huberto Goltzio quondam publicata, novisque
à me Commentariis illustrata, dedicarem; monen-

te Pythio, tibi potissimum visum est inscribere, quod omnis rei Antiquariae inter Belgas, praefiscine dixerō, longè esses eruditissimus: non solum enim maximis impensis pulcherrimum Antiquitatis Thesaurum vndique collegisti, sed peritissimus etiam iudex censeris, adeò ut inter doctiores elegantissimus, & inter elegantiores doctissimus iure dici posses; quod ut in priuata fortuna non cuius facile, ita etiam publicis grauissimisque negotiis districto non proclive est assequi. Nam licet difficillimis Reipublicae temporibus saepius Consulatum gesseris; numquam tamen ardua negotiorum ex animo tuo potuere studia haec amoenissima ita exturbare, ut non subsecundariis horis aliquantulum illis temporis impenderes. Scio à nonnullis elegantias has sperni, & tamquam inutiles passim traduci; quos ego Anticyram iubeo nauigare, ut crassa illorum stupiditas helleboro corrigatur: norunt enim peritiores,

————— *quibus arte benigna*

Et meliore luto finxit praecordia Titan,
quantum lucis ad Historiam Ritusque veteres Nomismatum usus conferat: vnde enim Magnorum Virorum Dignitates, Victorias, Triumphos, Sacrificia, Ludos; vnde Virtutum Deorumque habitus, quàm ex Veterum Nummis quis hauriet? Quem etiam non moueant Magnorum Principum summo artificio expressi vultus, dum in Caesare bellicam gloriam & summam clementiam, in Augusto felicitatem, in Traiano bonitatem, aliasque in aliis Virtutes contemplamur: facilius certè honestae laudis cupidinem nostris animis talis aspectus inducet,

inducet, quàm si videas expressos rudi manu

— *stantes in curribus Æmilianos,*
Et Curios iam dimidios, humerosq; minorem
Corvinum, & Galbam auriculis nasoq; carentem.

Deniq; vix aliquid arcani in tota est Vetustate, quod Nomismata non referant, vt meritò posses illa Mutam Historiam nuncupare. quod vt palàm facerem, aggressus sum Iulij Cæsaris & Augusti Nomismata breuib; Commentariis explicare; nam in priore editione prolixa tantùm erat rerum gestarum Historia: quæ ne prorsus omiſsa à me videretur, adiunxi singulorum Vitas ex Suetonio. Accesserunt pro auctario Tiberij Nomismata, numquam antehac edita, quæ partim ex residuis Goltzij Tabulis, partim ex Æneâ Vico collegimus. Hosce igitur conatus meos Antiquitatis illustrandæ causâ susceptos, Vir Amplissime, benignè patieris tibi inscribi, vt nomine tuo muniti, tamquam Teucer sub Aiakis clypeo, aduersus calumniæ tela latere possint. Antuerpiæ, pridie Nonas Aprilis, M. DC. XX.

• APPRO.

APPROBATIO CENSORIS.

HIC *Commentarius C.V. Ludouici Nonnij in C.IVLI*
CÆSARIS, AVGVSTI & TIBERI *Nomismata*
nihil habet quod Scriptura sacra aut fidei Catholica aduerse-
tur. Poterit ergo ad multorum scientiam augendam imprimi.
Quod testor XXVI. Febr. anni CIO. IDC. XX.

Egbertus Spitholdius S. T. L. Canonicus
& Plebanus Antuerp. Librorum Cenfor.

SVMMA PRIVILEGII.

PHILIPPVS IV. Hispaniarum & Indiarum Rex
Catholicus, & Potentissimus Belgarum Prin-
ceps, Diplomate suo sanxit, nequis *Huberti Goltzij*
Opera omnia præter Balthasaris Moreti voluntatem
vlllo modo imprimat, aut alibi terrarum impressa
in Germaniæ Inferioris ditiones importet, venaliâ-
ve habeat. Qui secùs faxit, confiscatione librorum
& aliâ graui poenâ mulctabitur; vti latiùs patet in
litteris datis Bruxellæ xx. Decembris M. DC. xli.

Signat.

Steenhuyse.

H V B E R T I G O L T Z I I

IN C. IVLII CÆSARIS NUMISMATA

AD LECTOREM PRÆFATIO:

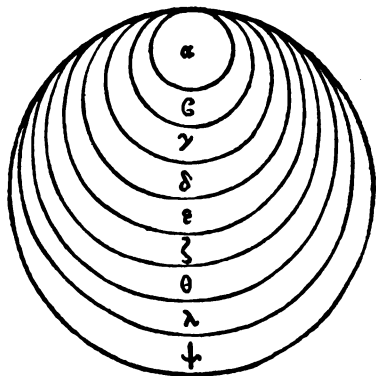
Quâ Characterum, Notarum & Numerorum, qui in Tabellis sunt expressi, ratio explicatur.

VÆCVMQVE toto hoc libro continentur Numismata, in plura, uti vides benigne Lector, distributa sunt Capita, secundum eos qui in infima cuiusq; Tabula ora signati sunt numeros: qua quidem Capita nunc singulas, nunc plures etiam Tabulas complectuntur, ita ut primum quodq; ex his capita ipsa & vultus, tam LEPIDI & ANTONII, quàm CÆSARIS tibi exhibeat: sequentia verò partes auersas, siue diuersa rerum simulachra & Symbola, qua in posteriore Numismatum parte spectantur, tibi proponant: in eum ordinem quâ eius fieri potuit à nobis digesta, quem temporis & rei gesta ordo, & ipsa argumentorum similitudo exigere videbatur: ut quaecumq; ad Religionem siue Res Sacras spectarent, in vnum Caput; qua verò ad Res Profanas, Rem Militarem, Res Gestas, Magistratus, aut aliud aliquod argumentum pertinerent, alia in alia Capita congesta sint. Huic Praefationi Synopsin eorum qua potissimum unaquaque Tabula continet subiecimus, quod non inuiti, nec tibi, uti spero, ingrato consilio factum est.

Littera illa numerales, siue nota arithmetica huius Tabellis, qua in ipsâ Tabula ora siue margine dextris singulorum Numismatum lateribus affixa sunt, inscripta; significant quem quaq; in suo Capite ordinem teneant: ita ut semper cum nouo Capite numerus primarius repetatur.

Characteres autem Graeci α , β , γ , δ , & reliqui, in eisdem Tabellis numeris illis subiecti, amplitudinem siue exilitatem ipsius Nummi demonstrant: ut scilicet intelligas, nummum cui talis aliquis character adscriptus est, eâ esse magnitudine, quantum est intervallum & ambitus in figura hîc adposita, qua ex circulis aliis alio maioribus constat, intra supremam omnium lineam circularem, & alteram cui idem ille character, quem nummo additum vides, superscriptus est.

Alij verò characteres, Tabellis qua nummis incumbunt siue imposita sunt, inscripti, metallum indicant, quo nummi sub ipsis representati, cusi sunt: ita ut AV auro, AR. ar.
* *

AR argento, *AE* ære nummum percussum tibi significet. Et quibus plures huiusmodi characteres superscripti erunt, hos totidem metalli generibus signatos intellige: si duo, duobus: si plures, tribus.

Nota autem arithmetica in iisdem illis Tabellis sub dictis characteribus metallicis adscripta in auersarum partium Tabulis, indicant cui capiti siue faciei ex precedentibus ea pars auersa respondeat, & attribuenda sit. Qua quidem nota numerales si plures erunt, totidem etiam capitibus hoc symbolum cui inscripta erunt subiici credas. Exemplum tibi sit nummus tertius in primâ Tabulâ secundi Capitis Nummorum IULII CÆSARIS, qui habet Æneam Anchisen patrem humeris, & Palladium dextrâ gestantem cum litteris Græcis, cui inscriptum est *Æ* 24. Hunc igitur nummum scias æreum esse, & caput habere, quod in secundâ Tabulâ primi Capitis nummorum Cæsarianorum vigesimumquartum in ordine inuenies. Item nummus octauus in eodem secundo Capite, qui habet Cæsarem ante Martis aram sedentem, cui inscriptum est *AV*. 44. & *AR*. 48. Hunc scias tam auro quàm argento prosum, & duobus subiici Capitibus, scilicet quadragesimoquarto & quadragesimo octauo, qui sunt in quartâ Tabulâ primi illius Capitis. Quod ni à nobis ita factum fuisset, præmissis semel & in unum Caput seorsim coniectis quotquot in nummis occurrebant capitibus, quacumq; vel in aliquo à se inuicem differebant, singulis nummis sua fuissent iungenda capita siue vultus: nec sine maximo temporis dispendio nulloq; cum fructu, & summo cum fastidio, idem caput sæpius representandum: quando sæpe, imò ut plurimum uni capiti *x*. & plura subinde diuersa subiiciuntur symbola: & vicissim unum idemq; symbolum post plura nonnumquam spectatur capita: uti passim hoc ipso in Libro videre est.

Sicubi autem in his partium auersarum Tabulis sub notis metallicis iam dictis, non quidem notas arithmeticas, sed litteram aliquam *A*. *B*. *C*. aut similem conspicias, tum quidem nummus subiectus non ad aliquod Caput precedentium referendus erit, sed ad unum è symbolis in eadem Tabulâ contentis eadem litterâ notatum, siue proximo illud loco situm erit siue remotiori: ita ut dua illa partes coniuncta unum Numisma constituent. Et ubi plures istiusmodi litteras superscriptas videbis, intellige partem illam ad plura symbola similibus litteris notata referri debere, qua singula ad illam partem relata tibi Numisma efficient. Exempli loco fuerit, primus nummus in primâ Tabulâ secundi Capitis Numismatum Cæsarianorum, cui *A*. superscriptum est, in quo est Æneas patrem gestans: qua altera pars est nummi proximè sequentis simili littera *A*. notati, qui tibi Veneris caput exhibet. Item quintus nummus in eadem Tabulâ, in quo sunt tres illa figura, signatus *B*. qui est pars altera illius, qua septima est in eadem Tabulâ *B*. *D*. in quâ spectatur similiter caput Veneris cum litteris *L*. *B* *V* *C* *A*. cui eidem capiti subiicitur & aliud symbolum in eadem Tabulâ undecimo loco representatum, in quo est Elephas & littera *D* *I* *C* *T*. *Q* *V* *A* *R* *T*. cui littera *D*. est inscripta, uti & huic capiti Veneris.

Ita ut rationem instituti mei planè ac dilucidè iam tibi constare putem; si tamen & hoc te prius monuero, in Capite VIII. Numismatum *M*. *A* *N* *T* *O* *N* *I* *I* omnes illas partes siue Legionum signa, qua sunt in primâ & secundâ Tabulâ, & item parte tertia illius Capitis usque ad Legionem Trigesimam, referri debere ad Triremim illam qua est secundo loco in illo ipso Capite, quo loco Legionis secunda signa à nobis consilio prætermissa sunt, ut locum huic Triremi, ad quam omnes illa partes referri debent, daremus. Vale Lector & faue.

SYNO-

SYNOPSIS

EORVM QVÆ

SEQUENTIVM NVMISMATVM

TABVLIS CONTINENTVR.

C. IVLII CÆSARIS NUMISMATA.

- AP. I. TAB. I. C. Iulius Cæsar
Imperator. 1.
TAB. II. C. Iulius Cæsar Imp.
Pontifex Maximus, Consul
iterùm & tertium, Dictator
primùm & iterùm. 2.
TAB. III. C. Cæsar Augur Pont. Max. Imp.
quartum, quintum & sextum, Cos. tert.
quart. & quintum, Dict. tert. quart. & per-
petuò. PARENS PATRIÆ. 3.
TAB. IIII. C. Cæsar Dictator perpetuò.
Post mortem in Deos relatus. DIVVS
IVLIVS. 4.
TAB. V. Diuus Iulius. Et Imp. Cæsar Di-
ui F. 5.
CAP. II. TAB. I. Origo prosapiæ Iulij Cæsaris
à Venere per Æneam. Ratio nominis CÆ-
SARVM ab elephanto occiso, qui Punicâ
linguâ CÆSAR dicitur. 6.
TAB. II. Statuæ & simulachra Veneris Geni-
tricis, Victricis, & Felicis. 7.
CAP. III. TAB. I. C. Iulij Cæsaris Victoriæ ac
Trophæa de Gallis, de Germanis, aliis-
que gentibus. 8.
CAP. IIII. TAB. I. C. Iulij Res gestæ in Æ-
gypto, bello Alexandrino, & alibi. 9.
CAP. V. TAB. I. C. Iulij Cæsaris Victoriæ, Trium-
phi, & Ouatio. 10.
CAP. VI. TAB. I. Colonia sub Iulio Cæsare
deductæ. Agri Veteranis assignati. 11.
CAP. VII. TAB. I. Triumviri & Quatuorviri
Monetales sub Iulio Cæsare, Auro, Ar-
gento, Ære flando, feriundo. 12.
CAP. VIII. TAB. I. M. Antonij, Lepidi, alio-
rumque sub Iulio Cæsare Magistratus, Di-
gnitates, & Officia. 13.
CAP. VIIII. TAB. I. Varia Religiónis Sacer-
dotiorumque insignia, atque instrumenta
sacra. 14.
TAB. II. Tripodes, Sellæ, aliæque tam sacro-

rum quàm ciuiliū Magistratuum Digni-
tatumque insignia. 15.

CAP. X. TAB. I. C. Iulij Cæsaris Diuinitas,
Templa, Aræ, & Statuæ sacræ. 16.

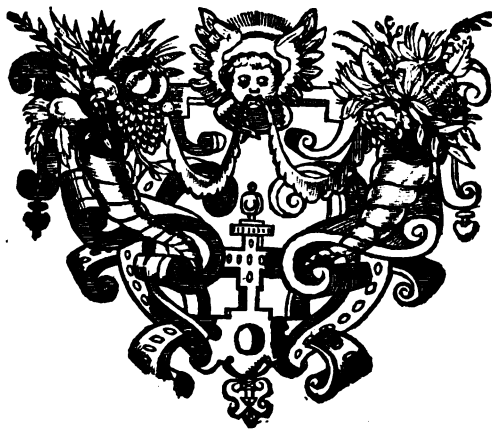
BRVTI ET CASSII ALIORVMQ. C. IVLII CÆSARIS PERCVS- SORVM ET CONIVRATORVM NUMISMATA.

- CAP. I. TAB. I. C. Iulio Cæsare à Bruto &
Cassio cum coniuratis interfecto LIBERTAS
REIPUBLICÆ RESTITVTA. 17.
CAP. II. TAB. I. Bellum ciuile Mutinense in-
ter D. Albinum Brutum & M. Anto-
nium. 18.
CAP. III. TAB. I. Bellum ciuile Philippen-
se contra Brutum & Cassium cæterosq; Cæ-
saris percussores & coniuratos. 19.

M. ÆMILII LEPIDI NUMISMATA.

- CAP. I. TAB. I. M. Lepidus Imperator Pon-
tifex Maximus Triumuir Reipublicæ con-
stituendæ. 20.
TAB. II. M. Lepidus Imp. iterùm Pontifex
Maximus, Triumuir R. P. C. primùm &
iterùm. 21.
CAP. II. TAB. I. M. Lepidi Ædilitas, operaq;
publica in ipsius Ædilitate resecta Eiusdem
sub Iulio Cæsare Præfectura vrbs. 22.
CAP. III. TAB. I. M. Lepidi cum M. Anto-
nio & C. Cæsare in Repub. constituenda,
vlciscendaque Iulij Cæsaris morte, Con-
cordia. 23.
CAP. IIII. TAB. I. Triumviratus R. P. C.
inter Lepidum, Antonium & Cæsarem ite-
ratò initus. Lepidus Pontifex Maximus,
Antonius Augur, Cæsar Pontifex cum si-
gnis instrumentisque Pontificalibus Augu-
ralibusque. 24.
CAP. V. TAB. I. M. Lepidi Res gestæ, Victoriæ
*& 2 &

- & Triumphi ex Hispania, statuæque eque-
stres. 25.
- CAP. VI. TAB. I. Alexandria & Prouinciarum
Africa, quæ diuiso in Triumviratu Impe-
rio Lepido obtigerat, administratio. 26.
- CAP. VII. TAB. I. Tripodes, Sellæ, aliaque
Magistratuum, Honorum & Sacerdotiorum
insignia. Lepidi habitu Pontificali, Vestæ,
aliorumque Deorum statuæ & simula-
chra. 27.
- M. ANTONII NUMISMATA.**
- CAP. I. TAB. I. M. Antonius Imperator, qui
& Imperator Reipublicæ constituendæ ap-
pellatus est. 28.
- TAB. II. M. Antonius Imperator iterum &
tertium, Triumvir R.P.C. 29.
- TAB. III. M. Antonius Imperator, Augur,
Triumvir R.P.C. 30.
- TAB. IIII. M. Antonius Augur, Imp. ter-
tium, Consul designatus iterum & ter-
tium, IIIvir R.P.C. cum Cleopatra Regina
coniuge. 31.
- TAB. V. M. Antonius Augur, Imp. quartum,
Cof. design. tertium, IIIvir iterum R.P.C.
32.
- CAP. II. TAB. I. M. Antonij cum M. Lepido
& C. Cæsare in Republica constituenda,
vindicandaque Iulij Cæsaris morte, Con-
cordia. 33.
- CAP. III. TAB. I. M. Antonij, Lepidi, & Cæsaris
Triumviratus Reipublicæ constituendæ.
Antonius Augur, Lepidus Pontifex Maxi-
mus, Cæsar Pontifex, cum signis instru-
mentisq; Auguralibus Pontificalibusq;. 34.
- CAP. IIII. TAB. I. Triumviratus R. P. C.
inter Antonium, Lepidum, & Cæsarem ite-
ratò initus. Tripodes, Sellæ, aliaque Hono-
rum & Sacerdotiorum insignia. 35.
- CAP. V. TAB. I. Solis, Iouisque Ammonis seu
Lybici capita, Antonijque habitu augurali
statua. 36.
- CAP. VI. TAB. I. L. Antonij fratris M. Anto-
nij, aliorumq; Magistratus & Officia. 37.
- CAP. VII. TAB. I. M. Antonij in Asia aduer-
sus Parthos & Armenios res gestæ, Victo-
riæ, & Trophæa; Ventidijque, qui ab An-
tonio in Parthos missus fuerat, Triumphus
Parthicus. 38.
- CAP. VIII. TAB. I. Legionum Romanarum,
Cohortiumque Prætoriarum & Speculato-
rum Aquilæ & signa militaria; Exercituum-
que & Prætorianorum Fides & Concordia.
39.
- CAP. VIII. TAB. I. Duodecim primarum
Legionum Ro. è triginta Aquilæ & signa
militaria. 40.
- TAB. II. Reliquarum XII. Legionum à
duodecima ad quartam & vicefimam A-
quilæ & signa militaria. 41.
- TAB. III. Reliquarum Legionum ad tricesi-
mam vsque Aquilæ & signa militaria. 42.
- TAB. IIII. Legionum Antiquarum, item
Classicæ, Lybicæ, & Hispanicæ, Aquilæ &
signa militaria. 43.
- CAP. X. TAB. I. M. Antonij in Ægypto res
gestæ. Eiusdem cum Cleopatra Regina
coniugium. 44.
- CAP. XI. TAB. I. Numismata in honorem
M. Antonij à Cæsariensibus & Lugduni
percutta. 45.

NOMIS-

NOMISMATA

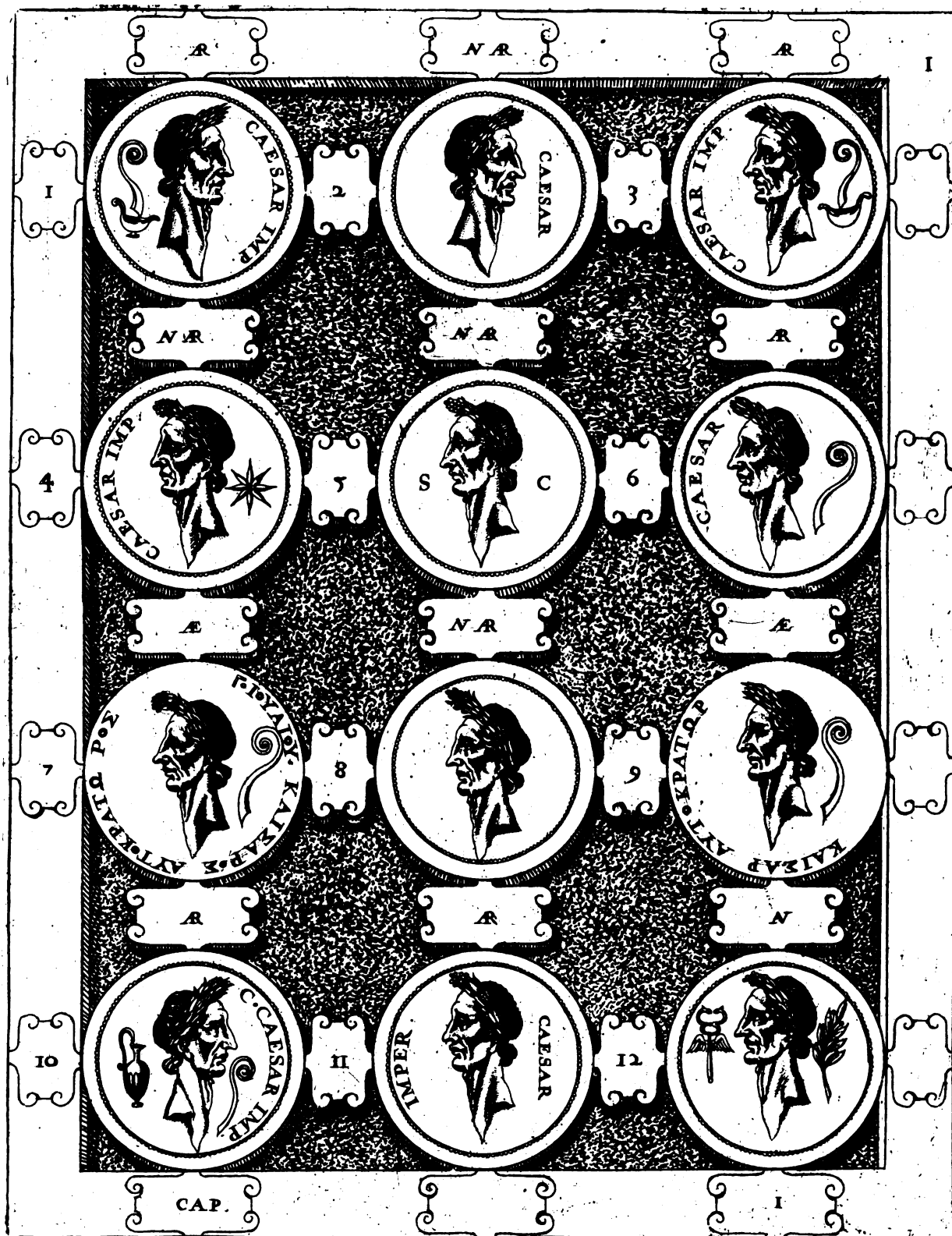
C. I V L I

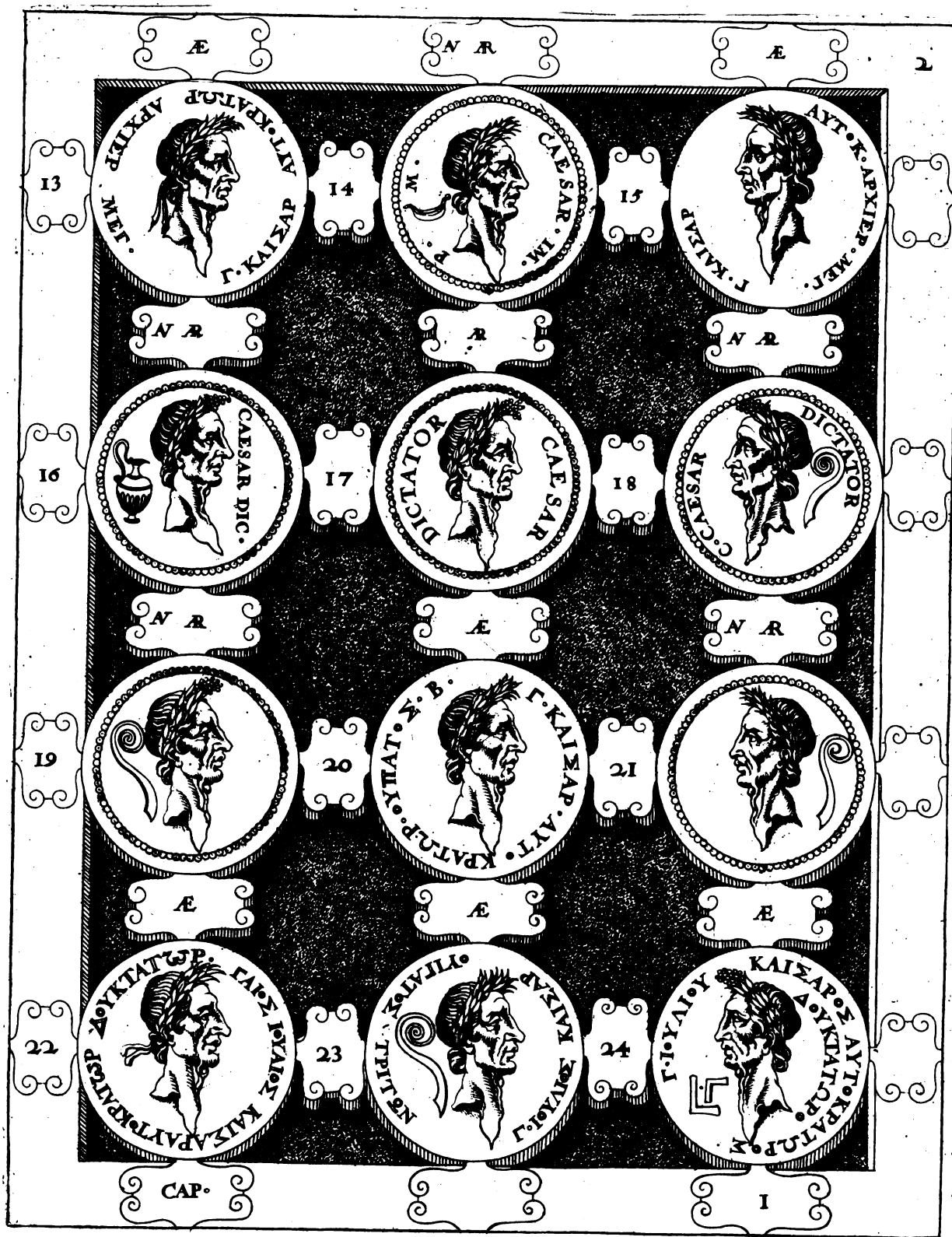
C Æ S A R I S.

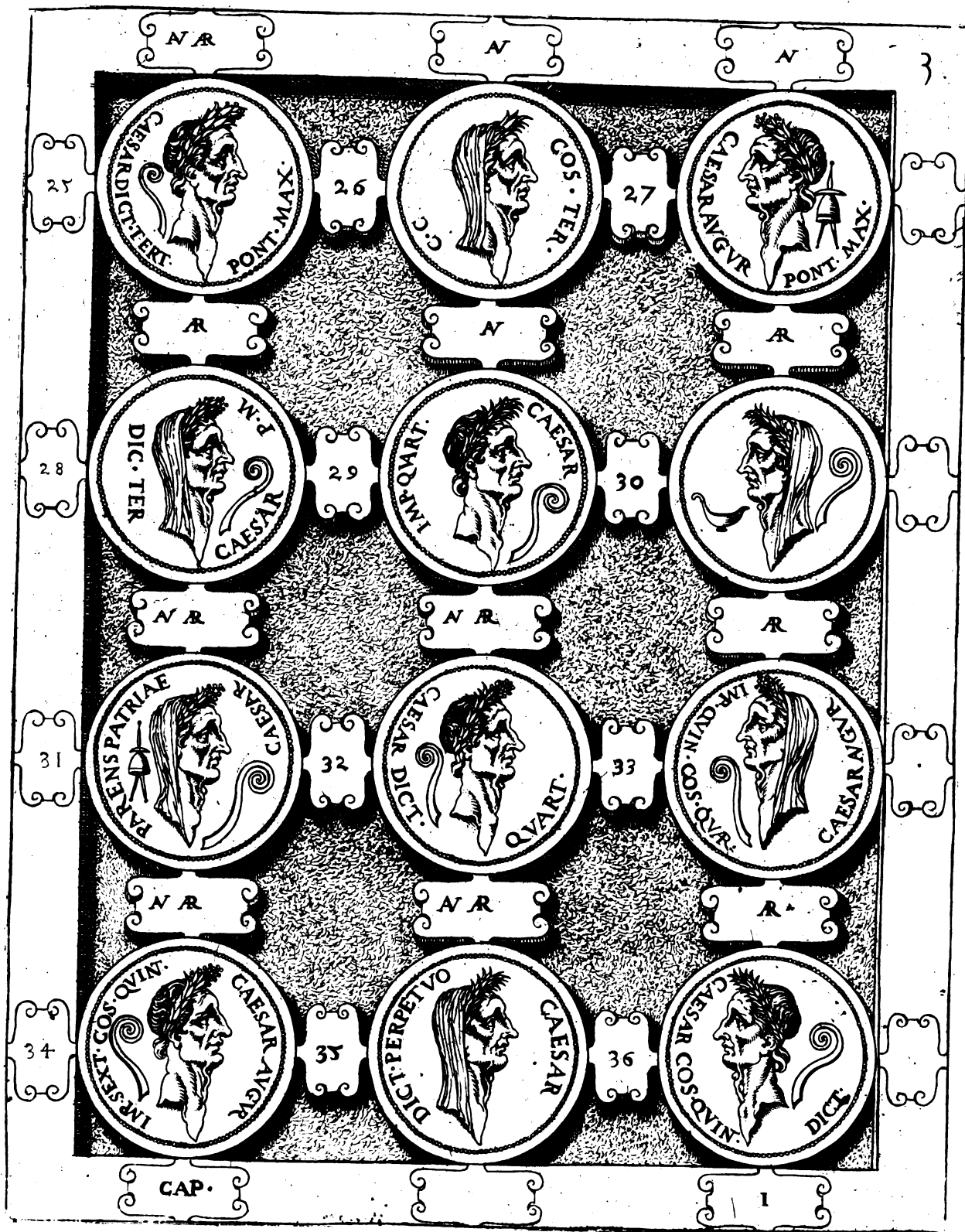
ATAMSTOTT

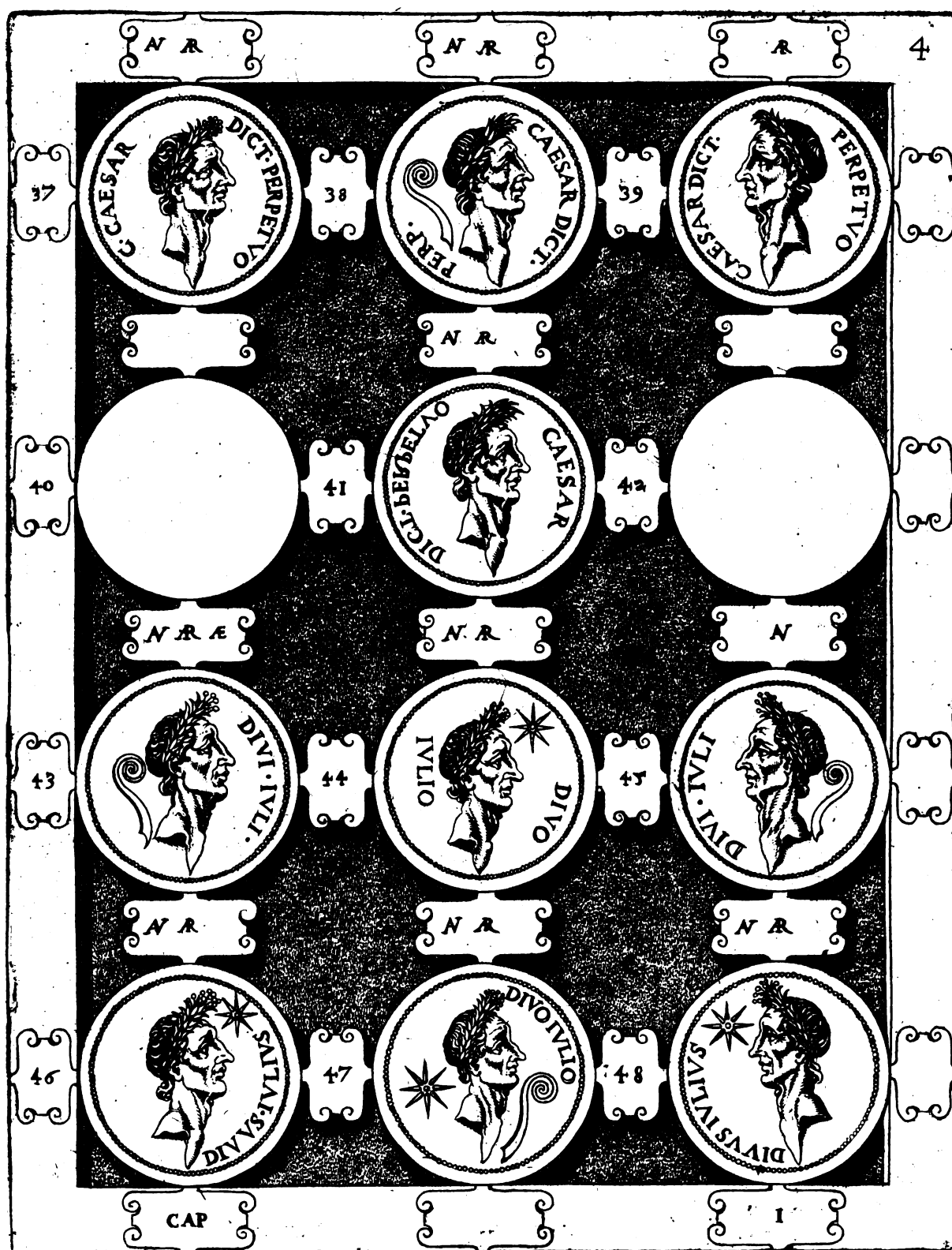
1111

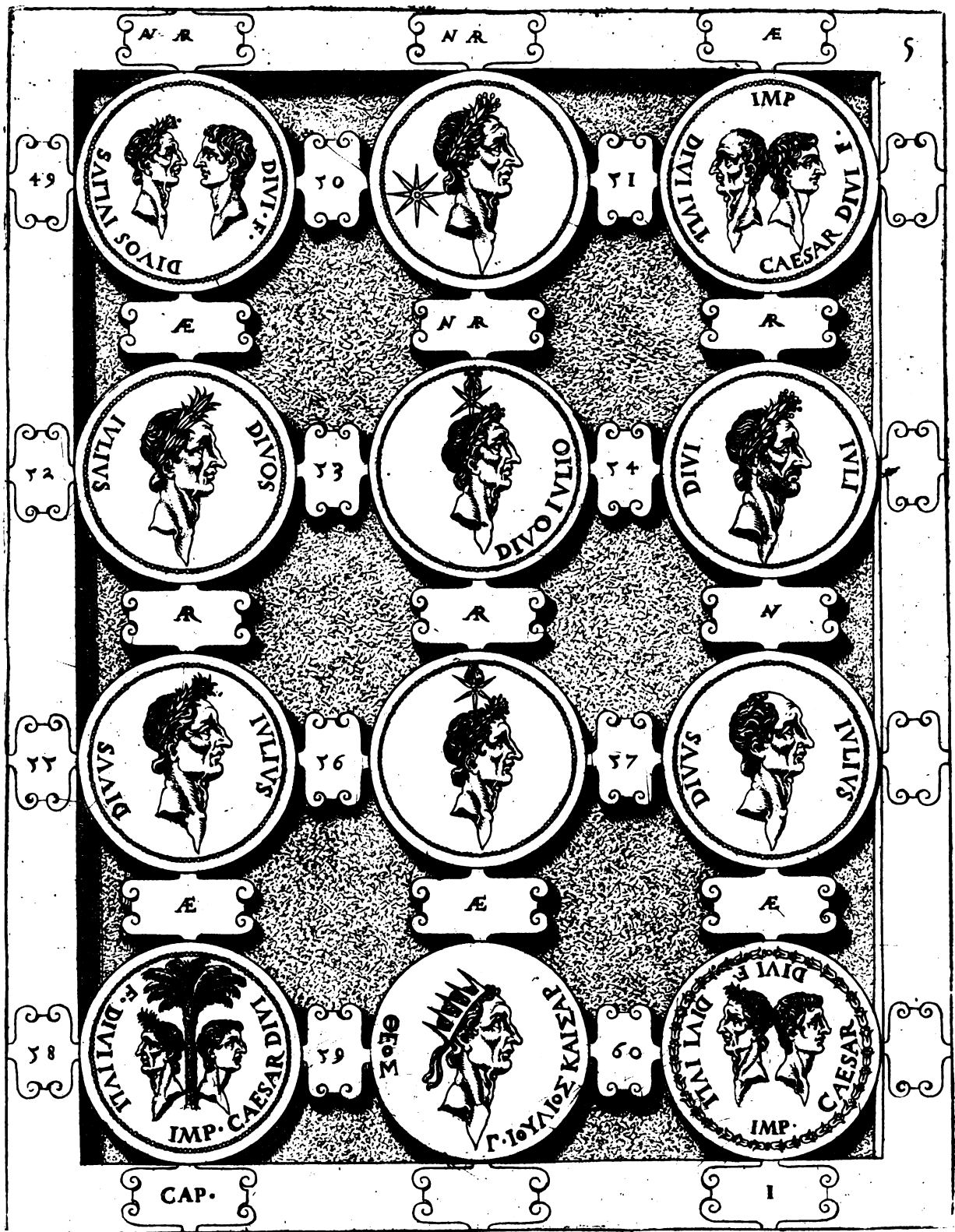
2511250

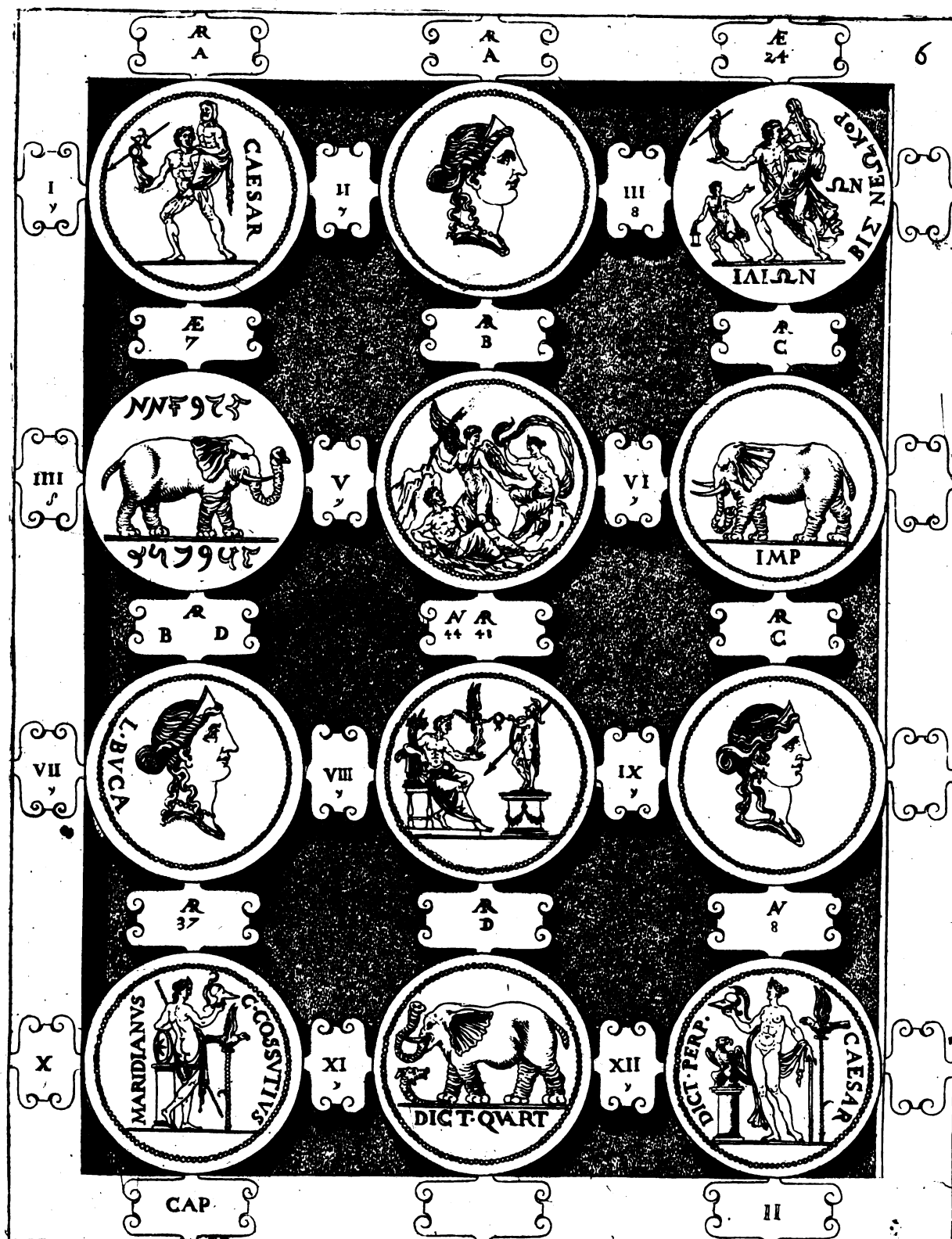

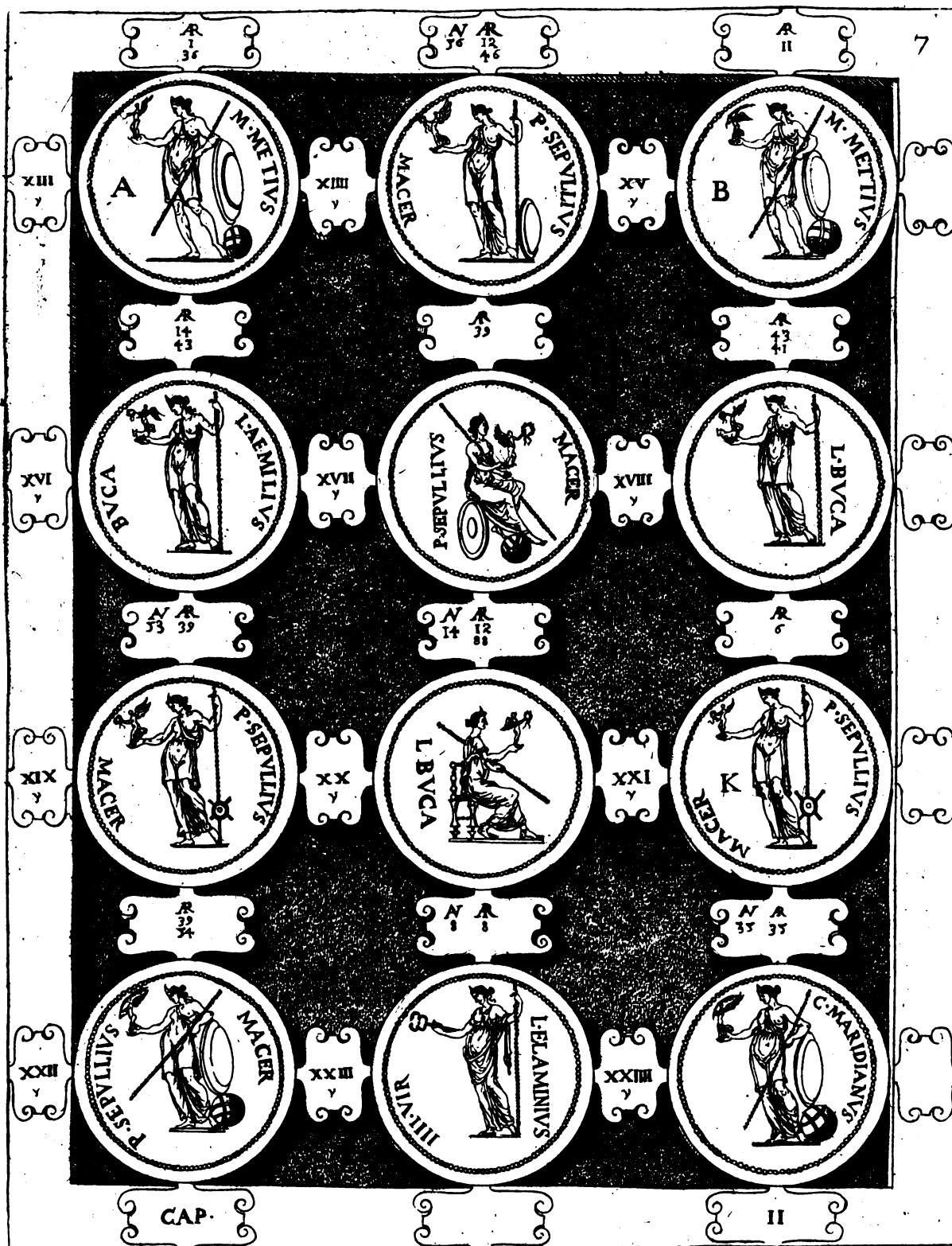

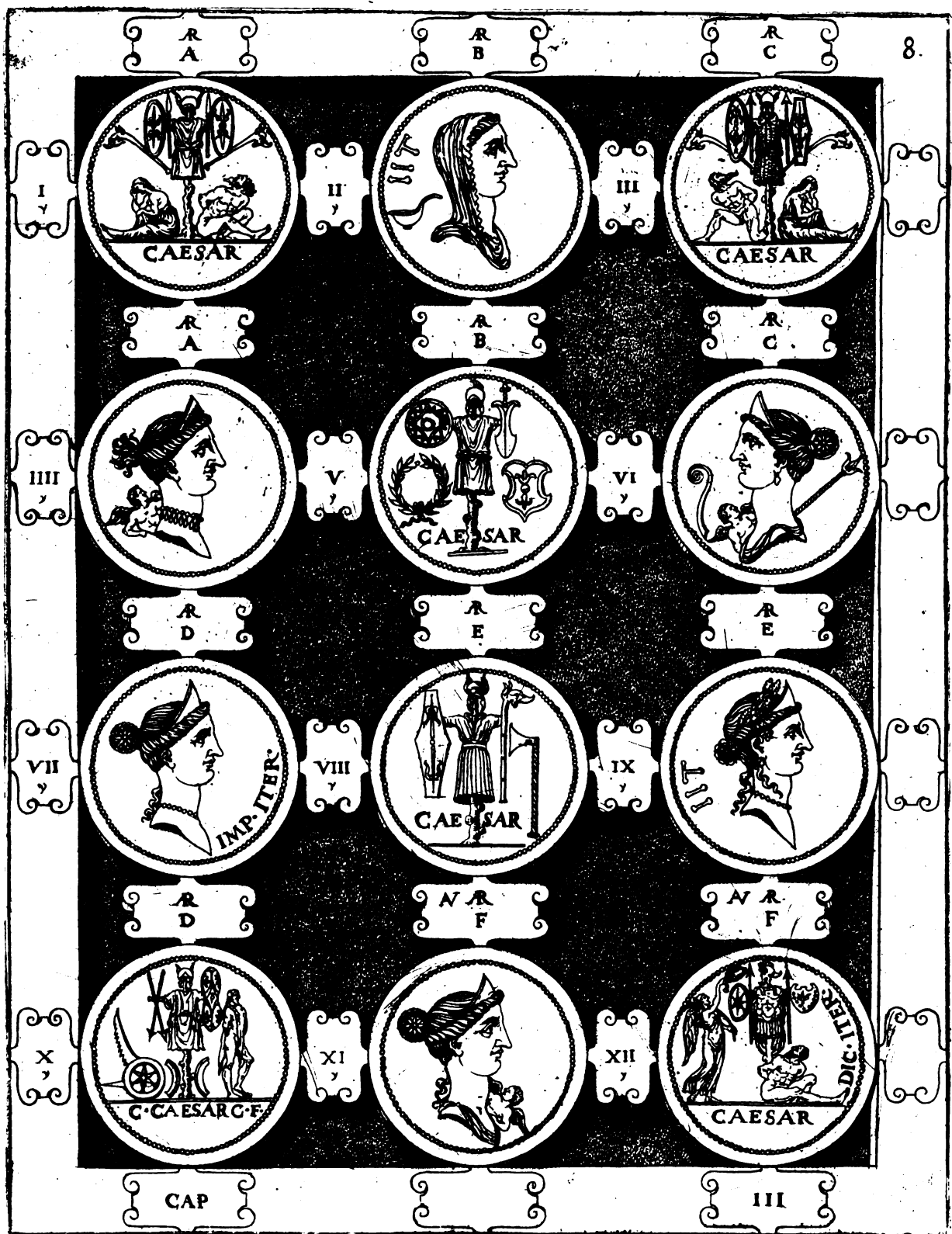

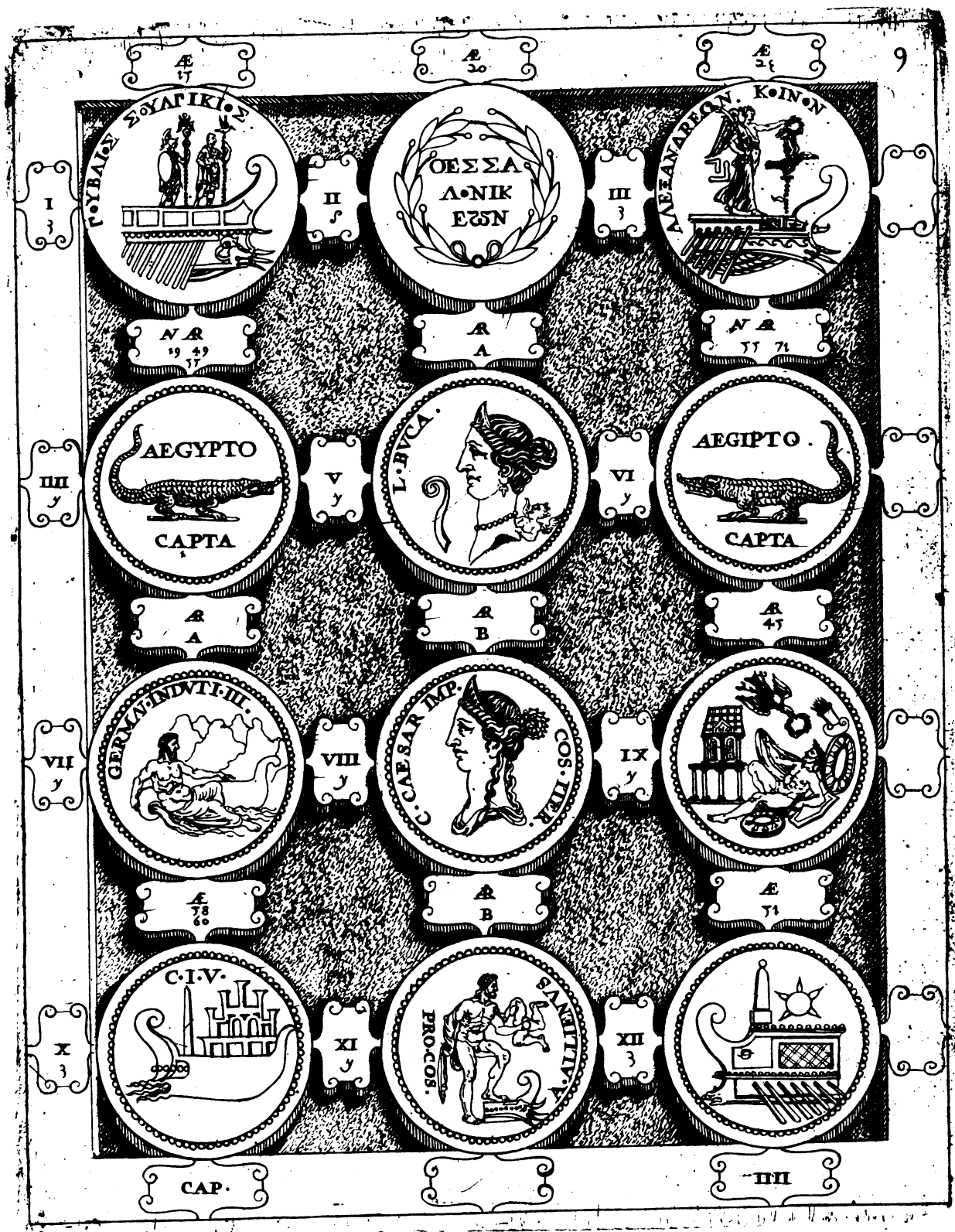

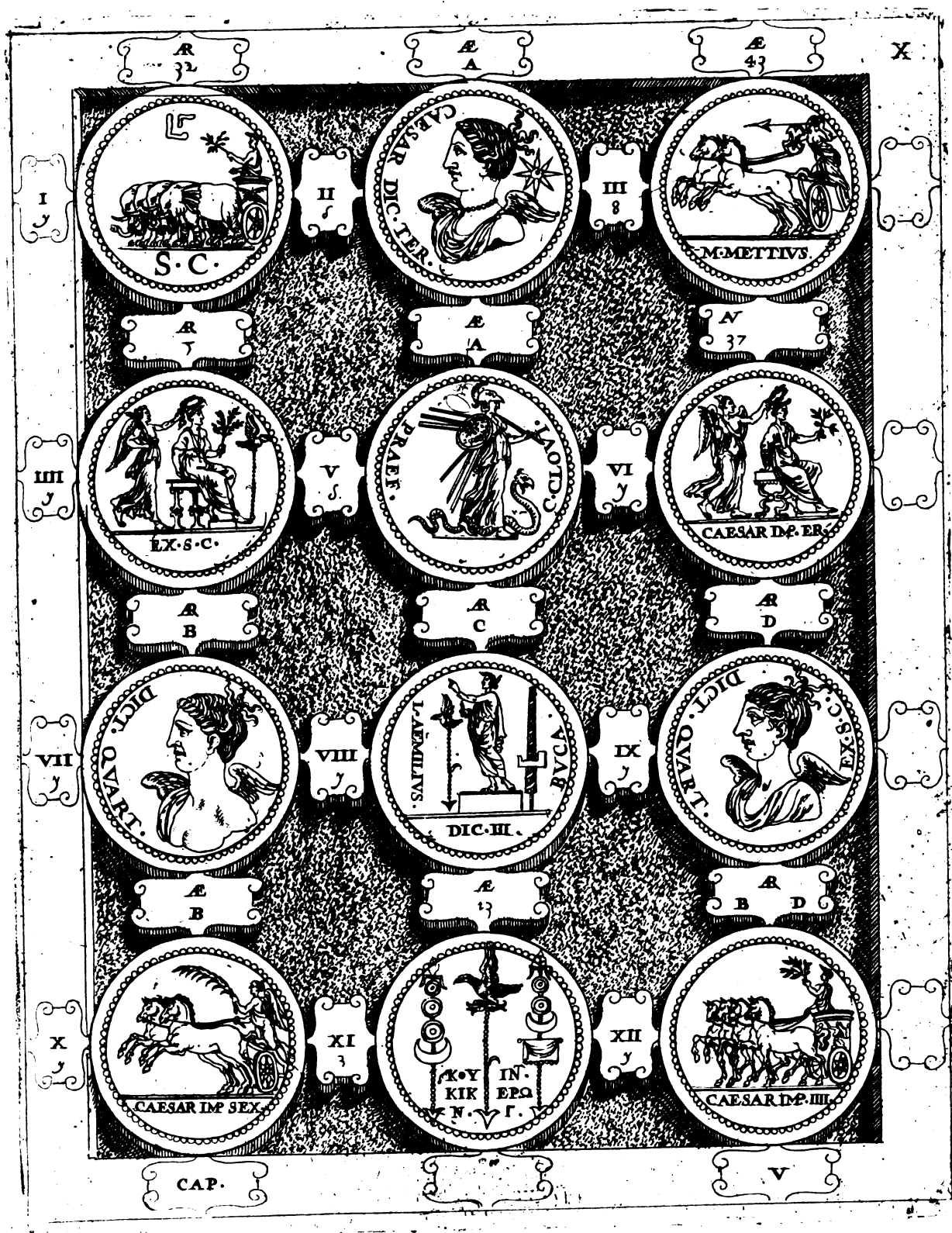

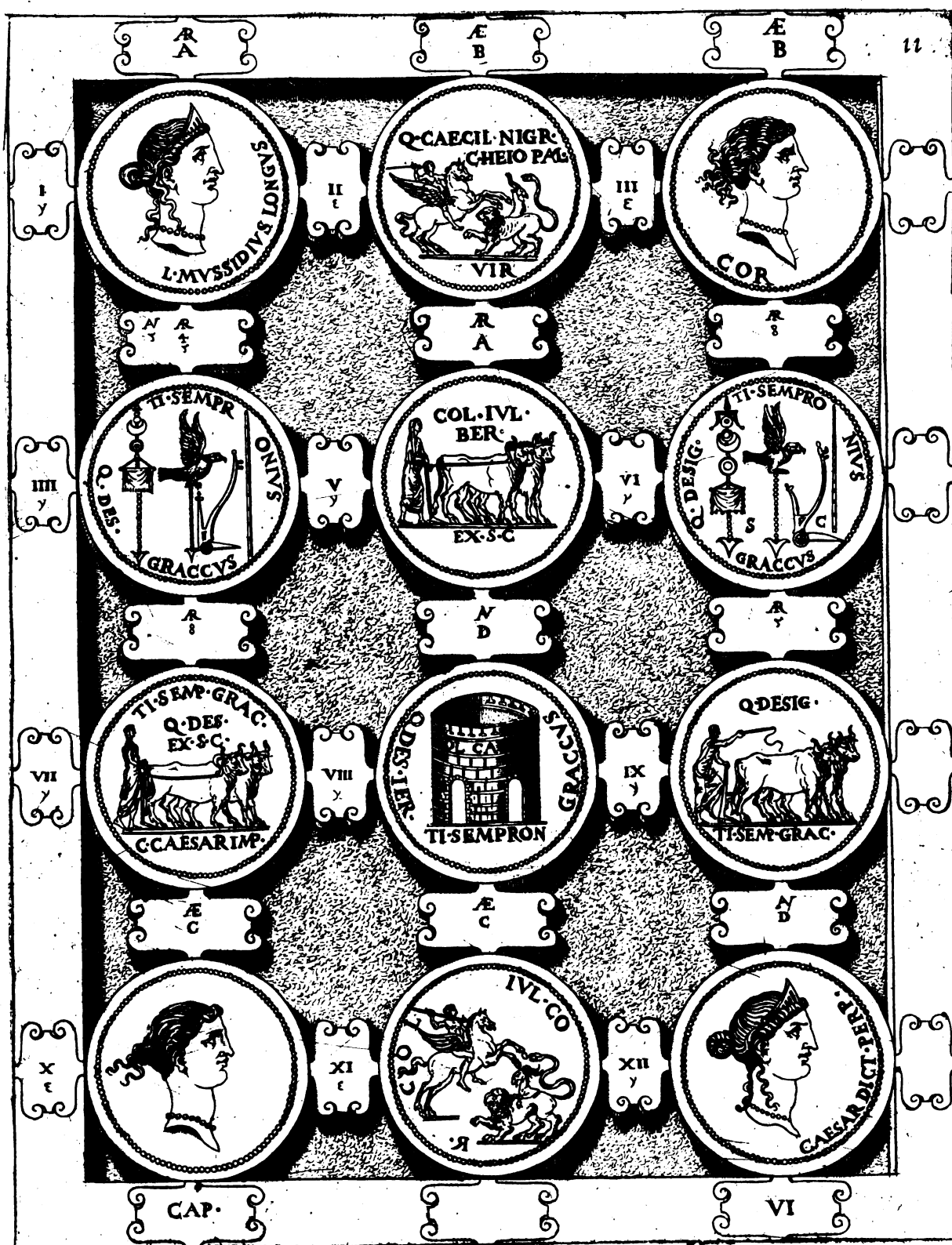

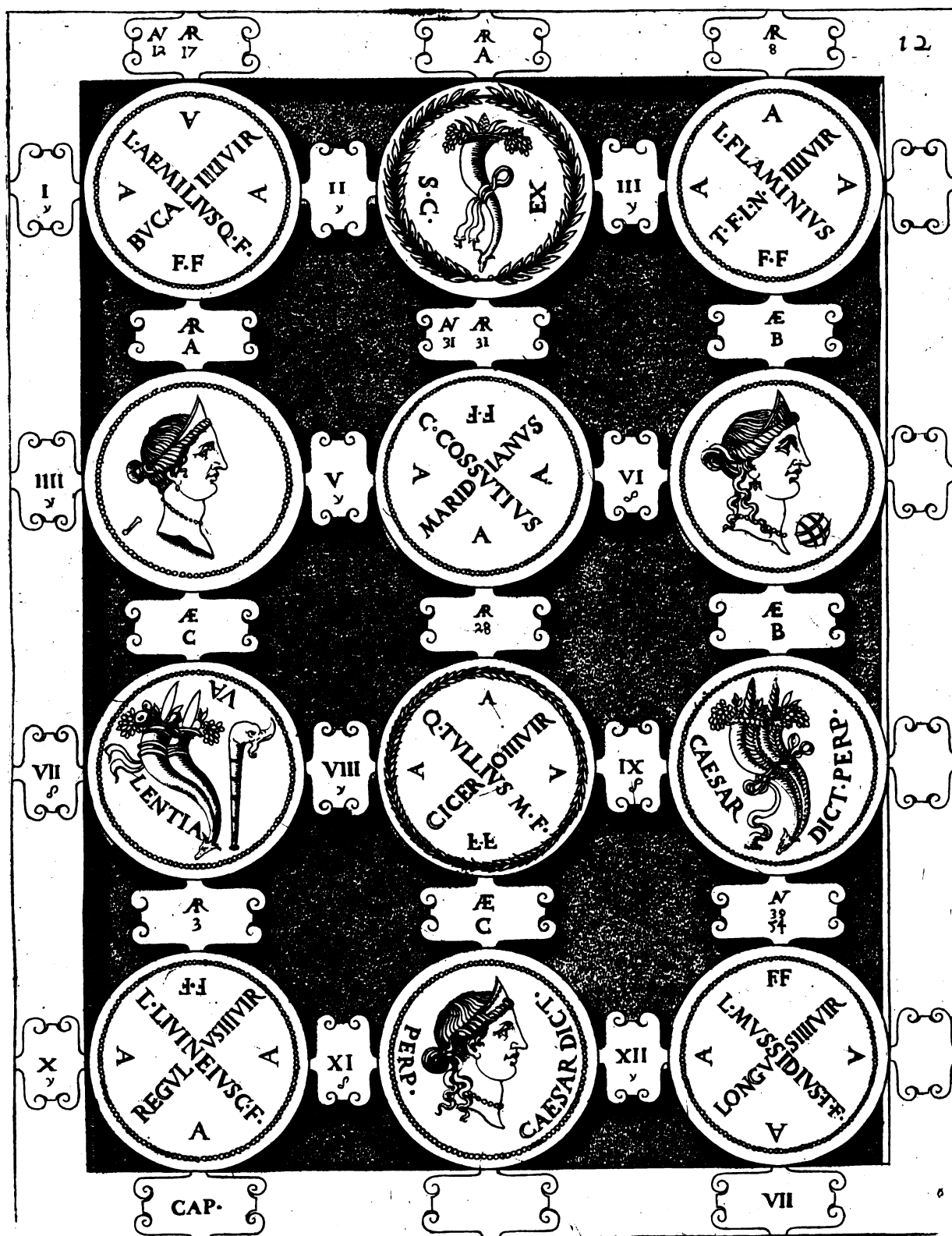

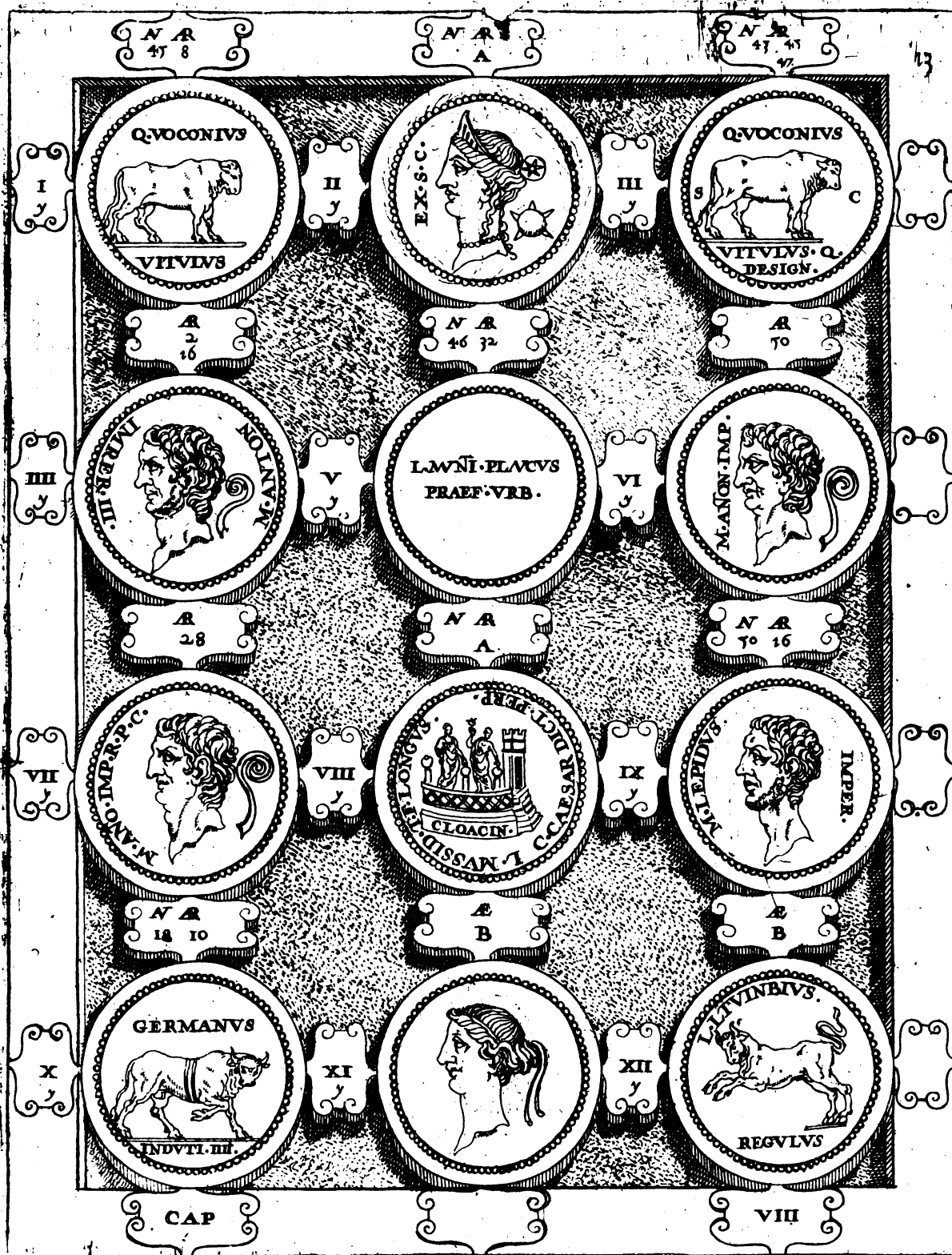

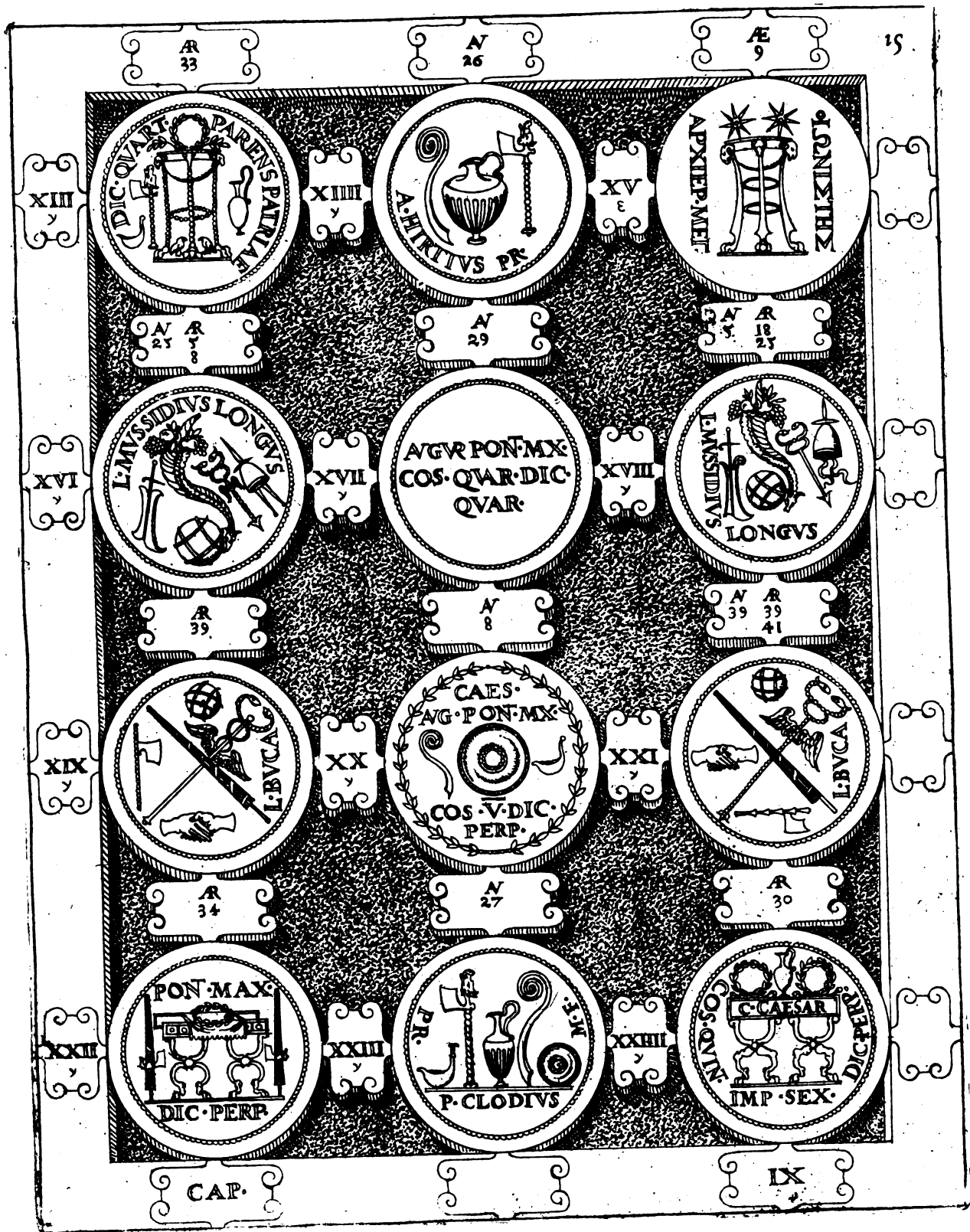

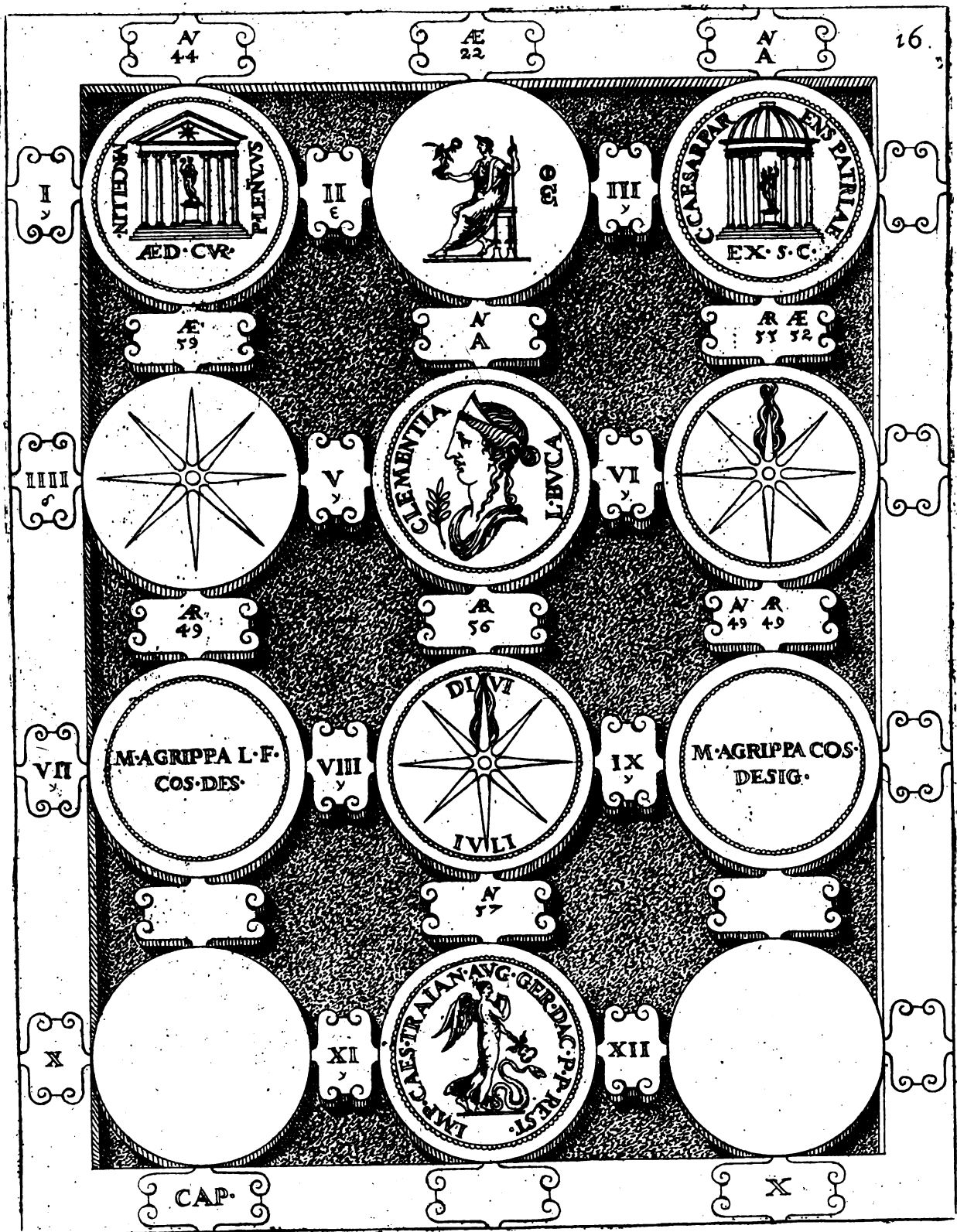

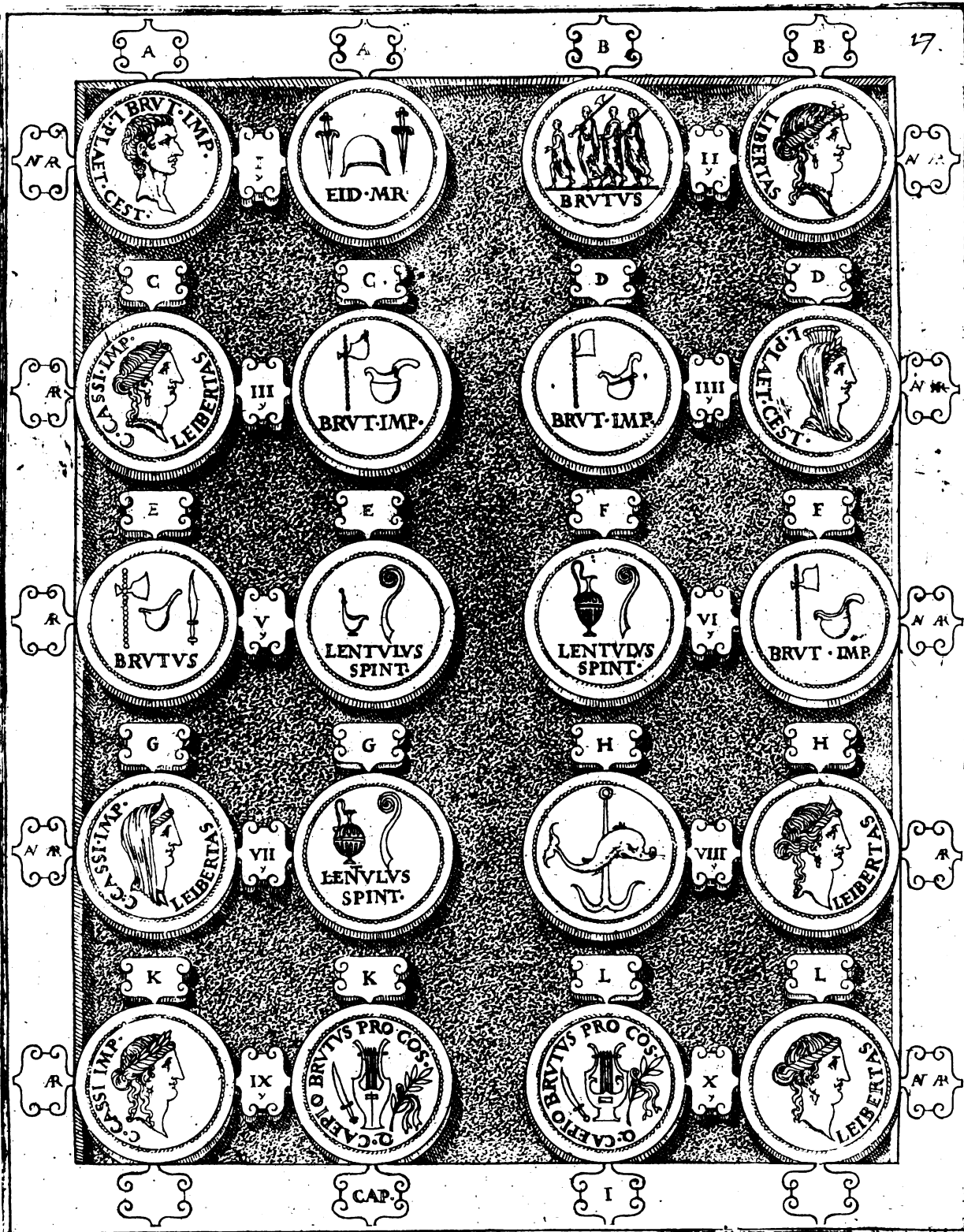

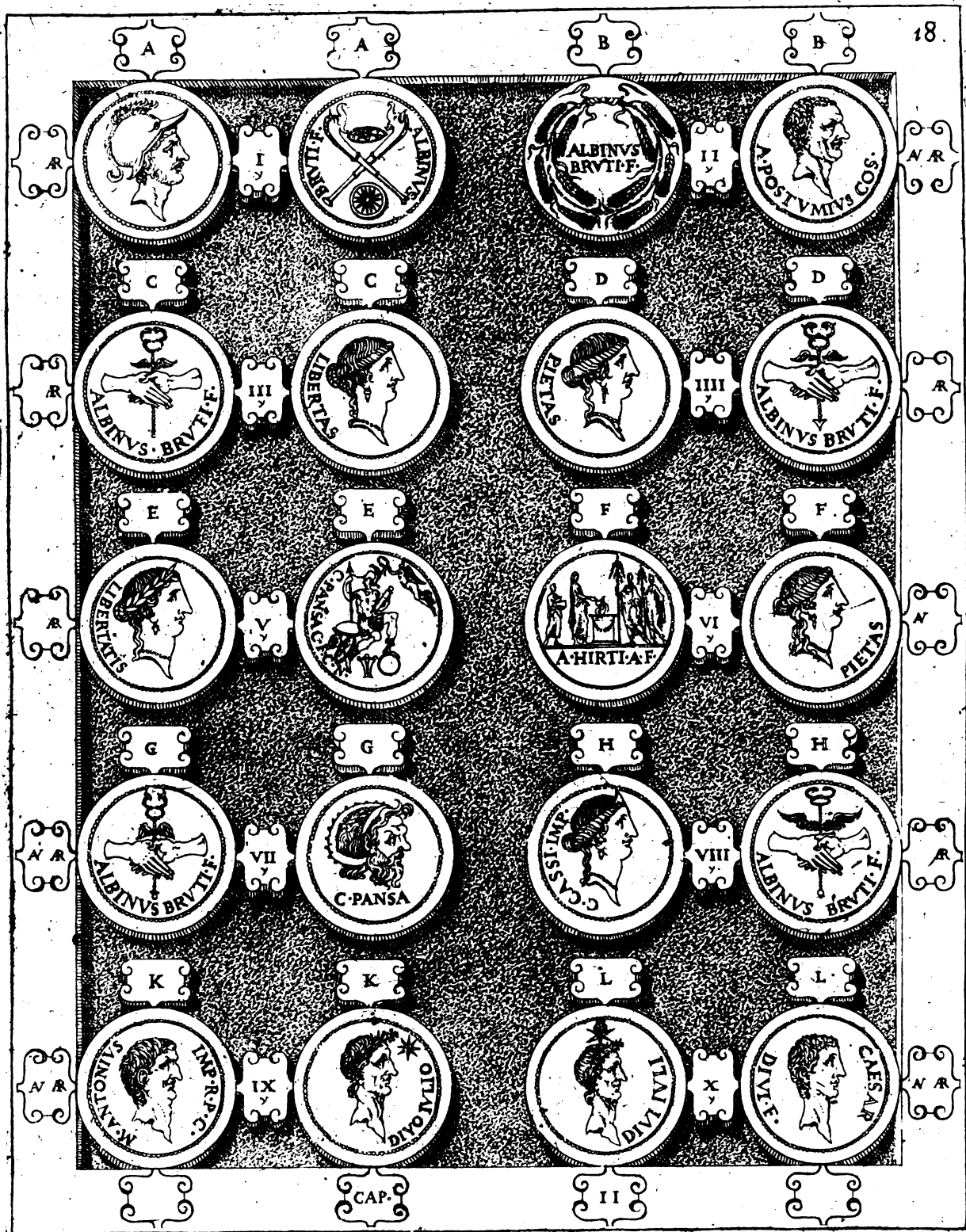

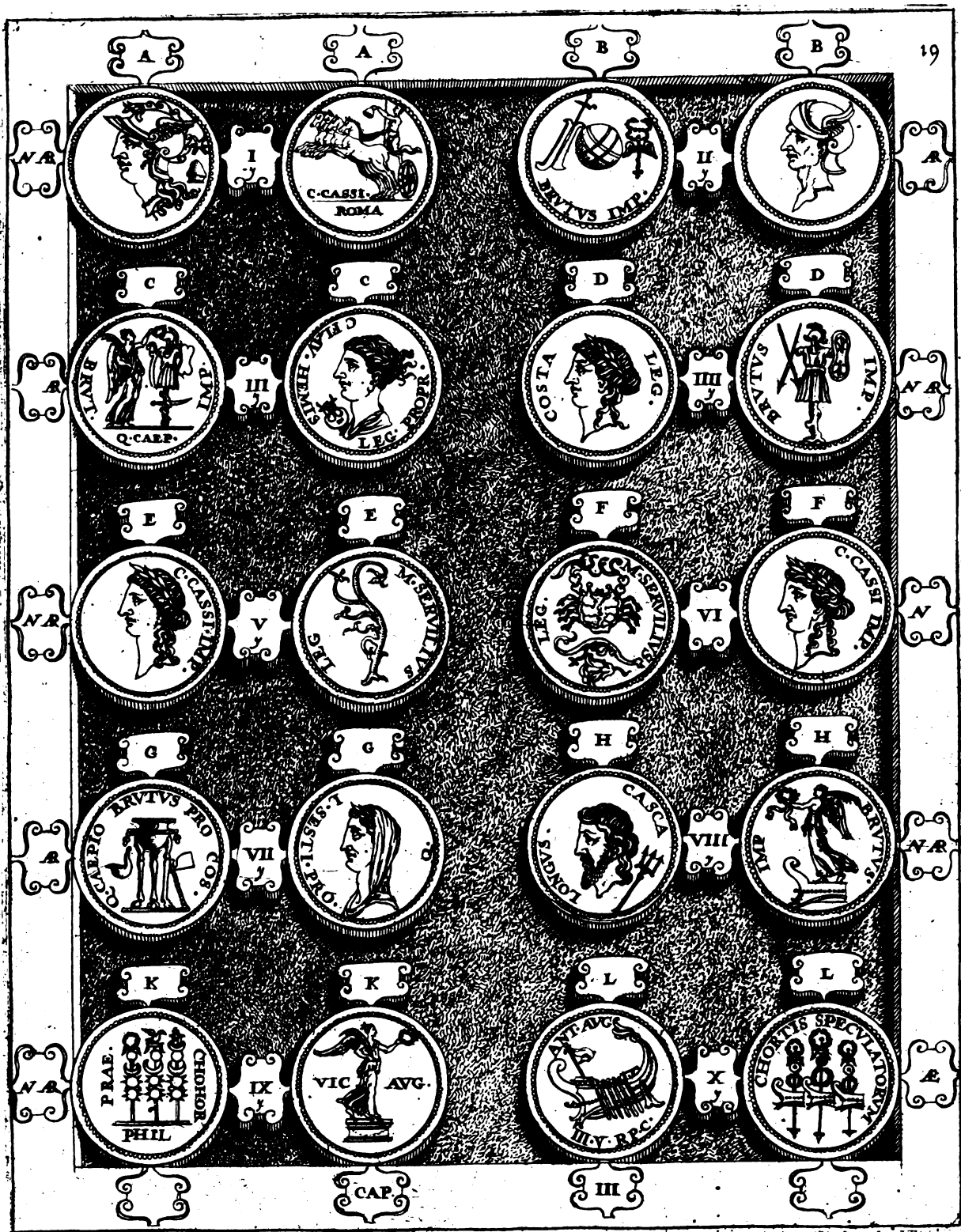

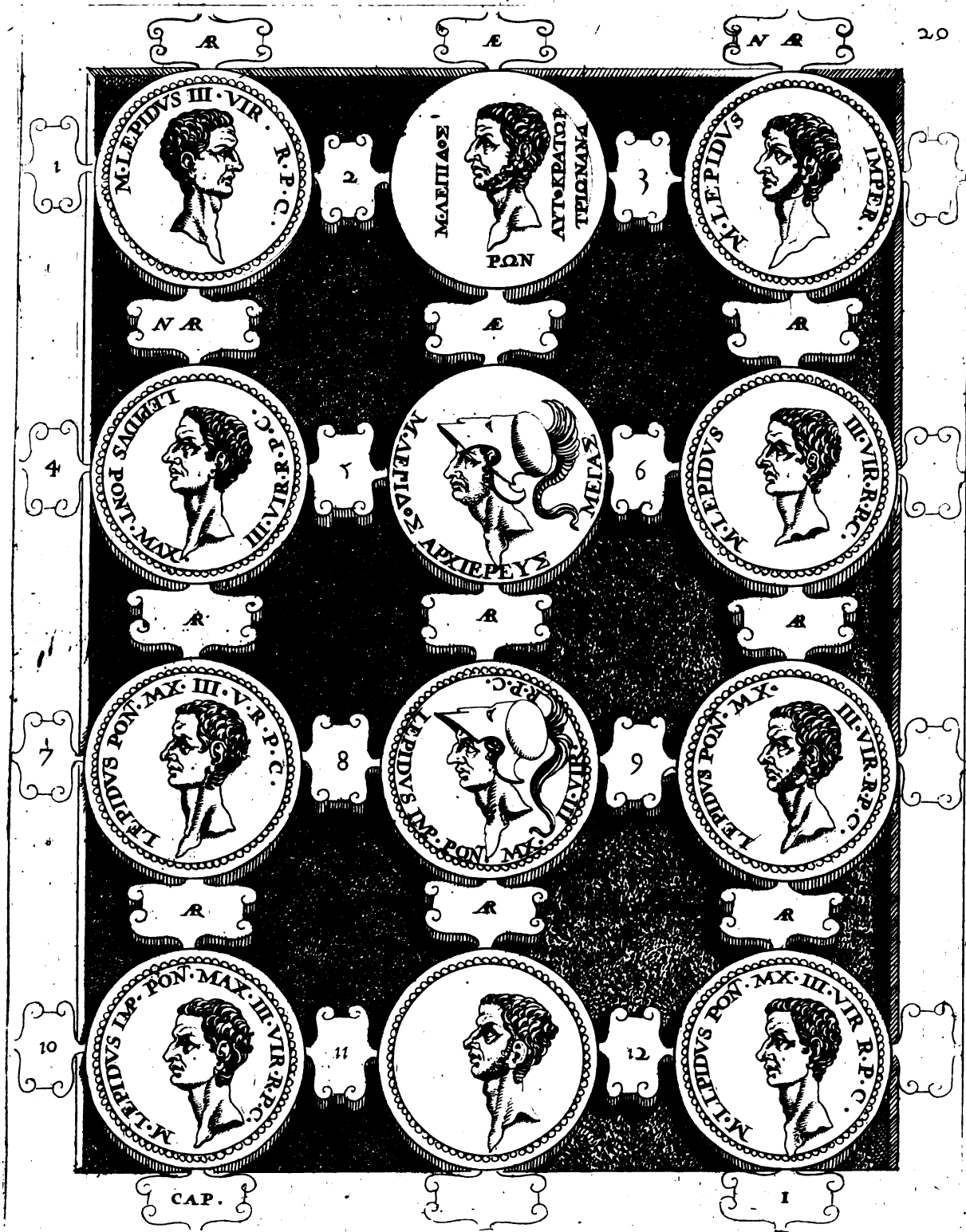

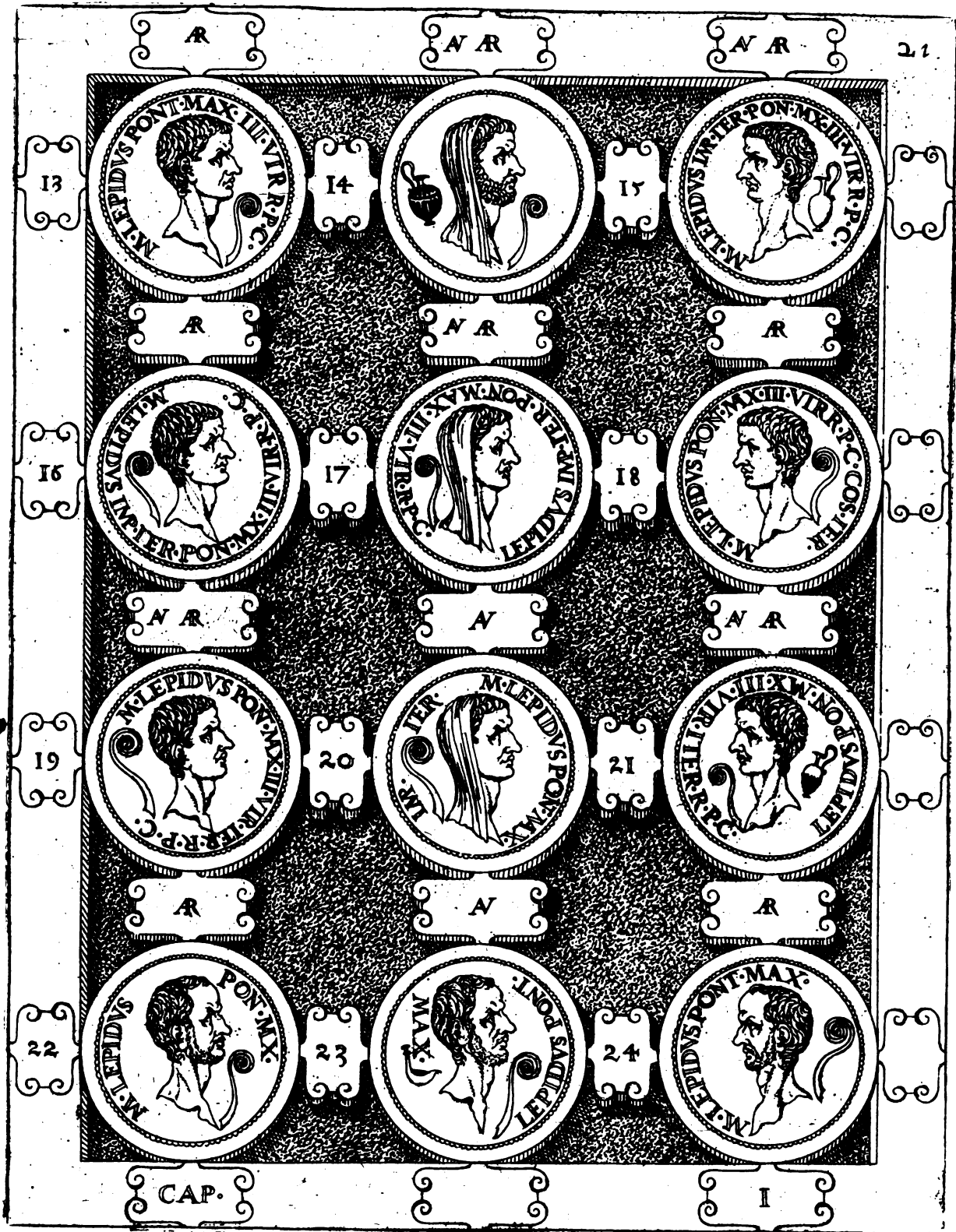

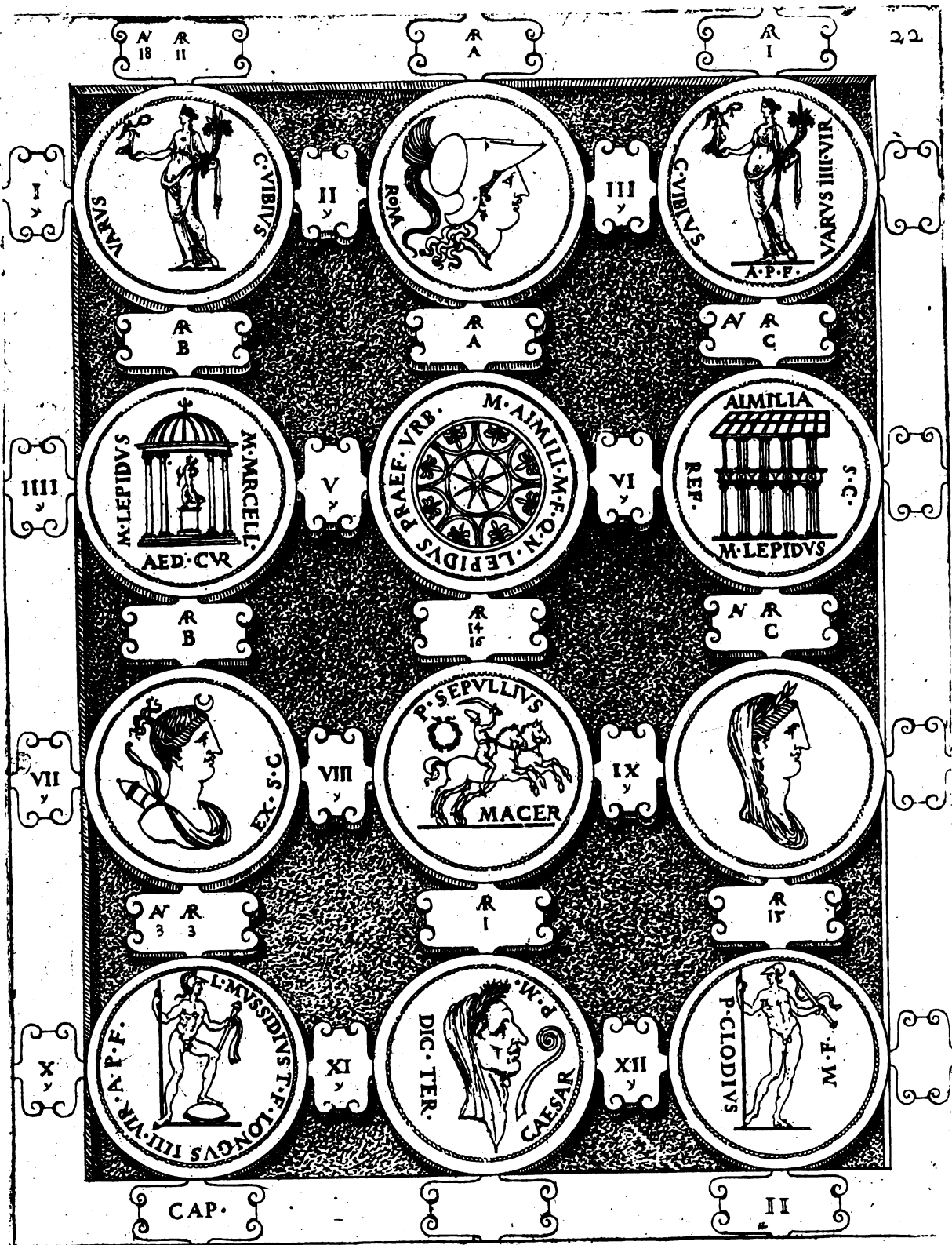

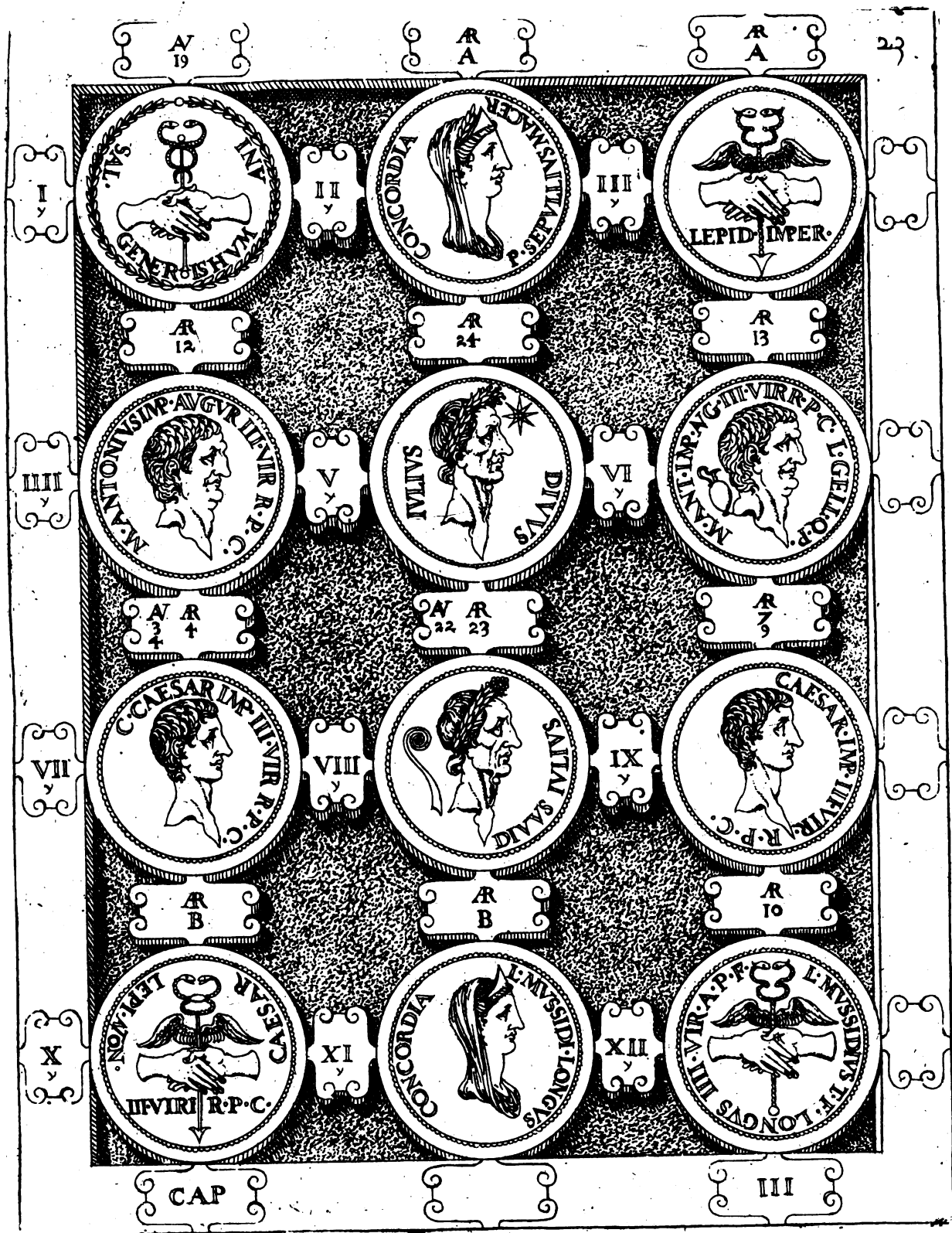

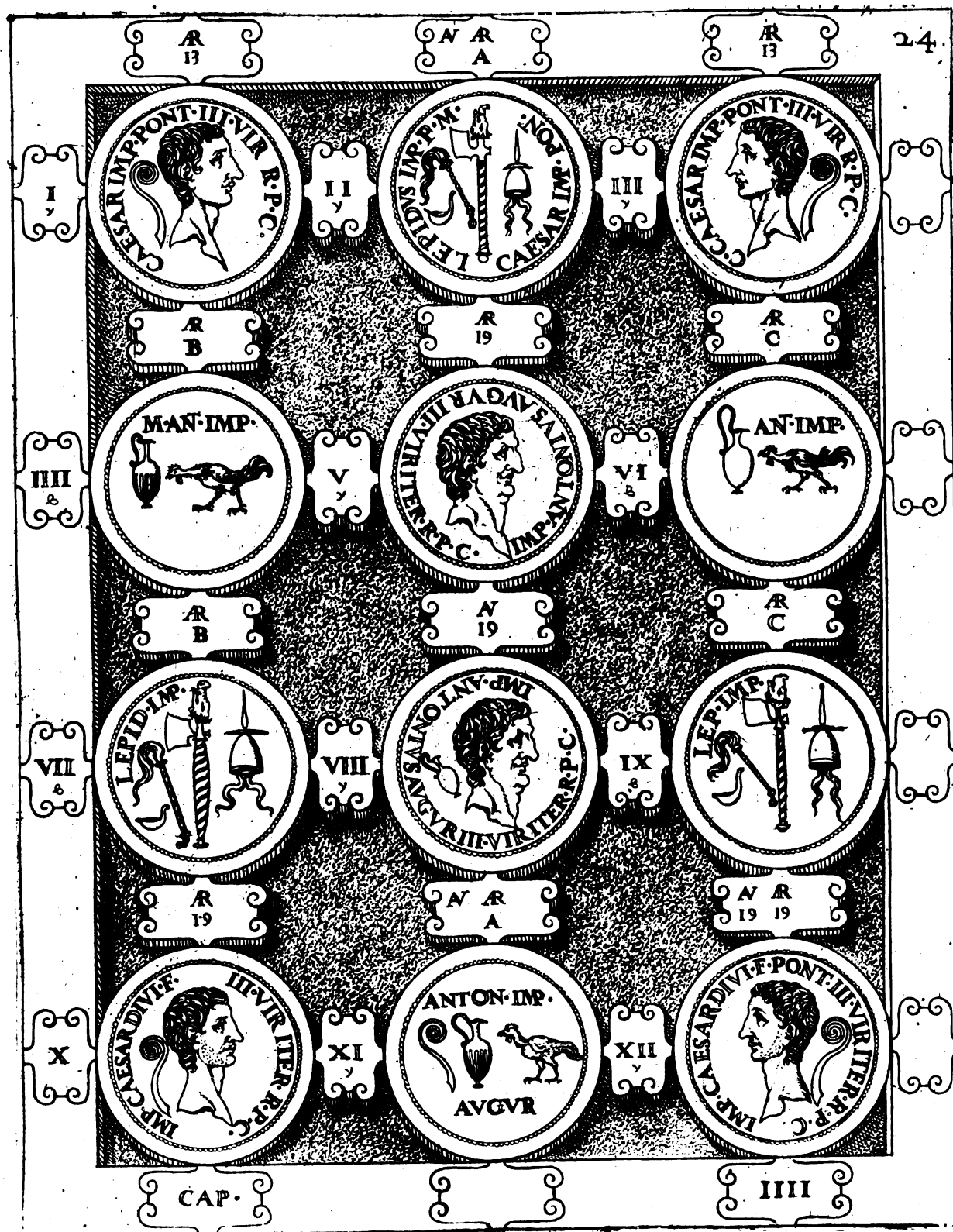

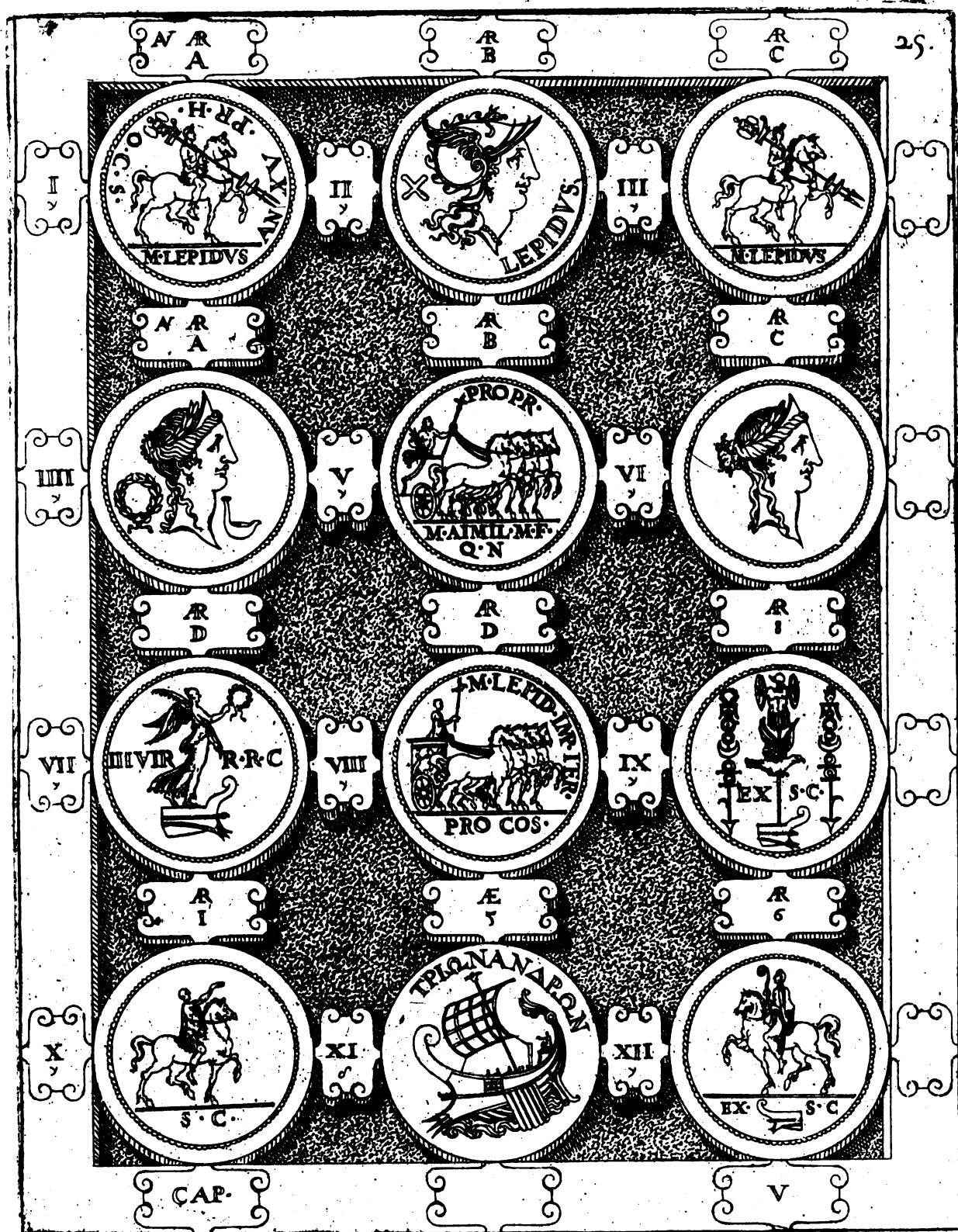

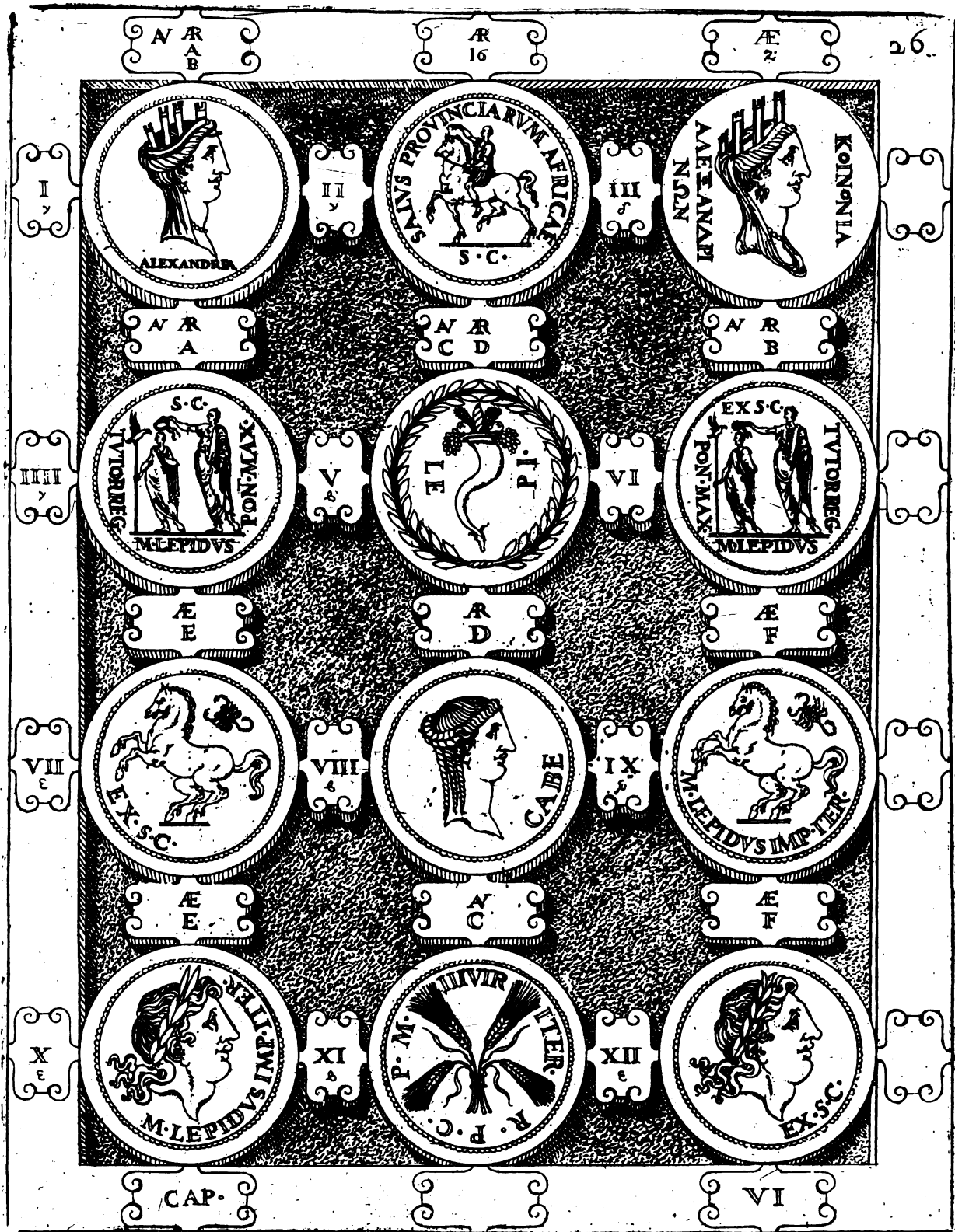

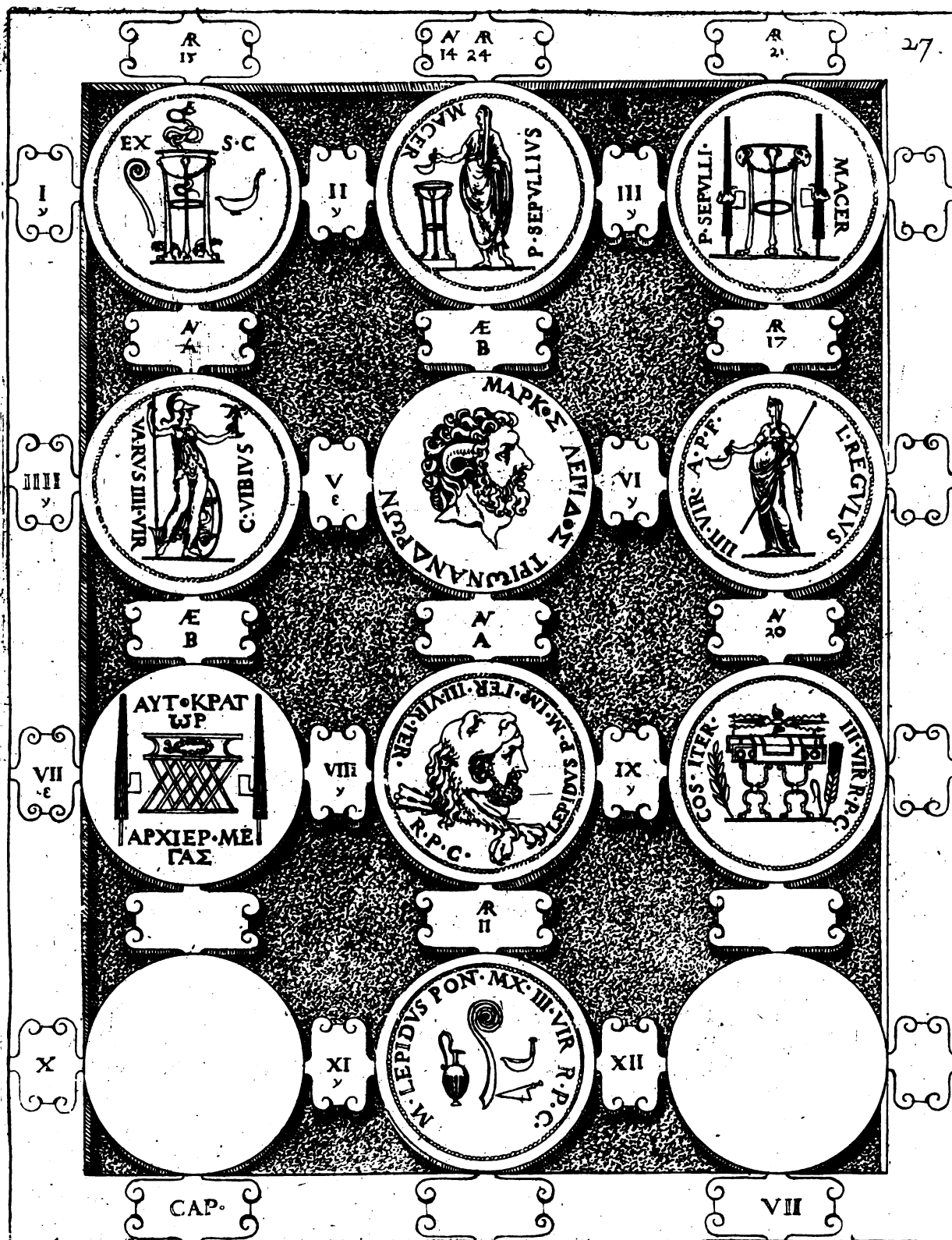

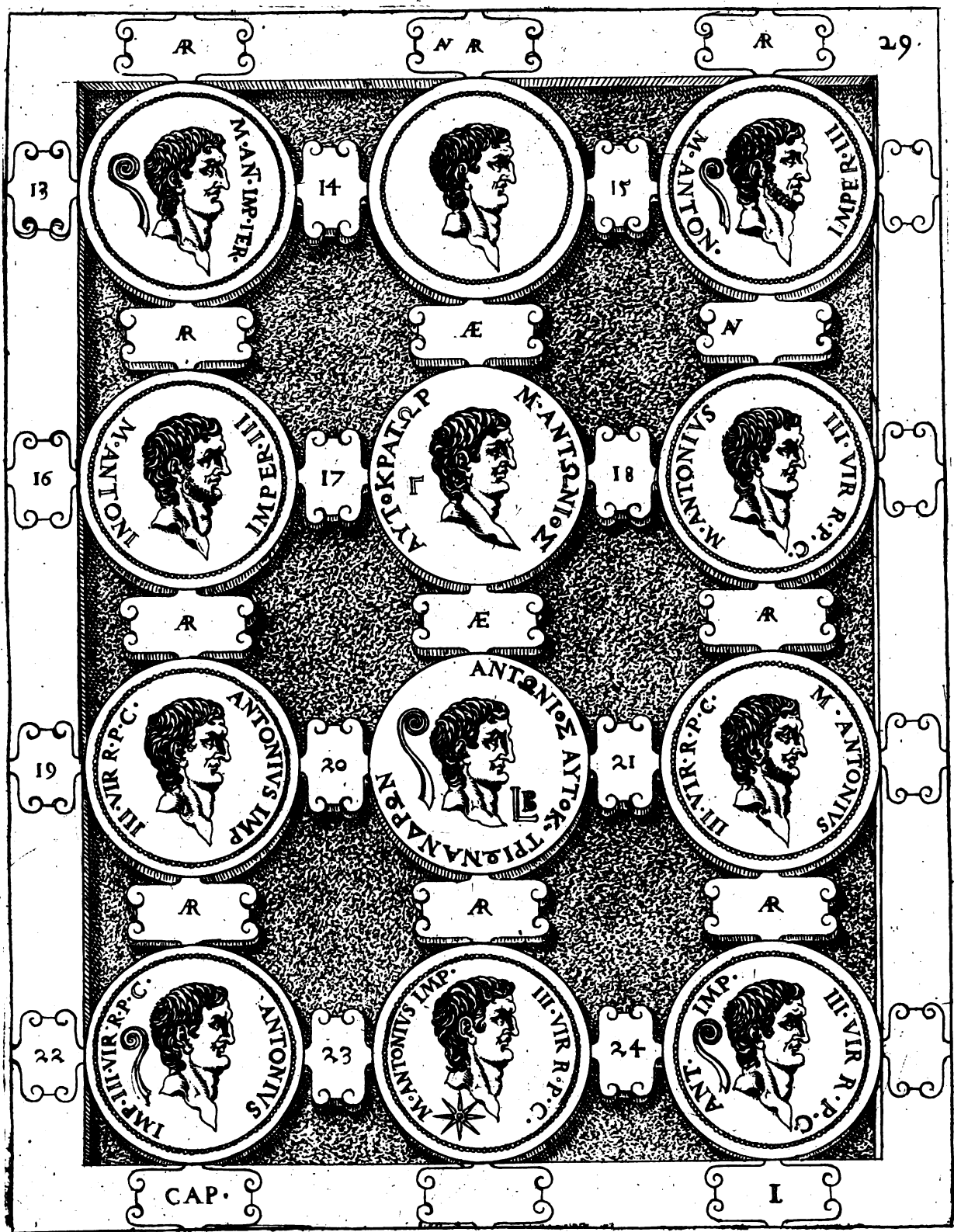

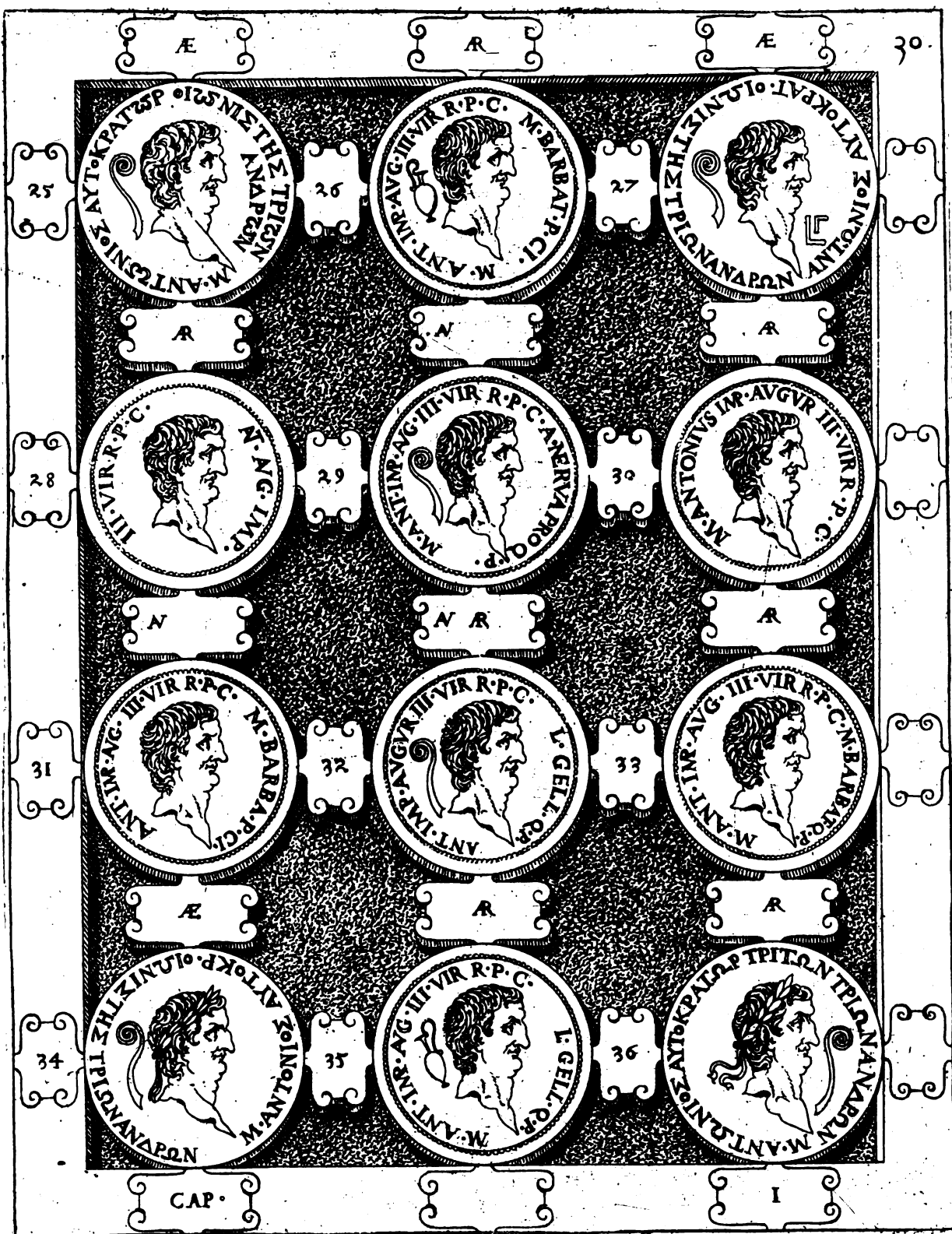

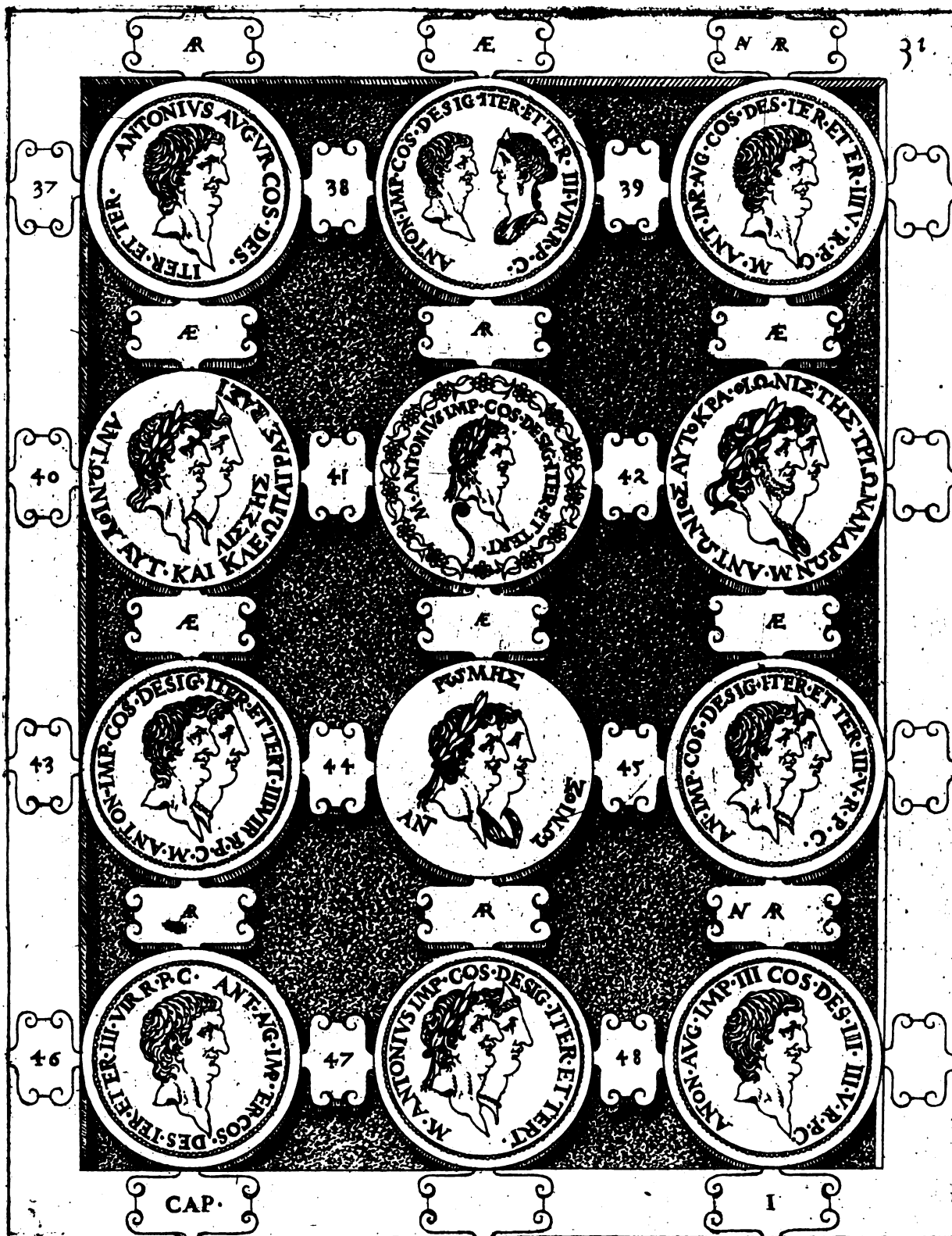

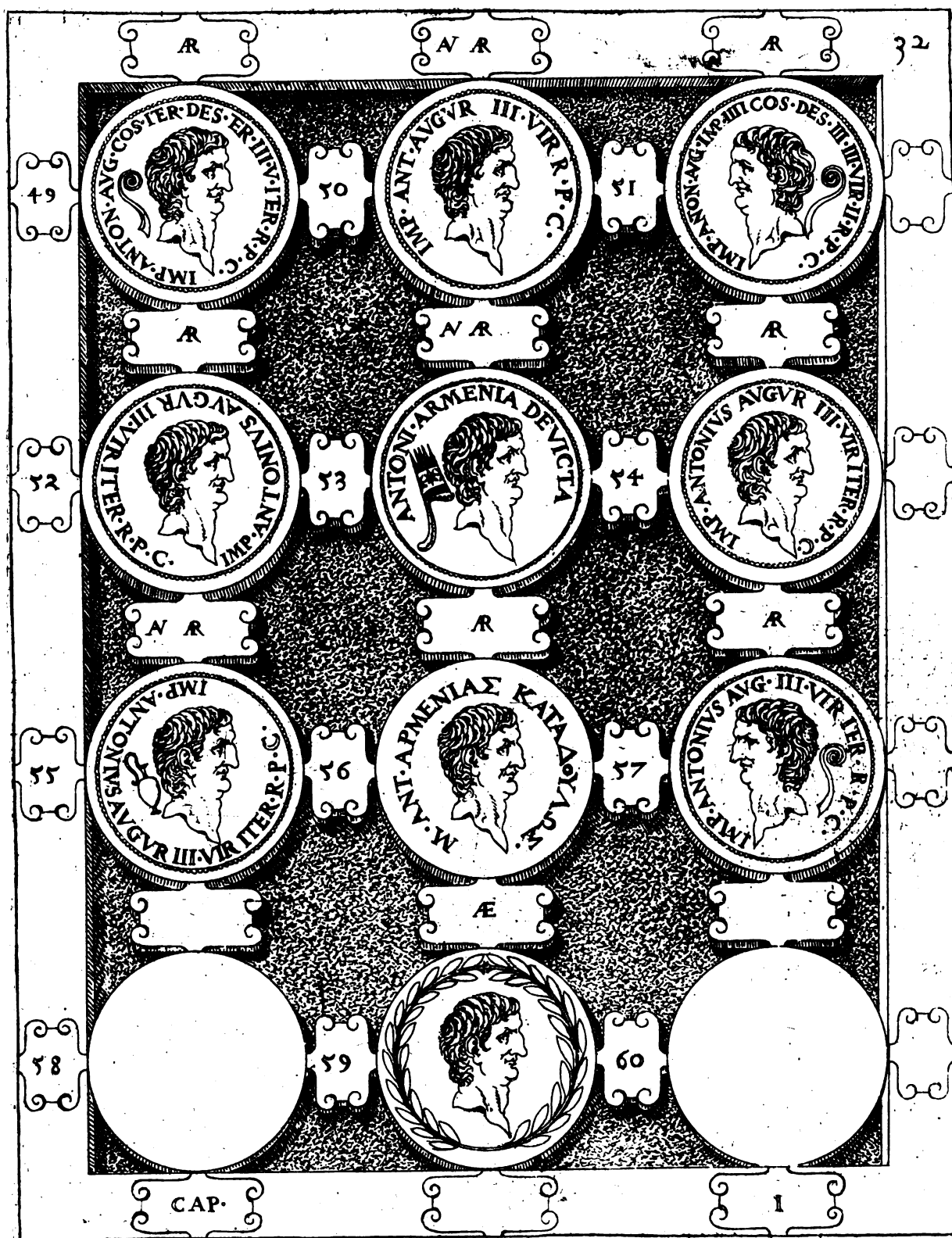

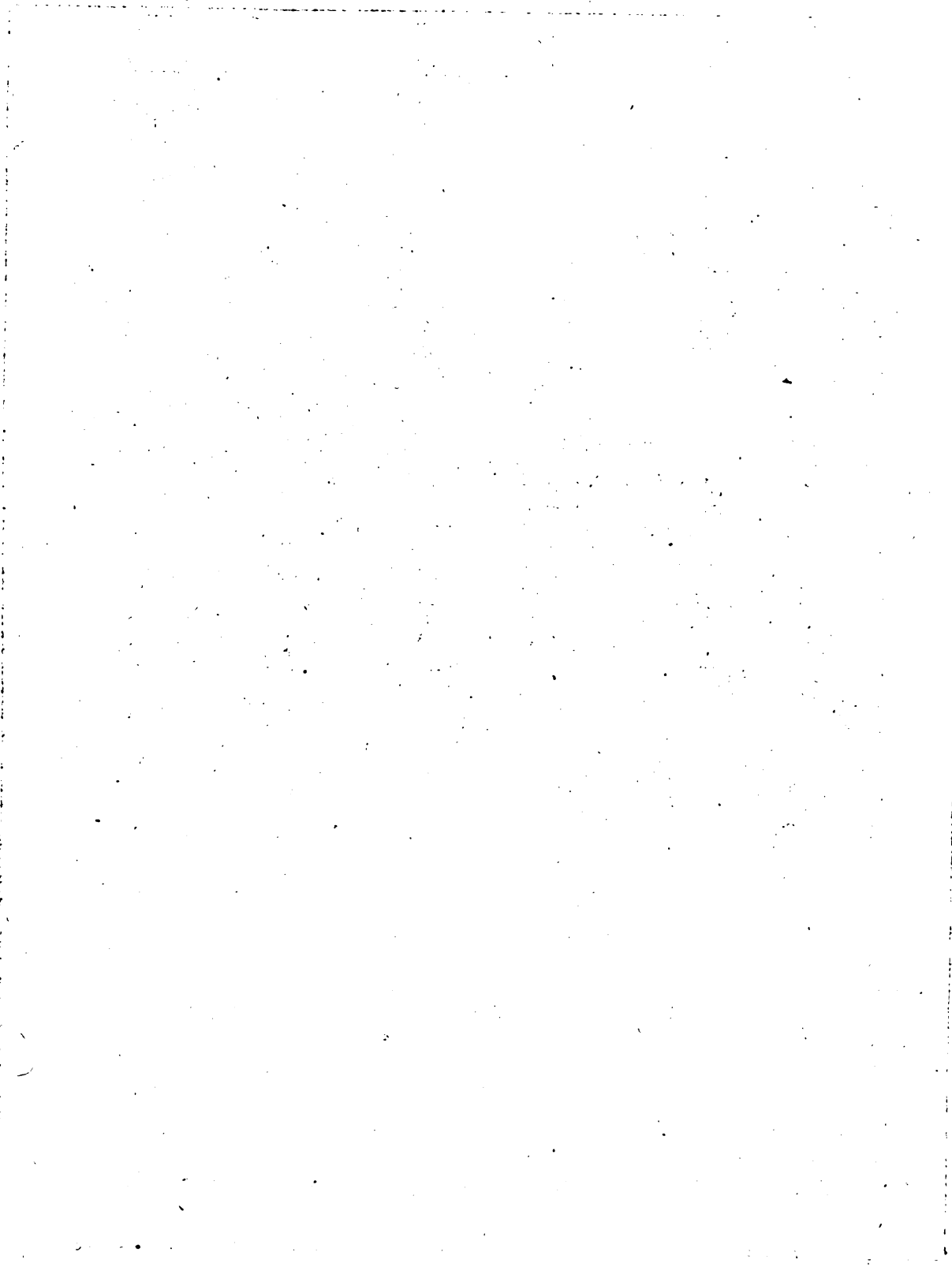

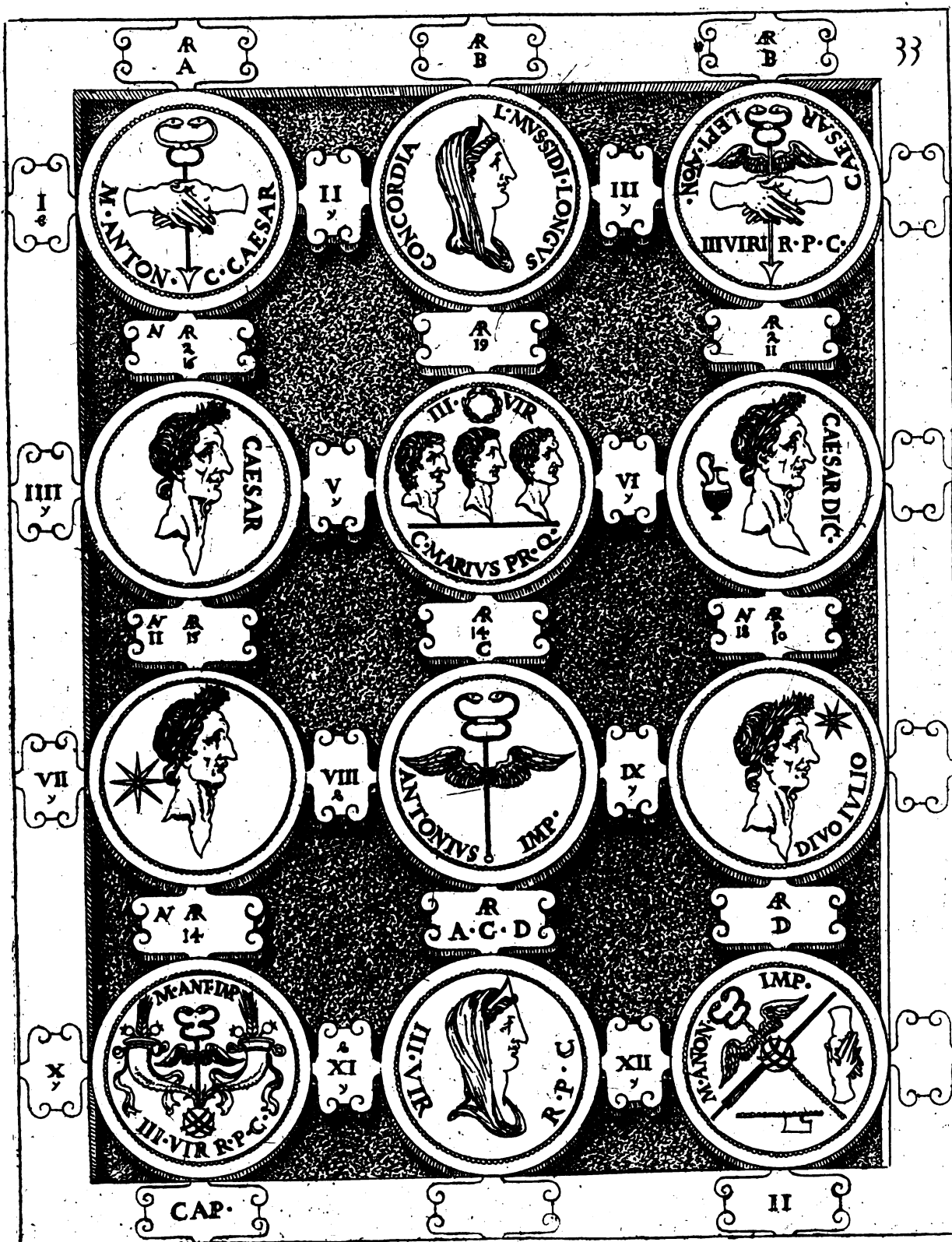

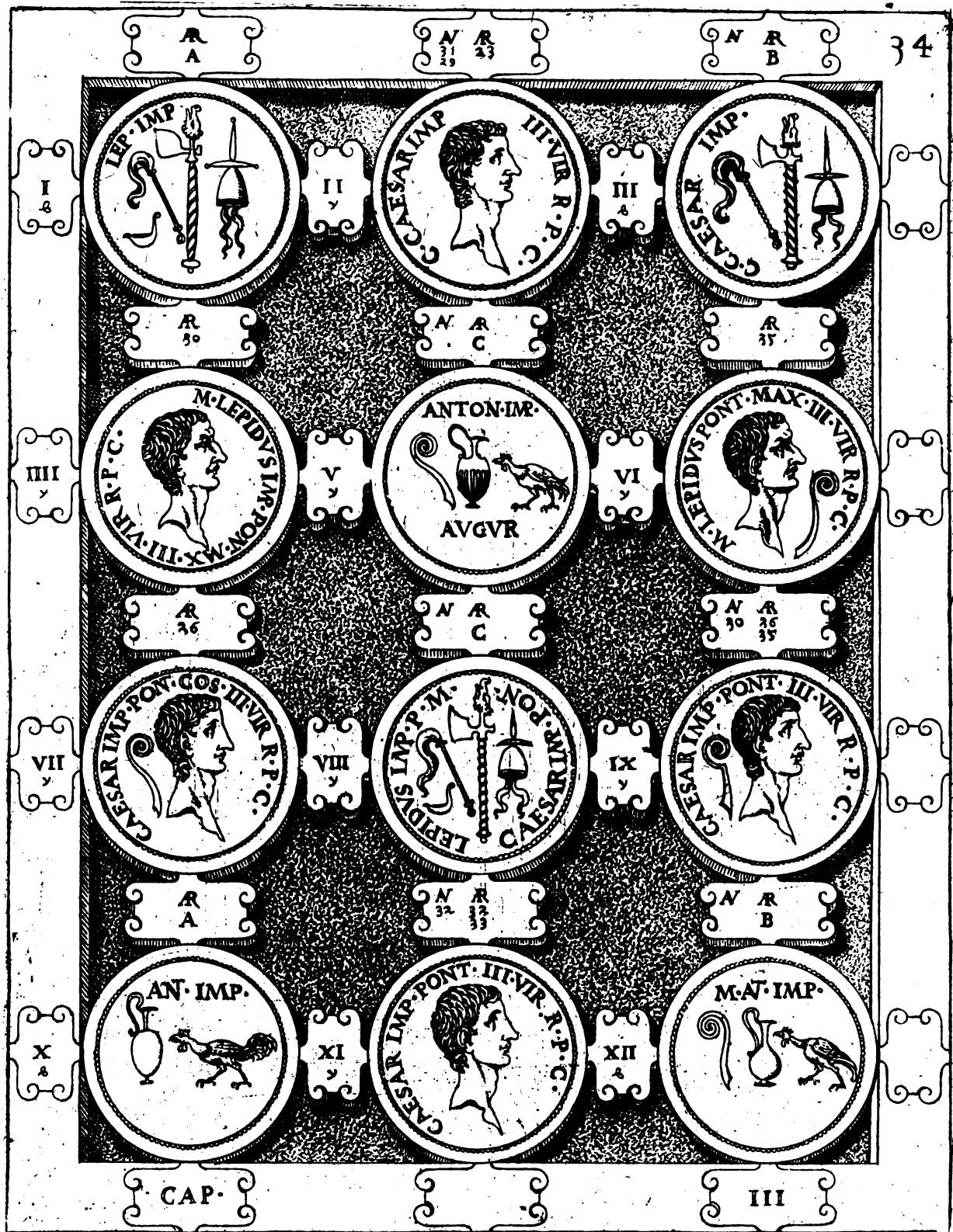

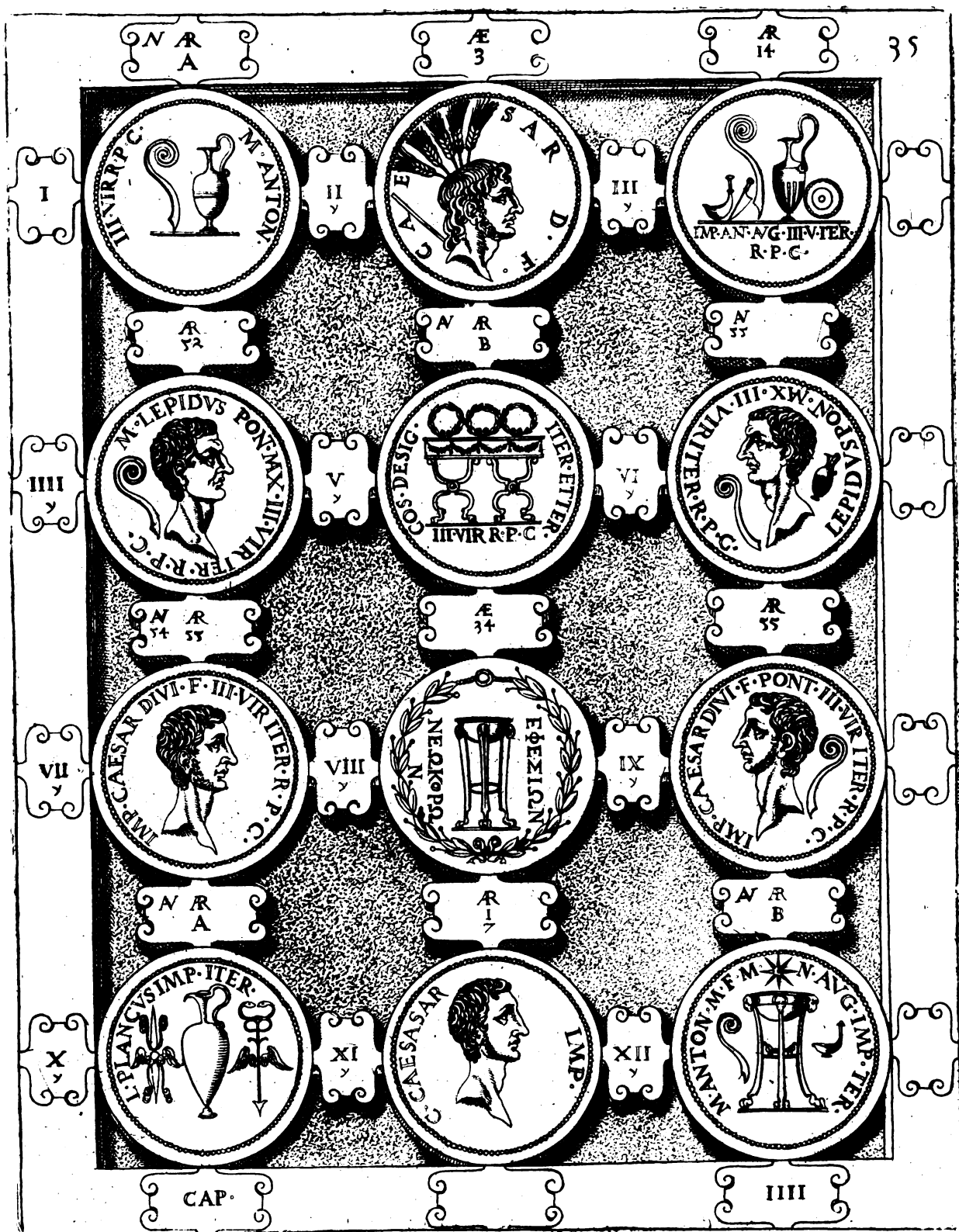

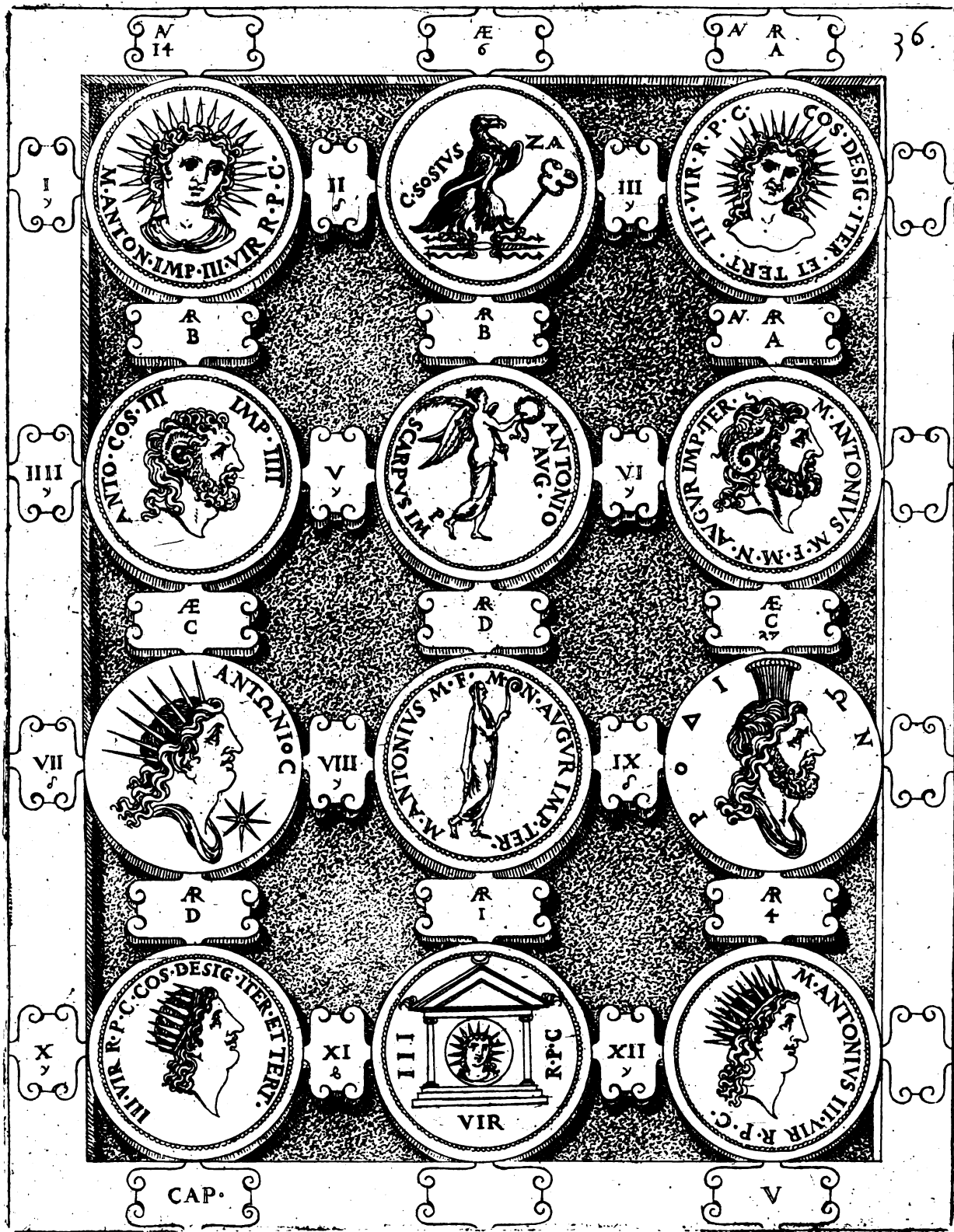

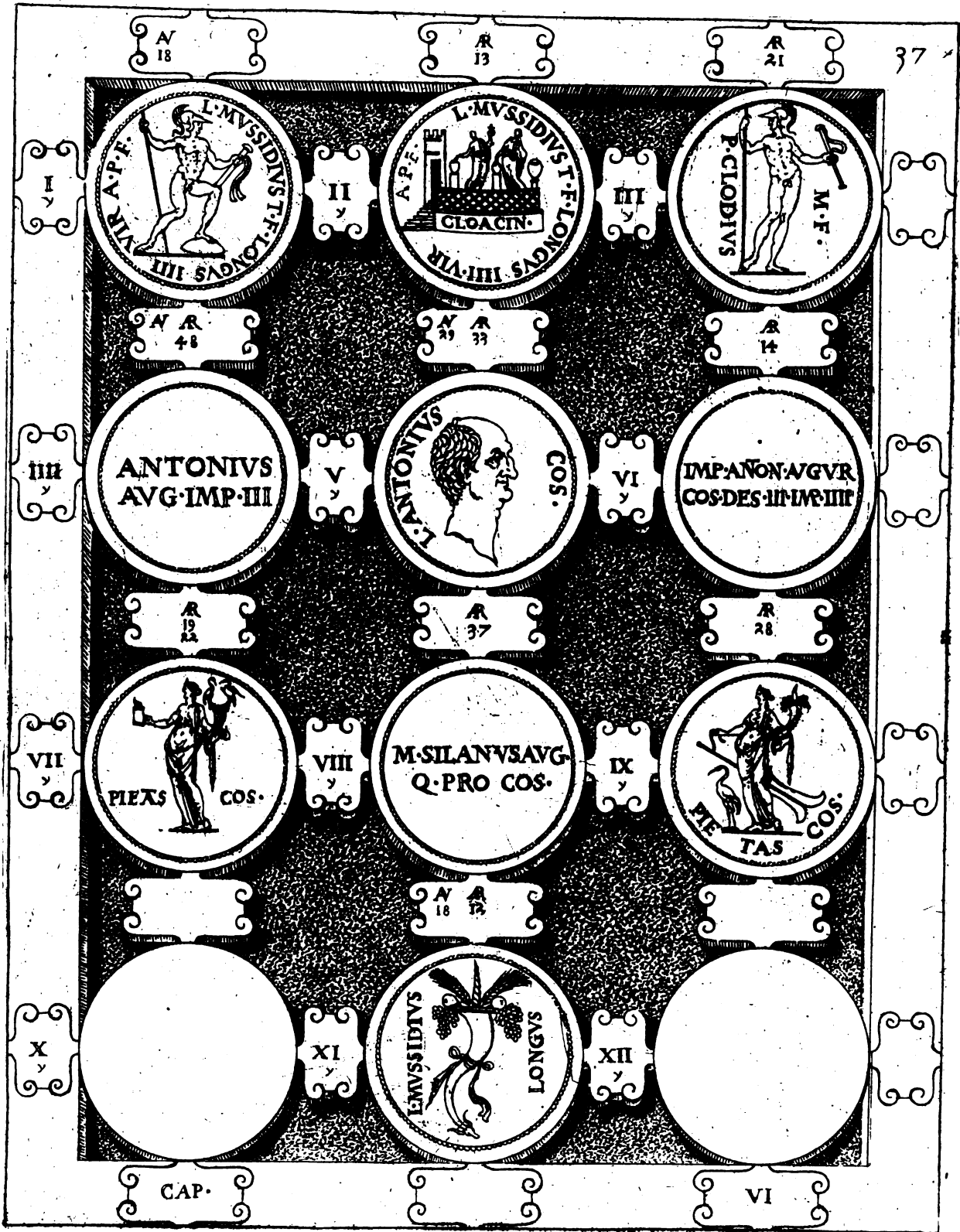

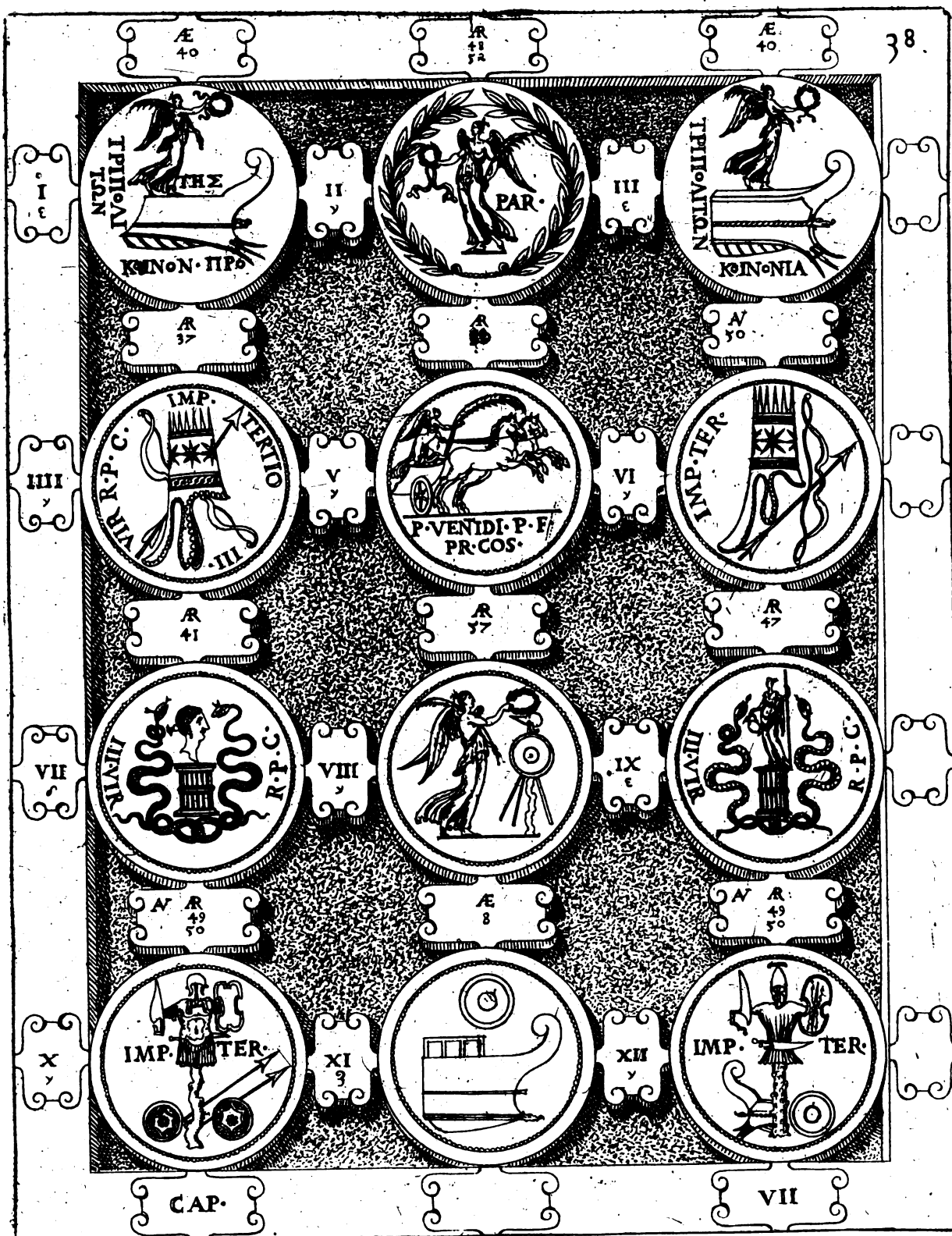

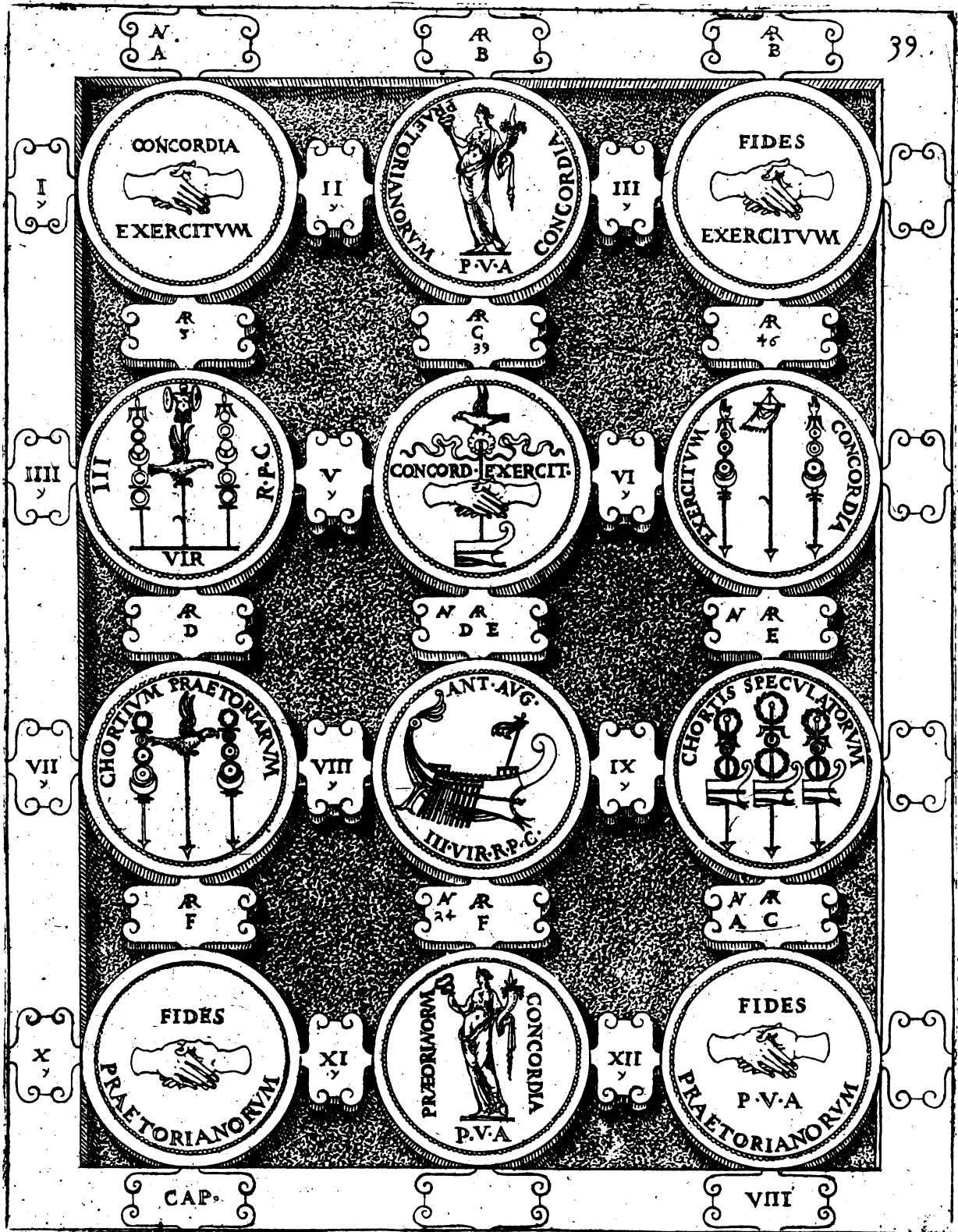

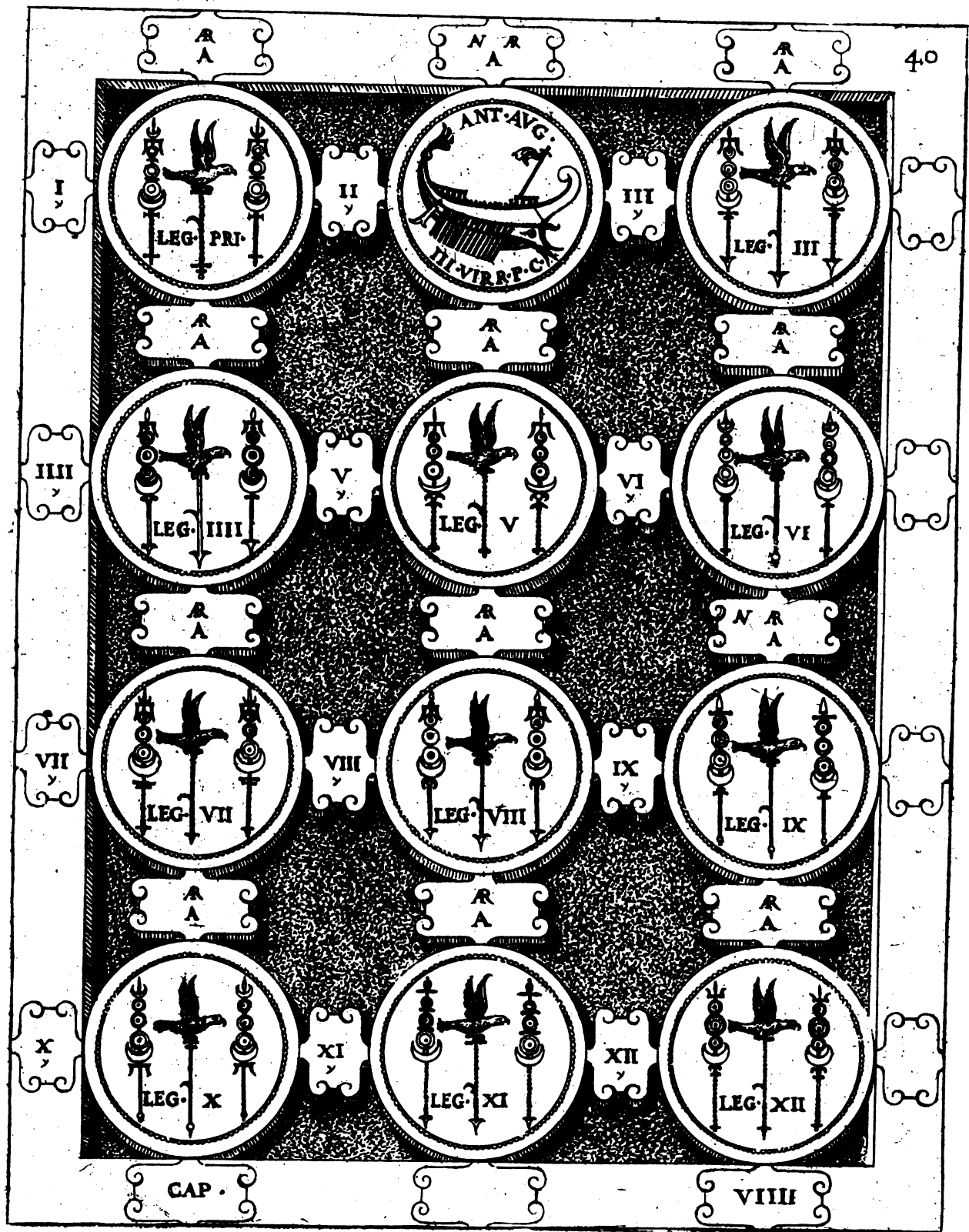

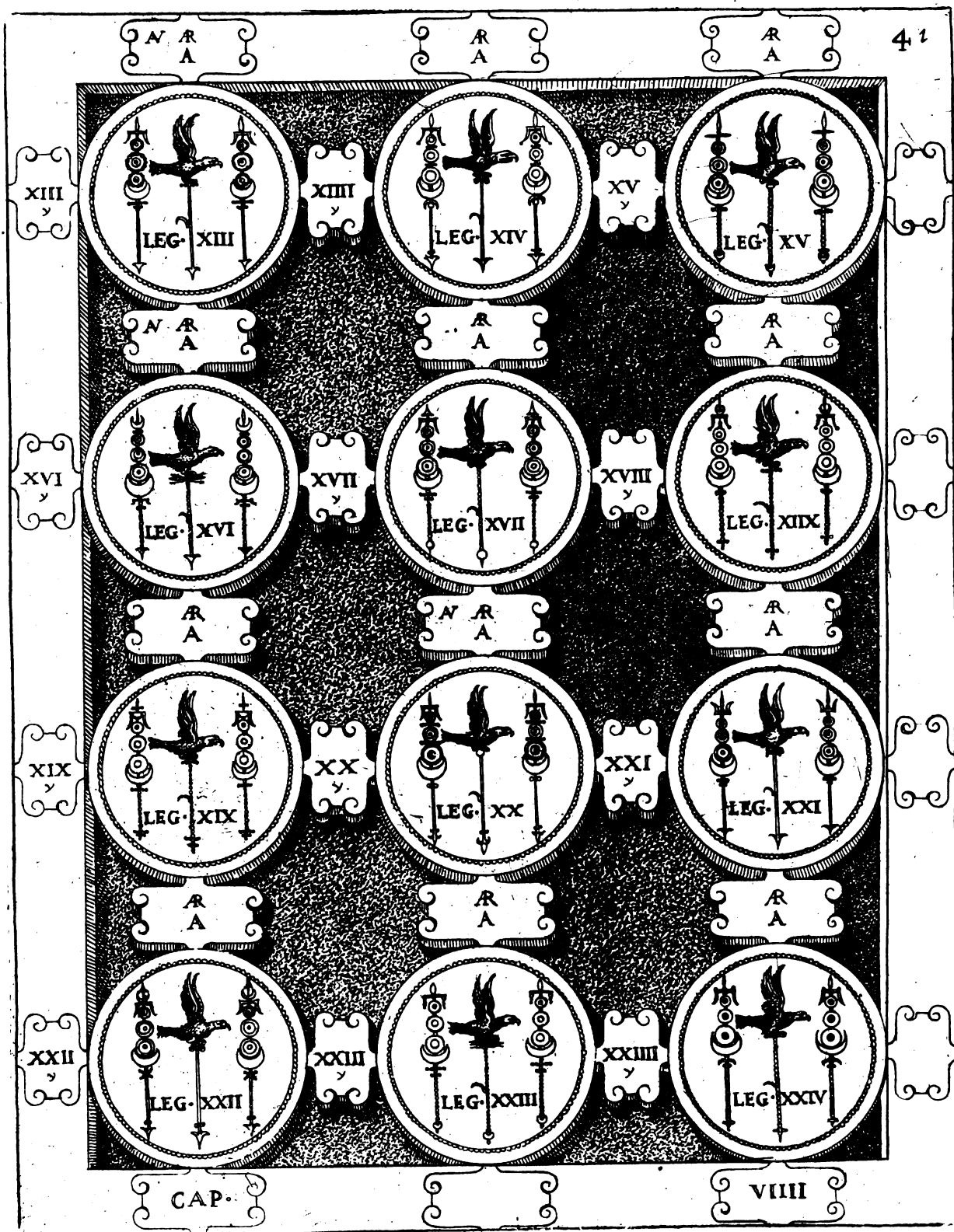

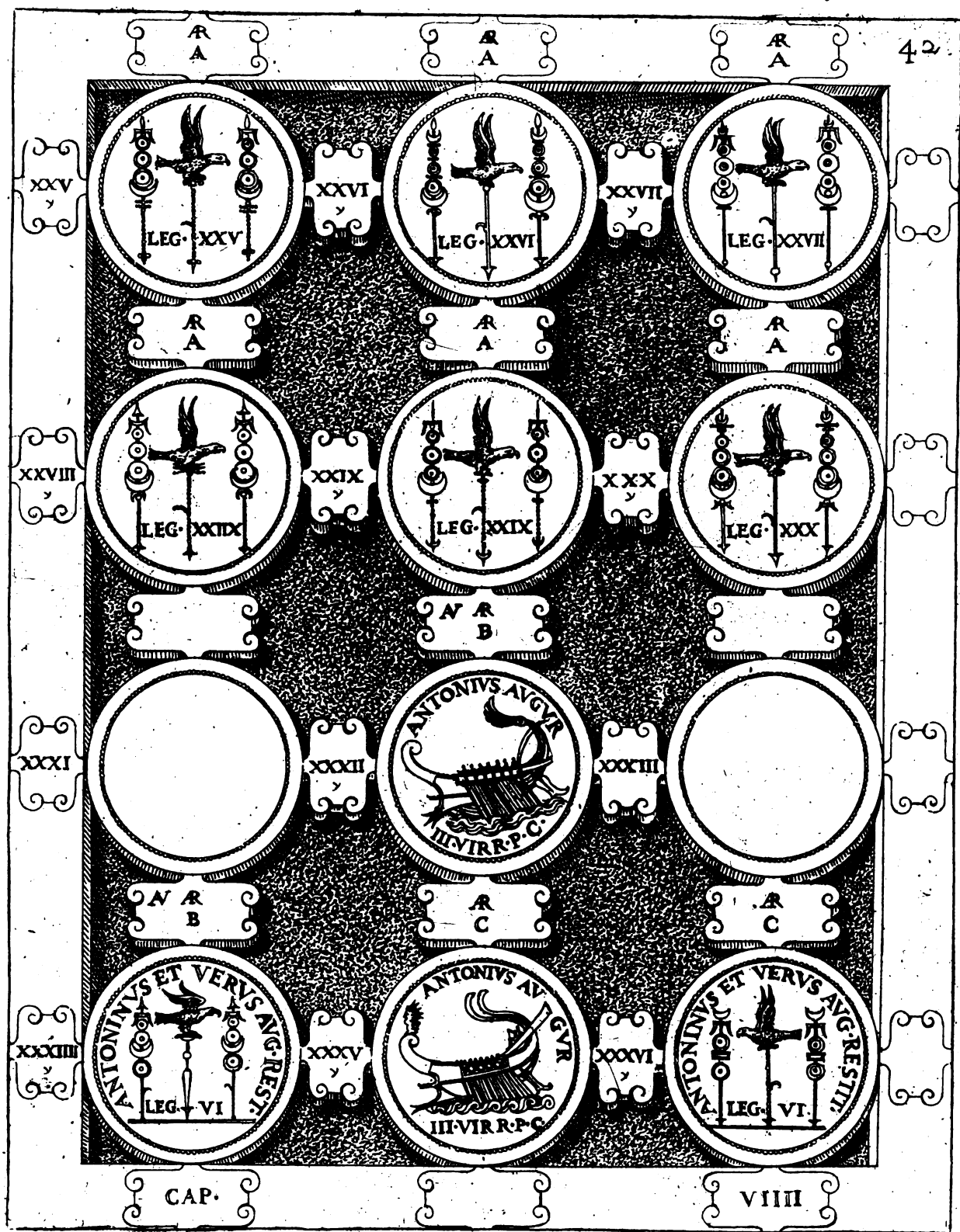

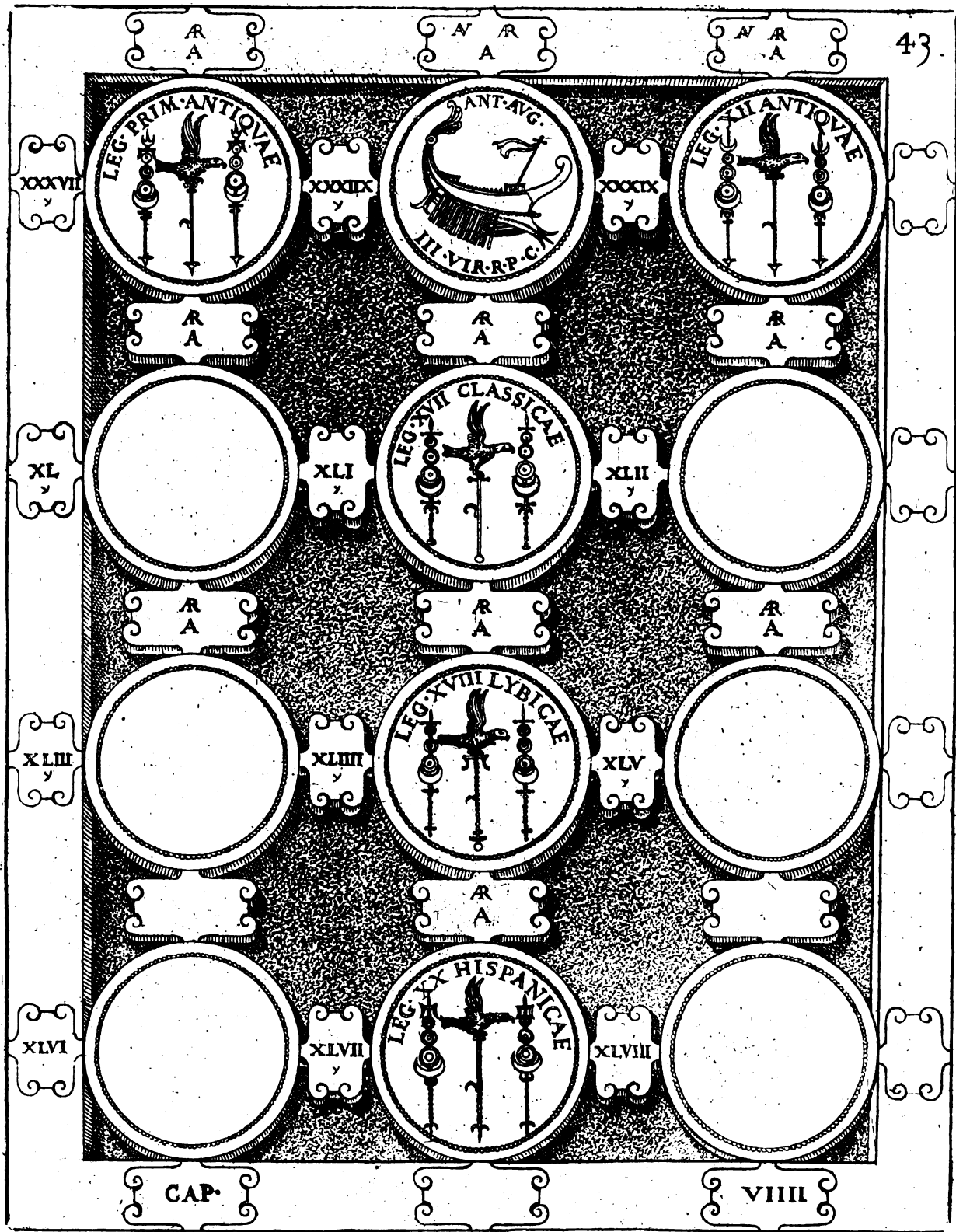

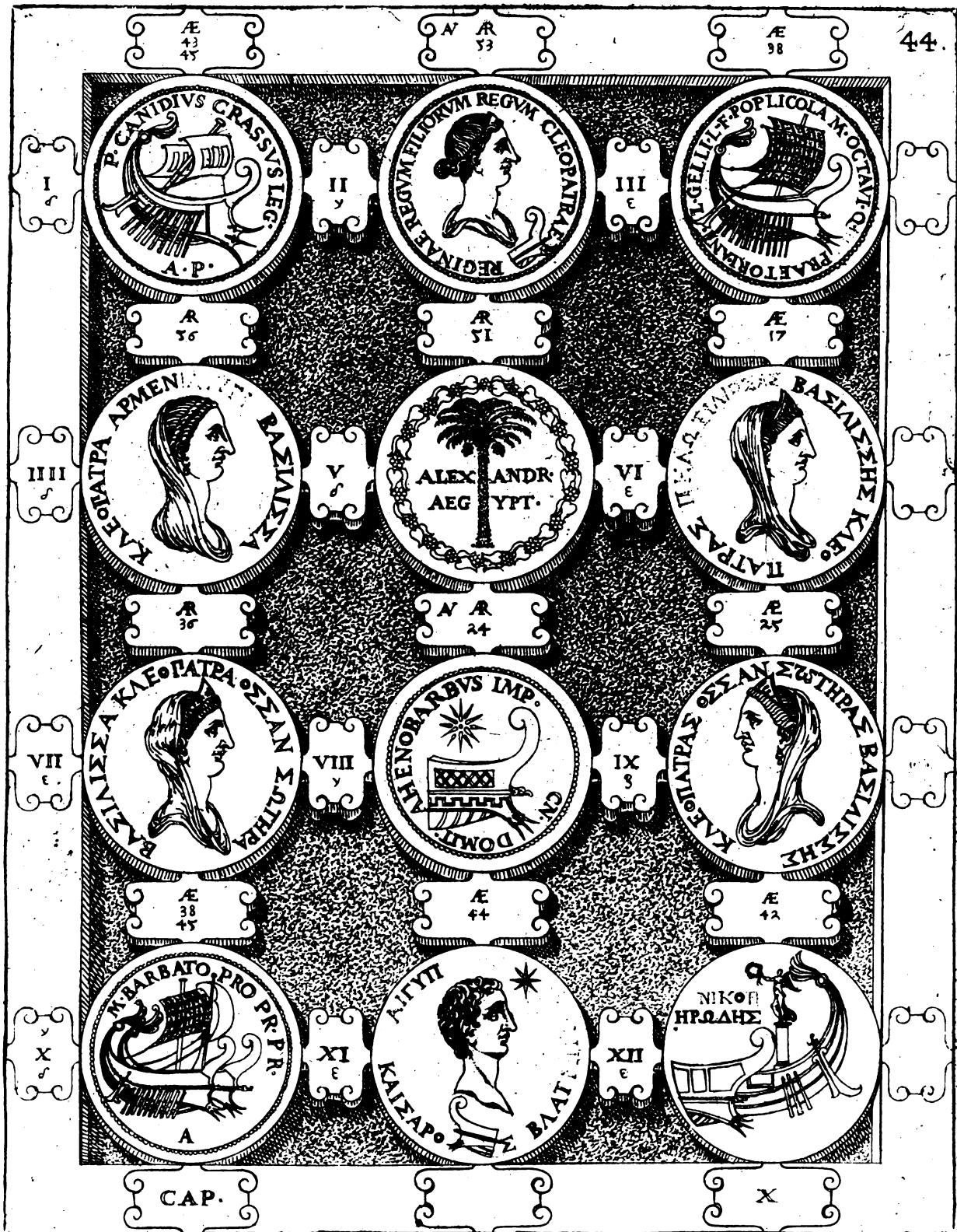

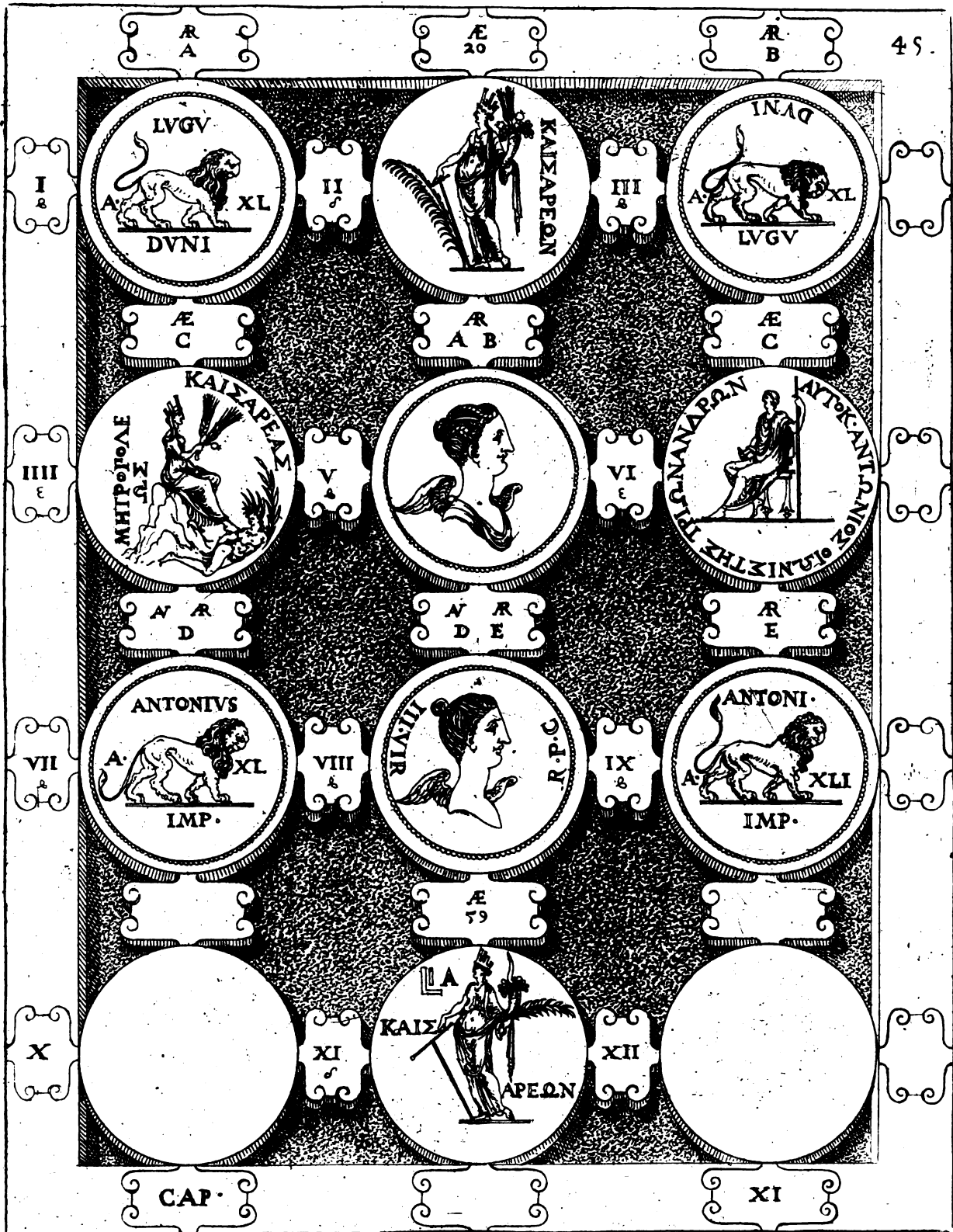

A
V I T A
C. IVLII CAESARIS.

A V C T O R E

C. SVETONIO TRANQVILLO.

IVLIVS Cæsar Diuus, annum agens sextum
decimum patrem amisit: sequentibusq; con-
sulibus Flamé Dialis destinatus, dimissa Cos-
suetudine, quæ, familia equestri, sed admodum di-
ues, prætextato desponsata fuerat, Corneliam
Ginnæ quater consulis filiam duxit vxorem:
ex qua illi mox Iulia nata est: neque vt repu-
diaret compelli à Dictatore Sulla vlllo modo
potuit. Quare & sacerdotio, & vxoris dote, & gentilitijs hereditatibus
multatus, diuersarum partium habebatur: vt etiam discedere è medio,
& quamquam morbo quartanæ aggrauante, propè per singulas noctes
commutare latebras cogeretur, seque ab inquisitoribus pecuniâ redi-
mere: donec per virgines Vestales, perque Mamercum Aemilium &
Aurelium Cottam, propinquos & affines suos, veniam impetrauit. Sa-
tis constat, Sullam, cum deprecantibus amicissimis & ornatissimis vi-
ris aliquamdiu denegasset, atque illi pertinaciter contenderent, expu-
gnatum tandem proclamasse (siue diuinitus, siue aliqua coniectura)
Vincerent, ac sibi haberent: dummodo scirent, eum, quem incolumem
tantopere cuperent, quandoque optimatum partibus, quas secum si-
mul defendissent, exitio futurum: nam Cæsari multos Marios in-
esse.

D STIPENDIA prima in Asia fecit, M. Thermi Prætoris contu-
bernio: à quo ad arcessendam classem in Bithyniâ missus, desedit apud
Nicomedem; non sine rumore prostratæ regi pudicitie: quem rumorem
auxit, intra paucos rursus dies repetita Bithynia, per causam exigendæ
pecuniæ, quæ deberetur, cuidam libertino clienti suo. Reliqua militia,
secundiore fama fuit: & à Thermo in expugnatione Mitylenarum co-
rona ciuica donatus est.

MERUIT & sub Seruilio Isaurico in Ciliciâ, sed breui tempore.
Nam Sullæ morte cõperta, simul spe nouæ dissensionis, quæ per M. Le-
pidum mouebatur, Romam properè redijt; & Lepidi quidem societate,
A
quamquam

quamquam magnis conditionibus inuitaretur, abstinuit: cum ingenio eius diffusus, tum occasione, quam minorem opinione offenderat.

III. **C**AETERRVM composita seditione civili, Cornelium Dolabellam, consularem & triumphalem virum, repetundarum postulauit: absoluteque, Rhodum secedere statuit, & ad declinandam inuidiam, & ut per otium ac requiem Apollonio Moloni clarissimo tunc dicendi magistro operam daret. Huc dum hiernis iam mensibus trajicit, circa Pharmacusam insulam à prædonibus captus est: mansitque apud eos non sine summa indignatione præpè quadraginta dies, cum vno medico & cubicularijs duobus. Nam comites seruosque cæteros initio statim ad expediendas pecunias, quibus redimeretur, dimiserat. Numeratis deinde quinquaginta talentis, expositus in litore, non distulit quin è vestigio classe deducta persequeretur abeuntes: ac redactos in potestatem, supplicio, quod illis saepe minatus inter iocum fuerat, afficeret. Vastante regiones proximas Mithridate, ne desidere in discrimine sociorum videretur, ab Rhodo, quo pertenderat, transijt in Asiam: auxilijsque contractis, & præfecto regis prouincia expulso, nutanteis ac dubias ciuitates retinuit in fide.

V. **T**RIBVNATV militum, qui primus Romam reuerso per suffragia populi honor obtigit, auctores restituendæ tribunitiæ potestatis, cuius vim Sulla diminuerat, enixissimè iuuit. L. etiam Cinnæ, vxoris fratri, & qui cum eo ciui. discordia Lepidum secuti, post necem consulis ad Sertorium confugerant, reditum in ciuitatem rogatione Ploutia confecit, habuitque & ipse super ea reconciliationem.

VI. **Q**VAESTOR Iuliam amitam vxoremque; Corneliam, defunctas laudauit è more pro Rostribus: sed in amitæ quidem laudatione, de eius ac patris sui vtraque origine sic refert: Amitæ meæ Iuliæ maternum genus ab regibus ortum, paternum cum Dis immortalibus coniunctum est. Nam ab Anco Marcio sunt Marcij Reges, quo nomine fuit mater: à Venere Iulij, cuius gentis familia est nostra. Est ergo in genere & sanctitas regum, qui plurimum inter homines pollent: & cærimonia Deorum, quorum ipsi in potestate sunt reges. In Corneliam autem locum Pompeiam duxit, Q. Pompeij filiam, L. Sullæ neptem: cum qua deinde diuortium fecit, adulteratam opinatus à P. Clodio: quem inter publicas cærimonias penetrasse ad eam muliebri veste tam constans fama erat, ut senatus quæstionem de pollutis sacris decreuerit.

VII. **Q**VAESTORI vltior Hispania obuenit: vbi cum mandatu prætoris iure dicundo cõuentus circumiret, Gadeisq; venisset, animaduersa apud Herculis templum Magni Alexandri imagine, ingemuit: & quasi

A quasi pertusus ignauiam suam, quod nihil eum a se memorabile actum esset in ætate qua iam Alexander orbem terrarum subegisset, missio- nem continuo efflagitauit, ad capeudas quam primum maiorum re- rum occasiones in vrbe. Eriam consulum eum foris proxima noctis (nam visus erat per quietem matris stuprum inculisse) coniectores ad amplissimam spem incitauerunt, arbitrium orbis terrarum portendi in- terpretantes: quando mater, quam subiectam sibi vidisset, non alia ei- set quam terra, quæ omnium patris haberetur.

DE CEDENS ergo ante tempus, colonias Latinas de petenda ciuitate agitan- tes adiit: & ad audendum aliquid concitasset, nisi **COSS.** conscriptas in Ciliciam legiones paullisper ob id ipsum retinuis- sent: nec eo secius maiora mox in vrbe molitus est.

SI QUIDEM ante paucos dies, quam adilitatem iniret, venit in suspicionem conspirasse eum **M. Crasso** consulari, item **P. Sulla** & **Autronio**, post designationem consularis, ambitus condemnatis, vt prin- cipio anni senatum adorirentur: & frucidatis quos placitum esset, dicta- turam **Crassus** inuaderet, ipse ab eo magister equitum diceretur, consti- tutaque ad arbitrium rep. **Sullæ** & **Autronio** consularis restitueretur. Meminerunt huius coniurationis **Tanullius Geminus** in historia, **M. Bibulus** in edictis, **C. Curio** pater in **Orationibus**. De hac significare videtur & **Cicero** in quadam ad **Attium** epistola, referens, **Cæsarem** in consulatu confirmasse regnum de quo **Aedilis** cogitabat. **Tanullius** ad- dit, **Crassum**, poenitentia vel metu, die eadē destinatum non obuisse, & ideo ne **Cæsarem** quidem signum quod ab eo dati conuenerat dedis- se. Conuenisse autem **Curio** ait, vt togam de humero deiceret. Idem **Curio**, sed & **M. Actorius Naso**, auctores sunt, conspirasse eum etiam cum **Cn. Pisone** adolescente: cui ob suspicionem vrbane coniurationis prouincia **Hispania** vltro extra ordinem data sit: pactumq; vt simul fo- ris ille, ipse **Romæ**, ad res nouas consurgerent, per **Lambranos** & **Tran- spadanos**: destitutum vtriusque consilium morte **Pisonis**.

AEDILIS, præter comitiū ac forum, basilicasq; etiam **Capi- tolium** ornauit porticibus ad templū extructis: in quibus abundante rerum copia, pars apparatus exponeretur. Venationes autem, ludosq; & eum collega & separatim, edidit: quo factum est, vt communium quo- que impensarum solus gratiam caperet: nec dissimularet collega eius **M. Bibulus** euenisse sibi quod **Polluci**. vt enim geminis fratribus ædes in foro constituta, tantum **Castoris** vocaretur: ita suam **Cæsaris**q; mu- nificentiam, vnius **Cæsaris** dici. Adiecit insuper **Cæsar** etiam gladio- rium munus, sed aliquanto paucioribus quam destinauerat, paribus. Nam cum multiplici vndique familia comparata inimicos exterruisset,

cautum est de numero gladiatorum, quo ne maiorem cuiquam habere A
Romæ liceret.

xI. **CONCILIATO** populi fauore, tentauit per partem tribunorum vt sibi Aegyptus prouincia plebiscito daretur: nactus extraordinarij imperij occasionem, quod Alexandrini regem suum, socium atque amicum à senatu appellatum, expulerant, resque vulgò improbatur. nec obtinuit, aduersante optimatum factione. quorum auctoritatem vt quibus posset modis inuicem diminueret, tropæa C. Marij de Iugurtha, deque Cimbris atque Teutonis, olim à Sulla disiecta, restituit: atque in exercenda de sicarijs quæstione, eos quoque sicariorum numero habuit qui proscriptione ob relata ciuium Romanorum capita, pecunias ex ærario acceperant, quamquam exceptos Cornelijs legibus.

xII. **SVBORNAVIT** etiam qui C. Rabirio perduellionis diem diceret: quo præcipuo adiutore, aliquot ante annos L. Saturnini sediciosum tribunatum senatus coërcuerat: ac sorte iudex in reum ductus, tam cupidè condemnauit, vt ad populum prouocanti nihil æquè ac iudicis acerbitas profuerit.

xIII. **DEPOSITA** prouinciæ spe, Pontificatum maximū petijt, non sine profusissima largitione. In qua reputans magnitudinem æris alieni, cum mane ad comitia descenderet, prædixisse matri osculanti fertur, domum se nisi Pontificè non reuersurum. atq; ita potentissimos duos cōpetitores, multumq; & ætate & dignitate antecedentes, superauit, vt plura ipse in eorum tribubus suffragia, quàm vterq; in omnibus, tulerit.

xIV. **PRAETOR** creatus, detecta coniuratione Catilinæ, senatūq; vniuerso in socios facinoris vltimam statuente pœnam, solus municipum diuidendos, custodiendosque publicatis bonis, censuit. Quin & tantum metum iniecit asperiora suadentibus, idemtidem ostentans quanta eos in posterum à plebe Romana maneret inuidia, vt D. Silanum consulem designatum non piguerit, sententiam suam, quia mutare turpe erat, interpretatione lenire; velut grauius atque ipse sensisset exceptam: obtinuissetq; adeò, transductis ad se iam pluribus, & in his Ciceronis consulis fratre, nisi labantem ordinem confirmasset M. Catonis oratio. Ac ne sic quidem impedire rem destitit, quoadusq; manus equitum Romanorum, quæ armata præsidij causa circumstabat, immoderatiùs perseveranti necem comminata est: etiam strictos gladios vsque eò intentans, vt sedentem vnà proximi deseruerint, vix pauci complexu togaq; obiecta protexerint. Tunc planè deterritus non modò celsit, sed etiam in reliquum anni tempus Curia abstinuit.

xV. **PRIMO** Præturæ die Q. Catulum de refectione Capitolij ad disquisitionem populi vocauit, rogatione promulgata, qua curationem
cam

A eam in alium transferebat. Verum impar optimatum conspirationi, quos, relicto statim nouorum consulum officio, frequentes, obstinatosque ad resistendum concurrisse cernebat, hanc quidem actionem deposuit.

CAETERVM Cæcilio Metello Trib. pleb. turbulentissimas xvi.
leges aduersus collegarum intercessionem ferenti, auctorem propugnatoremque se pertinacissime præstitit: donec ambo administratione reip. decreto patrum summouerentur. Ac nihilo minus permanere in magistratu, & ius dicere ausus, ut comperit paratos qui vi ac per arma prohiberent, dimissis lictoribus, abiectaque prætexta, domum clam refugit,
B pro conditione temporum quieturus. Multitudinem quoque biduo post sponte & ultro confluentem, operamque sibi in asserenda dignitate tumultuosius pollicentem, compescuit. Quod cum præter opinionem euenisset, senatus ob eundem coetum festinato coactus, gratias ei per primores viros egit: accitumque in Curiam, & amplissimis verbis collaudatum, in integrum restituit, inducto priore decreto.

RECIDIT rursus in discrimen aliud, inter socios Catilinæ nominatus, & apud Nouium Nigrum Quæstorem à L. Vettio indice, & in senatu à Q. Curio: cui, quod primus consilia confuratorum detexerat, constituta erant publice præmia. Curius è Catilina se cognouisse dicebat: Vettius etiam chirographum eius Catilinæ datum pollicebatur. xvii.
C Id verò Cæsar nullo modo tolerandum existimans, cum implorato Ciceronis testimonio, quadam se de coniuratione ultro ad eum detulisse docuisset, ne Curio præmia darentur, effecit: Vettium pignoribus captis, & direpta suppellectile male multatum, ac pro Rostribus in concione pæne discerptum, coniecit in carcerem: eodem Nouium Quæstorem, quod compelli apud se maiorem potestatem passus esset.

EX prætura vltiorem sortitus Hispaniam, retinentes creditores xviii.
interuentu sponso rum remouit: ac neque more, neque iure, antequam prouinciæ ornarentur, profectus est: incertum, metûne iudicij, quod
D priuato parabatur, an quò maturius socijs implorantibus subueniret. Pacatâque prouincia, pari festinatione, non expectato successore, ad triumphum, simul consulatûmque decessit. Sed cum edictis iam comitijs ratio eius haberi non posset, nisi priuatus introisset urbem, & ambienti ut legibus solueretur, multi contradicerent, coactus est, triumphum, ne consulatu excluderetur, dimittere.

EDVOBVS consulatus competitoribus, L. Luceio, M. que xix.
Bibulo, Luceium sibi adiunxit: pactus ut is, quoniam inferior gratia esset, pecuniâque polleret, nummos de suo communi nomine per centurias pronuntiaret. Qua cognita re optimates, quos metus ceperat,

nihil non ausurum eum in summo magistratu, concordii & consensu te collega, auctores Bibulo fuerunt eandem pollicendi: ac plerique pecunias contulerunt, ne Catone quidem abnuente tam largitionem & Rep. fieri. Igitur cum Bibulo consul creatus est. Eandem ob causam opera optimatibus data est, ut prouinciae futuris COSS. minimi negotij, id est, silue callisque, decernerentur. Qua maxime iniuria instinctus, omnibus officijs Cn. Pompeium affectatus est, offensum patribus, quod Mithridate rege victo, cunctantius confirmarentur acta sua: Pompeioque M. Crassum reconciliauit, veterem inimicum ex consularu, quem summa discordia simul gesserant: ac societatem cum utroque iniit, ne quid ageretur in Rep. quod displicuisset ulli e tribus.

xx.

INITO honore, primus omnium instituit ut tam senatus quam populi diurna acta conficerentur, & publicarentur. Antiquum etiam retulit morem, ut quo mense falces non haberet, accensus ante eum iret, lictores pone sequerentur. Lege autem agraria promulgata, obnuentem collegam armis foro expulit. Ac postero die in senatu conquestum, nec quoquam repetto qui super tali consternatione referre, aut censere aliquid auderet, qualia multa saepe in leuoribus turbis decreta erant, in eam coegit desperationem, ut quoad potestate abiret, domo abditus nihil aliud quam per edicta obnuntiaret. Vnus ex eo tempore omnia in rep. & ad arbitrium administrauit: ut nonnulli urbanorum, cum quid per iocum testandi gratia signarent, non Caesare & Bibulo, sed Julio & Caesare COSS. actum scriberent, bis eundem praepo- nentes, nomine atque cognomine: utque vulgo mox ferrentur hi versus.

Non Bibulo quidquam nuper sed Caesare factum est:

Nam Bibulo fieri consule nil memini.

Campum Stellatam maioribus consecratum, agrumque Campanum ad subsidia reip. vectigalem relictum, diuisit extra sortem, ac xx. milibus ciuium, quibus terni pluresve liberi essent. Publicanos remissionem petentes, tertia mercedum parte releuauit: ac ne in locatione nouorum vectigalium immoderatus liceretur, propalam monuit. Caetera item quae cuique libuissent, dilargitus est, contradicente nullo, ac, si conaretur quis, absterito. M. Catonem interpellantem extrahi curia per licto- rem, ducique in carcerem iussit. L. Lucullo liberius resistenti tantum calumniarum metum iniecit, ut ad genua ultro sibi accideret. Cicerone in iudicio quodam deplorante temporu statum, P. Clodium inimicum eius frustra iam pridem a patribus ad plebem transire nitentem, eodem die, horaque nona, traduxit. Postremo in uniuersos diuersae factionis inductum praemijs, ut se de inferenda Pompeio

nece

A nece sollicitatum à quibusdam profiteretur, productusque pro Rostis auctores ex compacto nominaret: sed vno atque altero frustra nec sine suspicione fraudis nominatis, desperans tam præcipitis consilij euentum, interceptisse veneno indicem creditur.

S V B idem tempus Calpurniam L. Pisonis filiam, successuri sibi in consulatu, duxit vxorem: suamque Iuliam Cn. Pompeio collocavit, repudiato priore sponso Seruilio Cæpione, cuius vel præcipua opera paullo antè Bibulum impugnaverat. Ac post nouam affinitatem, Pompeium primum rogare sententiam cœpit, cum Crassum soleret: essetq; consuetudo vt quem ordinem interrogandi sententias consul Kalend.

B Ianuarijs instituisset, eum toro anno conseruaret.

S O C E R O igitur generoq; suffragantibus, ex omni prouineiarum copia Gallias potissimū elegit, cuius emolumento & opportunitate idonea sit materia triumphorum. Et initio quidem Galliam Cisalpinam, Illyrico adiecto, lege Vatinia accepit: mox per senatum, Comitam quoque: veritis patribus ne si ipsi negassent, populus & hanc daret. Quo gaudio elatus, non temperauit quin paucos post dies frequenti curia iactaret, inuitis & gementibus aduersarijs adeptum se quæ concupisset: proinde ex eo insultaturum omnium capitibus: ac negante quodam per contumeliam, Facile hoc vlli formidare fore, responderit, quasi alludens, In Assyria quoque regnasse Semiramis, magnamq; Asiæ partem Amazonas tenuisse quondam.

F V N C T V S consulatu, C. Memmio Lucioque Domitio prætoribus, de superioris anni actis referentibus, cognitionem senatui derulit: nec illo suscipiente, triduq; per irritas altercationes absumto, in prouinciam abiit: & statim quæstor eius in præiudicium aliquot criminibus arreptus est. Mox & ipse à L. Antistio tribuno plebis postulatus, appellato demum collgio, obtinuit, cum reip. causa abesset, reus ne fieret. Ad securitatem ergo posteritatis, in magno negotio habuit obligare semper annuos magistratus, & è competitoribus, non alios adiuuare, aut ad honorem pati peruenire, quàm qui sibi pepigissent propugnatos absentiam suam: cuius pacti non dubitauit à quibusdam iusiurandum atque etiam syngrapham exigere.

S E D cum L. Domitius consulatus candidatus palàm minaretur, COS. se, effecturum quod prætor nequisset, adempturumq; ei exercitus: Crassum Pompeiumque in urbem prouinciæ suæ Lucam extractos compulit vt detrudendi Domitij causa consulatum alterum peterent: & vt in quinquennium sibi imperium prorogaretur: perfecitq; vtrumque. Qua fiducia ad legiones quas à rep. acceperat, alias priuato sumtu addidit: vnā etiam ex Transalpinis conscriptam, vocabulo quoque Gallico

Gallico (Alauda enim appellabatur:) quam disciplina cultûque Roma- **A**
no institutam & ornatam, postea vniuersam ciuitate donauit. Nec de-
inde vlla belli occasione, ne iniusti quidem ac periculosi abstinuit, tam
foederatis quàm infestis ac feris gentibus vltro lacepsitis: adeò vt senatus
quondam legatos ad explorandum statum Galliarum mittendos de-
creuerit, ac nonnulli dedendum cum hostibus censuerint. Sed prosperè
decedentibus rebus, & sæpius, & plurium quàm quisquam vnquam
dierum supplicationes impetrauit.

xxv. GESSIT autem nouem annis, quibus in imperio fuit, hæc ferè.
Omnem Galliam, quæ à saltu Pyrenæo Alpibusque & monte Geben-
na, fluminibus Rheno & Rhodano continetur, patetque circumitu ad **B**
bis & tricies centum millia passuum, præter socias ac bene meritas ciui-
uitates, in prouinciæ formam redegit, eique quadringenties in singulos
annos stipendij nomine imposuit. Germanos, qui trans Rhenum in-
colunt; primus Romanorum ponte fabricato aggressus, maximis affe-
cit cladibus. Aggressus est & Britannos ignotos antea, superatisque pe-
cunias & obsides imperauit. Per tot successus ter, nec amplius, aduer-
sum casum expertus: in Britannia, classe vi tempestatis propè absumta:
& in Gallia, ad Gergouiam legione fusa: & in Germanorum finibus,
Titurio & Aurunculeio legatis per insidias cæsis.

xxvi. EODEM temporis spatio matrem primò, deinde filiam, nec **C**
multo post neptem amisit. INTER QVÆ consternata P. Clodij
cæde Rep. cum senatus vnum COS. nominatimque Cn. Pompeium
fieri censuisset, egit cum tribunis plebis collegam se Pompeio destinan-
tibus, id potius ad populum ferrent, vt absenti sibi, quodcumque
imperij tempus expleri cœpisset, petitiò secundi Consulatus daretur: ne
ea causa maturius, & imperfecto adhuc bello decederet. Quod vt ade-
ptus est, altiora iam meditans, & spei plenus, nullum largitionis, aut
officiorum in quemquam genus publicè, priuatimque omisit. Forum
de manubijs inchoauit: cuius area super HS. millies constitit. Munus
populo, epulùmque pronunciauit in filia memoriam, quod ante eum **D**
nemo. Quorum vt quammaxima expectatio esset, ea quæ ad epulum
pertinerent, quamuis macellarijs oblocata, etiam domesticatim appa-
rabat. Gladiatores notos, sicubi infestis spectatoribus dimicarent, vi ra-
piendos reseruandósque mandabat. Tirones neque in ludo, neque per
lanistas, sed in domibus per equites Romanos, ac etiam per senatores
armorum peritos erudiebat: precibus enitens, quod epistolis eius osten-
ditur, vt disciplinam singulorum susciperent, ipsique dictata exercen-
tibus darent. Legionibus stipendium in perpetuum duplicauit. Frumen-
tum, quoties copia esset, etiam sine modo mensuræque præbuit: ac
singula

A singula interdum mancipia & prædia viritum dedit.

A D retinendam autem Pompeij necessitudinem ac voluntatem, **xxviii:**
Octaviam sororis suæ neptem, quæ C. Marcello nupta erat, conditione ei detulit, sibi quæ filiam eius in matrimonium petijt, Fausto Sullæ destinatam. Omnibus verò circa eum, atque etiam parte magna senatus, gratuito, aut leui scènore obstrictis, ex reliquo quoque ordinum genere vel inuitatos, vel sponte ad se commeantes, vbertimo congiario prosequabatur: liberos insuper, seruulósque cuiusque, prout domino patronove gratus quis esset. Tum reorum aut obælatorum, aut prodigæ iuuentutis subsidium vnicum, ac promptissimum erat: nisi
B quos grauior criminum, vel inopiæ luxuriæve vis vrgeret, quàm vt subueniri posset à se, his planè palàm bello ciuili opus esse dicebat.

N E C minore studio reges atque prouincias per tertarum orbem **xxviii:**
alliciebat: alijs, captiuorum millia dono offerens: alijs, citra senatus populique auctoritatem quò vellent, & quoties vellent, auxilia submit- tens: superque Italiæ, Galliarumque & Hispaniarum, Asiæ quoque & Græciæ potentissimas vrbes præcipuis operibus exornans: donec attonitis iam omnibus, & quorum illa tenderent reputantibus, M. Claudius Marcellus **C O S.** edicto præfatus de summa se Rep. acturum, retulit ad senatum vt ei succederetur ante tempus: quoniam bello confecto pax esset, ac dimitti deberet victor exercitus: & ne absentis ratio comitijs haberetur, quando nec plebiscito Pompeius postea abrogasset. Acciderat autem, vt is legem de iure magistratuum ferens, eo capite quo à petitione honorum absentes submouebat, ne Cæsarem quidem exciperet, per obliuionem: ac mox lege iam in æs incisa, & in ærarium condita, corrigeret errorem. Nec contentus Marcellus prouincias Cæsari & priuilegium eripere, retulit etiam vt colonis quos rogatione Vatinia Nouumcomum deduxisset, ciuitas adimeretur: quod per ambitionem & vltra præscriptum data esset.

C O M M O T V S his Cæsar, ac iudicans, quod sæpe ex eo audi- **xxix:**
D tum ferunt, difficilius se principem ciuitatis à primo ordine in secundum, quàm ex secundo in nouissimum detrudi, summa ope restitit, partim per intercessores tribunos, partim per Seruium Sulpicium alterum consulem. Insequenti quoque anno, C. Marcello, qui fratri patrueli suo Marco in consulatu successerat, eadem tentante, collegam eius Aemilium Paullum, Caiumque Curionem violentissimum tribunorum, ingenti mercede defensores parauit. Sed cum obstinatiùs omnia agi videret, & designatos etiam **C O S S.** è parte diuersa, senatum literis deprecatus est ne sibi beneficium populi adimeretur: aut vt ceteri quoque imperatores ab exercitibus discederent: consilijs, vt putant, faciliùs,

B

se, fr-

se, simulatque libuisset, veteranos conuocaturum, quàm Pompeium A
nouos milites. Cum aduersarijs autem pepigit vt dimissis octo legioni-
bus, Transalpinâque Gallia, duæ sibi legiones, & Cisalpina prouin-
cia, vel etiam vna legio cum Illyrico, concederetur, quoad C O S.
figeret.

xxx. V E R V M neque senatu interueniente, & aduersarijs negantibus
vllam se de rep. facturos pactionem, transijt in citeriorem Galliam:
conuentibusque peractis, Rauennæ substitit, bello vindicaturus, si quid
de tribunis plebis intercedentibus pro se, grauius à senatu constitutum
esset. Et prætextum quidem illi ciuiliū armorum hoc fuit: causas
autem alias fuisse opinantur. Cn. Pompeius ita dictitabat, quod ne
que opera consummare quæ instituerat, neque populi expectatio-
nem, quam de aduentu suo fecerat, priuatis opibus explere posset, tur-
bare omnia ac permiscere voluisse. Alij timuisse dicunt ne eorum quæ
primo consulatu aduersus auspicia legesque & intercessionem gessisset,
rationem reddere cogeretur: cum M. Cato idemtidem, nec sine iureiu-
rando, denuntiaret, delaturum se nomen eius, simulac primū exerci-
tum dimisisset: cumque vulgò fore prædicarent vt si priuatus redisset,
Milonis exemplo circumpositis armatis causam apud iudices diceret.
Quod probabilius facit Asinius Pollio, Pharſalica acie cæſos profliga-
tòsque aduersarios prospicientem, hæc cum ad verbum dixisse refe-
rens, Hoc voluerunt: tantis rebus gestis C. Cæſar condemnatus es-
sem, nisi ab exercitu auxilium petiissem. Quidam putant captum im-
perij consuetudine, pensitatísque suis & inimicorum viribus, vsum oc-
casione rapiendæ dominationis, quam ætate prima concupisſet. Quod
existimasse videbatur & Cicero, scribens de officijs tertio libro, semper
Cæsarem in ore habuisse Euripidis versus, quos sic ipse conuertit:

Nam si violandum est ius, regnandi gratia
Violandum est: alijs rebus pietatem colas.

xxxi. C V M ergo sublatam tribunorum intercessionem, ipsòsq; vrbe
cessisse nuntiatum est, præmissis confestim clam cohortibus, ne qua
suspicio moueretur, & spectaculo publico per dissimulationē interfuit,
& formam, qua ludum gladiatorium erat ædificaturus, considerauit,
& ex consuetudine conuiuio se frequenti dedit. Dein post Solis occa-
sum, mulis è proximo pistrino ad vehiculum iunctis, occultissimum
iter modico comitatu ingressus est: & cum luminibus extinctis de-
cessisset via, diu errabundus, tandem ad lucem duce reperto, per an-
guſtiſsimos tramites pedibus euasit: consecutusque cohortes ad Rubi-
conem flumen, qui prouinciæ eius finis erat, paullum constitit: ac re-
putans quantū moliretur, conuersus ad proximos, Etiam nunc, inquit,
regre-

A regredi possumus: quod si ponticulum transferimus, omnia armis agenda erunt.

CVNCTANTI ostentum tale factum est. Quidam eximia xxxii. magnitudine & forma, in proximo sedens repente apparuit, arundine canens: ad quem audiendum, cum præter pastores, plurimi etiam ex stationibus milites concurrissent, interque eos & æneatores, rapta ab vno tuba prosiluit ad flumen: & ingenti spiritu clausicum exorsus perterritus ad alteram ripam. Tunc Cæsar, Eatur, inquit, quod Deorum ostenta, & inimicorum iniquitas vocat. Iacta alea est, inquit.

ATQVE ita traiecto exercitu, adhibitis tribunis pleb. qui pul- xxxiii. si superuenerant, pro concione fidem militum flens, ac veste à pectore discissa, inuocauit. Existimatur etiam equestres census pollicitus singulis: quod accidit opinione falsa. Nam cum in alloquendo exhortandoque, sæpius digitum læuæ manus ostentans, affirmaret se ad satisfaciendum omnibus, per quos dignitatem suam defensurus esset, anulum quoque æquo animo detracturum sibi: extrema concio, cui facilius erat videre concionantem, quam audire, pro dicto accepit quod visu suspicabatur: promissumque ius anulorum eum millibus quadringenis famâ distulit.

ORDO & summa rerum quas deinceps gessit, sic se habent. xxxiv. **C** Picenum, Umbriam, Etruriam occupauit: & L. Domitio, qui per tumultum successor ei nominatus, Corfinium præsidio tenebat, in deditionem redacto, atque dimisso, secundum superum mare Brundisium tetendit, quod COSS. Pompeiusque confugerant, quam primum transfretaturi. hos frustra per omnes moras exitu prohibere conatus, Romam iter conuertit: appellatisque de rep. patribus, validissimas Pompeij copias, quæ sub tribus legatis M. Petreio, & L. Afranio, & M. Varrone in Hispania erant, inuasit: professus antè inter suos, ire se ad exercitum sine duce, & inde reuersurum ad ducem sine exercitu. Et quamquam obsidione Massiliæ, quæ sibi in itinere portas clauserat, **D** summaque frumentariæ rei pænuria retardante, breui tamen omnia subegit.

HINC vrbe repetita, in Macædoniam transgressus, Pompeium xxxv. per quatuor pæne mensibus maximis obsessum operibus, ad extremum Pharsalico prælio fundit: & fugientem Alexandriam persecutus, ut occisum deprehendit, cum Ptolemæo rege, à quo sibi quoque insidias tendi videbat, bellum sanè difficillimum gessit: neque loco, neque tempore æquo, sed hieme anni, & intra mœnia copiosissimi ac solertissimi hostis, inops ipse rerum omnium, atque imparatus. Regnum Aegypti victor, Cleopatraz fratrique eius minori permisit: veritus prouinciam

facere ne quandoque violentiorem præsidem naëta, nouarum rerum materia esset. Ab Alexandria in Syriam, & inde Pontum transijt, vrgentibus de Pharnace nuntijs: quem Mithridatis Magni filium, ac tunc occasione temporum bellantem, iamque multiplici successu præferocem, intra quintum, quàm adfuerat, diem, quatuor, quibus in conspectum venit, horis, vna profligauit acie: crebrò commemorans Pompeij felicitatem, cui præcipua militiæ laus de tam imbelli genere hostium contigisset. Dehinc Scipionem ac Iubam, reliquias partium in Africa refouenteis, deuicit: Pompeij liberos in Hispania.

XXXVI. OMNIBVS civilibus bellis nullam cladem, nisi per legatos suos, passus est: quorum C. Curio in Africa periit: C. Antonius in Illyrico in aduersariorum deuenit potestatem: P. Dolabella classem in eodem Illyrico, Cn. Domitius Caluinus in Ponto exercitum amiserunt. Ipse prosperimè semper, ac ne ancipiti quidem vniquam fortuna, præterquam bis dimicauit: semel ad Dyrrachium, vbi pulsus, non instantè Pompeio, negauit eum vincere scire: iterum in Hispania vltimo prælio, cum desperatis rebus etiam de consciscenda nece cogitauit.

XXXVII. CONFECTIS bellis, quinquies triumphauit, post deuictum Scipionem quater eodem mense, sed interiectis diebus: & rursus semel post superatos Pompeij liberos. Primum & excellentissimum triumphum egit Gallicum, sequentem Alexandrinum, deinde Ponticum, huic proximum Africanum, nouissimum Hispaniensem, diuerso quemque apparatu & instrumento. Gallici triumphi die Velabrum præteruehens pane curru excussus est, axe diffracto: adscenditque Capitolium ad lumina, quadraginta elephantis dextra atque sinistra lychnuchos gestantibus. Pontico triumpho inter pompæ ferula trium verborum prætulit titulum, VENI. VIDI. VICI. non acta belli significantem, sicut cæteri, sed celeriter confecti notam.

XXXVIII. VETERANIS legionibus prædæ nomine in pedites singulos super bina sestertia quæ initio civilis tumultus numerauerat, in equites vicena quaterna millia nummum dedit. assignauit & agros, sed non continuos, ne quis possessorum expelleretur. Populo præter frumenti denos modios, ac totidem olei libras, trecenos quoque nummos, quos pollicitus olim erat, vltimè diuisit: & hoc amplius, centenos pro mora. Annuam etiam habitationem Romæ vsque ad bina millia nummum, in Italia non vltra quingenos sestertios remisit. Adiecit epulum ac viscerationem, & post Hispaniensem victoriam duo prandia. Nam cum prius parcè, neque pro liberalitate sua præbitum iudicaret, quinto post die aliud largissimum præbuit.

XXXIX. EDIDIT spectacula varij generis: munus gladiatorum, ludos etiam

A etiam regionatim urbe tota, & quidem per omnium linguarum histriones: item circenses, athletas, naumachiam. Munere in foro depugnavit Eurius Leptinus, imperatoria, & Q. Calpurnius senator quondam actorque caussarum. Pyrricham saltaverunt Afræ Bithyniæque principum liberi. Ludis Decimus Laberius eques Romanus munus suum egit: donatisque quingentis sestertijs, & anulo aureo, fessum in quatuordecim è scena per orchestram transijt. Circensibus, spatium circi ab utraque parte productum, & in gyrum Euripo addito, quadrigas bigasque, & equos desultores agitantur nobilissimi iuvenes. Troiam ludit turmaduplex, maiorum minorumque puerorum. Venationes editæ per dies quinque: ac nominatim pugna diuisa in duas acies: quingenis pedibus, elephantis vicenis, tricenis equibus hinc & inde commissis. Nant quò lauius dimitteretur, sublata metæ, inque earum locum bina castra ex aduerso constituta erant. Athletæ, stadio ad tempus exstructo in regione Martij, campi certauerunt per triduum. Nauali praelio in minore Codetæ defosso lacu, biremes ac triremes, quadriremesque, Tyriæ & Aegyptiæ classes, magno pugnantium numero conflixerunt. Ad quæ omnia spectacula tantum undique confluxit hominum, ut plerique aduenæ aut inter vicos aut inter vias tabernaculis positos manerent: ac sæpe præ turba elisi exanimatique sint plurimi, & in his duo senatores.

C **CONVERSVS** hinc ad ordinandum Reip. statum, fastos xxxxi. correxit, iam pridem vitio Pontificum per intercalandi licentiam adeò turbatos, ut neque mensium feriarum æstati, neque vindemiarum autumnino competerent. Annūque ad cursum Solis accommodavit, ut trecentorum sexaginta quinque dierum esset: & intercalario mense sublato, vniuersis dies quanto quoque anno intercalaretur. Quò autem magis in posterum ex Kalendis Ianuarijs nobis temporum ratio congrueret, inter Nonembrem ac Decembrem mensem, interiecit duos alios: fuitque is annus, quo hæc constituebantur, XV. mensium cum intercalario, qui ex consuetudine in eum annum inciderat.

D **SENATVM** supplevit, particios allegit: prætorum, ædiliū, xxxxi. quaestorum, minorum etiam magistratuum numerum ampliavit: nudatos opere censorio, aut sententia iudicum de ambitu condemnatos, restituit. Comitibus cum populo partitus est: ut exceptis consulatus competitoribus, de cætero numero candidatorum, pro parte dimidia, quos populus vellet, pronuntiarentur: pro parte altera, quos ipse edidisset. Et celebrat per libellos circum tribus missos scriptura breui, Cæsar dictator illi tribui. Commendo vobis illum, & illum, ut vestro suffragio suam dignitatem teneant. Admisit ad honores & præscriptorum liberos. Iudicia

dicia ad duo genera iudicum redegit, equestris ordinis ac senatorij: tribunos ærarios, quod erat tertium, sustulit. Recensum populi, nec more, nec loco solito, sed vicatim per dominos insularum egit: atque ex viginti trecentisque millibus accipientium frumentum e publico, ad centum quinquaginta retraxit. Ac ne qui noui cœtus recensiois causa moueri quandoque possent, instituit, quotannis in demortuorum locum ex his qui recensiti non essent, subsortitio à prætore fieret.

XLII. OCTOGINTA autem ciuium millibus in transmarinas colonias distributis, ut exhaustæ quoque vrbs frequentia suppetere, sanxit, Ne quis ciuis maior annis viginti, minorve XL. qui sacramento non teneretur, plus triennio continuo Italia abesset: ne quis senatoris filius, nisi contubernalis, aut comes magistratus, peregre proficisceretur: neve hi qui pecuariam facerent, minus tertia parte puberum ingenuorum inter pastores haberent. Omnesque medicinam Romæ professos, & liberalium artium doctores, quod libentius & ipsi urbem incoherent, & cæteri appeterent, ciuitate donauit. De pecunijs mutuis, dissecta nouarum tabularum expectatione, quæ crebrò mouebatur, decreuit tandem, ut debitores creditoribus satisfacerent, per æstimationem possessionum, quanti quasque ante ciuile bellum comparassent, deducto summæ æris alieni, si quid usuræ nomine numeratum, aut perscriptum fuisset: qua conditione quarta pars fere crediti deperibat. Cuncta collegia, præter antiquitus constituta, detraxit. Pœnas facinorû auxit: & cum locupletes eo facilius scelere se obligarent, quod integris patrimonijs exulabant, parricidas, ut Cicero scribit, bonis omnibus, reliquos dimidia parte multauit.

XLIII. Ius laboriosissimè ac seuerissimè dixit. Repetundarum conuictos etiam ordine senatorio mouit. Diremit nuptias prætorij viri, qui digressam à marito post biduum statim duxerat, quamuis sine probri suspitione. Peregrinarum mercium portoria instituit. Lecticarum usum, item conchyliatæ vestis, & margaritarum, nisi certis personis & ætatibus, perque certos dies, ademit. Legem præcipuè sumtuariam exercuit dispositis circa macellum custodibus, qui opsonia contra vetitum retinerent, deportarentque ad se, submissis nonnumquam licitoribus atque militibus: qui si quæ custodes fefellissent, iam apposita è triclinio auferrent.

XLIV. IAM de ornanda instruendaque vrbe, item de tuendo ampliandoque imperio, plura ac maiora in dies destinabat. In primis Martis templum, quantum nusquam esset, exstruere, repleto & complanato lacu, in quo naumachia spectaculum ediderat: theatrumque summæ magnitudinis Tarpeio monti accubans. Ius ciuile ad certum modum redigere,

A gere, atque ex immentâ diffusâque legum copia, optima quæque & necessaria in paucissimos conferre libros. Bibliothecas Græcas & Latinas, quas maximas posset, publicare, data M. Varroni cura comparandarum ac digerendarum. Siccare Pomptinas paludes: emittere Fucinum lacum: viam munire à mari supero per Apennini dorsum ad Tiberim usque: perfodere Isthmum: Dacos, qui se in Pontum & Thraciam effuderant, coërcere: mox Parthis inferre bellum per Armeniam minorem, nec nisi antè expertos aggredi prælio. Talia agentem atque meditantem mors præuenit: de qua priùs quàm dicam, ea quæ ad formam & habitum, & cultum & mores, nec minus quæ ad ciuilia & bellica eius studia

B pertineant, non alienum erit summatim exponere.

FVISSE traditur excelsa statura, colore cædido, teretibus membris, ore paulò pleniore, nigris vegetisque oculis, valetudine prospera: nisi quòd tempore extremo repente animo linqui, atque etiam per somnum exterreri solebat. Comitiali quoque morbo bis inter res agendas correptus est. Circa corporis curam morosior, ut non solum tonderetur diligenter, ac raderetur, sed velleretur etiam; ut quidam exprobrauerunt: caluitij verò deformitatem iniquissimè ferret, sæpe obtrectatorum iocis obnoxiam expertus. Ideoque & deficientem capillum reuocare à vertice assueuerat: & ex omnibus decretis sibi à senatu populoque honoribus, non aliud aut recepit aut vsurpauit libentiùs, quàm ius lauræ perpetuò gestandæ. Etiam cultu notabilem ferunt. Vsum enim latò clauo ad manus fimbriato, nec ut vnquam aliter quàm super eum cingeretur, & quidem fluxiore cinctura. Vnde emanasse Sullæ dictum, optimates sapius admonentis, ut malè præcinctum puerum cauerent.

HABITAVIT primò in Subura modicis ædibus: post autem pontificatum maximum, in Sacra via domo publica. Mundiciarum lautitiarumque studiosissimum multi prodiderunt. Villam in Nemonensi à fundamentis inchoatam, magnòq; sumtu absolutam, quia non

D tota ad animum ei responderat, totam diruisse, quamquam tenuem adhuc & obæratum. In expeditionibus tessellata & sectilia pauimenta circumtulisse.

BRITANNIAM petisse spe margaritarum, quarum amplitudinem conferentem, interdum sua manu exegisse pondus. Gemmas, toreumata, signa, tabulas operis antiqui semper animosissimè comparasse: seruitia recentiora politioraque, immenso pretio, & cuius ipsum etiam puderet, sic ut rationibus vetaret inferri.

CONVIVATVM assiduè per prouincias duobus triclinijs: vno, quo sagati palliativè; altero, quo togati cum illustrioribus prouinciarum

ciarum discumberent. Domesticam disciplinam in paruis ac maioribus **A** rebus diligenter adeò seuerèque rexit, vt pistorem, alium quàm sibi panem conuiuis subjicientem, compedibus vinxerit: libertum gratissimū, ob adulteratam equitis Romani vxorem, quamuis nullo querente, capitali pœna affecerit.

XLIX. **PVDICITIAE** eius famam nihil quidem præter Nicomedis contubernium læsit, graui tamen & perenni opprobrio, & ad omnium conuitia exposito. Omitto Calui Licinij notissimos versus:

Bithynia quicquid & pædicator Cæsaris
Vnquam habuit.

Prætereo actiones Dolabellæ & Curionis patris, in quibus eum Dola- **B** bella pellicem reginæ, spondam interiorem reginæ lecticæ, ac Curio stabulum Nicomedis, & Bithynicum fornicem dicunt. Missa etiam facio edicta Bibuli, quibus proscripsit collegam suum, Bithynicam reginam: eique regem antea fuisse cordi, nunc esse regnum. Quo tempore, vt M. Brutus refert, Octavius etiam quidam, valetudine mentis liberius dicax, cōuentu maximo cū Pompeium regem appellasset, ipsum reginam salutauit. Sed C. Memmius etiam ad cyathum & vinum Nicomedi steterisse obiecit, cum reliquis exoletis, pleno conuiuio, accubantibus nonnullis vrbicis negotiatoribus, quorum refert nomina. Cicero verò non contentus in quibusdam epistolis scripsisse, à satellitibus eum **C** in cubiculum regium eductum, in aureo lecto, veste purpurea decubuisse, floremque ætatis à Venereorti, in Bithynia contaminatum: quondam etiam in senatu defendenti Nysæ causam, filiæ Nicomedis, beneficiaque regis in se commemoranti, Remoue, inquit, istæc oro te: quando notum est, & quid ille tibi, & quid illi tu dederis. Gallico denique triumpho milites eius inter cætera carmina, qualia currum prosequentes ioculariter canunt; etiam vulgatissimum illud pronunciauerunt:

Gallias Cæsar subegit, Nicomedes Cæsarem:
Ecce Cæsar nunc triumphat, qui subegit Gallias:
Nicomedes non triumphat, qui subegit Cæsarem.

L. **PRONVM** & sumtuosum in libidines fuisse constans opinio est, plurimisque & illustres fœminas corrupisse: in quibus Postumiam Seruij Sulpicij, Lolliam Auli Gabinij, Tertullam M. Crassi, etiam Cn. Pompeij Muciam. Nam certè Pompeio, & à Curionibus patre & filio, & à multis exprobatum est, quòd cuius causa post tres liberos exegisset vxorem, & quem gemens Aegisthum appellare consueisset, eius postea filiam potentiæ cupiditate in matrimonium recepisset. Sed ante alias dilexit M. Bruti matrem Seruiliam: cui & proximo suo consulatu sex- **D**
agies

Agies H S. margaritam mercatus est: & bello ciuili super alias donationes, amplissima prædia ex auctionibus hastæ ei nummo addixit. Cum quidem plerisque vilitatem mirantibus, facetissimè Cicero, Quò melius, inquit, emtum sciatis, Tertia deducta est: existimabatur enim Seruilia, etiam filiam suam Tertiam Cæsari conciliare.

NE prouincialibus quidem matrimonijs abstinuisset, vel hoc disticho apparet, iactato æquè à militibus per Gallicum triumphum: LI:

Vrbani seruate vxores, mœchum caluum adducimus.

Aurum in Gallia effutuisti: heic sumpsisti mutuum.

DILEXIT & reginas, inter quas Eunoën Mauram, Bogudis LII:
B vxorem: cui, maritoque eius, plurima & immensa tribuit, vt Naso scripsit: sed maximè Cleopatram, cum qua & conuiuia in primam lucem sæpe protraxit, & eadem naue thalamego pæne Aethiopia tenus Aegyptum penetrauit, nisi exercitus sequi recusasset. Quam denique accitam in urbem, non nisi maximis honoribus præmiisque auctam remisit: filiumque natum appellare nomine suo passus est. Quem quidem nonnulli Græcorum similem quoque Cæsaris & forma & incessu tradiderunt. M. Antonius agnitum etiam ab eo, senatui affirmavit: quæ scire C. Matium, & C. Oppium, reliquosque Cæsaris amicos: quorum C. Oppius, quasi planè defensione ac patrociniò res egeret, librum edidit,
C Non esse Cæsaris filium quem Cleopatra dicat. Heluius Cinna Trib. pleb. plerisque confessus est, habuisse se scriptam paratamque legem, quam Cæsar ferre iussisset, cum ipse abesset, vti vxores liberorum quærendorum causa, quas & quot vellet ducere liceret. Ac ne cui dubium omnino sit, & impuditiæ eum, & adulteriorum flagrasse infamia, Curio pater quadam eum oratione, omnium mulierum virum, & omnium virorum mulierem appellat.

VINI parcissimum ne inimici quidem negauerunt. Verbum M. LIII:
Catonis est, Vnum ex omnibus Cæsarem ad euertendam Remp. sobrium accessisse. Nam circa victum C. Oppius adeò indifferentem docet, vt quondam ab hospite conditum oleum, pro viridi appositum, aspernantibus cæteris solum etiam largiùs dicat appetisse: ne hospitem aut negligentiae, aut rusticitatis videretur arguere.

ABSTINENTIAM neque in imperijs neque in magistratibus præstitit. Vt enim quidam monumentis suis testati sunt, in Hispania à proconsule, & à locijs pecuniàs accepit, emendicatas in auxilium æris alieni: & Lusitanorum quædam oppida, quamquam nec imperata detrectarent, & aduenienti portas patefacerent, diripuit hostiliter. In Gallia fana templaque Deum donis referta expilauit: vrbes diruit, sæpius ob prædàm quàm ob delictum: vnde factum vt auro abundaret,

C

daret,

daret, ternisque millibus nummum in libras promerale, per Italiam A
prouinciisque diuideret. In primo consulatu tria millia pondo auri fu-
ratus è Capitoſſo, tantumdem inaurati æris reposuit. Societates ac regna
pretio dedit: vt qui vni Ptolemæo propè ſex millia talètorum ſuo Pom-
peiique nomine abſtulerit. Poſtea verò euidentiffimis rapinis ac ſacrile-
gijs, & onera bellorum ciuiliũ, & triumphorum ac munerum ſuſti-
nuit impendia.

LV. **ELOQVENTIA** militarique re aut æquauit præſtantiffi-
morum gloriam, aut exceſſit. Poſt accuſationem Dolabellæ, haud du-
biè principibus patronis annumeratus eſt. Certè Cicerò ad Brutum o- B
ratores enumerans, negat ſe videre cui Cæſar debeat cedere: atque eum
elegantem, ſplendidam quoque, ac etiam magnificam ac generoſam
quodammodo rationem dicendi tenere. & ad Cornelium Nepotem de
eodem ita ſcripſit. Quid? oratorum quem huic anteponeſ eorum qui
nihil aliud egerunt? Quis ſententijs aut acutior, aut crebrior? Quis ver-
bis aut ornatior, aut elegantior? Genus eloquentiæ duntaxat adoleſcens
adhuc Strabonis Cæſaris ſecutus videtur: cuius etiam ex oratione, quæ
inſcribitur Pro Sardis, ad verbum nonnulla tranſtulit in Diuinationem
ſuam. Pronuntiaſſe autem dicitur voce acuta, ardenti motu geſtuque,
non ſine venuſtate. Orationes aliquas reliquit, inter quas temerè quæ- C
dam feruntur: vt Pro Q. Metello: quam non immerito, Auguſtus exi-
ſtimat magis ab actuarijs exceptam, malè ſubſequentibus verba dicen-
tis, quàm ab ipſo editam. Nam in quibuſdam exemplaribus inuenio,
ne inſcriptam quidem Pro Metello, ſed, quam ſcripſit Metello, cùm ex
perſona Cæſaris ſermo ſit, Metellum ſequè aduerſus communium ob-
treſſatorum criminationes purgantis. Apud milites quoque in Hiſpa-
nia, idem Auguſtus orationem eſſe vix ipſius putat: quæ tamen duplex
fertur: vna, quaſi priore habita prælio: altera, poſteriore: quo Aſinius
Pollio ne tempus quidem concionandi habuiſſe eum dicit, ſubita ho-
ſtium incurſione.

LVI. **RELIQVIT** & rerum ſuarum Commentarios, Gallici ciuiliſ-
que belli Pompeiani. Nam Alexandrini, Africique & Hiſpanienſis, in-
certus, auctor eſt. Alij enim Oppium putant, alij Hirtium: qui etiam
Gallici belli nouiſſimum imperfectumque librum ſuppleuerit. De cõ-
mentarijs Cæſaris Cicero in eodem libro ſic refert. Commentarios
ſcripſit valde quidem probandos: nudi ſunt, recti, & venuſti, omni orna-
tu orationis, tamquam veſte detracta: ſed dum voluit alios habere pa-
rata vnde ſumerent, qui vellent ſcribere hiftoriã, ineptis gratum fortaiſſe
fecit, qui illa volunt calamiftris inurere, ſanos quidem homines à ſcri-
bendo deterruit. De eiſdem commentarijs Hirtius ita prædicat, Adeo
proban-

- A** probantur omnium iudicio, ut prærepta, non præbita facultas scriptoribus videatur. Cuius tamen rei maior nostra quam reliquorum est admiratio. Cæteri enim quam bene atque emendatè, nos etiam quam facile atque celeriter eos perscripserit, scimus. Pollio Asinius parum diligenter, parumque integra veritate compositos putat: cum Cæsar pleraque & quæ per alios erant gesta, temerè crediderit, & quæ per se, vel consultò, vel etiam memoria lapsus, perperam ediderit: existimatque rescripturum & correcturum fuisse. Reliquit & de analogia libros duos, & Anticato- nes totidem, ac præterea poemata quod inscribitur Iter. Quorū librorum primos, in transitu Alpium, cum ex citeriore Gallia, conuentibus pera-
B ctis ad exercitum rediret: sequentes, sub tempus Mundensis prælii fecit: nouissimum, dum ab urbe in Hispaniam vltiorem IIII. & XX. die peruenit. Epistolæ quoque eius ad senatum exstāt, quas primū videtur ad paginas & formam memorialis libelli conuertisse, cum ante COSS. & duces nonnisi transuersa charta scriptas mitterent. Exstant & ad Ciceronē, item ad familiares domesticis de rebus: in quibus si qua occultius perferenda erant, per notas scripsit, id est, sic structo litterarum ordine, ut nullum verbum effici posset: quæ si quis inuestigare & persequi vellet, quartā elementorum litteram, id est, d pro a, & perinde reliquas commutet. Feruntur & à puero, & ab adolescentulo, quædam scripta: ut Laudes Herculis, tragoedia Oedipus: item Dicta collectanea. quos
C omnes libellos vetuit Augustus publicari, in epistola quam breuem admodum ac simplicem, ad Pompeium Macrum, cui ordinandas bibliothecas delegauerat, misit.

ARMORVM & equitandi peritissimus, laboris ultra fidem **LVII.** patiens erat: in agmine, nonnumquam equo, sæpius pedibus, anteibat, capite detecto, seu sol, seu imber esset. Longissimas vias incredibili celeritate confecit, expeditus, meritoria rheda, centena passuum millia in singulos dies: si flumina morarentur, nando trajiciens, vel innixus inflatis vtribus, ut persæpe nuntios de se præuenerit.

- D** **IN** obeundis expeditionibus, dubium cautior an audentior. Ex- **LVIII.** exercitum neque per insidiolā itinera duxit vnumquam, nisi perspeculatus locorum situs: neque in Britanniam transuexit, nisi antè per seportus & nauigationem, & accessum ad insulam explorasset. At idem obses- sione castrorum in Germania nuntiata, per stationes hostium Gallico habitu penetrauit ad suos. A Brundisio Dyrrachium inter oppositas classes hieme transmisit. Cessantibusque copijs, quas subsequi iusserat, cum ad arcessendas frustra sæpe misisset, nouissimè ipse clam noctu paruulum nauigium solus obuoluto capite conscendit: nèque aut quis esset antè detexit, aut gubernatorem cedere aduersæ

tempestati passus est, quàm pæne obrutus fluctibus.

- LIX. **N E** religione quidem vlla à quoquam incepto absterritus vnumquam vel retardatus est. Cùm immolanti aufugisset hostia, protectionem aduersus Scipionem & Iubam non distulit. Prolapsus etiam in egressu navis, verso ad melius omine, Teneo te, inquit, Africa. Ad eludendas autem vaticinationes, quibus felix & inuictum in ea prouincia fataliter Scipionum nomen ferebatur, despectissimum quendam ex Corneliorum genere, cui ad opprobrium vitæ Salutioni cognomen erat, in castris secum habuit.
- LX. **P R A E L I A** non tantùm destinatò, sed ex occasione sumebat: ac sæpe ab itinere statim, interdum spurcissimis tempestatibus, cùm minime quis moturum putaret: nec nisi tempore extremo ad dimicandum cunctantior factus est. Quò sæpius vicisset, hoc minus experiendos casus opinans: nihilque se tantum acquisiturum victoria, quantum auferre calamitas posset. Nullum vnumquam hostem fudit, quin castris quoque exueret: ita nullum spatium perterritis dabat. Ancipiti prælio equos dimittebat, & in primis suum, quo maior permanendi necessitas imponeretur, auxilio fugæ erepto.
- LXI. **V T E B A T V R** autem equo insigni, pedibus propè humanis, & in modum digitorum ungulis fissis: quem natum apud se, cùm haruspices imperium orbis terræ significare domino pronuntiaissent, magna cura aluit: nec patientem sessoris alterius, primus adscendit: cuius etiam instar pro æde Veneris genitricis postea dedicauit.
- LXII. **I N C L I N A T A M** aciem solus sæpe restituit, obsistens fugientibus, retinensq; singulos, & contortis faucibus conuertens in hostem: & quidem adeò plerumq; trepidos, vt aquilifer morari cuspide sit comminatus: alius in manu detinentis reliquerit signum.
- LXIII. **N O N** minora illa constantiæ eius, immo maiora etiam, indicia fuerunt: Post aciem Pharsalicam, cùm præmissis in Asiam copijs, per angustias Helleponti vectoria naucula trajiceret, L. Cassium partis aduersæ cum decem rostratis nauibus obuium sibi, neque refugit: & cominus tendens, ultro ad deditionem hortatus, supplicem ad se recepit.
- LXIV. **A L E X A N D R I A E**, circa oppugnationem pontis, eruptione hostium subita compulsus in scapham, pluribus eodem præcipitantibus cùm desilisset in mare, nando per C. C. passus, euasit ad proximam nauem, elata læua, ne libelli, quos tenebat, madefierent: paludamentum mordicus trahens, ne spolio potiretur hostis.
- LXV. **M I L I T E M** neque à moribus neque à fortuna probabat, sed tantùm à viribus: tractabatque pari seueritate atque indulgentia. Non enim

A enim vbique ac semper, sed cùm hostis in proximo esset, coërcebat: tum maximè exactor grauissimus disciplinæ, vt neque itineris, neque prælij tempus denuntiaret: sed paratum & intentum momentis omnibus, quò vellet, subitò educeret. Quod etiam sine caussa plerumque faciebat, præcipuè pluuijs, & festis diebus. Ac subinde obseruandum se admonens, repentè interdiu vel nocte subtrahebat: augebatque iter, vt serius subsequentes defatigaret.

F A M A verò hostilium copiarum perterritos non negando, minuendòve, sed insuper amplificando, ementiendòque confirmabat. Ita- LXVI
B que cùm expectatio aduentus Iubæ terribilis esset, conuocatis ad concionem militibus, Scitote, inquit, paucissimis his diebus regem affuturum cum X. legionibus, equitum XXX, leuis armaturæ C. millibus, elephantis CCC. Proinde desinant quidam quærere vltra, aut opinari, mihi que qui compertum habeo, credant: aut quidem vetustissima naue impositos, quocumque vento, in quascumque terras iubebo auehi.

DELICTA neque obseruabat omnia, neque pro modo exse- LXVII
quebatur: sed defertorum ac seditiosorum & inquisitor & punitor acerrimus, conuiuebat in cæteris. Ac nonnunquam post magnam pugnam
C atque victoriam, remisso officiorum munere, licentiam omnem passim lasciuiendi permittebat: iactare solitus, milites suos etiam vnguentatos bene pugnare posse: nec milites eos pro concione, sed blandiori nomine commilitones appellabat: habebatque tam cultos, vt argento & auro politis armis ornaret: simul & ad speciem, & quò tenaciores eorum in prælio essent metu damni. Diligebat quoque vsqueadè, vt audita clade Tituriana, barbam capillumque summisserit: nec ante demserit quàm vindicasset. Quibus rebus & deuotissimos sibi, & fortissimos reddidit.

INGRESSO ciuile bellum, centuriones cuiusque legionis LXVIII.
D singulos equites è viatico suo obtulerunt: & vniuersi milites gratuitam & sine frumento stipendiòque operam, cùm tenuiorum tutelam locupletiores in se contulissent. Neque in tam diuturno spatio quisquam omnino desciuit: plerique capti concessam sibi sub conditione vitam, si militare aduersus eum vellent, recusarunt. Famem & cæteras necessitates, non cùm obsiderentur modò, sed & si alios ipsi obsiderent, tantopere tolerabant, vt Dyrrachina munitione Pompeius, viso genere panis ex herba, quo sustinebantur, cum feris sibi rem esse dixerit: amoueri que ocyus, nec cuiquam ostendi, iusserit: ne patientia & pertinacia hostis animi suorum frangerentur. Quanta fortitudine dimicauerint, testimonio est, quòd aduerso semel apud Dyrrachium prælio, pœnam in se

ultro depoposcerunt: ut consolandos eos magis imperator quàm puniendos habuerit. Cæteris prælijs innumeras aduersariorum copias multis partibus ipsi pauciores facilè superauerunt. Denique vna sextæ legionis cohors præposita castello, quatuor Pompeij legiones per aliquot horas sustinuit, pæne omnis confixa multitudine hostilium sagittarum, quarum centum ac triginta millia intra vallum reperta sunt. Nec mirum, si quis singulorum facta respiciat, vel Calsij Scæuæ centurionis, vel C. Acilij militis, ne de pluribus referam. Scæua excusso oculo, transfixus femore & humero, centum & viginti ictibus scuto perforato, custodiam portæ commissi castelli retinuit. Acilius nauali ad Malsiliam prælio, iniecta in puppem hostium dextra, & abscissa, memorabile illud apud Græcos Cynægiri exemplum imitatus, transiliuit in nauem, umbone obuios agens.

LXIX. **SEDITIONEM** per X. annos Gallicis bellis nullam omnino mouerunt, ciuilibus aliquas: sed ut celeriter ad officium redierint, nec tam indulgentia ducis quàm auctoritate. Non enim celsit vmquam tumultuantibus, atque etiam obuiam semper ijt. Et nonam quidem legionem apud Placentiam, quamquam adhuc in armis Pompeius esset, totam cum ignominia missam fecit: ægréq; post multas & supplices preces, nec nisi exacta de fontibus pœna, restituit.

LXX. **DECVMANOS** autem Romæ cum ingentibus minis, summoque etiam vrbs periculo, missionem & præmia flagitantes, ardente tunc in Africa bello, neque adire cunctatus est, quamquam deterrentibus amicis, neque dimittere: sed vna voce, qua Quirites eos pro militibus appellarat, tam facilè circumegit & flexit, ut ei milites esse confestim responderint: & quamuis recusantem ultro in Africam sint secuti: ac sic quoque seditiosissimum quemque & prædæ & agri destinati tertia parte multauit.

LXXI. **STVDIVM** & fides erga clientes, ne iuueni quidem defuerunt. Masintham nobilem iuuenem, cum aduersus Hiempsalem regem tam enixè defendisset, ut Iubæ regis filio in altercatione barbam iuuasset, stipendiarium quoque pronunciatum, & abstrahentibus statim eripuit, occultauitque apud se diu: & mox ex prætura proficiscens in Hispaniam, inter officia prosequentium, fascésque lictorum, lectica sua auexit.

LXXII. **AMICOS** tanta semper facilitate indulgentiaque tractauit, ut C. Oppio comitanti se per siluestre iter correptoque subita valetudine, & in diuerforio loco, quod vnum erat, cesserit: ac ipse humi ac sub diuo cubuerit. Iam autem rerum potens, quosdam etiam infirmi generis ad amplissimos honores prouexit. Cum ob id culparetur, professus est palam,

A lām, si grassatorum & sicariorum ope in tuenda sua dignitate usus esset, talibus quoque se parem gratiam relaturum.

SIMVL TATES contrā nullas tam graues excepit vñquam, LXXIII. vt non occasione oblata libens deponeret. C. Memmij, cuius asperrimis orationibus non minore acerbitate rescripserat, etiam suffragator mox in petitione consulatus fuit. C. Caluo post famosa epigrammata de reconciliatione per amicos agenti, vltro ac prior scripsit. Valerium Catullum, à quo sibi versiculis de Mamurra perpetua stigmata imposita non dissimulauerat, satisfaciētem, eadem die adhibuit cenæ: hospitio-

B que patris eius, sicut consueuerat, vti perseuerauit.

S E D & in vlciscendo natura lenissimus: piratas, à quibus captus LXXIV. est, cū in deditiōem rede-gisset, quoniam suffixurum se cruci antē iurauerat, iugulari prius iussit, deinde suffigi. Cornelio Phagitæ, cuius quondam nocturnas insidias ægrè ac latens ne perduceretur ad Sullam, vix præmio dato euaserat, numquam nocere sustinuit. Philemonem à manu seruū, qui necem suam per venenum inimicis promiserat, non grauius quā simplici morte punijt. In P. Clodium Pompeiæ vxoris suæ adulterum, atque eadem de causā pollutarum cerimoniarum reum testis citatus, negauit se quidquam comperisse: quamuis & mater Aurelia, & soror Iulia, apud eosdem iudices omnia ex fide retulissent. Interrogatusq;,, cur igitur repudiasset vxorem, Quoniam, inquit, meos tam suspiciōe quā crimine iudico carere oportere.

M O D E R A T I O N E M verò clementiāque, tum in admi- LXXV. nistratiōe, tum in victoriā belli ciuili, admirabilem exhibuit. Denuntiante Pompeio, pro hostibus se habiturum, qui Reipubl. defuissent: ipse medios & neutrius partis, suorum sibi numero futuros pronuntiavit. Quibus autem ex commendatiōe Pompeij, ordines dederat, potestatem transeundi ad eū omnibus fecit. Motis apud Ilerdam deditiōnis conditionibus, cū assiduo inter vtrāque partes usu atque cōmercio, Afranius ac Petreius deprehensos intra castra Iulianos subita pœnitentia interfecissent, admissam in se perfidiā non sustinuit imitari. Aecie Pharsālica proclamauit vt ciuibus parceretur: deincepsq; nemi-ni nō suorum quem vellet vnum partis aduersæ seruare concessit: nec vlli perijisse, nisi in prælio reperiuntur, exceptis dumtaxat Afranio & Fausto & L. Cæsare iuvene: ac ne hos quidem voluntate ipsius interemtōs putat: quorum tamen & priores post impetratā veniā rebellauerant: & Cæsar libertis seruisque eius ferro & igni crudelem in modum enectis, bestias quoque ad munus populi comparatas contrucidauerant. Denique tempore extremo etiam quibus nondum ignouerat, cunctis in Italiā redire permisit, magistratūsque & imperia capere. Sed & statuas L. Sullæ

Sullæ atque Pompeij, à plebe disiectas, reposuit. Ac si qua posthac aut A cogitarentur grauius aduersus se, aut dicerentur, inhibere maluit quàm vindicare. Itaque & detectas coniurationes, conuentusque nocturnos, non vltra arguit, quàm vt edicto ostenderet esse sibi notas: & acerbè loquentibus satis habuit pro concione denuntiare ne perseverarent. Aulique Cæcinæ criminosisimo libro, & Pitholai carminibus maledicentissimis, laceratam existimationem suam, ciuili animo tulit.

LXXVI. P R A E G R A V A N T tamen cætera facta, dictaque eius, vt & abusus dominatione, & iure cæsus existimetur. Non enim honores modò nimios recepit, vt continuum consulatum, perpetuam dictaturam, præfecturamque morum, insuper prænomen imperatoris, cognomen B patris patriæ, statuat inter reges, suggestum in orchestra: sed & ampliora etiam humano fastigio decerni sibi passus est: sedem auream in curia & pro tribunali, thensam & ferculum Circensi pompa, templa, aras, simulacra iuxta Deos, puluinar, flaminem, Lupercos, appellationem mensis è suo nomine. Ac nullos non honores ad libidinem cepit, & dedit. Tertium & quartum consulatum titulo tenus gessit, contentus Dictaturæ potestate decretæ cum consulatibus simul: atque vtroque anno binos consules substituit sibi in ternos nouissimos menses: ita vt medio tempore comitia nulla habuerit, præter tribunorum & ædilium plebis: præfectosque pro prætoribus constituerit, qui præsentè se res vrbanas C administrarent. Pridie autem Kal. Ianuarias repentina consulis morte cessantem honorem in paucas horas petenti dedit. Eadem licentia spreto patriæ more, magistratus in plures annos ordinauit. Decem prætorijs viris consularia ornamenta tribuit. Ciuitate donatos, & quosdam è semibarbaris Gallorum recepit in curiam. Præterea monetæ, publicisq; vectigalibus, peculiares seruos præposuit. Trium legionum, quas Alexandriæ relinquebat, curam, & imperium Rufini liberti sui filio, exoleto suo, demandauit.

LXXVII. N E C minoris impotentia voces propalàm edebat, vt T. Ampius scribit: Nihil esse Remp. appellationem modò, sine corpore, ac specie. D Sullam nescisse litteras, qui Dictaturam deposuerit. Debere homines consideratius iam loqui secum, ac pro legibus habere quæ dicat. Eoque arrogantia progressus est, vt haruspice tristia & sine corde exta sacro quodam nuntiante, futura diceret lætiora, cum vellet: nec pro ostento ducendum si pecudi cor defuisset.

LXXIIX. V E R V M præcipuam & inexpiabilem sibi inuidiam hinc maxime mouit: Adeuntes se cum plurimis honorificentissimisque decretis, vniuersos patres conscriptos sedens pro æde Veneris genitricis excepit. Quidam putant retentum à Cornelio Balbo, cum conaretur assurgere: alij ne

A alij ne conatum quidem omnino, sed etiam admonentem C. Trebatium, ut assurgeret, minus familiari vultu respexisse. Idque factum eius tanto intolerabilius est visum, quod ipse triumphanti, & subsellia tribunitia præteruehenti sibi, vnum è collegio Pontium Aquilam non assurrexisse adeò indignatus sit, ut proclamauerit: Repete ergo à me Aquila Remp. tribunus: & nec destiterit per continuos dies quidquam cuiquam, nisi sub exceptione polliceri, si tamen per Pontium Aquilam licuerit.

ADIECIT ad tam insignem despecti senatus contumeliam, LXXIX. multo arrogantius factum. Nam cum sacrificio Latinarum, reuertente eo inter immodicas ac nouas populi acclamationes, quidam è turba statuæ eius coronam lauream candida fasciâ præligatam imposuisset: & tribuni plebis Epidius Marullus, Cæsetiusque Flauus coronæ fasciam detrahi, hominemque duci in vincula iussissent, dolens seu parum prosperè motam regni mentionem, siue, ut ferebat, ereptam sibi gloriam recusandi, tribunos grauitè increpitos potestate priuauit: neque ex eo infamiam affectati etiam regij nominis discutere voluit: quamquam & plebei regem se salutanti, Cæsarem se, non Regem esse responderit: & Lupercalibus, pro Rostris à consule Antonio admotum sæpius capiti suo diadema repulerit, atque in Capitolium Ioui Op. Max. miserit. Quinetiam varia fama percrebruit, migraturum Alexandriam vel Ilium, translatis simul opibus imperij, exhaustaque Italia delectibus, & procuratione vr̄bis amicis permessa: proximo autem senatu L. Cottam Quindecimvirum sententiam dicturum: ut, quoniam libris fatalibus contineretur, Parthos, nisi à rege, non posse vinci, Cæsar rex appellaretur.

QVAE causa coniuratis maturandi fuit destinata negotia, ne LXXX. assentiri necesse esset. Consilia igitur dispersim antea habita, & quæ sæpe bini terniue ceperant, in vnum omnes contulerunt: ne populo quidem iam præsentī statu læto, sed clām palāmque detrectante dominationem, atque assertores flagitante, Peregrinis in senatum allectis libellus propositus est: Bonum factum: Ne quis senatori nouo curiam mōstrare velit. & illa vulgè caneantur,

Gallos Cæsar in triumphum ducit. iidem in curia

Galli bracas deposuerunt, latum clauum sumserunt.

Q. Maximo suffecto, trimestrique consule theatrum introeunte, cum lictor animaduerti ex more iussisset, ab vniuersis conclamatum est: Non esse consulem eum. Post remotos Cæsetium & Marullum tribunos, reperta sunt proximis comitijs complura suffragia, consules eos de-

D

claran-

clarantium. Subscripsere quidam L. Bruti statuae: Vtinam viueres. **A**
 Item ipsius Cæsaris statuae: Brutus, quia reges eiecit, consul primus factus est: Hic quia consules eiecit, rex postremo factus est. Conspiratum est in eum à L. X. amplius, C. Cæsio, Marcelloque & D. Bruto principibus conspirationis. Qui primum cunctati, utrumne illum in campo per comitia tribus ad suffragia vocantem partibus diuisis è ponte deicerent, atque exceptum trucidarent: an in sacra via vel in aditu theatri adorirentur: postquam senatus Idibus Martijs in Pompeij curiam edictus est, facile tempus & locum prætulerunt.

XXCI. **S E D** Cæsari futura cædes euentibus prodigijs denuntiata est. **B**
 Paucos ante menses cum in colonia Capua deducti lege Iulia coloni, ad exstruendas villas sepulchra vetustissima disjicerent, idque eo studiosius facerent, quod aliquantum vasculorum operis antiqui scrutantes reperiebant: tabula ænea in monumento, in quo dicebatur Capys, conditor Capuæ, sepultus, inuenta est, conscripta litteris verbisque Græcis, hac sententia, Quandoque ossa Capijs detecta essent, fore ut Iulo prognatus manu consanguineorum necaretur, magnisque mox Italiæ cladibus vindicaretur. Cuius rei, ne quis fabulosam aut commenticiam putet, auctor est Cornelius Balbus, familiarissimus Cæsaris. Proximis diebus equorum greges, quos in trajiciendo Rubicone **C** flumine consecrârat, ac vagos & sine custode dimiserat, comperit pertinacissimè pabulo abstinere, vbertimque flere. Et immolantem haruspex Spurinna monuit, caueret periculum, quod non ultra Martias Idus proferretur. Pridie autem easdem Idus, auem regaliolum, cum lauro ramulo Pompeianæ curiæ se inferentem, volucres varij generis ex proximo nemore persecutæ, ibidem discerpserunt. Ea verò nocte cui illuxit dies cædis, & ipse sibi visus est per quietem interdum supra nubes volitare, aliàs cum Ioue dextram iungere. Et Calpurnia vxor imaginata est, collabi fastigium domus, maritumque in gremio suo confodi: ac subito cubiculi fores sponte patuerunt. Ob hæc simul & ob infirmam **D** valetudinem diu cunctatus, an se contineret, & quæ apud senatum proposuerat, agere differret: tandem D. Bruto adhortante, ne frequentes ac iam dudum opperienteis destitueret, quinta ferè hora progressus est: libellumque insidiarum indicem, ab obuio quodam porrectum, libellis cæteris, quos sinistra manu tenebat, quasi mox lecturus, commiscuit. Dein pluribus hostijs cæsis, cum litare non posset, introijt curiam, spreta religione: Spurinnamque irridens, & ut falsum arguens, quod sine ulla noxa Idus Martiæ adessent: quamquam is venisse quidem eas diceret, sed non præterijisse.

ASSI-

A ASSIDENTEM conspicati, specie officij circumsteterunt: **xxcix.**
 illicóque Cimber Tullius, qui primas partes susceperat, quasi aliquid rogaturus, propius accessit: renuentique, & gestu in aliud tempus differenti, ab utroque humero togam apprehendit: deinde clamantem, Ista quidem vis est, alter Cassius aduersum vulnerat paullum infra iugulum. Cæsar Cassij brachium arreptum graphio traiecit: conatusque prosilire, alio vulnere tardatus est. Utque animaduertit vndique se strictis pugionibus peti, toga caput obuoluit: simul sinistra manu sinum ad ima crura deduxit, quod honestius caderet, etiam inferiore corporis parte velata. Atque ita tribus & viginti plagis confossus est, vno
B modo ad primum ictum gemitu sine voce edito. Et si tradiderunt quidam, M. Bruto irruenti dixisse, *Καὶ σὺ εἰ ἐκείνων, καὶ σὺ τέκνον;* Exanimis diffugientibus cunctis aliquamdiu iacuit, donec lecticæ impositum; dependente brachio, tres seruuli domum retulerunt. Nec in tot vulneribus, ut Antistius medicus existimabat, lethale vllum repertum est; nisi quod secundo loco in pectore acceperat. Fuerat animus coniuratis, corpus occisi in Tiberim trahere, bona publicare, acta rescindere: sed metu M. Antonij consulis, & magistri equitum Lepidi, destiterunt.

POSTVLANTE ergo L. Pisone socero, testamentum eius **xxciii.**
C aperitur: recitaturque in Antonij domo, quod Idibus Septembribus proximis in Lauicano suo fecerat, demandaueratque virgini Vestali maximæ. **Q.** Tubero tradit, heredem ab eo scribi solitum ex consulatu ipsius primo, vsque ad initium ciuilis belli, Cn. Pompeium: idque militibus pro concione recitatum. Sed nouissimo testamento tres instituit heredes sororum nepotes, C. Octauium ex dodrante, & L. Pinarium, & **Q.** Pedium ex quadrante reliquo: in ima cera C. Octauium etiam in familiam noménque adoptauit: pluresque percussorum in tutoribus filij, si quis sibi nasceretur, nominauit: D. Brutum etiam in secundis heredibus. Populo hortos circa Tiberim publicè, & viritim trecentos
D festerios, legauit.

F V N E R E indicto, roguis exstructus est in Martio campo iuxta Iuliæ tumulum: & pro Rostris aurata ædes ad simulacrum templi Veneris Genitricis collocata: intraque lectus eburneus, auro ac purpura stratus: & ad caput tropæum, cum veste in qua fuerat occisus. Præferentibus munera, quia suscepturus dies non videbatur, præceptum est ut omisso ordine, quibus quisque vellet itineribus vrbs, portaret in campum. Inter ludos cantata sunt quædam ad miserationem, & inuidiam cædis eius, accommodata

D z

ta ex

ta ex Pacuuij Armorum iudicio:

A

Men' me seruasse, vt essent qui me perderent?

Et ex Electra Attij alia ad similem sententiam. Laudationis loco consul Antonius per præconem pronuntiavit Sen. conf. quo omnia ei diuina simul atque humana decreuerat: item iusiurandum, quo se cuncti pro salute vnius adstrinxerant: quibus perpauca à se verba addidit. Lectum pro Rostris in Forum magistratus & honoribus functi detulerunt. Quem cum pars in Capitolini Iouis cella cremare, pars in curia Pompeij, destinaret, repente duo quidam gladijs succincti, ac binna iacula gestantes, ardentibus cereis succenderunt: confestimque circumstantium turba virgulta arida, & cum sublellijs tribunalia, quidquid præterea ad donum aderat, congersit: deinde tibicines & scenici artifices vestem, quam ex instrumento triumphorum ad præsentem vsum induerant, detractam sibi, atque discissam, iniecere flammæ: & veteranorum militum legionarij, arma sua, quibus exculti funus celebrabāt. Matronæ etiam pleræque ornamenta sua quæ gerebant, & liberorum bullas atque prætextas. In summo publico luctu exterarum gentium multitudo circulatim suo quæque more lamentata est: præcipueque Iudæi, qui etiam noctibus continuis bustum frequentârunt.

xxcv. P L E B S statim à funere ad domum Bruti & Cassij cum facibus contendit: atque ægrè repulsa, obuium sibi Heluium Cinnam, per errorem nominis, quasi Cornelius is esset quem grauius pridie concionatum de Cæsare, requirebat, occidit: caputque eius præfixum hastæ circumtulit. Postea solidam columnam propè XX. pedum lapidis Numidici in foro statuit: scripsitque, P A R E N T I P A T R I A E. Apud eandem longo tempore, sacrificare, vota suscipere, controuersias quasdam interposito per Cæsarem iureiurando distrahere, perseuerauit.

xxcvi. S V S P I C I O N E M Cæsar quibusdam suorum reliquit, neque voluisse se diutius viuere, neque curasse, quòd valetudine minus prospera vteretur: ideoque & quæ religiones monerent, & quæ renuntiarent amici, neglexisse. Sunt qui putent confisum eum nouissimo illo Senat. conf. ac iureiurando, etiam custodias Hispanorum cum gladijs sectantium se, remouisse. Alij è diuerso opinantur, insidias vndique imminentes subire semel confessum satius esse, quàm cauere semper. Alij ferunt dicere solitum, non tam sua quàm Reip. interesse vti saluus esset: se iam pridem potentia gloriæq; abundè adeptum: Remp. si quid sibi eueniret, neque quietam fore, & aliquanto deteriore conditione ciuilia bella subituram.

ILLVD

A ILLVD planè inter omnes ferè constitit, talem ei mortem pæne **XXCVII.**
ex sententia obtigisse. Nam & quondam cùm apud Xenophontem le-
gisset, Cyrum vltima valetudine mandasse quædam de funere suo,
aspernatus tam lentum mortis genus, subitam sibi celeremque opta-
uerat. Et pridie quàm occideretur, in sermone nato super cœnam,
apud M. Lepidum, quisnam esset finis vitæ commodissimus, repenti-
num inopinatumque prætulera.

B PERIIT sexto & quinquagesimo ætatis anno: atque in deorum **XXCVIII.**
numerus relatus est, non ore modò decernentium, sed & persuasione
vulgi. Siquidem ludis, quos primò consecratos ei heres Augustus ede-
bat, stella crinita per septem dies continuos fulsit, exorients circa vnde-
cimam horam. Creditumque est, animam esse Cæsaris in cælum re-
cepti: & hac de caussa simulacro eius in vertice additur stella. Curiam, in
qua occisus est, obstrui placuit: Idusque Martias parricidium nomina-
ri: ac ne vñquam eo die senatus ageretur.

PERCVSSORVM autem ferè, neque triennio quisquam **XXCIX.**
amplius superuixit, neque sua morte defunctus est. Damnati omnes, a-
lius alio casu periit: pars naufragio, pars prælio, nonnulli semet eodem
illo pugione quo Cæsarem violauerant, interemerunt.

D 3

LVDO.

A

LVDOVICI NONNI

31

COMMENTARIVS

I N

C. IVLII CAESARIS

B

N O M I S M A T A.

T A B V L A P R I M A.

C

AESAR IMPERATOR. Cæsar Laureatus cum Lituo Augurali, & Sympulo, siue Capedine vt alijs placet. Imperatoris nomen illi inditum primum, cum Prætor Calæcos & Lusitanos in Hispania vltiore deuicisset, vt auctor est Plutarchus. nam vt hoc obiter moneam; nomen Imperatoris veteribus bisariam vsurpatum, vno modo pro quocumque exercitus duce, qui suis auspi-

r.

cijis rem gereret, atque Imperium, seu ius belli gerendi haberet. Altero verò modo Imperatoris nomen accipitur, pro eo duce qui iusto proelio hostes superasset, quod illi nomen militum studio imponi moris erat; Tacitus III. Annalium. *Tiberius id quoque Bleso tribuit, vt Imperator à legionibus salutareretur, prisco erga duces honore, qui bene gesta Republica, gaudio & impetu Victoris exercitus conclamabatur.* quod etiam florente Repub. & libertate factum videmus. Cicero lib. V. Epist. XX. ad Atticum. *Magnum numerum hostium cecidimus; castella munitissima cepimus, incendimus, Imperatores appellati sumus.* Hinc in nomismatis videmus IMP. V. IMP. X. significatur enim toties illum Victoria parta Imperatorem salutatum fuisse, siue præsens rem confecisset, siue per legatos. nam licet legati siue quæstores secundum proelium absente exercitus Duce confecissent, tamen non ipsi, sed Dux, cuius auspicijs pugnarent, Imperator ab exercitu salutabatur: hinc cæsis à Germanico hostibus, vt auctor est Tacitus, *Miles in loco prælij Tiberium Imperatorem salutauit:* quoties verò cumquè Imperatoris nomen in nummis vel Inscriptionibus præponitur, vt IMPERATOR CAESAR AVGVSTVS, tum Principem designat, & Prænomen est; vt suo loco dicemus.

Adest

Adest Lituus, Augurum insigne, quo Cæli regiones partiebantur, A cum Auguria obseruarent; Sympulum etiam conspicitur. De quo Festus Pompeius. *Sympulum vas paruum non dissimile cyatho, quo vinum in sacrificijs libabatur.* quod etiam Simpuuium aliquibus dictum Iuuenalis Satyra VI.

Simpuium ridere Numa, nigrumque Catinum.

Vetus Scholiastes, *Simpuium autem, quia omnes Sacerdotes simul bibebant, inde Simpuiatrix illa dicitur, quæ porrigit poculum ipsum.*

VI. CAESAR IMPERATOR. Pone caput Stella est, quæ diuersa est à Cometa illo qui vertici eius appingitur. quare crederem ad B Veneris Stellam referendam, tanquam ad maternum Sydus.

Quod Venus ante alios Astrorum diligit ignes.

Accedit quod in nummis non spectatur Cometæ typus cum crinibus, nisi post Cæsaris mortem, quod DIVI. inscriptio declarat, Stella vero Veneris, ante eius mortem occipitio eius passim adponitur, quod à Venere oriundus esset.

VII. & IX. ΓΑΙΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ. Cai Iuli Cæsaris Imperatoris.

X. Caput Iulij Laurea Coronatum, adest Caduceus & Lauri ramus. C. Fœlicitatis solet Caduceus vel Pacis esse Symbolum. ut prident obseruârunt Antiquitatis periti. Cur verò Lauream Cæsar ubiq; gestat, docet Suetonius Cap. XLV. *Caluitij deformitatem iniquissimè tulit, sæpe obtrectatorum iocis obnoxiam expertus, ideoq; & deficientem capillum renocare à vertice adsueuerat, & ex omnibus decretis sibi à Senatu Populoq; honoribus, non aliud recepit aut usurpauit libentius, quamius Laureæ perpetuo gestandæ.*

XII. CAESAR IMPERATOR. Lituus cum poculo an- faro, quod omnes Præfericulum vocant, quia in sacrificijs præferebatur. Festus tamen Præfericulum vocat, *vas æneum, sine ansa, patens summum, velut peluis, quo ad sacrificia utebantur.* alij guttum seu gutturnium vocant, nec alienus ab hac forma est Festus. *Gutturnium vas, ex quo aqua in manus datur: ab eo quod propter oris angustiam guttatim fluat.* D

TABVLA II.

I. ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΑΡΧΙΕΡΗΣ ΜΕΓΙΣΤΟΣ. C. Cæsar Imperator Pontifex Maximus. defuncto Metello Pio Pont. Maximo, Cæsar iuuenis adhuc, priusquam Præturam gessisset, Pontificatum Maximum adeptus, superatis potentissimis competitoribus Q. Luctatio Catulo, & P. Seruilio Ilaurico; Suetonius Cap. XIII. *Deposita provincie spe Pontificatum Maximum petijt, non sine*

A *sine profusissima largitione; in qua reputans magnitudinem æris alieni, cum manè ad Comitia descenderet, prædixisse matri osculanti fertur, domum se nisi Pontificem non reuersurum, atque ita potentissimos duos competitores, multumque ætate ac dignitate antecedentes superauit, ut plura ipse in eorum tribubus suffragia, quam uterq; in omnibus tulerit.*

CAESAR DICTATOR. Dictaturam inuasit Cæsar, anno V. C. DCCV. refert Dion M. Aemylum Lepidum (qui postea triumuir fuit) Prætorem, populo consuluisse ut Cæsarem Dictatorem dicerent, idq; præter morem patriū factum. Dictator enim à consulibus tantum dicebatur. Simulatque Cæsar Romam venit, Dictaturā iniuit, B idq; pacata iam Hispania & profligatis Afranio & Petreio Pópei Legatis.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΟΥΠΑΤΟΣ.
B. C. Cæsar Imperator Consul. II. P. Seruilio Isaurico Collega secundum consulatum Cæsar iniuit, pacata iam Italia, & compositis iam urbanis rebus, priusquam aduersus Pompeium qui in Thessalia hybernabat proficisceretur.

ΓΑΙΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΔΟΥΚΤΑΤΩΡ. *Caius Iulius Cæsar Imperator Dictator.*

ΓΑΙΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΟΥΠΑΤΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.
C. *Iulius Cæsar Consul. III.* Consulatum tertium cum M. Lepido Cæsar gessit Anno V. C. DCCVII.

ΓΑΙΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡΟΣ ΔΟΥΚΤΑΤΩΡΟΣ. C. Iulij Cæsaris Imperatoris Dictatoris.

T A B V L A III.

C A E S A R D I C T A T O R T E R T I O P O N T I F E X M A X I M V S. Tertio Dictator Creatus Cæsar Magistrum Equitum legit M. Lepidum anno ab V. C. DCCVIII. cum quo & tertium consulatum gessit.

D C A E S A R A V G V R P O N T I F E X M A X I M V S. Cæsar Laureato capite cum Apice. Erat autem Apex, auctore Festo, *Sacerdotum insigne, dictus ab eo, quod comprehendere vinculo, antiqui Apere dicebāt; unde aptus is, qui conuenienter alicui iunctus est.* Cuius summum fastigium Tutulus dicebatur, infra verò dependent quasi duo amenta, quæ pileum sub mento retinebant; quæ quod se mutuo offenderent, & conuenirent Offendices dicebantur antiquis. Hoc Apice utebatur Pontifex Max. & Flamines omnes: sed Dialis Flamen peculiarem Pileum habebat, Albogaleium dictum, quod ex alba hostia Ioui cæsa fieret, qui plura de Apice V. Cl^{mi}. Philippi Rubeni electa consulat.

E

Augurum

Augurum olim magna dignitas, quam à Romulo institutam fuerunt, qui & Auguralis disciplinæ peritissimus fuit. Primo tres tantum fuerunt, mox aucti numero, Collegium Augurum institutum; qui inter illos maior ætate erat cæteris præerat, & Collegij Magister dicebatur. quorū officiū erat, ex auibus vaticiniū obseruare, signaq; rerū futurarū & Dijs monita contemplari. de quibus fusè Cicero lib. II. de Legibus.

CAESAR PONTIFEX MAXIMVS DICTATOR TERTIO. Cæsar cum Laurea & Lituo, velato capite. Moris olim erat vt sacrificaturi caput velarent, cuius rei causam tangit Virgilius III. Aeneidos.

*Et postis aris iam vota in littore solues:
Purpureo velare comas adopertus amictu.
Nequa inter sanctos ignes, in honore Deorum
Hostilis facies occurrat, & omnia turbet.*

Quo loco Seruius, sane sciendum, sacrificantes Dijs omnibus, caput velare consuetos ob hoc, ne se inter religionem aliquid vagis offerat obtutibus, excepto tantum Saturno, ne numinis imitatio esse videretur.

CAESAR PARENS PATRIÆ. Cæsar velato capite, cum Apice & Lituo. Parentis Patriæ nomen à senatu illi datū, vt Dion & Suetonius ferunt, idq; superato ad Mundā Sexto Pópeio, ac ciuilibus bellis passim compositis. Cur verò Imperatoribus hoc nomen inditū, aperit Dion lib. LIII. *Patris autem nomen licet ius aliquod eis in subditos tribuit, quale est parentum in liberos; tamen initio non in hunc finem impositum est, sed honoris gratia, utq; admonitioni ipsis esset, vt subditos liberorum loco, hiq; rursus ipsos velut parentes suos charos habeant.*

CAESAR DICTATOR QVARTO. Debellatis in Hispania Pompei liberis, Cæsar II. Dictaturam gessit cum M. Antonio Magistro Equitum.

CAESAR AVGV. IMPERATOR QVINTO. CONSVL QVARTO. Cæsar velato capite, cum Lituo Auguris insigni, quintum Imperator à Victore exercitu salutatus, quartum Consulatum, secundum Fastos anno V. C. DCC. VII. sine Conlega gessit, & honore Dictaturæ contentus, illū abdicauit, atq; eius loco suffecti consules Q. Fabius Maximus, C. Trebonius Asper. Fuerunt autem hi primi Consules Suffecti & Honorarij, vt Fasti docent.

CAESAR AVGV. IMP. SEXT. COS. QVINT. Consulatum quintum cum M. Antonio gessit Cæsar, secundum Fastos Anno V. C. DCCIX. secundum verò Dionem DCCX.

CAESAR DICTATOR PERPETVO. Auctor est Plutarchus Cæsari perpetuam Dictaturam oblatam post Hispaniensem Trium;

A Triumphum, cum ciues respirationem aliquam intestinis malis ex vanius principatu adhiberi posse crederent, ea verò confessa erat dominatio, cum perpetuitatem regni ipsa vindicasset impunitas atque licentia.

CAESAR COS. QVINT. DICTATOR PERPETVO. Cæsari concessum quod ante eum nemini permissum fuit, ut vno eodemque tempore Consul simul & Dictator esset; sed titulo tenus consulatum tantum gerebat; cum enim ut Dictator omnia in Rep. posset, consulis dignitatem alijs tribuebat, ut facilius ea quæ promiserat præstaret. Suetonius. *Tertium & quartum consulatum titulo tenus gessit, contentus Dictatura potestate decreta cum Consulatibus simul, atque utroque anno binos Consules substituit in ternos nouissimos menses.*

TABVLA IIII.

PRIORES quatuor nummi de Dictatore perpetuo loquuntur, de quo iam diximus: Cæteri verò de Cæsare post mortem in Deos relato.

DIVO IVLIO. Vel DIVI IVLI. Cæsar est Laureato capite cum Stella nunc ante frontem, nunc post ceruicem. Veneris stellam suprà dixi, in honorem scilicet Cæsaris qui à Venere se ortum ducere gloriabatur, vnde Templum Veneri Genitrici dicatum; Diuus autem Iulius post mortem vocatus, quod in Deorum numerum relatus sit. Suetonius cap. LXXXVIII. *Perijt VI. & L. ætatis anno, atque in Deorum numerum relatus est non ore modo decernentiū, sed & persuasione vulgi; Siquidem ludis quos primo consecratos ei hæres Augustus edebat, stella crinita per septem dies continuos fulsit, exoriens circa vndecimam horam, creditumque est animam esse Cæsaris in calum recepti, & hac de causa simulacbro eius in vertice additur stella.* Propertius lib. IIII.

D *At Pater Idalio miratus Cæsar ab astro
Sum Deus, & nostri sanguinis ista fides.*

TABVLA V.

DIVOS IVLIVS DIVI F. nummus hic ab Augusto in honorem Iuli Cæsaris auunculi sui signatus fuit, à quo in filium adoptatus; hac de causa ab vna parte Iulius capite Laureato, ab altera Augustus.

DIVO IVLIO. Cæsar Laureatus cum cometa in vertice ut etiam infra conspicitur. Plinius lib. II. cap. XXV. Ex verbis Augusti,

E 2

ijs ipsis

ijs ipsis ludorum meorum diebus, Sidus crinitum per septem dies in regione cali A
 quæ sub Septentrionibus est conspectum, id oriebatur circa undecimam horam
 diei, clarumque & omnibus terris conspicuum fuit. eo fidere significari vulgus
 credidit Cæsaris animam inter Deorum immortalium numina receptam, quo no-
 mine id insigne simulachro capitis eius quod mox in foro consecrauius adie-
 ctum est.

DIVI IVLI. IMPERATOR DIVI FILIVS. Ca-
 put Iuli & Augusti vt etiam vltimo nomismate, Sed hic interiecta est
 Palma, nummus hic etiam ab Augusto in Cæsaris honorem eusus.

ΓΑΙΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΘΕΟΣ. C. Iulius Cæ-
 sar Deus. Caput Iulij radiatum & Diademate cinctum. Post Apotheo- B
 sim corona radiata est ornatus, vt Deum scilicet decet; propriè autem
 Soli hæc corona tribuitur, illisque qui genus ab illo ducunt. Virgilius
 lib. XII.

ingenti mole Latinus
 Quadriiugo vehitur curru, cui tempora circum
 Aurati bis sex radij fulgentia cingunt,
 Solis aui specimen.

TABULA VI.

AENEAS patrem Anchisem humeris gestat, & Palladium de- C
 xtra. Iulij enim originem suam ad A Eneam & Venerem referunt,
 vnde in sequenti nummo Veneris effigies. Ouidius lib. V. Fa-
 storum.

Hinc videt Ænean oneratum pondere charo,
 Et tot Iuleæ nobilitatis auos.

ΙΑΙΩΝ ΒΙΣ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Goltzius explicat, Ilien-
 sium bis repopulatorum, quod bis eo noui coloni missi fuerint, & χορὴν
 hominum etiam conuentum significare dicit. Aeneas Patrem & Palla-
 dium gestat, & videtur nescio quis præcurrere, fortè est Ascanius, licet D
 non omininò secundum Virgilij mentem Aeneidos II.

Hæc fatus, latos humeros subiectaque colla
 Veste super, fulniq̃ue insternor pelle Leonis,
 Succedoq̃ue oneri: dextra se paruus Iulus
 Implicuit, sequiturq̃ue patrem non passibus æquis.

in eo etiam Poëta à nummis dissensit, quod dicat sacra ab Anchisæ ge-
 stata, non ab Aenea, vt nummi docent.

Tu genitor cape sacra manu, patriosq̃ue Penates.
 Me bello ex tanto digressum, & cade recenti

Attrectare

A *Attrectare nefas: donec me flumine vino
Abluero.*

IIII. Elephas est cum litteris Punicis, ad originem cognominis Cæsarum respicit: nam ut auctor est Aelius Spartianus, *Cæsarem vel ab Elephanto (qui Punica lingua Cæsa dicitur) in prælio Cæso, eum qui primus sic appellatus est, Doctissimi & eruditissimi viri putant dictum: Vel quia mortua matre, ventre cæso sit natus: vel quod cum magnis crinibus sit utero parentis effusus: vel quod oculis cæcis, & ultra humanum modum vixerit; certe quæcumq; illa foelix necessitas fuit, unde tam clarum, & duraturum cum mundi æternitate nomen effloruit.* Seruius præsius rem tangit: *Cæsar, vel quod cæso matris ventre natus est, vel quod avus eius in Africa manu propria occidit Elephantum, qui Cæsar dicitur Pœnorum lingua.*

V. hæret mihi hic aqua, & de nummi antiquitate dubito; videtur esse Venus quæ ad Anchisen in monte Ida descendit, formæ eius venustate illecta; sed iste quis alatus iuuenis cum hasta? Mercurium enim certum est non esse, alio enim is habitu pingitur, nec Veneris internuntius: nec Cupidini quidem iste habitus convenit. inquirent per otium peritiores.

LVCIVS BVCCA. Venus Genitrix. hic L. Bucca præfectus Monetæ fuit; nam alibi legitur L. BVCCA III. VIR. A. A. A. FF. Triumvir Auro Argento Aere Flando Feriundo.

CAIVS COSSVTIVS MARIDIANVS. Venus cum hasta Clypeo & galea, & Aquila legionum signo. Fuit hic C. Cossutius Maridianus Triumvir Monetælis, ut alibi dicemus.

DICTATOR QVARTO. Elephantis substratum Calcans Draconem. Aelianus refert Dracones cum Elephantis inimicitias gerere. Plinius lib. VIII. Cap. XI. *Elephantos maximos fert India, bellantesq; cum ijs perpetua discordia Dracones, tanta magnitudinis & ipsos, ut circumflexu facile ambiant; nexuque nodi præstringât. Commoritur ea dimicatio, victusque corruens complexum elidit pondere.*

CAESAR DICTATOR PERPETVVS. Venus cū Galea & Aquila stante in Ara.

TABVLA VII.

MARCVS METIVS. Venus dextra victoriolam porrigit, sinistra hastam gerit, & ingenti clypeo innititur, qui orbi terrarum incumbit. habitus hic est Veneris Victricis, quæ Cæsaris tessera fuit Phatralico prælio, ut Pompei Hercules iniunctus. Fortè ad Clypeum respicit, quem Aenæ fabricasse Vulcanum, Veneris precibus

canit Virgilius Aeneidos VIII.

*Hastamq; & clypeum non enarrabile textum,
Illic res Italas Romanorumque triumphos
Haud Vatum ignarus, Venturique inscius aui,
Fecerat ignipotens: illic genus omne futura
Stirpis ab Ascanio.*

Clypeo substratus est terrarum orbis, quod Victricibus armis Iulius sibi orbem subiecisset, sublato Pompeio Magnò.

PVBLIVS SEPVLLIVS MACER. Simulachrum Veneris Genitricis fortè, hæc enim demissa stola, non vt superior, genu tenus altè succincta. nam Venus Genitrix præcipuè à Iulia gente colebatur, quod illi, propter Iulium Ascanium, originem suam imputarent. Vnde à Cæsare Aedem Veneri Genitrici exstructam finito bello Africo, quam ante Pharsalicam pugnam vouerat, Appianus auctor est. in quo Dæ signum Arcesilai opus positum, & Thorax ex Brittannicis Margaritis factus. Si tamen alicui magis probetur, Victricis Veneris nummum hunc esse propter victoriam quam manu gerit, non repugnabo. quis verò sit iste P. Sepullius Macer non omninò liquet. Macros certè fuisse plures Romæ constat ex Cicerone. Fortè etiam III. VIR. Monetæ cum L. Bucca, & C. Maridiano fuit. Cæteri verò nummi vel Veneris Genitricis aut Victricis sunt, omnes enim aut victoriam solam, vel quadrigas cum victoria habent: Cæsar enim peculiari cultu non solum Venerem prosequutus fuit, sed eius etiam sigillo Epistolas & Diplomata signauit vt narrat Dion. lib. XLII.

LVCIVS FLAMINIUS IIII. VIR. Venus stolata cum hasta pura & Caduceo, Aeneas Vicus Pacem esse credit, quod caduceus Pacem significat. Sed Veneris Felicis est Simulachrum, hoc enim nomine inter Hadriani & Antonini nummos reperitur; vt obseruauit Adolphus Occo & Goltzius in Thesauro suo, caduceum enim felicitatis etiam esse signum nemini ignotum. Pura autem hasta, teste Seruio ad VI. Aeneidos, dicitur quæ sine ferro est; nam hoc erat præmium apud maiores, eius qui tum primum vicisset in prælio, sicut ait Varro, in libris de gente Populi Romani. Virgilius

Ille vides pura iuuenis qui nititur hasta.

M. Cato, Citante Festo, Donaticam vocat: maiores, inquit, seorsum ac diuersum pretium perauere bonis, atque strenuis, Decurionatus, Optionatus, Hastas Donaticas aliosque honores. idem Festus, in Cælibari hasta, fortes viros propterea Hasta donatos scribit, quia hasta summa armorum & imperij est, qua de causa viri fortes ea donantur, & captiui sub ea veneunt. an hic L. Flaminius fuit IIII. VIR. Monetæ vt Ful-

A vt Fulvio Vrsino placet, an verò IIII. VIR quinquennalis vt Aeneæ Vico, qui scilicet quinquennialibus ludis præerant parum interest.

TABVLA VIII.

CÆSAR. Trophæum, in quo vides captiuos duos, virum nudum promissa barba, manibus post terga reuinctis, & foeminam mœrentem. arboris autem truncus est spolijs varijs ornatus, clypeis, hastis, lituis, cum galea & sagis militari, nisi quis Thoracem malit. iuxta illud Virgilij Aeneidos XI.

B *Ingentem quercum decisis undique ramis
Constituit tumulo; fulgentiaque induit arma.
Mezenti ducis exuvias, tibi magne trophæum
Bellipotens, aptat rorantes sanguine cristas,
Telæque trunca viri, & bis sex thoraca petita
Perfossamque locis, clypeumque ex ore sinistro
Subligat, atque enses collo suspendit eburnum.*

C De quibus verò hostibus trophæum hoc erectum difficile esset iudicare, cum tot populos deuicerit, tot nationes debellauerit; tamen quod mirum est, vix alicuius trophæi à Cæsare excitati memoria occurrat, præterquam quod Pharnace deuictio excitauit: auctor enim est Dion lib. XLII. Pharnacem deuictum fuisse eo in loco, quo olim Triarius à Mithridate, quare vt Mithridaticum obscuraret, suum de Pharnace opposuit; atque ita Mithridaticum quasi deiecit, quod aliàs nefas erat euertere, vtpote Dijs belli consecratum. Sic etiam superatis in Hispania Pompei legatis, cum per Pyrenæos transirêt, nullum ibi trophæum excitauit; quoniam ob eam rem Pompeio iam ante obrectatum fuisse nouerat: aram autem magnæ molis, ex lapidibus politis constructam, haud procul à Pompei trophæis posuit, vt auctor est Dion lib. XLI.

D Caput sequitur muliebre velatum, cum Sympulo; Pietatis esse omnes credunt: cui enim magis illa conuenit quàm Cæsari Pontifici Maximo, cui ex officio incumbit in Deos esse pium, in alijs Romanorum nummis aliter atque aliter expressa visitur; in Caligula enim spectatur sedentis habitu, quæ dextra pateram tenet, qua Thura altaribus inspergere soliti: in alijs est ara incenso foco; ponè adstat pietas precantis specie tendens in celum mantis: alibi verò Ciconia adpicta, quod hæc auis in parentes iam effectos maximè sit pia, nam illos alunt; vnde & Græci vno verbo ἀντιπαραγὰν, pro rependere beneficium dicebant.

Caput Veneris cum alato Cupidine, in alio verò etiam Lituus est, & scē:

& sceptrum, quale Iunoni Reginae seu Sceptiferæ solet adpingi; in medio iterum trophæum alio modo expressum. Sequuntur bini nummi qui Venerem sine Cupidine exprimunt, aliudq; Trophæum cum scuto oblongo, buccina & securi.

CAIVS CAESAR. C. F. Trophæum cum adstante Captiuo, & currus Falcati parte, nam & illos seruari moris erat. Virgilius Aeneidos VI.

Multaq; præterea sacris in postibus arma

Captiuq; pendent currus, curvæque secures.

CAESAR DICTATOR ITERVM. Victoria alata quæ Trophæo coronam imponit, respiciente Barbaro captiuo.

T A B V L A I X.

AΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ ΚΟΙΝΟΝ. Alexandrinorum communitas. Victoria cum corona & palma rostratæ navis proræ insistent, Aquilæ videtur Coronam imponere. in memoriam belli Alexandrini feliciter à Cæsare confecti, nam cum post multas clades, Alexandrini Cæsaris se potestati permisissent, illos in gratiam recepit, cum iure in illos sæuire posset; in cuius rei memoriam ab Alexandrinis fortè hic nummus signatus:

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. Thessalonicensium. Erat in Macedonia potens olim vrbs Thessalonica, in quam initio belli Ciuilis Pompeius cum Optimatibus refugerat; ibique hyemem egit dum Cæsar Italiam & Hispanias occuparet.

ΠΟΥΒΑΙΟΣ ΣΟΥΛΠΙΚΙΟΣ ΡΟΥΦΟΣ. Publius Sulpicius Rufus. Cæsaris fuit legatus cuius mentionem facit. lib. III. de Bello Gallico, quem portum Morinorum cum præsidio tenere iusserat, traiecturus in Britanniam; rostratæ naui duo cum Aquilis insistent, quorum vnus intecto Capite, alter Legionarius miles cum galea & clypeo.

ÆGYPTO CAPTA. Crocodilus animal Nilo familiare, qua de causa Aegyptum per Crocodilum significant. Huius belli causas exitumque lubet ex L. Floro adducere. *Quippe cum Ptolemaus Rex Alexandria summum ciuilis belli scelus peregiſſet, fœdusque amicitie cum Cæsare medio Pompei Capite sanxiſſet: ultionem Clarissimi Viri manibus, querente fortuna, causa non defuit: Cleopatra Regis soror affusa Cæsaris genibus, partem regni reposcebat, aderat puella forma, & quæ duplicaretur ex illo, quod talis passa videbatur iniuriam: odium ipsius Regis qui Pompei cadem partium facto, non Cæsari dederat, haud dubium idem in ipsum ausurus si expediſſet, quam*

ubi

A ubi Cæsar restitui iussit in regnum, statim ab ijsdem percussoribus Pompei obsessus in Regia, quamvis exigua manu, ingentis exercitus molem mira virtute sustinuit. Hoc in bello ipse Rex Ptolemæus fugiens è castris quæ Cæsar oppugnabat in Nilo submersus periit; regnumq; Cleopatrz traditur.

VII. Nummus sine vlla inscriptione. Vir humi decumbens, iuxta quem sunt tres Clypei, Aedicula ad pedes visitur quæ Romanam Architecturam non refert: aduolat Aquila quæ rostro illi coronam deferret; mihi suspectæ fidei est, nusquam enim similem nūmum apud Antiquitatis peritos facile reperies. Si quid tamen coniecturæ dandum; ad Apotheosim Iuli Cæsaris referendum, quod Iouis ales illi præmium tot laborum, immortalitatem famæ deferat. tu Lector dispice.

CAIVS CAESAR IMPERATOR CONSVL ITERVM. Anno V. C. DCCV. Cæsar secundum Consulatum gessit, Collega P. Seruilio Vatia Isaurico, quo tempore memorabili illo prælio Pompeium in Campis Pharsalicis superauit, & Reipub. libertatem sibi subiecit.

GERMAI. INDVT. IIII. Quid sibi hæc inscriptio velit prorsus ignoro, tota enim corrupta. Fluuius videtur esse cum parte cymbæ; & montium species visuntur, procul dubio Rhenum puto esse, **C** & nomisma hoc videtur spectare Victoriæ, quam Cæsar de Ariouisto & Germanis habuit, tum quod Rhenum primus Romanorum ausus transire.

AVLVVS ALLIENVS PROCONSVL. Neptunus nauius rostro vno pede insistens, dextra tenet tria crura incurua. **A**. Allienus Cæsaris secundo consulatu: Sicilia præpositus fuit. **A** Hirtius comm. de bello Africo, refert, Allienum Prætorem, Sicilia præfectum fuisse, qui bellanti Cæsari in Africa contra Scipionem & Iubam milites, qui in Sicilia relictæ erant, nauibus submisit. *Allienus, inquit, interim Proconsule è Lylibao, in naues onerarias imponit Legiones, Decimam tertiam & Decimam quartam, & Equites Gallos.* **D** C C C. Funditorum, sagittariorumq; mille, ac secundum commeatum in Africam mittit ad Cæsarem; quæ naues ventum secundum naclæ, quarto die ad Ruspina, ubi Cæsar castra habuerat, incolumes perueniunt. Tria autem hæc incurua & diuaticata crura Siciliam denotant, quæ olim Trinacria dicta, à tribus promontorijs tres angulos formantibus, quod triplici crure designant, vnde Ouidius IIII. Fastorum.

*Terra tribus scopulis vastum procurrit in æquor
Trinacris à posita nomen adepta loci.*

F

T A B V.

TABVLA X.

MARCVS METTIVS. Bigæ, quibus videtur Pallas cum hasta & scuto insistere, in memoriam fortè Ludorum quos Cæsar finito bello Hispaniensi magnificentissimos edidit. Suetonius cap. XXXIX. *Circensibus, spacio Circi utraque parte producto, & in Gyrum Euripo addito, quadrigas, bigasque & equos desultores agitantur nobilissimi iuvenes.* Bigas autem Lunę sacras fuisse, sicuti Soli quadrigas, inferis Trigas, Seiugas Ioui, & Desultores Lucifero & Hespero tradunt scriptores.

CAESAR DICTATOR TERT. Anno ab V, C. DCCVII. Cæsare tertium Dictatore, & Consule, post deuictum Pharnacem Ponti Regem, & Iubam Mauritaniz, cæterisq; Romanis Ducibus qui cum illo erant superatis, nummus hic percussus videtur, in quo Victoriæ caput est cum alis, aliàs Veneri adscriberem, propter stellam quæ pone est apposita; designat enim victoriam à Cæsare de Pharnace alijsq; partam.

Cæsar Triumphali habitu quadrigis Elephantorum vectus, dextra Laurum gestat. quinque autem nobilissimos triumphos egit, Gallicum, Alexandrinum, Ponticum, Africum & ultimo Hispaniensem. Velleius Paterculus, *Quinque egit triumphos, Gallici apparatus ex Citro, Pontici ex Acantho, Alexandrini testudine, Africi Ebone, Hispaniensis Argento rasili constitit.* Suetonius verò ubi de Cæsaris triumphis egit cap. XXXVII. *Adscenditque Capitolium ad lumina quadraginta Elephants dextra atque sinistra lychnuchos gestantibus.*

C. CAESAR IMP. TERT. Cæsar Sellæ Curuli insidens Laurum dextra gerens: Cui adstans Victoria Coronam imponit.

C. CLOVIUS PRAEFECTVS. Minerua gradiens cum Trophæo, Aeneas Vicus credit Romæ simulachrum esse. sed labi illum certum est, nam Aegis proprium Mineruæ munimentum est: accedit Dracoeleuato capite, qui in Dext illius tutela est, quæ duo nihil cum Roma commune habent: fuit autem iste C. Clouius (quem alij Cluuium vocant) Urbis etiam Præfectus, qui nummum hunc in Cæsaris honorem percussit.

L. AEMILIUS BVCCA. DICTATOR III. Cæsar togatus inter Aquilam & fasces, concionantis specie, in suggestu ut videtur.

CAESAR IMP. IIII. Cæsar Triumphantis specie in quadrigis.

KOYINTOΣ KIKEPΩN. *Quintus Cicero.* Aquila Legionum proprium insigne, inter duo cohortium signa. Quintus Cicero M. Ciceronis frater legatus Cæsaris fuit in Gallia: in Neruijs absente Cæsare, ad Ambiorige in castris obsessus, summa tamen virtute & constantia

in ad-

A in aduentum Cæsaris illa defendit.

CAESAR IMP. SEXT. Bigæ cum Victoria.

TABVLA XI.

L. MVSSIDIVS LONGVS. Venus Dea. Fuit hic forte ex
Triumuiris Monetalibus.

QVINTO CAECILIO NIGRO. CAIO HEIO
PALLIONE. II. VIRIS. deducta iussu Cæsaris Colonia Co-
rinthus, vnde infra vocatur COLONIA IVLIA CORINTHVS.
Dion auctor est lib. XLIII. Cæsarem nobilissimas vrbes Corinthum
B & Carthaginem instaurasse, deductis Colonis Romanis, atque antiquo
nomine nuncupari passum. Bellerephon ex Pegaso cum Chimæra pu-
gnans conspicitur. quod proprium signum Corinthiorū fuisse in Græ-
cia nostra diximus. Auerfa nummi pars Veneris caput, si fallor, quæ
Corinthus summo in honore erat, cum dictione COR. Corinthum de-
notat, vt & infra nummo X.

TIBERIVS SEMPRONIUS GRACCVS. QVÆ-
STOR DESIGNATVS. Vexillum, Aquila cum Aratro & Decem-
peda; quæ indicant Coloniā ab illo deductā fuisse. Decempeda autem
erat pertica X. pedū quā metiebantur agros in deductione Coloniarum.

C COLONIA IVLIA BERYTVS. EX SENATVS CON-
SVLTO. respondet auersa hæc numismatis pars primo nummo, ita vt
videtur L. Mulsidius Longus Coloniā hanc deduxisse. Sacerdotali
videtur habitu, velato capite agens iugum boum, & aratro sulcum du-
cit. Colonia est Iulia Berytus in Cœleſyria, quæ & Iulia fœlix, postea verò
in Augusti honorem, dicta fuit Augusta.

TIBERIVS SEMPRONIUS GRACCVS QVÆSTOR
DESIGNATVS. Moris erat olim factō S. C. vt Duūmuri dan-
dis agris creati, Colonos sub vexillo in Coloniā, tanquam exercitum
aliquem ducerent. Sic obseruat Plutarchus C. Graccho profecto ad de-
D ducendam Coloniā Carthaginem, portentum factum; quod vexil-
lum laceratum à lupis fuerit. Colonis verò collocatis in agrō quem for-
titō diuiderent, aratro urbem & agrum circumscribebant: quo peracto
Agros cuiquē fortitō diuidebant. ideo Vexillum, Aratrum & Decem-
peda passim in nummis occurrunt.

TIBERIVS SEMPRONIUS GRACCVS QVÆSTOR
DESIG. TER. COLONIA CASILINVM. Colonia
hæc Cæsarijs auspicijs videtur à Gracco deducta, Cicero tamen in Phi-
lippicis Antonium ductorem Coloniæ facit. *Casilinum Coloniā deduxisti,
vt vexillum tolleres, & aratrum circumduceres, cuius quidem vomere portam*

Capuae penè perstrinxisti, ut Florentis Colonia territorium minueretur. innuit A enim Antonium Casilini agrum ita dilataſſe, ut ad Capuæ portam penè ipſum extenderit. Fuit autem olim vrbs Campaniæ nobilis, & fide in P. R. clara; Punico enim bello ſecundo ab Hannibale obſeſſa, ſordidiſſimis etiam alimentis famem propulſauit: donec tandem deſperato omni auxilio Hannibali ſe dederet.

COLONIA IVLIA CORINTHVS. in honorem Iulij Cæſaris, qui Corinthum Colonos Romanos deduxit, Colonia Iulia vocata; ut ſupra monui.

TABVLA XII.

B

LVCIVS AEMILIVS QVINTI FILIVS BVCA. IIII. VIR AVRO ARGENTO AERE FLANDO FERIVNDO. Fuère olim non ſolum Triumuiſi, ſed & quatuoruiſi Monetales: nihil enim aliud hæc tota Tabula quàm illorū nomina continet. Exceptis Cornucopiæ, & Veneris capite. in Cornucopiæ videre eſt præter ſpicas, uvas, alioſque fructus cum apice in medio, quem peritiores Antiquitatis Vomerem interpretantur: omnium enim rerum abundantiam Cornucopiæ ſignificat, id alij ab Acheloi fronte re- vulſum ab Hercule fingunt, alij Amaltheæ capræ fuiſſe.

C

TABVLA XIII.

QVINTVS VOCONIVS VITVLVS QVAESTOR DESIGNATVS. Cæſar Magiſtratum numerum auxerat, ut omnibus præmia ob nauatam operam ciuili bello faciùs perſolueret, adeò ut quæſtores XL. creauerit, & Prætores quatuordecim; ut refert Dion lib. XLIII. Forte & hic Voconius Vitulus ex magna illa turba.

MARCVS ANTONIVS IMPERATOR. Caput An- D tonij cum Lituo. ſuo loco de illo dicturi ſumus.

LVCIVS MVNATIVS PLANCVS PRÆFECTVS VRBIS. Fuit hic Plancus inter plures præfectos vrbiſ à Cæſare nominatus, quo tempore in Hiſpanias aduerſus Pompei liberos proficiſceretur. idem mox ex Gallia Proconſule triumphauit, & Lugdunum oppidum in Gallia Narbonenſi ad Confluentem Araris & Rhodani condidit, deductis eò ciuibus Romanis, qui ab Allobrogibus quondam Vienna expulſi fuerant. Galliæ etiam Tranſalpinæ præfectus bellum gerere aduerſus Antonium à Senatu iubetur; ſed mox à Decimo Bruto

A Bruto deficiens, Antonij partes sequitur, & anno V. C. DCCXII. cum M. Aemilio Lepido consulatum gessit.

C. CAESAR DICTATOR PERPETVVS. L. MVS-
SIDIVS TITI. F. LONGVS. Locus est conclusus cancellis,
in quem per gradus adscenditur: adstant duo togati, qui manum viden-
tur in urnam imponere, inscriptum CLOACINA. Septa sunt, in
quibus populus Romanus suffragia laturus, claudebatur: quod osten-
dunt urnulæ illæ, quibus candidatorum nomina includebantur. erant
autem Septa locus tabulis conclusus & vallatus in campo Martio, in

B quibus P. Romanus suffragiorum tempore claudebatur. de his Martia-
lis lib. IX.

*In Septis Mamurra diu multumque vagatus,
Hic ubi Roma suas aurea vexat opes.*

Dicta etiam fuerunt Ouilia. Seruius ad Eclogam I. *Septa propriè sunt lo-
ca in campo Martio inclusa tabulatis, in quibus stans P. R. suffragia ferre con-
sueuerat: sed quoniam hæc septa similia sunt Ouilibus, duo hæc inuicem pro se po-
nuntur: de his etiam audiendus Lucanus lib. II.*

*Tunc Flos Hesperia, Latij iam sola iuuentus
Concidit, & misera maculauit Ouilia Roma.*

C Et Clarissimè Liuius lib. XXXVI. ubi agitur de creandis consulibus
qui aduersus Hannibalem bellum gererent. *Citatis Centuria senioribus, da-
tum secreto in Ouili cum his colloquendi tempus.*

Quid verò illud CLOACIN. puto referendum ad Venerem
Cloacinam, quàm aliqui Cluacinam vocant, alij diuersam faciūt. Cloa-
cina autem dicta fuit, quod eius simulachrum in Cloaca maxima reper-
tum, Tati Rex consecrauit: & quia cuius esset effigies ignorabatur, à
loco illi nomē impositū Lactantio teste lib. I. de falsa religione cap. XX.
Cluacina vero Venus dicta à cluēdo, quod antiqui cluere purgare dice-
bāt de qua Plinius lib. XV. cap. XXIX. *quippe ita traditur, Myrtea Verbe-
na, Romanos Sabinosque, cum propter raptas Virgines dimicare voluissent, de-
positis armis, purgatos eo in loco qui nunc signa Veneris Cluacina habet. cluere
enim antiqui purgare dicebant.*

D LVCIVS LIVINEIVS REGVLVS, deuicto Rege Iu-
ba, Cæsar hunc L. Liuineium Regulum, cum Legione Adrumeti presi-
dio reliquit, vt testatur A. Hirtius de bello Africo.

TABVLA XIV.

CONSVL TERTIVM DICTATOR ITERVM.

Ceres capite spicis reuincto. Vel quod post Victoriā de Iuba, magna frumenti vis ex Africa Romam deuecta esset: vnde Plutarchus; *Romam ex Africa rediens ex ea victoria magnificè per ora populi ferebatur, tantum enim agri in ditionem subactam, vt annuo prouentu, percepturus fiscus esset, tritici quidem ducenta millia modium Atticorum, olei verò trecentas myriades, vel quod populo frumentum distribuisset.* Suetonius cap. XXVIII. *Populo præter frumenti denos modios, ac totidem olei libras, trecentos quoque nummos, quos pollicitus olim erat, viritim denisit, & hoc amplius centenos pro mora.*

AVGV PONTIFEX MAXIMVS. Instrumenta sacra & religionis signa sunt, Lituus, Guttus, Adspergillū, & Sympulum, seu vt alijs placet Capeduncula. de Adspergillo seu Adspersorio dicēda quædam cum de cæteris iam dictum. Adspergillum erat quo lustrabant se, spargendo aquam quæ in templis erat. Virgilius Aeneidos VI.

*Idem ter socios pura circumluit unda
Spargens rore leui, & ramo felicitis Olivæ
Lustravitque viros.*

Aquæ enim adspersione corporis labem tolli & castimoniam conciliari credebant veteres, vt auctor est Cicero lib. II. de legibus. qui mos antiquissimus fuit inter gentiles, vt obseruauit Hippocrates libro de Morbo Sacro: *ingressuri, inquit, templum respergimur, non velut qui inquinemur, sed si quod etiam prius scelus habemus, purificemur.* ideoque ante sacella erant vasa pura huic rei destinata, quæ veteres περιπραντρεία vocabant, vt testantur Iulius Pollux, Lucianus & alij. Latinis verò Aquiminarium siue Amula dicebatur vas lustrale, deportandæ aquæ religionis expiationisque ergo deputatum.

III. Muliebris facies cum Ciconia, Pietatis esse suspicor propter adstantem Ciconiam, de qua supra.

IV. Apex, Securis, Adspergillum, & Sympulum. refert Seruius ad II. Aeneidos, Apicem propriè dici in summo Pontificis pileo virgam lanatam, hoc est in cuius extremitate media lana est, quod primum apud Albam constat Ascanium statuisse. Securis qua Hostiæ carnes in plures partes secabantur, hæc autem quæ in nummis exprimitur propriè erat Pontificia, eaque victima cædebatur. Ouidius Fastorum IIII.

Apia

A *Apta iugo cervix non est ferienda securi.*

Et Horatius Carminum III. Oda XXIV.

Aut crescit Albanis in herbis

Victima, Pontificum secures

Cervice tinget.

V. CAESAR. Elephantus qui substratum habet serpentem de quo supra. Sed videndum num referri possit etiam ad Cæsaris munificentiam. Siquidem tertio eius Consulatu, auctor est Plinius, viginti Elephantos pugnasse contra pedites quingentos, iterum totidem turritos cum sexagenis propugnatoribus, eodemq; priores numero peditum, & pari equitum è diuerso dimicantibus.

CAESAR IMP. AVGV R PONT. MAX. eadem hæc instrumenta sacra cernuntur, quæ nummo IIII. præterquam quod hic culter sit adiectus, qui secesspita dicitur. Festus: *Secesspita cultrū erat ferreum oblongum, manubrio rotundo, solido, vincto ad Capulum auro argentoq; fixum clavis æreis, ære Cyprio, quo Flamines Flaminicæq; Virgines, Pontificesq; ad sacrificia utebantur.* ita eius. Fragmenta sonant. Erat & alius culter quo Popa vel Victimarius in sacrificijs utebatur, quem Festus Clunaclū vocat; *Clunaclum*, inquit, *cultrum sanguinariū* (alii legunt saginariū,) *dilectum; vel quia clunes hostiarum diuidit, vel quia ad clunes dependet.*

L. PLANCVS PRAEFECTVS VRBIS, Vrceolus est vel Guttus qualis in sacris adhiberi moris est.

IOVI OPT. MAX. SACRVM. Ara est verbenis ornata, accensum habens ignem, adstante in victimam Tauro, & infra Popæ culter ad iugulandum victimam. Taurus Capite videtur Mitram aut vittas potius gestare, dorso verò Phaleras, quas Trebellius Pollio Dorfuale vocat in Gallienis: *proceſſerunt centum albi boues cornibus auro virentis, & Dorfualibus sericis præfulgentes.* de vittis Virgilius lib: V.

D *Victori velatum auro vittisq; iuuenctum.*

Solebant autem cornua præcipuè auro exornari: vnde Ovidius

----- *indutaque Cornibus aurum*

Victima, vota facit.

T A B V.

TABVLA XV.

A

DICTATOR QVARTVM PARENS PATRIAE.

D Tripus Apollini sacra cum Corona Laurea, adstant Guttus, securis & Capeduncula. quo tempore Parens Patriæ Cæsar vocatus, testatur Liuij Epitomæ lib. LXVI. *Cæsar ex Hispania quintū Triumphum egit; & cum multi maximique honores ei à Senatu decreti essent, inter quos ut Pater Patriæ appellaretur, ut sacrosanctus, ac Dictator in perpetuum esset.* Primus autem omnium Pater Patriæ appellatus fuit M. Cicero, oppressa Catilinæ coniuratione. Plinius. lib. VII. cap. XXX. *Salus, inquit, primus omnium Parens Patriæ appellatus, primus in toga triumphum, linguæq; Lauream merite; & facundia Latiarumq; litterarum parens.*

B

AVLVSHIRTIVSPRAETOR. Quo tempore à Cæsare Prætor creatus fuit Hirtius incertum. occiso verò Cæsare, Consul cum C. Vibio Pansa fuit, & bello Mutinensi, aduersus Antonium pugnans, Victor in ipsis hostium castris occiditur, hic etiam est Hirtius qui Commentaria belli Alexandrini, Africani & Hispaniensis conscripsit, quæ omnium manibus teruntur.

APXIEPHΣ MEΓISTOΣ OIΩNICTHΣ. Pontifex Maximus, Augur. Tripus cum duabus stellis.

C

L. MVSSIDIVS LONGVS. Cornucopiæ cum Caduceo & Apice, infra est Orbis cum gubernaculo. Significat Cæsare terrarum orbem gubernate, Pacem, felicitatem & omnium rerum abundantiam P. R. adfuturam. Siquidem partis Victorijs in Europa, Asia, & Africa, Romanis passim pacem stabiliuerat, & felicitatis publicæ auctor fuit.

L. BVCA. Orbis est cum Caduceo, fascibus, securi, & Dextris iunctis, denotat Romanum imperium qua orbis patet, sub Iulio Cæsare pace & felicitate florere, & Legum iustitia securitateque stabilitum. Dextras verò iunctas concordia signum. Fasces autem Magistratuum solebant fieri ex Betulla arbore. Plinius lib. XVI. cap. XVIII. *Betulla Gallica arbor, mirabili candore atque tenuitate, terribilis Magistratuum virgis.*

D

CAESAR AVGVRPONT. MAX. CONSVL. V. DICTATOR PERPETVO. Corona oleaginea, in qua lituus, Capeduncula & Patera. Cæsa enim Victimæ cruorem ministri excipiunt, & flammis injiciunt. Virgilius lib. VI.

*Supponunt alij cultros, tepidumque cruorem
Suscipiunt pateris.*

PON-

A PONTIFEX MAX. DICTATOR PERP. Sellæ curules geminæ, quibus imposita Corona Laureæ, & vtrîmque adstant fascēs cum Securi.

PVBLIVS CLODIVS MARCI F. PRAETOR. Sympulcus, Securis, Guttus, Lituus cum Patera, Sacrorum insignia.

C. CAESAR. COS. QVINT. IMP. SEX. DICT. PERP. Binæ Sellæ quibus impositæ sunt Laureæ, cum Gutto seu Vrceolo in medio. Cæsari inter alios honores, decreta fuit Sella aurea in Theatro. Dion lib. XLIV. *Cum hac etiam Cæsari placuissent, iā in Theatrū Sellam eius auream coronamq; gemmis auroq; insignem (qui honor aliàs Diis tribui solebat) inferri, atque in Circum etiam introduci à multitudine iussim.* Idem Appianus lib. III. Ciuilium. Moris etiam fuit in funere magnorum virorum, Sellas Curules cum Coronis quernis circumferri. Tacitus lib. II. Annalium. *Honores ut quis in Germanicū, aut ingenio validus, reperti decretique; ut nomen eius Saliari Carmine caneretur, sedes curules Sacerdotum Augustalium locis, superque eas querceæ Coronæ statuerentur.* Nec Romanorum hoc inuentum, apud Græcos enim hoc prius vsitatum: refert Aemilius Probus, defuncto Alexandro Magno Eumenem in principijs nomine Alexandri statuisse tabernaculum, in eoque Sellam auream cum Sceptro & Diademate iussisse poni.

TABVLA XVI.

P. LENTVLVS MARCELINVS AEDILIS CVRVLIS. Templum Iulio Cæsari iam Diuo Consecratum, cum ipsius simulachro & Stella. Tale templum Virgilius Augusto destinat III. Georgicorum.

*Et viridi in Campo templum de marmore ponam,
In medio mihi Cæsar erit, templumq; tenebit.*

D Quo loco obseruat Seruius; *eius numini sacratum locum esse, cuius simulachrum in medio collocatur, alia enim tantum ad ornatum pertinent.* Dion lib. XLVII. Sacellum illi fuisse exeatatum manifestò tradit. *Sacellum ei in foro eo in loco ubi crematus fuit erexerunt; statuam quandam eius in Circensibus cum Veneris Stella inuexerunt.* Videmus clarè in hoc nummo, Stellam templi frontispicio appositam, diuersam à Cometa esse quæ capiti Cæsaris alibi apponitur, quod Dionis verba explicant.

Cæsar sedens in sella cum hasta pura, dextra Victoriolam tenet.

G

C. CAE

C. CAESAR PARENS PATRIAE. Ex S. C. Inter cæ- A
teros honores post mortem Cæsari decretos, Columna illi in foro erecta
fuit, cum inscriptione PARENTI PATRIAE. Suetonius cap.
LXXXV. *Plebs postea solidam Columnam propè XX. pedum Lapidis Nu-*
midici in foro statuit, scripsitque PARENTI PATRIAE; apud eam longo
tempore sacrificare, vota suscipere, controuersias quasdam interposito per Cæsa-
rem iureiurando, distrahere perseuerauit.

CLEMENTIA. L. BVCA. Clementiæ typus cum Lauri ramo,
in alijs nummis aliter pingitur; in Vitelli enim sedentis habitu est, ra-
mum Lauri dextra, sinistra verò baculum tenens; in Hadriani verò stat B
Hastæ innixa, dextra Pateram gestat. Inter omnes Cæsaris Laudes nul-
la maior fuit, quàm summa animi eius moderatio & Clementia, tam in
administratione Reipub. quam in Victoria Ciuilis belli, qua etiam vir-
tute ipse maximè gloriatus fuit; testis ipsa Cæsaris epistola ad Ciceronē,
qua ei laudanti Clementiam eius, respondit: *Bene auguraris de me, (bene*
enim tibi cognitus sum) nihil à me longius abesse crudelitate, atq; ego cum ex ipsa
re magnam capio voluptatem, tum meum fastum probari abs te gaudeo &
triumpho. Plinius lib. VII. cap. XXV. Breuib; sed efficacibus verbis
de illa: *Cæsari proprium & peculiare sit, præter supradicta, Clementiæ insigne,*
qua usque ad pœnitentiam omnes superauit. Qua de caussa etiam templum C
Clementiæ Cæsari decretum fuit, vt testantur Plutarchus, Dion &
nummi veteres.

MARCVS AGRIPPA. LVCII F. CONSVL DESIGNA-
TVS. Post mortem Cæsaris nummus hic in honorem M. Agrippæ
percussus, de quo suo loco.

DIVI IVLI. Stella Crinita, quæ post Cæsaris mortem apparuit,
de qua Dion lib. XLV. *Ceterum Stella quædam quotidie inter Septentrio-*
nem & Occasum apparuit, eamque Cometen vocantes nonnulli ea portendere di-
cebant, quæ alias huiusmodi signum sequi consueuissent. Creditum quidem hoc à
plebe est, sed tamen Cæsari eam immortalitatem iam adepti, inque Siderum nu- D
merum allecto Sacram esse dixerunt. eare Cæsar Augustus, animo confirmato,
statuam Patris æream cum Stella supra caput in Veneris templo posuit. Oui-
dius de illa eleganter Metamorph. XV.

*Constitit alma Venus nulli cernenda, suiq;
Cæsaris eripuit membris, nec in æra solui
Passa recentem animam, Cælestibus intulit astris.
Dumque tulit, lucem capere atque ignescere sensit,
Emisitq; sinu; simul euolat altius illa,
Flammiferumq; trahens spaciofo limite crinem,
Stella micat.*

IMPE.

A IMPERATOR CAESAR TRAIANVS AVGVSTVS
 GERMANICVS DACICVS PATER PATRIAE RESTI-
 TVIT. Nummum hunc in honorem Cæsar̃is olim percussum Opti-
 mus Princeps Traianus restituit, signum Dæ Pacis quæ Caduceo Ser-
 pentis caput tangit. talem etiam in Claudio videre est Pacis habitum
 cum inscriptione PACI AVGVSTAE. Caduceum enim Pacis
 Symbolum esse palam est. caussam aperit Plinius lib. XXIX. cap. III.
Hic tamen complexus anguim & efferatorum concordia, causa videtur esse;
quare exteræ gentes caduceum in Pacis argumentis circumdata effigie anguim
B *fecerint. neque enim cristatos esse in Caduceo mos est.* Bene dicit, exterās gen-
 tes, siquidem Aegyptios primos hoc inuenisse, auctores tradunt. Sed nō
 solet Pax cum alis effingi, quare fortè non abs re erit dicere Victoriā esse
 cum Caduceo, quod Cæsar Victorij suis pacem Romanis peperit. re-
 pit ante eam Serpens, quia creditur Prudentiam, Pacis & foelicitatis esse
 præuiam. Pierius Valerianus Hieroglyphicorum lib. XV. interpreta-
 tur, Serpentis motu seu abitu significare alio ablegatum bellum, quasi
 efferum hoc animal bellum denotaret.

TABVLA XVII.

C C. IVLI CÆSARIS PERCVSSORES.

B RVTVS IMPERATOR. LVCIVS PLAETORIVS
 CESTIVS. M. Brutus Princeps coniurationis aduersus Cæ-
 sarem initæ, (licet ab illo maximis beneficijs affectus esset, adeò vt
 multi crederent Cæsar̃is ex Seruilia filium esse) an ex Iunij Bruti stirpē
 fuit, qui Tāquinius Romā expulit, & Regiam dominationem euertit,
 incertum est. Dion enim credit, nullam illi affinitatem cum vetere Bru-
 to fuisse, nam cum bini illi filij tantum fuissent, vtrumq; suspectum Ty-
 rannidis interfecerat, atque ita genus eius exstinctum. Plutarchus verò
D ex Sententia Possidonij, auctor est, præter duos Bruti filios grandiores,
 tertium superstitem relictum infantem admodum, à quo familia pro-
 pagata: hic post Cæsar̃is necem, in Macēdōniam cum C. Cassio abiit,
 maximisque copijs collectis, cum Cæsare Octauiano, & Antonio, circa
 Philippos confligit, vbi magna virtutē Cæsar̃is cornu in fugam vertit, &
 Cassius pariter ab Antonio fugatus, qui cum Bruti eandem fortunam
 crederet, cuidā ex suis, præpropera desperatione iugulum præbuit; Brutus
 verò coniunctis secū Cassij copijs, cum bellū trahere statuisset, quod ho-
 stes annonæ caritate conflictari sciret, suorum importunis vocibus coa-
 ctus, in aciem descendit, & magna pugna victus; Veritusque ne viuus
 in ho-

in hostium potestate veniret, Stratonem Fpirotam Aegeatem amicum **A** rogauit vt manum sibi morienti commodaret; læuoque brachio in caput reiecto, quo pectus nudaret, dextra mucronem gladij quem Strato oculis auersis, ne morientem amicum videret, subijciebat, sub māmilla dextra, ea parte qua cor palpitāt, admouit, corpusque impellens exspirauit. ita perijt libertatis infœliciter tentatæ acerrimus vindex.

Nummus hic signatus fuit postquam Bessorum gentem deuicisset, & nomen Imperatoris adeptus fuit, opera potissimum Rhascupolis Reguli, teste Dione lib. XLIV. qui etiam refert nomismatibus imaginem suam cum Pileo & duobus Pugionibus incidisse, eo ipso & inscriptione **B** declarans, patriam à se & Cassio esse in libertatem vindicatam. adsunt Pugiones, quia his Cæsar occisus fuit. Pileus verò quia libertatis insigne id erat; Siquidem serui qui manumittebantur Pileum capiebant, vnde Prouerbium, ad Pileum vocare, .i. ad libertatem inuitare. vnde Sosias apud Plautum in Amphitryone:

----- *quod ille faciat Iupiter*

Vt ego hodie raso capite caluus capiam Pileum.

Adiectum in nummo **EIDVS MARTII**. quod illo die seu XV Martij Cæsar in Curia occisus fuisset.

LVCIVS PLAETORIVS CESTIVS. Nobilis olim **C** Romæ familia Plætoria, ex qua L. hic Plætorius Senator: de quo Cicero. pro A. Cluentio: *opportunè adest homo summa fide, & omni virtute præditus L. Plætorius senator.*

BRVTVS. LIBERTAS. Brutus Consul cum tribus Liçtoribus, ab auersa parte Libertas. quod Reipub. Conatus restituere libertatem, Cæso Iulio Cæsare.

C. CASSIVS IMPERATOR. LIBERTAS. C. Cassius Longinus quæstor fuit Craßi in Syria, post cuius funestam cædem, collectis reliquijs infœlicis exercitus, reuersus in Syriâ Osacem præfectum Regium, apud Oron tem Fluuium superauit: bello ciuili Pompeium se- **D** quutus Craßi præfuit, quam post eius necē Cæsari tradidit. mox verò inter precipuos coniuratos. Comparato magno exercitu in Macedonia Bruto coniunctus, in Campis Philippicis ab Antonio victus, cum eandem fortunam Bruti putaret, Pandaro liberto iugulum præbuit. Auersa parte **BRVTVS IMP.** cum securicula & Sympulo Sacrorum instrumentis.

L. PLAETORIVS CESTIVS. Caput velatum, cum modio quemadmodum solet Serapis gestare.

BRVTVS. Securis, Sympulum, & Seceßpita, auersa parte **LEN- TVLVSPINTER**. hic inter Coniuratos non fuit, sed cum alijs quibus-

A quibusdam primarijs viris , cum laudari hoc facinus videret , Capitoliū adscendit , vt particeps gloriæ videretur : vt auctor est Appianus.

C. CASSIVS LIBERTAS. Caput libertatis aut Pietatis velatum.

QVINTVS CAEPIO BRVTVS PROCOS. Lyra cum secespita & Lauri ramo, quæ respiciunt ad ludos Apollinares, quos Brutus & Cassius Prætores fecerant vel absentes. Prætoris enim officium erat Apollinares Ludos celebrare: vt auctor est Liuius lib. XXVII, quos Ludos moris erat P. R. Laureatum spectare. Festus Pompeius: *Apollinares ludos, hoc est in laudem Apollinis, populus Laureatus spectabat, Stipe data pro cuiusq; copia.* **M.** autem Brutus à Q. Seruilio Cæpione auunculo adoptatus fuit, atque ex vsitata adoptionis formula Q. Cæpio Brutus dictus. quod ex Philippica. X. Ciceronis constat. *Quæ cum ita sint, quod C. Pansa Consul verba fecit de litteris, quæ à Q. Cæpione Bruto Proconsule allata, & in hoc ordine recitata sunt, de ea re ita censeo; cum Q. Cæpionis Bruti Procos: opera consilio industria, virtute difficillimo Reipub. tempore Macedonia, Illyricum.*

TABVLA XVIII.

C **ALBINVS BRVTI F.** iste Albinus Bruti Filius , fuit Decimus Iunius Brutus , qui ab Aulo Posthumio Albino adoptatus; **A.** Posthumius Bruti F. Albinus dictus fuit, vt monet Doctissimus Fuluius Vrsinus, quod inter cæteros scriptores testatur Dion; *neq; vero prætereundus est Trebonius & Decimus Brutus, quem Iunium & Albinum appellabant.* & hic inter Cæsaris percussores fuit, à M. Bruto & C. Cassio ideo electus, vt auctor est Plutarchus, nō quod strenuū aut audacem scirent, sed quod manum gladiatorum validam haberet, ad edendos Romanos Ludos, cui Cæsar tantum tribuebat, vt eum in testamento suo secundum hæredem scripserit, & Consulem designauerit. bellum illi deinde cum M. Antonio; à quo & Mutinæ obsessus fuit, ab Octauio Cæsare mox liberatus, sed deinde à Planco & reliquis militibus desertus, fugiens in hospitis cuiusdam Galli nobilis viri nomine Carmeli domo, à militibus quos Antonius miserat, iugulatus est. Nummi eius plerique coniunctas habent dextras cum Caduceo, fortè ob concordiam legionum suarum cum Cæsare, & Consulibus Hirtio & Pansa, quorum opera Mutinensi obsidione exēptus fuit: est etiam Corona spicea forte quod Annonam P. R. viliores, aduecto frumento fecit.

C. PANSÆ CAI FILIVS. CAI NEPOS. Roma sedens super spolia cum hasta & Parazonio quam victoria coronat; in memoriam forte belli, quod iussu P. R. Pansa & Hirtius cum Cæsare aduersus

Antonium qui D. Brutum Mutinæ obsideret, gesserunt, & fugato Antonio, victoriam reportârunt. quo in bello Panfa Consul ex vulnere Bónoniæ decessit, & publica sepultura honoratus est.

AVLVS HIRTIVS AVLI FILIVS. A Hirtius cum C. Vibio Panfa Consul fuit; missus à Senatu contra Antonium, qui D. Brutum Mutinæ obsidebat, Commisso prælio cum victoria ad Hirtium inclinaret, irrupit ille Antonij Castra, & circa prætorium strenuè pugnans interfectus fuit. nummus ostendit Consulem atæ adstantem sacrificantis specie. ab aduersa parte PIETAS, quod fortè pro patria bellum contra Antonium iam hostem declaratum, suscepisset.

T A B V L A X I X.

B R V T V S I M P. Orbis cum Caduceo & nâvis gubernaculo, quod extincto Cæsare qui Tyrannidem affectaret, & restituta libertate orbi fœlicitas & Pax restituerentur, quam ciuilia bella hætenus opprefferant.

C. CASSIVS. ROMA. Quâdrigæ sũnt aurigante libertate, hoc enim denotat Pileus quem manu gestat, quasi Romam ad Pileum vocaret.

B R V T V S I M P. Imperatoris nomen deuictis Belsis accepit Brutus, de quibus & Trophæum, vt nummus hic testatur, qui videtur percussus à Pedanio Costa Bruti legato.

C. FLAVIVS HEMIS LEGATVS PROPRAETORE. C. Flavius, hic Bruti legatus fuit inter Cæsaris inimicos. Cn. Flauium scriptores nominant, sed Hemis nomen nusquam illi adscriptum. auersa nummi parte Q. CAEPIO B R V T V S I M P. Trophæum quod à Victoria exornatur.

C. CASSIVS I M P. refert Plutarchus in vita Bruti, Cassium & Brutum Sardibus conuenisse, & vtrumque ab armato exercitu Impp. Salutados fuisse.

M. SERVILIVS LEGATVS. Hic M. Seruilius frater fuit P. Seruili Cascæ, qui Cæsarem primus à tergo vulnerauit, paulò infra iugulum, Cæsar Cascæ brachium arrepto Graphio traiecit, qui fratrem M. Seruilium in auxilium vocauit. Fuit hic M. Seruilius Cassij legatus. Pagurus cum ramo quopiam, in nummo conspicitur vt etiam insequenti.

B R V T V S I M P. Victoria nâvis proræ cum Corona & palma insistit. Fortè respicit ad Victoriâ quam Bruti duces Murcus & Aenobarbus de Domitio Caluino in mari Ionio habuerunt teste Appiano.

CASCA

A **CASCA LONGVS.** Neptunus cum Tridente. Longus vt & Linginus Calsiorum cognomen est.

L. SESTIVS PROQVAESTORE. Fuit hic L. Sestius Q. Cæpionis Bruti in Macedonia Proquæstore: de quo Appianus lib. IV. bellorum Ciuiliū. L. Sestius Bruti quæstor ab Antonianis de prodicione frustra sollicitatus, proscriptusq; ob eam causam, tandem in patriam reuersus, in Cæsaris Augusti amicitiam receptus est; cui aliquando effigies Bruti & Calsij spectandas domi suæ præbuit.

COHORTIS SPECVLATORVM. Speculatores, certū genus militū, qui videntur fuisse inter custodes principū, quod quasi in specula
B eius salutis sint, Suidas: Σπεκχλάτωρ, δοροφόρον interpretatur, seu satellitē. Suetonius in Claudio, *neg, conuiuia inire est ausus, nisi vt speculatores cū Lanceus circūstarent.* Nec solum hoc illorū munus, sed etiā in illos qui damnati erant, animaduertebant. Seneca lib. I. de ira: *Tum Centurio qui supplicio præerat, condere gladium speculatorem iubet.* Clarius Iulius Firmicus lib. VIII. cap. XXVI. *Speculatores faciet, qui nudato gladio hominū amputent ceruices.* Tacitus inter præcipuos milites annumerat lib. Hist. II. *Is primus dies Otthonianas partes afflixit, namq; cum ipso Prætoriarū Cohortiu & Speculatorum equitūq; valida manus discessit.* Non desunt qui credunt Speculatores esse illos qui sermones & acta omnium rimantur, & ad Principem deferunt.

C **Auerſa parte ANTONIVS, AVGVSTVS III. VIRI. REIPVBLICAE CONSTITVENDAE.** Triremis est, quæ frequenter in eius nummis occurrit.

VICTORIA AVGVSTA. Ipsa victoria cum Corona & Palma in memoriam victoriæ quam socio M. Antonio contra Brutum & Cassium in Campis Philippicis obtinuit.

COHORS PRÆTORIA. PHILIPPI. Erat autem Prætoria Cohors, electa manus militum ac familiarium ducis, qui circa eum pugnabant; dicta autem Prætoria, quod veteres, Asconio teste omnē Magistratum cui parent exercitus Prætorem appellarent, Primus autem illam videtur P. Scipio Africanus instituisse. Festus: *Prætoria Cohors est dicta, quod à Prætore non discedebat. Scipio enim Africanus primus fortissimum quemque delegit, qui ab eo in bello non discederent, & cetero militiæ munere vacarent, & sesquiplez stipendium acciperent:* sed mox variè mutata; nam Cæsar lib. I. de bello Gallico scribit, cum sola Decima Legione se iturum, sibi que eam Prætoriam Cohortem futuram. Post ciuilia bella Cohortes istæ auctæ & plures numero fuerunt. Augustus Romę circa se habuit nouē prætorias cohortes, firmamentum tunc Imperij, postea exitiū. vnde Vitellius apud Suetonium cap. X. *Nihilq; cunctatus quidquid Præ-*
toriana-

*torianarum cohortium fuit; ut pessimi exempli, vno exauctorauit edicto iussus A
Tribunis arma tradere.*

TABVLA XX. XXI.

MARCVS LEPIDVS IMPERATOR. Et ΜΑΡΚΟΣ
ΛΕΠΙΔΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ. ΤΡΙΩΝΑΝΔΡΩΝ.
Et M. LEPIDVS IMP. PONT. MAX. III. VIR REIPVB.
CONSTITVENDÆ. Quia inter M. Lepidi nomismata exigua
occurrit inscriptionum varietas, ideo plures parietes vna dealbabo fide-
lia, & vno capite duas tabulas percurram.

Fuit autem M. Lepidus Imperator Pontifex Maximus Triumuir **B**
Reipublicæ constituendæ, ex nobilissima Aemiliorum familia, de qua
Festus Pompeius: *Aemiliam gentem appellatam dicunt à Mamerco Pythago-
ra Philosophi filio: cui propter vnicam humanitatem cognomen fuerit Aemilos,
aliq̃ quod ab Ascanio descendat, qui duos habuit filios Iulum & Aemilon.* Fuit
autem filius M. Aemilij Lepidi, Q. F. M. N. eius qui cum Q. Catulo
Consul fuit, hic cum Collegæ aduersaretur, Syllæ acta conatus rescinde-
re bellum excitauit, sed à Q. Catulo victus, in Sardiniam recessit, vbi ta-
be objisse auctor est Appianus lib. i. Ciuium, cuius filius, de quo hic a-
gimus, Cæsaris partes sequutus, Prætor cum esset, absentem Dictatorem
dixit, nouo more, cum Consules solerent dicere. Proprætores triūphum **C**
duxit ex Hispania anno DCCVII. Sequenti verò anno Cōsul fuit cum
C. Cæsare III. Consule, & in quarta & quinta Dictatura, Magister E-
quitum ab illo creatus. Cæso autem Cæsare Idibus Martijs in curia; cum
Lepidus multum potentia valeret, eumq̃; Antonius magnopere formi-
daret, filiam suam Lepidi filio nuptum dedit, ipsumq̃; Patrem Lepidum
Pontificem Maximum constituit, quod vt facilius efficeret, Pont. Max.
Electionem à Populo, ad Pontificum Collegium iterum transtulit; per
eosq̃; Lepidum contra omnia Maiorum instituta initiauit, vt auctor est
Dion lib. XLIV. Anno verò DCCX. Triumuir Reipublicæ cōstituen-
dæ cum M. Antonio & C. Cæsare Octauiano (qui postea Augustus di- **D**
ctus fuit) quod imperium in quinquennium susceperunt, quo tempore
multi Senatores, Equitesq̃; Romani proscripti, & inter hos Paulus Le-
pidus, eius frater; qui tamen militum beneficio, ad Brutum incolumis
peruenit. ex Hispania iterum Procos. triumphauit, mox secundū Con-
sulatum cum L. Munacio Planco iniuit; atq; iterum Triumuir in alterū
quinquenniū cum eisdē Colligis creatus, sed cū deuictō Sexto Pōpeio,
Lepidus videretur multa aduersus Cæsare machinari, ab Augusto omni
dignitate spoliatus, & exercitu exutus; Circeios in perpetuū relegatur. de
quo Velleius Paterculus lib. II. *Quippe cū inermis & Lacernatus esset (Cæsar)*
præter

- A** *præter nomen nihil trahens, ingressus castra Lepidi, civitatis qua iussu hominis prauissimi tela in eum iacta erant, cum lacerna eius perforata esset lancea, Aquilam legionis rapere ausus est: Scires quid interesset inter duces; armati inermem sequuti sunt, decimoq; anno, quam ad dissimillimam vitæ suæ potentiam pervenerat Lepidus, à militibus & fortuna desertus, pulloq; velatus amiculo inter ultimam confluentium ad Casarem turbam latens, genibus eius aduolutus est; vitæ rerumq; suarum dominium concessa ei sunt, spoliata quam tueri non poterat dignitas. Pontificatus etiam Maximus illi relictus, quem Augustus illo vivente nunquam voluit accipere; patienterque eius mortem exspectavit, licet filius Lepidi in illum conspirasset, ut auctor est Dion lib.*
- B** **LIV.** cuius coniurationem maturè C. Mæcenas interfecto inconsulto iuvene oppressit. obiit autem Lepidus Anno V. C. DCCXL. Fuit etiam sub Tiberio Lepidus vir gravis, quæ V. Cl. Iustus Lipsius Manium vocat, de quo C. Tacitus lib. IIII. Annalium. *Hunc ego Lepidum temporibus illis, gravem & sapientem virum fuisse comperio, nam pleraque ab senis adulationibus aliorum, in melius flexit, neq; tamen temperamenti egebat, cum æquabili auctoritate & gratia apud Tiberium viguerit. Inter nummos primæ tabulæ, bis occurrit Galeato capite, interdum barbatus, interdum imberbis. in secunda tabula aliquando velato capite ob Pontificatum Maximum, cum Lituo, Sympulo, & Gutto instrumentis sacrorum scilicet.*

C

TABVLA XXII.

C. **VIBIVS VARVS. IV.** Vir Monetælis hic Varus fuit, ut sequens nummus docet. Fœlicitas videtur esse cum Cornucopiæ & Victoriola Coronata, quam dextra sustinet. Scio alibi cū Caduceo exprimi: sed quid vetat diuersimodè aliquid pingi; nam Victoria solet etiam fœlicitatem parere, unde rerum omnium Abundantia.

ROMA. cum casside & cono ex cauda Equina, qualem etiam Minerua solet gestare.

- D** **M. LEPIDVS, M. MARCELLVS AEDILES CVRVLVS.** Templum quod Aediles M. Lepidus & Marcellus dedicaverunt, videtur Dianæ esse, quod aversa nummi pars satis probat; est enim Diana cum arcu & pharetra, quod ex S. C. fortè ab illis exstructum.

M. AEMILIVS. M. F. Q. N. LEPIDVS PRAEFECTVS VRBIS. Fuit à Cæsare Præfectus vrbis constitutus, priusquam aduersus Pompeium proficisceretur. Triumviratus etiam tempore, cum Augustus & Antonius aduersus Brutum & Cassium expeditionem pararent, Lepidus ad vrbis tutelam remansit.

AEMILIA S. C. REFECTA. M. LEPIDVS. Basilica

H

hæc

hæc fuit Aemilia dicta, à L. Aemilio Paulo exstructa, qui Collega fuit A
C. Marcelli anno V. C. DCCIII. Staius Papinius Regiam Pauli vocat. in equum Domitiani:

Illic Belligeri sublimis Regia Pauli.

Plinius Basilicam Pauli vocat lib. XXXVI. cap. XV. *Nonne inter magnifica Basilicam Pauli columnis è Phrygibus mirabilem, numerabimus?* Dion verò lib. XLIV. *Porticum quæ Pauli dicitur, Æmilius Lepidus Paulus sua impensa perfecit & in Consulatu dedicauit.* Appianus lib. II. Belli Ciuilis, vult illam exstructam, è pecunia mille quingentorum Talétorum; quam initio belli ciuilis acceperat à Cæsare, ne illi aduersaretur; hanc incendio corruptâ, refecit XX. annis post alius Aemilius, vt narrat Dion lib. LIV. B
postea etiam sub Tiberio iterum Collapsam firmavit M. Lepidus. Tacitus lib. III. Annalium. *Iisdem diebus Lepidus à Senatu petiuit vt Basilicam Pauli, Æmilia monimenta, propria pecunia firmaret ornaretq̃.* Erat etiam tum in more publica munificentia, nec Augustus arguerat Taurum, Philippû, Balbum; Hostiles exuias aut exundantes opes, ornatum ad urbis & posterorum gloriam conferre; quorum exemplo Lepidus, quanquam pecuniæ modicus, auitum decus recoluit.

P. SEPVLLIVS MACER. Eques qui duobus Equis decurrit, tales Desultorij vocantur, quod ab vno in alium desiliant, qui ludis publicis solebant decurrere. Suetonius. *Quadrigas, Bigasq̃; & equos desultorios agitauerunt nobilissimi iuuenes.* C

L. MVSSIDIVS T. F. LONGVS. IV. VIR A. P. F. quod in alijs Monetalium IV. Virorum nummis A. A. A. F. F. Auro Argento Aere Flando feriundo, inscriptum, hic videtur significari, Argento Publico feriundo. Est autem Mars innitens hastæ puræ cum Parazonio. Erat autem Parazonium ensis brevis, cuspide carens, propriè Tribunorum militarium, de quo Martialis lib. XIV. Epr. XXXII.

*Militiæ decus hoc, & grati nomen honoris,
Arma Tribunicium cingere digna latus.*

D

T A B V L A XXIII.

SALVS GENERIS HVMANI. Caduceus cum Dextris iunctis, nummus hic à Triumuiris signatus, vt concordiam suam omnibus palam facerent, quam volebant in Bonum Publicum esse, adeò vt Salutem Generis humani Triumviratum suum volebant credi, (cum pestis & exitium orbis terrarum esset) Dextræ verò iunctæ, militibus propriè Concordiæ erat signum: de quibus Tacitus: *Centurionemque Sisennam dextras Concordiæ insignia, Syriaci exercitus nomine, ad Prætorianos ferentem*

A *ferentem varijs artibus aggressus est.* Caduceus hic adiectus est, quod ex Concordia hac Triumvirorum foelicitas paxq; oritura esset.

P. SEPVLLIVS MACER. CONCORDIA. Caput est Concordiæ velatum & Lauro cinctum, quem habitum Ovidius libro VI. Fastorum exprimit.

Venit Apollinealongas Concordia Lauro

Nexa comas, placidi numen, opusq; ducis.

LEPIDVS IMPERATOR. Dextræ iunctæ cum Caduceo, cui alæ coniunctæ. Tota hæc tabula Triumvirorum concordiam in vlcis-
B cenda Iulij Cæsaris morte nobis exhibet.

M. ANTONIVS IMPERATOR. AVGV. III. VIR REI-
PVB CONSTITVENDAE de M. Antonio Triumuiro suo loco dicemus, vt & de Cæsare Augusto.

CAESAR. LEPIDVS. ANTONIVS III. VIRI R. P. C. Dextræ coniunctæ cum Caduceo propter Triumvirorum Concordiam.

T A B V L A XXIV.

C Aesar IMPERATOR PONTIFEX. III. VIR R. P. C.
Augustus Triumuir cum Lituo.

LEPIDVS IMPERATOR PONT. MAX. CAESAR
IMP. PONT. Cæsar Augustus duobus his nummis Pontifex vocatur, sed non Pontifex Maximus; siquidem viuo Lepido, quem tamen spoliatum exercitu Circeios relegasse diximus, nunquam Pontificatum Maximum auferre Augustus iustitauerat. Seneca lib. I. de Clementia. *Ipsum Lepidum quamdiu mori passus non est: per multos annos tulit ornamenta principatus retinentem, & Pontificatum Maximum non nisi mortuo illo transferri in se passus est: maluit enim illum honorem vocari, quam spolium.* Pontificatus enim perpetui erant, & ne exules quidem illo priuabantur. adsunt hic sacrorum instrumenta, Apex, Securis, Adspergillum, Sympulum.

D M. ANTONIVS IMPERATOR. Guttus aut Vrceolus, & Pullus Gallinaceus: ad Auguratum Antonij respicit; Augures enim ex pullis Augurium capiebant, quos in Caueis nutriebant; vnde qui illorum curam gerebat, Pullarius dicebatur; ex pastu enim illorum capiebant Augurium. Festus. *Puls potissimum dabatur Pullia in auspicijs, quia ex ea necesse erat aliquid decidere, quod tripudium faceret, id est terripauum, pauire enim ferire est.* Bonum enim Augurium esse putabant, si pulli per quos auspicabantur, comedissent; presertim si eis edentibus aliquid ab ore decidisset; sin autem omnino non edissent, arbitrabantur periculum imminere. Hoc summa religione obseruabant Romani, nec impune quem-

quam spreuisse; vnde ferunt Claudium Pulchrum bello Punico primo **A** cum praelium nauale commissurus esset, auspiciaq; more maiorum petijisset, & pullarius non exire cauea pullos enunciaisset, abjici eos in mare iussit, dicens, quia esse nollent, biberent. sed nequeo mihi temperare, quin amoenissimum Plinij locum adducam ex lib. X. cap. XXI. *Secundus honos est habitus Melicis ac Chalcidicis, ut planè digna aliti tantum honoris præbeat Romana Purpura, horum sunt Tripudia Solistima; hi Magistratus nostros quotidie regunt, domosq; ipsis suas claudunt aut referant, hi fasces Romanos impellunt aut retinent, iubent acies aut prohibent, Victoriarum omnium toto orbe partarum auspices; hi maximè terrarum imperijs inperant, extis etiam* **B** *fibrisq;, haud aliter quam optima victima Dijs gratæ.*

IMPERATOR ANTONIVS AVGV R III. VIR. ITERVM R. P. C. Exaëto Triumviratus quinquennali tempore, in aliud quinquennium Reipub. Constituendæ causâ, Cæsar, Antonius & Lepidus Triumviratû sibi prorogârunt, idq; declarato hoste Sexto Pôpeio, quod circa Annû V.C.DCCXVIII. accidit; in cuius rei memoriâ cetera huius tabulæ nomismata percussa sint, vt inscriptio ipsa satis manifestat.

T A B V L A XXV.

M LEPIDVS ANNORVM XV. PRAETEXTATVS **G** HOSTEM OCCIDIT, CIVEM SERVAVIT. Ita enim legendum monet de Antiquitatè optimè meritis Fulvius Ursinus. huic nummo egregiam lucem præbet Valerius Maximus lib. III. cap. I. *Aemilius Lepidus puer etiam tum progressus in aciem, hostem interemit, civem servauit. Cuius tam memorabilis operis index est in Capitolio, Statua bullata, & incincta prætexta S. C. posita. iniquum enim putauit eum honori nondum tempestiuum videri, qui iam virtutimatus fuisset: præcurrit igitur Lepidus ætatis stabilimentum, fortiter faciendi celeritate, duplicemq; laudem è prælio retulit, cuius eum vix spectatorem anni esse patiebantur. Non spectat ergo hic nummus ad Lepidum Triumvirum, sed ad M. Lepidû qui Pont. Max. **D** ac bis Consul fuit. Antonius Augustinus lib. de familijs Romanorum refert hunc filium fuisse M. Lepidi M. F. M. N. quem Liuius ait bis Consulèm & Augurem fuisse, Eques est cum spolijs, capite coronato, Ciuica procul dubio Corona, in memoriam generosissimi facinoris, quo puer pene ciuem servauit.*

M. AEMILIVS M. F. Q. N. PROPRAETORE. Quadriga triumphalis. Respicit ad Lepidi triumphum, quem Propr. egit ex Hispania citeriori, Iulio Cæsare Dictatore II. & M. Antonio Magistro Equitum; vt docent Fasti Consulares.

III. VIR. REIPVB. CONSTITVENDAE. Victo-
ria cum

A ria cum Palma & Corona proræ navis insistens.
M. LEPIDVS IMP. ITERVM. PROCOS. Triumphauit secundo ex Hispania. Fasti Consulares. **M. AEMILIVS M. F. Q. N. LEPIDVS II. III. VIR. R. P. C. PROCOS. EX HISPANIA PRIDIE KAL. IANVAR.** Quo tempore etiam L. Munatius Plancus ex Gallia triumphauit, cum quo Consulatum iniuit Kal. Ianuarijs. Iactatus est in triumpho notissimus hic versus, militari licentia.

De Germaneis non de Galleis duo triumphant Consules:

Quia vterque proprium fratrem curauerat proscribi.

EX SENATVS CONSVLTO. Trophæum supra militarē Aquilam cum signis militaribus, Victoriā Hispanicā respicit.

B Duæ statux Equestres S. C. positæ, quarū vltima velato capite cum lituo, propter Pontificatū Maximum quem gerebat.

ΤΡΙΩΝΑΝΔΡΩΝ. Nauis est quæ velis remisq; fertur; solet illa fœlicitatem frequenter denotare, sic in Hadriani & Antonini nummis conspicitur cum epigraphe, **FELICITAS AVGVSTI.**

T A B V L A X X V I.

A LEXANDREA. Mulier turrito capite quæ Alexandream significat. **SALVS PROVINCIARVM AFRICAE. S. C.**
C Cæsar Augustus, vt magis sibi Lepidum deuinctum haberet, absque Antonij interuentu Africam illi concessit, quæ cum tunc temporis inter T. Sestium qui Antonij rebus studeret, & Cornificium, & D. Lælium, qui Augusto faueret, distracta esset & bellis agitata; Lepido celsit T. Sestius, qui Cæsaris duces profligauerat, siue quod suspicaretur illum ex Antonij etiam sententia venire, seu quod maiores cōpias duceret, vt auctor est Dion lib. XLVIII. itaque Lepidus solus Africæ imperauit, & bella exstinxit; in cuius rei memoriam nummus hic signatus; dicitur autem Salus Prouinciarum Africæ, quia in Africa duæ erant Romanorum Prouinciæ, vt testatur Dion.

D KOINONIA ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΩΝ. *Communitas Alexandrinorum*, ob beneficia Lepidi in Alexandrinos scilicet collata.

M. LEPIDVS PONT. MAX. TVTOR REGIS S. C. Lepidus togatus, qui diadema Iuueni Aquilam manu tenenti imponit. non est hoc nomisma ad Triumuirum Lepidum referendum, sed ad alium Lepidum qui circa Annum V. C. DXCV. Ptolomæi Aegypti regis tutelā gessit; de quo Valerius Maximus lib. VI. cap. VI. *Cū Ptolomæus rex tutorem Populū Romanum filio reliquisset, Senatus M. Aemiliū Lepidū Pont. Max. bis Consulē ad pueri tutelam gerendā Alexandriā misit: amplissimiq; & integerrimi viri sāsilitatem Reip. vñibus & sacris operatā, externæ procuratori*

vacare voluit; ne fides civitatis nostra frustra petita aestimaretur; cuius beneficio A
Regia incunabula conservata pariter ac decorata, incertum Ptolomæum redi-
derunt, Patrisne fortuna magis, an Tutoris maiestate gloriari deberet. Tacitus
Annalium II. Thracia in Rhætémacleum filium, quem paternis Consilijs aduer-
satum constabat, inque Cotyis Liberos diuiditur, usque nondum adultis, Trebel-
lienus Rufus prætura functus datur, qui regnum interim tractaret, exemplo quo
maiores M. Lepidum Ptolomæi liberis tutorem in Ægyptum miserant; quis ve-
rò hic Ptolomæus fuit qui Tutorem Lepidum habuit? credo Epiphanem
Ptolomæum fuisse. qui Ptolomæi Philopatris filius secundum Eusebiū.
Nam Philopatris filium fuisse in tutela, Iustinus docet lib. XXXI. Mor-
tuo Ptolomæo Philopatre Rege Ægypti, contemptaq; parvuli filij eius ætate, qui B
in spem etiam regni relictus, præda domesticis erat; Antiochus Rex Syriæ occu-
pare Ægyptum statuit; itaque Phœnicem ceterasq; Syriæ quidem sed iuris Æ-
gypti Civitates, cum inuasisset, legatos ad eum Senatus mittit, qui denunciarent
ei, abstineret regno Pupilli, postremisq; patris precibus fidei sue traditi.

Ex. S. C. equus est infrenis, iuxta quem Scorpius, ut etiam in IX,
 nomismate. Africam Scorpijs multisque venenatis animalibus refertam
 esse cuius notum; quod Lucanus doctè & diffuse explicat lib. IX. unde
 inter Africæ insignia frequenter Scorpius in nummis conspicitur. Nu-
 midæ etiam Africæ populi equestri gloria clari, sine freno pugnabant:
 unde Virgilius lib IV.

Et Numidæ infreni tingunt, & inhospita Syrtis.

Lucanus addit, Virgæ motui equos assueuisse loco freni:

Et gens quæ nudo residens Massylia dorso

Ora levi flectit frenorum nescia virga.

C A B E. Putant aliqui Africæ esse urbem, sed ubi terrarum hæc li-
 ta, incertum. Ptolomæus Acaben montem Ægypti, ad sinū Arabicum
 ponit: Plinius verò Tacaben in regione Tripolitana agnoscit.

M. LEPIDVS IMP. ITERVM. Apollo est iuuenili facie Lau-
 rea redimitus.

PONTIFEX MAXIMVS. III. VIR ITERVM. R. P. C. D

Secundo Triumviratus sui quinquennio, nummus hic signatus. Frumē-
 ti quatuor spicæ, fortè quod Annonam Populi Romani submisso ex A-
 frica frumento subleuauerit.

T A B V L A X X V I I.

EX. S. C. Tripus Apollini Sacra cum serpente, in memoriam Py-
 thonis, quem Apollo adhuc puer sagittis confecit: adsunt Lituus
 & Sympulum sacrorum instrumenta.

P. SE.

A P. SEPVLLIVS MACER. Lepidus Velato capite vt Pontifex Max. tripodi adstans cum Sympulo.

P. SEPVLLIVS MACER. Apollinis item Tripus cum Fascibus Romanis.

C. VIBIVS VARVS. IV. VIR. Minerua cum Clypeo & telo quæ victoriam dextra gestat.

ΜΑΡΚΟΣ ΛΕΠΙΔΟΣ ΤΡΙΩΝΑΝΔΡΩΝ. *Marcus Lepidus Triumvir.* Iupiter Ammon arietinis Cornibus magna religione ab Africæ populis cultus. Lucanus lib. IX.

B *Ventum erat ad templum Lybicus quod gentibus unum
Inculci Garamantes habent, stat Corniger illic
Iupiter, vt memorant, sed non aut fulmina vibrans,
Aut similis nostro, sed tortis Cornibus Ammon.*

Q. Verò Curtius lib. IV. diuersè admodum de Ammonis oraculo loquitur. Id quod pro Deo colitur, non eandem effigiem habebat, quam vulgò Djs artifices accomodauerunt. Umbilico maximè similis est habitus, Smaragdo & gemmis coagmentatus. Hunc, cum responsum petitur, nauigio aurato gestant Sacerdotes, cum multis argenteis pateris, ab utroque nauigy latere pendentibus sequuntur matronæ virginesque, patrio more inconditum quoddam carmen cantes, propitiari Iouem credunt, vt certum edat oraculum.

C L. REGVLVS IV. VIR. ARGENTO PVBLICO FACIENDO. In honorem Lepidi à L. Regulo. IV. VIR O monetali nummus hic signatus, matrona est velato capite cum hasta pura, & videtur lucernâ manu gestare, Vestam dices, tali enim habitu in veterum nummis, Vespasiani, Titi, & Domitiæ conspicitur; nisi quod in illis sedeat, hic stet erecta.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΑΣ. *Imperator Pontifex Maximus*, quid illud sit Cancellatum cui Corona incumbit, viderint peritiores.

D LEPIDVS PONT. MAX. IMP. ITERVM. III. VIR ITERVM. R. P. C. Hercules ornatus spolio Leonino cum claua.

CONSVL ITERVM III. VIR R. P. C. Sella cui incumbit fulmen Iouis ab vna parte Lauri ramus, ab altera Spica frumenti, Pulvinar Iouis crederem esse.

M. LEPIDVS PONT. MAX. III. VIR. R. P. C. Lituus, Guttus, Sympulum & Secespita. Instrumenta Pontificis & Auguris.

M. AN.

M. ANTONIVS.

A

T A B V L A XXVIII. XXIX.

M Antonio Pater fuit M. Antonius Criticus dictus, Autus verò . M. Antonius Orator, à Mario interfectus. iuuenis amisso patre, quo minus Iuliae matris cura diligentissime educaretur, P. Lentuli socordia factum, quamobrem magna infamia adolescens laborauit. In militia secundioris famae fuit, quam in Syria & Aegypto sub Gabi- **B** nio, in Gallia sub Iulio Caesare cum laude obiuit: rebus gestis & clavis factis spectatus, nam & corporis robore & animi vigore praestabat. Mox ut se ad Reipub. administrationem vertit, secundum Quaesturam, commendatione Caesaris Auguratum, insuperq; Tribunatū plebis adeptus. Flagrante verò civili bello inter Caesarem & Pompeium, Italiae illi praefectura commissa, Magister etiam equitum à Dictatore Caesare creatus. Nouissime datus etiam Consulatus, quem Caesar in quinto Consulatu Collegam sibi adsciuit. Interfecto autem Caesare, dissimulato primum animi sui dolore, acerrime eius Parricidas persequitur, & Decimū Brutum Mutinae obsedit, hostisque à Senatu Iudicatus. Sed mox in gratiam **C** cum Lepido, & Octauiano Caesare redijt, assumpto Triunviratu, Caesaris necem vindicauit. Bello Philippeni ingentem gloriam retulit, nam decumbente Caesare, solius Antonij virtute & consilio Cassius & Brutus victi fuere. regresso deinde in Italiam Caesare, Antonius ad res Orientis componendas relictus, secundum Consulatum gessit; ad bellum Parthicum profectus plenus dedecore domum redijt, allectusque Cleopatrae amoribus, vino & libidini se mancipauit. qua de causa orto bello cum Augusto, omnibus viribus cum Cleopatra ad Actium illi occurrit; sed magna pugna victus in Aegyptum fugit: quam cum Caesar breui occupasset, ne viuus in hostis potestatem deueniret, ferro se interemit, ætatis **D** suae anno. L. vel ut alijs placet LVI. Vir fuit de quo iure dubitare posses, maiorne virtutibus, an vitijs censeretur; nam in re bellica labore & fortitudine, in ocio verò, & luxuria, temulētia & libidine omnes superauit. Eius vitam accuratissime Plutarchus describit.

Duabus hisce tabulis non occurrit tanta inscriptionum varietas, ut singulas explicare necesse sit. Siquidem eadem tantum pene occurrunt; quare simul tantum de illis dicam.

M. ANTONIVS IMPERATOR. M. ANTONIVS IMP. REIP. CONSTITVENDAE. aliquibus adest Lituus propter Auguratum quē gessit M. ANTONIVS IMP. III. VIR. R. P. C.

T A B V-

TABVLA XXX.

MΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΟΙΩΝΙΣΤΗΣ
ΤΡΙΩΝΑΝΔΡΩΝ. *M. Antonius Imperator Augur Triū-*
uir. Refert Plutarchus in vita Antonij, illum Augurem constitutū fuisse Iulij Cæsaris loco, idque in gratiam C. Octavij Cæsaris, quod tamen pugnat cum A. Hirtio lib. VIII. de bello Gallico de Iulio Cæsare: *Hunc (Antonium) etsi prius Augurem factum, quam Italiam attingeret in itinere audiuerat, tamen non minus istam sibi causam, Municipia & Colonias ad-*
eundi existimavit, ut ijs gratias ageret quod frequentiam atque officium Antonio
præstiterent.

M. ANTONIVS IMP. AVGVR. III. VIR R. P. C. M. BARBATVS P. CI. De Barbato Appianus lib. V. Ciuilium: Barbatus Antonij Quæstor nonnihil Antonio insensus, & ob id reuersus in Patriam interrogantibus dicere solebat, Antonium his qui in Cæsarem pro Communi potestate depugnarent, subirasce, qua ex referè omnes, nisi quis circumuētus esset, Barbato assentientes, à L. Antonio ad Cæsarem transibant. Litteræ P. CI. Fortè, Prætor Ciliciæ, v: Goltzio & Adolpho Occoni placet. Inter cognomina autem Horationum erant Barbati, qui diuersi à Barbatijs.

M. ANTONIVS IMP. AVGVR. III. VIR. R. P. C. A. NERVA PROQ. P. Quis iste A. Nerua Proquæstor Prætoris, aut Prætorius, parum hætenus liquet.

ANTONIVS IMP. AVGVR. III. VIR. R. P. C. L. GELLIVS Q. P. Lucius hic Gellius Pöblicola dictus, Antonij Quæstor Prætorius vel Proprætor, postea cum M. Cocceio Nerua Consulatum gessit, anno V. C. DCCXVII. Partes Bruti & Cassij primum sequutus, mox insidiarum cönuietus, ad Cæsarem & Antonium defecit; ut auctor est Dion lib. XLVII.

M. ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ. ΤΡΙΤΩΝ ΤΡΙΩ-
ΝΑΝΔΡΩΝ. *M. Antonius Imperator Tertium Triumuir.*

TABVLA XXXI.

ANTONIVS AVGVR CONSVL DESIGNATVS
ITERVM ET TERTIVM. Quia sequentis nomismatis eadem pene inscriptio, vtramque simul explicabo.

I

ANTO.

ANTONIUS IMP. COS. DESIG. ITERVM ET TERTIVM. III. VIR. R. P. C. Antonius cum Regina Cleopatra. Primum autem consulatum gessit cum Cæsare, anno DCCIX. suffecit sibi P. Dolabellam; deinde Triumvir factus cum Lepido & C. Cæsare Octauiano, in quinquennium Reip. Constituendæ causâ, idem imperium in aliud quinquennium continuatum: atque Consul II. factus cum L. Libone anno DCCXIX. abdicauit suffecto L. Atratinio: designatus tertium Consul, in annum DCCXXII. hostis iudicatus fuit.

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΥΤΩΚΡΑΤΩΡΟΣ ΚΑΙ ΚΛΕΩΠΑΤΡΑΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ. *Antonij Imperatoris & Cleopatrae Reginae;* Antonius capite Laureato & Cleopatra cum Diademate.

M. ANTONIVS IMP. COS. DESIG. ITERVM ET TERTIVM. Antonius capite Laureato cum Lituo, extrinsecus ambit Corona ex Hederæ folijs. Antonius in Asia Dionysium iuniorem voluit se appellari. Velleius Paterculus lib. II. *Crescente amoris in Cleopatram incendio, & vitiorum quæ semper facultatibus, licentiaque & assentationibus aluntur magnitudine, bellum patriæ inferre statuit, cum ante nouum se Liberum Patrem appellari iussisset; cum redimitus hederis; coronaq; velatus aurea, & Thyrsu tenens, Cothurnisq; succinctus, curru velatus Liber Pater vectus esset Alexandria.* Refert Plutarchus, cum Ephesum ingrederetur, mulieres omnes in Bacchas, Viri omnes & pueri in Satyros, & Panes se formasse, Hedera, Thyrsis & Psaltrijs plena ciuitate Dionysium, Charidotari, Melichium appellasse Antonium.

TABVLA XXXII.

TABVLA hæc exhibet M. Antonium Augurem Imperatorem Consulem designatum Tertium, Triumvirum iterum Reip. constituendæ inter cæteros occurrit nummus. 53. diuersus à cæteris.

ANTONIUS ARMENIA DEVICTA & 56. M. ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΡΜΕΝΙΑΣ ΚΑΤΑΔΟΥΛΩΣΗΣ. *Armenia devicta.* Antonius ad bellum Parthis inferendum ab Armeniæ Rege Artavasde potissimum inductus fuit. Et copijs eius adiutus, sed cum is parum secundos Antonij Conatus, videret, illo deserto cum omnibus copijs domum regressus est, qua de causâ Romanis multæ clades illatæ, nam cum haberet Equitum sedecim millia Parthico more instructa, hinc Romanis, illinc Armenijs instantibus, procliue fuisset Antonium Parthos profligare.

- A** figare. Antonius dissimulata animi alienatione, iterum Armeniam ingreditur, tanquam bellum Parthis illaturus, & promissis, blanditijsque Regem interpræsidia Romana inductum, in vincula coniecit, cumque Alexandriæ in Triumphum duxit; ut auctor est Plutarchus; de quo Velleius breuiter, *Tertia æstate reuersus in Armeniam, Regem eius Artavasdem fraude deceptum, Catenis, sed ne quid honori deesset, aureis vinxit.* Plura apud Dionem lib. XLIX. qui refert illum postea totam Armeniam, partim vi, partim deditione in suam potestatem redegisse, in cuius rei memoriam Tiara Regum ornamentum pone Antonium conspicitur.

B

TABVLA XXXIII.

TOTA hæc tabula spectat ad Triumvirorum Concordiam in constituenda Republica, & Vindicanda Iulij Cæsaris nece; unde in plerisque Iulij Cæsaris mentio, non secus ac inter Lepidi nummos Tabula scilicet XXXIII.

M. ANTONIVS C. CAESAR. Dux dextræ amplexæ Caduceum.

CAESAR. LEPIDVS. ANTONIVS III. VIR. R. P. C.

- C** Dextræ pariter tenentes Caduceum alatum. Significant Pacem & Concordiam inter illos initam ad bene constituendam Rempublicam.

III. VIR. C. MARIVS PR. Q. Effigies Antonij, Cæsaris & Lepidi. Corona Laurea illorum Capiti imminet.

M. ANTONIVS IMP. III. VIR. R. P. C. Duplex Cornu copiarum cum Caduceo qui orbi innititur, Concordia non solum felicitatem, sed omnium rerum abundantiam parit.

M. ANTONIVS IMP. Caduceus cum orbe & fascibus, infra est Securis & dextræ; orbis terrarum imperium, Concordia & Legum securitate stabilitum.

D

TABVLA XXXIV.

RESPONDET etiam hæc tabula M. Lepidi nummis quæ XXXIV. Tabula conspiciuntur, Triumvirorum dignitates exprimit, Antonij nempe Auguratum, Lepidi Pont. Max. Cæsaris verò Pontificatum, cum signis etiam instrumentisque; Auguralibus Pontificalibusque, de quibus, cum abundè supradictum, supersedebo hic actum agere.

T A B V L A X X X V .

M ANTONIVS III. VIR. R. P. C. Lituus cum Gutto . aut Vrceolo CAESAR DIVI FILIVS. Caput Virile, vnde quinque Aristæ erumpunt, quod fortè Annonæ caritas Triū- uirorum opera subleuata. Siquidem importunis P. R. minis, precibus- que coacti, cum Sexto Pompeio pacem inierunt, qui infestis classibus mare obsidebat, & annonam ab Italia arcebat.

B

IMP. ANTONIVS AVGV R III. VIR ITERVM. R. P. C. Vrceolus, Patera, Sympulum, & Victimarius Culter, seu Secespita sa- crorum insignia.

CONSVL DESIG. ITERVM ET. TERTIVM. III. VIR. R. P. C. Duæ Sellæ curules cum tribus Coronis.

ΕΦΕΣΙΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. *Ephesorum*. Nummus hic Ephesi si- gnatus in honorem Antonij; hac enim in vrbe summo honore exceptus fuit, vt suprà diximus, quando tota vrbs Bacchantum specie illum tan- quam Dionysium excepit.

L. PLANCVS IMPERATOR ITERVM. Guttus cum Ca- C duceo & fulmine. L. Munacius Plancus, postquam vidit Lepidum cum Antonio conspirasse, deserto Decimo Bruto, eius partes sequutus. Vir fuit Consularis, Prætorius & Orator. Hic fratrem suum L. Plotium Plancum à Triumuiris proscribi curauit. Velleius: *Nec Plancogratiæ de- fuit ad impetrandum, vt frater eius Plancus Plotius proscriberetur, quem fe- runt adeò delicatè vixisse, vt in ipsis latebris suis à delicijs non abstineret, & vn- guenti odore detectus fuit.* Et Plinius lib. XIII. cap. III. *L. Plotium L. Plan- ci bis Consulis Censorisue fratrem, proscriptum à Triumuiris, in Salernitana la- tebra vnguenti odore proditum constat, quo dedecore tota absoluta proscri- ptio est.*

D

T A B V L A X X X V I .

M ANTONIVS IMP. III. VIR. R. P. C. Caput solis ra- diatum, Antonius enim se Osiridem in Aegypto, Cleopatram vero Isidem vocabat. Osiris enim idem cum Sole.

C. SOSIVS. Aquila cum fulmine & Caduceo. hic C. Sosius Syriæ & Ciliciæ ab Antonio Præpositus, Hierosolymam cum Herode expu-

A expugnauit, & Antigonom legitimum Iudeæ Regem, Antonij iussu iugulauit; & Herodem nulla consanguinitate Regiæ stirpi coniunctum Iudeæ Regem declarauit; vt Iosephus lib. XIV. Antiquitatum Iudaicarum refert: hic postea debellato Antonio, licet sæpius Augustu infestasset, veniam tamen postea impetrauit, teste Dione lib. LI.

ANTONIO CONSVLI. III. IMPERATOR. IV. Iupiter Ammon. de quo supra.

ANTONIO AVGVRI. SCARPVS IMP. L. Pinarius Scarpus inter Antonij Duces recensetur. refert Dion lib. LI. Antonium post
B infaustam Actiacam pugnam, misisse quosdam in Africam ad L. Pinarium Scarpum, qui conscriptum habebat exercitum ad Aegypti tutelam; sed is cum fortuna fidem mutauit, & ab Antonio ad Cæsarem Augustum defecit, & milites ad se missos occidit.

M. ANTONIVS M. F. M. N. AVGVRI. IMP. TERTIVM. Antonius Sacerdotali habitu, velato capite cum lituo.

ΠΟΔΙΩΝ. Nummus hic à Rhodijs signatus in honorem Antonij: Serapis est cum modio in capite, de quo in Græcia abundè dictum.

Tres sequentes nummi in honorem Antonij, Osiridem vel solem
C exprimunt. Dion certè lib. L. dicit Antonium se Osiridem & Dionysium, Cleopatram verò Lunam & Isidem vocasse.

TABVLA XXXVII.

L MVSSIDIVS T. F. LONGVS IV. VIR. A. P. F. De Mulsidio quadrumuiro Monetali supra dictum sæpius. Mars est cum hasta pura & Parazonio.

D L. MVSSIDIVS. T. F. LONGVS. IV. VIR. A. P. F. Cloacina. Duo togati in Septis, qui sortes manu ex vrna educunt. Refert Dio lib. LIII. Lepidum, vndiquaque porticibus circumductis septa ædificasse: Agrippam verò tabulis lapideis & picturis exornasse, ac Septa Iulia in Augusti honorem cognominasse. De his plura Tabula XIII.

P. CLODIVS M. F. Mars cum hasta & Parazonio, quis hic Clodius M. F. non constat apud scriptores.

L. ANTONIVS CONSVL. M. Antonij fratres fuerant L. Antonius & C. Antonius, quem caprum M. Brutus, in vindictam M. Tulli Ciceronis quem Triumvir Antonius occiderat, iussit necari. L.

verò Antonius cum P. Seruilio consulatum gessit anno DCCXIII. **A**
 atque ipsis Kalendis Ianuarijs de Inalpinis quibusdam Triumphauit :
 qua in re se Mario non solum comparabat, sed etiam præferebat, quod
 eodem die quo magistratum initurus esset, triumpharet; ut auctor est
 Dion. Instigante mox Fulvia M. Antonij vxore, feroci foemina, cum
 Cæsare Augusto bellum suscepit, ob agrorum diuisionem inter Vetera-
 nos à Cæsare factam, quod M. Fratris causa gerere se dicebat, qua de
 causa & Pij quoque cognomen, ob pietatem suam in fratrem, assum-
 psit: tandem à Cæsare Perusiæ oblectus, cogente fame deditionem
 fecit. **B**

PIETAS COS. Matrona stolata cum Cornucopiae, cui Cico-
 niae binæ insunt, & dextra foculum videtur gestare. Pietatis figura est.
 Voluit L. Antonius hoc nummo Pietatem suam in fratrem M. Anto-
 nium exprimere, adeo ut sibi Pietatis nomen indidit; unde legendum
 PIETAS CONSVL. non Consulis; quod clarissime Fasti videntur
 docere. P. SERVILIUS. P. F. C. N. V. A. T. I. A. ISAVRICVS. L.
 ANTONIVS M. F. M. N. PIETAS. Et infra L. ANTONIVS
 M. F. M. N. PIETAS COS. EX ALPIBVS.

M. SILANVS AVGVSTOR. PROCONSVLIS;
 Fuit hic M. Silanus M. Lepidi Tribunus militum, quo tempore Anto- **C**
 nius cladem Mutinae acceperat, is acceptis copijs à Lepido cum dubijs
 mandatis, utri se parti applicaret, Antonio an Decimo Bruto, ad Anto-
 nium sua sponte copias adduxit; ut refert Dion lib. XLVI. mox amicis-
 simus Antonio fuit, sed offensus iocis scurrilibus, quibus à Cleopatrae
 adulatoribus impetebatur, ad Augustum transfugit.

PIETAS CONSVL. Pietatis figura cum Ciconia, Cornu-
 copiae & naus gubernaculo.

TABVLA XXXVIII. **D**

K OINON ΠΡΩΤΗΣ ΤΡΙΠΟΛΙΤΩΝ. *Communitas prima*
Tripolitanorum. Est autem Tripolis Regio in Asia prope mon-
 tem Libanum, de qua Strabo, Tripolis à re ipsa nomen accepit;
 tres enim vrbes habet, Tyrum, Sidonem & Aradum. Ob victoriam ali-
 quam Antonij, communitas Tripolitanorum nummum hunc signa-
 uit; indicio est Victoria Prorae naus insistent, ut etiam in III.
 nummo.

P A R.

A PARTHICA. Corona Laureā in qua inclusa est Victoria cum Palma & Corona. in memoriam Parthicæ victoriæ, quam P. Ventidius Bassus aduersus Parthos obtinuit.

IMP. TERTIO. III. VIRO. R. P. C. Tiara, Regum Orientalium insigne cum arcu & sagitta; talis Tiara supra conspecta cum epigraphe Armenia capta, forte etiam eo referri debet, nisi quis malit ad Parthicam Victoriā Ventidij referre.

P. VENTIDIUS. P. F. PR. COS. Bigæ aurigante victoria cum Palma & Corona. P. Ventidium Bassum genere ferunt Picenum fuisse, humili loco natum; matrem eius à Pompeio Strabone Pompei Magni Patre, bello sociali, quo Asculanos subegit, captam cum eo fuisse, atque triumphante Pompeio Strabone, ante eius currum sinu matris vectū. Postea cum adoleuisset, victum sibi ægrè quæsisse, eumq; sordidè inuenisse, comparandis mulis, & vehiculis, Magistraribus qui sortiti prouincias forent præbendis. in quo quæstu notum esse cœpisse C. Cæsari, & cum eo profectum in Galliam, qua in Prouincia cum gnauiter satis versatus esset, & deinceps Ciuili bello mandata sibi pleraque impigrè fecisset; non modò in amicitiam Cæsaris, sed ex ea in amplissimum ordinem peruenisse. mox Tribunum quoque Plebis, ac deinde Prætorē creatum, quò tempore Antonius à Senatu fuit hostis iudicatus. Postea verò & Pontificatum ac deinde & Consulatum adeptum, quod adeò intoleranter P. R. tulit, vt vulgò versiculi proscriberentur.

*Concurrite omnes Augures, Aruspices,
Portentum inusitatum conflatum est recens,
Nam mulos qui fricabat Consul factus est.*

Hic idem ab Antonio Prouincijs Orientalibus propositus, Parthos in Syriam irrumpentes compescuit, & primus Romanorum de Parthis triumphauit. Primò enim Labienum cum Parthorum copijs fudit, fugauitque, ipso Duce cæso. mox Pharnabatem Orodis Regis præfectum circa Amāni portas cum magna Parthorum manu deleuit. Pacorum deniq; Orodis filium, numerosis subnixum copijs, simulato metu passus castris succedere, facta eruptione cum maxima strage concidit, capiteque Pacori circumlato per omnes Syriæ ciuitates, omnem quæ defece- rat regionem recepit: qua de causa illi triumphus decretus. Sed Antonius tanta Ventidij foelicitate offensus, imperium illi abrogauit, Romāque ad Triumphum misit, nec postea eius opera vsus fuit.

III. VIR. R. P. C. muliebre caput cippo vel exigue columnæ insistent, gemini Serpentes spiris suis id ambiunt, vt etiam videre in alio nummo, vbi foemina stans visitur cum Hasta pura, & Vrceolo

seu Gutto. Nonnulli Asiam ita volunt designari, sed qua ratione hoc **A** asserant non video, cum & inter Cretenesium nummos non dissimile quid occurrat, ut in Græcia videbit Lector.

IMPERATOR TERTIVM. Trophæum de Parthis excitatum fortè.

T A B V L A X X X I X .

CONCORDIA EXERCITVVM. Dextras coniunctas Concordiæ & Fidei castrense esse symbolum, suprà diximus. **B**

CONCORDIA PRAETORIANORVM. P. V. A. Tres litteras hasce Goltzius explicat. PRAETORIANI, VRBANI, ANTONIANI. Refert Appianus lib. III. Ciuiliū bellorum; Antonium Macedonicis legionibus, quæ Brundisium venerant habito delectu, præstantissimum quemque militum in Prætoriam cohortem selegisse, & cum illa Romam venisse, noctuq; armatas custodias circa ædes disposuisse, dataque tessera Castrensi more in quatuor Vigiliis distribuisse.

Cæteri huius tabulæ nummi, Legionum & cohortium Romanorum Aquilas & signa militaria ostendunt: in IV. Trophæum est suprà **C** Aquilam. in VI. Videtur Labarum esse aut vexillum in quo moris erat Principū nomina inscribere. Suetonius in Vespasiano: *Assensere cuncti, nomenq; eius vexillis omnibus sine mora inscripserunt*. De quo plura apud incomparabilem Virum Iustum Lipsium L. IV. de Militia Romana Dialogo V.

De cohorte Prætoria & speculatorum suprà dictum Tab. XIX.

T A B V L A X L . X L I . X L I I . X L I I I .

QUATVOR hisce tabulis, Legionum Romanarum Aquilæ & signa militaria, atque earum nomina vsque ad triginta. Sola secunda deest. Tab. XLIII. ANTONINVS ET VERVS AVGVSTI RESTITVERVNT. LEGIO VI. Hunc Antonij nummum restituerunt Antoninus & Verus Imperatores. **D**

ANTONIVS AVGVRII VIR. R. P. C. Triremis cum Solis capite in prora, cur verò in Antonij nummis adeò frequenter naus conspicitur hætenus mihi parum liquet.

T A B V L A

TABVLA XLIV.

A

P CANIDIUS CRASSVS LEGATVS. A. P. Legatus hic Antonij Canidius, teste Appiano in Parthicis, & Dione, circa Armeniæ fines ab Antonio relictus, multa præclara gessit; nam & Pharnabazum Hiberorum Regem pugna victum ad belli Societatem compulit, ac cum eo in Albaniam progressus, victum Regem Zoberim cum copijs sibi adiunxit, & ad Caucasum vsque omnia perdomuit, Antonijque nomen clarum apud Barbaras gentes effecit; idem etiam tempore belli Actiaci terrestribus Antonij copijs præerat. mortuo verò Antonio videtur à Cæsare interfectus. Velleius: *Canidius timidus decessit, quàm professioni eius qua semper vsus erat congruebat.*

B

CLEOPATRAE REGINAE REGVM. FILIORVM REGVM. Auctor est Dion lib. XLIX. postquam Antonius Armeniæ Regem Artavasdem Alexandria in Triumpho duxisset, populoq; epulum præbisset, ac in consilio publico, Cleopatraz eiusque liberis prope se dedisset sedem, habitaque oratione Cleopatram Βασιλῖδα Βασιλέων, *Reginam Regum*; Ptolæmeum verò Cæsarionem cognomine, Βασιλέων Βασιλέα, *Regum Regem* appellasse. Plutarchus verò refert ipsum in Gymnasio duos aureos Thronos gradibus argenteis posuisse, & in altero ipsum, in altero Cleopatram consedisse; filijs item paulò humilioribus Thronis collocatis, inspectante omni multitudine, primò, quidem Cleopatram Reginam vocasse Aegypti, Cypri, Lybiæ, & Syriæ Cæles, vnaque cum illa, Cæsarionem regnare iussisse. Secundo autem loco, suos & Cleopatraz liberos Reges Regum nominavit, assignavitque Alexandro Armeniam, Mediam & Parthiam, si quando subiugarentur; Ptolomæo autem Phœniciam, Syriam & Ciliciam.

C

L. GELLIVS L. F. POPLICOLA. M. OCTAVIVS. QVAESTOR. PRAETORIANI. ANTONIANI. Duo hi inter præcipuos Antonij duces, siquidem pugna Actiaca Gellius Poplicola dextrum Cornu, M. verò Octavius sinistrum ducebat. Velleius Octavij loco, Sotium nominat.

D

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΑΡΜΕΝΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Videtur scriptum fuisse, Cleopatra Armeniæ Regina, quem tamen titulū nunquam Antonius dedit, sed Alexandro filio, ut ex Plutarcho docui.

ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΟΥΣΑΝΣΩΤΗΡΑ. *Regina Cleopatra Servatrix.*

CN. DOMITIUS AHENOBARBUS IMP. Sueton. in Nerone cap. III. Cn. Domitius inter confcios Cæsarianæ necis; quanquā infons, dānatus lege Pedia, cum ad Cæsium Brutumq; propinqua sibi cognatione coniunctos se cōtulisset, post vtriusq; interitum classem olim commissam retinuit, auxit etiam, nec nisi

nec nisi partibus ubique profligatis, M. Antonio sponte, & ingentis meriti loco tradidit, solusque omnium ex ijs, qui pari lege damnati erant, restitutus in Patriam, amplissimos honores percucurrit, ac subinde redintegrata dissensione Cimi, eidem Antonio legatus, delatam sibi summam imperij ab ijs quos Cleopatra pudebat, neque suscipere, neque recusare fidenter, propter subitam valetudinem ausus, transijt ad Augustum, & in diebus paucis obiit: nonnulla & ipse infamia adpersus; nam Antonius cum desiderio amica Servilia Naidis transfugisse iactavit.

M. BARBATVS PROPRAETOR PRAETORIA ANTONI. De M. Barbato supra dictum.

ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΑΙΓΥΠΤ. Cæsarionis caput cum stella, fuit autem Cæsario Iulij Cæsaris & Cleopatraz filius, licet C. Oppius edito libro, non esse Cæsaris filium quem Cleopatra dicat, id voluerit negare: hunc Augustus, post Antonij & Cleopatraz mortem, aufugientem in Aethiopiam, in itinere iussit occidi, teste Dione.

ΝΙΚΟΠΟΛΙΣ. ΗΡΩΔΗΣ. Nicopolis. Herodes. Antonius Herodi Iudeaz regnum dedit, & Antigonum legitimum Regem in eius gratiam, dignitate priuatum securi percussit; vt testatur Iosephus libris Antiquitatum, quo Regum neminem supplicio Romani affecerant, idem tamen tanti beneficii immemor, post pugnam Actiacam ad Augustum transfugit.

TVBVLA XLV.

LVGDVNI. A. XL. Leo gradiens, signatus fuit hic nummus, Lugduni in honorem Antonij. Cl^m. Iustus Lipsius lib. II. Epist. Quæstionum XXI. dicit nummos hos à quadraginta Galliaz populis signatos. Strabo certè lib. IV. docet Monetam auream, & Argenteam, Lugduni Romanos duces signasse; quod verò ad numerum XL dubitare possemus num præposterè pro LX. sit expressus, nam Strabo citato loco, dicit Lugduni esse aram dignitatis eximie gentium sexaginta, habens inscriptum titulum: nec multum discrepat Tacitus Annalium III. *At Roma non Treuiros modò & Aednos, sed quatuor & sexaginta Galliarum ciuitates descivisse audiebatur.*

ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ. Cæsarea. mulier turrato capite, dextra palmam & navis Gubernaculum, sinistra Cornucopiaz tenet, de qua verò Cæsarea nummus intelligendus, incertum, cum diuersæ illæ sint, nam in Palæstina, Cilicia, Aegypto, alijsq; locis eius nominis vrbes extiterunt.

KAI.

ΚΑΙΣΑΡΕΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ, *Cæsarea Me-*
tropolis, mulier turrito capite, aristas manu gerens monti videtur infide-
 re, pede verò flumen illi subiectum premit.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΑΝΤΟΝΙΟΣ ΟΙΩΝΙΣΤΗΣ ΤΡΙΩΝΑ-
 ΔΡΩΝ. *Imperator Antonius Augur Triumvir*. Antonius togatus Sel-
 læ infidens, manu hastam puram tenens.

F I N I S.

H V B E R T I G O L T Z I I

IN HISTORIAM CÆSARIS AVGVSTI

EX ANTIQVIS NVMISMATIBVS RESTITVTAM

AD LECTOREM PRÆFATIO:

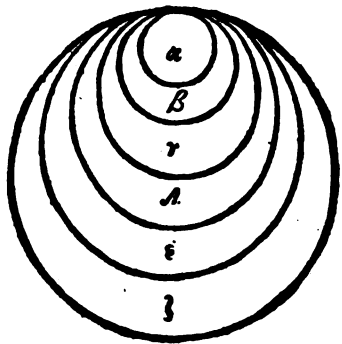
Quâ Characterum, Notarum & Numerorum, qui in Numismatum Tabellis sunt expressi, ratio explicatur.

VE M A D M O D V M in Numismatibus C. IVLII CÆSARIS tibi, benigne Lector, viam modumq; intelligendi legendiq; Characteres Notasq; toto libro sparsas & passim obuias aperui; ita necessarium fore duxi, ea quæ omnino cum prædictis C. IVLII CÆSARIS Numismatum Notis ac Characteribus conueniunt, paucis verbis hîc indicare; ea verò quæ ab illis diuersa sunt, plenius explicare.

Itaque omnia AVGVSTI CÆSARIS Numismata in XXXII. Capita digesta sunt; quorum Primum aduersas partes siue facies Numismatum continet; reliqua verò partes auersas, eo Tabularum & argumenti ordine, qui in C. IVLII CÆSARIS Numismatibus obseruatus est. Quid autem quæq; Tabula argumenti contineat, subiecta huic Præfationi Synopsis indicabit.

Notarum numeralium, signorum AV. AR. & AE. item Characterum A. B. C. & Græcorum α, β, γ, δ, &c. eadem omnino est ratio, qua in prædictis C. IVLII CÆSARIS Numismatibus; præterquam quòd Numismatum magnitudo (qua dictis Græcis Characteribus designatur) nonnihil differat: qua talis est, qualis subiectâ figurâ exactè describitur.

Porrò hoc monendum occurrit, Capite primo, Nummo 195. 197. 203. Inscriptiones & Titulos numerorum Tribunitiæ potestatis ordine interrupto à nobis præteriri; nimirum TR. POT. XXV. vsque ad TR. POT. XXX. deinceps TR. POT. XXXV. quod, benigne Lector, non sine consilio & auctoritate Mæcenatum meorum, Marci Laurini, Domini de Waterfriet, & eiusdem fratris, Guidonis Laurini, Domini de Klinkerlant, idcirco factum à nobis censebis, quòd seriem vniuersam annorum Tribunitiæ potestatis & continuam, qua hîc ommissa est, Cap. XXVI. comprehensam oculis subiecimus: utpote TRIBVN. POTEST. XXVI. XXVII. XXXII. XXXIII. XXXIV. XXXVI. XXXVII. quos Nummos si in Caput pri-

K

mum

num inferciendos indicassent, ut nihil varietatis, ita nec utilitatis, prater multiplicatam numerorum congeriem quidquam attulissent. Eadem ratione ipsorum secuti consilium in Capite XXV. (in quo ex serie numerorum ab anno primo Tribunitia potestatis usque in trigessimoseptimum siue ultimum progredi poteramus) quintum quemq. annum inseruisse contenti fuimus: scilicet primum, quintum, decimum, & sic deinceps usque ad trigessimumquintum, quatuor quibusq. intermediis annorum numeris omisso: uti in ipsa XXV. Capitis Tabulâ videre est. Vale & faue.

SYNOPSIS

EORVM QVÆ

SINGVLÆ TABELLÆ NUMISMATVM

CONTINENT.

IMP. CÆSARIS AVGVSTI NUMISMATA.

- AP. I. TAB. I. C. Iulius Cæsar Diui F. Imp. Cof. II IVIR R. P. C. 1.
 TAB. II. C. Cæsar Diui Iulij F. Imp. Augur, Pont. Cof. II IVIR R. P. C. Imp. Cæsar Diui F. Augur, Pont. Imp. iter. Cof. iter. II IVIR iterum R. P. C. 2.
 TAB. III. IIII. V. Imp. Cæsar Diui Iuli F. 3. 4. 5.
 TAB. VI. C. Cæsar Diui F. Augur, Pont. Imp. tert. quart. V. VI. VII. Cof. iter. tert. IIII. V. VI. P. P. LIBERTATIS. P. R. VINDEX. 6.
 TAB. VII. Imp. Cæsar Augustus Diui F. Cof. VII. PATER PATRIÆ OB CIVIS SERVATOS. 7.
 TAB. VIII. Augustus Diui Iuli F. 8.
 TAB. VIII. AVGVSTVS. 9.
 TAB. X. CÆSAR AVGVSTVS. 10.
 TAB. XI. XII. Imp. Cæsar Augustus. II. 12.
 TAB. XIII. Imp. Cæsar Diui F. Augustus Cof. VIII. IX. X. XI. XII. Imp. VII. VIII. TRIBVNITIA POTESTATE. 13.
 TAB. XIII. Imp. Cæsar Diui F. Augustus Pont. Max. Cof. XI. Tr. Pot. II. III. IIII. V. VI. VII. VIII. IX. X. Imp. VIII. IX. X. XI. P. P. 14.
 TAB. XV. Imp. Cæsar Diui F. Augustus Pont. Max. Cof. XI. Tr. Pot. XI. XII. XIII. XIII. Imp. XII. XIII. P. P. 15.

- TAB. XVI. Imp. Cæsar Diui F. Augustus Pont. Max. Cof. XI. XII. XIII. Tr. Pot. XIII. XV. XVI. XVII. XVIII. XIX. XX. XXI. XXII. Imp. XIII. P. P. 16.
 TAB. XV. Imp. Cæsar Diui F. Augustus Pont. Max. Cof. XIII. Tr. Pot. XXIII. XXIIII. XXV. XXX. XXXV. Imp. XIII. XV. XVI. XVII. XVIII. XIX. XX. XXI. 17.
 TAB. XVIII. DIVVS AVGVSTVS DIVI F. 18.
 TAB. XVIII. DIVVS AVGVSTVS PATER. 19.
 TAB. XX. CÆSAR AVGVSTVS. IVLIA AVGVSTA. Diuus Cæsar Augustus Pater patriæ. Diua Iulia Augusta. 20.
 TAB. XXI. Diuus Augustus Pater patriæ. 21.
 CAP. II. TAB. I. II. Iulij Cæsaris Diuinitas & Consecratio. 22. 23.
 CAP. III. TAB. I. Cæsar, Lepidi & Antonij in Triumviratu Reipublicæ constituendæ Concordia. 24.
 CAP. III. TAB. I. Cæsar Pontifex, Lepidus Pontifex Maximus, Antonius Augur. II IVIR Reipublicæ constituendæ. Cum signis instrumentisque Pontificalibus & Auguralibus. 25.
 CAP. V. TAB. I. Bellum ciuile Philippense cum Bruto & Cassio, Diui Iulij percussoribus ac coniuratis. 26.
 CAP. VI. TAB. I. Triumviratus Reipublicæ constituendæ inter Cæsarem, Antonium & Lepidum iteratò initus. Tripodes, vasa sacra, aliaque Sacerdotiorum insignia atque instrumenta. 27.
 CAP. VII. TAB. I. Bellum Siculum aduersus Sex.

- Sex. Pompeium, M. Agrippâ potissimum
Duce gestum & confectum. Neptuni sta-
tuæ. M. Agrippæ effigies. 28.
- TAB. II. Bellum Siculum aduersus Sex. Pom-
peium Cn. F. Trinacriæ simulachrum. Co-
ronæ rostratæ. 29.
- TAB. III. Bellum Siculum aduersus Sex.
Pompeium. Dianæ statuæ & simulachra
Trophæumque nauale. 30.
- CAP. VIII. TAB. I. Bellum ciuile Actiacum ad-
uersus Antonium & Cleopatram. Apolli-
nis Actiaci simulachra. Trophæa naua-
lia. 31.
- CAP. VIII. TAB. I. Bellum Alexandrinum ad-
uersus Antonium & Cleopatram. Palmæ,
Crocodili, Sphinges, Spicarum manipuli,
Ægypti atque Alexandriæ Symbola. 32.
- CAP. X. TAB. I. Res in Hispania T. & P. Cari-
sis potissimum Ducibus gestæ. Victoria,
Trophæa, Spolia, atque oppida Hispa-
nica. 33.
- CAP. XI. TAB. I. Res in Africa Scarpo Bal-
boque Ducibus gestæ. Victoriæ atque Tro-
phæa Africana. 34.
- TAB. II. Res in Africa M. Durmio & C. Ma-
rio & Lentulo Ducibus gestæ, Triumph-
ique Africani. 35.
- TAB. III. Res in Africa gestæ, Triumphique
Africani. 36.
- CAP. XII. TAB. I. Res Parthicæ, Signaque à
Parthis recepta. 37.
- TAB. II. Res Parthicæ, Arcus, Quadri-
gæ, Coronæ propter Signa à Parthis rece-
pta. 38.
- TAB. III. Res Parthicæ, Martis Vltoris sta-
tuæ, & Templâ, clypei que votiui propter
signa à Parthis recepta. 39.
- CAP. XIII. TAB. I. Res in Armenia gestæ. Ar-
menicæ simulachrum. Caij Cæsaris in Ar-
meniam expeditio. Victoriæ Spoliaque Ar-
menica. 40.
- CAP. XIII. TAB. I. Res in Germania Druso,
Tiberio Germanicoque Ducibus gestæ. Rhe-
ni simulachrum, Arcus, Trophæa Spoliaque
Germanicæ. Drusi, Tiberij Germanicique
effigies & statuæ. 41.
- TAB. II. Res Germanicæ. Victoriæ, Trophæa,
Triumphus de Germanis. Augustæ Vindelico-
rum simulachrum cum nuce Pineæ, pe-
culiari etiam nunc Vindelicorum symbolo
& insigni. 42.
- CAP. XV. TAB. I. Victoriæ varix Triumph-
ique diuersi de gentibus populisque deu-
ctis acti. 43.
- TAB. II. Victoriæ varix. 44.
- CAP. XVI. TAB. I. Arcus Triumphales, Statuæ
equestres basesque honorariæ. 45.
- TAB. II. Arcus Triumphales atque honorarij
cum Quadrigis ac Trophæis. Columna ro-
strata, Statuæ equestres atque alix. Bases &
Cippi inscripti propter Vias potissimum
munitas, atque alia in Rempublicam me-
rita, Augusto decreti atque erecti. 46.
- CAP. XVII. TAB. I. Statuæ, Coronæ ciuicæ si-
ue quercæ, Aræ ex voto pro Salute & Re-
ditu Cæsaris publicè suscepto posita. 47.
- CAP. XVIII. TAB. I. Coloniz deductæ, Agri-
que militibus veteranis assignati attribu-
tique. 48.
- TAB. II. Coloniz deductæ. Pleraque rum
Hispaniæ tum aliarum Prouinciæ oppi-
da ac municipia. Variaque Iuuiorum co-
loniis deducendis agrisque assignandis no-
mina. 49.
- TAB. III. Coloniz deductæ. Cæsarea Seba-
sta, Berytus, Philippi, atque alix. Variaque
Iuuiorum coloniis deducendis agrisque
assignandis nomina. 50.
- TAB. IIII. V. Coloniz deductæ. Variaque
Iuuiorum coloniis deducendis agrisque
assignandis nomina. 51. 52.
- CAP. XVIII. TAB. I. Cæsariensium, Nicopo-
litarum, Cydoniorum, atque aliarum Syriæ
Asiæque ciuitatum numismata in Augusti
honorem procusa. 53.
- TAB. II. Antiochenium, Sidoniorum, Seleu-
censium atque aliarum cum Syriæ Asiæque
tum Europæ ciuitatum numismata in Au-
gusti honorem procusa. 54.
- TAB. III. Thessalonicensium, Ephesiorum,
Byzantinorum aliarumque Asiæ atque Eu-
ropæ ciuitatum numismata in Augusti ho-
norem procusa. 55.
- CAP. XX. TAB. I. Pace Pop. Rom. terrâ mari-
que per orbem terrarum partâ Templum
Iani ab Augusto clusum. Pacificæ Lega-
tiones Regum populorumque. 56.
- CAP. XXI. TAB. I. SALVS GENERI HVMANO
SVB AVGVSTO EXORTA. Clypei votiui
Coronæque in Augusti honorem decreti &
positi. 57.
- TAB. II. Imperium Orbis terrarum per Eu-
ropam, Asiam & Africam ab Augusto con-
stitutum & stabilitum. 58.
- CAP. XXII. TAB. I. Coronæ quercæ, quæ &
Ciuicæ, Augusto OB CLVLS SERVATOS
decretæ & positæ. 59.
- TAB. II. Coronæ quercæ, quæ & Ciuicæ,
Augusto OB CLVLS SERVATOS decretæ &
positæ. Triumuiorum Monetaliū qui
Auto, Argento, Aere sub Augusto publi-
cè flando feriundoque præerant, nomina.
60.
- TAB. III. Coronæ quercæ OB CLVLS SER-
VATOS

- VATOS Augusto decretæ & positæ. Trium-
uirorum Monetalium sub Augusto nomi-
na. 61.
- TAB. IIII. V. VI. VII. Coronæ quercæ, Trium-
uirorumque Monetalium sub Augusto no-
mina. 62. 63. 64. 65.
- CAP. XXIII. TAB. I. Triumvirorum Moneta-
lium sub Augusto nomina, variaque Mone-
tariorum instrumenta. 66.
- CAP. XXIII. TAB. I. Genitura Augusti sub
sidere Capricorni felicissima, cui ipse
quæcumque accidere læta & prospera ac-
cepta tulisse, cuspisque hæc notâ Numis re-
stari voluisse videtur. 67.
- CAP. XXV. TAB. I. Coronæ Laureæ siue Trium-
phales quas Augustus per singulos Tribu-
nicie potestatis annos à primo ad tricesi-
mum sextum in numismatibus signavit,
concesso sibi (sicut prius & Iulio Cæsari)
vti Lauream perpetuò gestaret. 68.
- CAP. XXVI. TAB. I. Consulatum atque anno-
rum Tribunicie potestatis Augusti series &
numerus. 69.
- CAP. XXVII. TAB. I. Ludi Sæculares & Cir-
censes, Venationes, aliaque id genus spe-
tacula publicè Romæ atque alibi ab Au-
gusto exhibita. 70.
- CAP. XXVIII. TAB. I. Caius & Lucius Cæsa-
res Augusti filij, hic Augur, ille Pontifex,
cum Hastis puris, Clypeis, Tripodibus, aliis-
que Pontificalibus, Auguralibus & sacris
insignibus. 71.
- TAB. II. Sellæ Curules coronatæ, Clypei, An-
cilia, aliaque sacrorum insignia atque in-
strumenta. 72.
- CAP. XXVIII. TAB. I. Tempia Iouis Tonan-
tis & Olympij, Iunonis, Apollinis Palatini,
atque alia tum ab ipso Augusto dicata at-
que exædificata, tum ab aliis Romæ ipsi-
que Augusto simul consecrata exstructa-
que. 73.
- TAB. II. Tempia per varias cùm Græciæ tum
Asiæ ciuitates Augusto dicata atque ex-
structa. Herculis statua, clauaq; Herculeæ. 74.
- TAB. III. Tempia per diuersas Asiæ ciuita-
tes. Dianæ Ephesiæ simulachra. Iouis Am-
monis atque Axuris capita. 75.
- CAP. XXX. TAB. I. Augusti Consecratio & Di-
uinitas. Thensæ siue quadrigæ Elephan-
tum, Statuæ sacræ Augusto post obitum
decretæ. 76.
- TAB. II. III. Augusti Consecratio & Di-
uinitas. Aquilæ atque Aræ sacræ. 77. 78.
- TAB. III. I. Augusti Consecratio & Diuini-
tas. Fulminis figuræ variæ. 79.
- CAP. XXXI. TAB. I. Diui Augusti Diuæque
Iuliæ Augustæ Diuinitas, Statuæ sacræ,
Tempia ac Carpentum. 80.
- CAP. XXXII. TAB. I. Augusti Cognationes &
Affinitates. Adoptio, Liberi. 81.

NOMIS-

NOMISMATA

A V G V S T I

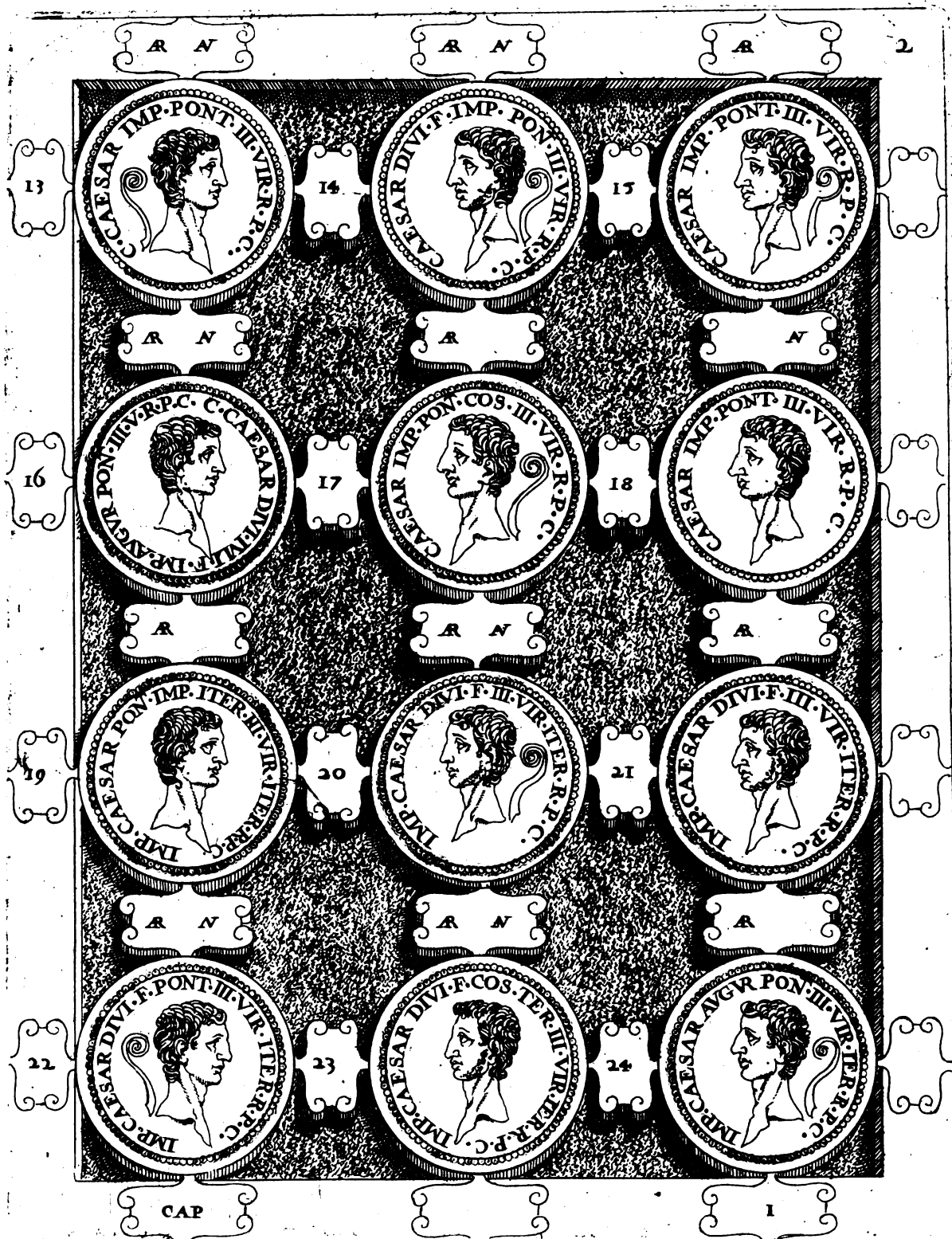
C Æ S A R I S.

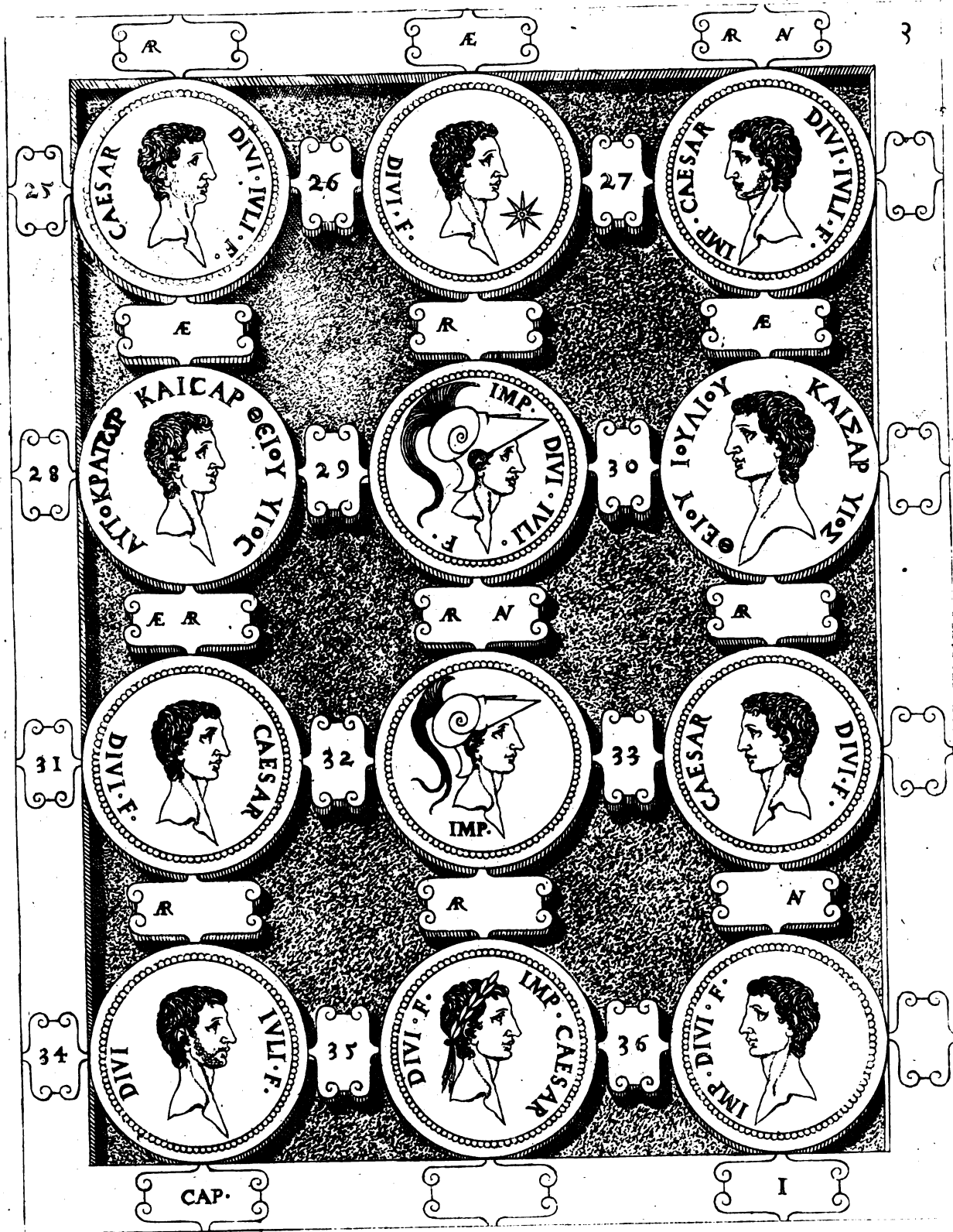
1

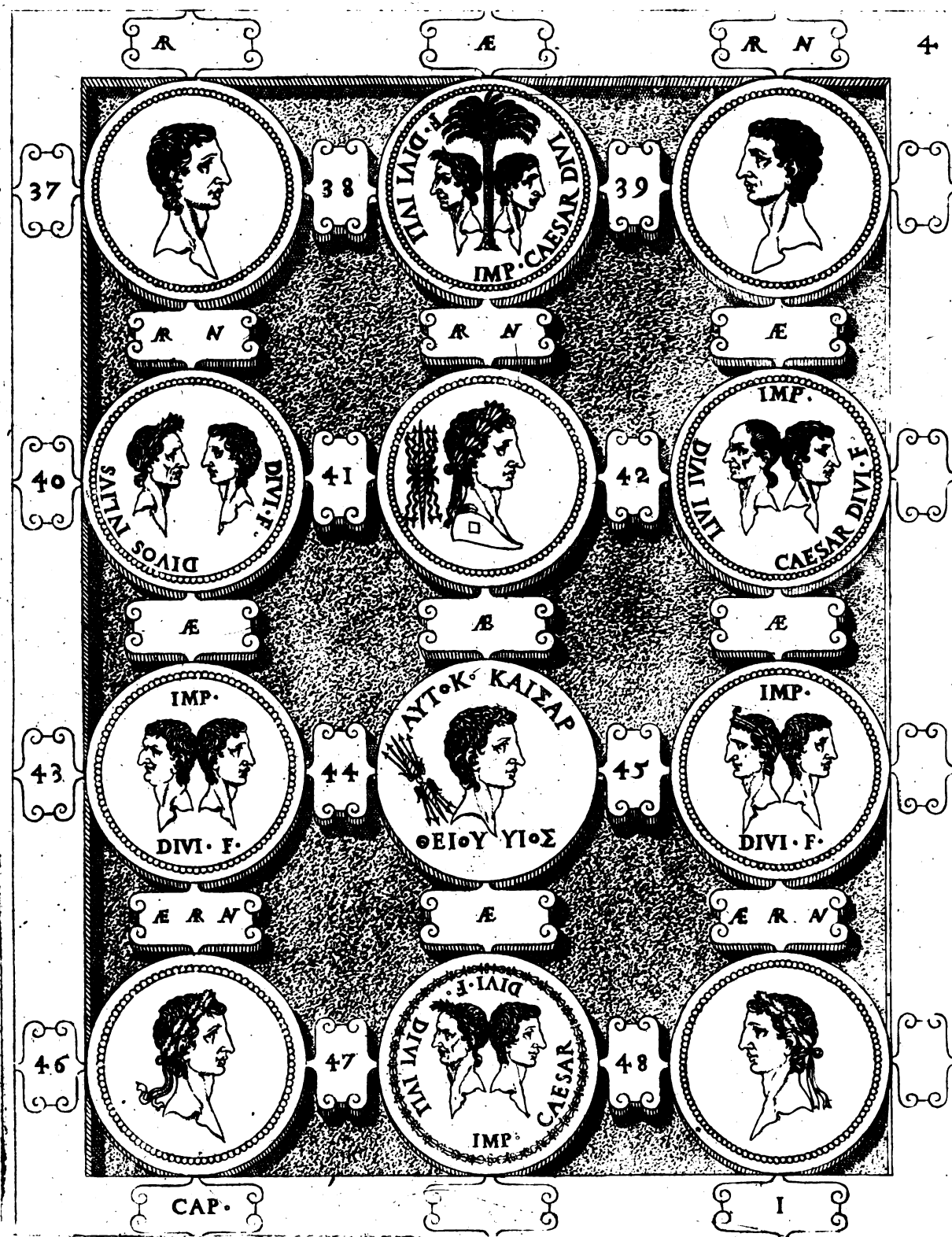
AT ALEXANDRIA

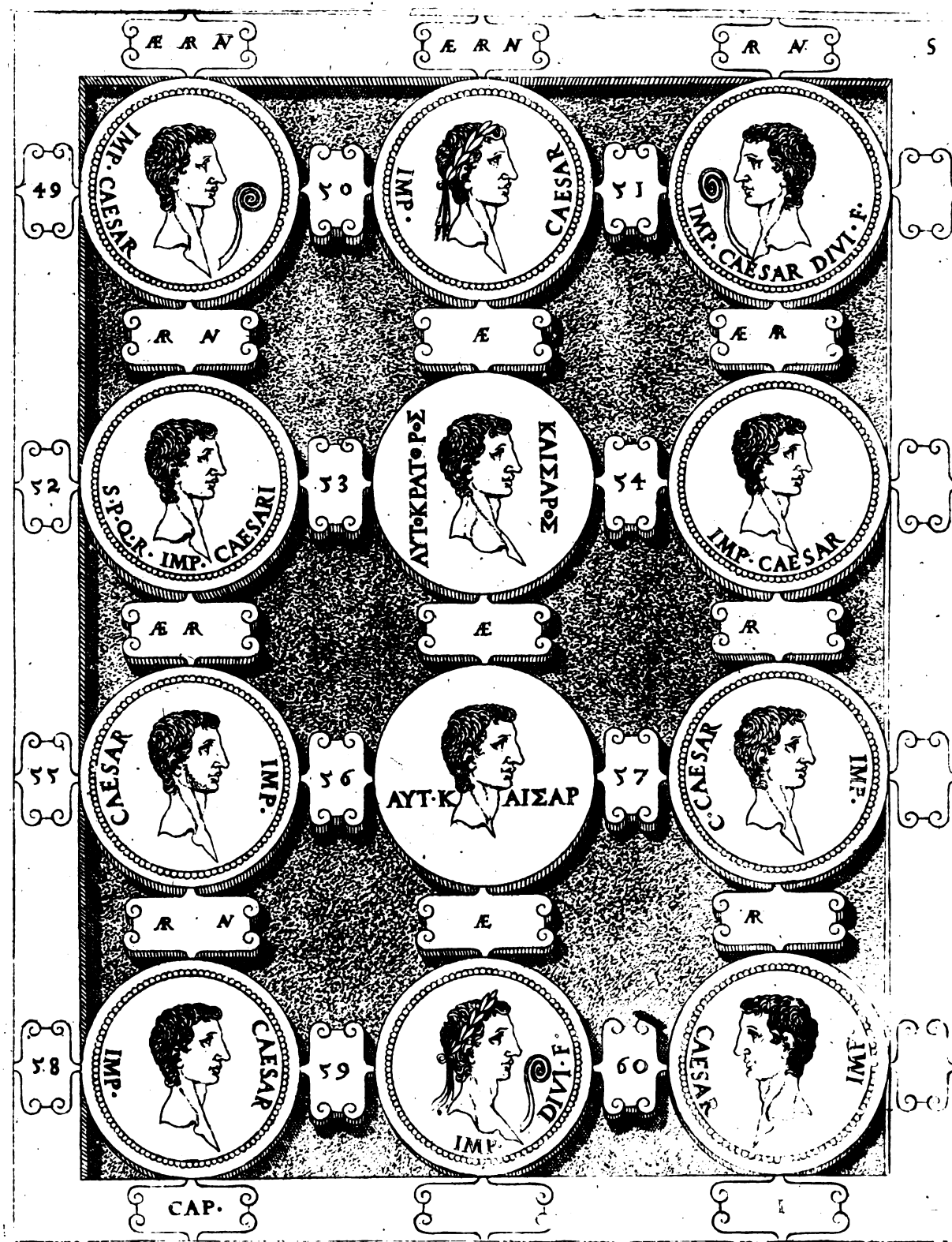
1861

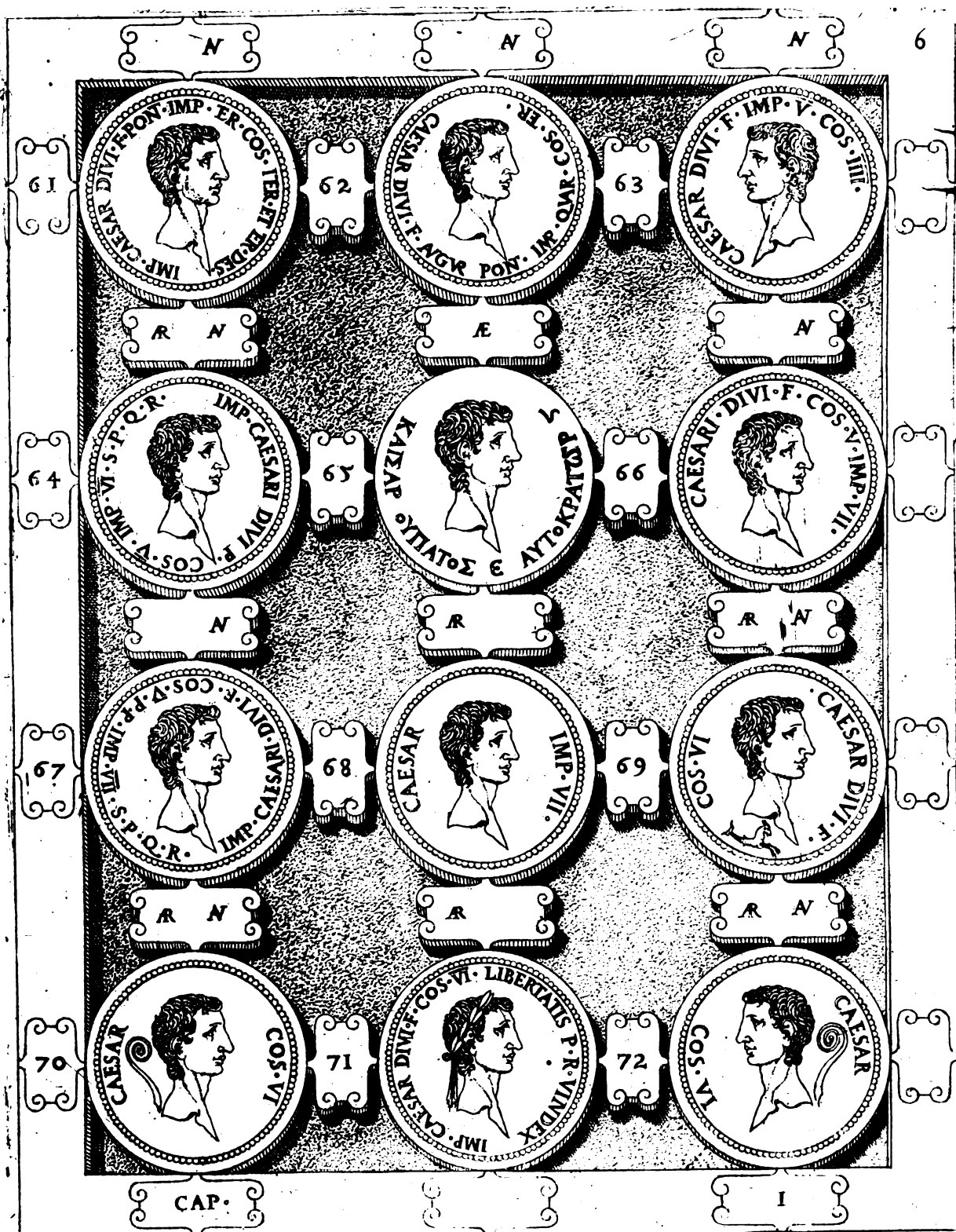
25 11 1861

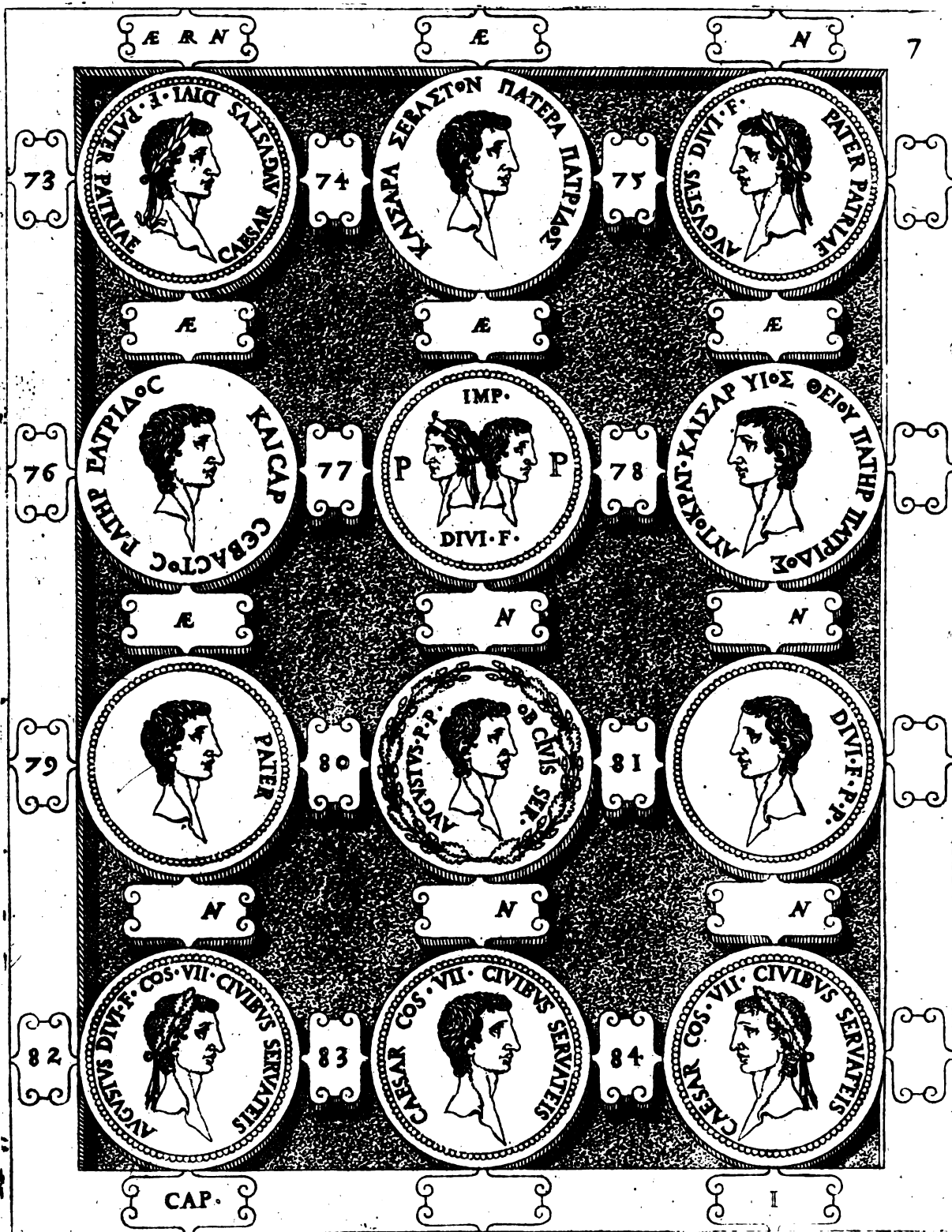

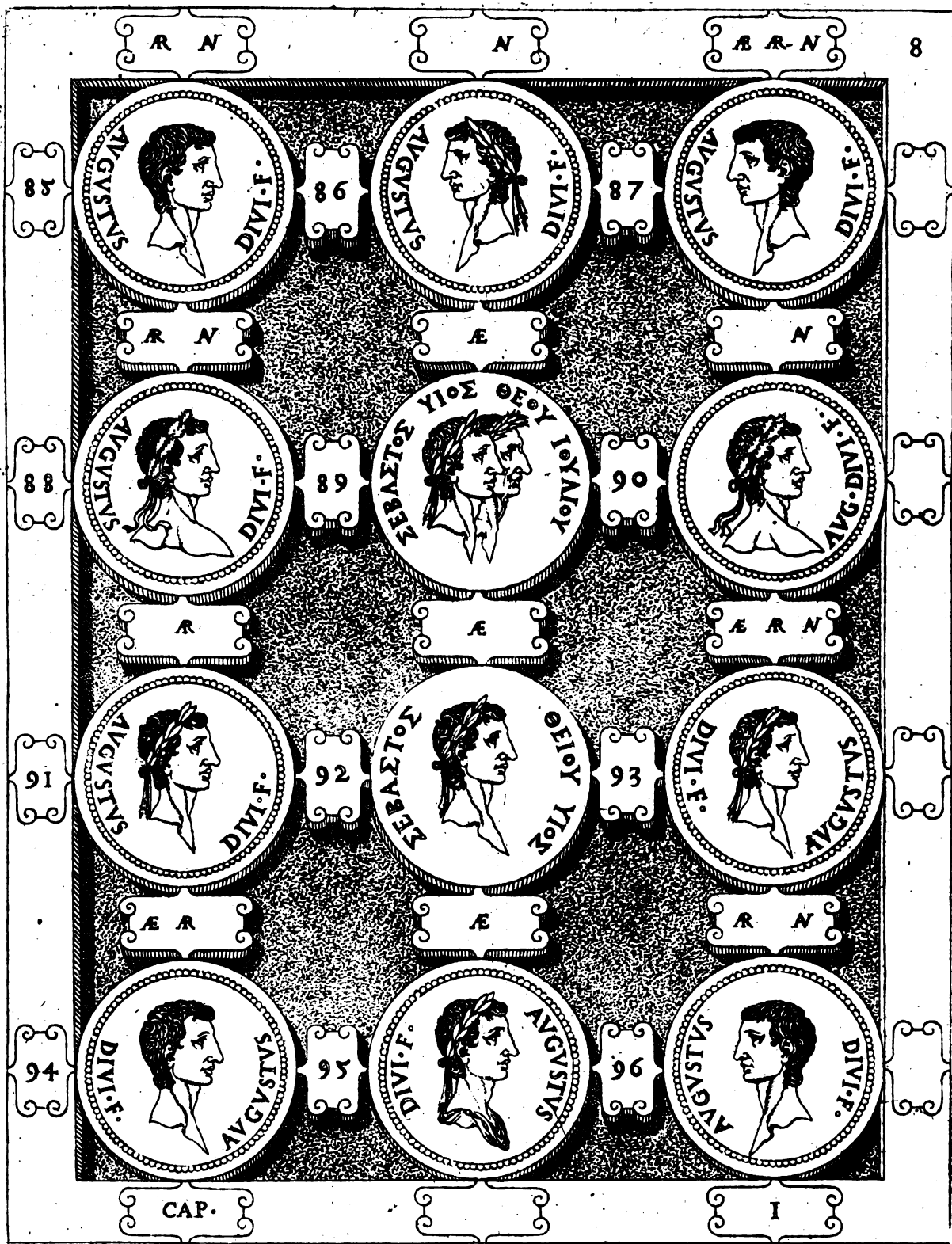

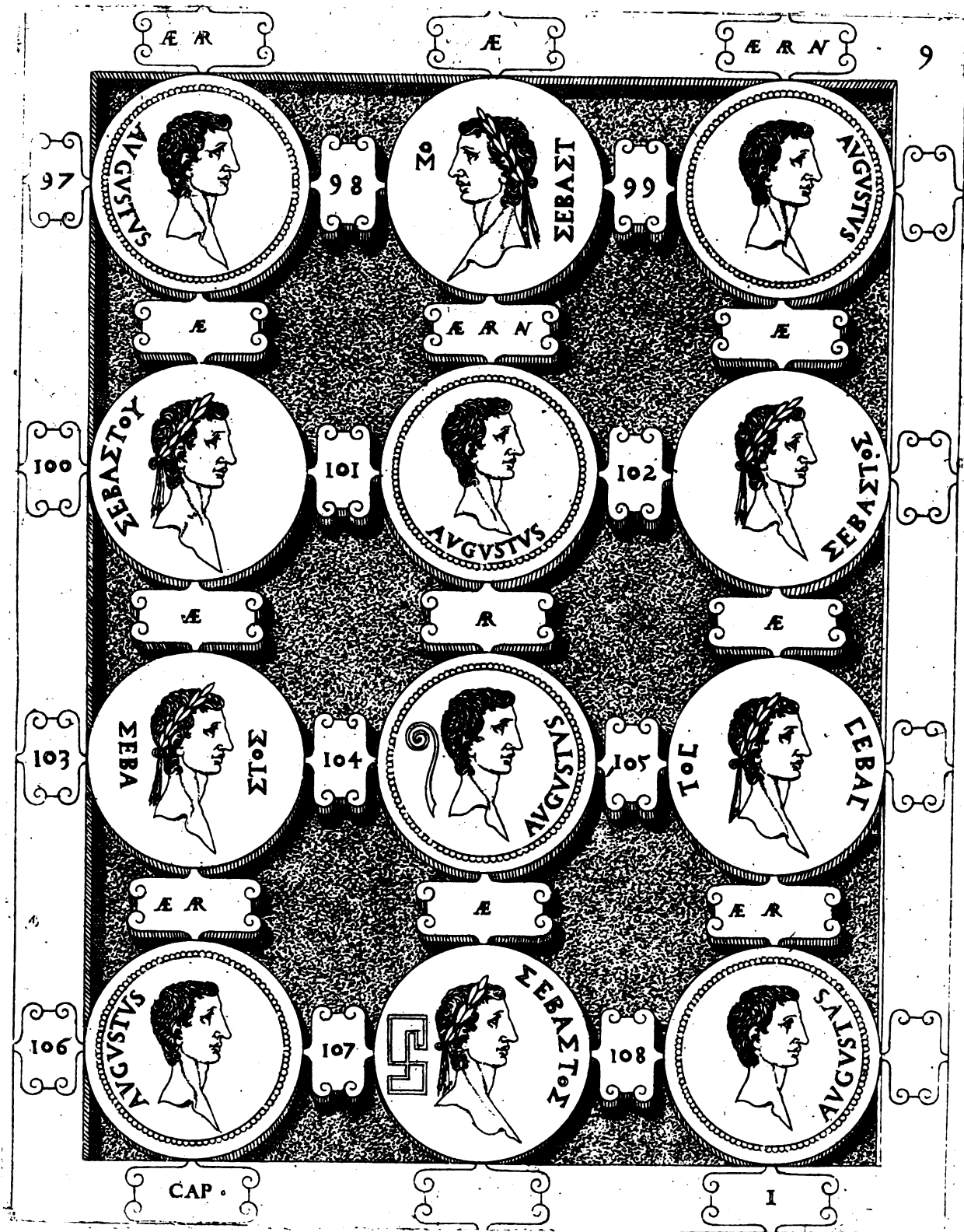

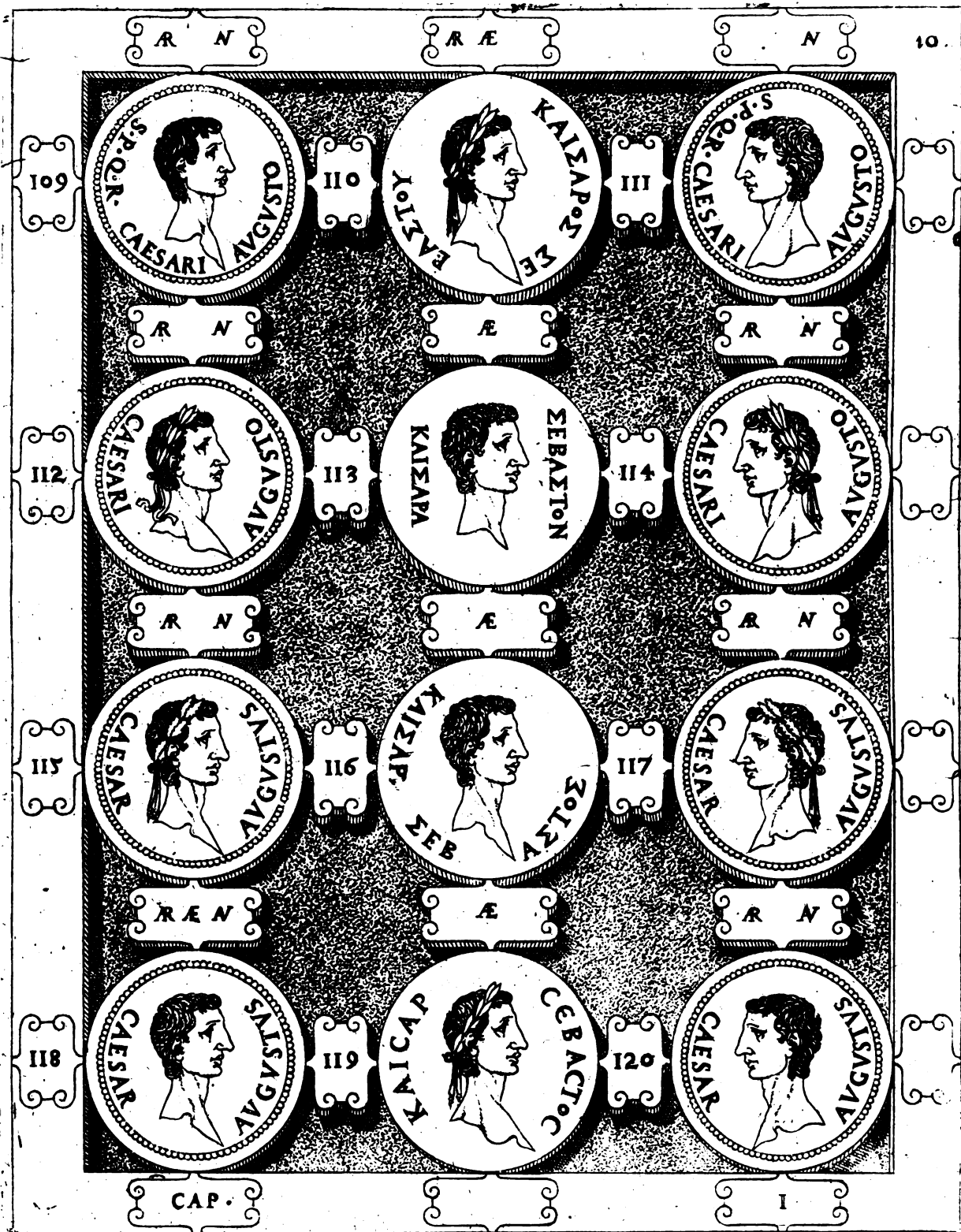

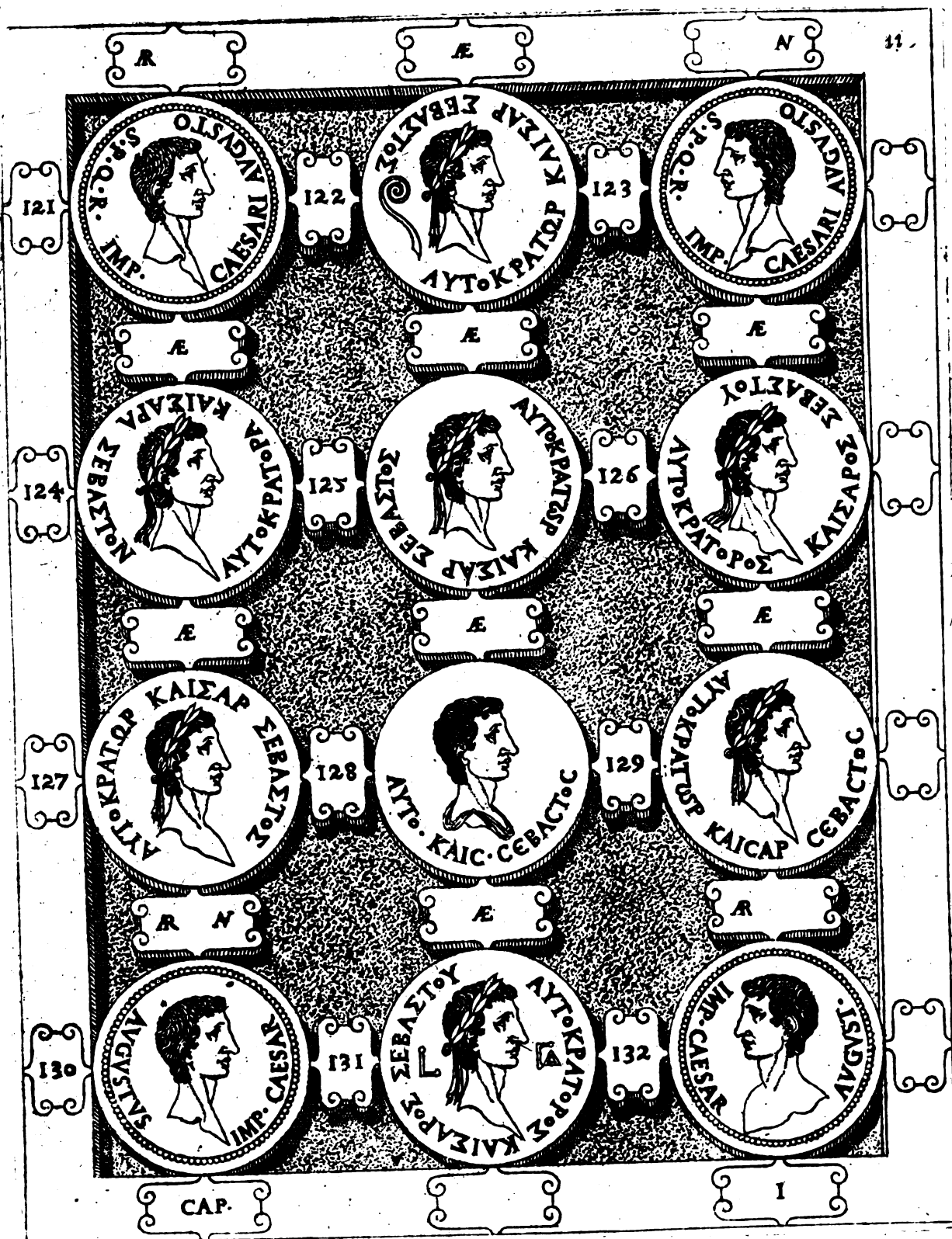

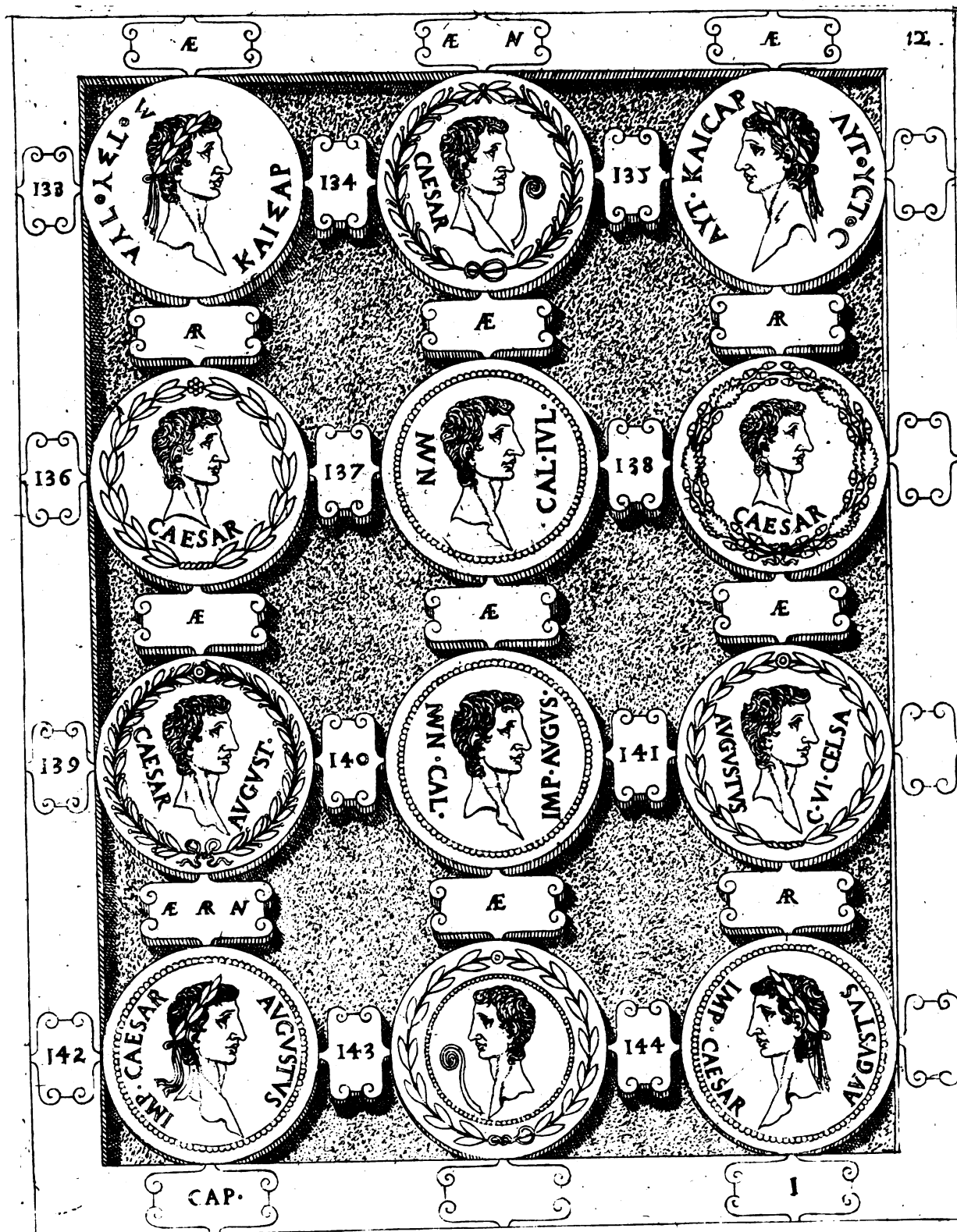

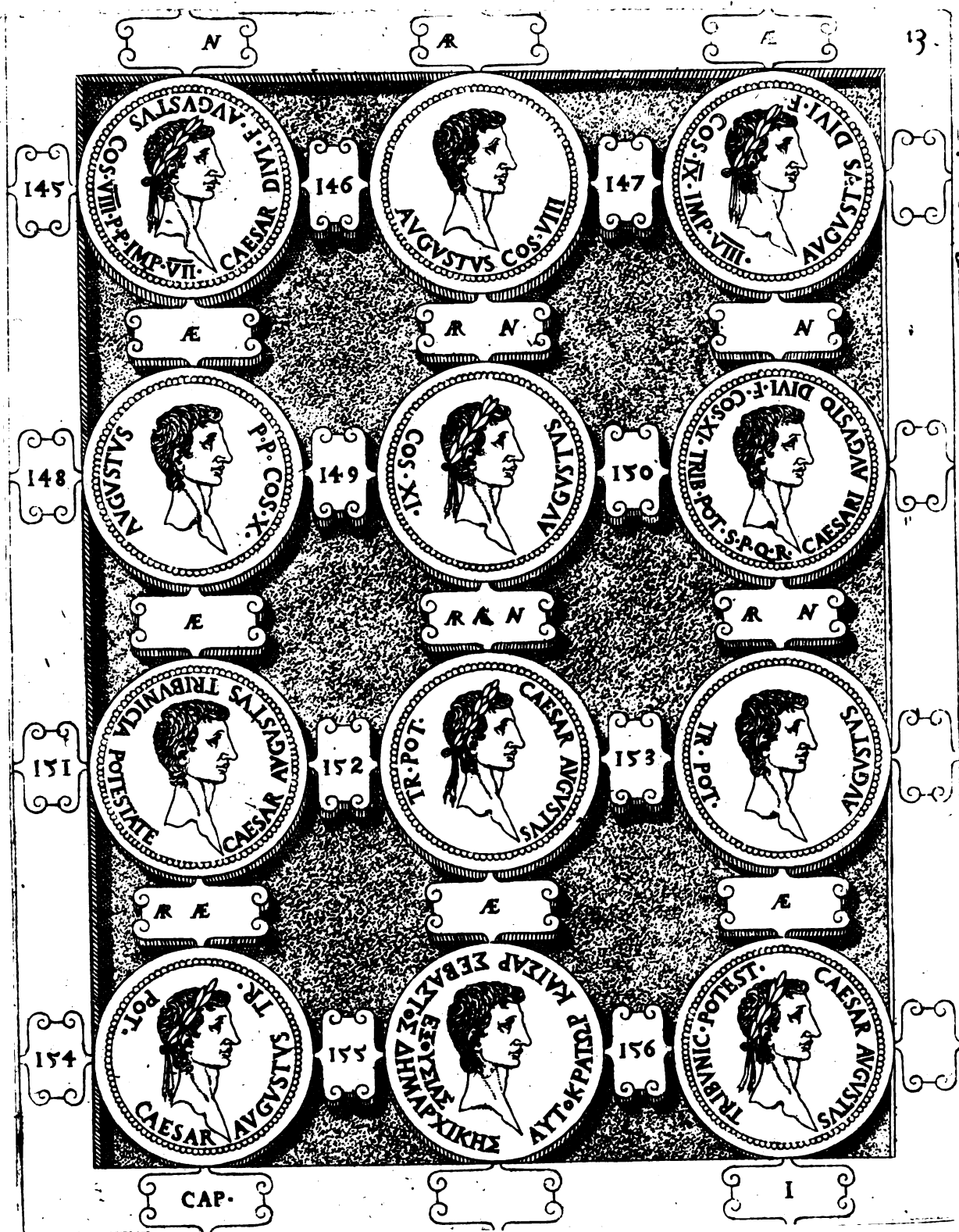

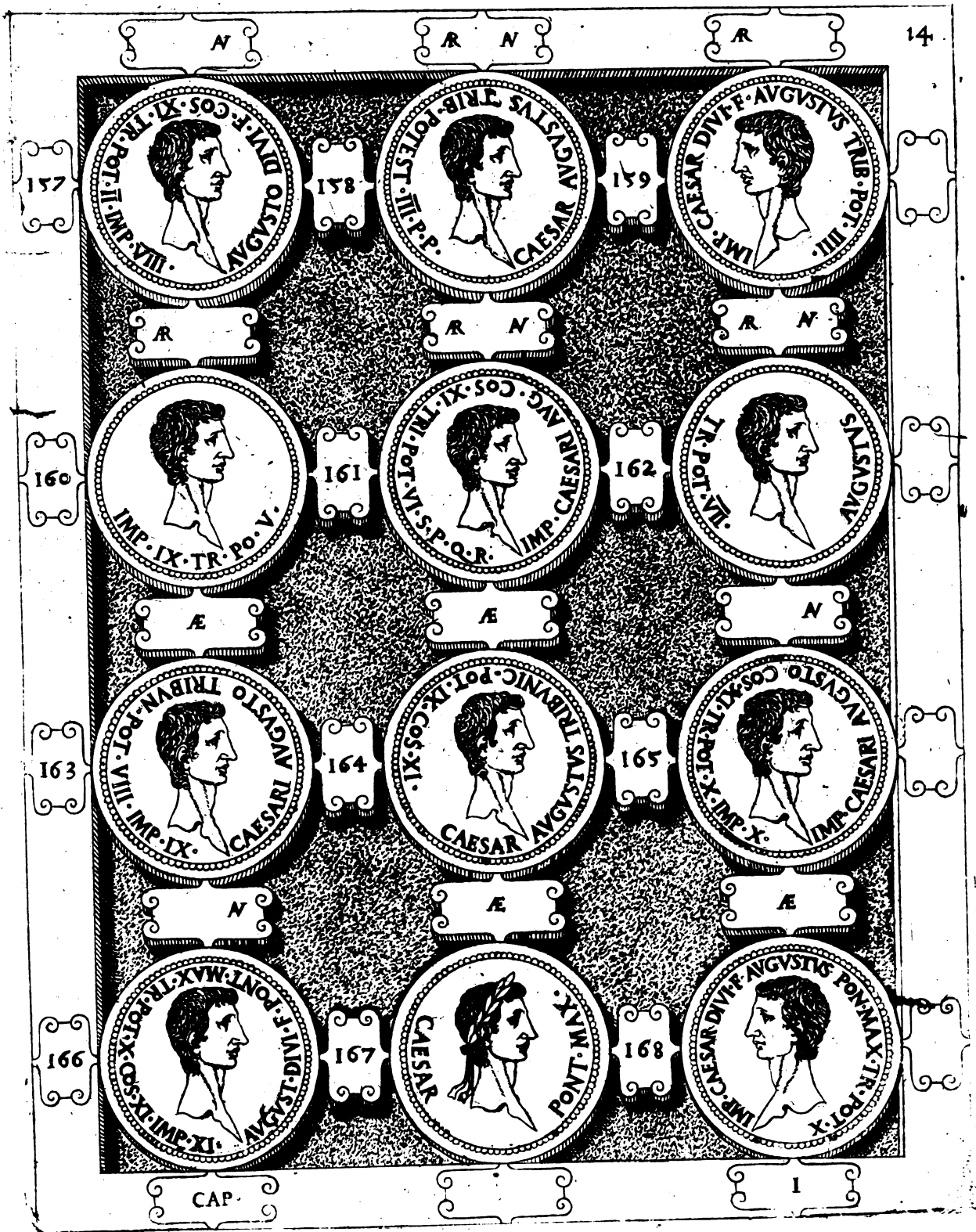

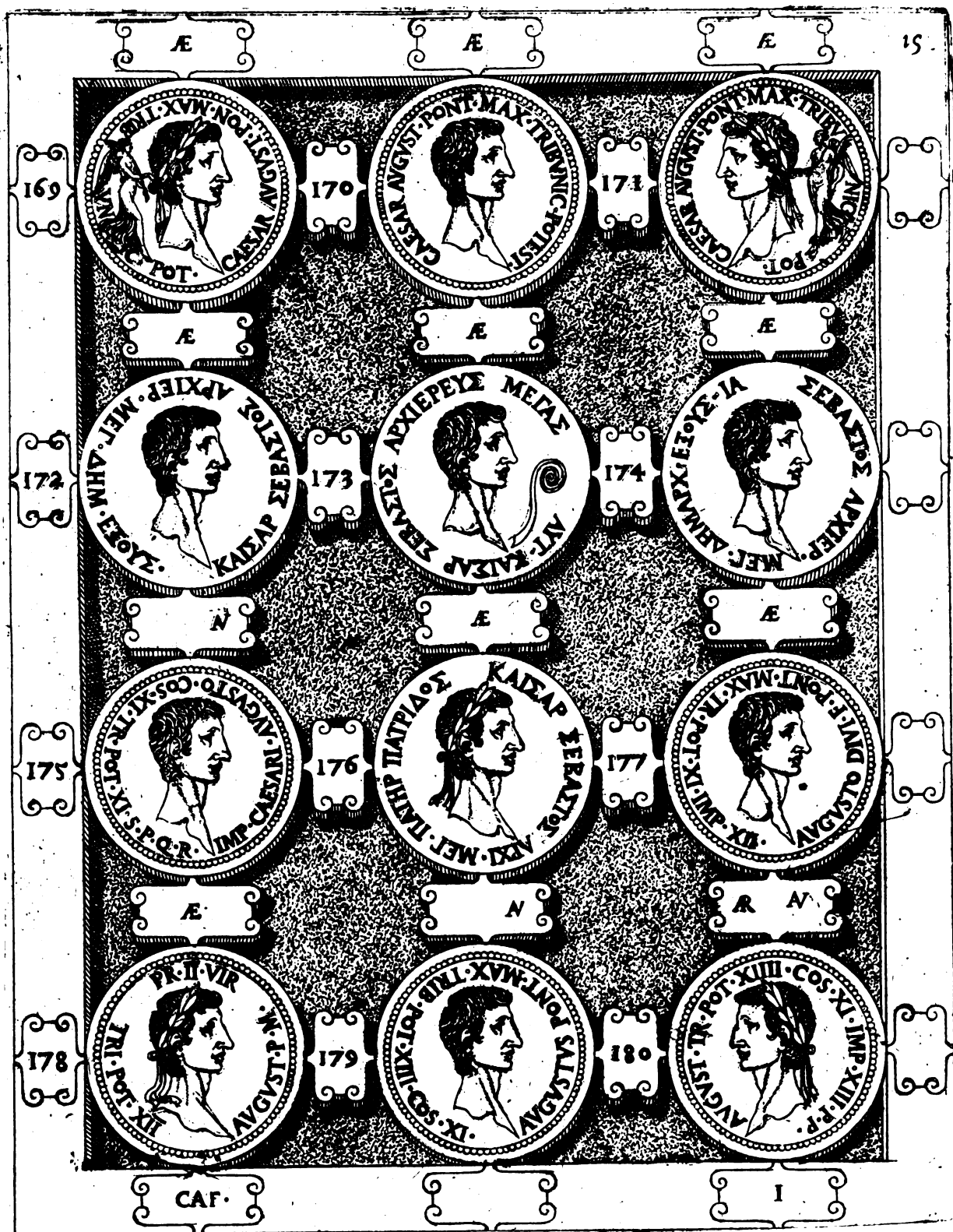
)

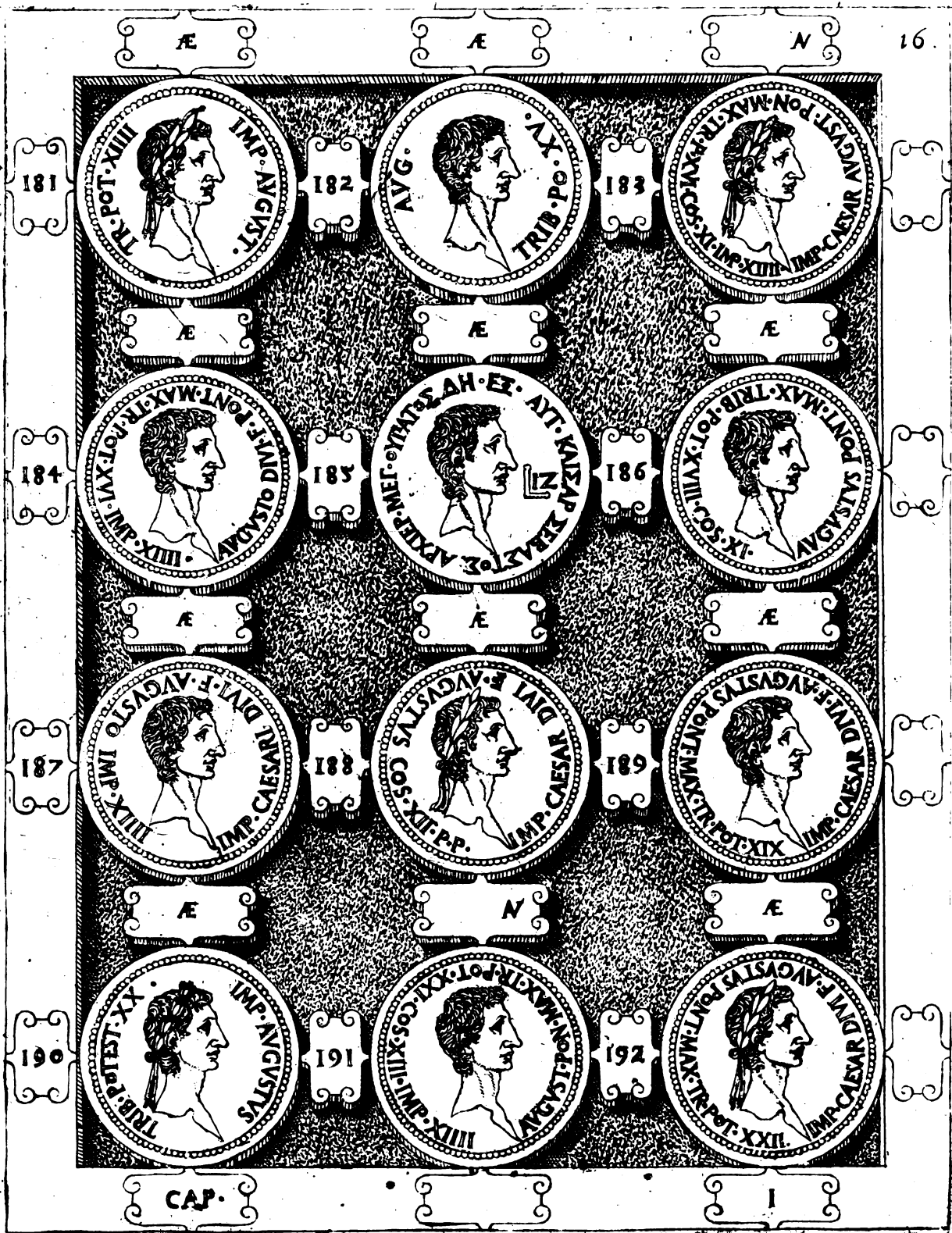

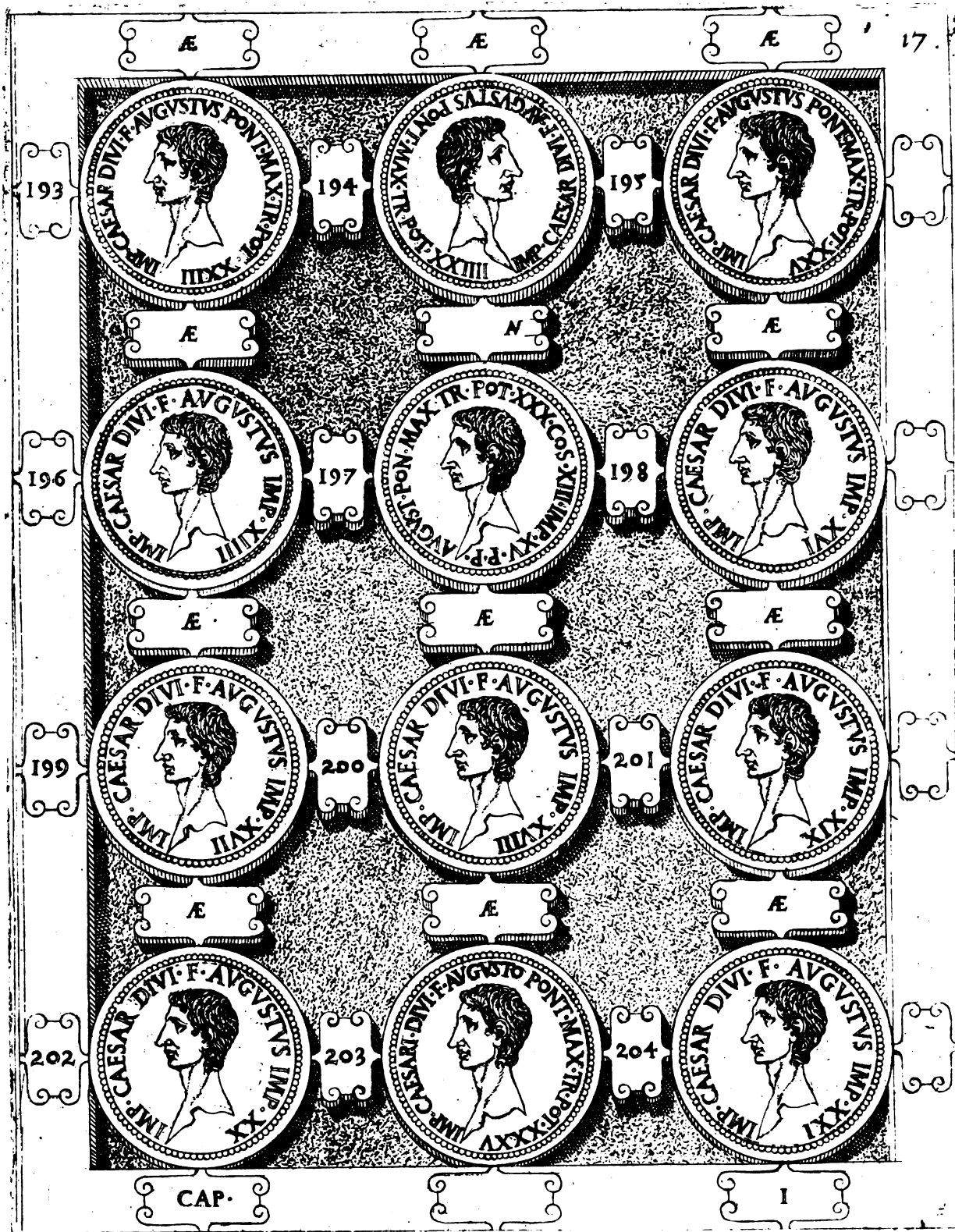

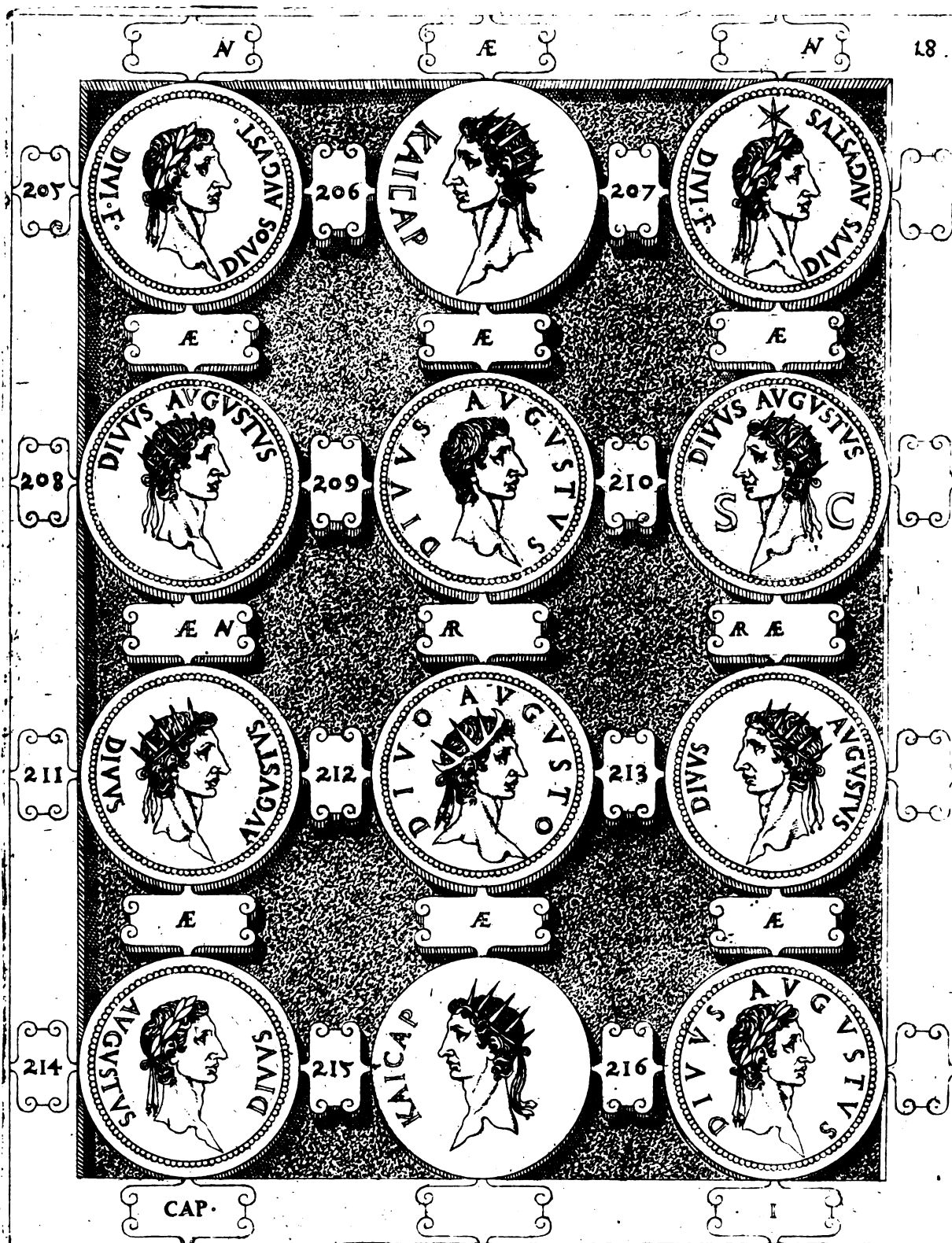

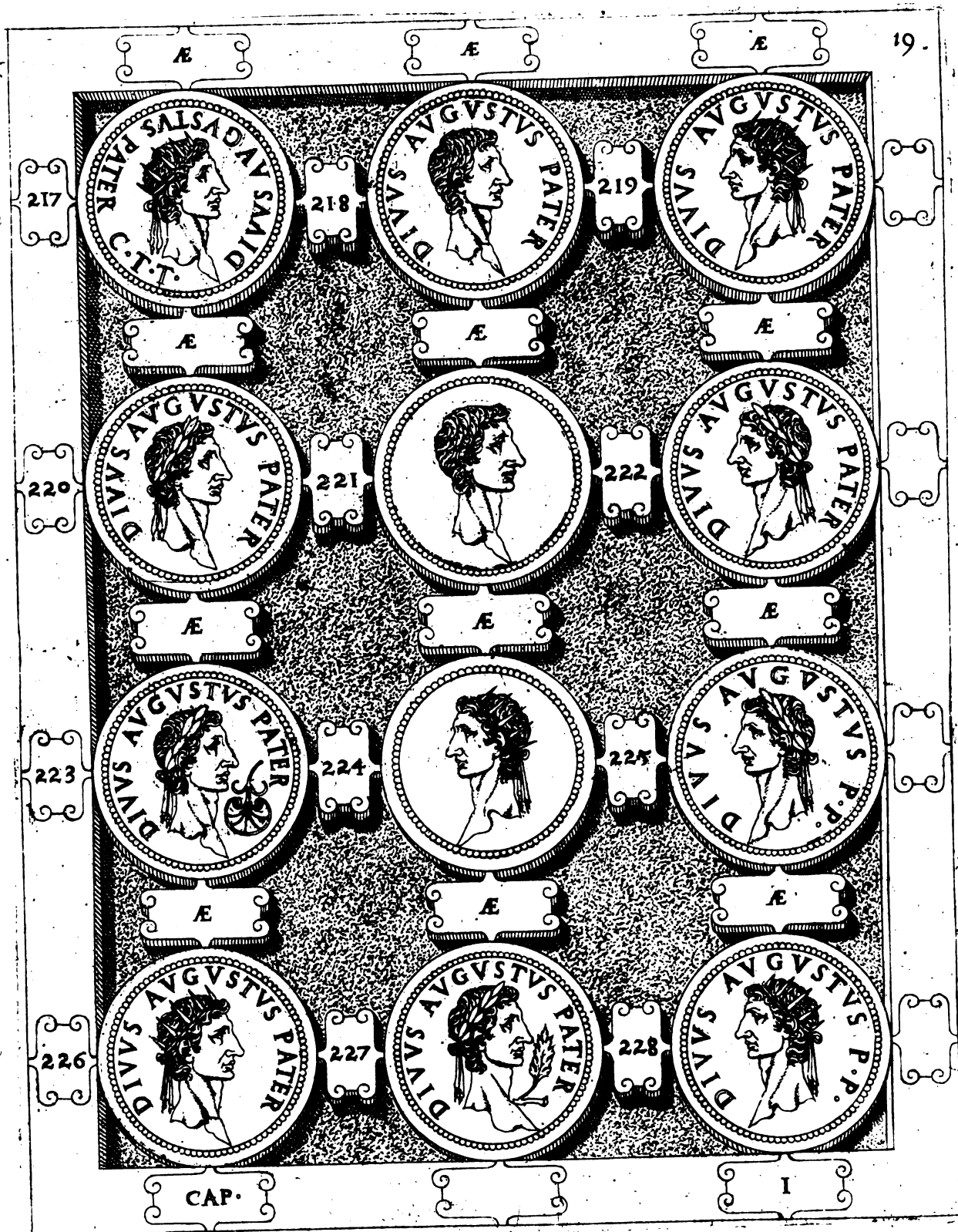

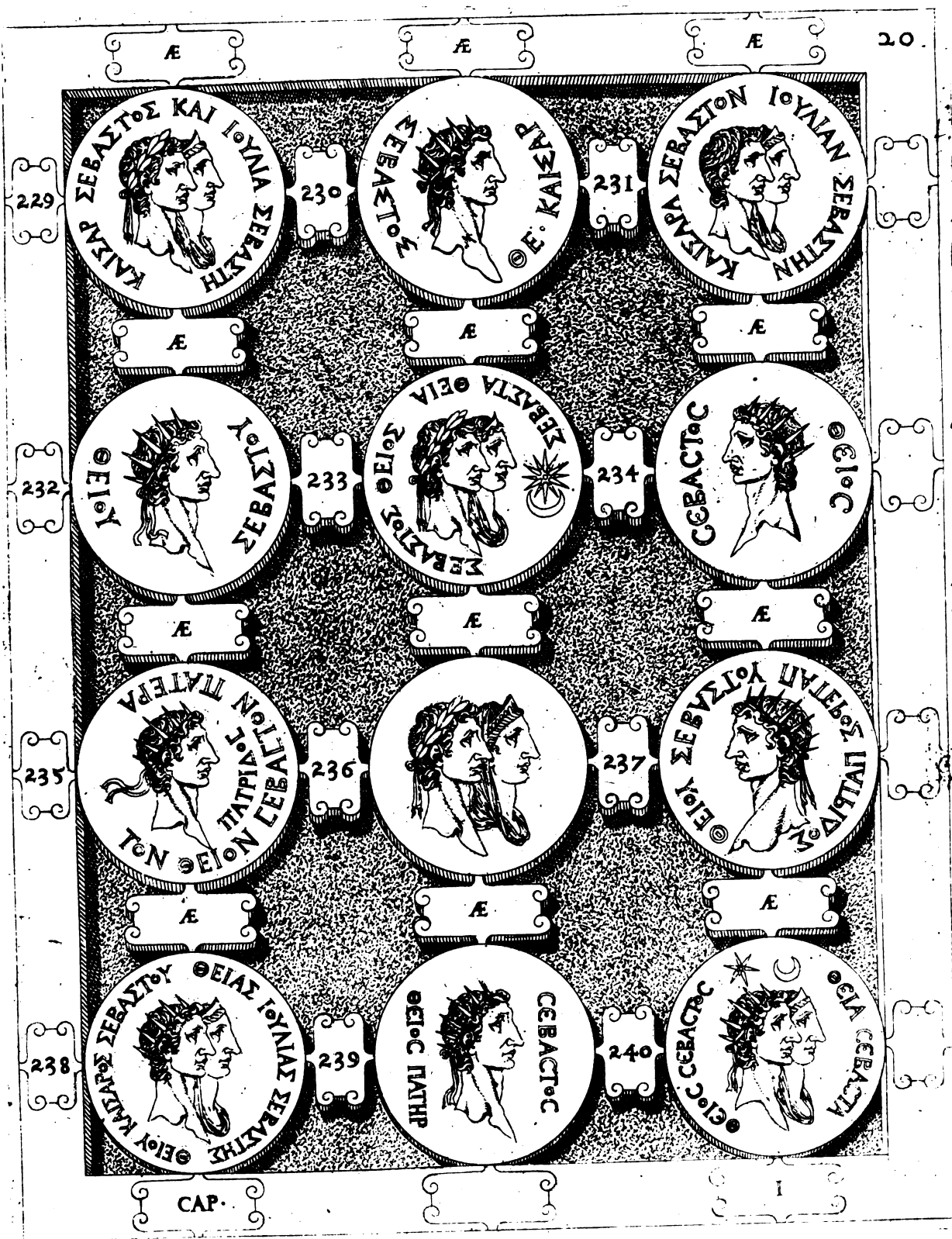

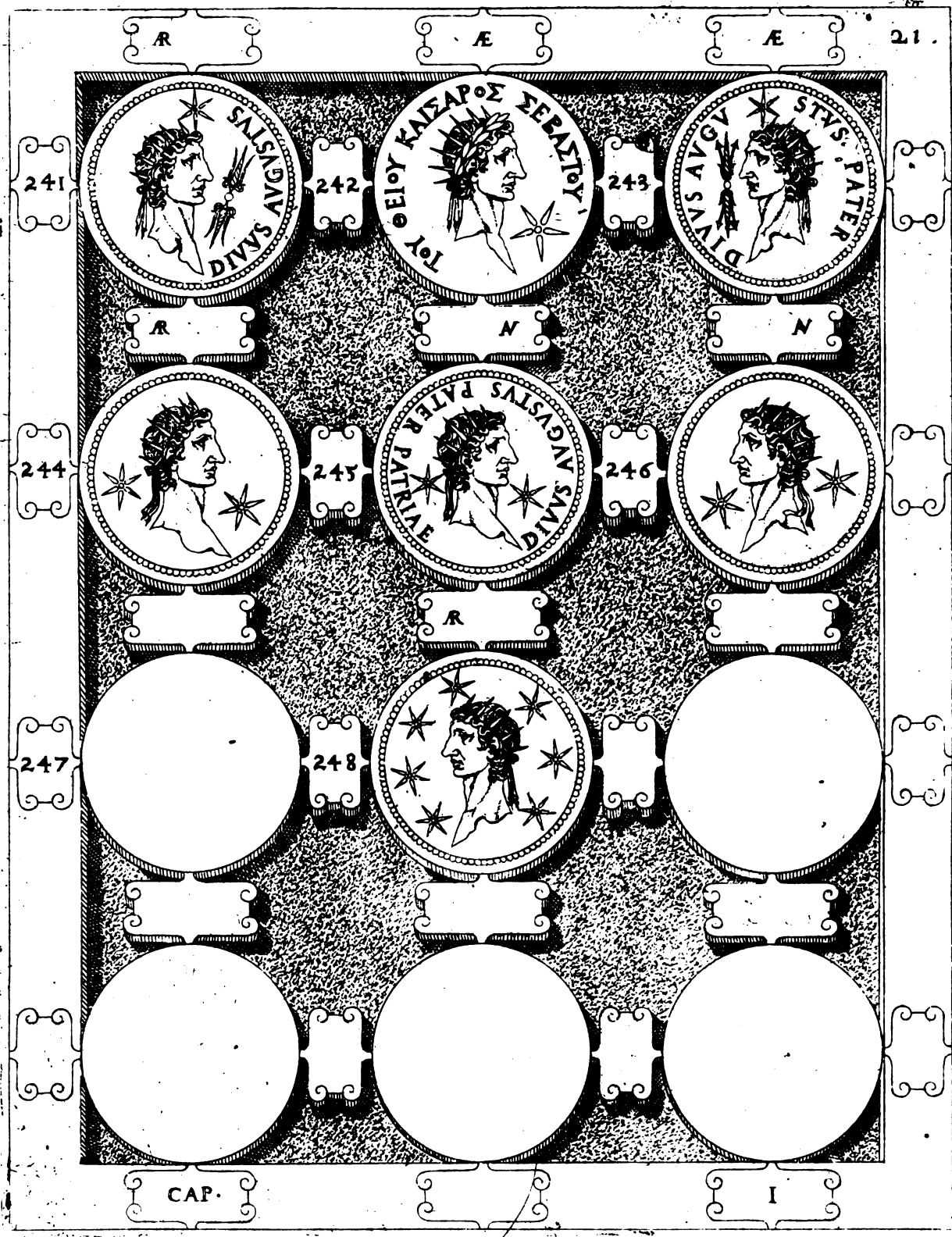

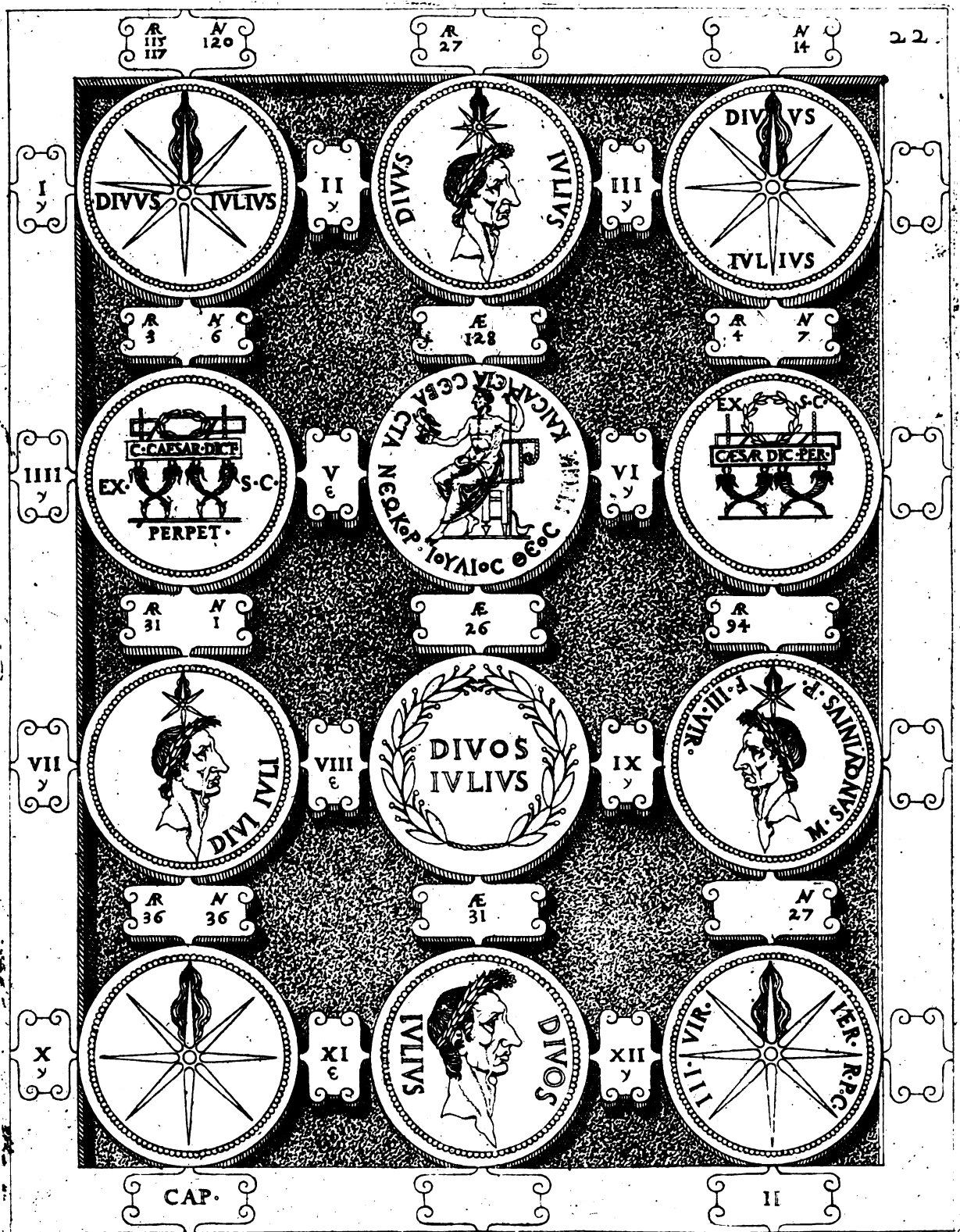

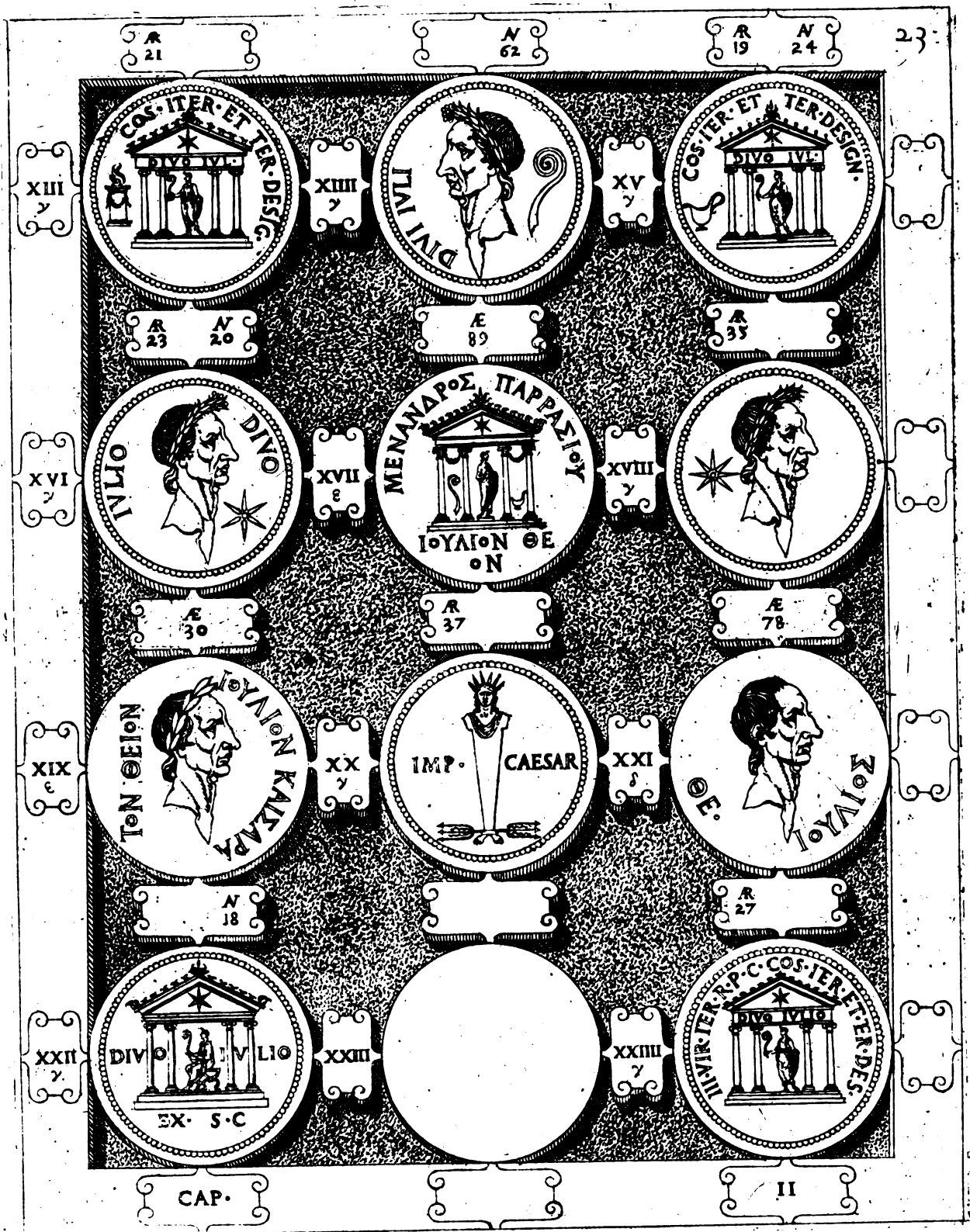

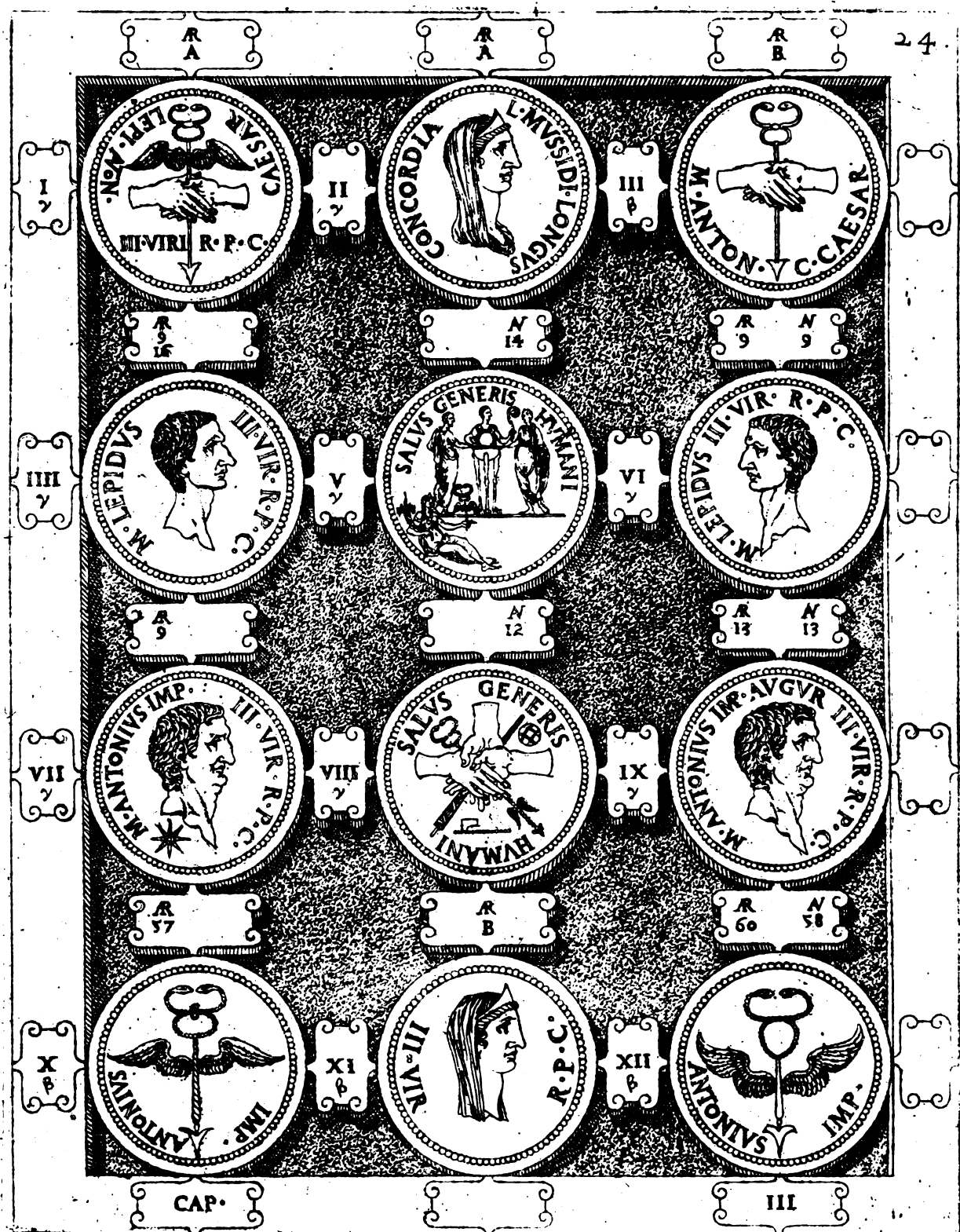

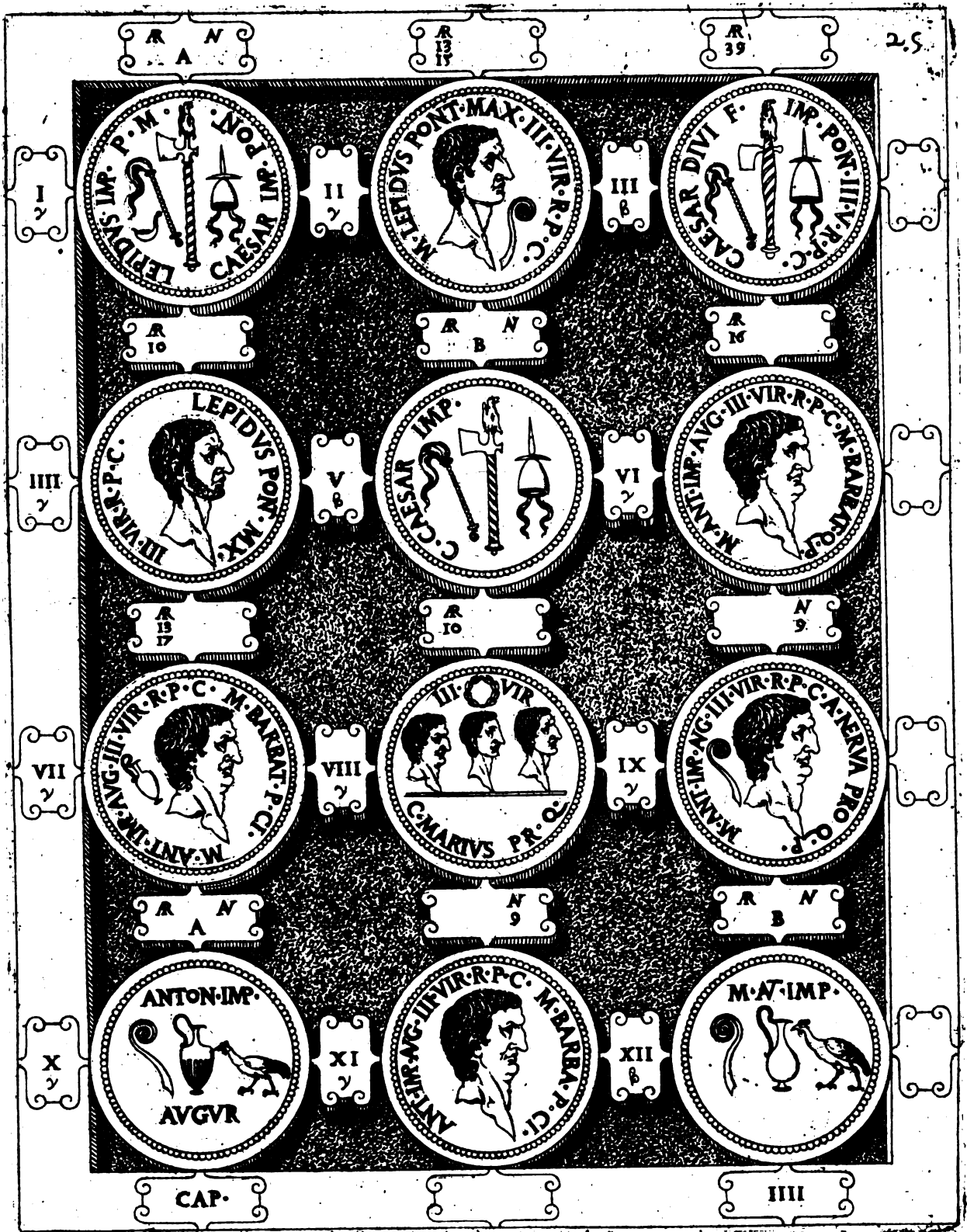

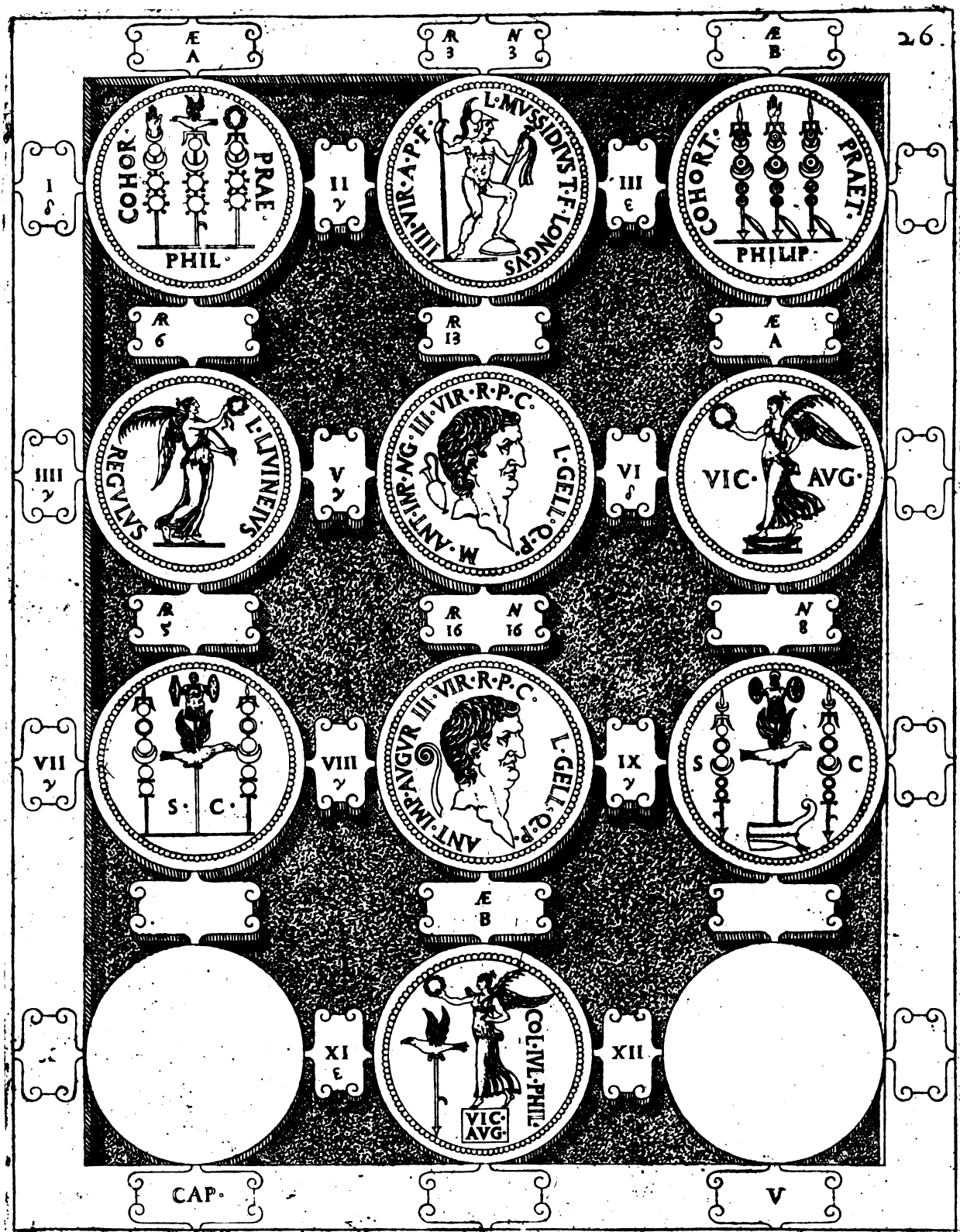

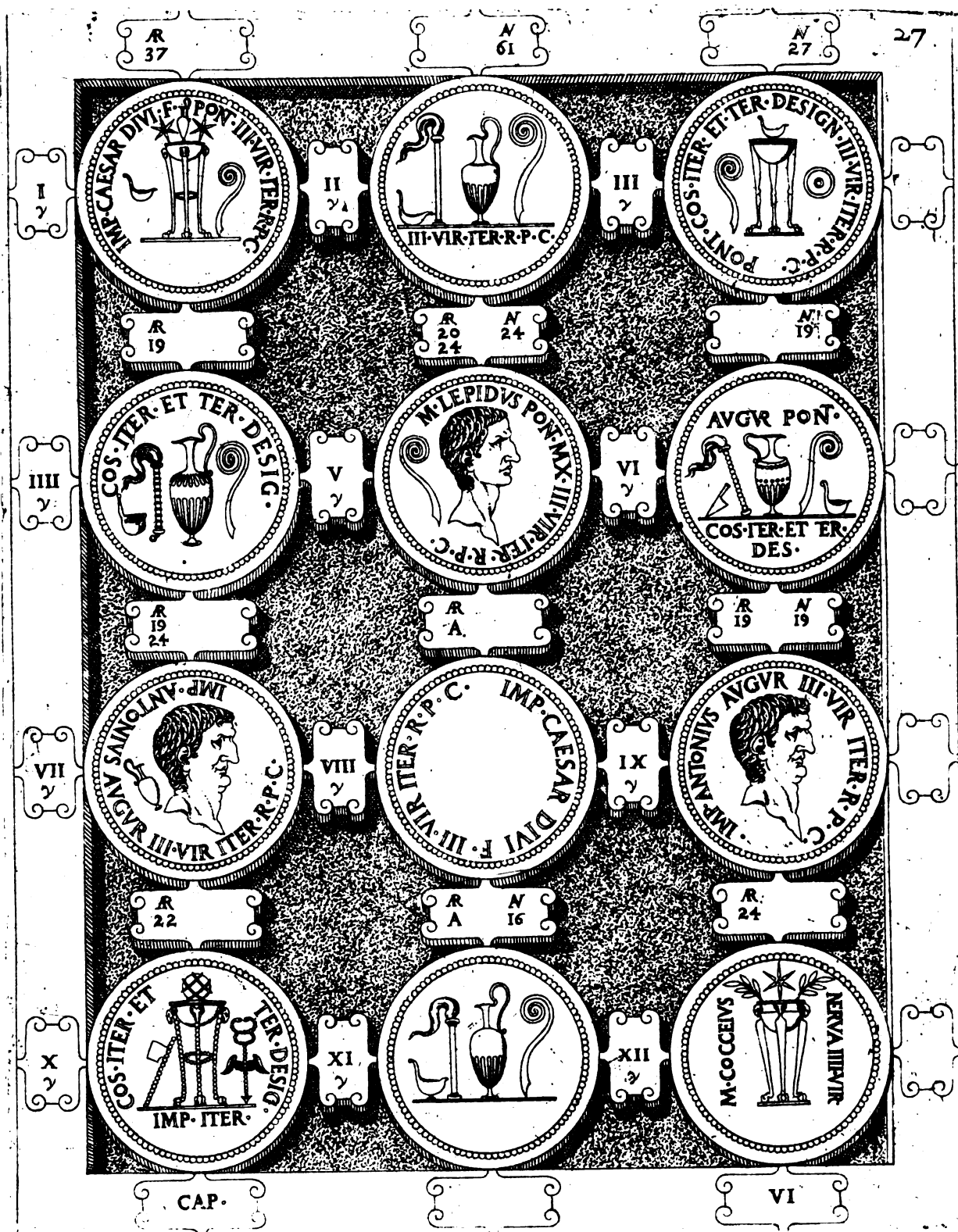

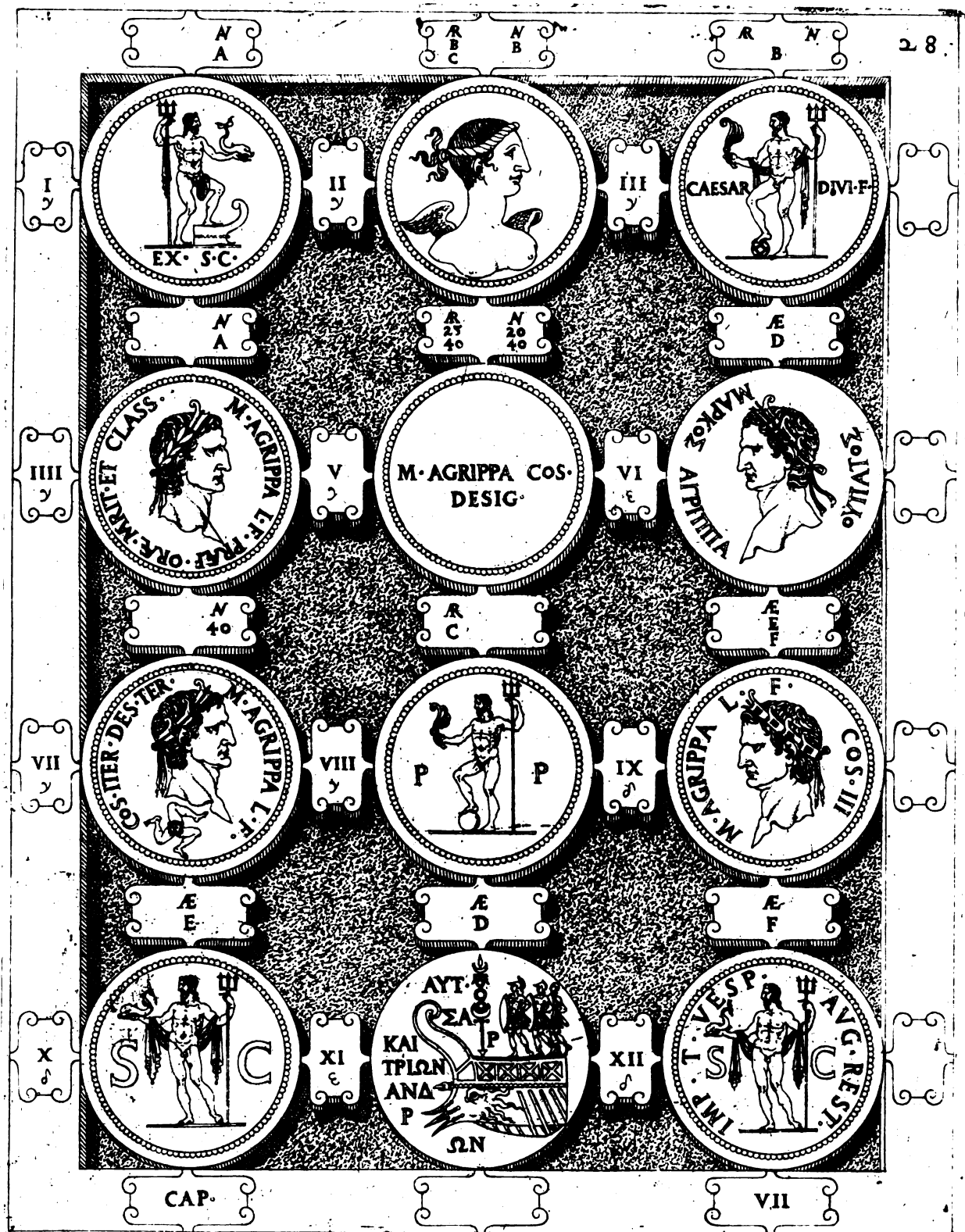

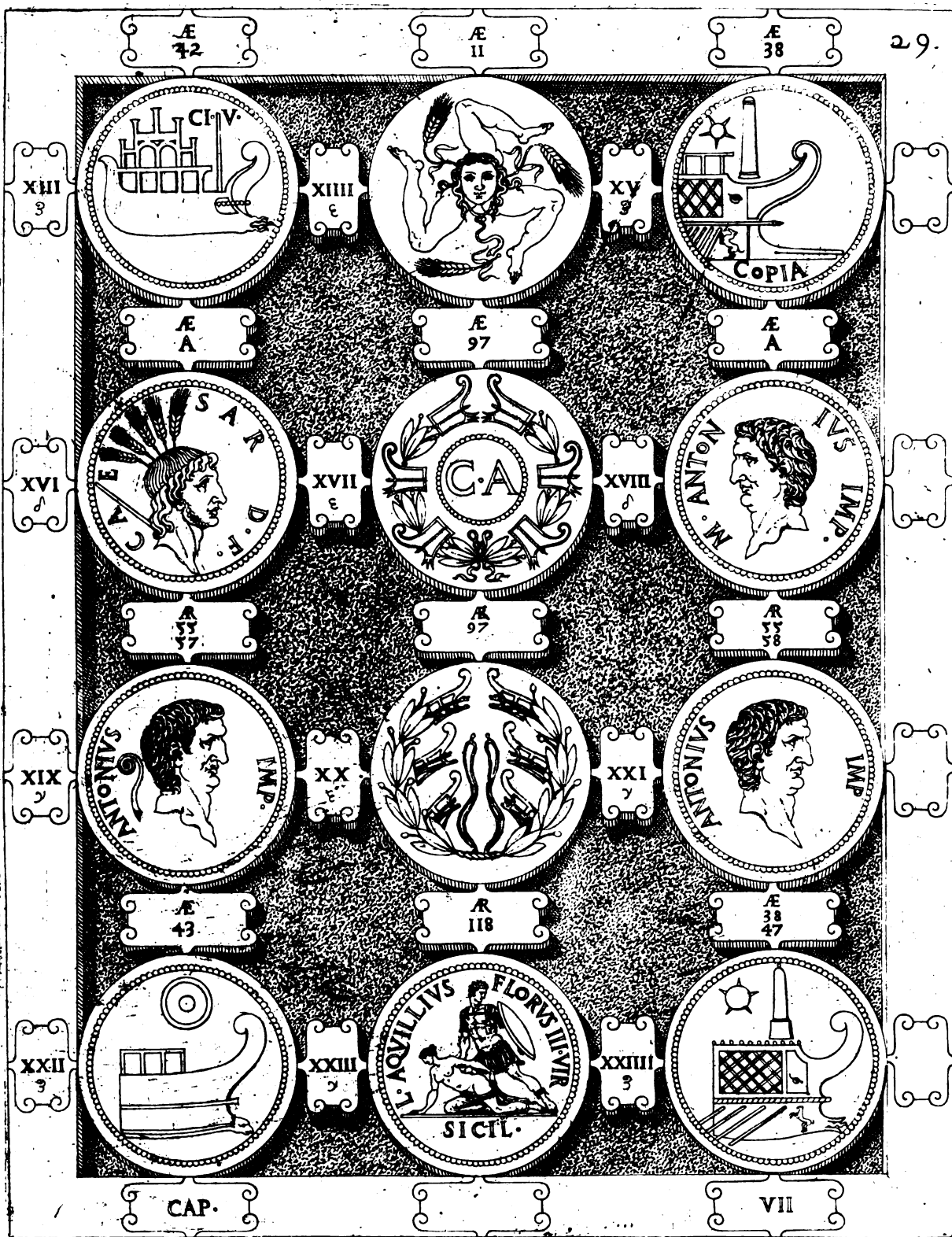

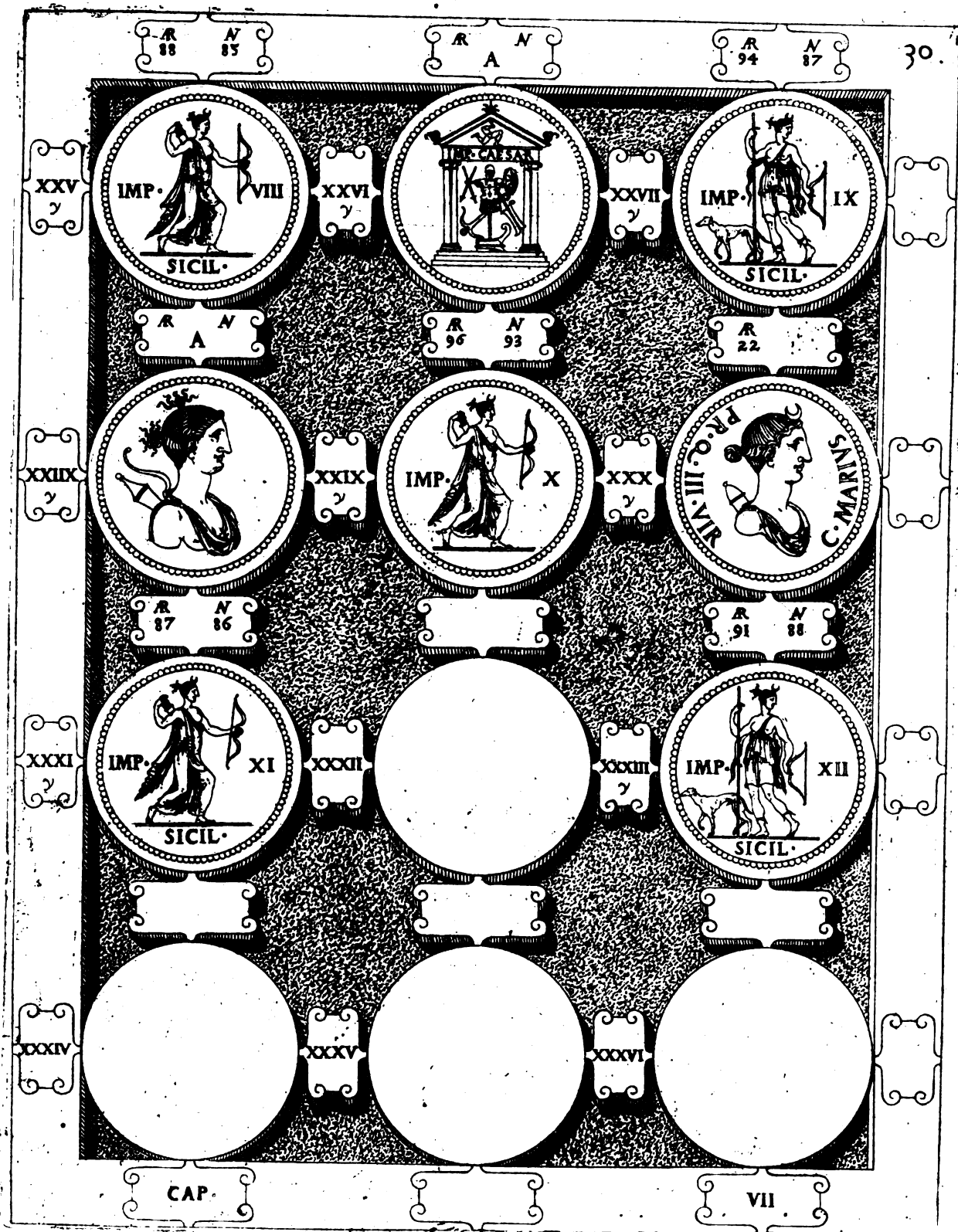

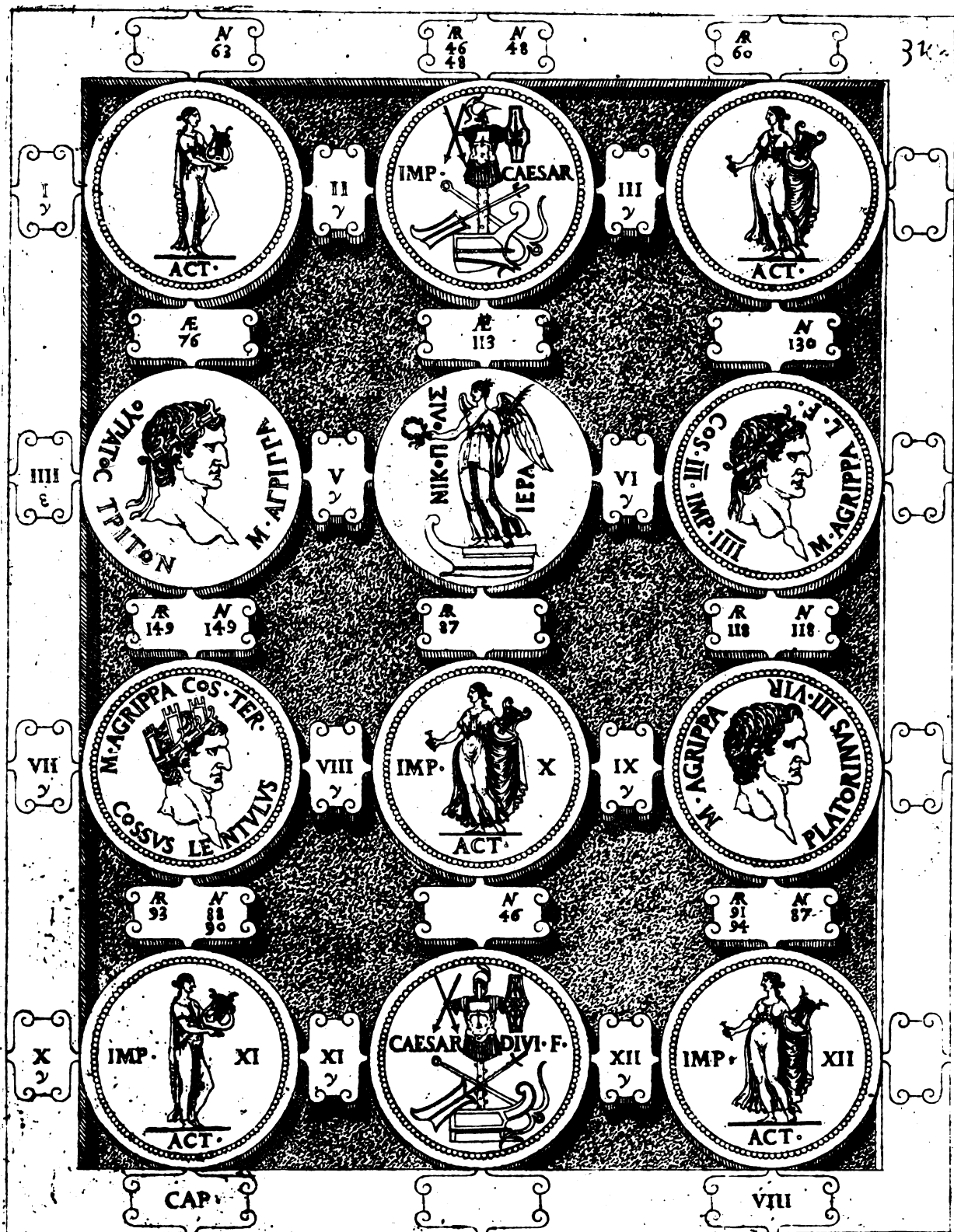

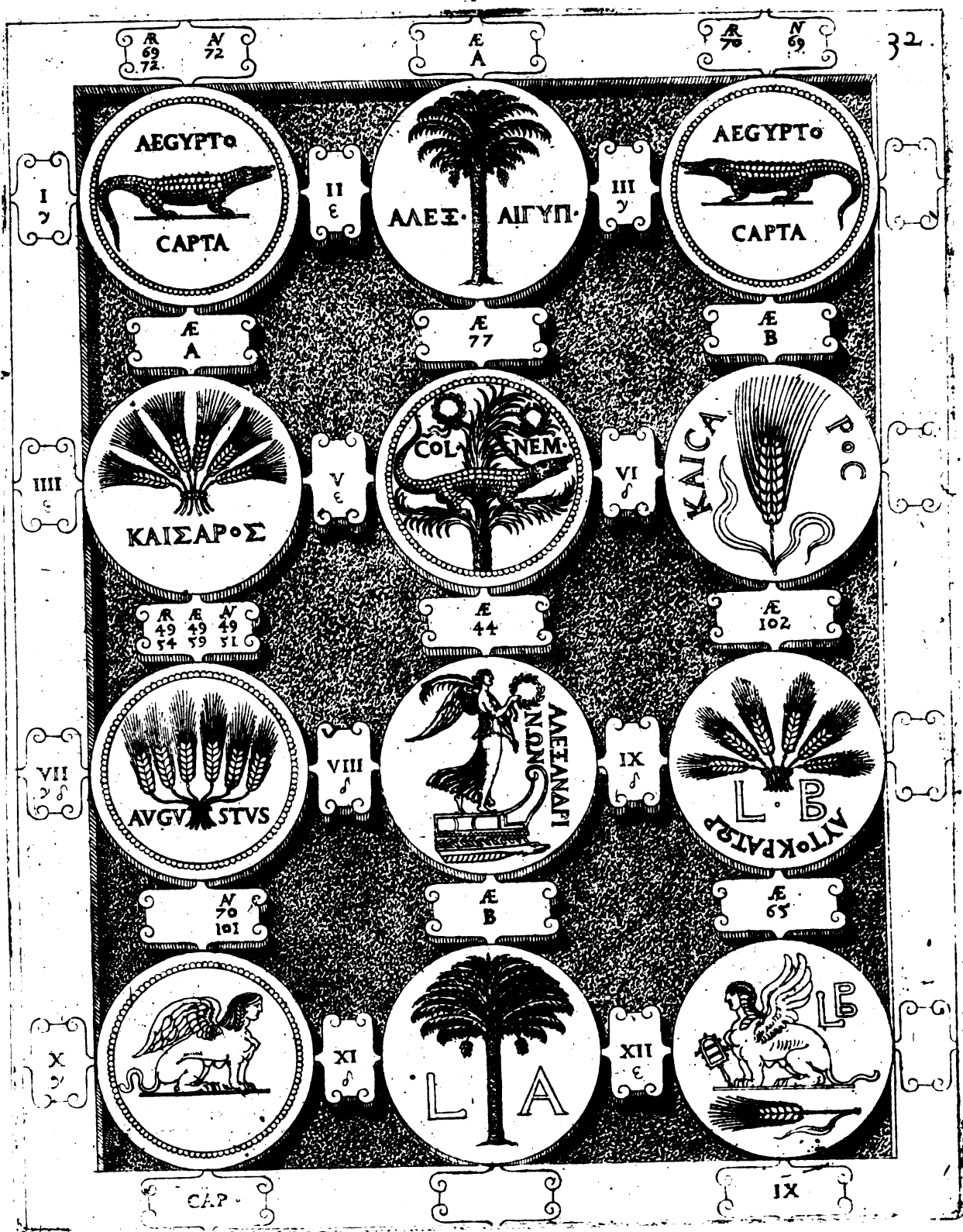

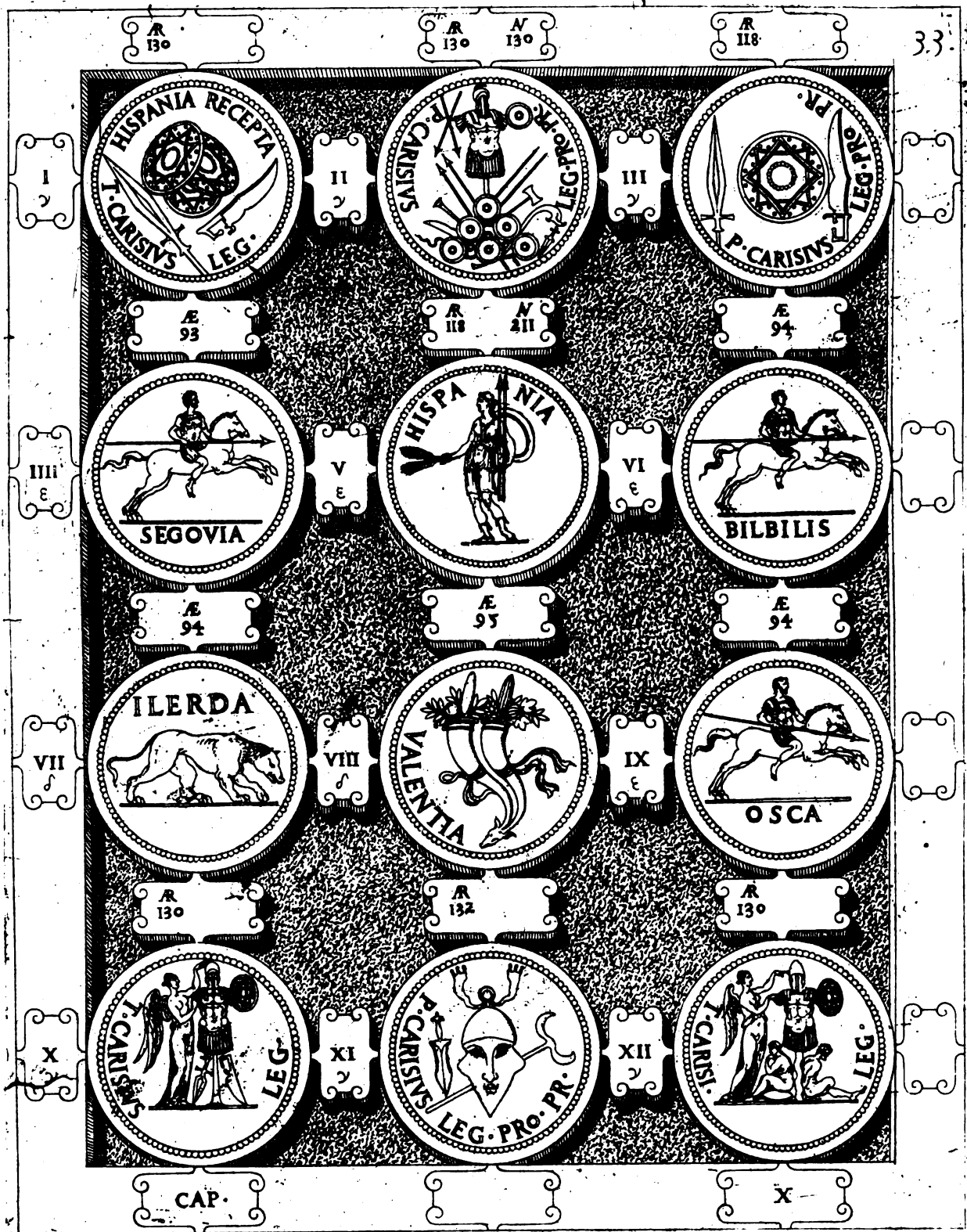

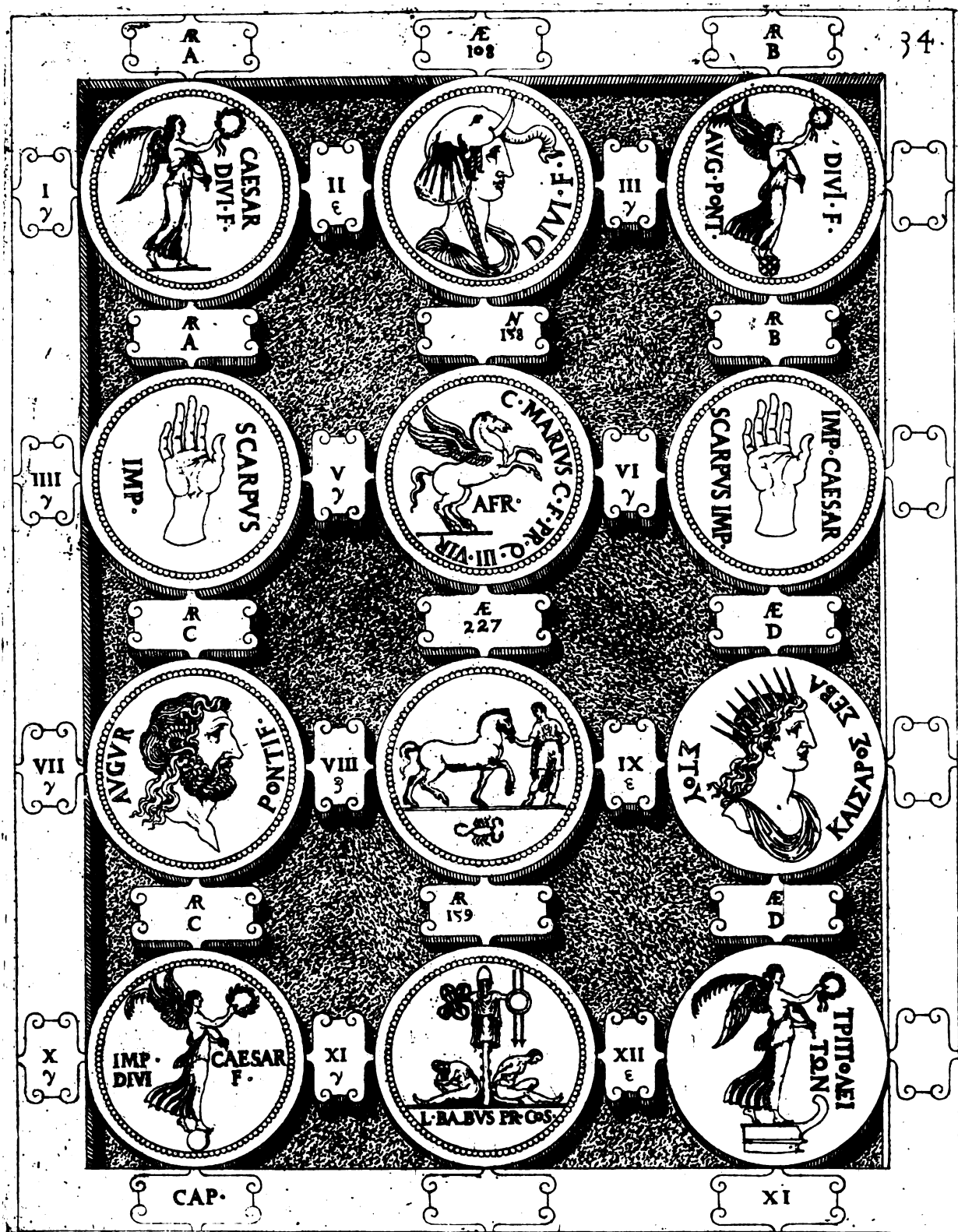

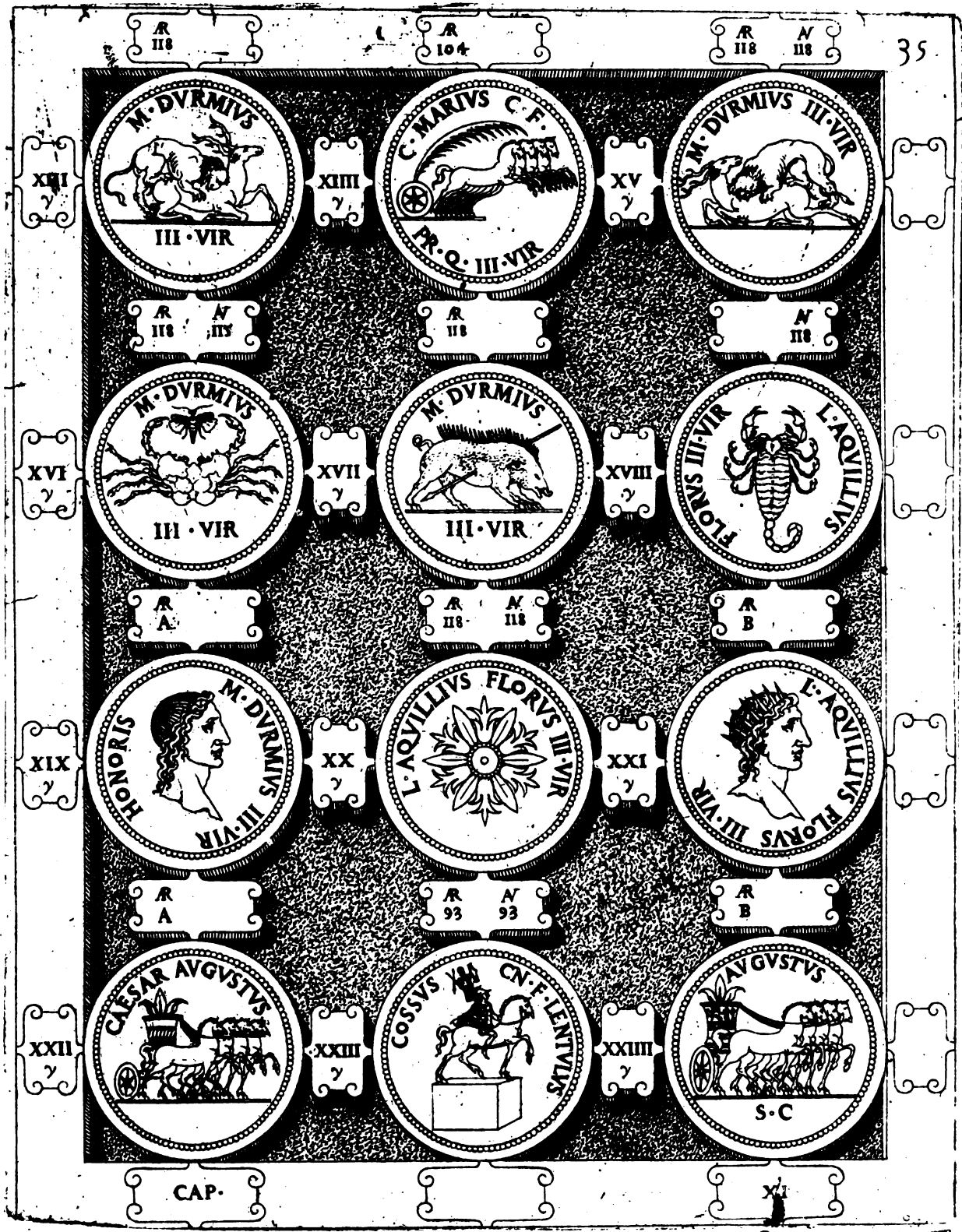

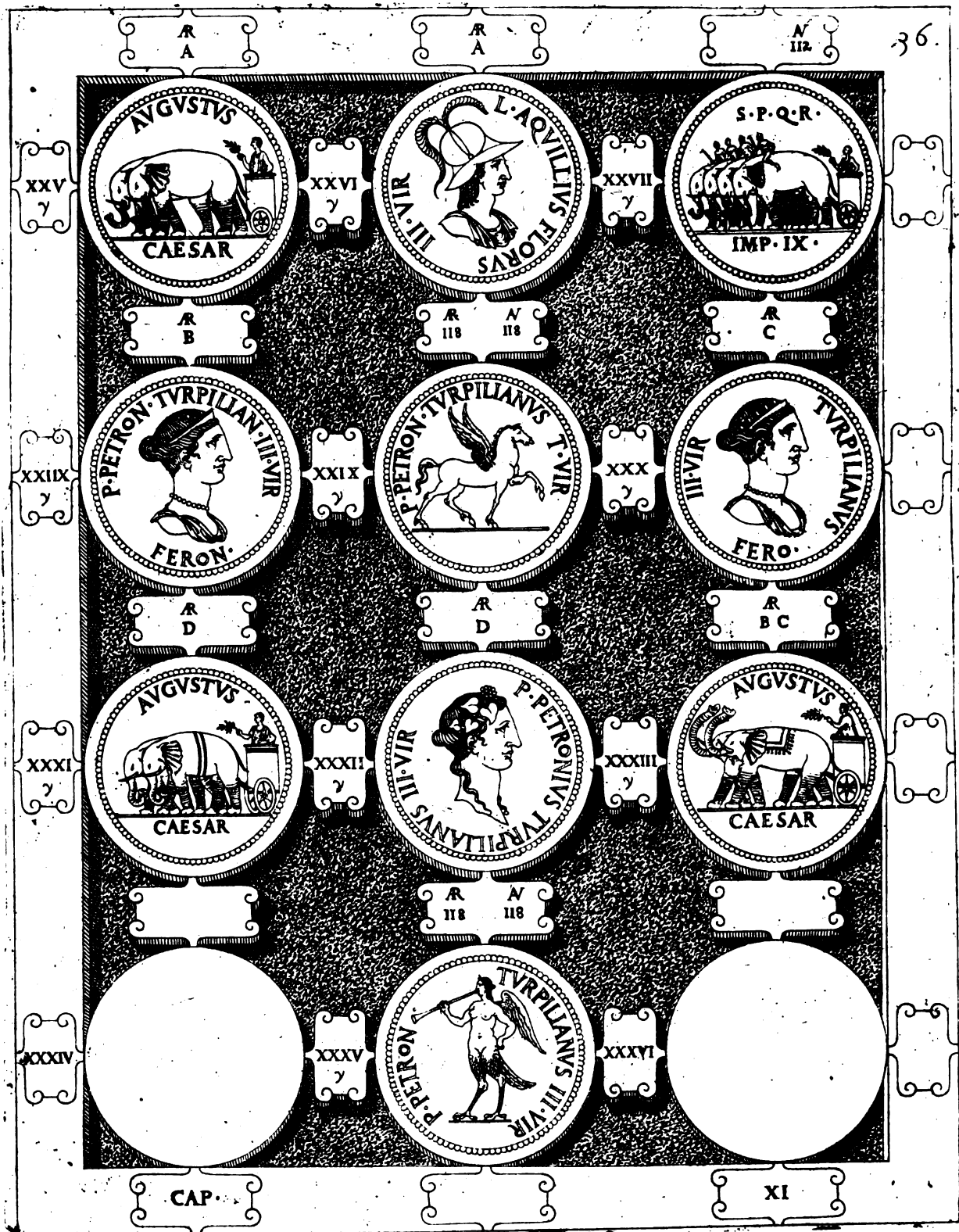

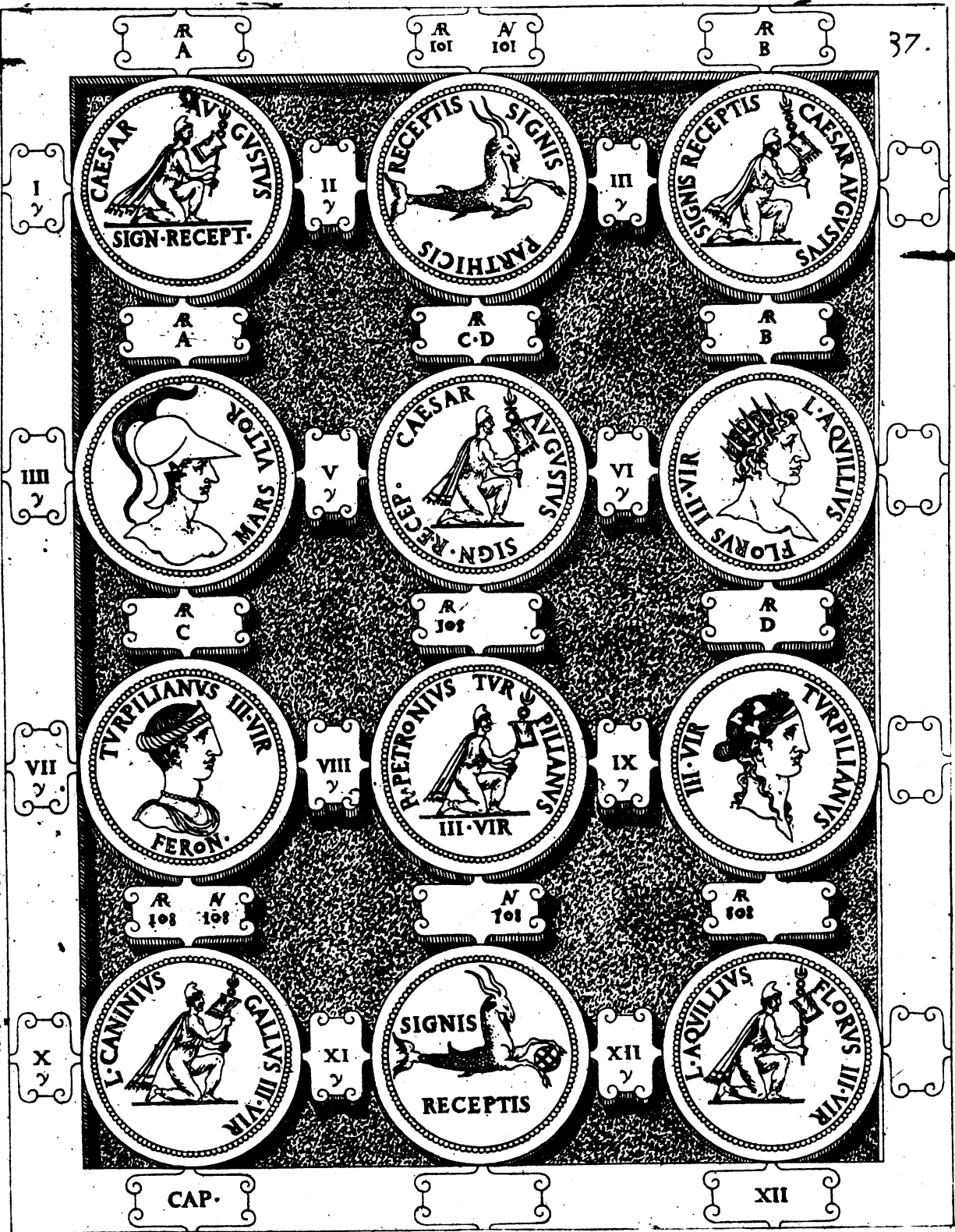

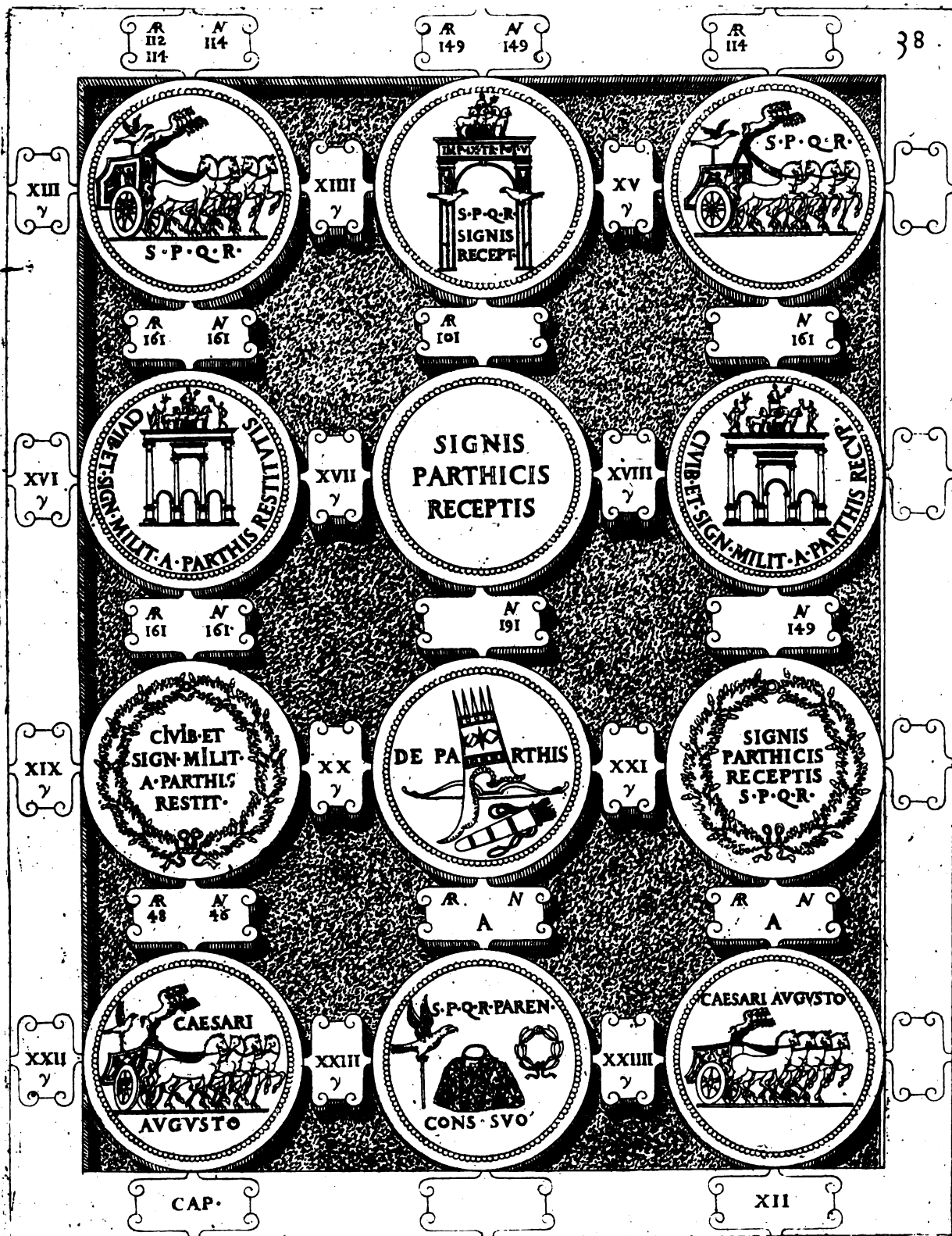

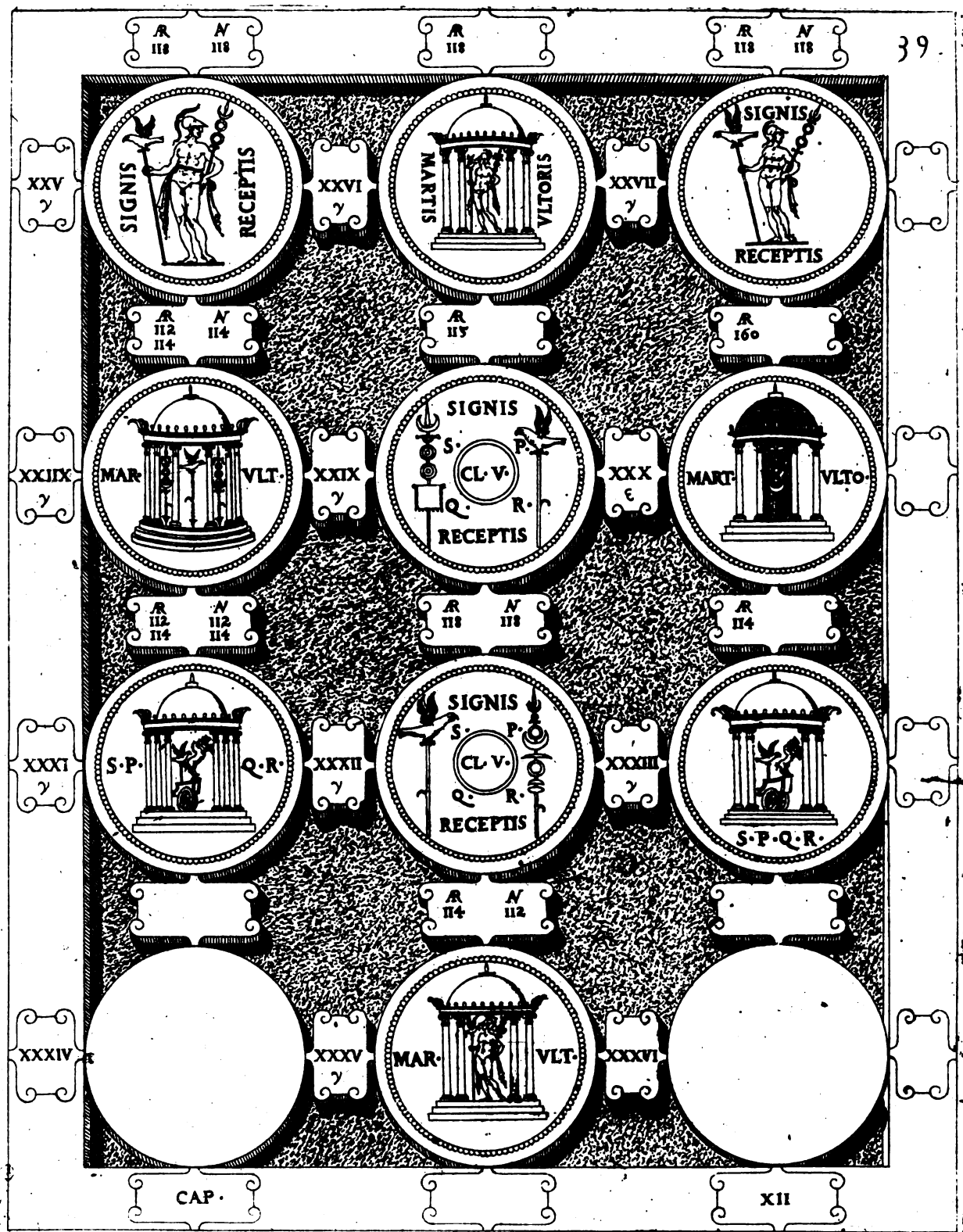

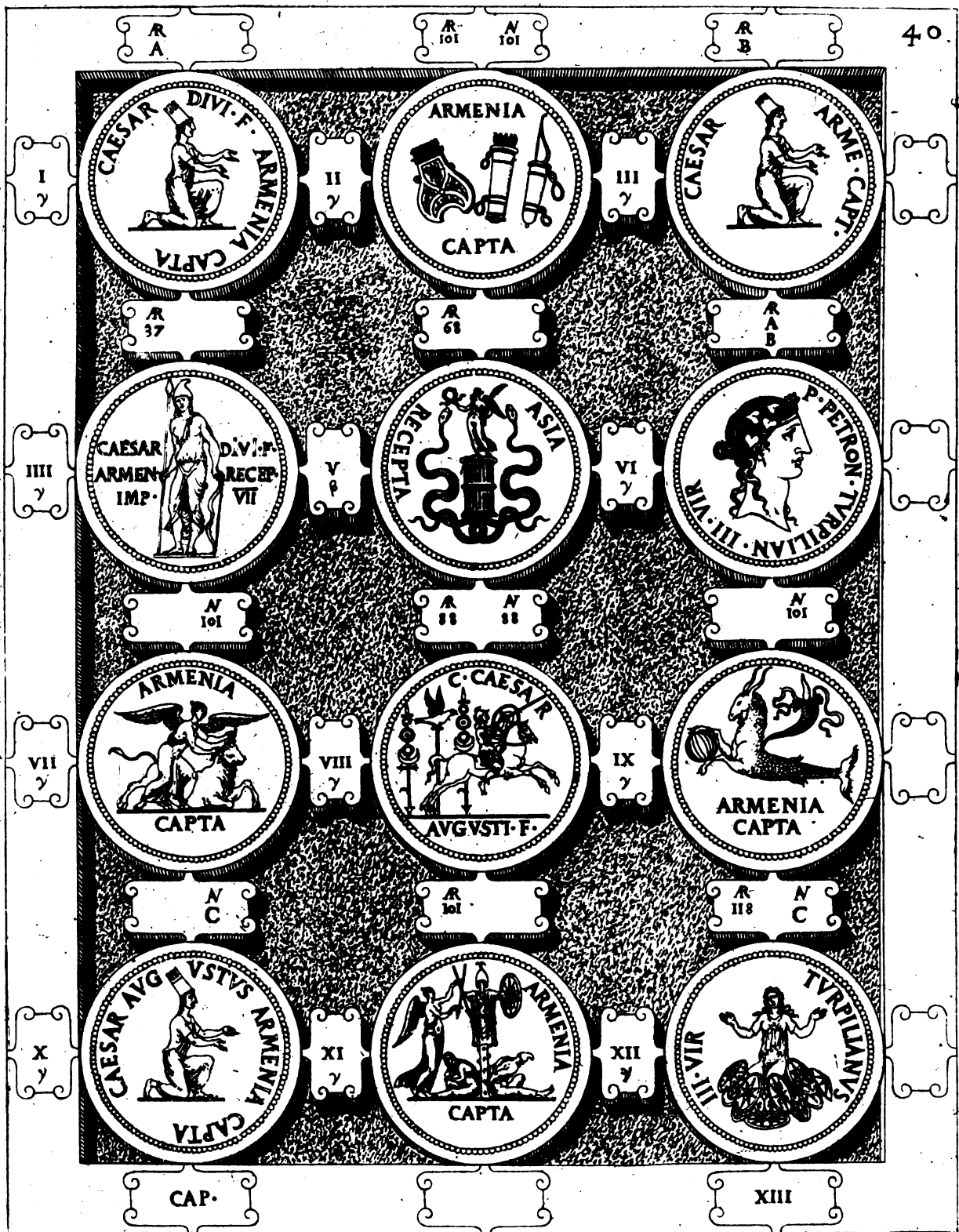

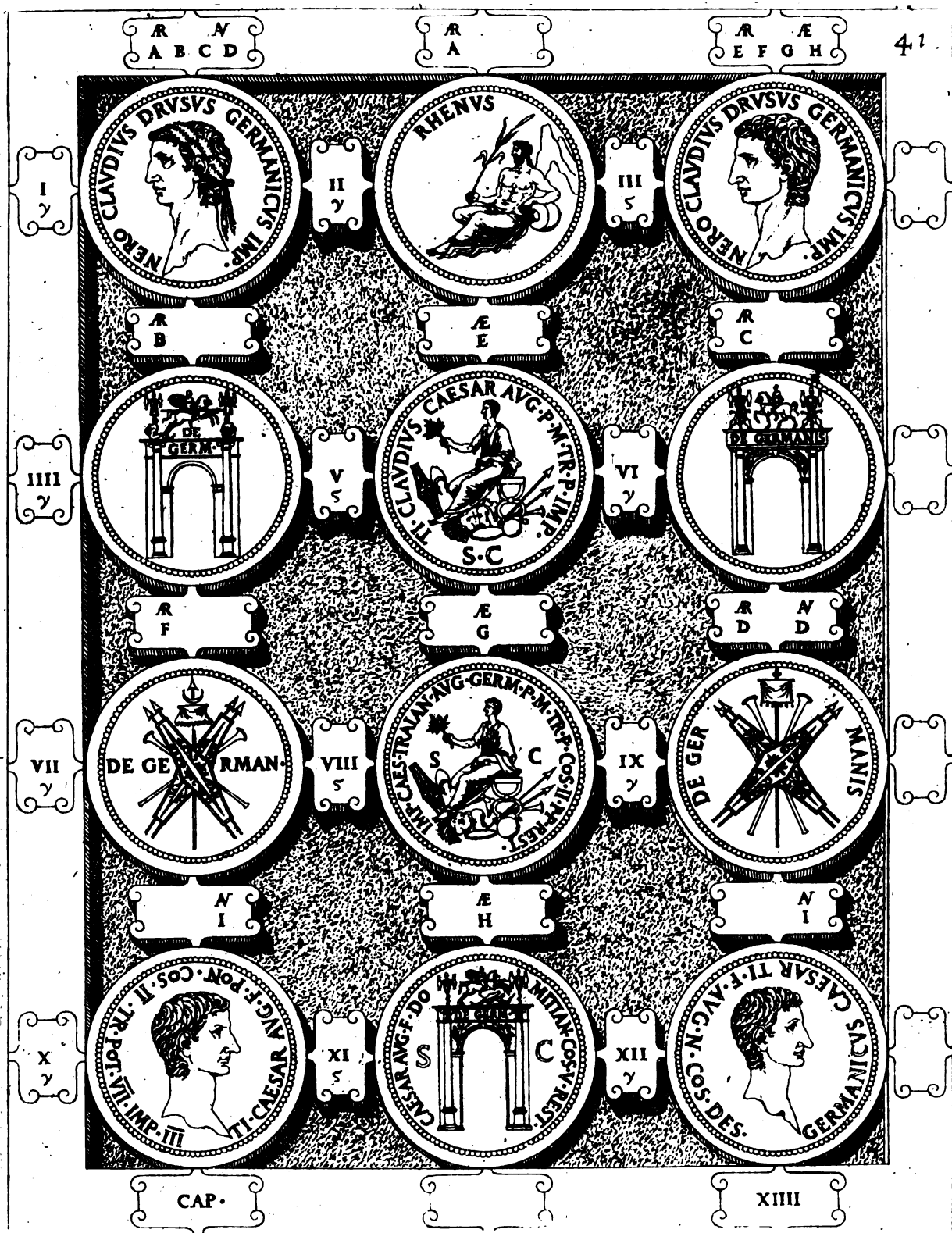

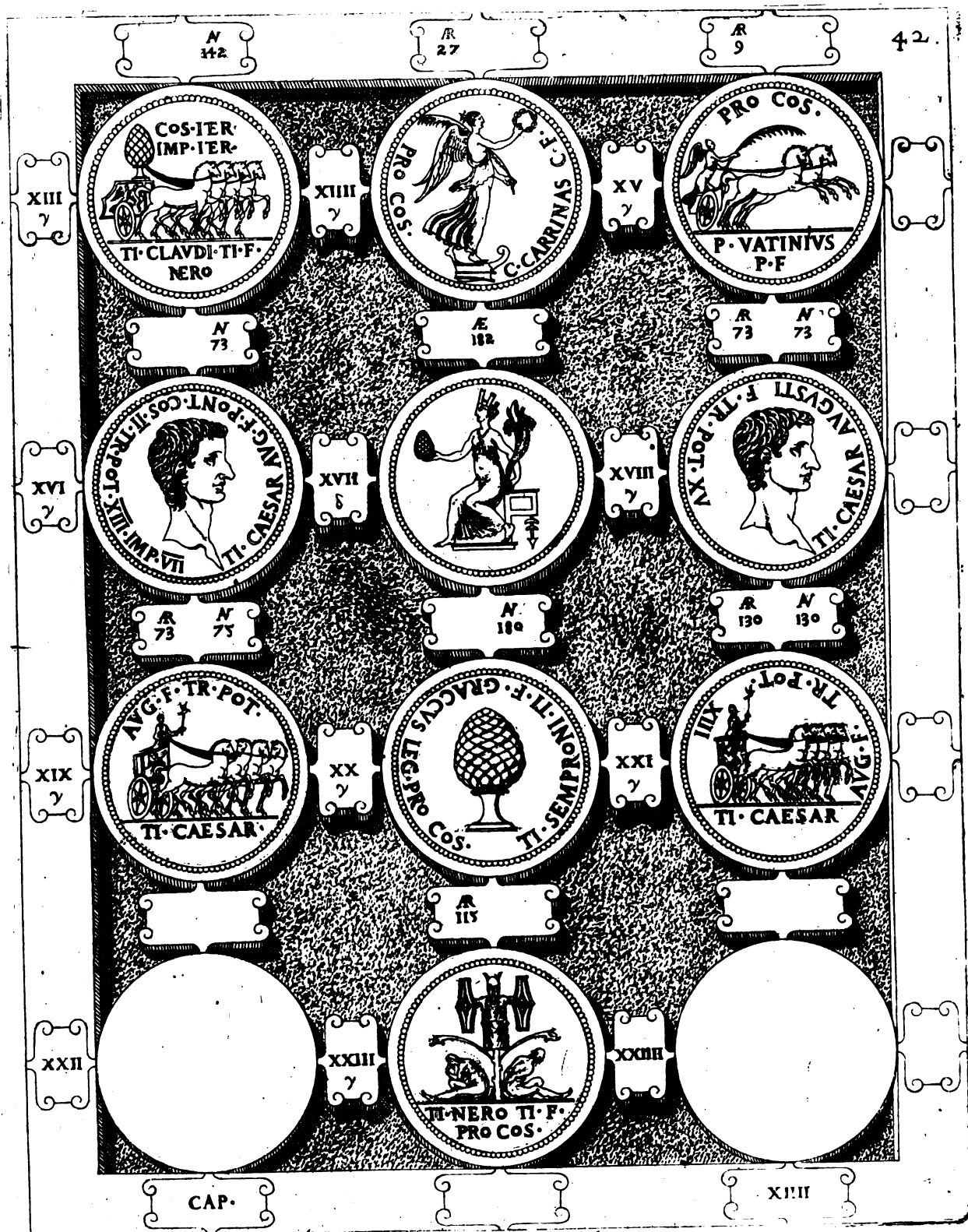

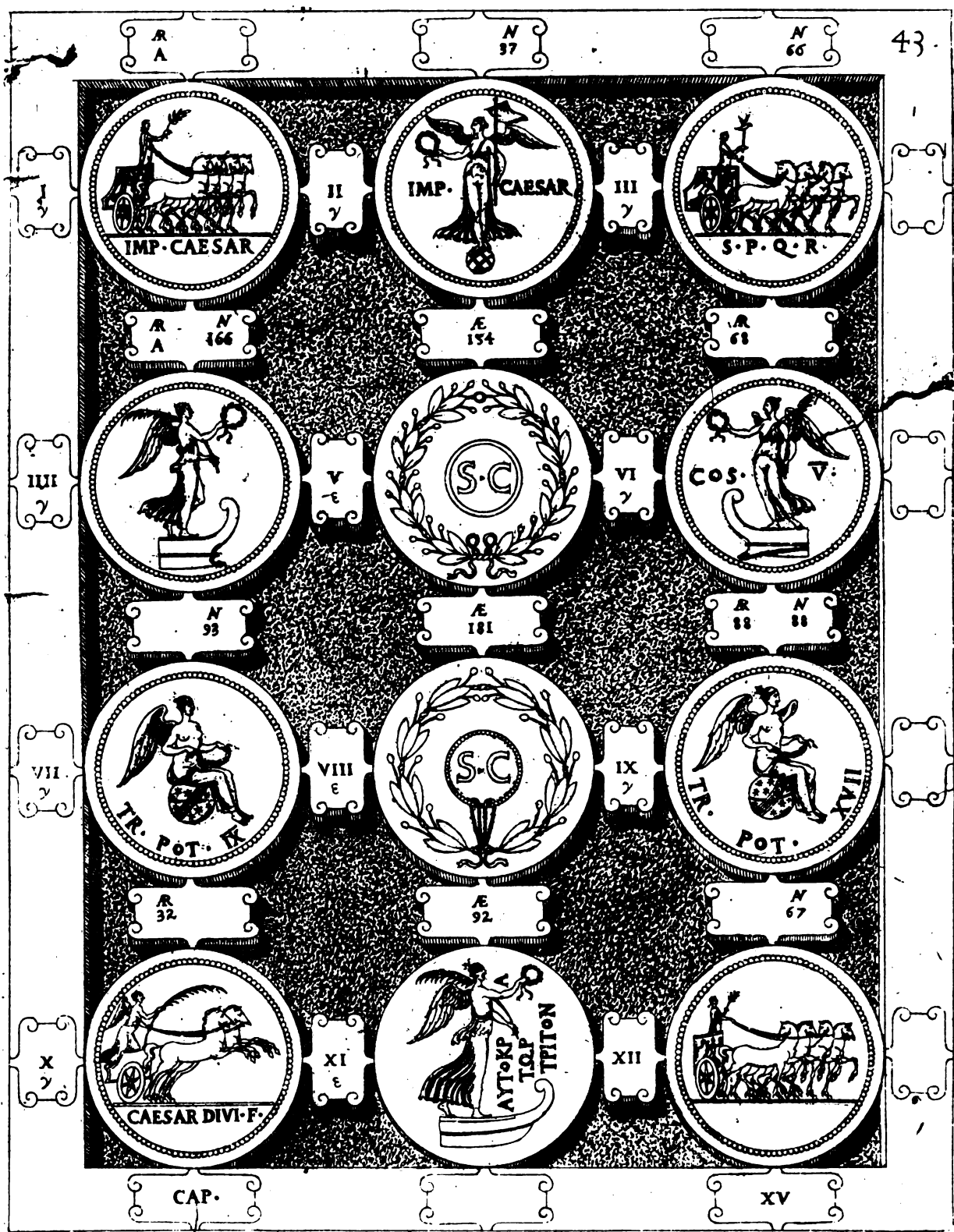

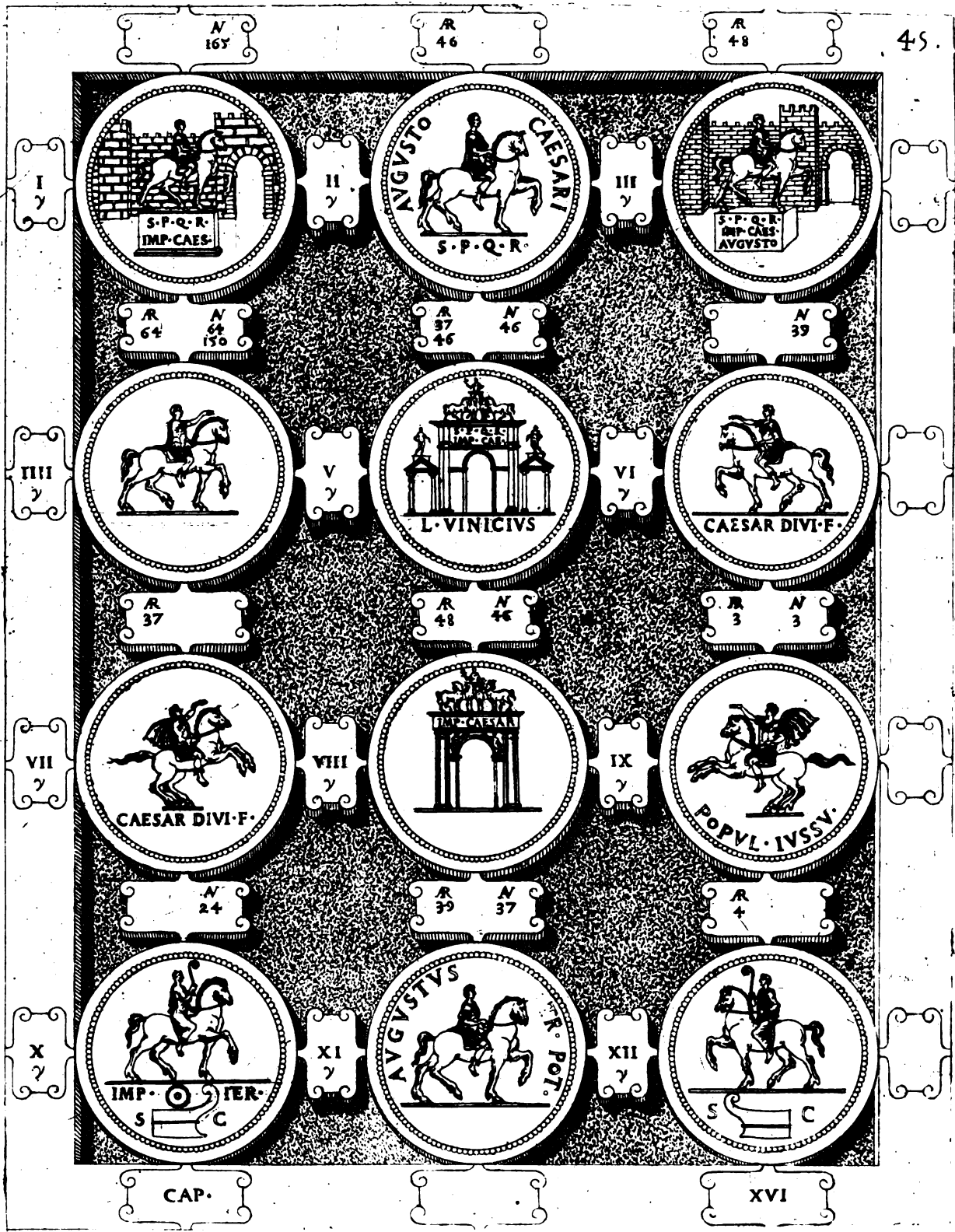

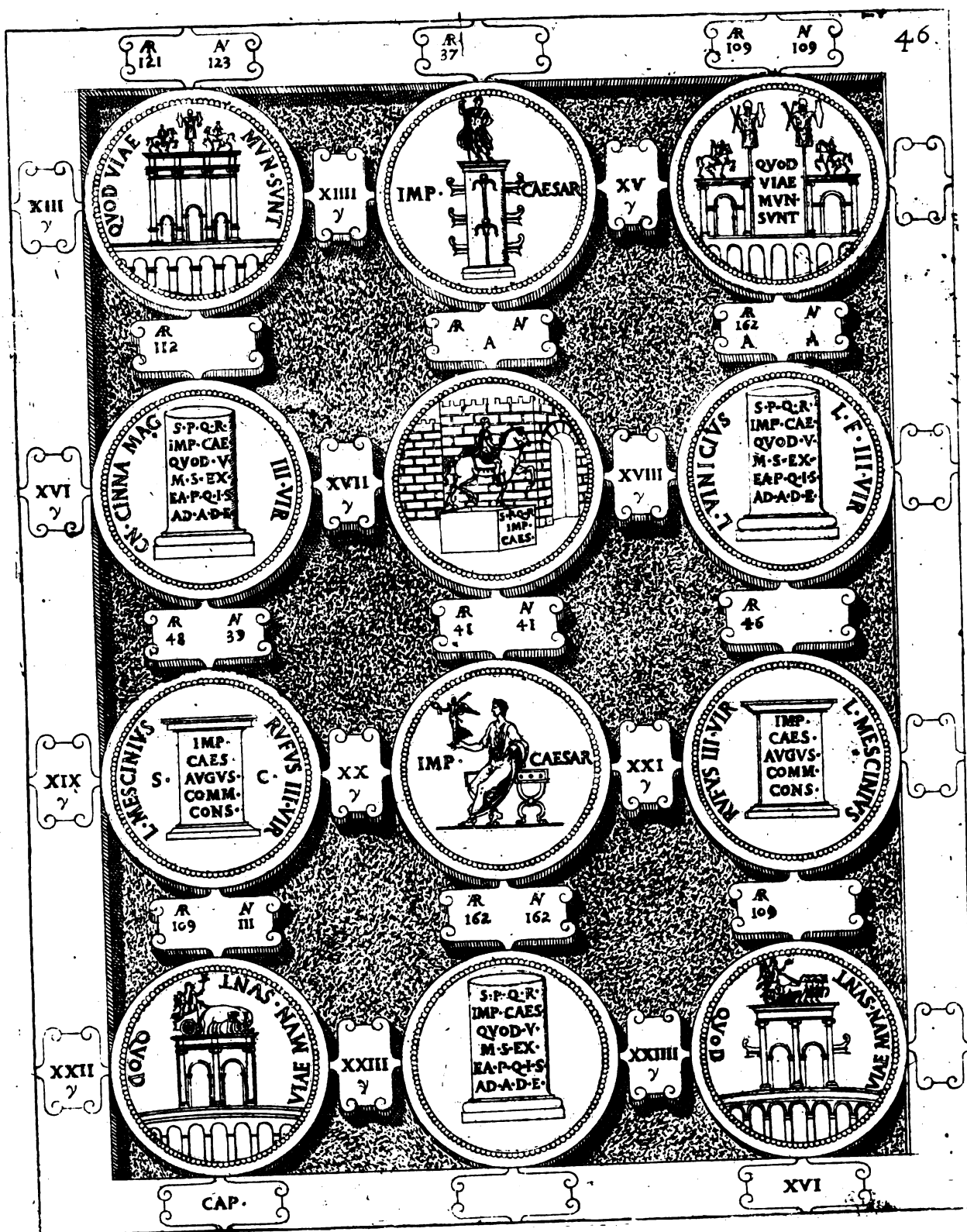

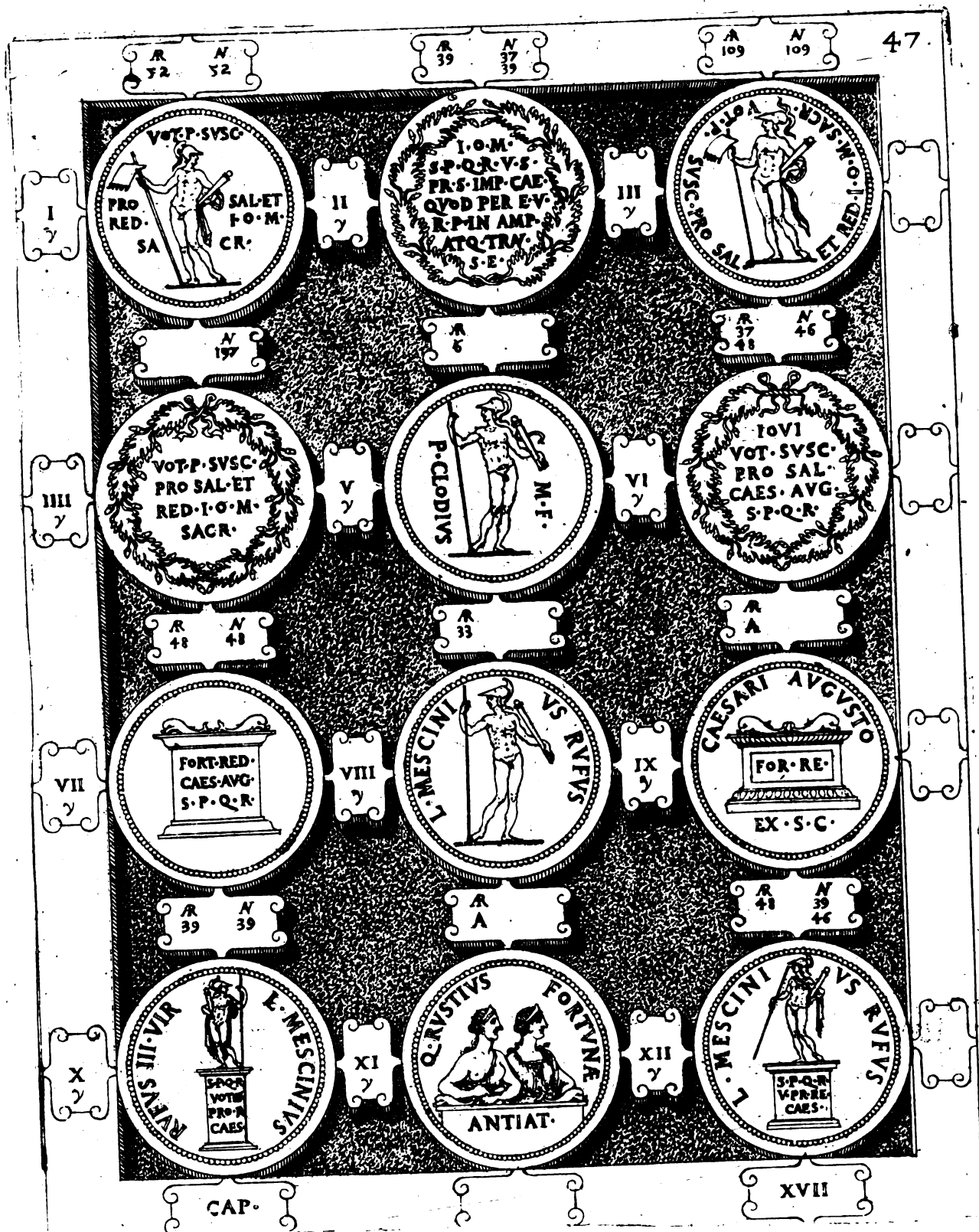

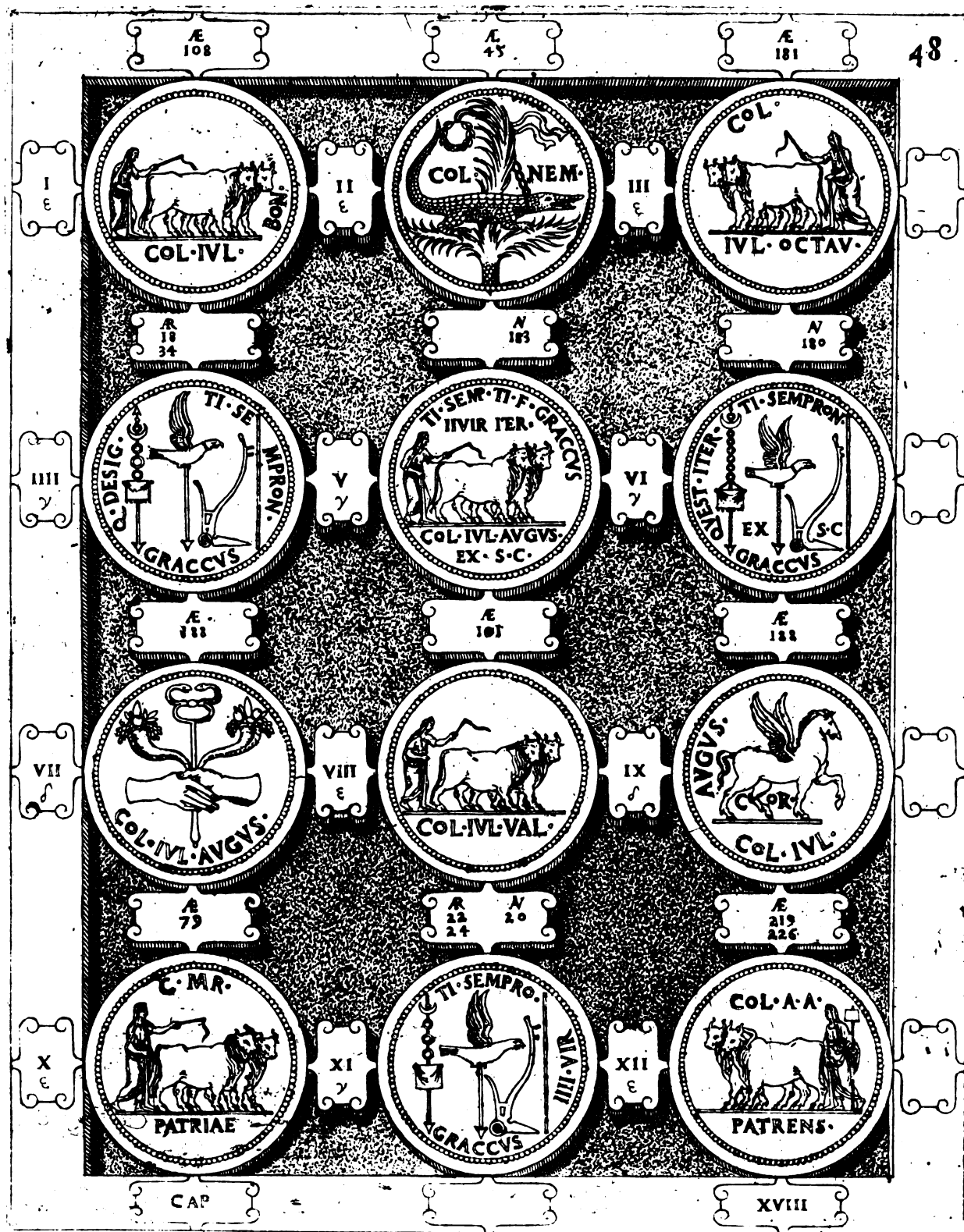

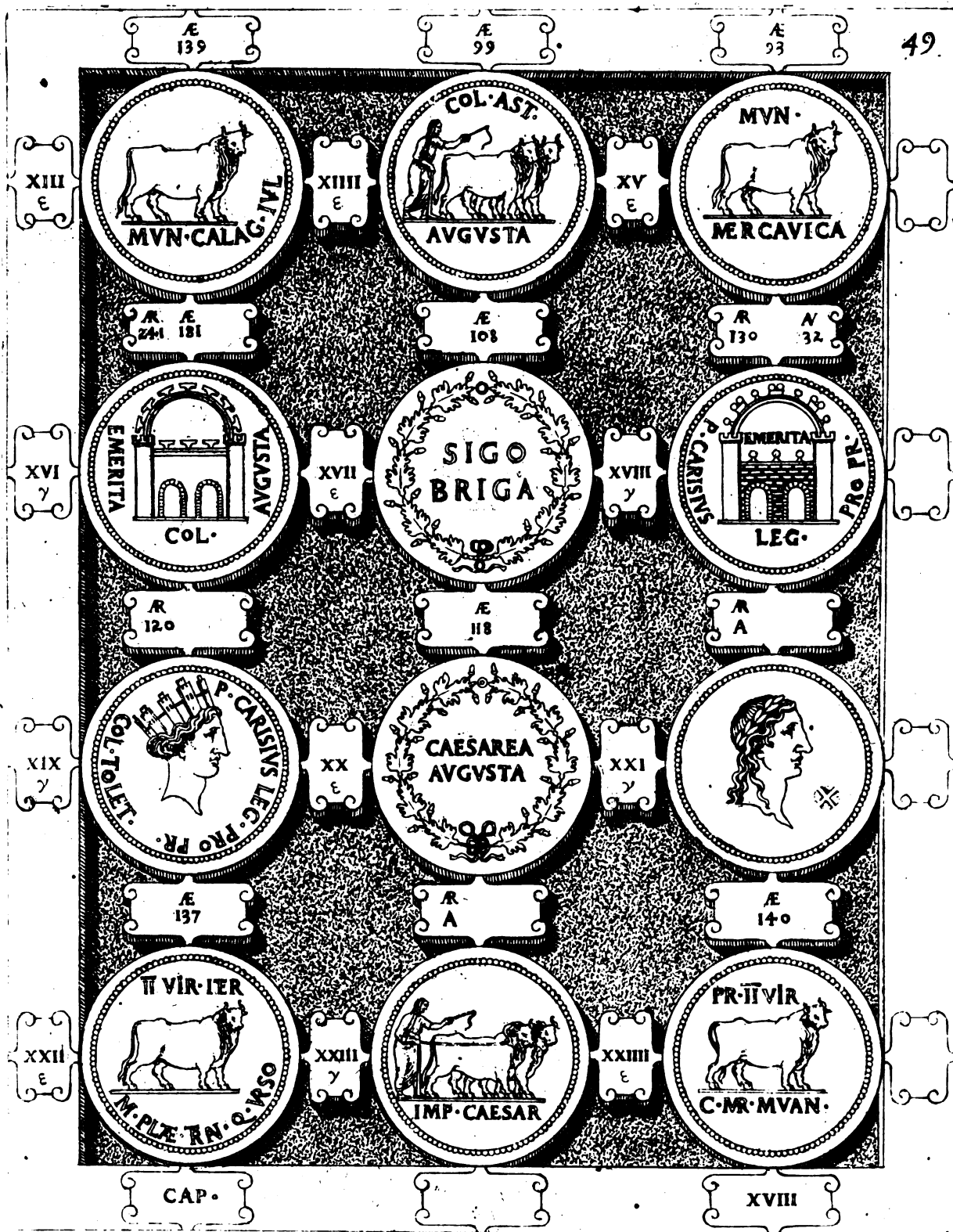

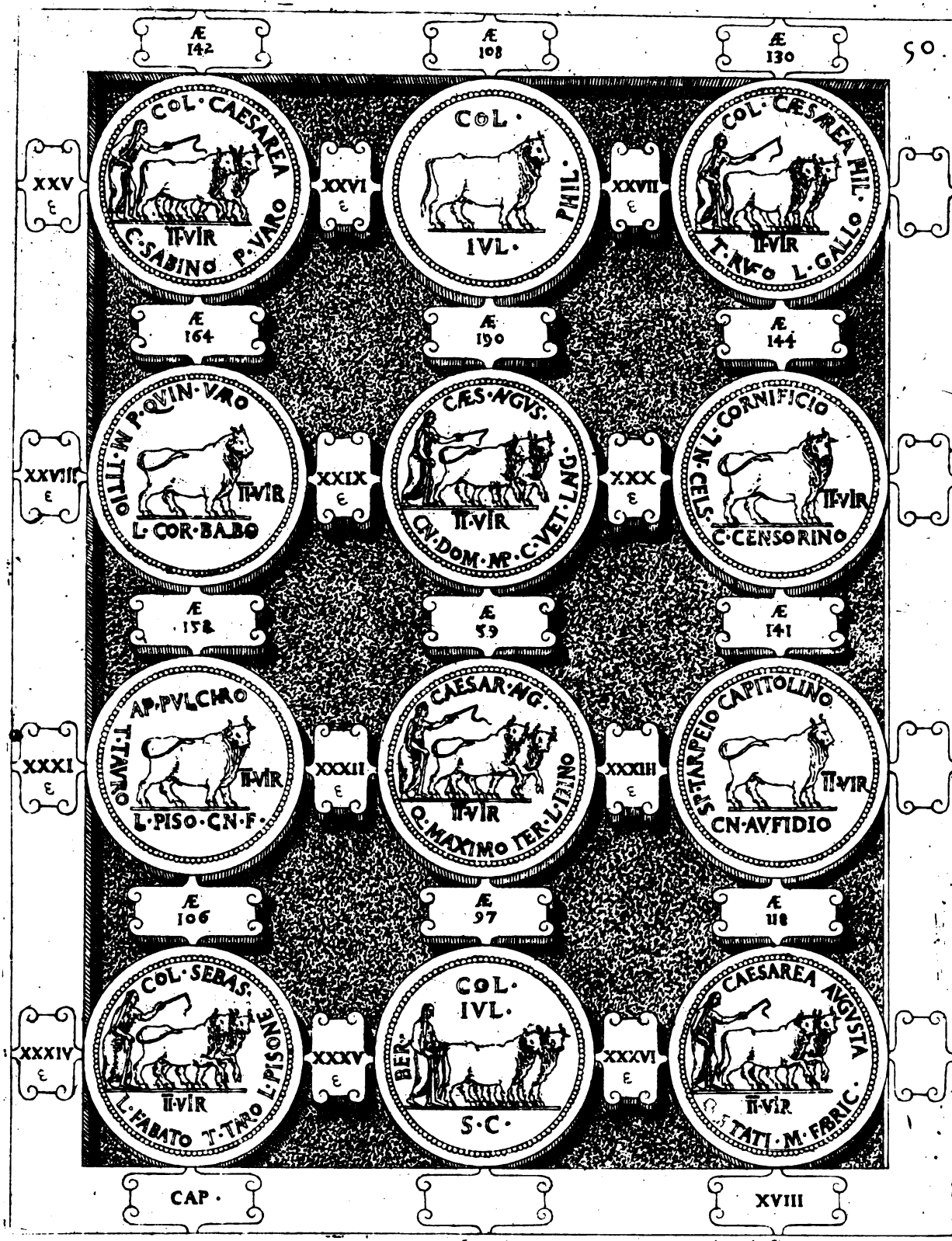

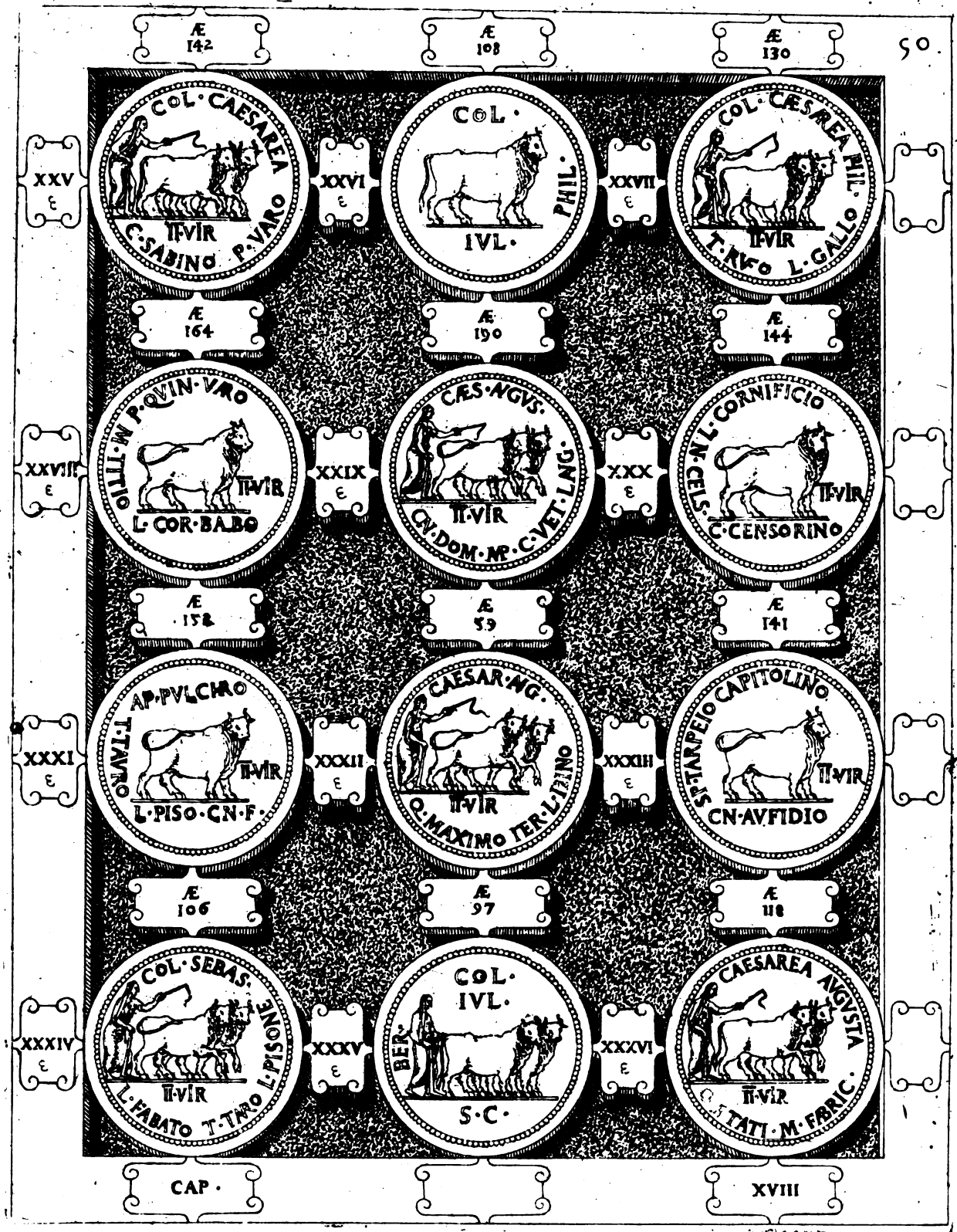

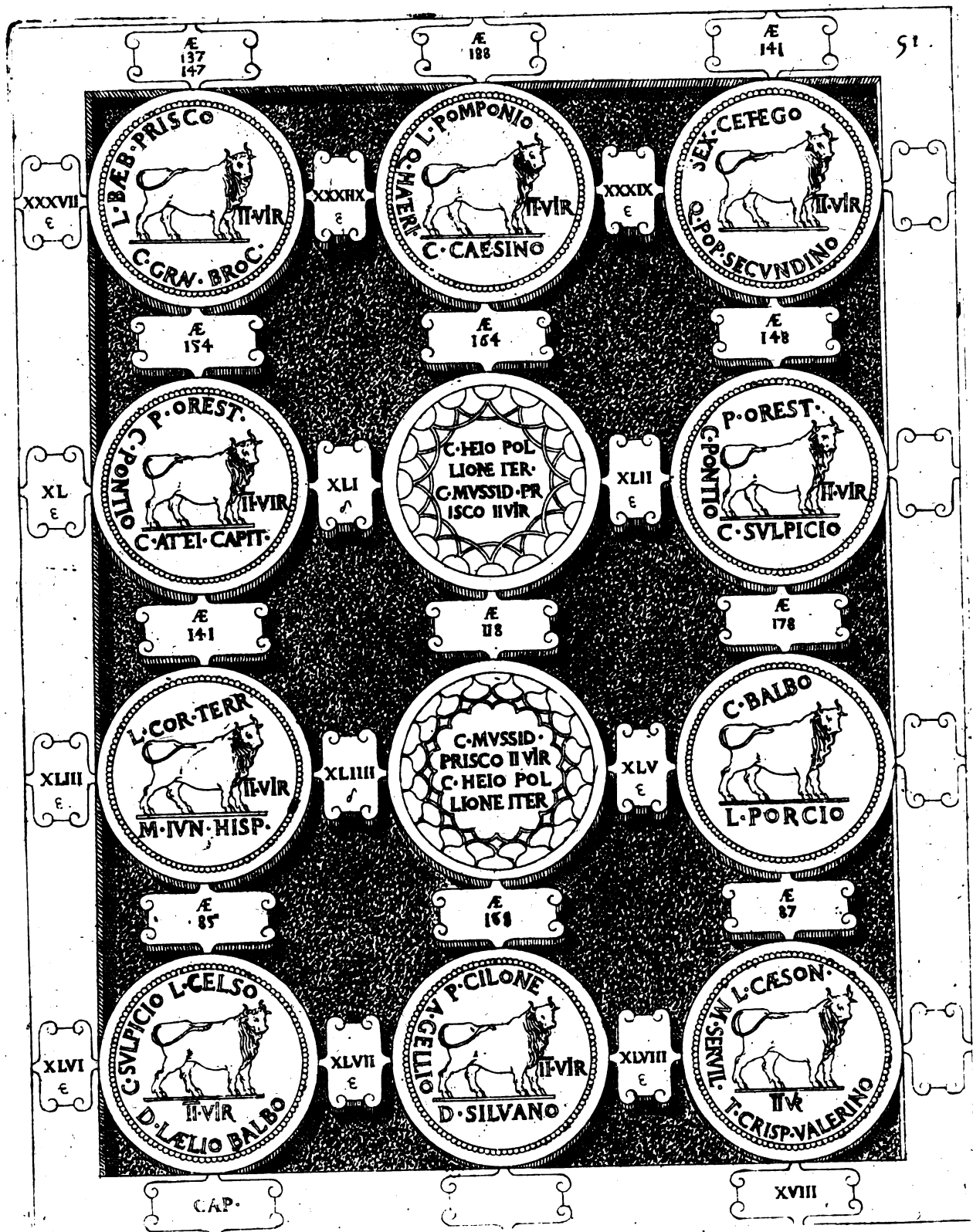

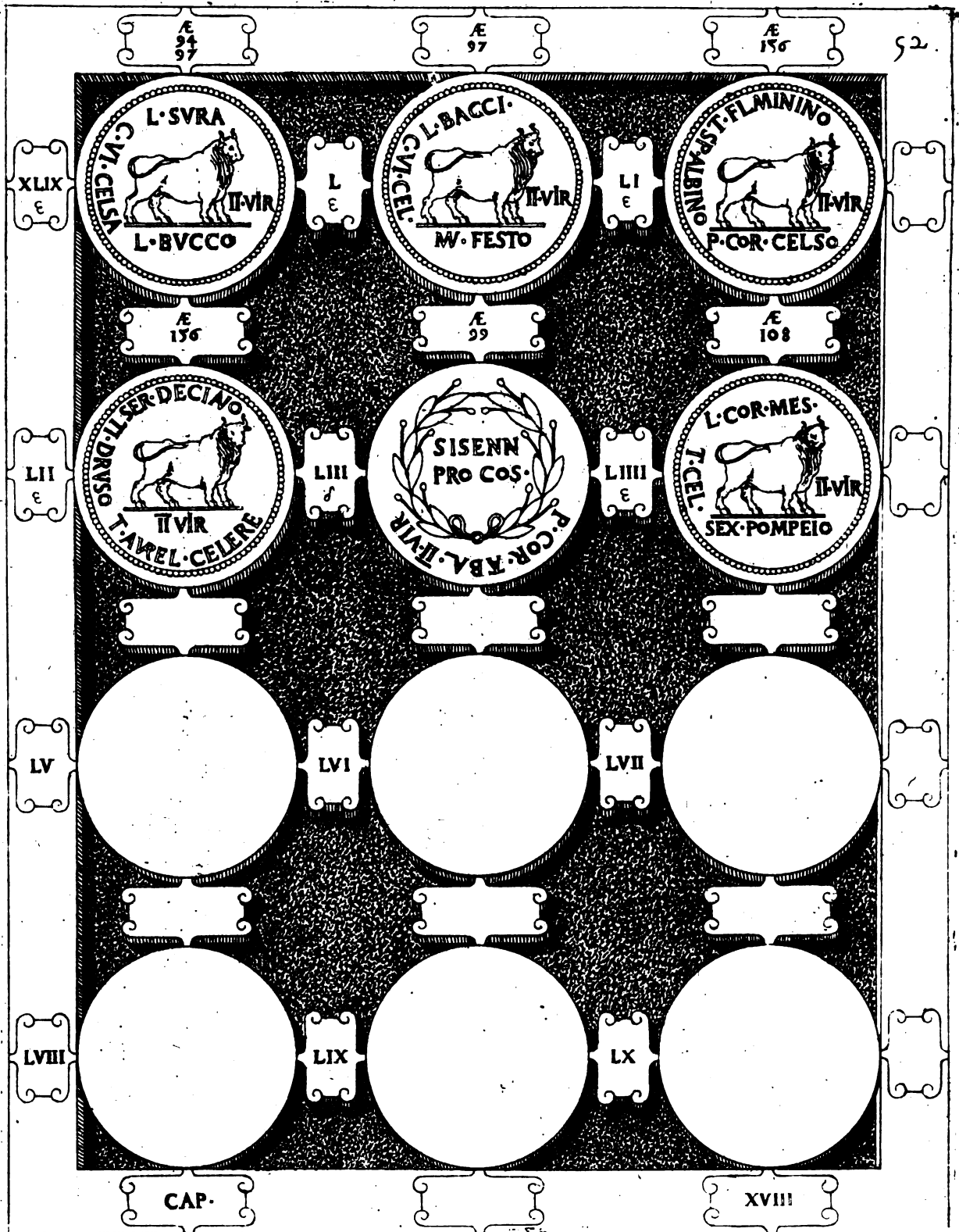

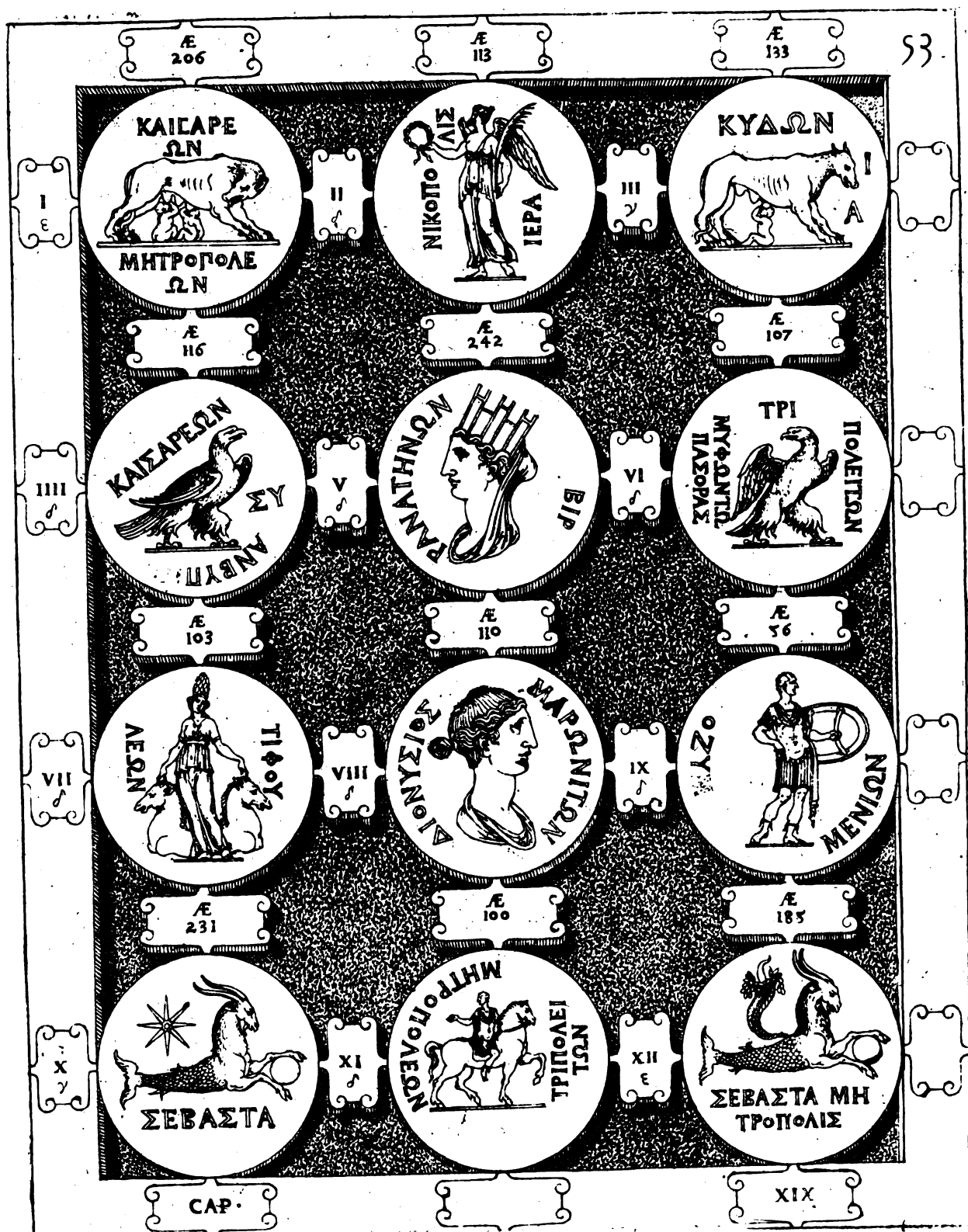

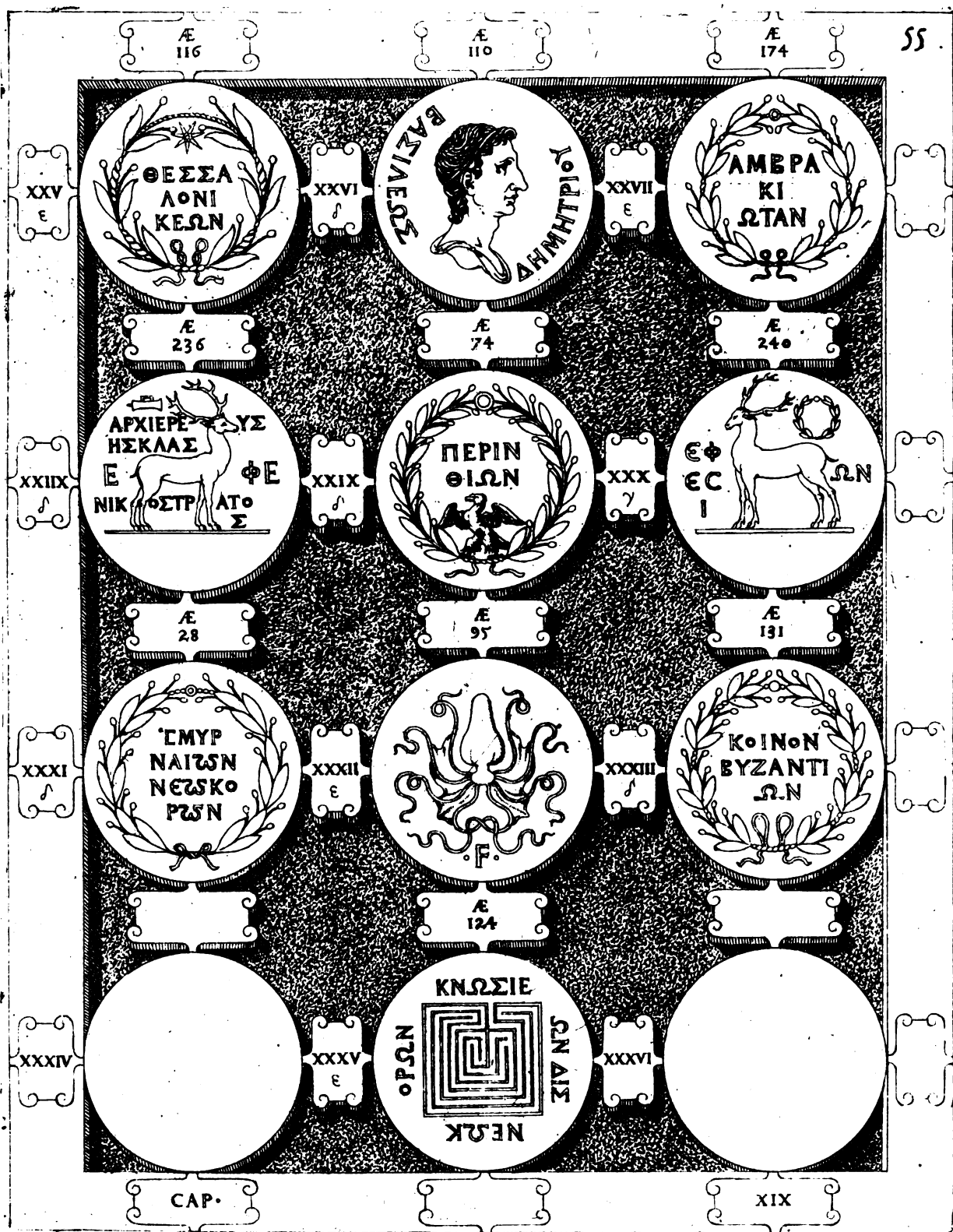

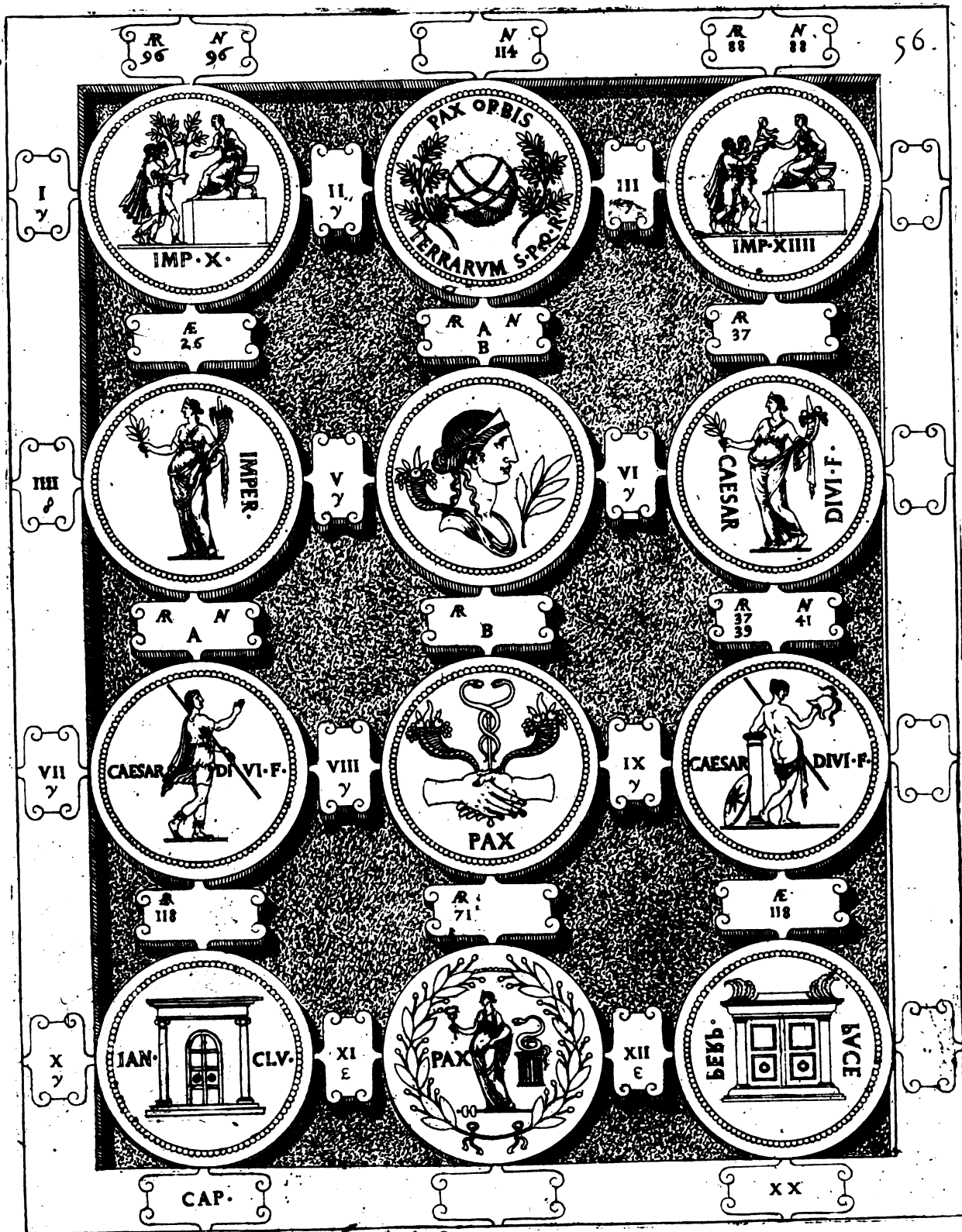

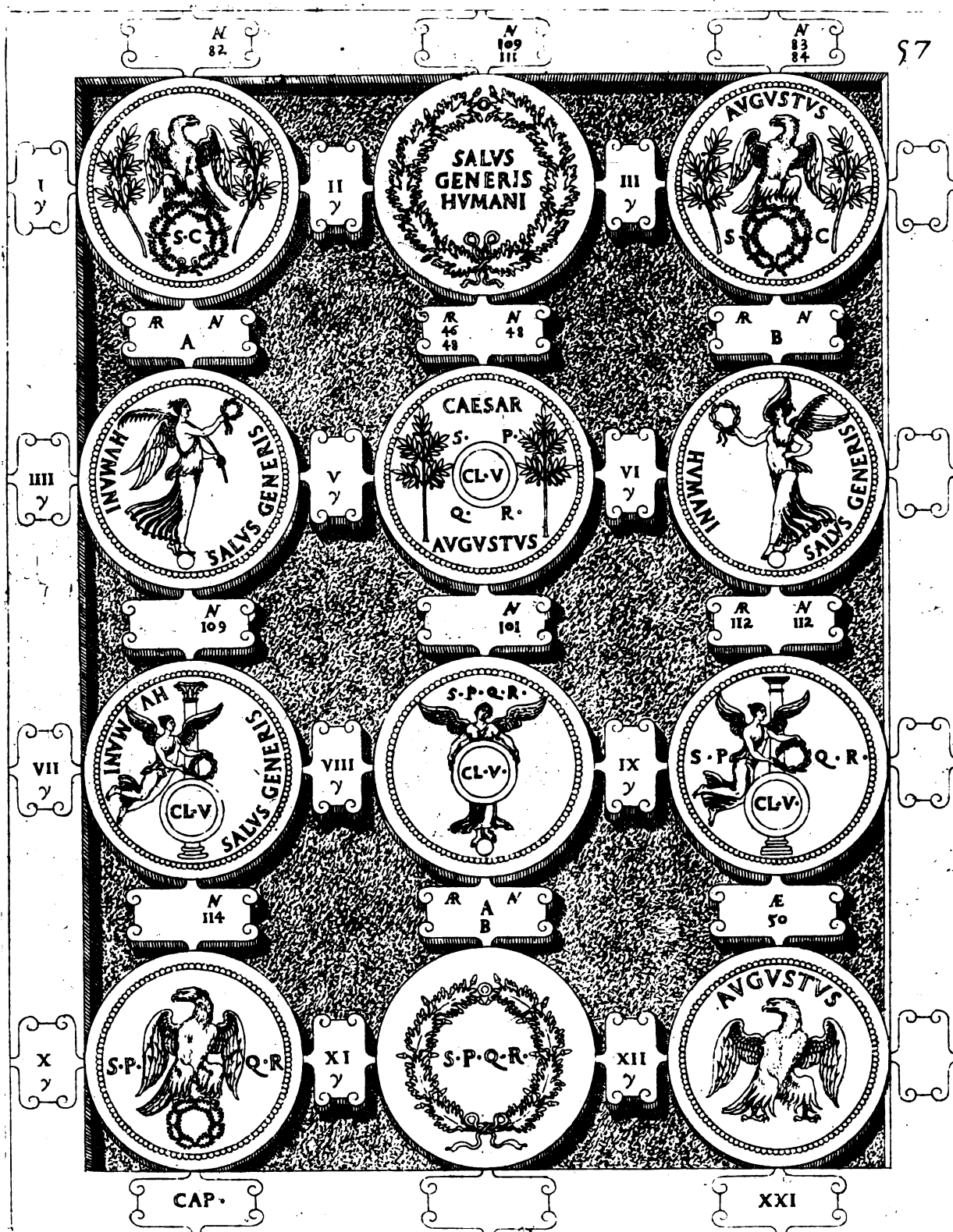

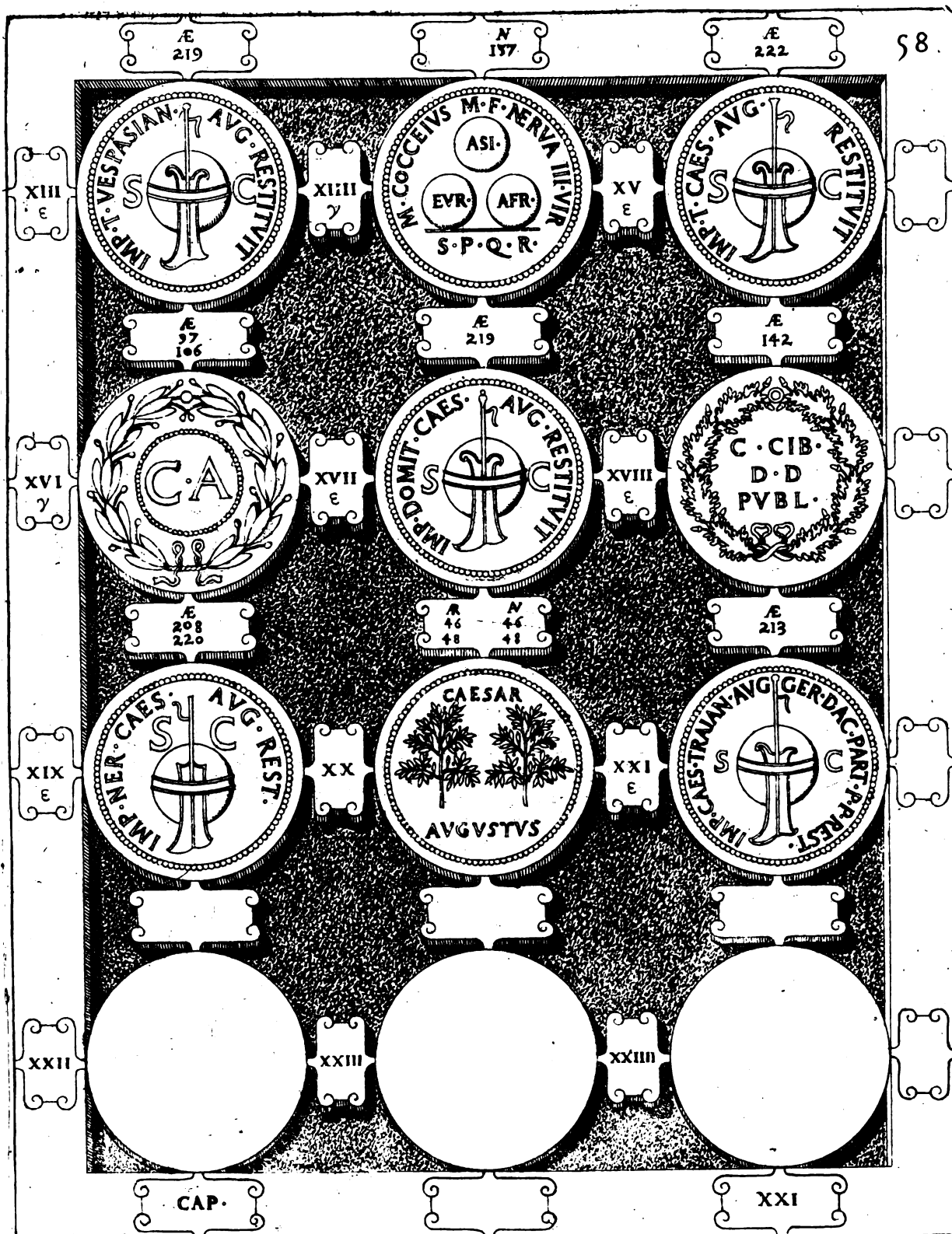

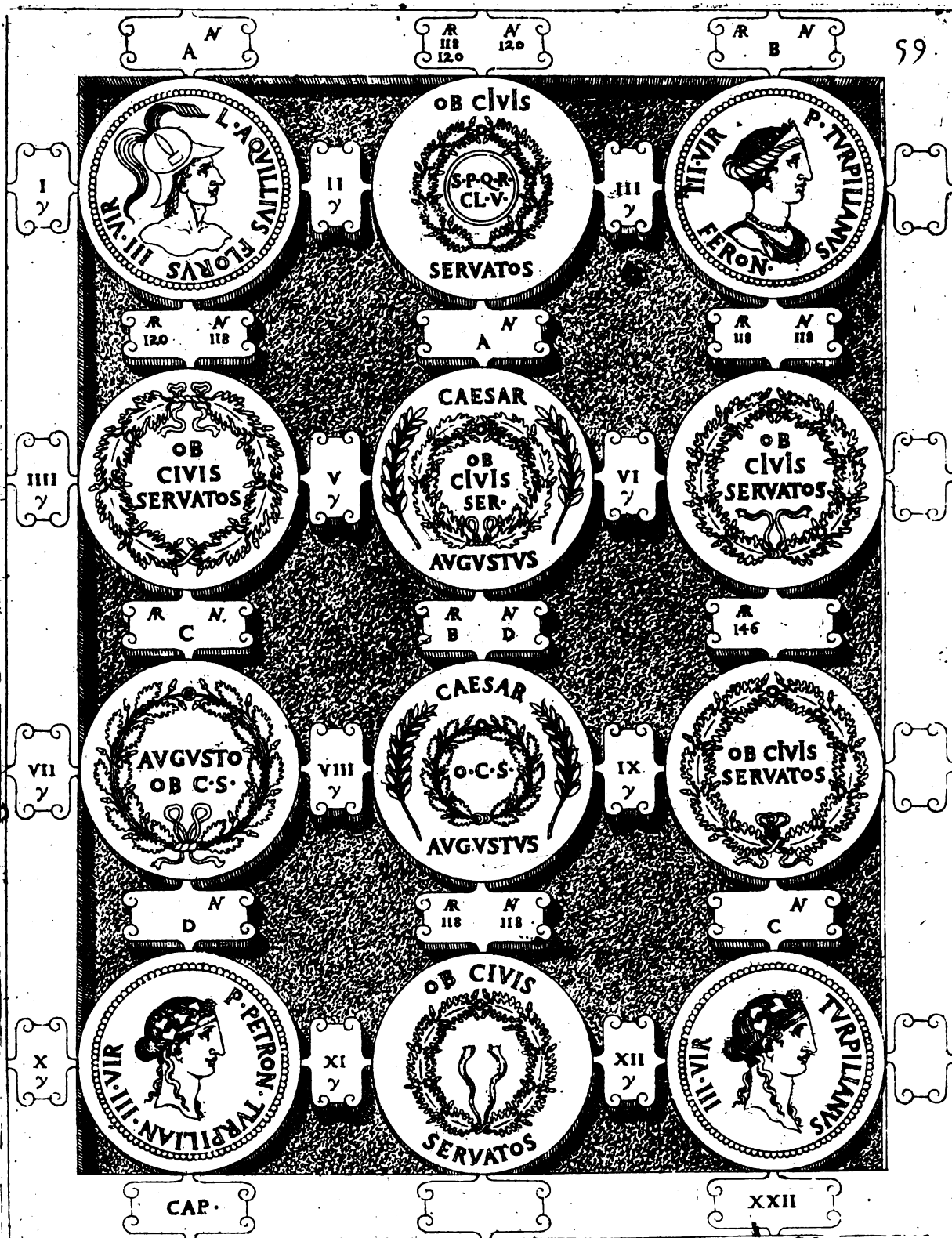

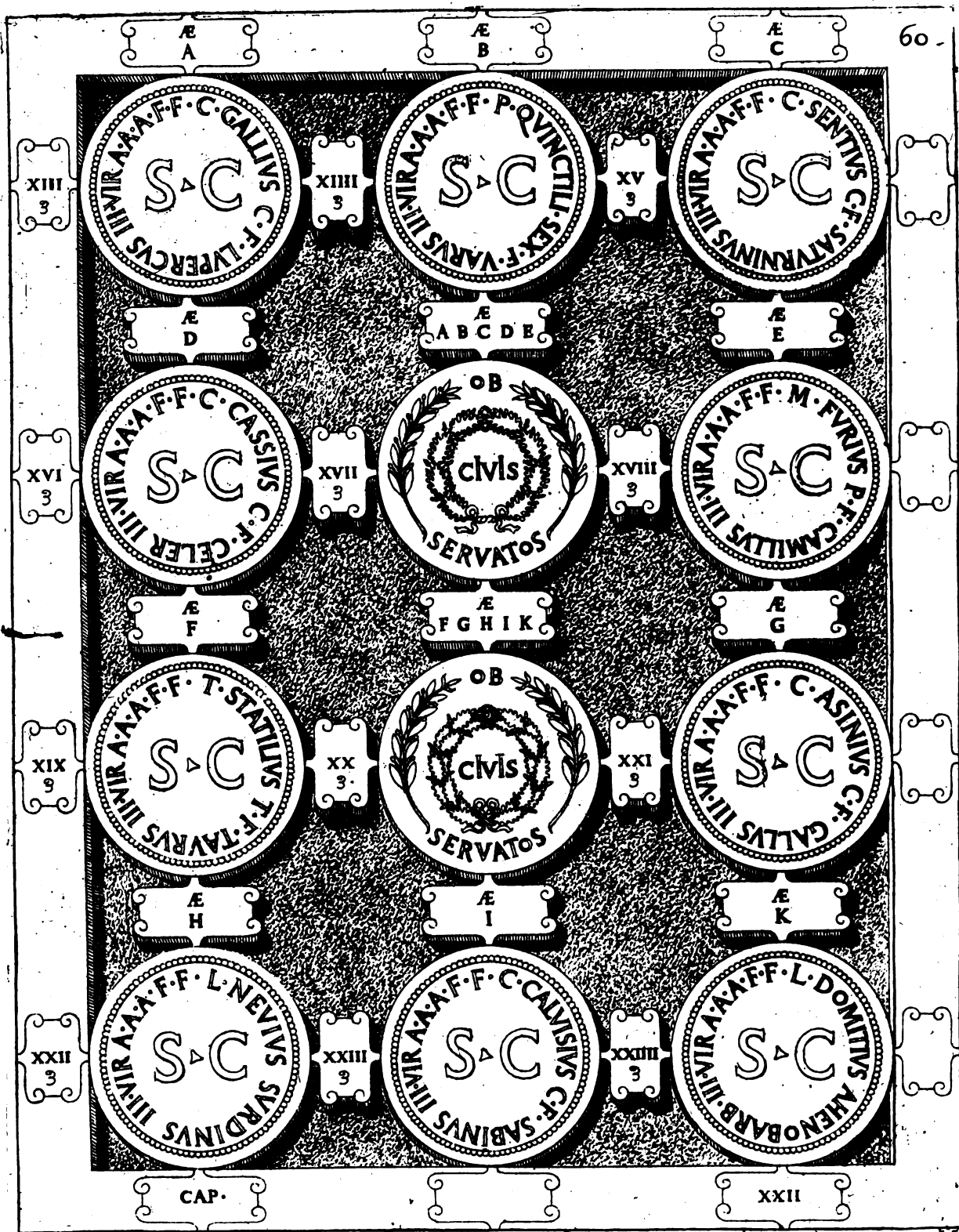

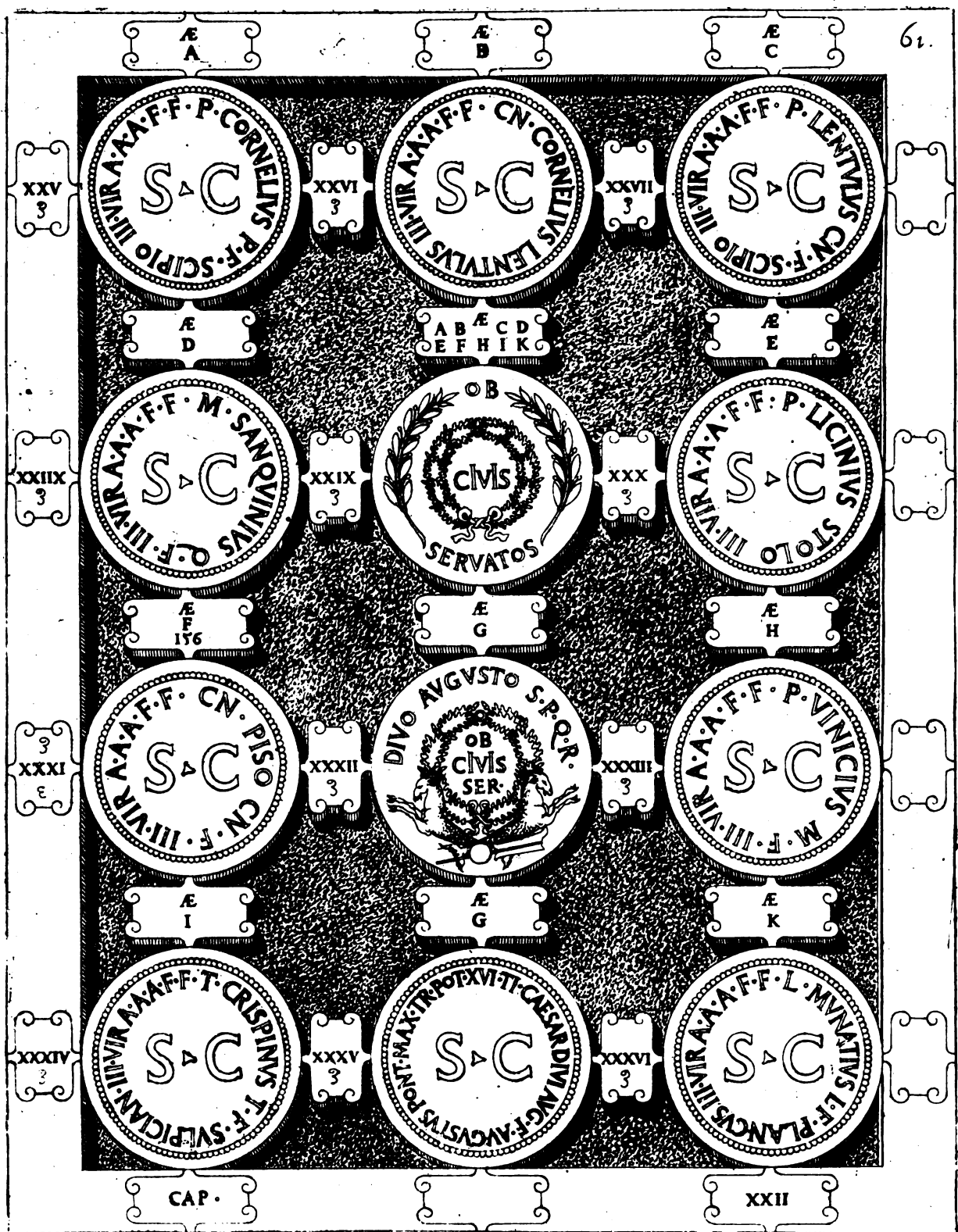

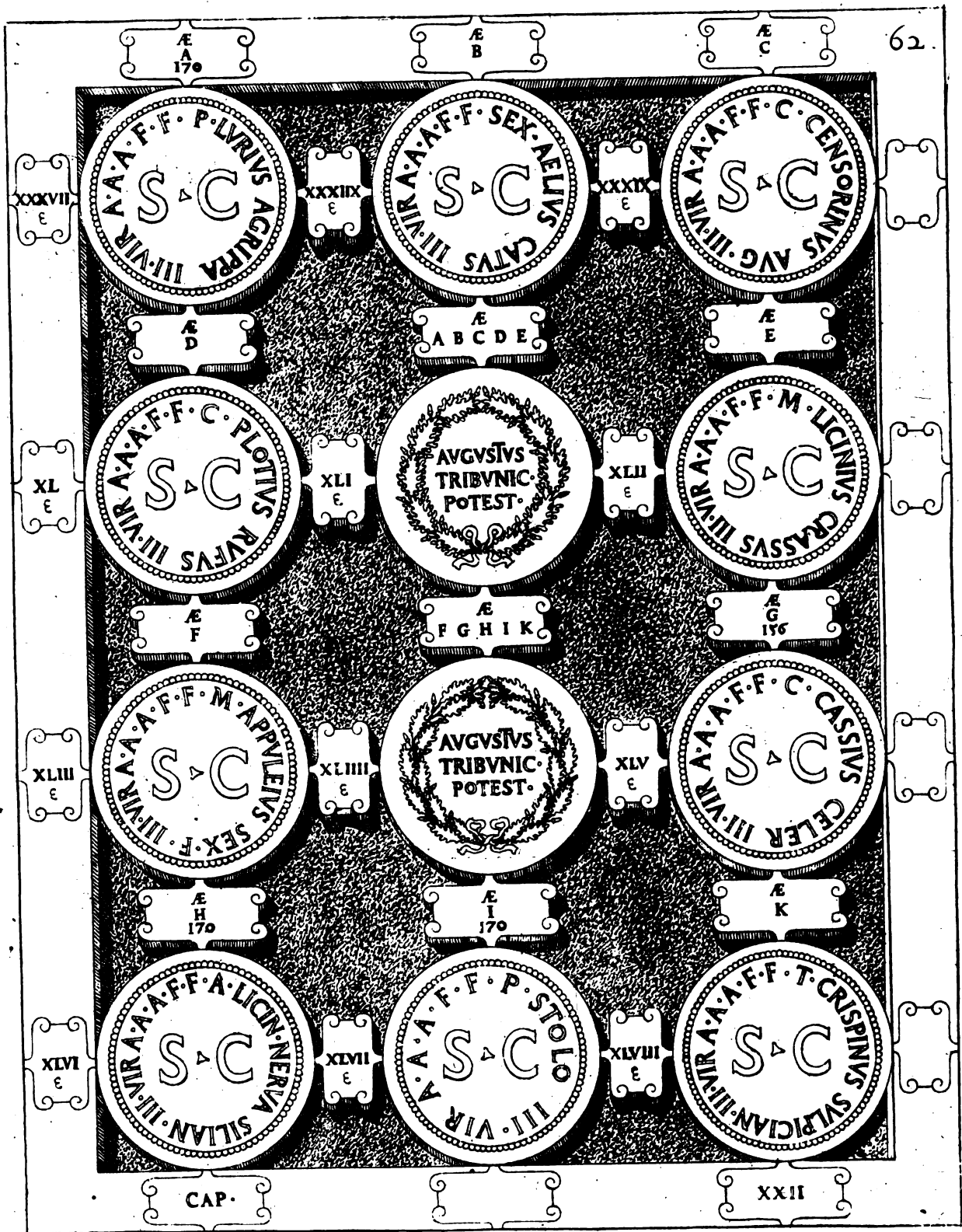

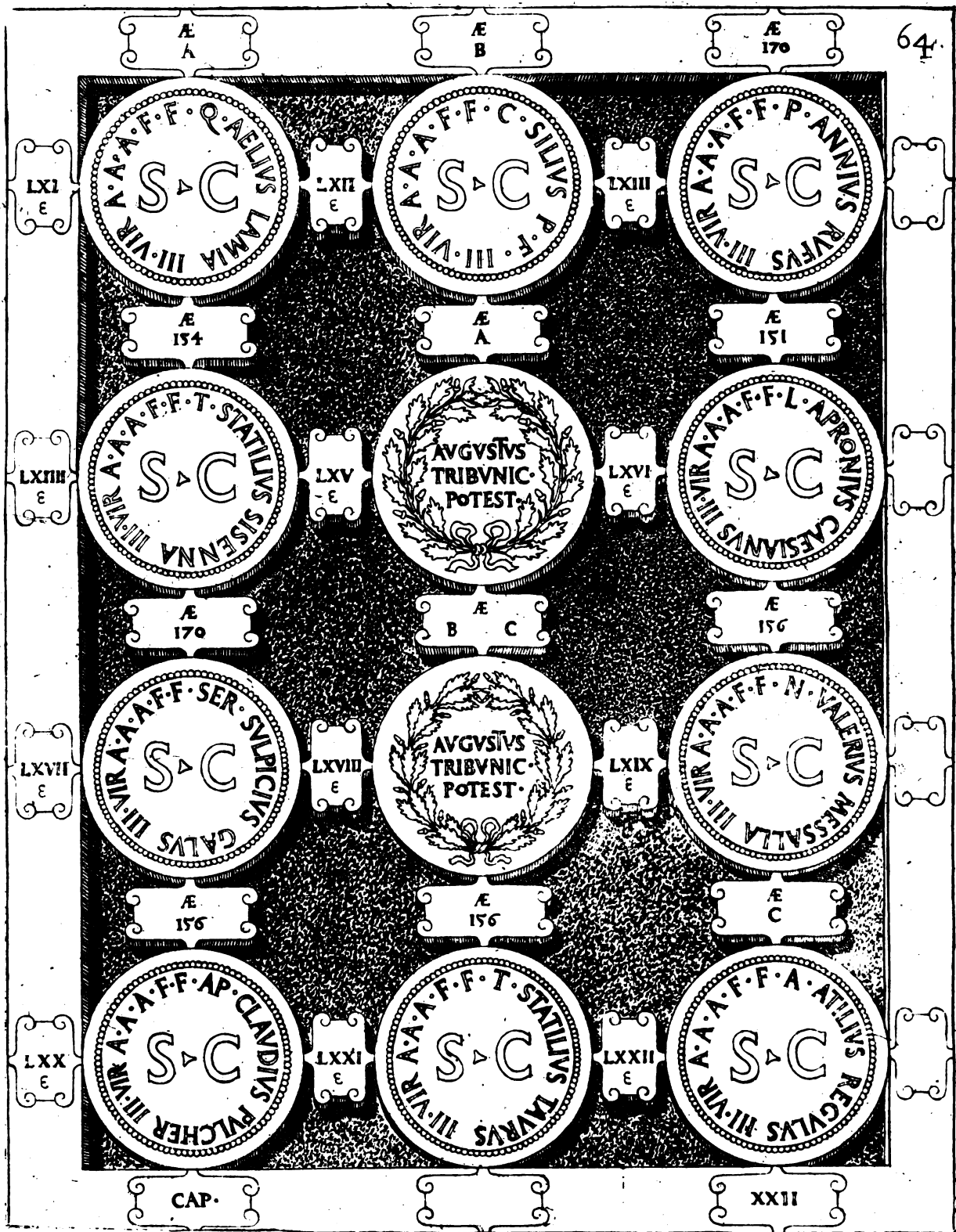

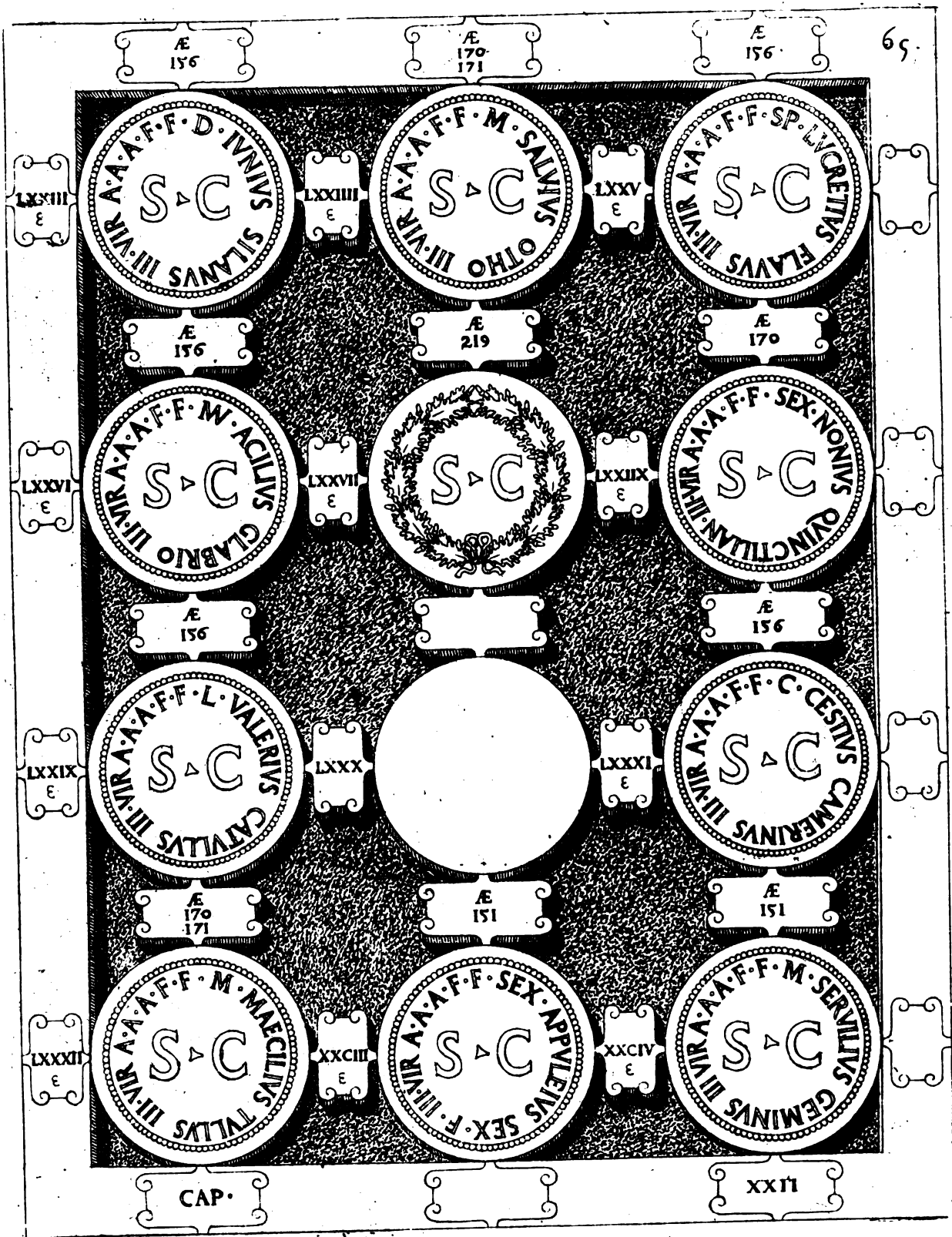

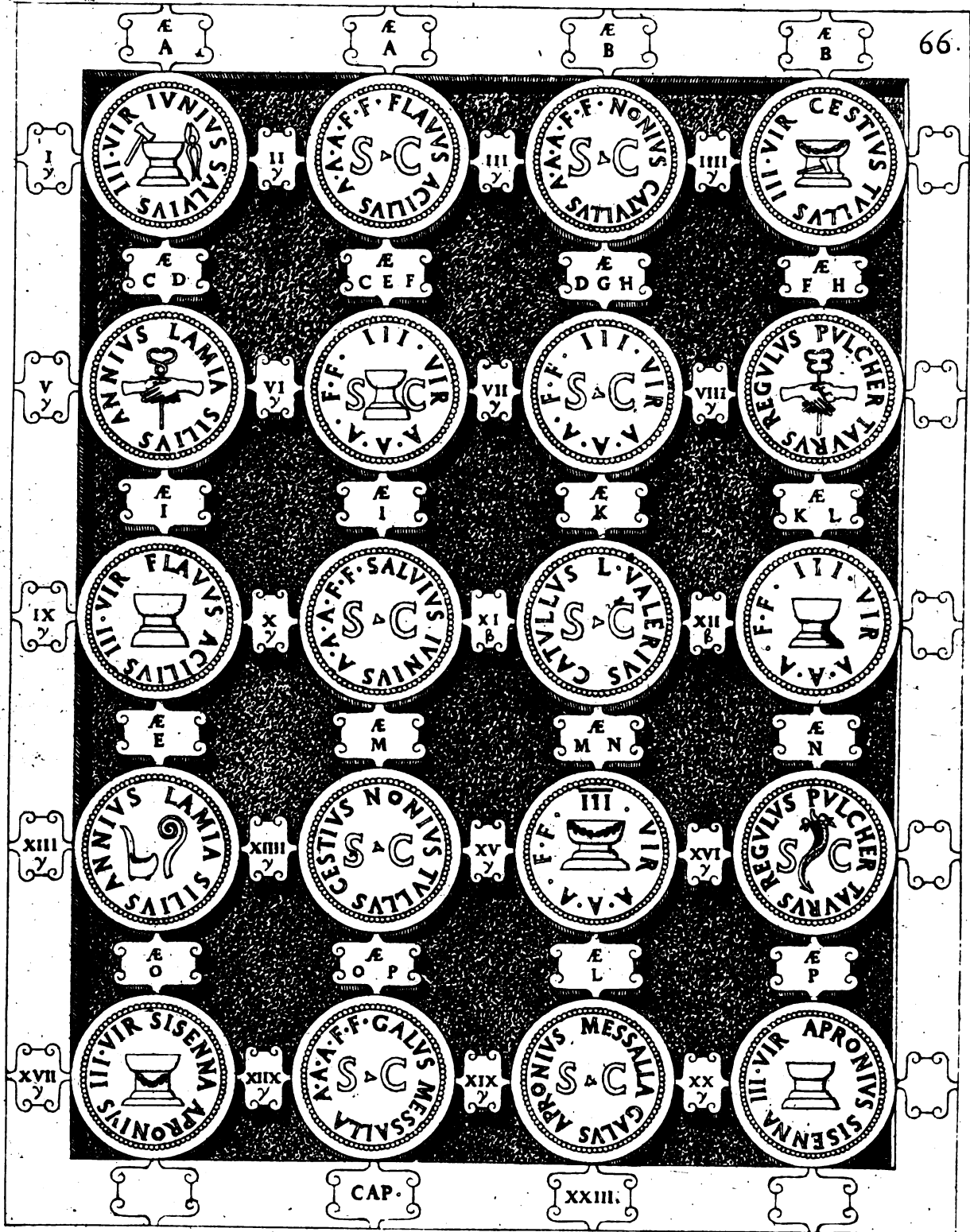

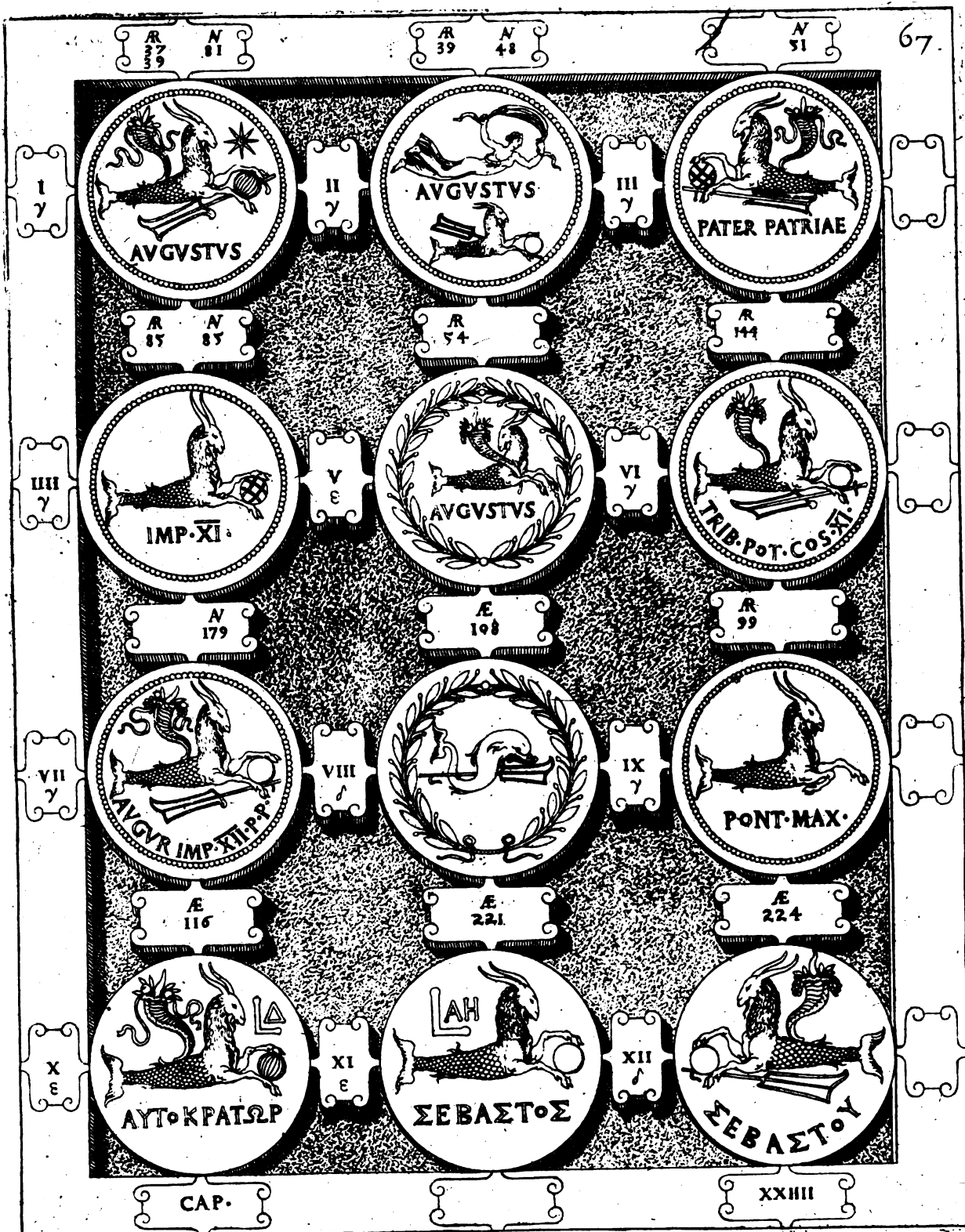

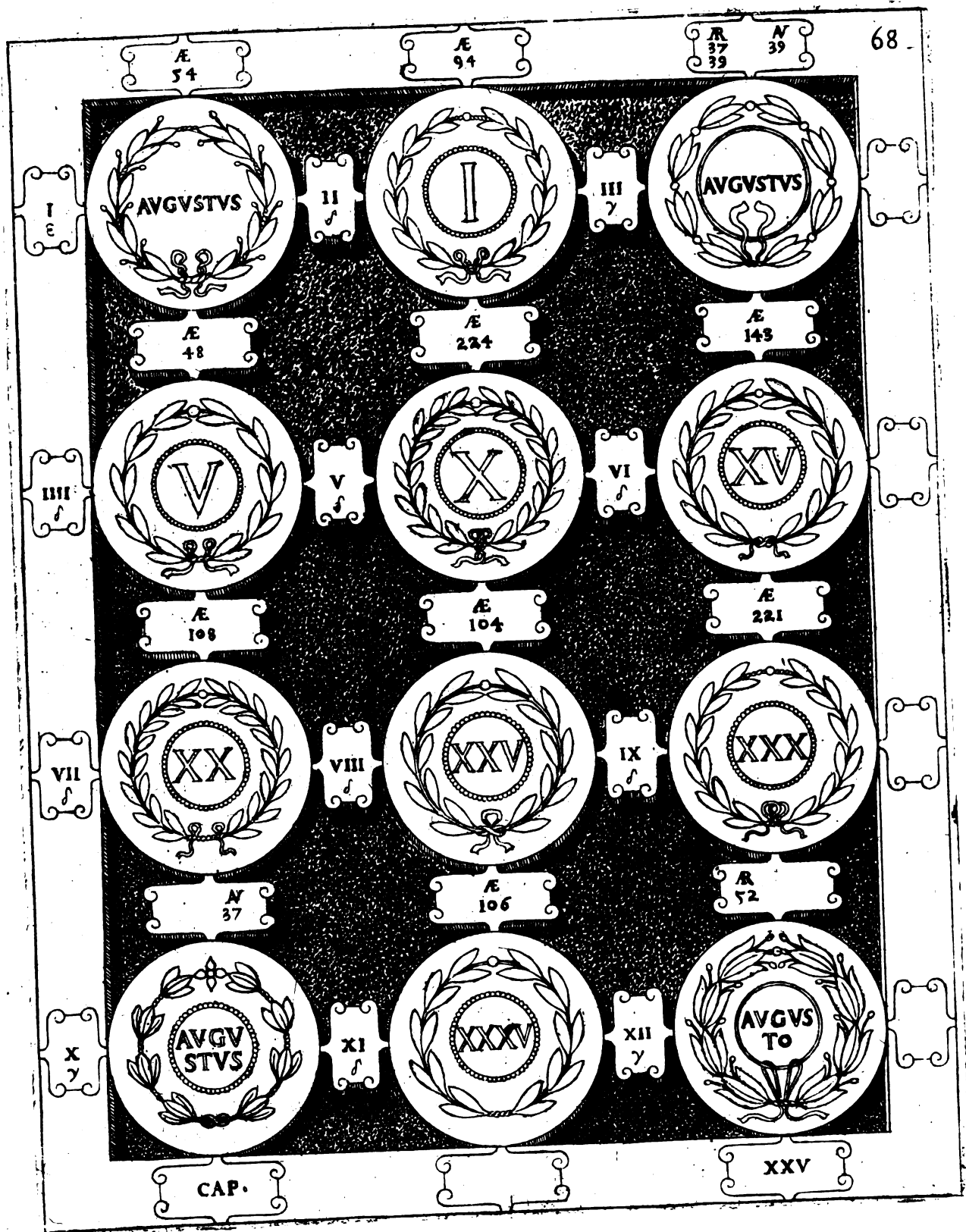

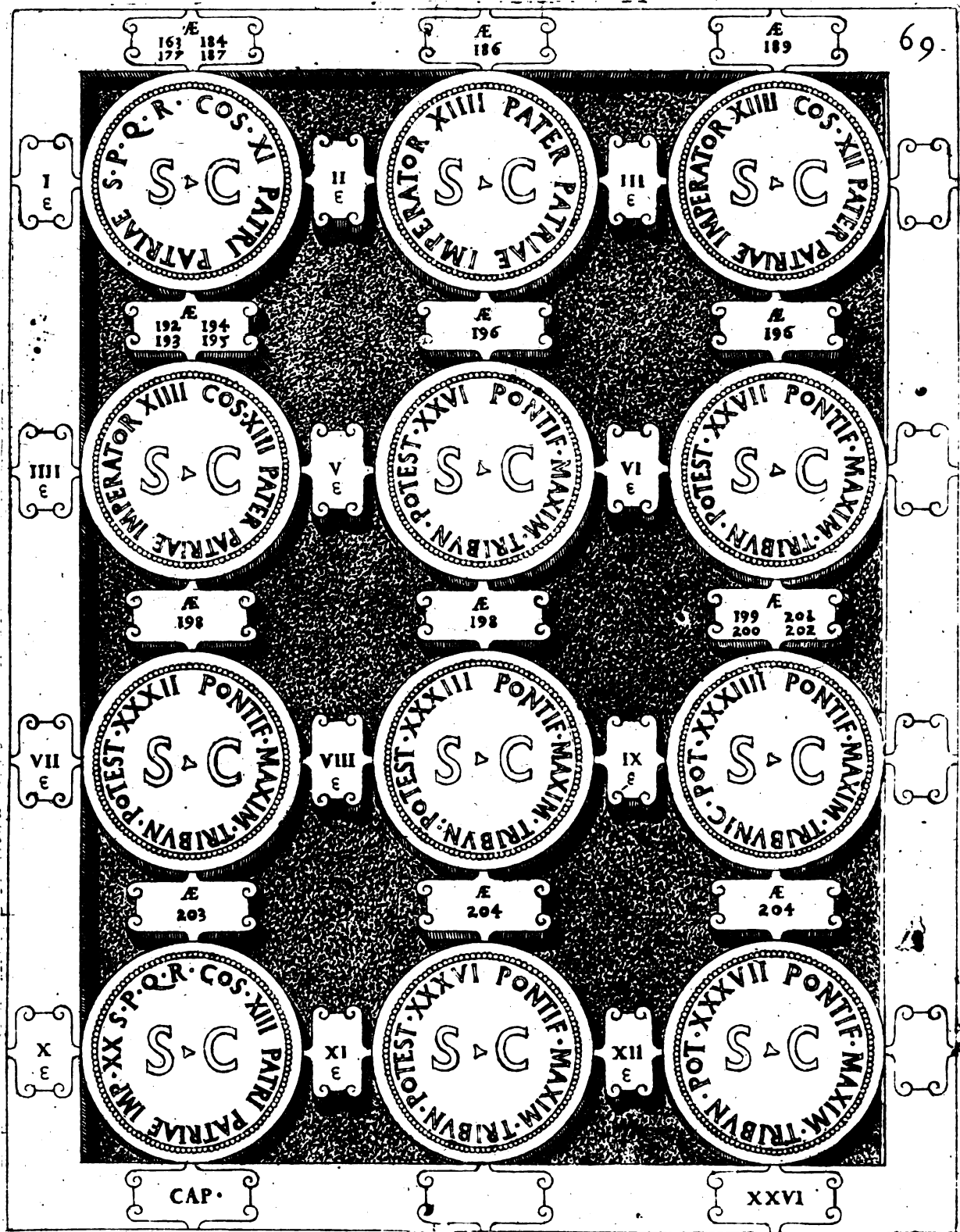

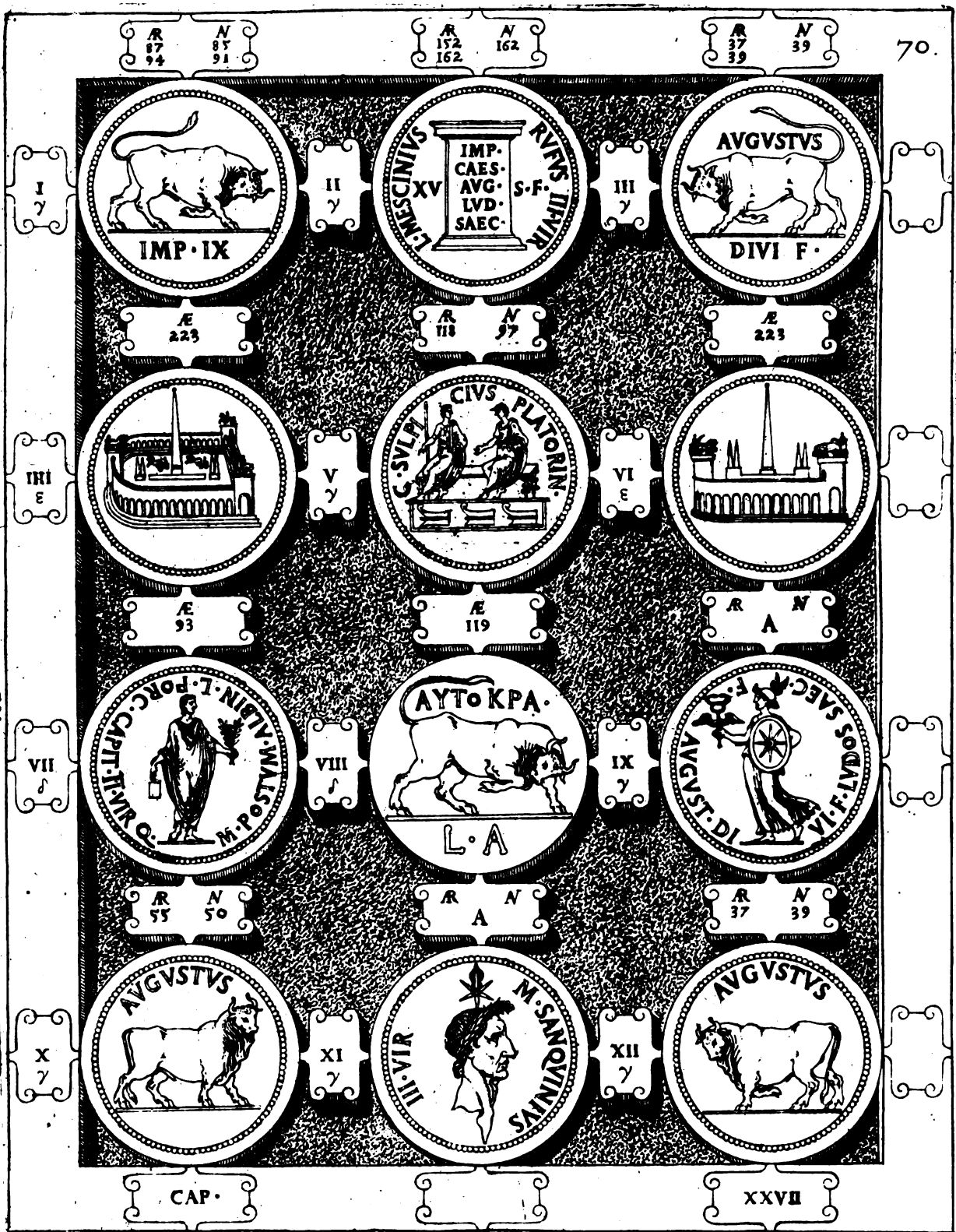

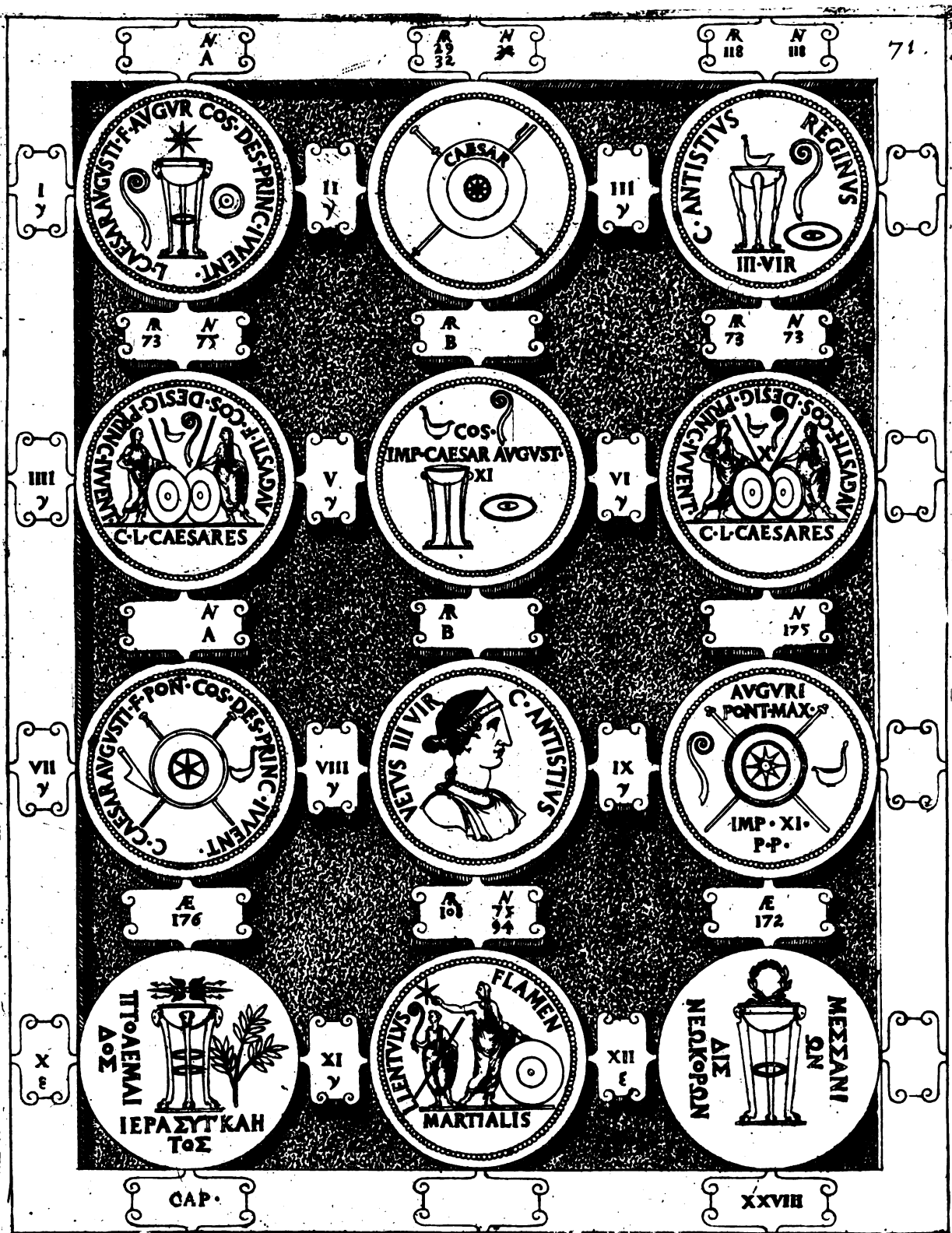

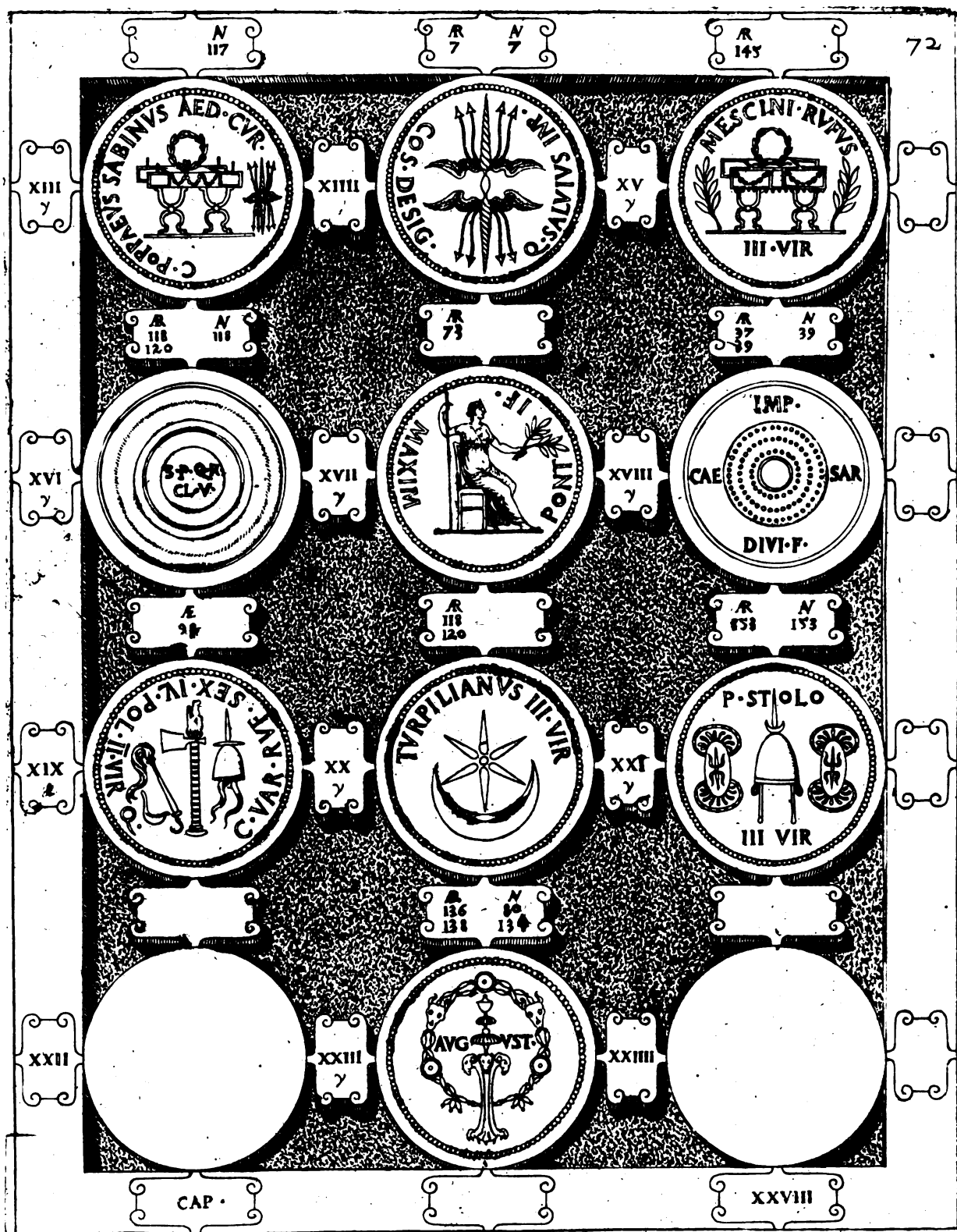

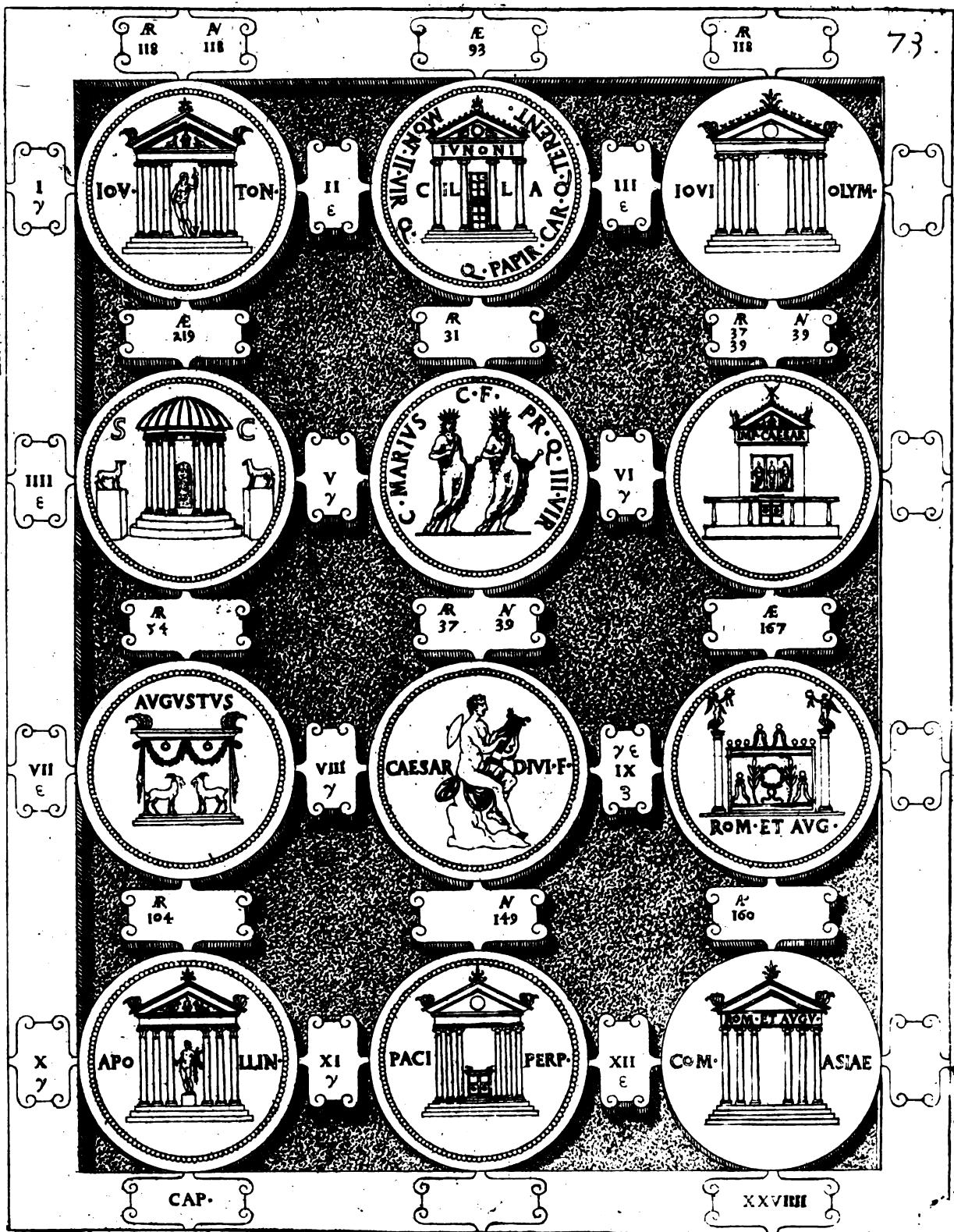

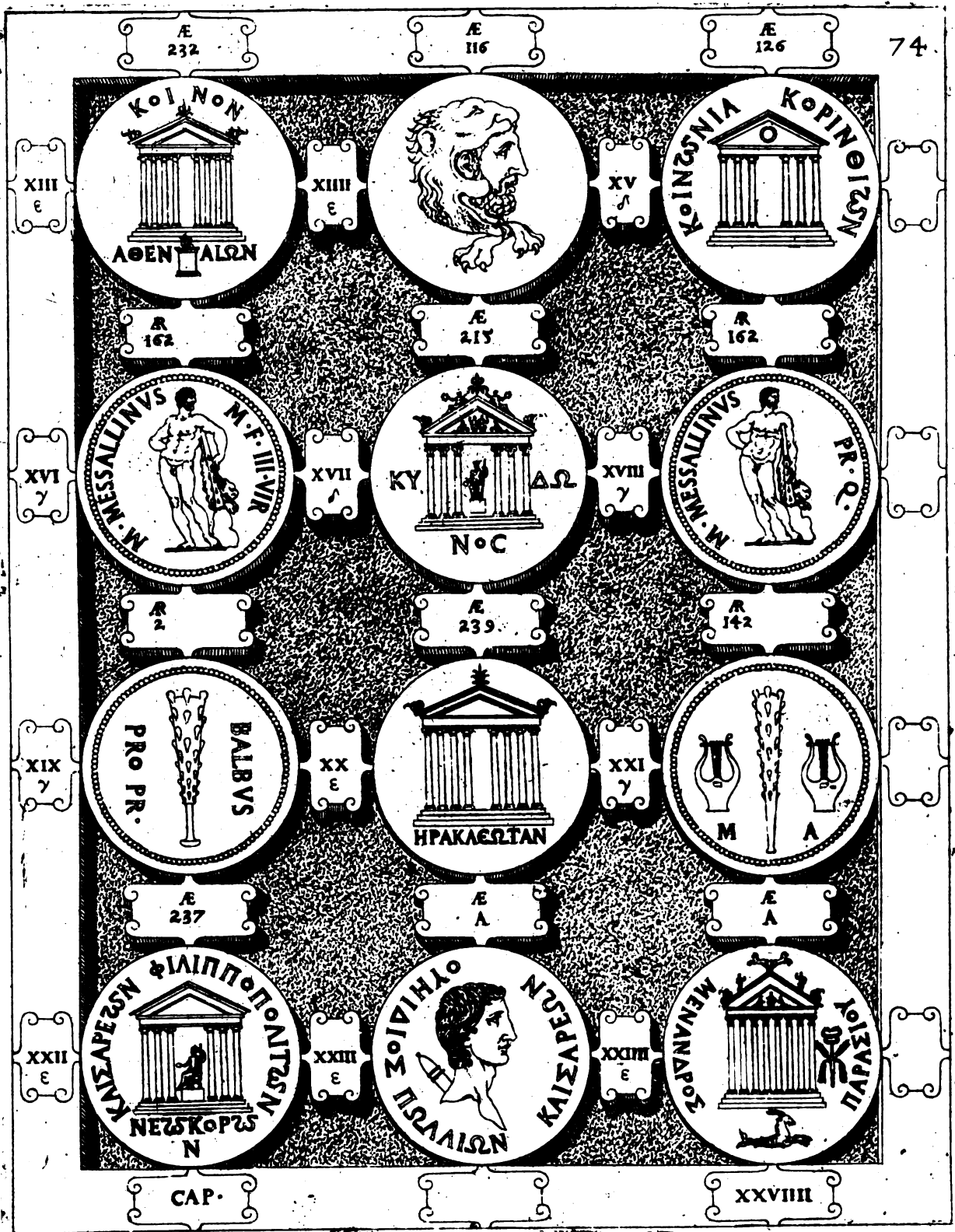

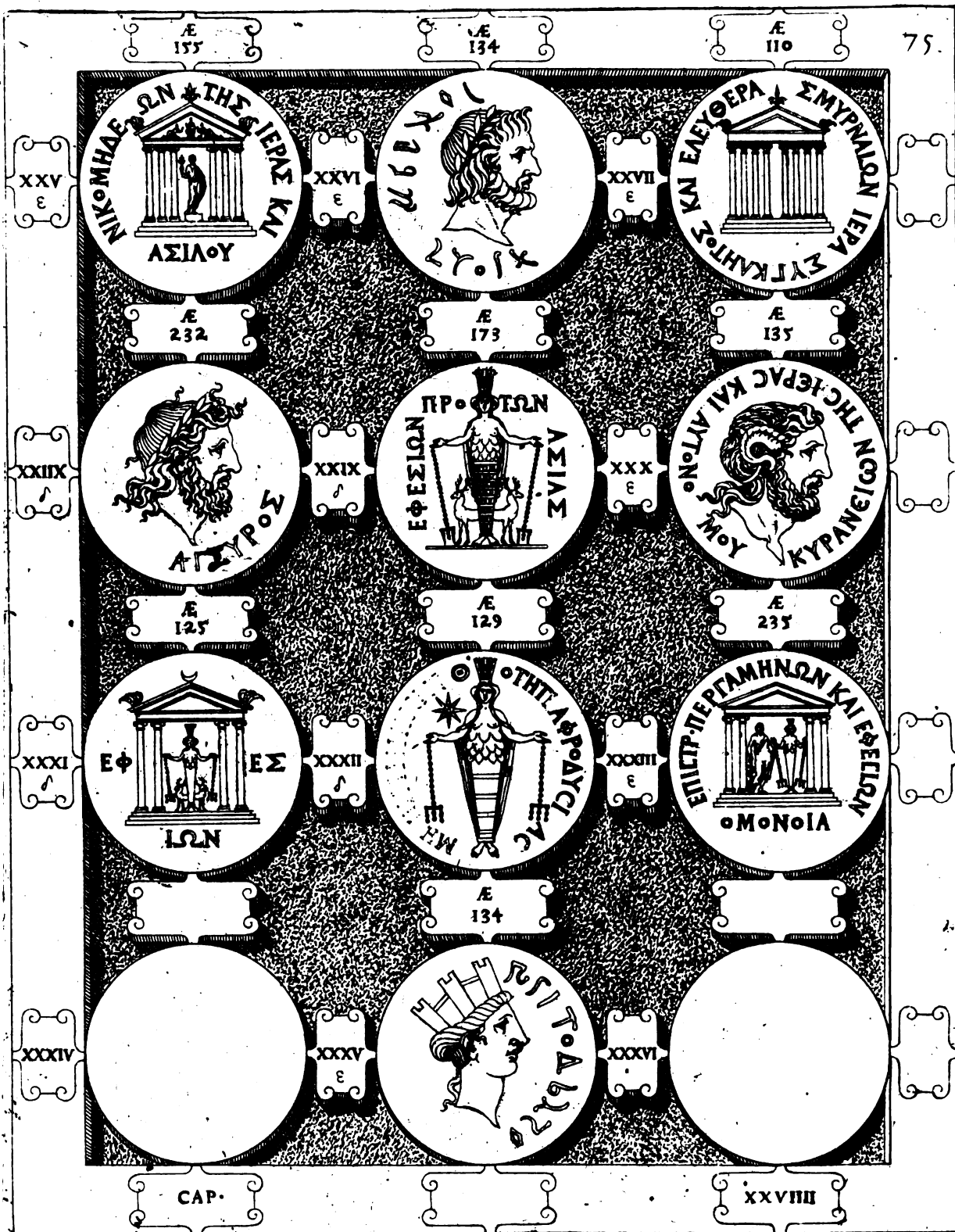

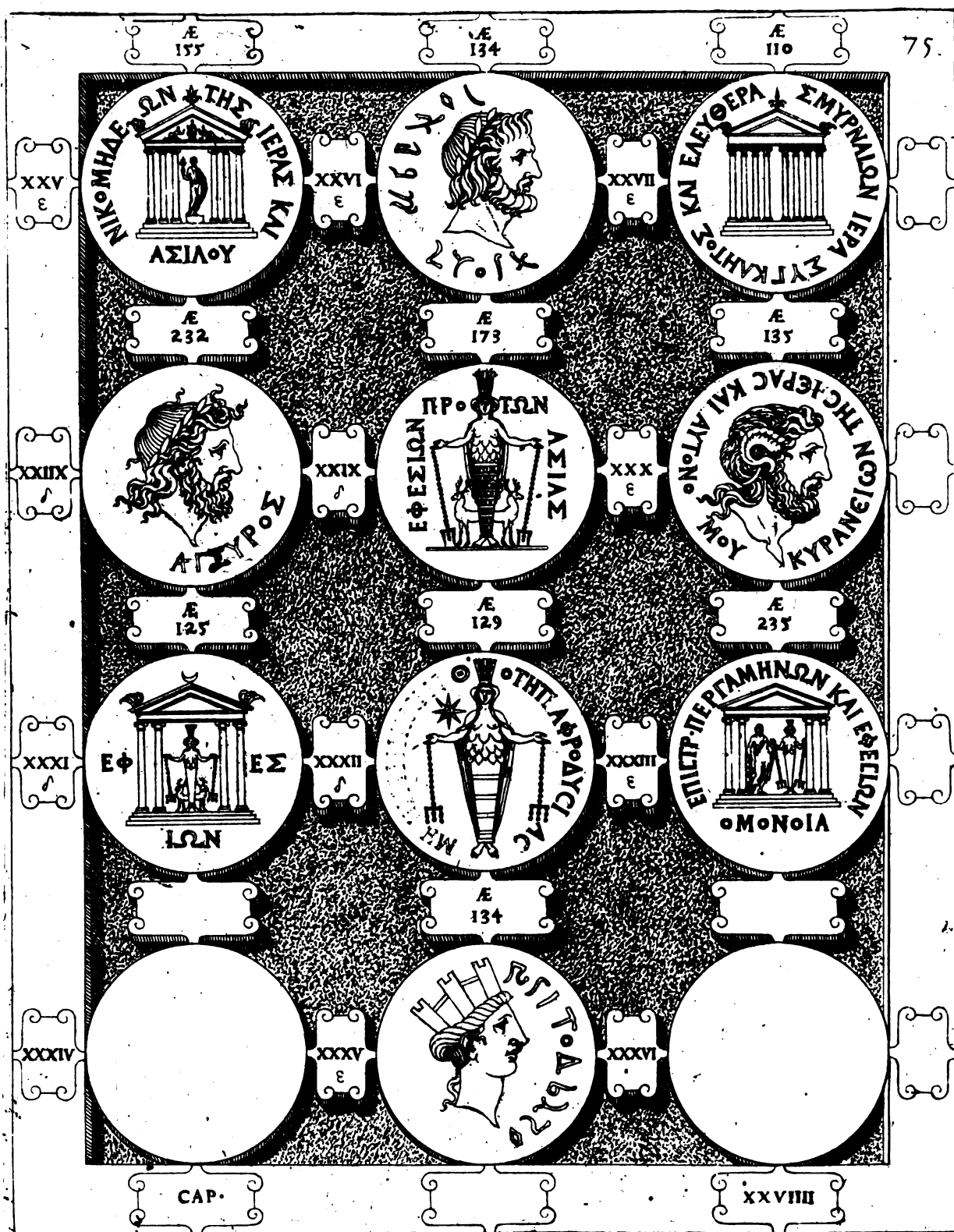

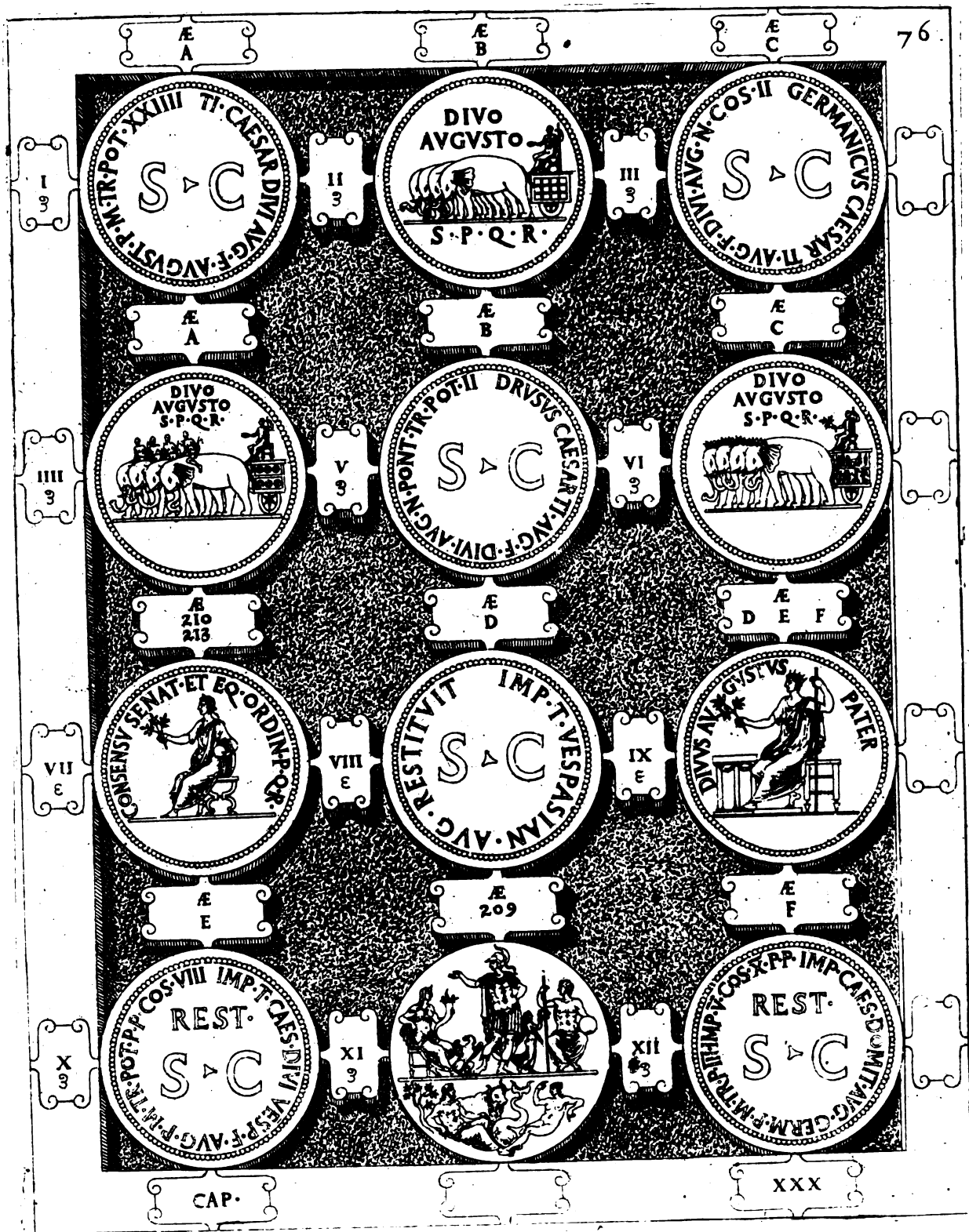

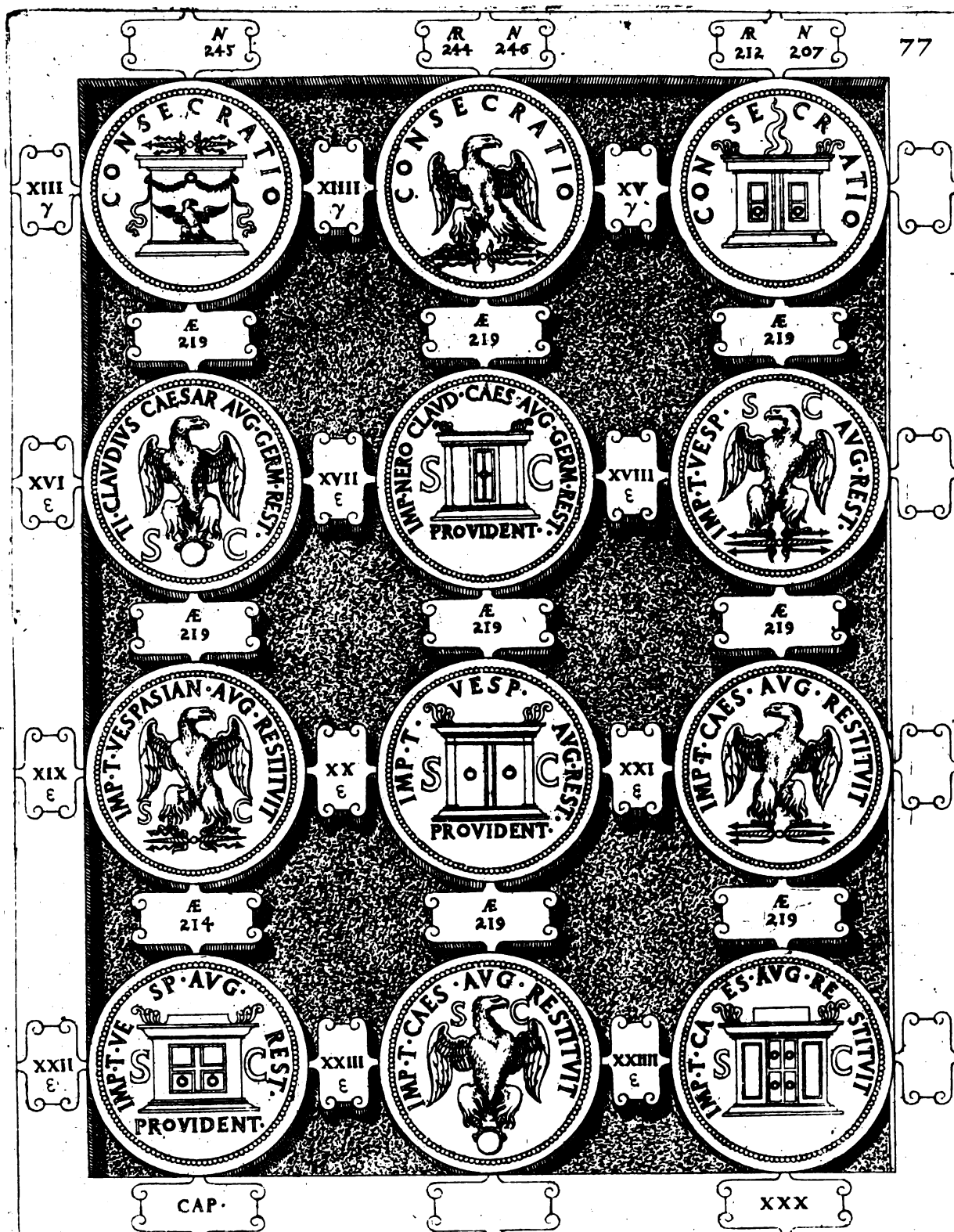

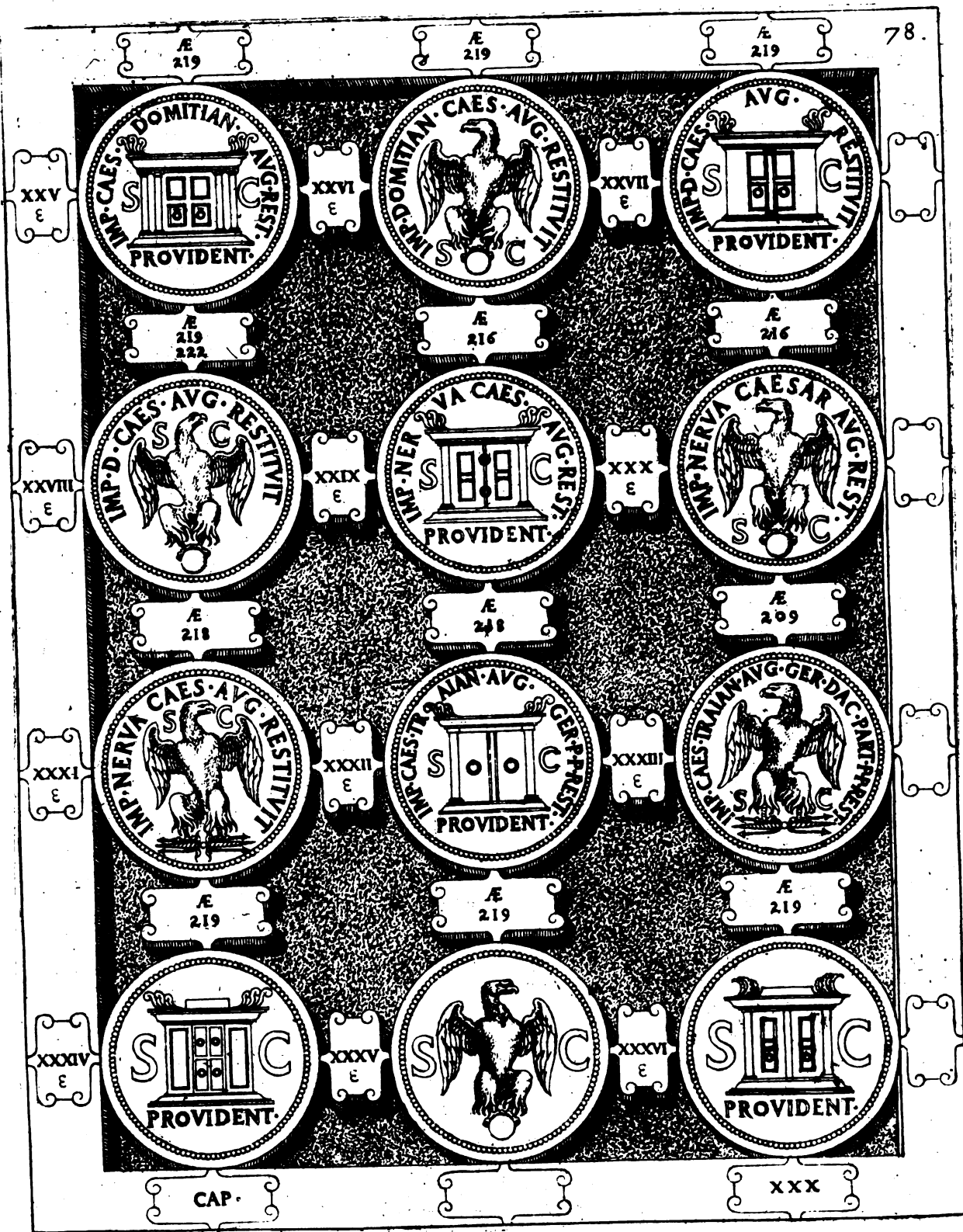

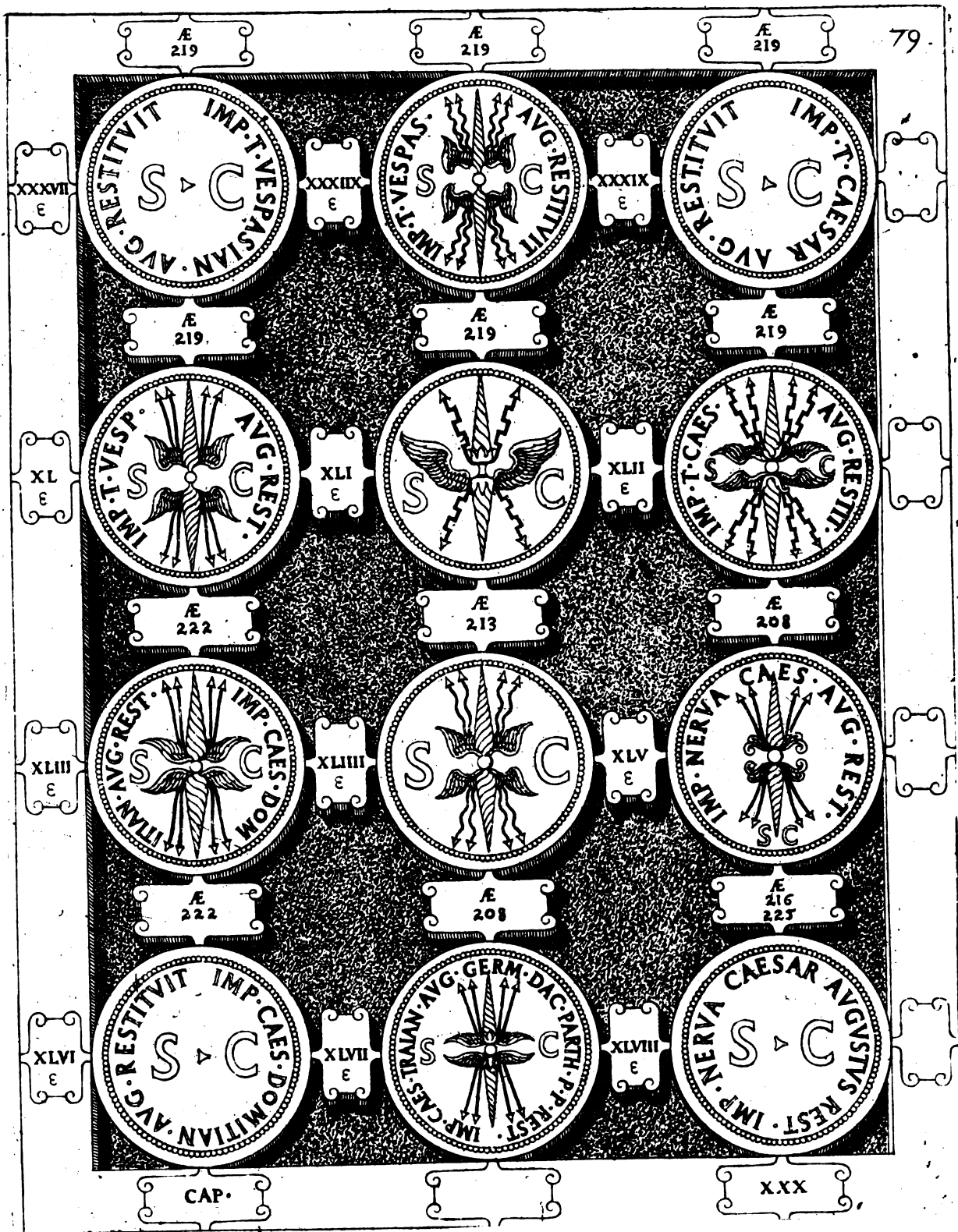

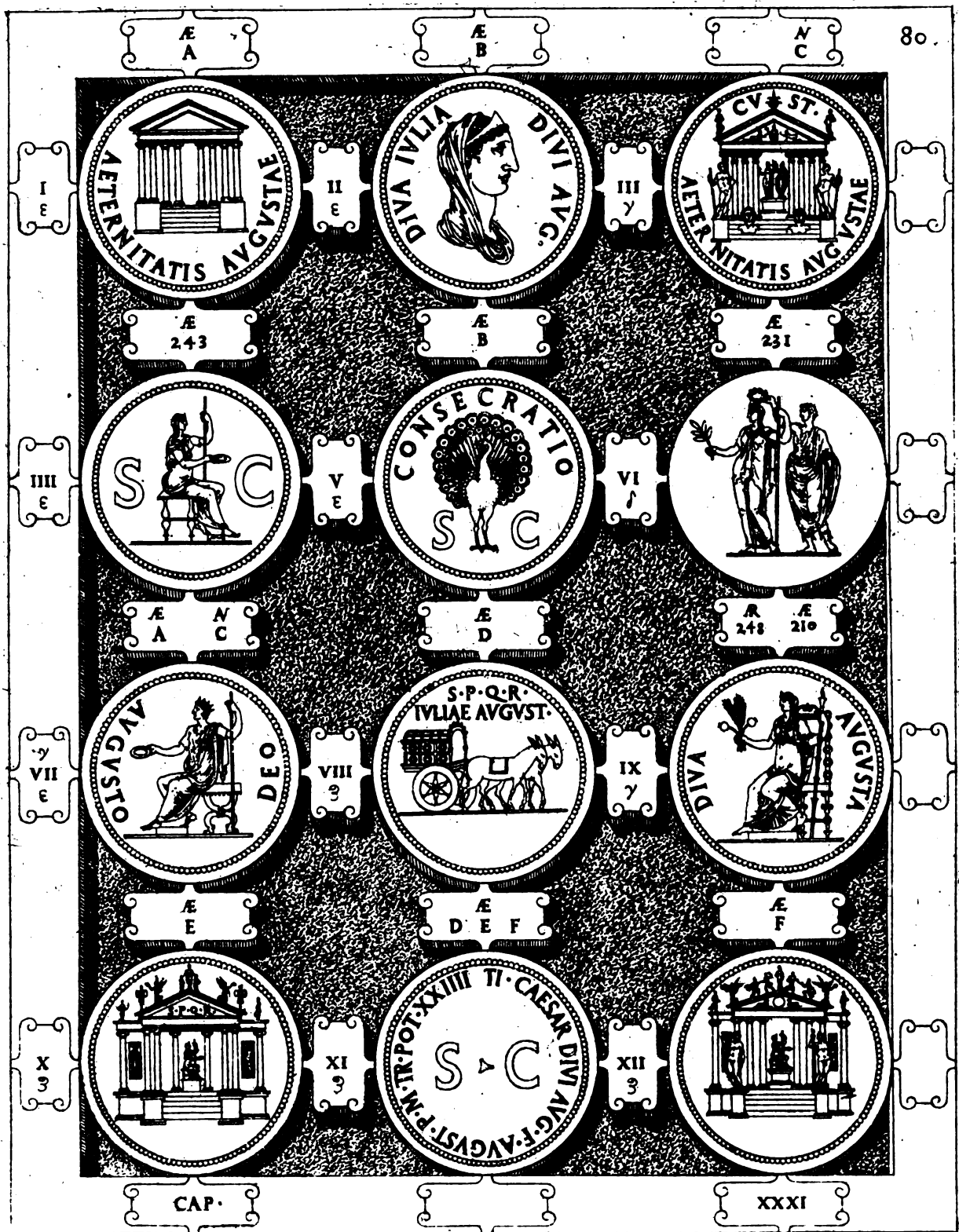

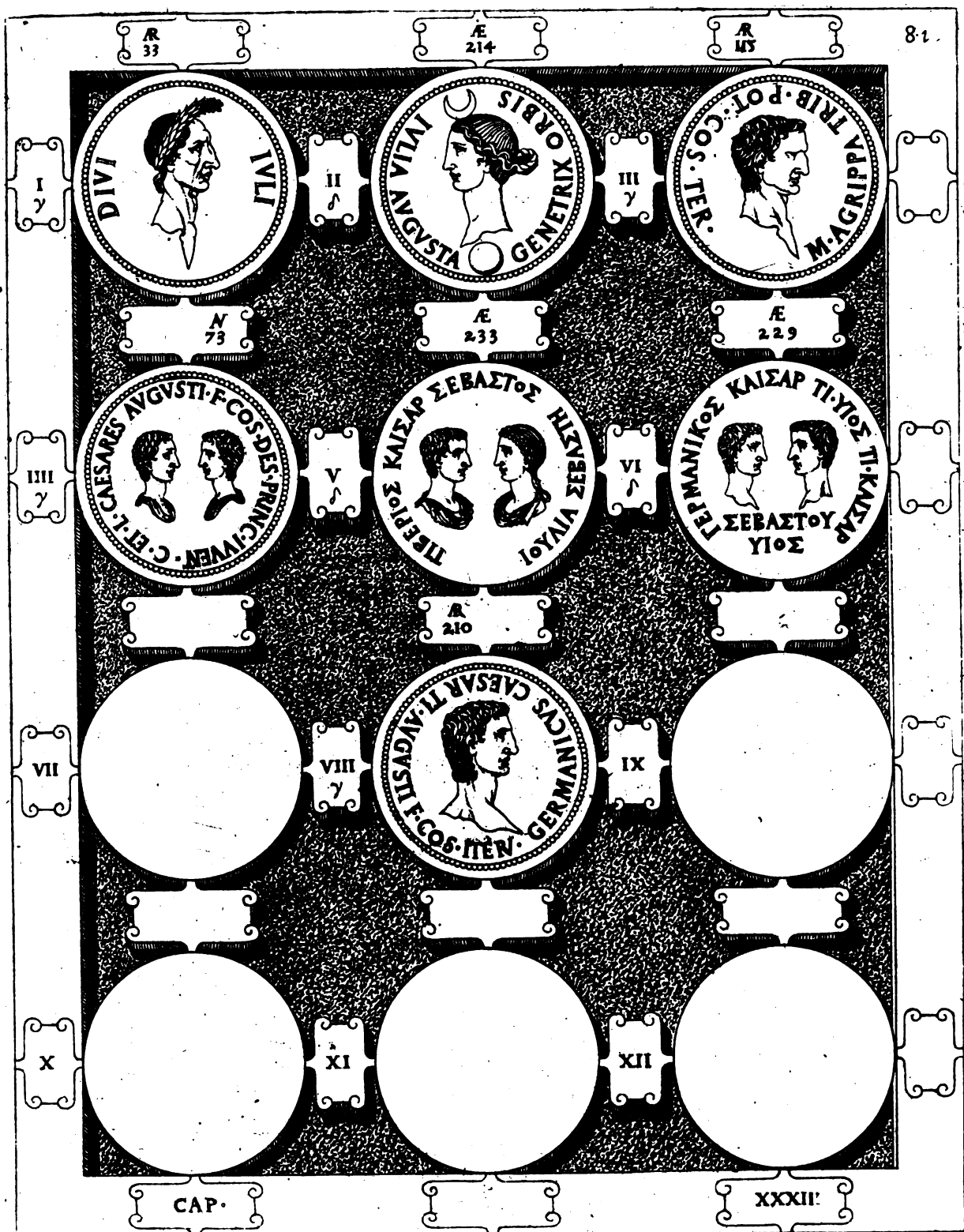

A

V I T A

AVGVSTI CAESARIS

A V C T O R E

C. SVETONIO TRANQVILLO.

B

ENTEM Octaviam Velitris præcipuam olim fuisse, multa declarant. Nam & vicus celeberrima parte oppidi iam pridem Octavius vocabatur: & ostendebatur ara Octavio consecrata: qui bello dux finitimo, cum fortè Marti rem diuinam faceret, nuntiata repentè hostis incursione, semicruda exta rapta foco prosecuit: atque ita prælium ingressus, victor redijt. Decretum etiam publicum

exstabat, quò cauèbatur vt in posterum quoq; simili modo exta Marti redderentur, reliquæque ad Octavios referrentur.

E A gens à Tarquinio Prisco rege, inter Romanas gentes allecta, in senatum mox à Ser. Tullio in patricias transducta, procedente tempore ad plebem se contulit: ac rursus magno interuallo per D. Iulium in patriciatum redijt. Primus ex hac magistratum populi suffragio cepit C. Rufus. Is quæstorius Cn. & C. procreauit: à quibus duplex Octaviorum familia defluxit, conditione diuersa. Siquidem Cn. & deinceps ab eo reliqui omnes functi sunt honoribus summis. At Caius eiusque posterì, seu fortuna, seu voluntate, in equestri ordine constitère, vsq; ad Augusti patrem. Proauus Augusti secundo Punico bello, stipendia in Sicilia tribunus militum fecit, Aemilio Pappo imperatore. Auus municipalibus magistratijs contentus, abundante patrimonio, tranquillissimè seniuit. Sed hæc alij. Ipse Augustus nihil amplius quàm equestri familia ortum se scribit, vetere ac locuplete, & in qua primus senator pater suus fuerit. M. Antonius libertinum ei proauum exprobrat restitutionem, è pago Thurino: auum argentarium. Nèc quidquam vltra de paternis Augusti maioribus reperi.

OCTAVIVS pater à principio ætatis, & re & æstimatione magnà fuit: vt equidem mirer, hunc quoque à nonnullis argentarium, atque etiam inter diuifores, operasque campestris, proditum. Amplis enim

A

enim

enim innutritus opibus, honores & adeptus est facilè, & egregiè administravit. Ex prætura Macedoniam sortitus, fugitivos, residuam Spartaci & Catilinæ manum, Thurinum agrum tenentes, in itinere deleuit, negotio sibi in senatu extra ordinem dato. Prouinciæ præfuit, non minore iustitia quàm fortitudine. Namque Belsis ac Thracibus magno prælio fufis, ita socios tractauit, vt epistolæ M. Tullij Ciceronis exstent, quibus Q. fratrem, eodè tempore parum secunda fama proconsulatum Asiæ administrantem, hortatur & monet, imitetur in promerendis socijs vicinum suum Octauium.

IV. **DE CEDENS** Macedonia, prius quàm confiteri se candidatum consulatus posset, morte obiit repentina, superstitibus liberis, Octauia maiore, quam ex Ancharia: & Octauia minore, item Augusto, quos ex Atia tulerat. Atia M. Atio Balbo, & Iulia sorore C. Cæsaris, genita est. Balbus paterna stirpe Aricinus, multis in familia senatorijs imaginibus, à matre Magnum Pompeium arctissimo contingebat gradu: functusque honore præturæ, inter XX. viros agrum Campanum plebi Iulia lege diuisit. Verùm M. Antonius despiciens etiam maternam Augusti originem, proauum eius Afri generis fuisse, & modò vnguentariam tabernam, modò pistrinum Ariciæ exercuisse, objicit. Calsius quidem Parmensis quadam epistola, non tantum vt pistoris, sed etiam vt nummularij nepotem, sic taxat Augustum, Materna tibi farina: siquidem ex crudissimo Ariciæ pistrino hanc finxit manibus collybo decoloratis Nerulonenfis mensarius.

V. **NATVS** est Augustus, M. Tullio Cicerone, & Antonio COSS. IX. Kal. Octobris, paullo ante solis exortum, regione Palatij, ad Capita bubula: vbi nunc sacrarium habet, aliquanto post quàm excessit, constitutum. Nam vt senatus Actis continetur, cùm C. Lectorius adolescens patricij generis, in deprecanda grauiore adulterij pœna, præter ætatem atque natales, hoc quoque patribus conscriptis allegaret, se esse possessorem, ac velut ædituum soli, quod primum D. Augustus nascens attigisset: peteretque donari, quasi proprio suo, ac peculiari Deo: decretum est vt ea pars domus consecraretur.

VI. **NUTRIMENTORVM** eius ostenditur adhuc locus in auito suburbano, iuxta Velitras permodicus, & cellæ penuariæ instar: tenetq; vicinitatem opinio, tamquam & natus ibi sit. Huc introire nisi necessariò & castè, religio est: cõcepta opinione veteri, quasi temerè aduentibus horror quidã & metus objiciatur: sed & mox confirmata est. Nam cùm possessor villæ nouus, seu fortè seu tentandi causâ cubitum se eò cõtulisset: euenit, vt post paucissimas noctis horas exturbatus inde subita vi, & incerta, pene semianimis cū strato simul ante fores inueniretur.

INFAN-

C. AVGVSTI CÆSARIS.

A INFANTI cognomen THVRINO inditum est, in me- VIII
 moriam maiorum originis: vel quod in regione Thurina, recens eo
 nato, pater Octavius aduersus fugitios rem prosperè gesserat. Thuri-
 num cognominatum, satis certa probatione tradiderim, nactus pueri-
 lem imagunculam eius æream veterem, ferreis ac pæne iam exolescenti-
 bus litteris, hoc nomine inscriptam: quæ dono à me Principi data in-
 ter cubiculares colitur. Sed & à M. Antonio in epistolis per contume-
 liam sæpe Thurius appellatur: & ipse nihil amplius quàm mirari se re-
 scribit, Pro opprobrio nomen prius sibi objici. Postea C. CAESA-
 RIS, & deinde AVGVSTI cognomen assumpsit: alterum, testa-
B mento maioris auunculi: alterum, Munatij Planci sententia: cum qui-
 busdam censentibus, Romulum appellari oportere, quasi & ipsum con-
 ditorem vrbs, præualuisset vt Augustus potius vocaretur, non tantum
 nouo sed etiam ampliore cognomine: quòd loca quòq; religiosa, & in
 quibus augurato quid consecratur, augusta dicantur, ab auctu, vel ab
 auium gestu, gustuue, sicut etiam Ennius docet scribens:

Augusto augurio postquam inclyta condita Roma est.

QVADRIMVS patrem amisit: duodecimum annum agens, VIII
 auiam Iuliam defunctam pro concione laudauit. Quadriennio post vi-
 rili togâ sumta, militaribus donis triumpho Cæsaris Africano donatus
C est, quamquam expers belli propter ætatem. Profectum mox auuncu-
 lum in Hispanias, aduersus Cn. Pompeij liberos, vix dum firmus à gra-
 ui valetudine, per infestas hostibus vias, paucissimis comitibus, naufra-
 gio etiam facto, subsecutus, magnopere demeruit, approbata citò etiam
 morum indole super itineris industriam. Cæsare post receptas Hispan-
 ias expeditionem in Dacos, & inde in Parthos, destinante, præmissus
 Apolloniam, studijs vacauit. Vtque primùm occisum eum, heredem-
 que se comperit, diu cunctatus, an proximas legiones imploraret, id
 quidem consilium vt præceps immaturumque omisit: cæterum, vr-
 be reperiata, hæreditatem adiit, dubitante matre, vitrico verò Marcio
D Philippo consulari multum dissuadente. Atque ab eo tempore exer-
 citibus comparatis, primùm cum M. Antonio, Marcóque Lepido,
 dein tantum cum Antonio per duodecim ferè annos, nouissimè per
 quatuor & XL. solus Remp. tenuit.

PR O P O S I T A vitæ eius velut summa, partes figilla- IX
 tim, neque per tempora sed per species, exequar: quòd distinctius
 demonstrari cognoscique possint. Bella ciuilia quinque gessit: Mu-
 tinense, Philippense, Perusinum, Siculum, Actiacum. Ex quibus pri-
 mum ac nouissimum aduersus M. Antonium: secundum aduersum Bru-
 tum & Cassium: tertium aduersum L. Antonium Triumviri fratrem:

A 2

quartum

quartum aduersus Sex. Pompeium, Cn. filium.

- x. OMNIVM bellorum initium & causam hinc sumsit, nihil conuenientius ducens quàm necem auunculi vindicare, tuerique acta. Confestim vt Apollonia redijt, Brutum Cassiumque, & vi nec opinantes, & quia praeuisum periculum subterfugerant, legibus aggredi, reosque cædis absentes deferre statuit. Ludos autem victoriæ Cæsaris non audentibus facere quibus obtigerat id munus, ipse edidit. Et quo constantius cætera quoque exsequeretur, in locum Trib. plebis fortè demortui candidatum se ostendit: quamquam patricius, nec dum senator. Sed auersante conatibus suis M. Antonio consule, quem vel præcipuum adiutorem sperauerat: ac ne publicum quidem & translatitium **B** ius vlla in re sibi sine pactione grauissimæ mercedis impertiente, ad optimates se contulit: quibus cum inuisum sentiebat, maximè quòd D. Brutum oblectum Mutinæ, prouincia à Cæsare data, & per senatum confirmata, expellere armis niteretur. Hortantibus itaque nonnullis, percussores ei subornauit. Hac fraude deprehensa, periculum inuicem metuens, veteranos simul in suum ac Reip. auxilium, quanta potuit largitione, contraxit. Iussusque comparato exercitui pro prætore præesse, & cum Hirtio ac Pansa, qui consulatum acceperant, D. Bruto opem ferre, demandatum bellum tertio mense confecit duobus prælijs. Priore, Antonius eum fugisse scribit: ac sine paludamento equoque post bi- **C** dium demum apparuisse. sequenti, satis constat non modò ducis sed etiam militis functum munere: atque in media dimicatione, aquilifero legionis suæ grauiter saucio, aquilam humeris subijsse, diuque portasse.

- x. HOC bello cum Hirtius in acie, Pansa paulo post ex vulnere perissent, rumor increbuit, ambos opera eius occisos: vt Antonio fugato, Rep. consulibus orbata, solus victores exercitus occuparet. Pansæ quidem adeò suspecta mors fuit, vt Glyco medicus cultoditus sit, quasi venenum vulneri indidisset. Adjicit his Aquilius Niger, alterum è consulibus, Hirtium in pugnae tumultu ab ipso interemptum. **D**

- xii. SED vt cognouit, Antonium post fugam à M. Lepido receptum, cæterosque duces, & exercitus, consentire pro patribus, causam optimatum sine cunctatione deseruit, ad prætextum mutatae volutatis, dicta factaque quorundam calumniatus: quasi alij se puerum, alij ornandum tollendumque iactassent: ne aut sibi, aut veteranis par gratia referretur. Et quò magis pœnitentiam prioris sectæ approbaret, Nursinos grandi pecunia, & quam pendere nequirent, multatos; extorres egit oppido: quòd Mutinensi acie interemptorum ciuium tumulto publicè exstructo adscriperant, Pro libertate eos occubuisse.

INITA

A **INITA** cum Antonio & Lepido societate, Philippense quoque **XIII.**
bellum, quamquam inualidus atque æger, duplici prælio transegit: quo-
rum priore castris exutus, vix ad Antonij cornu fuga euaserat. Nec suc-
cessum victoriæ moderatus est: sed capite Bruti Romam misso, ut sta-
tuæ Cæsaris subjiceretur, in splendidissimum quemque captiuum non
sine verborum contumelia sæuij. Ut quidem vni suppliciter sepultu-
ram precanti respondisse dicatur, Iam istam in volucrum fore potesta-
tem: alios, patrem & filium, pro vita roganteis, sortiri vel dimicare ius-
sisse, ut alterutri concederetur: ac spectasse vtrumque morientem, cum
patre, qui se obtulerat, occiso, filius quoque voluntaria occubisset ne-
B ce. Quare cæteri, & in his M. Fauonius, ille Catonis æmulus, cum cate-
nati producerentur, imperatore Antonio honorificè salutato, hunc fœ-
dissimo conuicio coram prosciderunt. Partitis post victoriam officijs,
cum Antonius Orientem ordinandum, ipse veteranos in Italiam redu-
cendos, & municipalibus agris collocandos recepisset: neque veterano-
rum neque possessorum gratiam tenuit: alteris, pelli se; alteris, non pro
spe meritorum tractari querentibus.

QVO tempore L. Antonium, fiducia consulatus quem gerebat, **XIII.**
ac fraternæ potentiæ, res nouas molientem, confugere Perusiam coëgit,
& ad deditiōem fame compulit: non tamen sine magnis suis & ante
C bellum & in bello discriminibus. Nam cum spectaculo ludorum gre-
garium militem in **XIII.** ordinibus sedentem excitari per apparito-
rem iussisset, rumore ab obrectatoribus dilato, quasi eundem mox
& discruciatum necasset: minimum abfuit quin periret, concursu &
indignatione turbæ militaris. Saluti fuit, quod qui desiderabatur, re-
pente comparuit incolumis, ac sine iniuria. Circa Perusinum autem
murum sacrificans, pæne interceptus est à manu gladiatorum, quæ op-
pido eruperat.

PERVSIA capta, in plurimos animaduertit: orare veniam, **XV.**
vel excusare se conantibus vna voce occurrens, Moriendum esse. Scri-
D bunt quidam, trecentos ex deditijs electos, vtriusque ordinis, ad aram
diuo Iulio exstructam, Idibus Martijs hostiarum more mactatos. Ex-
stiterunt qui traderent, conspecto eum ad arma isse, ut occulti aduersa-
rij, & quos metus magis quam voluntas contineret, facultate L. Anto-
nij ducis præbita, detegerentur: deuictisque his, & confiscatis, promissa
veteranis præmia persoluerentur.

BELLVM Siculum inchoauit in primis, sed diu traxit, intermis- **XVI.**
sum sæpius: modò reparandarum clāssium caussa, quas tempestatibus
duplici naufragio, & quidem per æstatem amiserat: modò pace facta,
flagitante populo, ob interclusos commeatus, famemq; ingrauescentē:

donec nauibus ex integro fabricatis, ac XX. seruorum millibus manumissis, & ad remum datis, portum Iulium apud Baias, immisso in Lucrinum & Auernum lacum mari, effecit. In quò cum hieme tota copias exercuisset, Pompeium inter Mylas & Naulochum superauit: sub horam pugnae tam arcto repente somno deuinctus, vt ad dandum signum ab amicis excitaretur. Vnde praebitam Antonio materiam putem exprobrandi, Ne rectis quidem oculis cum adspicere potuisse instructam aciem: verum supinum, caelum intuentem, stupidum cubuisse: nec prius surrexisse ac militibus in conspectum fuisse, quam à M. Agrippa fugatae sint hostium naues. Alij dictum factumque eius criminantur, quasi classibus tempestate perditis exclamauerit: etiam inuito Neptuno victoriam se adepturum: ac die Circensium proximo sollenni pompae simulacrum Dei detraxerit. nec temere plura ac maiora pericula vllò alio bello adiit. Traiecto in Siciliam exercitu, cum partem reliquam copiarum continenti repeteret, oppressus ex improviso à Demochare & Apollopheane, praefectis Pompeij, vno demum nauigio ægerime effugit. Item cum praeter Locros Rhegium pedibus iret, & prospectis biremibus Pompeianis terram legentibus, suas ratus, descendisset ad littus, paene exceptus est. Tunc etiam per deuos tramites refugientem, seruus Aemilij Paulli, comitis eius, dolens proscriptum olim ab eo patrem Paullum, & quasi occasione ultionis oblata, interficere conatus est. Post Pompeij fugam, collegarum alterum M. Lepidum, quem ex Africa in auxilium euocarat, superbientem XX. legionum fiducia, summasque sibi partes terrore ac minis vindicantem, spoliavit exercitu: supplicemque concessa vita Circeos in perpetuum relegauit.

xvii.

M. ANTONII societatem semper dubiam & incertam, reconciliationibusque varijs male focillatam abruptit tandem. Et quo magis degenerasse eum à ciuili more approbaret, testamentum, quod is Romae etiam de Cleopatrae liberis inter heredes nuncupatis reliquerat, aperendum recitandumque pro concione curauit. Remisit tamen hosti iudicato necessitudines, amicosque omnes: atque inter alios C. Sossium & T. Domitium, tunc adhuc COSS. Bononiensibus quoque publice, quod in Antoniorum clientela antiquitus erant, gratiam fecit coniurandi cum tota Italia pro partibus suis. Nec multò post nauali praelio apud Actium vicit, in serum dimicatione protracta, vt in naui victor pernoctauerit. Ab Actio cum Samum insulam in hiberna se recepisset, turbatus nuntijs de seditione militum, praemia & missionem pollicitum, quos ex omni numero confecta victoria Brundisium premiserat, repetit Italiam, tempestate in traiectu bis conflictatus: primo inter promontoria Peloponnesi atque Aetoliae: rursus circa montes Ceraunios, vtrobi-

A vtrobique parte Liburnicarum demersa: simulque eius in qua vehebatur, fuis armamentis, & gubernaculo diffracto. Nec amplius quam septem & XX. dies, donec desideria militum ordinarentur, Brundisij commoratus, Asiae Syriaeque circuitu Aegyptum petit: obsessaque Alexandria quod Antonius cum Cleopatra confugerat, breui potitus est. Et Antonium quidem seras condiciones pacis tentantem, ad mortem adegit, viditque mortuum. Cleopatram, quam seruata triumpho magnoperè cupiebat, etiam Psyllos admouit, qui venenum ac virus exsugerent: quod perijsse morsu aspidis putabatur. Ambobus communem sepulturae honorem tribuit, ac tumulum ab ipsis inchoatum perfici iussit. Antonium iuuenem, maiorem de duobus Fulvia genitis, simulacro D. Iulij, ad quod post multas & irritas preces confugerat, abreptum interemit. Item Cæsarionem, quem ex Cæsare Cleopatra concepisse prædicabat, retractum è fuga supplicio affecit. Reliquos Antonij reginaeque communes liberos, non secus ac necessitudine iunctos sibi & conseruauit, & mox pro conditione cuiusque sustinuit ac fouit.

PER idem tempus, conditorium & corpus Magni Alexandri, XVIII. cum prolatum è penetrali subiecisset oculis, corona aurea imposita ac floribus adpersis veneratus est: consultusque, num & Ptolemæum inspicere vellet, Regem se voluisse ait videre, non mortuos. Aegyptum, in prouinciæ formam redactam, vt feraciorem habilioremque; annonæ vrbicæ redderet, fossas omnes, in quas Nilus exæstuat, oblimatas longa vetustate, militari opere deterfit. Quoque Actiacæ victoriæ memoria celebratior in posterum esset, urbem Nicopolim apud Actium condidit: ludosque; illic Quinquennales constituit: & ampliato vetere Apollinis templo, locum castrorum, quibus fuerat vsus, exornatum naualibus spolijs, Neptuno ac Marti consecrauit.

TVMVLTVS post hæc, ac etiam rerum nouarum initia, coniurationesque complures, prius quam inualescerent, indicio detectas XIX. compressit. & alias alio tempore: Lepidi iuuenis, deinde Varronis Murenæ, & Fannij Cæpionis, mox M. Egnatij, exin Plautij Rufi, Lucijque; Paulli progeneri sui: ac præter has L. Audasij falsarum tabularum rei, ac neque ætate neque corpore integri: item Asinij Epicadi ex gente Parthyna hybridæ: ad extremum Telephi mulieris serui nomenclatoris. Nam ne vltimæ quidem sortis hominum conspiratione & periculo caruit, Audasius atque Epicadus Iuliam filiam & Agrippam nepotem ex insulis quibus continebantur, rapere ad exercitus: Telephus, quasi debita sibi fato dominatione, & ipsum & senatum aggredi, destinauerant. Quinetiam quondam iuxta cubiculum eius lixa quidam ex Illyrico exercitu, ianitoribus deceptis, noctu deprehensus est, cultro venato-

venatorio cinctus: impósne mentis, an simulata dementia, incertum. **A**
Nihil enim exprimi quæstione potuit.

XX. **E X T E R N A** bella duo omnino per se gessit: Dalmaticum, adolescens adhuc: & Antonio deuicto, Cantabricum. Dalmatico etiam vulnera excepit. vna acie, dextrum genu lapide ictus, altera autem, & crus & vtrumque brachium ruina pontis confatuiatus. Reliqua per legatos administravit: vt tamen quibusdam Pannonicis, atque Germanicis aut interueniret, aut non longè abesset, Rauennam, vel Mediolanū, vel Aquileiam vsque ab vrbe progrediens.

XXI. **DOMVIT** autem partim ductu partim auspicijs suis Cantabriam, Aquitaniam, Pannoniam, Dalmatiam cum Illyrico omni: item Rhætiam, & Vindelicos, ac Salassos, gentes Inalpinas. Coërcuit & Dacorum incursiones, tribus eorum ducibus cum magna copia cæsis, Germanosque vltra Albim fluvium summouit: ex quibus Sueuos & Sicanibros dedentes se traduxit in Galliam, atq; in proximis Rheno agris collocavit. Alias item nationes malè quietas ad obsequium redegit. Nec ulli genti sine iustis & necessarijs causis bellum intulit. Tantūque abfuit à cupiditate quoque modo imperium vel bellicam gloriam augendi, vt quorundam barbarorum principes in æde Martis Vitoris iurare coëgerit, mansuros se in fide ac pace quam peterent: à quibusdam verò **C** nouum genus obsidum fœminas exigere tentauerit: quod negligere marium pignora sentiebat. & tamē potestatem semper omnibus fecit, quoties vellent, obsides recipiendi. Neque aut crebrius aut perfidiosius rebellantes grauiore vñquam multatus est pœna, quàm vt captiuos sub lege venundaret, ne in vicina regione seruirent. neve intra XXX. annum liberarentur. Qua virtutis moderationisq; fama, Indos etiam ac Scythas, auditu modò cognitos, pellexit ad amicitiam suam populique Romani vltro per legatos petendam. Parthi quoque & Armeniam vindicanti facilè cesserunt: & signa militaria quæ M. Crasso & M. Antonio ademerant, reposcenti reddiderunt: obsidesq; insuper obtulerunt: denique pluribus quondā de regno concertantibus, nonnisi ab ipso electum comprobauerunt.

XXII. **I A N V M** Quirinum semel atque iterum à condita vrbe memoriam ante suam clausum, in multo breuiore temporis spatio, terra marique pace parta, ter clusit. Bis ouans ingressus est urbem, post Phillippense, & rursus post Siculum bellum. Curules triumphos treis egit, Dalmaticum, Actiacum, Alexandrinum: continuo triduo omnes.

XXIII. **G R A V E S** ignominias cladésque, duas omnino, nec alibi quàm in Germania, accepit, Lollianam & Varianam: sed Lollianam maioris infamiae, quàm detrimenti: Varianam pæne exitiabilem, tribus legionibus,

A nibus, cum duce legatisque & auxilijs omnibus, cæsis. Hac nuntiata excubias per urbem indixit, nequis tumultus existeret: & Præsidibus prouinciarum propagauit imperium, ut & à peritis & assuetis socij con-
tineretur. Vouit & magnos ludos Ioui Opt. Max. **SI REM PVBLI-
CAM IN MELIOREM STATVM VERTISSET**: quod
factum Cimbrico Marficòq; bello erat. Adeò namque consternatum
ferunt, ut per continuos menses barba capilloque summisso, caput in-
terdum foribus illidere, vociferans: **Quintili Vare**, legiones redde:
diemq; cladis quotannis mœstum habuerit ac lugubrem.

B **I**N re militari & commutauit multa, & instituit: atque etiam ad **XXIV.**
antiquum morem nonnulla reuocauit. disciplinam seuerissimè rexit. ne
legatorum quidem cuiquam, nisi grauatè, hibernisque demum men-
sibus, permisit uxorem interuifere. Equitem R. quòd duobus filijs ado-
lescentibus, caussa detrectandi sacramenti pollices amputasset, ipsum
bonaque subiecit hastæ: quem tamen, quòd imminere emtioni publi-
canos videbat, liberto suo addixit, ut relegatum in agros pro libero esse
fineret. Decimam legionem contumacius parentem, cum ignominia
totam dimisit: item alias immodestè missionem postulantes, citra com-
moda emeritorum præmiorum exauctorauit. cohortes, si quæ celsissent
C loco, decimatas hordeo paut. centuriones, statione deserta itidem, ut
manipulares, capitali animaduersione punijt: pro cætero delictorum
genere varijs ignominijs affecit: ut stare per totum diem iuberet ante
Prætorium: interdum tunicatos, discinctosq;, nonnumquam cum de-
cempedis, vel etiam cespitem portantes.

NEQVE post bella ciuilia, aut in concione, aut per edictum, **XXV.**
illos militum commilitones appellabat, sed milites. Ac ne à filijs qui-
dem, aut priuignis suis, imperio præditis, aliter appellari passus est: am-
bitiosius id existimans, quàm aut ratio militaris, aut temporum quies,
aut sua domusq; suæ maiestas postularet. Libertino milite, præterquam
D Romæ incendiorum caussa, & si tumultus in grauiore annona metue-
retur, bis vñus est: semel ad præsidium coloniarum Illyricum contingē-
tium: iterum ad tutelam ripæ Rheni fluminis. eosque seruos adhuc vi-
ris foeminisque pecuniosioribus indictos, ac sine mora manumissos, sub
priori vexillo habuit, neque aut commistos cum ingenuis, aut eodem
modo armatos. Dona militaria aliquanto faciliùs, phaleras & torques,
quidquid auro argentoque constaret, quàm vallares ac murales coronas
quæ honore præcellerent, dabat: has quàm parcissimè, & sine ambitio-
ne, ac sæpe etiam caligatis tribuit. M. Agrippam in Sicilia post naualem
victoriam cæruleo vexillo donauit. Solos triumphales, quamquam &
socios expeditionum, & participes victoriarum suarum, numquam do-

nis impertiendos putauit: quòd ipsi quoque ius habuissent tribuendi ea quibus vellent. Nihil autem minus in perfecto duce, quàm festinationem temeritatèque conuenire arbitrabatur. Crebrò itaque illa iactabat:

Σπειῦδε βραδέως, &
 Ἀσφαλὴς γὰρ ἐς αἰμείνων, ἢ θρασὺς στρατηλάτης.

Et, Sat celeriter fieri, quidquid fiat fatis bene. Prælium quidem aut bellum suscipiendum omnino negabat, nisi cum maior emolumentum spes quàm damni metus ostenderetur. Nam minima commoda non minimo sectantes discrimine, similes aiebat esse aureo hamo piscantibus: cuius abrupti damnum nulla captura pensari posset.

xxvi. MAGISTRATVS atq; honores, & ante tempus, & quosdam noui generis, perpetuosque cepit. Consulatum XX. ætatis anno inuasit, admotis hostiliter ad urbem legionibus, missisque qui sibi nomine exercitus depolcerent. Cum quidem cunctante senatu, Cornelius Centurio, princeps legationis, reiecto sagulo, ostendens gladij capulum, non dubitasset in curia dicere, Hic faciet, si vos non feceritis. Secundum consulatum post IX. annos, tertium anno interiecto gessit: sequentes usque ad vndecimū continuauit: multisque mox, cum deferrentur, recusatis, duodecimum magno, id est, septemdecim annorum interuallo, & rursus tertium decimum biennio post ultro petijt: ut Caium & Lucium filios amplissimo præditus magistratu, suo quemque tirocinio deduceret in forum. Quinque medios consulatus à sexto ad vndecimū annuos gessit: cæteros autem sex, aut nouem aut sex aut quatuor aut tribus mē-sibus; secundum verò, paucissimis horis. Nam die Kalendarum Ianuarij, cum manè pro æde Capitolini Iouis paullulum curuli sella præsedisset, honore abiit, suffecto alio in locum suum. Nec omnes Romæ, sed quartum consulatum in Asia, quintum in insula Samo, octauum & nonum Tarracone iniit.

xxvii. TRIVMVRATVM Reip. constituendæ per decem annos administrauit: in quo restitit quidem aliquandiu collegis, ne qua fieret proscription, sed inceptam utroque acerbius exercuit. Namque illis in multorum sæpe personam per gratiam & preces exorabilibus, solus magnoperè contendit ne cui parceretur: proscripsitque etiam C. Toranium tutorem suum, eundemque collegam patris sui Octauij in ædilitate. Iunius Saturninus hoc ampliùs tradit. Cum peracta proscriptione, M. Lepidus in senatu excusasset præterita, & spem clementiæ in posterum fecisset: quoniam satis pœnarum exactum esset, hunc è diuerso professum, ita modum se proscribendi statuiffe, ut omnia sibi reliquerit libera:

- A** libera: in cuius tamen pertinaciæ pœnitentiam, postea T. Iunium Philopœmenem, quod patronum suum proscriptum celasse olim diceretur equestri dignitate decorauit. In eadem hac potestate multiplici flagrauit inuidia. Nam & Pinarium equitem R. cum concionante se admissa turba paganorum apud milites subscribere quædam animaduertisset, curiosum ac speculatorem ratus, coram confodi imperauit. Et Tedium Afrum COS. designatum, quia factum quoddam suum maligno sermone carpsisset, tantis perterruit minis, ut is se præcipitauerit. Et Q. Gallium prætorem, in officio salutationis, tabulas duplices veste tectas tenentem, suspicatus gladium occulere: nec quidquam statim, ne aliud inueniretur, ausus inquirere, paullo post per centuriones & milites raptum è tribunali, seruilem in modum torisit: ac fatentem nihil, iussit occidi, prius oculis eius sua manu effosis. quem tamen scribit colloquio petito insidiatum sibi, coniectumque à se in custodiam, deinde vrbe interdicta dimissum, naufragio vel latronum insidijs perijsse. Tribunitiam potestatem perpetuam recepit: in qua semel atque iterum per singula lustra collegam sibi cooptrauit. Recepit & morum legumq; regimen æquè perpetuum: quo iure, quamquam sine censuræ honore, censum tamen populi ter egit: primum ac tertium cum collega, medium solus.

DE reddenda Rep. bis cogitauit: primò post oppressum statim xxiix. Antonium, memor obiectum ab eo sibi sæpius, quasi per ipsum staret ne redderetur: ac rursus tædio diuturnæ valetudinis: cum etiam magistratibus ac senatu domum accitis Rationarium imperij tradidit. Sed reputans & se priuatum non sine periculo fore, & illam plurium arbitrio temerè committi, in retinenda perseuerauit: dubium euentu meliore an voluntate. Quam voluntatem cum præ se idemtidem ferret, quodam etiam edicto his verbis testatus est. Ita mihi saluam ac sospitem remp. sistere in sua sede liceat, atque eius rei fructum percipere, quem peto, ut optimi status auctor dicar: & moriens, ut feram mecum spem, mansura in vestigio suo fundamenta Reip. quæ iecero. Fecitque ipse se compotem voti, nisus omni modo nequem noui status pœniteret. Urbem neq; pro maiestate imperij ornatam, & inundationibus incendiisque obnoxiam, excoluit adeò, ut iure sit gloriatus, marmoream se relinquere, quam lateritiam accepisset. Tutam verò, quantum prouideri humana ratione potuit, etiam in posterum præstitit.

P V B L I C A opera plurima exstruxit: ex quibus vel præcipua, xxix. Forum cum æde Martis Vltoris, templum Apollinis in Palatio, ædem Tonantis Iouis in Capitolio. Fori exstruendi causa fuit, hominum & iudiciorum multitudo, quæ videbatur, non sufficientibus duobus, etiam

tertio indigere. Itaque festinantiùs, nec dum perfecta Martis ædè, pu- A
blicatum est, cautumque vt separatim in eo publica iudicia & sortitio-
nes iudicum fierent. Aedem Marti bello Philippenfi pro vltione pater-
na suscepto vouerat. Sanxit ergo vt de bellis triumphisque heic consu-
leretur senatus: prouincias cum Imperio petitori, hinc deducerentur:
quique victores redissent, huc insignia triumphorum inferrent. Tem-
plum Apollinis in ea parte Palatinæ domus excitauit, quam fulmine
ictam desiderari à Deo haruspices pronuntiârunt. Addita porticus cum
bibliotheca Latina Græcâque. quo loco iam senior sæpe etiam senatum
habuit, decuriâsque iudicum recognouit. Tonanti Ioui ædem conse- B
crauit, liberatus periculo, cum expeditione Cantabrica per nocturnum
iter lecticam eius fulgor perstrinxisset, seruûmque prælucentem exani-
masset. Quædam etiam opera sub nomine alieno, nepotum scilicet &
uxoris sororisque, fecit: vt porticum basilicamque Lucij & Caij: item
porticus Liuiæ & Octauiae, theatrumque Marcelli. Sed & cæteros prin-
cipes viros sæpe hortatus est vt pro facultate quisque monumentis vel
nouis, vel resectis & excultis, urbem adornarent. Multaque à multis ex-
structa sunt: sicut à Marcio Philippo, ædes Herculis Musarum: à L.
Cornificio, ædes Dianæ: ab Asinio Pollione, atrium Libertatis: à Mu-
natio Planco, ædes Saturni: à Cornelio Balbo, theatrum: à Statilio C.
Tauro, amphitheatrum: à M. verò Agrippa, complura, & egregia.

xxx.

SPATIUM vrbis in regiones vicosque diuisit: instituitque vt
illas annui magistratus sortitò ruerentur, hos magistri è plebe cuiusque
viciniæ electi. Aduersus incendia excubias nocturnas, vigilésque com-
mentus est. Ad coercendas inundationes, alueum Tiberis laxauit, ac
repurgauit, completum olim ruderibus, & ædificiorum prolapsionibus
coarctatum. Quò autem faciliùs vndique vrbs adiretur, desumpta sibi
Flaminia via Arimino tenus munienda, reliquas triumphalibus viris ex
manubiali pecunia sternendas distribuit. Aedes sacras vetustate colla-
psas, aut incendio absumptas, refecit: easque & ceteras opulentissi- D
mis donis adornauit: vtpote qui in cellâ Capitolini Iouis sedecim mil-
lia pondo auri, gemmâsque ac margaritas quingenties HS. vna dona-
tione contulerit.

xxx.

POSTQVAM verò pontificatum maximum, quem nun-
quam viuo Lepido auferre sustinuerat, mortuo demum suscepit, quid-
quid fatidicorum librorum Græci Latinique generis, nullis vel parum
idoneis auctoribus vulgò ferebatur, supra duo millia contracta vndique
cremauit: ac solos retinuit Sibyllinos: hos quoque delectu habito: con-
diditq; duobus forulis auratis sub Palatini Apollinis basi. Annum à D.
Iulio ordinatum, sed postea negligentia conturbatum atque confusum,
rursus

- A** rursus ad pristinam rationem redegit: in cuius ordinationem Sextilem mensem e suo cognomine nuncupavit, magis quam Septembrem, quo erat natus: quia hoc sibi & primus consulatus & insignes victoriæ obtigissent. Sacerdotum & numerum & dignitatem, sed & commoda, auxit: præcipue Vestalium virginum, cumque in demortuæ locum aliam capi oporteret, ambirentque multi ne filias in sortem darent: adiuravit, si cuiusquam neptium suarum competeret ætas, oblatorum se fuisse eam. Nonnulla etiam ex antiquis cærimoniis paulatim abolita restituit: ut Salutis augurium, Diale flaminium, sacrum Lupercalæ, ludos
- B** Seculares & compitalicios. Lupercalibus vetuit currere imberbes: item, Secularibus ludis iuvenes utriusque sexus prohibuit ullum nocturnum spectaculum frequentare, nisi cum aliquo maiore natu propinquorum. Compitales Lares ornare bis anno instituit, vernis floribus, & æstivis. Proximum à Dîs immortalibus honorem memoriæ ducum præstitit, qui imperium populi R. ex minimo maximum reddidissent. Itaque & opera cuiusque, manentibus titulis, restituit: & statuas omnium triumphali effigie in utraque Fori sui porticu dedicavit. Professus est edicto, commentum id se, ut illorum velut ad exemplar & ipse dum viveret, & insequentium ætatum principes exigerentur à ciuibus. Pompeij quoque
- C** statuam contra theatri eius regiam, marthoreo iano supposuit, translatam e curia, in qua C. Cæsar fuerat occisus.

P L E R A Q V E pessimi exempli correxit, quæ in perniciem publicam, aut ex consuetudine licentiaque bellorum ciuiliu durauerant, aut per pacem etiam extiterant. Nam & grassatorum plurimi palam se ferebant succincti ferro, quasi tuendi sui causa: & rapti per agros viatores sine discrimine, liberi, seruique, ergastulis possessorum supprimebantur: & plurimæ factiones, titulo collegij noui, ad nullius non facinoris societatem coibant. Igitur grassatores dispositis per opportuna loca stationibus, inhibuit: ergastula recognouit: collegia, præter antiqua

D & legitima, dissoluit: tabulas veterum ærarij debitorum, vel præcipuam calumniandi materiam exulsit. Loca in vrbe publica iuris ambigui possessoribus adiudicauit. Diuturnorum reorum, & ex quorum foribus nihil aliud quam voluptas inimicis quæreretur, nomina aboluit: conditione proposita, ut si quem quis repetere vellet, par periculum poenæ subiret. Ne quod autem maleficium negotiumve impunitate vel mora elaberetur, XXX. amplius dies, qui honorarijs ludis occupabantur, actui rerum accommodauit. Ad tres iudicum decurias, quartam addixit ex inferiore censu: quæ ducenariorum vocaretur, iudicaretque de leuioribus summis. Iudices à tricesimo ætatis anno allegit: id est, quinquennio maturius quam solebant. At plerisque iudicandi munus

B 3

detre-

detraçantibus, vix concessit ut singulis decurijs per vices annua vacatio esset: & ut solitæ agi Nouembri ac Decembri mense res omitterentur.

XXXIII. I P S E ius dixit assidue, & in noctem nonnumquam: si parum corpore valeret, lectica pro tribunali collocata, vel etiam domi cubans. Dixit autem ius non diligentia modò summa, sed & lenitate: siquidem manifesti parricidij reum, ne culeo insueretur, quòd non nisi confessi afficiuntur hac pœna, ita fertur interrogasse: Certè patrem tuum non occidisti? Et cum de falso testamento ageretur, omnesque signatores lege Cornelia tenerentur: non tantùm duas tabellas, damnatoriam & absolutoriam, simul cognoscentibus dedit: sed tertiam quoque, qua ignosceretur ijs quos fraude ad signandum, vel errore inductos, constitisset. Appellationes quotannis vrbanoꝝ quidem litigatorum prætori delegauit vrbano: at prouincialium consularibus viris, quos singulos cuiusque prouinciæ negotijs præposuisset.

XXXIV. L E G E S retractauit, & quasdam ex integro sanxit: ut sumtuarum, & de adulterijs, & de pudicitia, de ambitu, de maritandis ordinibus. Hanc cum aliquanto quàm cæteras seueriùs emendasset, præ tumultu recusantium perferre non potuit: nisi adempta demum lenitæ parte pœnarum: & vacatione triennij data, auctis que præmijs. Sic quoque abolitionem eius, publico spectaculo pertinaciter postulante equite, accitos Germanici liberos, receptosque partim ad se, partim in patris gremium ostentauit: manu vultuque significans, ne grauarentur imitari iuuenis exemplum. Cumque etiam immaturitate sponsarum, & matrimoniorum crebra mutatione vim legis eludi sentiret, tempus sponfas habendi coarctauit: diuortijs modum imposuit.

XXXV. S E N A T O R V M affluentem numerum deformi & incondita turba (erant enim super mille, & quidam indignissimi, & post necem Cæsaris per gratiam & præmium allecti, quos Orcinos vulgus vocabat) ad modum pristinum & splendorem redegit, duabus lectionibus: D prima, ipsorum arbitratu, quo vir virum legit: secunda, suo & Agrippæ, quo tempore existimatur lorica sub veste munitus, ferroque cinctus præsedisse, decem valentissimis senatorij ordinis amicis sellam suam circumstantibus. Cordus Cremutius scribit, ne admissum quidem tunc quemquam senatorum, nisi solum, & prætentato sinu. Quosdam ad excusandi se verecundiam compulit: seruauitque etiam excusantibus insigne vestis, & spectandi in orchestra epulandique publicè ius. Quo autem lecti probatique & religiosius & minore molestia senatoria munera fungeretur, sanxit ut priùs quàm consideret quisque, thure ac mero supplicaret apud aram eius Dei in cuius templo coiretur: & ne plus quàm

A quàm bis in mense legitimus senatus ageretur, Kalendis & Idibus: néve Septembri Octobrive mense ullos adesse alios necesse esset, quàm sorte ductos, per quorum numerum decreta confici possent: sibi que instituit consilia sortiri semestria, cum quibus de negotijs ad frequentem senatum referendis antè tractaret. Sententias de maiore negotio, non more, atque ordine, sed prout libuisset, prærogabat: ut perinde quisque animum intenderet, ac si censendum magis quàm assentendum esset.

A V C T O R & aliarum rerum fuit: in quæ ne acta senatus publicarentur: ne magistratus deposito honore statim in prouincias mitterentur: ut proconsulibus ad mulos, & tabernacula, quæ publicè locari solebant, certa pecunia constitueretur: ut cura ærarij à quæstoribus urbanis ad prætorios prætorésve transfret: ut centumviralem hastam, quam quæstura functi consueuerant cogere, decemuiui cogerent.

Q V O Q V E plures partem administrandæ Reip. caperent, noua officia excogitauit: curam operum publicorum, viarum, aquarum, aluei Tiberis, frumenti populo diuidundi, præfecturam vrbs, Triumviratum legendi senatus, & alterum recognoscendi turmas equitum, quotiescumque opus esset. Censores creari desitos longo intervallo creauit, numerum prætorum auxit. Exegit etiam, ut quoties consularatus sibi daretur, binos pro singulis collegas haberet: nec obtinuit, reclamantibus cunctis, satis maiestatem eius imminui, quòd honorem eum non solus sed cum altero gereret.

N E C parcior in bellica virtute honoranda, super X X X. ducibus iustos triumphos, & aliquanto pluribus triumphalia ornamenta decernenda curauit. Liberis senatorum, quò celerius Reip. assuescerent, protinus virilem togam, latum clauum induere, & curiæ interesse permisit: militiamque auspiciantibus, non tribunatum modò legionum, sed & præfecturas alarum dedit: ac ne quis expers castrorum esset, binos plerumque laticlauios præposuit singulis alis. Equitum turmas frequenter recognouit, post longam intercapedinem reducto more transuectionis. Sed neque detrahi quemquam in transuehendo ab accusatore passus est; quod fieri solebat: & senio vel aliqua corporis labe insignibus permisit, præmisso in ordine equo, ad respondendum quoties citarentur, pedibus venire: mox reddendi equi gratiam fecit eis qui maiores annorum quinque & triginta retinere eum nollent.

I M P E T R A T I S Q V E à senatu decem adiutoribus, vnumquemque equitum rationem vitæ reddere coëgit: atque ex improbatos alios pœna, alios ignominia notauit: plures admonitione, sed varia. Lenissimū genus admonitionis fuit traditio corā pugillariū, quos taciti, & ibi-

& ibidem statim legerent. Notauitq; aliquos, quod pecunias leuioribus A
vsuris mutuati, grauiore fœnore collocassent.

XL. COMITIIS tribunitijs si deessent candidati, senatores ex equi-
tibus Romanis creauit: ita vt potestate transacta, in vtro vellent ordine,
manerent. Cùm autem plerique equitum, attrito bellis ciuilibus patri-
monio, spectare ludos è quatuordecim non auderent, metu pœnæ thea-
tralis; pronuntiauit, non teneri ea quibus ipsis parentibúve equester
census vmquam fuisset. Populi recensum vicatim egit: ac ne plebs fru-
mentationum caussa frequentius à negotijs auocaretur, ter in annum
quaternûm mensium tesseras dare destinauit: sed desideranti consuetu- B
dinem veterem concessit rursus, vt sui cuiusque mensis acciperet. Co-
mitiorum quoque pristinum ius reduxit: ac multiplici pœna coërcito
ambitu, Fabianis & Scaptensibus tribulibus suis die comitiorum, ne
quid à quoquam candidato desiderarent, singula millia nummûm à se
diuidebat. Magni præterea existimans, sincerum, atque ab omni collu-
uione peregrini ac seruilis sanguinis incorruptum seruare populum: &
ciuitatem Romanam parcissimè dedit, & manumittendi modum ter-
minauit. Tiberio pro cliente Græco petenti rescripsit, Non aliter se da-
turum quàm si præsens sibi persuasisset quàm iustas petendi caussas ha-
beret. Et Liuiæ pro quodam tributario Gallo roganti, ciuitatem nega- C
uit, immunitatem obtulit: affirmans, Se facilius passurum fisco detrahi
aliquid, quàm ciuitatis Romanæ vulgari honorem. Seruos non con-
tentus multis difficultatibus à libertate, & multo pluribus à libertate ius-
ta, remouisse: cùm & de numero & de conditione ac differentia eorum
qui manumitterentur, curiosè cauisset, hoc quoque adiecit, ne vinctus
vmquam tortúve quis, vllò libertatis genere ciuitatem adipisceretur.
Etiam habitum vestitumque pristinum, reducere studuit. Ac visa
quondam pro concione pullatorum turba, indignabundus & clami-
tans: En, ait,

Romanos rerum Dominos, gentemq; togatam: D

Negotium ædilibus dedit, ne quem posthac paterentur in Foro Circó-
ve, nisi positis lacernis, togatum consistere.

XLI. LIBERALITATEM omnibus ordinibus per óccasiones
frequenter exhibuit. Nam & inuecta vrbi Alexandrino triumpho regia
gaza, tantam copiam nummaria rei effecit, vt fœnore diminuto, pluri-
mum agrorum pretijs accesserit. Et postea quoties ex damnatorum bo-
nis pecunia superflueret, vsum eius gratuitum ijs qui cauere in duplum
possent, ad certum tempus indulgit. Senatorum censum ampliauit: ac
pro octingentorum millium summa duodecies H S. taxauit, supple-
uitque non habentibus. Congiaria populo frequenter dedit, sed diuersæ
ferè

A. ferè summæ: modò quadragenos, modò tricenos: nonnumquam du-
cenos quinquagenosque nummos, ac ne minores quidem pueros præ-
terijt, quamuis nonnisi ab vndecimo ætatis anno accipere consue-
sent. Frumentum quoque in annonæ difficultatibus sæpe leuissimo,
interdum nullo pretio, viritim ad mensus est, tesseræque nummarias
duplicauit.

SED vt salubrem magis quàm ambiciosum principem scires, XLII.
querentem de inopia & caritate vini populum, seuerissima coërcuit vo-
ce: Satis prouisum à genero suo Agrippa, perductis pluribus aquis, ne
homines sitirent, eidem populo promissum quidem congiarium repo-
B scenti, Bonæ se fidei esse respondit: non promissum autem flagitanti,
turpitudinem & impudentiam edicto exprobrauit: affirmavitque non
daturum se, quamuis dare destinârat. Nec minore grauitate atque con-
stantia, cum proposito congiario multos manumissos, insertosque ci-
uium numero, comperisset, negauit accepturos quibus promissum non
esset: cæterisque minus quàm promiserat, dedit, vt destinata summa suf-
ficeret. Magna verò quondam sterilitate, ac difficili remedio, cum vena-
litas & lanistarum familias, peregrinosque omnes, exceptis medicis &
præceptoribus partemque seruitiorum, vrbe expulisset: vt tandem an-
nona conualuit, impetum se cepisse scribit, frumentationes publicas in
C perpetuum abolendi, quòd earum fiducia cultura agrorum cessaret: ne-
que tamen perseverâsse, quia certum haberet, posse per ambitionem quan-
doque restitui. Atque ita post hanc rem temperauit, vt non minorem
aeratorum ac negotiantium quàm populi rationem deduceret.

SPECTACVLORVM & assiduitate & varietate, atque XLIII.
magnificentiâ, omnes antecessit. Fecisse ludos se ait suo nomine quater
pro alijs magistratibus, qui aut abessent, aut non sufficerent, ter & vi-
cies. Fecitque nonnumquam vicarim, ac pluribus scenis per omnium
linguarum histriones: non in foro modò, nec Amphitheatro, sed in Cir-
co & in Septis, & aliquando nihil præter venationem edidit. Athletas
D exstructis in campo Martio sedilibus ligneis: item nauale prælium
circa Tiberim cauato solo: in quo nunc Cæsarum nemus est. Quibus
diebus custodes in vrbe disposuit, ne raritate remanentium grassatori-
bus obnoxia esset. In circo aurigas cursoresque & confectores fera-
rum, & nonnumquam ex nobilissima iuuentute, produxit. Sed &
Troia ludum edidit frequentissimè, maiorum minorumve puerorum
delectu: prisca decorique moris existimans, claræ stirpis indolem sic no-
tescere. In hoc ludicro C. Nonium Asprenatè lapsu debilitatum, aureo
torque donauit: passusque est ipsum posterosque Torquati ferre cognomè.
Mox finè fecit talia edendi, Asinio Pollione oratore grauitè inuidiosèque

C

in curia

in curia questo Aesernini nepotis sui casum, qui & ipse crus effregerat. **A**
 Ad scenicas quoque & gladiatorias operas, etiam equitibus Romanis aliquando usus est: verum prius quam senatusconsulto interdiceretur. Postea nihil sanè, præterquam adolescentulum Lucium honestè natum, exhibuit: tantum ut ostenderet quod erat bipedali minor librarum septemdecim, ac vocis immensæ. Quodam autem muneris die, Parthorum obsides tunc primum missos, per arenam mediam ad spectaculum induxit: superque se subsellio secundo collocavit. Solebat etiam citra spectaculorum dies, si quando quid inusitatum dignumque cognitu aduectum esset, id extra ordinem quolibet loco publicare: ut rhinocerotem, apud Septa: tigrim, in scena: anguem quinquaginta cubitorum, pro Comitio. Accidit votiuis circensibus, ut correptus valetudine, lectica cubans, thessas deduceret: rursus commissione ludorum, quibus theatrum Marcelli dedicabat, euenit ut laxatis sellæ curulis compagibus caderet supinus. Nepotum quoque suorum munere, cum consternatum ruinæ metu populum retinere, & confirmare nullo modo posset, transijt è loco suo, atque in ea parte consedit quæ suspecta maxime erat.

XLIV. SPECTANDI confusissimum ac solutissimum morem correxit ordinavitque: motus iniuria senatoris, quem Puteolis per celeberrimos ludos confessu frequenti nemo receperat. Facto igitur decreto patrum, ut quoties quid spectandum usquam publicè ederetur, primus subselliorum ordo vacaret senatoribus: Romæ legatos liberarum sociarumque gentium vetuit in orchestra considerare: cum quosdam etiam libertini generis mitti deprehendisset. Militem secrevit à populo. Maritis è plebe proprios ordines assignauit: prætextatis cuneum suum, & proximum pædagogis: sanxitque ne quis pullatorum media cauea sederet. Fœminis ne gladiatores quidem, quos promiscuè spectari solenne olim erat, nisi ex superiore loco spectare concessit. Solis virginibus Vestalibus locum in theatro separatim, & contra prætoris tribunal, dedit. Athletarum verò spectaculo muliebre sexum omnem adeò submouit, ut Pontificalibus ludis pugilum par postulatum distulerit in sequentis diei matutinum tempus: edixeritque, Mulieres ante horam quintam venirent in theatrum, non placere.

XLV. IPSE Circenses ex amicorum ferè libertorumque cœnaculis spectabat, interdum è puluinari, & quidem cum coniuge ac liberis sedens. Spectaculo plurimas horas, aliquando totos dies aderat: petita venia, commendatisque qui suam vicem præsidendo fungerentur. Verum quoties adesset, nihil præterea agebat: seu vitandi rumoris causa, quo patrem Cæsarem vulgò reprehensum commemorabat, quod inter spectan-

A spectandum, epistolis, libellisque legendis, ac rescribendis vacaret: sed studio spectandi, ac voluptate, qua teneri se neque dissimulauit umquam, & sæpè ingenuè professus est. Itaque corollaria & præmia alienis quoque muneribus ac ludis & crebra & grandia de suo offerebat: nullique Græco certamini interfuit, quo non pro merito certantium quemque honorauerit. Spectauit autem studiosissimè pugiles, & maximè Latinos: non legitimos atque ordinarios modò, quos etiam committere cum Græcis solebat: sed & cateruarios oppidanos inter angustias vicorum pugnantes temere ac sine arte. Vniuersum denique genus operas aliquas publico spectaculo præbentium, etiam cura sua dignatus est. **B** thletis & conseruauit priuilegia, & ampliavit. Gladiatores sine missione edi prohibuit. Coërcitionem in histriones, magistratibus in omni tempore & loco, lege vetere, permissam, ademit: præterquam ludos & scenam. Nec tamen eo minus aut xysticorum certationes, aut gladiatorum pugnas seuerissimè semper exegit. Nam histrionum licentiam adeò compescuit, vt Stephanionem togatarium, cui in puerilem habitum circumtonsam matronam ministrasse compererat, per trina theatra virgis cæsum relegauerit: Hylam pantomimum, querente prætore, in atrio domus suæ, nemine excluso, flagellis verberauerit: & Pyladem vrbe atque Italia submouerit, quòd spectatorem, à quo exhibebatur, demonstrasset digito, conspicuumque fecisset.

C AD hunc modum vrbe urbanisque rebus administratis, **ITALIAM** XLVI: duodetriginta coloniarum numero deductarum ab se frequentauit, operibusque ac vectigalibus publicis plurifariam instruxit: etiam iure ac dignatione vrbi quodam modo pro parte aliqua adæquauit: excogitato genere suffragiorum, quæ de magistratibus vrbicis decuriones colonici, in sua quisque colonia ferrent, & sub diem comitiorum obsignata Romam mitteret. Ac necubi aut honestorum deficeret copia, aut multitudinis soboles, equestrem militiam petentis etiam ex commendatione publica cuiusque oppidi ordinabat: at ijs qui è plebe regiones **D** sibi reuulenti filios filiasve approbarent, singula nummorum millia pro singulis diuidebat.

PROVINCIAS validiores, & quas annuis magistratuum XLVII: imperijs regi nec facile nec tutum erat, ipse suscepit: cæteras proconsulibus sortitò permisit: & tamen nonnullas commutauit interdum: atque ex utroque genere plerasque sæpius adiit. Urbium quasdam fœderatas, sed ad exitium licentia præcipites, libertate priuauit: alias, aut ære alieno laborantes leuauit, aut terræmotu subuersas denuò condidit: aut merita erga pop. Rom. allegantes, Latinitate, vel ciuitate, donauit. Non est, vt opinor, prouincia, excepta dumtaxat Africa &

Sardinia, quam non adierit. In has, fugato Sexto Pompeio, trajicere ex A
Sicilia apparantem, continuæ & immodicæ tempestates inhibuerunt,
nec mox occasio aut causâ trajiciendi fuit.

XLVIII. R E G N A, quibus belli iure potitus est, præter pauca, aut ijsdem,
quibus ademerat, reddidit, aut alienigenis contribuit. Reges socios et-
iam inter semetipsos necessitudinibus mutuis iunxit: promptissimus af-
finitatis cuiusque atque amicitia conciliator & fautor: nec aliter vni-
uersos, quàm membra partésque imperij curæ habuit. Rectorem quoq;
solitus est apponere ætate paruis, ac mente lapsis, donec adolescerent
aut resipiscerent: ac plurimorum liberos & educauit simul cum suis &
instituit. B

XLIX. E X militaribus copijs legiones & auxilia prouinciatim distribuit:
classem Miseni, & alteram Rauennæ, ad tutelam superi & inferi maris,
collocauit. Certum numerum, partim in vrbis, partim in sui custodiam
allegit: dimissa Calagurritanorum manu, quam vsque ad deuictum
Antonium: item Germanorum, quam vsque ad cladem Varianam, in-
ter armigeros circa se habuerat. Neque tamen vmquam plures quàm
tres cohortes in vrbe esse passus est: easque sine castris. reliquas in hiber-
na & æstiuâ, circa finitima oppida dimittere assuerat. Quidquid autem
vbique militum esset, ad certam stipendiorum præmiorumque formu-
lam adstrinxit: definitis pro gradu cuiusque, & temporibus militiæ, & C
commodis missionum: ne aut ætate aut inopia post missionem solici-
tari ad res novas possent. Vtque perpetuò ac sine difficultate sumtus ad
tuendos eos prosequendosque suppetere, ærarium militare cum vecti-
galibus nouis instituit. Et quò celerius, ac sub manum annuntiari co-
gnosci que posset quid in prouincia quaque gereretur, iuuenes primò,
modicis interuallis per militares vias, dehinc vehicula disposuit: com-
modius id visum est, vt qui à loco eidem perferrent litteras, interrogari
quoque, si quid res exigent, possent.

L. I N diplomatibus, libellisque & epistolis signandis, initio Sphinge
usus est: mox imagine Magni Alexandri: nouissimè sua, Dioscoridis D
manu sculpta, qua signare insecuti quoque principes perseuerauerunt. Ad
epistolas omnes horarum quoque momenta, nec dièi modò, sed & no-
ctis, quibus datæ significarentur, addebat.

LI. C L E M E N T I A E ciuitatisque eius multa & magna docu-
menta sunt. Ne enumerem quot & quos diuersarum partium venia &
incolumitate donatos, principem etiam in ciuitate locum tenere passus
sit: Iunium Nouatum & Calsium Patauinum, è plebe homines, alte-
rum pecunia, alterum leui exsilio punire satis habuit, cum ille Agrippæ
iuuenis nomine, asperrimam de se epistolam in vulgus edidisset: hic
conui-

A conuiuiio pleno proclamasset, Neque votum sibi neque animum deesse confodiendi eum. Quadam verò cognitione, cum Aemilio Aelianò Cordubensi inter cætera crimina vel maximè objiceretur, quòd malè opinari de Cæsare sòleret: conuersus ad accusatorem, commotoque similis: Velim, inquit, hoc mihi probes: faciam sciat Aelianus & me linguam habere: plura enim de eo loquar. Nec quidquam vltra, aut statim aut postea inquisiuit. Tiberio quoque de eadem re sedulò violentiùs apud se per epistolam conquerenti, ita rescripsit. Aetati tuæ, mi Tiberi, noli in hac re indulgere, & nimium indignari quemquam esse qui de me malè loquatur: Satis est enim, si hoc habemus ne quis nobis malè facere possit.

TEMPLA quamuis sciret etiam proconsulibus decerni solere: **LIII**
in nulla tamen prouincia, nisi communi suo Romæque nomine recepit: nam in vrbe quidem pertinacissimè abstinuit hoc honore. Atque etiam argenteas statuas olim sibi positas conflauit omnes: exque ijs aureas cortinas Apollini Palatino dedicauit. Dictaturam magna vi offerente populo, genu nixus, deiecta ab humeris toga, nudo pectore deprecatus est.

DOMINI appellationem, vt maledictum & opprobrium semper exhorruit. Cum spectante eo ludos, pronuntiatum esset, in mimo, **LIII**
C O Dominum æquum & bonum: & vniuersi quasi de ipso dictum exsultantes comprobassent: & statim manu vultuque indecoras adulationes repressit, & insequenti die grauissimo corripuit edicto, dominumq; se posthac appellari, ne à liberis quidem aut nepotibus suis, vel seriò vel iocò, passus est: atq; huiusmodi blanditias etiam inter ipsos prohibuit. Non temerè vrbe oppidòve villo egressus, aut quoquam ingressus est, nisi vespere aut noctu: ne quem officij caussa inquietaret. In consulatu, pedibus ferè, extra consulatum, sæpe adoperta sella per publicum incessit. Promiscuis salutationibus admittebat & plebè: tanta comitate adeuntium desideria excipiens, vt quendam ioco corripuerit, quòd sic **LIII**
D sibi libellum porrigere dubitaret, quasi elephanto stipem. Die senatus numquam patres nisi in curia salutauit, & sedentes, ac nominatim singulos, nullo submonente: & discedens eo modo sedentibus singulis, vale dicebat. Officia cum multis mutuò exercuit: nec priùs dies cuiusque solemnes frequentare desijt, quàm grandior iam natu, & in turba quondam sponsaliorum die vexatus. Gallum Terrinium senatorem, minùs sibi familiarem, sed captum repente oculis, & ob id inedia mori destinantem, præsens consolando reuocauit ad vitam.

IN senatu verba facienti dictum est, Non intellexi: & ab alio, **LIV**
Contradicerem tibi si locum haberem. Interdum ob immodicas alter-

cationes disceptantium è curia per iram se proripienti, quidam ingesse- **A**
runt, Licere oportere senatoribus de Rep. loqui. Antistius Labeo sena-
tus lectione, cum vir virum legeret, M. Lepidum, hostem olim eius, &
tunc exsulantem, legit: interrogatusque ab eo, an essent alij digniores,
Suum quemque iudicium habere respondit. Nec ideò libertas, aut con-
tumacia fraudi cuiquam fuit.

L V. **E T I A M** sparsos de se in curia famosos libellos, nec expauit, &
magna cura redarguit. Ac ne requisitis quidem auctoribus, id modò cé-
fuit, cognoscendum posthac de ijs qui libellos aut carmina ad infamiam
cuiuspiam sub alieno nomine edant.

LVI. **I O C I S** quoque quorundam inuidiosis aut petulantibus laces- **B**
sus, contradixit edicto. Et tamen de inhibenda testamentorum licen-
tia, ne senatus quidquam constitueret, intercessit. Quoties magistra-
tuum comitijs interesset, tribus cum candidatis suis circuibat: supplica-
batque more solemn. Ferebat & ipse suffragium in tribu, vt vnus è po-
pulo. Testem se in iudicijs & interrogari & refelli æquissimo animo pa-
tiebatur. Forum angustius fecit, non ausus extorquere possessoribus
proximas domos. Numquam filios suos populo commendauit, vt non
adjiceret, Si merebuntur. Eisdem prætextatis adhuc assurrectum ab vni-
uersis in theatro, & à stantibus plausum, grauissimè questus est. Ami-
cos ita magnos & potentes in ciuitate esse voluit, vt tamen pari iure es- **C**
sent quo cæteri, legibusque iudicarijs æquè tenerentur. Cum Asprenas
Nonius arctius ei iunctus, causam veneficij, accusante Calsio Seuerio,
diceret: consuluit senatum quid officij sui putaret: Cunctari enim se, ne,
si superesset, eriperet legibus reum: sin deesset, destituere ac prædamna-
re amicum existimaretur. Et consentientibus vniuersis, sedit in subsel-
lijs per aliquot horas: verum tacitus, ac ne laudatione quidem iudiciali
data. Affuit & clientibus: sicut Scutario cuidam, euocato quondam
suo, qui postulabatur iniuriarum. Vnum omnino è reorum numero,
ac ne eum quidem, nisi precibus, eripuit, exorato coram iudicibus
accusatore, Castricius, per quem de coniuratione Murenæ cogno- **D**
uerat.

LVII. **P R O Q V I B V S** meritis quantoperè dilectus sit, facile est æsti-
mare. Omitto senatusconsulta, quæ possunt videri vel necessitate ex-
pressa, vel verecundia. Equites Romani natalem eius sponte atque con-
sensu, biduo semper celebrârunt. Omnes ordines in lacum Curtij quot-
annis ex voto pro salute eius stipem iaciebant: item Kalendis Ianuarijs
strenam in Capitolio, etiam absenti: ex qua summa pretiosissima deo-
rum simulacra mercatus, vicatim dedicabat: vt Apollinem Sandalia-
rium, & Iouem Tragoedum, aliæque. In restitutionem Palatinæ domus
incen-

A incendio absumptæ, veterani, decuriæ, tribus, atque etiam sigillatim & cætero genere hominum, libentes ac pro facultate quisque pecunias contulerunt: delibante tantummodo eo summarum aceruo, neque ex quoquam plus denario auferente. Reuertentem ex prouincia, non solum faustis omnibus, sed & modulatis carminibus prosequabantur. Obseruatum etiam est, ne quoties introiret urbem, supplicium de quoquam sumeretur.

PATRIS patriæ cognomen vniuersi repentino maximoque **LVIII.** consensu detulerunt ei. Prima, plebs, legatione Antium missa: dein quia non recipiebat, ineunti Romæ spectacula frequens, & laureata: mox in **B** curia senatus: neque decreto, neque acclamatione, sed per Valerium Messallam id mandantibus cunctis: Quod bonum, inquit, faustumque sit tibi, domuique tuæ, Cæsar Auguste: (sic enim nos perpetuam felicitatem Reip. & læta huic precari existimamus) Sen. te consentiens cum pop. R. consalutat. **PATRIÆ PATREM.** Cui lacrymans respondit Augustus, his verbis (ipsa enim, sicut Messalæ, posui:) Compos factus votorum meorū, Patres C. quid habeo aliud deos immortales precari, quàm vt hunc consensum vestrum ad vltimum vitæ finem mihi perferre liceat?

MEDICO Antonio Musæ, cuius opera ex ancipiti morbo **LIX.** conualuerat, statuam, ære collato, iuxta signum Aesculapij statuerunt. Nonnulli patrum familiarum, testamento cauerunt vt ab heredibus suis, prælato victimæ titulo, in Capitolium ducerentur, votumque pro se solueretur, **QVOD SVPERSTITEM AVGVSTVM RELIQVISSENT.** Quædā Italiæ ciuitates diem, quo primùm ad se venisset, initium anni fecerunt. Prouinciæ pleræque, super tēpla & aras, ludos, quoque quinquennales poenè oppidatim constituerunt.

REGES amici atque socij, & singuli in suo quisque regno, Cæsareas vrbes condiderunt: & cuncti simul, ædem Iouis Olympici, Athenis antiquitus inchoatam, perficere communi sumtu destinauerunt, **LX.** **D** Genioque eius dedicare: ac sæpe regnis relictis, non Romæ modo, sed prouincias peragranti quotidiana officia togati, ac sine regio insigni, more clientium præstiterunt.

QVONIAM qualis in imperijs ac magistratibus regendaque **LXI.** per terrarum orbem pace belloque Rep. fuerit, exposui: referam nunc interiorem ac familiarem eius vitam: quibuscumque moribus atque fortuna domi & inter suos egerit, à iuuentia vsque ad supremum vitæ diem. Matrem amisit in primo consulatu: sororem Octauiam, quinquagesimum & quartum agens ætatis annum. Vtrique cum præcipua officia viuæ præstitisset, etiam defunctæ honores maximos tribuit.

SPON-

LXII. SPONSAM habuerat adolescens P. Seruilij Maurici filiam: A
sed reconciliatus post primam discordiam Antonio, & postulantibus
vtriusque militibus, ut & necessitudine aliqua iungerentur, priuignam
eius Claudiam, Fuluiam ex P. Clodio filiam, duxit uxorem, vix dum nu-
bilem. Ac similitate cum Fulvia socru exorta, dimisit intactam adhuc, &
virginem. Mox Scriboniam in matrimonium accepit, nuptam ante
duobus consularibus, & ex altero etiam matrem. Cum hac etiam diuor-
tium fecit, pertæsus, ut scribit, morum peruersitatem eius: ac statim Li-
uiam Drusillam matrimonio Tiberij Neronis, & quidem prænantem,
abduxit, dilexitque & probauit vnice ac perseveranter.

LXIII. EX Scribonia Iuliam, ex Liuia nihil liberorum tulit, cum maxi- B
mè cuperet. Infans, qui conceptus erat, immaturus est editus. Iuliam
primùm Marcello Octaviae sororis suae filio, tantum quod pueritiam
egressus: deinde ut is obiit, M. Agrippæ nuptum dedit: exorata sorore ut
sibi genero cederet. Nam tunc Agrippa alteram Marcellarum habebat,
& ex ea liberos. Hoc quoque defuncto, multis, ac diu, etiam ex equestri
ordine, circumspectis conditionibus, Tiberium priuignum suum ele-
git: coëgitque prænantem uxorem, & ex qua iam pater erat, dimittere.
M. Antonius scribit, Primùm eum Antonio filio suo despondisse Iuliā:
dein Cotisoni Getarum regi: quo tempore sibi quoque inuicem filiam
regis in matrimonium petiisse.

LXIV. NEPOTES ex Agrippa & Iulia tres habuit, Caium, Lucium & C
Agrippam: neptes duas, Iuliam & Agrippinam. Iuliam L. Paullo Cen-
soris filio, Agrippinam Germanico sororis suae nepoti collocauit. Caium
& Lucium adoptauit domi per assem & libram centos à patre Agrippa:
tenerosque adhuc ad curam Reip. admouit: & consules designatos cir-
cum prouincias exercitusque dimisit. Filiam & neptes ita instituit, ut et-
iam lanificio assuefaceret: vetaretque loqui, aut agere quidquā, nisi pro-
palam, & quod in diurnos commentarios referretur. Extraneorum qui-
dem cœtu adeò prohibuit, ut L. Tucinio, claro decoroque iuueni, scri-
pserit quondam, Parum modestè fecisse eum, quòd filiam suam Baias D
salutatum venisset. Nepotes, & litteras & natate aliāque rudimenta per
se plerumque docuit: ac nihil æquè laborauit quàm ut imitarentur chi-
rographum suum. Neque coenauit vnā, nisi ut in imo lecto assi-
derent: neque iter fecit, nisi ut vehiculo anteirent aut circā adequi-
tarent.

LXV. SED lætum eum atque fidentem & sobole & disciplina domus,
Fortuna destituit. Iulias, filiam & neptem, omnibus probris contami-
natas, relegauit. Caium & Lucium in duodeuiginti mensium spatio a-
misit ambos: Caio, in Lycia: Lucio, Massiliæ, defunctis. Tertium ne-
potem

A potem Agrippam, simulque priuignum Tiberium adoptauit in foro, lege Curiata. Ex quibus Agrippam, breui, ob ingenium sordidum ac ferox, abdicauit; seposuitque Surrentum. Aliquanto autem patientius mortem quam dedecora suorum tulit. Nam Gaij Luciique casu non adeò fractus, de filia, absens, ac libello per quæstorem recitato, notum senatui fecit: abstinuitque congressu hominum diu, præ pudore: etiam de necanda deliberauit. Certè cum sub idem tempus vna ex conscijs liberta, Phœbe nomine, suspendio vitam finisset: Maluisse se, ait, Phœbes patrem fuisse. Relegatæ, vsum vini, omnemque delictiorem cultum, ademit: neque adiri à quopiam libero, seruòve, nisi se consulto, permit: & ita vt certior fieret, qua is ætate, qua statura, quo colore esset, etiam quibus corporis notis vel cicatricibus. Post quinquennium demum ex insula in continentem, lenioribusque paullo conditionibus, transtulit eam: nam vt omnino reuocaret, exorari nullo modo potuit: deprecanti sæpe populo Rom. & pertinaciùs instanti, tales filias talisque coniuges pro concione imprecatus. Ex nepte Iulia, post damnationem, editum infantem agnosci aliq̃ue vetuit. Agrippam nihilo tractabiliorem, immò in dies amentio rem, in insulam transportauit, sepsitque insuper custodia militum. Cavit etiam senatusconsulto vt eodem loci in perpetuum contineretur: atque ad omnem & eius & Iuliarum mentionem ingemiscens, proclamare etiam solebat,

Αἰὸ ὄφελον ἀγαμός τ' ἔμεναι, ἀγονός τ' ἀπολέσαι.

nec aliter illos appellare quam treis vomiceas aut tria carcinomata sua.

A M I C I T I A S neque facillè admisit, & constantissimè retinuit: LXVI.
 non tantum virtutes ac merita cuiusque dignè prosecutus, sed vitia quòque & delicta dumtaxat modica perpeffus. Neque enim temerè, ex omni numero, in amicitia eius afflictì reperientur, præter Saluidienum Rufum, quem ad consulatum vsque, & Cornelium Gallum, quem ad præfecturam Aegypti, ex infima vtrumque fortuna, prouexerat. Quorum alterum res novas molientem, damnandum senatui tradidit: alteri ob ingratum & maleuolum animu, domo & prouincijs suis interdixit. Sed Gallo quoque & accusatoru denuntiationibus & senatusconsultis ad necem compulsò, laudauit quidem pietatē tantopere pro se indignantium: cæterum & illacrymauit, & vicem suam conquestus est, quod sibi soli nō liceret amicis, quatenus vellet, irasci. Reliqui potentia atque opibus ad finē vitæ sui quisque, ordinis principes floruerunt: quamquā & offensis interuenientibus. Desiderauit enim nonnumquam, ne de pluribus referam, & M. Agrippæ patientiam, & Mæcenatis taciturnitatem: cum ille

D.

ex leui

ex leui rigoris suspicione, & quòd Marcellus sibi anteferretur, Mityle- **A**
nas se, relictis omnibus contulisset: hic, secretum de comperta Murenæ
coniuratione vxori Terentiæ prodidisset. Exegit & ipse inuicem ab ami-
cis beneuolentiam mutuam, tam à defunctis quàm à uiuis. Nam quam-
uis minimè appeteret hereditates, vt qui numquam ex ignoti testamen-
to capere quidquam sustinuerit: amicorum tamen suprema iudicia mo-
rosissimè pensitauit: neque dolore dissimulato, si parcius aut citra ho-
norem verborum: neque gaudio, si gratè pièque quis se prosecutus fuisset.
Legata, vel partes hereditatum, à quibuscumque parentibus re-
lieta sibi, aut statim liberis eorum concedere, aut, si pupillari ætate **B**
essent, die virilis togæ, vel nuptiarum, cum incremento restituere con-
sueuerat.

LXVII. PATRONVS dominusque non minus seuerus quam facilis
& clemens, multos libertorum in honore & vsu maximo habuit: vt
Licinium Enceladum, aliosque. Cosmum seruum grauissimè de se
opinantem, non vltra quàm compedibus coërcuit. Diomedem dispen-
satorem, à quo, simul ambulante, incurrenti repentè fero apro per me-
tum obiectus est, maluit timiditatis arguere quàm noxæ: remque non
minimi periculi, quia tamen fraus aberat, in iocum vertit. Idem Procu-
lum ex acceptissimis libertis mori coëgit, compertum adulterare ma- **C**
tronas: Thallo à manu, quod pro epistola prodita denarios quingentos
accepisset, crura effregit. Pædagogum ministrosque Caij filij, per occa-
sionem valetudinis mortisque eius, superbè auarèque in prouincia gras-
santes, oneratis graui pondere ceruicibus, præcipitauit in flumen.

LXVIII. PRIMA iuuenta variorum dedecorum infamiam subiit. Sex.
Pompeius vt effœminatum infectatus est. M. Antonius adoptionem
auunculi stupro meritum. Item Lucius Marci frater, quasi pudicitiam
delibatam à Cæsare, A. etiam Hirtio in Hispania CCC millibus num-
mum substrauerit: solitusque sit crura suburere nuce ardenti, quò
mollior pilus surgeret. Sed & populus quondam vniuersus ludorum **D**
die, & accepit in contumeliam eius, & assensu maximo comproba-
uit versum in scæna pronuntiatum de Gallo matris Deum tympa-
nizante,

Vidésne vt cinædus orbem digito temperet?

LXIX. ADVLTERRIA quidem exercuisse, ne amici quidem negant:
excusantes sanè, non libidine, sed ratione cômissa: quò facilius consilia
aduersariorum per cuiusque mulieres exquireret. M. Antonius super fe-
stinatas Liuiæ nuptias obiecit, & fœminam consularem è triclinio viri-
torum in cubiculum abductam, rursus in conuiuium rubentibus auri-
culis, incomitiare capillo reductam: & dimissam Scriboniã, quia liberus
doluisse

A doluisset nimiam potentiam pellicis: & conditiones quasitas per amicos, qui matres familias & adultas ætate virgines denudarent, atque perspicerent, tamquam Thoranio mangone vendente. Scribit etiam ad ipsum hoc familiariter adhuc, nec dum planè inimicus, aut hostis. Quid te mutauit? quòd reginam in eo? vxor mea est. Nunc cœpi, an abhinc annos nouem? tu deinde solam Drusillam inis? ita valeas vti tu hanc epistolam cum leges, non inieris Tertullā, aut Terentillam, aut Rufillā, aut Saluiā Titisceniam, aut omnes. Anne refert vbi & in quam arrigas?

COENA quoque eius secretior in fabulis fuit, quæ vulgò LXX

B *δωδεκάθεον* vocabatur: in qua deorum dearumque habitu discubuisse conuuias, & ipsum pro Apolline ornatum, non Antonij modò epistolæ singulorum nomina amarissimè annumerantis, exprobrant, sed & sine auctore notissimi versus:

Cum primùm istorum conduxit mensa choragum,

Sexque Deos vidit Mallia, sexque Deas:

Impia dum Phœbi Cæsar mendacia ludit,

Dum noua diuorum cænat adulteria:

Omnia se à terris tunc Numina declinarunt:

Fugit & auratos Iuppiter ipse thronos.

C Auxit cœnæ rumorem summa tunc in ciuitate pænuria ac fames. Acclamatumque est postridie, frumentum omne Deos comedisse: & Cæsarem esse planè Apollinem: sed Tortorum. quo cognomine is Deus quadam in parte vrbis colebatur. Notatus est vt pretiosæ suppellectilis Corinthiorumque præcupidus, & alex indulgens. Nam & proscriptionis tempore ad statuam eius adscriptum est,

Pater argentarius, ego Corinthiarius:

cum existimaretur, quosdam propter vasa Corinthia inter proscriptos curasse referendos. Et deinde bello Siciliense epigramma vulgatum est,

D Postquam bis classe victus naues perdidit,
Aliquando vt vincat, ludit assidue aleam.

EX quibus siue criminibus siue maledictis, infamiam impudici- LXXI
tiæ facillimè refutauit, & præsentis & posteræ vitæ castitate. Item lauitiarum inuidiam, cum & Alexandria capta, nihil sibi præter vnum murrhinum calicem, ex instrumento regio, retinuerit, & mox vasa aurea assiduissimi vsus conflauerit omnia. Circa libidines hæsit: postea quoque, vt ferunt, ad viciandas virgines promptior, quæ sibi vndique etiam ab vxore conquirentur. Alex rumorem nullo modo expauit: lusitque simpliciter & palàm oblectamenti caussa etiam senex: ac præterquam Decembri mense, alijs quoque festis profestisque

D 2

diebus.

diebus. Nec id dubium est: autographa quadam epistola, Cœnari, ait, **A** mi Tiberi, cum iisdem. Accesserunt conuiuæ Vinicius & Siluius pater. Inter cœnam lusimus *γερωνικῶς* & heri & hodie. Talis enim iactatis, ut quisque canem, aut senionem miserat, in singulos talos singulos denarios in medium conferebat: quos tollebat vniuersos qui Venerem iecerat. Et rursus alijs litteris, Nos, mi Tiberi, Quinquatrijs satis iucundè egimus. Lusinus enim per omnes dies, forumque aleatorium calfecimus. Frater tuus magnis clamoribus rem gessit. Ad summam tamen perdidit non multum: sed ex magnis detrimentis præter spem paulatim retractus est. Ego perdidit viginti millia nummum, meo nomine: sed cum effusè in lusu liberalis fuisssem, ut soleo plerumque. Nam si quas **B** manus remisi cuique, exegissem, aut retinuissem quod cuique donauit, vicissem vel quinquaginta millia. Sed hoc malo. Benignitas enim mea me ad cælestem gloriam efferet. Scribit ad filiam, Misi tibi denarios ducentos quinquaginta, quos singulis conuiuiis dederam, si vellent inter se inter cœnam vel talis vel par impar ludere.

LXXII. **I**N cæteris partibus vitæ continentissimum fuisse constat, ac sine suspitione vllius vitij. Habitauit primò iuxta Romanum forum supra Scalas anularias, in domo quæ Calui oratoris fuerat: postea in Palatio: sed nihilo minus ædibus modicis Hortensianis, & neque laxitate neque cultu conspicuis: ut in quibus porticus breues essent Albanarum columnarum, & sine marmore vlllo aut insigni pauimento conclauia. Ac per annos amplius quadraginta eodem cubiculo hieme & æstate mansit: quamuis parum salubrem valetudini suæ urbem hieme experiretur, assidueque in vrbe hiemaret. Si quando quid secretò aut sine interpellatione agere proposuisset, erat illi locus in edito singularis, quem Syracusas & *τεχνόφουον* vocabat: huc transibat, aut in alicuius libertorum suburbanum: æger autem in domo Mæcenatis cubabat. Ex secessibus præcipuè frequentauit maritima, insulasque Campaniæ, aut proxima vrbi oppida, Lanuium, Præneste, Tibur: vbi etiam in porticibus Herculis templi persæpe ius dixit. Ampla & operosa prætoria grauabatur. Et neptis quidem iuxta Iuliæ, profusè ab ea exstructa, etiam diruit ad solum: sua verò quamuis modica, non tam statuarum tabularumque pictarum ornatu, quàm xyftis & nemoribus excoluit, rebusque vetustate ac raritate notabilibus: qualia sunt Capreis immanium belluarum ferarumque membra prægrandia, quæ dicuntur Gigantum ossa, & arma Heroum.

LXXIII. **I**NSTRUMENTI eius & supellectilis parcimonia apparet etiam nunc, residuis lectis atque mensis, quorum pleraque vix priuatae elegantiae sint. Ne toro quidem cubuisse aiunt, nisi humili & modicè instrato.

A instrato. Vestē non temerē alia quā domesticā vsus est, ab vxore & sō-
rore & filia neptibusque confecta: togis, neque restrictis neque fuis: cla-
uo, nec lato nec angusto: calceamentis altiussculis, vt procerior quā
erat, videretur. Et forensia autem, & calceos numquam non intra cubi-
culum habuit, ad subitos repentinósque casus parata.

CONVIVABATUR & alsiduē, nec vñquam nisi recta: non LXXIV.
sine magno ordinū hominumque delectu. Valerius Messala tradit, ne-
minem vñquam libertinorum adhibitum ab eo cœnæ, excepto Mena,
sed asserto in ingenuitatem, post proditam Sex. Pompeij classē. Ipse
scribit inuitasse se quendam, in cuius villa maneret, qui speculator suus
B olim fuisset. Conuiuia nonnumquam & seriūs inibat, & maturiūs re-
linquebat: cū conuiuæ & cœnare inciperent priūs quā ille discum-
beret, & permanerent digressō eo. Cœnam trinis ferculis, aut, cū abū-
dantissimē, senis, præbebat, vt non nimio sumtu, ita summa comitate.
Nam & ad communionem sermonis tacentes vel submissim fabulan-
tes prouocabat, & aut acroamata, & histriones, aut etiam triuiales ex
circo ludios interponebat, ac frequentius aretalogos.

FESTOS & solennes dies profusissimē, nonnumquam ioculari- LXXV.
ter tantū, celebrabat. Saturnalibus, & si quando aliās libuisset, modō
munera diuidebat, vestem & aurum, & argentum: modō nummos
C omnis notæ, etiā veteres regios ac peregrinos: interdum nihil præter
cilicia & spongas, & rutabula, & forpices, atque alia id genus, titulis ob-
scuris & ambiguis. Solebat & inæqualissimarū rerum sortes, & aduersas
tabularum picturas in conuiuiō venditare: incertoq; casu spem mercan-
tium vel frustrari vel explere: ita vt per singulos lectos licitatio fieret, &
seu iactura seu lucrum communicaretur.

CIBI (nam ne hoc quidem omiserim) minimi erat, atque vulga- LXXVI.
ris ferē. Secundarium panem, & pisciculos minutos, & caseum bubulum
manu pressum, & ficos virides biferas maximē appetebat: vescebaturq;
& ante cœnam, quocumque tempore & loco, quo stomachus desideras-
set. Verba ipsius ex epistolis sunt, Nos in essedo panem & palmulas gu-
stauimus. Et iterum: Dum lectica ex regia domum redeo, panis vñciani
cum paucis acinis vñ duracinæ comedi. Et rursus, Ne Iudæus quidem,
mi Tiberi, tam diligenter sabbatis ieiunium seruat, quā ego hodie ser-
uaui: qui in balineo demum post horam primam noctis duas buccas
manducaui priūs quā vñgi inciperem. Ex hac obseruantia nonnum-
quam vel ante initum, vel post dimissum conuiuium solus cœnitabat,
D cū pleno conuiuiō nihil tangeret.

VINI quoque natura parcissimus erat. Non amplius ter bibere LXXVII.
eum solitum super cœnam in castris apud Mutinam Cornelius Nepos

tradit. Postea, quoties largissimè se inuitaret, senos sextantes non excessit, aut, si excessisset, reiciebat. Et maximè delectatus est Rhætico, neque temerè interdiu bibit. Pro portione sumebat perfusum aqua frigida panem, aut cucumeris frustum, vel lactuculae thyrsus, aut recens acidumve pomum succi vinosioris.

LXXIIX.

POST cibum meridianum, ita ut vestitus calceatusque erat, reiectis pedibus paullisper conquiescebat, opposita ad oculos manu. A coena lucubratoriam se in lecticulam recipiebat. Ibi donec residua diurni actus, aut omnia, aut ex maxima parte, conficeret, ad multam noctem permanebat. In lectum inde transgressus, non amplius, cum plurimum, quàm septem horas dormiebat: ac ne eas quidem continuas, sed ut in illo temporis spatio ter aut quater expergisceretur. Si interruptum somnum recuperare, ut evenit, non posset: lectoribus, aut fabulatoribus arcessitis, resumebat, producebatque ultra primam saepe lucem. Nec in tenebris vigilavit unquam, nisi assidente aliquo. Matutina vigilia offendebatur: ac si vel officij, vel sacri causa maturius euigilandum esset, ne id contra commodum faceret, in proximo cuiuscumque domesticorum coenaculo manebat. Sic quoque saepe indigens somni, & dum per vicos deportaretur, & deposita lectica inter aliquas moras condormiebat.

LXXIX.

FORMA fuit eximia, & per omnes ætatis gradus venustissima: quamquam & omnis lenocinij negligens, & in capite comendo tam incuriosus, ut raptim compluribus simul tonsoribus operam daret: ac modò tonderet, modò raderet barbam: eoque ipso tempore aut legeret aliquid aut etiam scriberet. Vultu erat, vel in sermone vel tacitus, adeò tranquillo serenoque ut quidam è primoribus Galliarum confessus sit inter suos, eo se inhibitum ac remollitum, quò minùs, ut destinaret, in transitu Alpium per simulationem colloquij propius admissus, in præcipitium propelleret. Oculos habuit claros ac nitidos: quibus etiam existimari volebat inesse quiddam diuini vigoris: gaudebatque, si quis sibi accriùs contuenti, quasi ad fulgorem Solis, vultum submitteret: sed in senecta sinistro minùs vidit. Dentes raros & exiguos, & scabros: capillum leuiter inflexum & sufflaum, supercilia coniuncta, mediocres aures: nasum & à summo eminentiorem, & ab imo deductiorem: colorem inter æquilum candidumque: staturam breuem: (quam tamen Iulius Marathus libertus etiam in memoriam eius quinque pedum & dodrantis fuisse tradit:) sed quæ commoditate & equitate membrorum oculeretur: ut nonnisi ex comparatione adstantis alicuius procerioris intelligi posset.

LXXX.

CORPORE traditur maculoso, dispersis per pectus atque aluum

A aluum genitiuis notis, in modum & ordinem ac numerum stellarum cælestis Vrsæ: sed & callis quibusdam ex prurigine corporis, assiduoque & vehementi strigilis usu, plurifariam concretis, ad impetiginis formam. Coxendice, & femore, & crure sinistro, non perinde valebat, ut sæpe etiam inde claudicaret: sed remedio harenarum atque arundinum confirmabatur. Dextræ quoque manus digitum salutarem, tam imbecillum interdum sentiebat, ut torpentem contractumque frigore, vix cornei circuli supplemento scripturæ admoueret. Questus est & de vesica, cuius dolore, calculis demum per vrinam eiectis, leuabatur.

B GRAVES & periculosas valetudines per omnem vitam aliquot expertus est: præcipuè Cantabria domita, cum etiam distillationibus iocinore vitiato, ad desperationem reductus, contrariam & ancipitem rationem medendi necessario subiit: quia calida fomenta non proderant, frigidis curari coactus: auctore Antonio Musa. Quasdam & anniuersarias, ac tempore certo recurrentes, experiebatur. Nam sub natalem suum plerumque languebat: & initio veris præcordiorum inflatione tentabatur: austrinis autem tempestatibus grauedine. Quare quassato corpore, neque frigora neque æstus facile tolerabat.

LXXXI.

LXXXII.

C HIE ME quaternis cum pingui toga tunicis, & subuculæ thorace laneo, & feminalibus, & tibialibus muniebatur: æstate apertis cubiculi foribus, ac sæpe in peristylis saliente aqua, atque etiam ventilante aliquo cubabat. Solis verò ne hiberni quidem patiens, domi quoque non nisi petasatus sub diuo spatiabatur. Itinera lectica, & noctibus ferè, eaquæ lenta ac minuta faciebat, ut prænestæ vel Tibur biduo procederet. Ac si quò peruenire mari posset, potius nauigabat. Verum tantam infirmitatem magna cura tuebatur, in primis lauandi raritate. Vngebatur enim sæpius, & sudabat ad flammam: deinde perfundebatur egelida aqua vel sole multo calefacta. At quoties neruorum causa, marinis, Albulisque calidis vtendum esset, contentus hoc erat, ut insidens ligneo folio, quod ipse Hispanico verbo durentam vocabat, manus ad pedes alternis iactaret.

D EXERCITATIONES campestris equorum & armorum statim post ciuilia bella omisit: & ad pilam primò folliculumque transijt: mox nihil aliud quam vectabatur & deambulabat: ita ut in extremis spatiis subsultim decurreret, sestertio vel lodicula inuolutus. Animi laxandi causa, modò piscabatur hamo: modò talis, aut ocellatis, nuci- busque ludebat cum pueris minutis, quos facie & garrulitate amabiles vndique conquirebat, præcipuè Mauros & Syros. Nam pumilos, atque distortos, & omneis generis eiusdem, ut ludibria naturæ malique omnis, abhorrebat.

ELO-

LXXXIV

ELOQVENTIAM studiâque liberalia ab ætate prima & cupidè & laboriosissimè exercuit. Mutinensi bello in tanta mole rerum, & legisse & scripsisse & declamasse quotidie traditur. Nam deinceps neque in senatu, neque apud populum, neque apud milites locutus est vquam, nisi meditata & composita oratione: quamvis non deficeret ad subita extemporali facultate. Ac ne periculum memoriæ adiret, aut in ediscendo tempus absumeret, instituit recitare omnia. Sermones quoque cum singulis, atque etiam cum Liuia sua grauiore, nonnisi in scriptis, & è libello habebat: ne plus minúsve loqueretur ex tempore. Pronuntiabat dulci & proprio quodam oris sono: dabatque assiduè phonaeco operam: sed nonnumquam infirmatis faucibus, præconis voce ad populum concionatus est.

LXXXV.

M V L T A varij generis prosa oratione composuit, ex quibus nonnulla in cœtu familiarium, velut in auditorio recitauit: sicut Rescripta Bruto de Catone. Quæ volumina cum iam senior ex magna parte legisset, fatigatus, Tiberio tradidit perlegenda. Item Hortationes ad philosophiam: & aliqua De vita sua, quam tredecim libris, Cantabrico tenus bello, nec vltra exposuit. Poëticam summatim attigit. Vnus liber exstat scriptus ab eo hexametris versibus, cuius & argumentum & titulus est, Sicilia. Exstat alter æquè modicus Epigrammatum, quæ ferè tempore balnei meditabatur. Nam tragœdiam magno impetu exorsus, non succedente stylo, aboleuit: quærentibusque amicis quidnam Ajax ageret, respondit, Aiaceum suum in spongiâ incubuisse.

LXXXVI

G E N V S eloquendi secutus est elegans & temperatum: vitatis sententiarum ineptijs, atque inconcinnitate, & reconditorum verborum, ut ipse dicit, fœtoribus. Præcipuamque curâ duxit, sensum animi quàm apertissimè exprimere. quod quò facilius efficeret, aut necubi lectorem vel auditorem obturbaret, ac moraretur, neque præpositiones verbis addere, neque coniunctiones sæpius iterare dubitauit, quæ detractæ afferunt aliquid obscuritatis, etsi gratiam augent. Cacozelos & antiquarios, ut diuerso genere vitiosos, pari fastidio spreuit. Exagitabat nonnumquam in primis Mæcenatem suum, cuius *μυροβρεχέης*, ut ait, cinnos vsquequaque persequitur, & imitando per iocum irridet. Sed nec Tiberio parcit & exoletas interdum, & reconditas voces aucupanti. M. quidem Antonium, ut insanum, increpat: quasi ea scribentem quæ mirrentur potius homines quàm intelligant. Deinde ludens malum & inconstans in eligendo genere dicendi ingenium eius, addidit hæc, Tuque dubitas Cimberne Annii an Veranii Flacci imitandi sint tibi? ita ut verbis quæ C. Sallustius excerpsit ex Originibus Catonis, vtaris? an potius Asiaticorum oratorum inanibus sententijs, verborum volubi-

A volubilitas in nostrum sermonem transferenda? Et quadam epistola Agrippinæ neptis ingenium collaudans: Sed opus est, inquit, dare te operam ne molestè scribas aut loquaris.

QUOTIDIANO sermone quædam frequentius & notabiliter usurpasse eum, litteræ ipsius autographæ ostentant. In quibus identidem cum aliquos numquam soluturos significare vult, ad Kalendas Græcas soluturos ait, & cum hortatur ferenda esse præsentia, qualiacumque sint, Contenti simus hoc Catone: & ad exprimendam festinatæ rei velocitatem, Velocius quàm asparagi coquantur. Ponit assidue & pro **B** stulto, baceolum: & pro pullo, pulleiaceum: & pro cerito, vacerrosum: & vapidè se se habere, pro malè: & betissare, pro languere: quod vulgò lachanissare dicitur. Item simus, pro sumus: & domos genitiuo casu singulari, pro domus. Nec umquam aliter hæc duo, ne quis mendam magis quàm consuetudinem putet. Notavi & in chirographo eius illa præcipue: non diuidit verba, nec ab extrema parte versuum abundantes litteras in alterum transfert: sed ibidem statim subjicit, circumducitque.

ORTHOGRAPHIAM, id est, formulam rationemque scribendi à grammaticis institutam, non adeò custodit: ac videtur eorum sequi potius opinionem, qui perinde scribendum ac loquamur existiment. Nam quòd sæpe non litteras modò sed syllabas aut permutat aut præterit, communis hominum error est. Nec ego id notarem, nisi mihi mirum videretur, tradidisse aliquos, legato eum consulari successorem dedisse, ut rudi & indocto, cuius manu ixi pro ipsi scriptum animaduertit. Quoties autè per notas scribit, b, pro a: c, pro b, ac deinceps eadem ratione sequentes litteras ponit. pro z autem duplex aa.

NE Græcarum quidem disciplinarum leuiore studio tenebatur: in quibus & ipsis præstabat largiter, magistro dicendi vsus Apollodoro Pergameno, quem iam grandem natu, Apolloniam quoque secum ab vrbe iuuenis adhuc eduxerat. Deinde etiam eruditione varia repletus, **D** Sphæri, Arei philosophi, filiorumque eius Dionysij & Nicanoris contubernium iniit: non tamen ut aut loqueretur expeditè, aut componere aliquid auderet. Nam & si quid res exigeret, Latine formabat, vertendumque; alij dabat. Sed planè poematum quoque non imperitus, delectabatur etiam comœdia veteri, & sæpe eam exhibuit publicis spectaculis. In euoluendis vtriusque linguæ auctoribus, nihil æquè sectabatur quàm præcepta & exempla publicè vel priuatim salubria: eaque ad verbum excerpta, aut ad domesticos, aut ad exercituum prouinciarumque rectores, aut ad vrbis magistratus plerumque mittebat: prout quique monitione indigerent. Etiam libros totos & senatui recitauit, & populo notos per edictum sæpe fecit: ut orationes **Q.** Metelli De prole augenda, & Rutilij

E

De

De modo ædificiorum: quò magis persuaderet, vtramque rem non à se primò animaduersam, sed antiquis iam tunc curæ fuisse. Ingentia seculi sui omnibus modis fouit. Recitantes & benignè & patienter audiuit: nec tantùm carmina & historias, sed & orationes & dialogos. Componi tamen aliquid de se, nisi & seriò, & à præstantissimis, offendeatur: admonebátque Prætores, ne paterentur nomen suum commissiõibus obsolefieri.

XC. CIRCA religiones talem accepimus. Tonitrua & fulgura paullo infirmius expauescebat: vt semper & vbique pellem vituli marini circumferret, pro remedio: atque ad omnem maioris tempestatis suspiciõnem, in abditum & concameratũ locum se reciperet: consternatus olim per nocturnum iter transcursu fulguris, vt suprà diximus.

XCI. SOMNIA neque sua, neque aliena de se, negligebat. Philippenſi acie quamuis statuiſſet non egredi tabernaculo, propter valetudinem; egressus est tamen amici somnio monitus: celsitque res prosperè, quando captis castris, lectica eius, quasi ibi cubans remansiſſet, concursu hostium confossa atq; lacerata est. Ipse per omne ver, plurima, & formidolosiſſima, & vana, & irrita videbat: reliquo tempore rariora, & minùs vana. Cũ dedicatam in Capitolio ædem Tonanti Ioui assiduè frequentaret, somniauit queri Capitolinum Iouem, cultores sibi abduci: seque respondiſſe, Tonantem pro ianitore ei appositum: ideoq; mox tintinnabulis fastigium ædis redimiuit, quòd ea ferè ianuis dependebant. Ex nocturno visu etiam stipem quotannis die certo emendicabat à populo, cauam manum asses porrigentibus præbens.

XCII. AVSPICIA quædam & omina pro certissimis obseruabat. Si mane sibi calceus perperam ac sinister pro dextero, induceretur, vt dirum: si terra marive ingrediente se longinquam profectiõnem, fortè rorâſſet, vt lætum, maturique & prosperi reditus. Sed & ostentis præcipuè mouebatur. Enatam inter iuncturas lapidum ante domum suam palmam in compluuium deorum Penatium transtulit: vtque coalesceret, magnopere curauit. Apud insulam Capreas, veterrimæ ilicis demissos iam ad terram languentésque ramos conualuisse aduentu suo, adeò lætatus est, vt eas cum republica Neapolitanorum permutauerit, Aenaria data. Obseruabat & dies quosdam, ne aut poſtridie nundinas quoquam proficiſceretur: aut Nonis quidquam rei seriæ inchoaret: nihil in hoc quidem aliud deuitans, vt ad Tiberium scribit, quàm *δυσφημίαν* nominis.

XCIII. PEREGRINARVM cæremoniarum, sicut veteres ac præceptas reuerentiſſimè coluit, ita cæteras contemtu habuit. Namque Athenis initiatus, cũ postea Romæ pro tribunali de priuilegio sacerdotum

A dotum Atticæ Cereris cognosceret, & quædam secretiora proponerentur, dimisso concilio & cōrona circumstantium, solus audiit disceptantes. At contrā non modò in peragrandā Aegypto paullū deflectere ad visendum Apin supersedit: sed & Caium nepotem, quod Iudæam præteruehens, apud Hierosolymam non supplicasset, collaudauit.

E T quoniam ad hoc ventum est, non ab re fuerit subtexere quæ ei **XCIII.** prius quàm nasceretur, & ipsò natali die, ac deinceps euenerint, quibus futura magnitudo eius, & perpetua felicitas sperari animaduertique posset. Velitris antiquitus tacta de cælo parte muri, responsum est, eius oppidi ciuem quandoque rerum potiturum: qua fiducia Velitri-
B & tunc statim & postea sæpius pæne ad exitium sui cum pop. Rom. beligerauerant. serò tandem documentis apparuit, ostentum illud, Augusti potentiam portendisse. Auctor est Iulius Marathus, ante paucos quàm nasceretur menses, prodigium Romæ factum publicè, quo denuntiabatur regem pop. Rom. Naturam parturire: senatum exterritum censuisse ne quis illo anno genitus educaretur: eos qui grauidas vxores haberent, quo ad se quisque spem traheret, curasse ne senatusconsultum ad ærarium deferretur. In Asclepiadis Menderis Θεολογουμένων libris lego, Atiam, cum ad solemne Apollinis sacrum media nocte venisset posita in templo lectica, dum cæteræ matronæ dormirent, obdormisse.
C draconem repentè irrepsisse ad eam, paulloque post egressum: illamque expergefactam quasi à concubitu mariti purificasse se: & statim in corpore eius exstitisse maculam, velut depicti draconis: nec potuisse vquam eximi: adeò vt mox publicis balneis perpetuò abstinuerit: Augustum natum mense decimo, & ob hoc Apollinis filium existimatum. Eadem Atia prius quàm pareret, somniauit intestina sua ferri ad sidera, explicarique per omnem terrarum & cæli ambitum. Somniauit & pater Octavius, vtero Atiæ iubar solis exortum. Quo natus est die, cum de Catilinæ coniuratione ageretur in curia, & Octavius ob vxoris puerperium seriùs adfuisset, nota ac vulgata res est, P. Nigridium comperta moræ causâ, vt horam quoque partus acceperit, affirmasse, dominum terrarum orbi natum. Octauio postea cum per secreta Thraciæ exercitum duceret, in Liberi patris luco barbaræ carimonia de filio consulenti, idem affirmatum est à sacerdotibus: quod infuso super altaria mero, tantum flammæ emicuisset, vt supergressa fastigium templi ad cælum vsque ferretur: vni que olim omnino Magno Alexandro apud easdem aras sacrificanti, simile prouenisset ostentum. Atque etiam sequenti nocte statim videre visus est filium mortali specie ampliorem, cum fulmine & sceptro, exuuiisque Iouis Opt. Max. ac radiata corona super laureatum currum, bis senis equis

candore eximio trahentibus. Infans adhuc, ut scriptum apud C. Drusum exstat, repositus vespere in cunas à nutricula, loco plano, postera luce non comparuit: & diu quæsitus, tandem in altissima turri reperi-
 tus est, iacens contra Solis exortum. Cùm primùm fari cœpisset, in a-
 uito suburbano obstrepentes forte ranas filere iussit: atque ex eo ne-
 gantur ibi ranæ coaxare. Ad quartum lapidem Campanæ viæ, in nemo-
 re prandenti, ex improviso aquila panem ei è manu rapuit: & cùm al-
 tissimè volasset, rursus ex improviso leniter delapsa reddidit. Q. Catu-
 lus post dedicatum Capitolium, duabus continuis noctibus somniavit:
 prima, Iouem Opt. Max. prætextatis compluribus circum aram lu-
 dentibus, vnum secreuisse: atque in eius sinum signum Reip. quod
 manu gestaret, reposuisse. at in sequenti, animaduertisse se in gremio
 Capitolini Iouis eundem puerum: quem cùm detrahi iussisset, prohibi-
 tum monitu Dei, tamquam is ad tutelam Reip. educaretur. Ac die pro-
 ximo obuium sibi Augustum, cùm incognitum aliàs haberet, non sine
 admiratione contuitus, simillimum dixit puero de quo somniasset.
 Quidam prius somnium Catuli aliter exponunt, quasi Iupiter complu-
 ribus prætextatis tutorem à se poscentibus, vnum ex eis demonstrasset,
 ad quem omnia desideria sua referrent: cuiusq; osculum delibatum digi-
 tis ad os suum retulisset. M. Cicero C. Cæsarem in Capitolium profe-
 cutus, somnium pristinae noctis familiaribus fortè narrabat: puerum,
 facie liberali, demissum cœlo, catena aurea, ad fores Capitolij consti-
 tisse, eique Iouem flagellum tradidisse: deinde repente Augusto viso,
 quem ignotum adhuc plerisque auunculus Cæsar ad sacrificandum ac-
 ciuerat, affirmavit ipsum esse cuius imago secundum quietem sibi ob-
 uersata sit. Sumentem virilem togam, tunica lati clauī resuta ex vtraque
 parte, ad pedes decidit. Fuerunt qui interpretarentur, non aliud signifi-
 care quàm ut is ordo cuius insigne id esset, quandoque ei subiceretur.
 Apud Mundam D. Iulius castris locum capiens, cùm siluam caderet,
 arborem palmæ repertam conseruari, ut omen victoriæ, iussit: ex ea
 continuò enata soboles, adeò in paucis diebus adoleuit, ut non æqui-
 pararet modò matricem, verùm etiam obtegeret, frequentareturque
 columbarum nidis: quamuis id auium genus duram & asperam fron-
 dem maximè vitet. Illo & præcipuè ostento motum Cæsarem ferunt, ne
 quem alium sibi succedere quàm sororis nepotem vellet. In secessu A-
 polloniæ Theogenis mathematici pergulam comite Agrippa adscende-
 rat: cùm Agrippæ, qui prior consulebat, magna, & pæne incredibilia
 prædicerentur, reticere ipsè genituram suam, nec velle edere, perseuera-
 bat, metu ac pudore ne minor inueniretur. Qua tamen post multas ad-
 hortationes vix & cunctanter edita, exsiliuit Theogenes, adorauitque
 eum:

A cum. Tantam mox fiduciam fati Augustus habuit, ut thema suum vulgauerit, nummumq; argenteum nota sideris Capricorni, quo natus est, percussit.

POST necem Cæsaris, reuerso ab Appollonia & ingrediente eo **XCVI**. urbem, repente liquido ac puro sereno, circulus ad speciem cælestis arcus orbem Solis ambiit: ac subinde Iuliæ Cæsaris filiæ monumentum fulmine ictum est. Primò autem consulatu ei augurium capienti, duodecim se vultures, ut Romulo, ostenderunt: & immolanti omnium victimarum iocinera replicata intrinsecus ab ima fibra paruerunt: **B** nemine peritorum aliter coniectante, quàm læta per hæc & magna portendi.

QVIN & bellorum omnium euentus ante præsensit. Contractis **XCVI**. ad Bononiam Triumvirorum copijs, aquila tentorio eius supersedens, duos coruos hinc & inde infestantes afflixit, & ad terram dedit: notante omni exercitu, futuram quandoque inter collegas discordiam talem, qualis secuta est, ac exitum præfagiente. In Philippis, Thessalus quidam de futura victoria nuntiavit, auctore D. Cæsare, cuius sibi species itinere auio occurrisset. Circa Perusiam sacrificio non litante, cum augeri hostias imperasset: ac subita eruptione hostes omnem rei **C** diuinæ apparatus abstulissent: constitit inter haruspices, quæ periculosa & aduersa sacrificanti denuntiata essent, euncta in illos recasura qui exta haberent. Neque aliter euenit. Pridie quàm Siciliensem pugnam classe committeret, deambulanti in littore, piscis è mari exsiliuit, & ad pedes iacuit. Apud Actium descendentem in aciem, asellus cum asinario occurrit: Eutychus, homini, bestię, Nicon, erat nomen. Vtriusque simulacrum æneum victor posuit in templo, in quod castrorum suorum locum vertit.

MORS quoque eius, de qua dehinc dicam, diuinitasque post **XCVII**. mortem, euidentissimis ostentis præcognita est. Cum lustrum in campo Martio magna populi frequentia conderet, aquila cum sæpius circumuolauit: transgressaq; in vicinā ædem, super nomen Agrippæ ad primam litterā sedit: quo animaduerso, vota, quæ in proximum lustrum suscipi mos est, collegæ suum Tiberium nuncupare iussit. Nam se, quamquam conscriptis paratisq; iam tabulis, negauit suscepturum quæ non esset soluturus. Sub idem tēpus ictu fulminis ex inscriptione statuæ eius prima nominis littera effluxit. Responsum est, cētum solos dies posthac victurum, quem numerum **C** littera notaret: futurūque ut inter deos refertetur, quòd **ÆSAR**, id est, reliqua pars è Cæsaris nomine, Etrusca lingua Deus vocaretur. Tiberium igitur in Illyricū dimissurus, & Beneuentum vsque profecuturus, cum interpellatores alijs atq;

alijs causis in iure dicendo detinerent, exclamauit, (quod & ipsum mox **A** inter omnia relatum est,) Non, si omnia morarentur, amplius se posthac Romæ futurum. Atq; itinere inchoato, Asturam perrexit: & inde, præter consuetudinem, de nocte ad occasionem auræ euectus est.

XCVIII. **CAVSSAM** valetudinis contraxit ex perfluuio alui. Tunc Capaniæ ora, proximisque insulis circuitis, Caprearum quoque secessui quatrimum impendit: remississimo ad otium & ad omnem comitatem animo. Fortè Puteolanum sinum præteruehenti, vectores nauæque de naui Alexandrina, quæ tantum quod appulerat, candidati, coronatiq; & thura libantes, fausta omnia & eximias laudes congesse-
rant: Per illum se viuere: per illum nauigare: libertate atque fortunis **B** per illum frui. Qua re admodum exhilaratus, quadragenos aureos comitibus diuisit: iusque iurandum, & cautionem exegit à singulis, non aliò datam summam, quàm in emptionem Alexandrinarum mercium absumpturos. Sed & cæteros continuos dies, inter varia munuscula, togas insuper ac pallia distribuit: lege proposita, vt Romani Græco, Græci Romano habitu & sermone vterentur. Spectauit assidue & exercentes ephebos, quorum aliqua adhuc copia ex vetere instituto Capræis erat. Iisdem etiam epulum in conspectu suo præbuit, permissa, immò exacta iocandi licentia, diripiendique pomorum & obsoniorum, rerumque missilium. Nullo denique genere hilaritatis abstinuit. Vicinam Capreis **C** insulam ἀπαραγόπολιν appellabat, à desidia secedentium illuc è comitatu suo. Sed ex dilectis vnum Masgabam nomine, quasi conditorem insulæ, κτίστην vocare consueuerat: huius Masgabæ, ante annum defuncti, tumulum cum ex triclinio animaduertisset magna turba multiq; luminibus frequentari, versum compositum ex tempore clarè pronuntiauit,

Κτίστης ὃ τὺμβον εἰσορῶ πυρᾶμενον.

Conuersusque ad Thrasyllum Tiberij comitem, contrà accubantem, & ignarum rei, interrogauit cuiusnam poëtæ putaret esse: quo hæsitante, subiecit alium: **D**

Οἷός τις φάεσσι Μασγάβαν πνέμενον;

de hoc quoque consuluit: cum ille nihil aliud responderet, quàm cuiuscumque essent, optimos esse: cachinnum sustulit, atque in iocos effusus est. Mox Neapolim traiecit, quamquam & tum infirmis intestinis morbo variante: tamen & quinquennale certamen gymnicum honori suo institutum perspectauit: & cum Tiberio ad destinatum locum contendit. Sed in redeundo, aggrauata valetudine, tandem Nolæ succubuit: reuocatumque ex itinere Tiberium, diu secrete sermone detinuit,

A nuit, neque pōst vlli maiori negotio animum accommodauit.

SV P R E M O die idemtidem exquirens, an iam de se tumultus **XCIX** foris esset, petito speculo, capillum sibi comi, ac malas labentes corrigi præcepit. Et amicos admissos percunctatus, Ecquid ijs videretur minimum vitæ commodè transegisse, adiecit & clausulam:

Δότε πρότον, ἢ πάντες ὑμεῖς μὲν χαρὰς κτυπήσατε.

Omnibus deinde dimissis, dum aduenientes ab urbe de Drusi filia ægra interrogabat, repentè in osculis Liuiæ, & in hac voce defecit: Liuia nostri coniugij memor viue, ac vale: fortitus exitum **B** facilem, & qualem semper optauerat. Nam ferè quoties audisset, citò ac nullo cruciatu defunctum quempiam, sibi & suis *ευθανασίαν* similem (hoc enim & verbo vti solebat) precabatur. Vnum omninò ante efflatam animam signum alienatæ mentis ostendit, quod subitò pauefactus, à quadraginta se iuuenibus abripi questus est. Id quoque magis prælagium quàm mentis diminutio fuit: siquidem totidem milites Prætoriani extulerunt eum in publicum.

O B I I T in cubiculo eodem quo pater Octavius: duobus Sextis, Pompeio & Appuleio **COSS.** XIII. Kal. Septembris, hora diei nona, septuagesimo & sexto ætatis anno, diebus quinque & triginta minus. Corpus Decuriones municipiorum & coloniarum à Nola Bouillas usque deportârunt: noctibus propter anni tempus cùm interdiu in basilica cuiusque oppidi, vel in ædium sacrarum maxima reponeretur. **C** A Bouillis equester ordo suscepit, urbique intulit, atque in vestibulo domus collocavit. senatus & in funere ornando, & in memoria honoranda eo studio certatim progressus est, vt inter alia complura censuerint quidam funus triumphali porta ducendum, præcedente Victoria, quæ est in curia, canentibus næniam principum liberis vtriusque sexus. Alij exsequiarum die pōnendos anulos aureos ferreosque sumendos: nonnulli legenda ossa per sacerdotes summorum collegiorum. Fuit & qui **D** suaderet appellationem mensis Augusti in Septembrem transferendam: quòd hoc genitus Augustus, illo defunctus esset. Alius, vt omne tempus à primo die natali ad exitum eius, seculum Augustum appellaretur, & ita in fastos referretur. Verùm adhibito honoribus modo, bifariam laudatus est: pro ædè D. Iulij à Tiberio: & pro Rostris Sub veteribus, à Druso Tiberij filio, ac senatorum humeris delatus in Campum, crematusque. Nec defuit vir prætorius qui se effigiem cremati euntem in cælum vidisse iurasset. Reliquias legerunt primiores equestris ordinis, tunicati & discincti, pedibusque nudis, ac in Mausoleo condiderunt. Id opus inter Flaminiam viam, ripamque Tiberis, sexto suo

suo consulatu exstruxerat: circumiectasque silvas & ambulationes in v- A
fium populi tunc iam publicarat.

C I.

TESTAMENTVM, L. Planco, C. Silio, COSS. IIL
Nonas Aprilis ante annum & quatuor menses quàm decederet, factum
ab eo, ac duobus codicibus, partim ipsius, partim libertorum Polybij
& Hilarionis manu scriptum, depositumque apud se virgines Vestales,
cum tribus signatis æquè voluminibus protulerunt. Quæ omnia in se-
natu aperta atque recitata sunt. Heredes instituit primos, Tiberium ex
parte dimidia, & sextante, Liuiam ex parte tertia, quos & ferre nomen
suum iussit: secundos Drusum Tiberij filium ex triente, & ex partibus B
reliquis Germanicum liberosque eius tres sexus virilis: tertio gradu,
propinquos amicosque complures. Legauit populo Rom. quadringen-
ties, tribubus tricies quinquies HS. Prætorianis militibus singula
millia nummorum. cohortibus vrbanis quingenos: legionarijs trecen-
tos nummos: quam summam repræsentari iussit: nam & confiscatam
semper repositamque habuerat. Reliqua legata variè dedit: produxitq;
quædam ad vicena sestertia: quibus soluendis annum diem finijt, ex-
cusata rei familiaris mediocritate: nec plus peruenturum ad heredes suos,
quàm millies & quingenties professus: quamuis viginti proximis annis
quaterdecies millies ex testamentis amicorum percepisset: quod pæne C
omne cum duobus paternis patrimonijs, cæterisque hereditatibus in
Remp. absumpisset. Iulias, filiam neptemque, si quid his accidisset, ve-
tuit sepulchro suo inferri. De tribus voluminibus, vno, mandata de fu-
nere suo complexus est: altero, indicem rerum à se gestarum: quem vel-
let incidi in æneis tabulis, quæ ante Mausoleum statuerentur: tertio,
breuiarium totius imperij, quantum militum sub signis vbique esset,
quantum pecuniæ in ærario & fiscis, & vectigaliorum residuis. Adiecit
& libertorum seruorumq; nomina, à quibus ratio exigì posset.

A

L V D O V I C I N O N N I

C O M M E N T A R I V S

I N

B

A V G V S T I C A E S A R I S

N O M I S M A T A :

T A B V L A P R I M A .

C

AESAR DIVI F. III. VIR. R. P. C.

Γ. ΙΟΥΛΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΤΡΙΩΝΑΝ-

ΔΡΩΝ. C. *Julius Caesar Triumvir*. Prima hæc

Tabula producit nummos, qui nomen tantum

Cæsaris Augusti habent, quod per adoptionem

sumpsit: nam cum Caius Octavius Cæpias voca-

retur, ut Dion refert, interfecto à Senatu auunculo

C. Iulio Cæsare, ut se hæredem & in filium adoptatum cognouit, Apol-

lonia relieta, ubi tum temporis studijs operam dabat, Romam venit, &

D C. Antonium Marci Fratrem Prætorem vrbanum, teste Appiano acce-

dens, adoptionem se accipere professus est; quo relato in acta Publica per

scribas C. Iulius Cæsar vocatus fuit. Dion verò promulgatione Legis

Curiatæ dicit opus fuisse, ut in Cæsaris familiam adoptaretur; quam

cum Antonius varijs artibus impediret, Cæsar eandem proximo anno

in Consulatu suo pertulit. Ea lege adoptiui idem iuris assequebantur,

quo legitimi filij utebantur, nimirum ut & propinquos, gentem, fami-

liam & liberos adoptantium obtinerent.

F

T A B V-

TABVLA II.

A

VT legentium tædio subueniam, aliquot tantum nummos explicabo, qui à Cæteris diuersi aliquantulum sint; nam inutilis illa repetitio cui bono?

XVIII. C. CAESAR DIVI IVLI F. IMP. AVGV. PONT.

III. VIR. R. P. C. Imperator vocatus fuit, bello Mutinensi contra Antonium, quando A. Hirtius Consul audito euentu sinistrae pugnae, quo Victor Antonius Pansa Collegae copias profligauerat, redeuntem **B** Antonium inualit, fuisque eius copijs ipsum in fugam vertit, ob quam victoriam Consul uterque & Cæsar à militibus & Senatu Imperatores appellati sunt. Augur etiam fuit & Pontifex. in sequentibus verò nummis & Pontifex Maximus dicetur defuncto scilicet Lepido, nam illo viuo Pont. Max. noluit occupare.

XXI. IMPERATOR CAESAR PONT. IMPER. ITERVM.

III. VIR. ITERVM. R. P. C. Hac inscriptione bis occurrit Imperatoris nomen: Primum enim Honoris causa illi impositum, quod Iulio à Senatu datum, & sequentes omnes Cæsares usurpauerunt; secundum verò propter nouam Victoriam illi datum, unde iterum Imperator. Sed **C** lubet Dionis verbis hæc illustrare, ne sæpius idem cogamur repetere lib.

XLIV. Imperatoris quoque nomen non antiqua tantum pro consuetudine, quia id cum alijs, tum ipse quoque sæpius ex bello reportauerat, neque ea ratione, quod ei merum imperium absolutamque potestatem deferrent, Cæsari tribuerunt; sed eo modo, quo nunc jis qui summum imperium obtinent, tum Iulio Cæsari primum imposuerunt, tanquam ipsi proprium: eò etiam adulationis progressi sunt, ut filios quoque eius, nepotesque; ita nominari iuberent, quum neque filium vllum ipse haberet, & iam senex esset; id verò nomen Imperatoris à Iulio, quemadmodum & Cæsaris; nomen tanquam peculiare summi Imperij cognomen **D** tum, ad omnes deinceps Imperatores demanauit, non tamen sublata antiqua huius nominis ratione, sed utraq; integra: itaque iterum, eis tribuitur etiam, quando Victoriam aliquam obtinuerunt; nam qui sunt Imperatores, semel hac appellatione, sicut & alijs adeoque; prima utuntur, qui verò in bello hac appellatione aliquid dignum gesserunt, is antiqua consuetudine Imperator denuo salutatur; unde fit, ut qui Secundo, Tertio, ac toties omnino quoties id mereatur, Imperator nuncupatur. Signatus fuit hic nummus secundo quinquennio Triumviratus.

TABV-

TABVLA III. IV. V.

TRES hæ tabulæ de Augusto vt Diui Iulij filio loquuntur.
 IMP. CAESAR DIVI IVLI F. & ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡ
 ΚΑΙΣΑΡ ΘΕΙΟΥ ΥΙΟΣ. *Imp. Caesar Diui Filius. Sepe Iu-*
li & Augusti effigies coniunctæ, interdum M. Antonij & Augusti, vt
nummo 43. interdum M. Agrippæ cum rostrata Corona, & Augusti
vt 45. Quid verò sibi vult fulmen XLI. & XLIV. nummis appositum,
incertus sum, ni fortè quod Monet Dion, Iulium Cæsarem inter cæ-
 B *teros honores quos fœda Senatorum delatio illi detulit, Iouem esse*
vocatum.

TABVLA VI.

IMP. CAESAR DIVI F. PONT. IMP. TER. COS. ITE-
 RVM. ET TER. DESIG. Primum Consulatum Augustus con-
 tra leges Annarias, hoc est vigesimo ætatis anno inuasit, idque ad-
 moto ad urbem exercitu, cum Q. Pedio cohærede suo. Suetonius cap.
 XXVI. *Consulatum XX. ætatis anno inuasit, admotis hostiliter ad urbem le-*
 C *gionibus, missisque qui sibi nomine exercitus deposcerent; cum quidem cunctante*
Senatu, Cornelius Centurio princeps legationis, reiecto sagulo ostendens gladij
capulum, non dubitasset in Curia dicere, hic faciet si vos non feceritis.

Occupauit autem Consulatum anno ab V. C. DCCX. secundum
 verò Consulatum gessit teste Suetonio, nonum post annum, Fasti verò
 Capitolini post decem annos dicunt, cum L. Volcatio Tullo. Sed ipse
 Augustus abdicauit, & in eius locum Consul factus L. Antronius Pæ-
 tus; Dion verò anno ab V. C. DCCXXI. Secundum Consulatum ges-
 sisse dicit. Tertium verò Consulatum iniuit secundum Fastos Anno V.
 C. DCCXXII. Collega M. Valerio Messala Coruino, Dion verò in
 D annum DCCXXIII. rejicit, sed cū Fastis consentit Suetonius; secun-
 dum Consulatum post IX. annos, tertium anno interiecto gessisse, se-
 quentes vsque ad XI. continuauit.

CAESAR DIVI F. AVGV. PONT. IMP. QVART.
 COS. TER. Hoc tertio Consulatu, bellum ciuile cum Antonio &
 Cleopatra gestum, vt Fasti docent.

CAESAR DIVI F. IMP. V. COS. IV. Collega M. Licinio
 Crasso quartum Consulatum Augustus iniuit, quo tempore bellum A-
 lexandrinum gessit, quo Antonius & Cleopatra sibi manus intulerunt,
 ille ferro, hæc admota Aspide.

F 2.

IMP.

IMP. CAESARI DIVI F. COS. V. IMP. VI. S. P. Q. R. ^A
 Quintum Consulatum cum Sexto Apuleio Sex. F. iniuit, quo anno
 secundum Fastos, Pater Patriæ appellatus est. quod verò adiectum est
 S. P. Q. R. ad statuam Equestrem referendum, quæ in auersa nummi
 parte spectatur à Populo Romano illi posita. de qua infra.

KAISAP OYΠATOS. E. AYTOKPATΩP. 5. *Cæsar Consul*
quinto, Imperator sexto.

IMP. CAESARI DIVI F. COS. V. PP. IMP. VII. S. P. Q. R.
 hoc Consulatu Pater Patriæ vocatus. Fasti Capitolini. *Imperator Cæ-*
sar Diui F. C. N. Octavianus in hoc honore Republica conseruata, à Senatu Po- ^B
puloque Romano Pater Patriæ appellatus est.

CAESAR DIVI F. COS. VI. Cum M. Vipsanio Agrippa II.
 hunc Consulatum gessit, quo tempore Reipub. Constituendæ potesta-
 tem in Decennium accepit. Capricornus hic conspicitur, qui Augusti
 Horoscopus. de quo infra.

IMP. CAESAR. COS. VI. LIBERTATIS P. R. VINDEX.
 Cur libertatis P. R. Vindex dictus, cum illam oppresserit? an ad Victo-
 riam Actiacam respicit, qua debellatus cum Cleopatra Antonius, qui
 Reip. quasi seruitium minabantur; nam Cleopatra ab Antonio impe-
 rium Romanum petierat. Florus lib. III. cap. XI. *Hæc mulier Ægyptia, ab* ^C
Ebrio Imperatore, pretium libidinum, Romanum imperium petit: & promissit
Antonius, quasi facilius esset Partho Romanus. Propertius lib. III. Elegia
 II.

*Coniugis obsceni pretium Romana poposcit,
 Mœnia, & addictos in sua regna patres.*

T A B V L A VII.

CAESAR AVGVSTVS DIVI F. PATER PATRIAE.
 Caio Cæsari Octauiano, Augusti nomen inditum Munaci Plan- ^D
 ci sententia Suëtonio teste. cap. VII. *Cum quibusdam censentibus*
Romulum appellari oportere, quasi & ipsum conditorem Urbis, præualuisset ut
Augustus potius vocaretur, non tantum nouo sed etiam ampliore cognomine, quod
locâ quoque religiosa, & in quibus auguratò quid consecratur Augusta dicantur,
ab auctu, vel auium gestu, gustiue; sicut etiam Ennius docet, scribens.

Augusto Augurio postquam inclyta condita Roma est.

Sed clarius hoc Ouidius explicat.

Sancta vocant Augusta Patres, Augusta vocantur
Templa, Sacerdotum rite dicata manu.

Græci

A Græci vero ΣΕΒΑΣΤΟΝ vocârunt, quasi venerandum dicas. Dion refert illum summopere Romuli nomen affectasse: sed quia hinc putabat se suspectum regni affectati fore, omisso illo, Augusti nomen sumsisse, quo deinceps vsus est.

ΚΑΙΣΑΡΑ ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΠΑΤΡΙΔΟΣ: *Cæsarem Augustum Patrem Patriæ.*

AVGVSTVS DIVI F. PATER PATRIÆ. Quinto suo consulatu Patris Patriæ nomen illi datum. Suetonius cap. LVIII. *Patris Patriæ cognomen vniuersi repentino maximoque consensu detulerunt ei, prima plebs legatione Antium missa, dein quia non recipiebat, ineunti Romæ spectacula, frequens & Laureata, mox in Curia Senatus, neque decreto, neque acclamatione: sed per Valerium Messalam, id mandantibus cunctis. Quod bonum, inquit, faustumque sit tibi domuiq; tuæ, Cæsar Auguste (sic enim nos perpetuam felicitatem Reip. & lata huic precari existimamus) Senatus te consentiens cum Populo Romano, consalutat, Patriæ Patrem. Cui lacrymans respondit Augustus his verbis; (ipsa enim, sicut Messala, posui) compos factus votorum meorum P. C. quid habeo aliud Deos immortales precari, quam ut hunc consensum vestrum ad ultimum vitæ mihi perferre liceat.*

AVGVSTVS. PP. OB CIVES SERVATOS. Caput Augusti inclusum Coronæ quernæ.

C AVGVSTVS DIVI F. COS. VII. CIVIBVS SERVATIS. M. Vipsanio Agrippa III. Collega. Septimum consulatum gessit. quo tempore Augusti nomine vocatus fuit. Fasti Capitolini. IMP. CÆSAR. DIVI F. C. N. OCTAVIANVS. M. VIPSANIVS L. F. AGRIPPA. III. QVI IN HOC HONORE AVGVSTVS APPELLATVS EST. Ipse Augustus spectatur cum Corona quernæ. nobilissima hæc corona dabatur illis qui ciuem in prælio seruassent, vnde & ciuica dicta, Augusto verò data, quod compositis intestinis bellis P. R. ab interitu vindicasset; vnde Plinius, *dedit hanc Augustus Coronam (Rostratam) Agrippæ, sed Ciuicam à genere humano accepit; de qua Gellius lib. V. cap. VI. Ciuica Corona appellatur, quam ciuis ciui à quo seruatus est in prælio, testem vitæ salutisq; perceptæ dat, ea fit è fronde quernæ, quoniam cibus victusq; antiquissimus quercus capi solitus: fit etiam ex Illice quod genus superiori proximum est.* Citat mox quibus illa conditionibus dari solebat ex Massurio. Ciuica tunc dari solita, quum is qui Ciuem seruauerat, eodem tempore etiam hostem occiderat, neque locum in ea pugna reliquerat, aliter ius Ciuicæ negat concessum.

TABVLA VIII. IX. X.

TRIBVS hisce tabulis nil nisi Cæsaris Augusti nomen occurrit, isque aliquando Laurea vel ciuica coronatus,

TABVLA XI.

IMP. CAESARI AVGVSTO S. P. Q. R. Imperatoris nomen deinceps tanquam dignitatem, qua supra omnes emineret, perpetuo **B** gessit, & post illum, tanquam hæreditario nomine sequentes Cæsares vsi sunt.

TABVLA XII.

KΑΙΣΑΡ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ. Rarum est Græcos Augusti nomine uti, cum ΣΕΒΑΣΤΟΣ illis sit familiare.

MVNICIPIVM CALAGVRIS IVLIA. Duplex in Hispania citeriore Calaguris, quarum vna Nascica dicta, inter Nascicos populos prope Oscam sita; altera verò Fibularia cognomine, Ptolomæo **C** Calagorina vocata: vtra verò Calaguris Iulia, in honorem Iulij Cæsaris, non est huius loci differere: videat Lector Hispaniam meam cap. XXCI. Ex hac vrbe Augustus cohortem habuit Calaguritanorum, custodiæ causa. Suetonius XLIX. *Certum numerum partim in vrbis, partim in sui custodiam allegit, dimissa Calaguritanorum manu, quam vsque ad deum Antonium, item Germanorum, quam vsque ad cladem Varianam inter Ar- migeros circa se habuit.*

AVGVSTVS. COLONIA VICTRIX CELSA. Ita enim legendum monet Doctissimus Antonius Augustinus. Erat autem sita Colonia Celsa ad oras Hiberi fluminis, vulgò Vililla dicta, Campanæ **D** sono, certis temporibus in prodigiosis casibus sponte edito, celebris. Vide eiusdem Dialogos Antiq. Dial. VI

TABVLA XIII.

CAESAR DIVI F. AVGVSTVS. COS. VIII. PP. IMP. VII. Anno V. C. DCCXXXVII. Augustus octauum Consulatum Collega T. Statilio Tauro II. gessit.

AVGVSTVS DIVI F. COS. IX. IMP. VIII. Sequenti anno cum M. Iunio D. F. M. N. Silano Consul fuit.

AVGV-

A AVGVSTVS. PP. Cos. X. anno V. C. DCCXXIX. Collega C. Norbano Flacco decimum Consulatum gessit.

CAESARI AVGVSTO DIVI F. COS. XI. TRIB. POTES. S. P. Q. R. Nono suo Consulatu, quo collegam habuit A. Terentium, Varronem Murænam, oblatam Dictaturam recusavit, & Tribunitiam Potestatem accepit. Fasti. IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AVGVSTVS DICTATOR PERPETVVS APPELLATVS EST. ABDICAVIT EX A. D. V. K A L. IVLI. TRIBVNITIA POTE-STATE ACCEPTA.

B Velleius tamen negat Dictaturam accepisse lib. II. *Nam Dictaturam quam pertinaciter ei deferebat populus, tam constanter reppulit. De Tribunitia potestate Dion lib. III. At Tribunitia potestas, quam præclarissimus quisque Imperator olim habuit, efficit ut intercedere ijs quæ ab alijs contra ipsorum placitum movere possint, ac Sacrosancti sint, ita ut vel minimo sermone se ab aliquo læsos existiment, cum indicta causa, tanquam qui se piaculo obstrinxerit, necare queant: gerere quidem Tribunatum plebis nefas ducunt Imperatores, quum utique ipsi Patritij sint, omnem verò Tribunitiam potestatem, quanta unquam maxima fuit accipiunt, & quia quot annis eam cum Tribunis plebis eius anni renouant, annorum Imperij ipsorum hinc summa concipi solet.*

C ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ. *Imperator Augustus Tribunitia potestatis.*

T A B V L A X I V.

A VGVSTO DIVI F. COS. XI. TRIBVNITIAE POTES-STATIS. II. IMP. VIII. Hoc & sequentibus nomismatis, Tribunitiae potestatis annos annumeratos videmus: accepit autem Trib. Potestatem, nisi fallunt Fasti Anno V. C. DCCXXX. Licet illi decreta fuit Anno DCCXXIV.

D Tacitus lib. III. Annalium dicit Augustum hanc dignitatem primum repperisse. *Tiberius Potestatem Tribunitiam Druso petebat. id summi faslijq; vocabulum Augustus repperit, ne Regis aut Dictatoris nomen adsumeret, ac tamen appellatione aliqua cetera imperia præmineret. M. dein Agrippam socium eius potestatis, quo defuncto Tiberium Neronem dilegit, ne successor in incerto foret. Sed Cæsari Iulio primum dignitas hæc oblata. Dion lib. XLII. Refert Cæsarem admisisse ut Dictator in integrum annum diceretur, & Tribunitiam potestatem per omne æuum haberet. Non ergo vocis huius auctor Augustus, sed hoc tamen verum, Cæsarem eo titulo publicè non usum. Sed quia Augustus primus illo usus fuit, ideo eius origo meritò ad ipsum refertur.*

AVGV-

AVGVSTVS DIVI F. PONT. MAX. TR. POT. X. COS. A
 XI. IMP. XI: Hac tabula Tribunicia potestatis anni ad X. vsque nu-
 merantur, Pont. etiam Maximi Titulo adiecto; siquidem viuo M. Le-
 pido nunquam Pontificatum Maximum auferre Augustus voluit, sed
 illo defuncto, dignitatē hanc accepit; quod accidit anno V. C. DCCL.
 Fasti IMP. CAESAR DIVI F. AVGVSTVS PONT. MAXI-
 MVS FACTVS EST. Quod hoc anno accidit, quo Trib. Pot. X.
 accepit.

TABVLA XV.

CAESAR AVGVSTVS PONT. MAX. TRIB. POT. B
 Victoria quæ Coronam Augusti capiti videtur imponere.

ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΑΡΧΙΕΡΗΣ ΜΕΓΙΣΤΟΣ.
 ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ. *Cæsar Augustus, Pont. Max.
 Trib. Potestatis.* Cæteri etiam nummi nihil peculiare habent præter an-
 nos Trib. Pot.

TABVLA XVI. XVII.

D VABVS hisce tabulis Tribunicia potestatis anni ad XXXV. C
 referuntur. nummo vero. 188. XII. Consulatum habet.

IMP. CAESAR DIVI F. AVGVSTVS COS. XII.
 PP. Duodecimum Consulatum Augustus Collega L. Cornelio Sulla,
 gessit post vndecimum Consulatum, Octodecim annis interiectis. Is e-
 nim fuit anno V. C. DCCXXX. Hic verò XII. Consulatus
 DCCXLVIII. Decimumtertium verò gessit Collega M. Plautio
 Siluano, triennio post anno DCCLI.

TABVLA XVIII. XIX.

D IVOS AVGVSTVS DIVI F. & DIVVS AVGVSTVS,
 & DIVVS AVGVSTVS PATER. Omnes hi nummi in ho-
 norem Augusti post eius Apotheosim signati sunt, plerique cum
 Corona radiata. Talis autem Corona in prioribus Imperatoribus con-
 secrationem denotabat, in posterioribus promiscuè positæ videntur; vñ
 observauit Vir Doctus Adolphus Occo: veteres autem solares illos ra-
 dios diuinitatis typum fecerunt, vt in Iulio diximus. habet autem Solis
 Corona duodecim radios, quia Signa Zodiaci Duodecim annuo cursu
 pertransit.

TABV-

TABVLA XX. XXI.

KΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. ΚΑΙ ΙΟΥΛΙΑ ΣΕΒΑΣΤΗ.
Cæsar Augustus, & Iulia Augusta. Siue Liuiæ eius vxor.

ΘΕΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΘΕΙΑΣ ΙΟΥΛΙΑΣ
 ΣΕΒΑΣΤΗΣ. *Diui Cæsaris Augusti. Diua Iulia Augusta.*

Nummi hi signati fuerunt post mortem Augusti, in eius & Liuiæ
 B vxoris honorem. Augustus enim repudiata Scribonia ob morum per-
 uerfitatem, licet ex illa Iuliam suscepisset; Liuiam Drusillam Liuij Dru-
 si Claudiani Filiam, Tiberij Neronis vxorem (quæ tempore ciuilis belli
 cum marito & filio Tiberio, ad Antonium aufugit) iam sexto mense gra-
 uidam, in suum matrimonium despondente etiam Nerone marito, ad
 se traduxit; dilexitque ac probauit vnice, cōsultis intērim per ludibrium
 Pontificibus, an Liuiæ concepto necdum edito partu, rite in alienam
 domum enuberet. Testamento mox Augusti adoptata fuit in familiam
 Iuliam nomenq; Augustæ, vnde in nomismatibus passim Diuæ Iuliæ,
 & Iuliæ Augustæ, nusquam penè Liuiæ mentio occurrit. Adpinguntur
 C frequenter stellæ aliquando Luna & Stella: quod ostendit cælo illos re-
 ceptos & inter cælestia corpora versari.

TABVLA XXII.

DΙΥΣ ΙΥΛΙΥΣ. Omnes hi nummi spectant ad consecra-
 tionem & diuinitatem ipsius Iulij Cæsaris. De crinita Stella quæ
 vel Iulij vertici superposita, & nonnunquam seorsum cernitur
 D supra dictum aliquoties: Ouidius XV. Metamorph:

*Hic tamen accessit delubris aduena nostris.
 Cæsar in orbe sua Deus est, quem Marte togaque
 Precipuum, non bella magis finita triumphis
 Resque domi gesta, properataq; gloria rerum,
 In sydus vertere nouum stellamque comantem.*

CAESAR DICTATOR PERPET. EX S. C. Duæ Sellæ cu-
 rules cum Corona. Senatus cōsulto Cæsari illas decretas fuisse supra di-
 ximus.

ΚΑΙΣΑΡΕΙΑ ΣΕΒΑΣΤΑ ΝΕΩΚΟΡΟΝ. ΙΟΥΛΙΟΣ ΘΕΟΣ.
Cæsarea Augusta, Iulius Deus. Quænam hæ Cæsarea Augusta incertum.
 G Iulius

Iulius Cæsar, est folio insidens cum hasta pura & Aquila vt videtur in dextra, quæ auis consecrationis Cæsarum est signum, vt Pauo Augustarum, illa enim Ioui, hæc Iunoni sacra. A.

T A B V L A XXIII.

CONSVL ITERVM ET TERTIVM DESIG. De secundo & tertio Augusti Consulatu Tab. VI. dictum. Templum est Diuo Iulio dedicatum, vt inscriptio ostendit, & Stella ipsa; in medio templi Iulius conspicitur cum Lituo in dextra. Ara adstat cum foculo. B
in tertio vero, idem templum cum Sympulo aut capedine conspicitur.

DIVO IVLIO. Cæsar capite Laureato cum Stella, quæ diuersa à Cometa est. De qua supra in Iulio Cæsare dictum.

MENANΔΡΩΣ ΠΑΡΡΑΣΙΟΥ. ΙΟΥΛΙΟΝ ΘΕΟΝ.
Menander Parrhasij Iulium Deum. Templum est D. Iulio sacrum, quis hic sit Menander Parrhasij, nondum liquet.

IMP. CAESAR. Terminus capite radiato & fulmen ad pedes. ad Augusti Symbolum respicit *Σπεῦδε. Βραδέως.* Festina lentè, vt scilicet ad rem gerendam, adhiberetur, & industriæ celeritas, & diligentia tarditas. fulmen enim celeritatem, terminus verò moram & tarditatem significat: de quo scito Suetonius. *Nihil autem minus in perfecto duce quam festinationem, temeritatemq, conuenire arbitrabatur. Crebro itaq, illa iactabat, σπεῦδε Βραδέως. Ἀσφαλὴς γὰρ ἐς ἀμείνων ἢ Θρασύς τετραηλότης.* .i. *Festina lente, nam qui tuto rem gerit melior est quam audax & confidens dux.* Quod dictum adeo Tito Vespasiano arrisit, vt Delphinum anchoræ alligatum gestaret, ille enim velocissimus piscium, Anchora quietem & moram significat. C

T A B V L A XXIV.

CAESAR. LEPIDVS. ANTONIVS. III. VIRI. R. P. C. *Tota hæc tabula ad concordiam Triumvirorum spectat, quam inter se sanxerunt, Reip. Constituendæ causâ, quod dextræ coniunctæ cum caduceo ostendunt, vt diximus inter Lepidi & Antonij nummos.*

SALVS GENERIS HVMANI. Triumviri quorum duo Togati, tertius vero vmbilico tenus tantum exstat, nam infra Apollinis Tripus est, ad illorū pedes mulier iacet cum Cornucopiæ & Caduceo in manu, significat Triumvirorum concordiam, salutē generis humani existisse,

AVGVSTI CÆSARIS NOMISM.

51

A stitisse, siquidem temporum foelicitas, & omnium rerum vbertas ab illis sperabatur. Cum tamen passim bella intestina, cædes, & proscriptiones essent; idem sequens nummus per tres dextras coniunctas, cum Caduceo, fascibus & orbe significatur.

T A B V L A X X V.

H AEC etiam tabula inter Antonij explicatur. nihil enim habet quod noua indigeat explicatione, signa enim & instrumeta Pontificis & Auguris habet.

B T A B V L A X X V I.

C OHORTES PRAETORIAE. PHILIPPI. Aquila & cohortium signa, in memoriam fortè Prætoriarum cohortium, quæ bello Philippensi strenuam Augusto nauarant operam cōtra Brutum & Cassium.

L. MVSSIDIVS T. F. LONGVS. III. VIR. ARGENTO PVBLICO FACIENDO. Mars nudus cum hasta purā & Parazonio.

L. LIVINEIVS REGVLVS. Victoria cum Corona & Palma.

M. ANTONIVS AVGV. III. VIR. R. P. C. L. GELLIVS.

QVAESTOR PRAETORIS. Antonius augur cum Gutto de quo

C supra.

COLONIA IVLIA PHILIPPI. Plinius Philippos Coloniam vocat, sed de Iuliae cognomine ne verbū. Victoria est cum Palma, quæ videtur Coronam alicui porrigere. infra est Aquila. & sub pedibus cippus cum Epigraphæ, VICTORIA AVGVSTA. In memoriam victoriæ illius memorabilis, quam Augustus & Antonius contra Brutum & Cassium circa Philippos obtinuerunt; in cuius rei memoriam, Philippi Colonia Iulia videtur vocata. Erat autem Thessaliæ vrbs, quondam Macedoniae annumerata, & Datus priscis temporibus & Crenides nominata, quod *κρηναί*, seu fontes crebri circa hunc locum scaturirent; vt auctor est Appianus lib. IV. bellorum ciuiliū, quem locum vt opportunum bello gerendo aduersus Thraces Philippus Amyntæ F. muniuit, & suo nomine appellauit. Plurimi scriptorum confundunt hunc locum vbi bellum hoc cum Cassio & Bruto gestum cum Pharsalia, vbi inter Pompeium & Cæsarem pugnatum, vt Virgilius I. Georgicorum:

Ergo inter sese paribus concurrere telis,

Romanas acies iterum vidēre Philippi.

Quo loco Seruius. *Ciuitas est Thessaliæ, in qua primò Cæsar & Pompeius; postea Augustus & Antonius cum Bruto & Cassio dimicauerunt.* Manifesto errore, quem tamen etiam sequitur Manilius lib. I.

G 2

ducibus

----- ducibus iurata cruentis

Arma, Philippiæos implerunt agmine campos.

Vix etiam sicca miles Romanus arena

Ossa virum lacerosq; prius superastitit artus:

Perq; patris, Pater Augustus vestigia vicit.

A

TABVLA XXVII.

TABVLA hæc præter Sacrorum instrumenta nihil continet, de quibus satis superque inter Lepidi nummos dictum.

TABVLA XXVIII.

B

MAGRIPPA L. F. PRAEFECTVS ORAE MARITIMAE ET CLASSIS. Auerfa nomismatis parte, Neptunus cum Tridente & Delphine, pede rostrum navis premens: infra EX. S. C. M. *Vipsanius Agrippa* (teste Velleio) *virtutis nobilissima labore, vigilia, periculo inuictus, parendique sed vni scientissimus, alijs sane imperandi cupidus, & per omnia extra dilationes positus, consultisq; facta coniungens.* Hic primum à Cæsare in Galliam missus Aquitanos imperata facere coëgit, & pacata Gallia, rebusq; foeliciter gestis, secundus Romanorum Rhenum transmisit; inde bello Siculo, quod cum Sexto Pompeio gestum, vniuersæ classi à Cæsare præficitur. Qui apud Mylas cum Demochare & Papia Pompei præfectis congressus, depressis triginta hostiū nauibus, & in his Papiæ Prætoria, victor euasit; denique vltimo prælio nauali ad Naulochios strenuissimè pugnans Pompeium vicit, depressis XXVIII. nauibus, cæterisque laceratis, aut corruptis, Siciliae imperio exiit, & fugere compulit. bello inde Actiaco toti classi præponitur, eiusque potissimum opera Antonius profligatur; vnde in maximo apud Cæsarem honore & flagranti gratia. Qui quantum rebus gestis excelleret, tantum honore & modestia Cæsari semper celsit, illustri in suum Imperatorem fide, & apud ciues meritorum famā contentus. Augusto semper honestissima suasit, auctorque fuit Reipub. reddendæ, vt ex oratione eius apud Dionem patet. moritur anno LI. in Campania ab V.C. DCCXLI. cuius mortem grauitè Augustus, non tam sua quam Reip. causa tulit: funisq; Romam delatum ac in foro propolitum laudauit, atque in suo Mausolæo condidit.

Vocatus autè Agrippa, quod in pedes natus fuerit. Plinius lib. VII. cap. VIII. *In pedes procedere nascentem, contra naturam est, quo argumento eos appellauere Agrippas, ut agrè partos, qualiter M. Agrippam ferunt genitum,*

A tum, unico propè felicitatis exemplo, in omnibus ad hunc modum genitis. Mirum est Vipſanij nomen nunquam in nummis exprimi, cum tamen in Fastis M. Vipſanius legatur.

Est autem M. Agrippa ornatus Corona Rostrata, quam confecto bello Siculo Augustus illi dedit. Virgilius Aeneidos VIII.

*Parte alia ventis & Dys Agrippa secundis
Arduus agmen agit, cui belli infigne superbum
Tempora nauali fulgent Rostrata Corona.*

B Velleius Classicam vocat lib. II. Inſigne Corona Claſſica, quo nemo unquam Romanorum donatus erat, hoc bello Agrippa ſingulari virtute meruit. Sed in eo Velleius labitur, quod Agrippam primū dicat Romanorum hac corona donatum. audiat Plinium lib. XVI. cap. IV. Cedunt & Rostrata, quamvis in duobus maximè ad hoc æui celebres. M. Varrone è Pyratice bellis, dante Magno Pompeio, itemque M. Agrippa, tribuente Cæsare, è Siculis, quæ & ipsa pyratice fuere. Antea rostra navium Tribunali præfixa fori decus erant, veluti Populo Romano ipſi Corona imposita. postquam verò Tribunitijs ſeditionibus calcari ac pollui cœpere, postquam vires ex publico in priuatum magis ſingulisque ciuium quæri, & ſacroſancta omnia profana fecere, tum à pedibus eorum ſubiectæ in capita Ciuium Rostra. Dion etiā addit Senatusconſulto cautum fuiſſe, vt quotieſcumque triumphans aliquis Coronā Lauream ferret, Agrippa nauali hac vteretur. Suetonius de hac rostrata ne verbū, ſed refert Augustum in Sicilia poſt naualem victoriam Cæruleo vexillo Agrippam donasse, cuius Vexilli etiam Dion lib. LI. meminit.

Neptunus verò paſſim in hummis, quod ſcilicet in eius regno victorias plures obtinuit, in cuius honorem, Romæ Neptuni porticum exſtruxit anno V. C. DCCXXVIII. Dion. Agrippa autem eodem tempore proprijs ſumptibus urbem exornauit, nam & Porticum Neptuni, propter victorias nauales exſtruxit, & Argonautarum picturis exornauit.

D M. AGRIPPA L. F. COS. ITER. DESIG. TER. Agrippa cum rostrata Corona, & infra facies cum tribus cruribus, Siciliae typus. Cur Vipſanij nomine Agrippa non fuit vſus, ex Seneca Patre Controuerſiarum lib. II. liquet. Tanta autem ſub Diuo Auguſto libertas fuit, vt præpotenti tunc M. Agrippa non defuerint, qui ignobilitatem obijcerent. Vipſanius Agrippa fuerat, Vipſanij nomen quaſi argumentum paternæ humilitatis ſuſtulerat, & M. Agrippa dicebatur: cum defenderet reum, fuit accuſator qui diceret, Agrippa Marcus, & quod in medio eſt, volebat Vipſanium intelligi. Fuit autem ter Conſul, primum Conſulatū iniuit Collega L. Caninius Gallo, anno V. C. DCCXVI. Secundum verò DCCXXV. Collega Auguſto. Sequenti verò anno eodem Collega tertium etiam Conſulatum geſſit. vnde Tacitus lib. I. Annalium, dicit Auguſtum, geminatis Conſulatibus

fulatibus Agrippam extulisse, non quod tantum duos consulatus gesserit, sed ut monet Cl^{mus}. Iustus Lipsius, quod postremi eius duo consulatus coniuncti continentesque fuerint, qui sane honos erat maximus ea ætate, & rarò cuiquam tributus. Siciliæ autem hic Typus adiectus, ob res præclarissimas bello Siculo aduersus Sextum Pompeium gestas.

P. P. Pater Patriæ Neptunus cum Tridente & naui Acrostolio in dextra. Orbem verò sub pede tenens. Post bellum Siculum videtur Neptuno Augustus maiorem honorem habuisse, quem belli tempore ob naufragia, contumelia affecerat. Suetonius cap. XVI. *Alij dictum factumque eius criminantur, quasi classibus tempestate perditis, exclamauerit, etiam invito Neptuno victoriam se adepturum, ac die Circensium proximo sollenni pompa simulachrum Dei detraxit.*

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΚΑΙΣΑΡ ΤΡΙΩΝΑΝΔΡΩΝ.

Imperator Caesar triumuir. naui rostrata cum Legionarijs militibus, ob victorias bello Siculo adeptas.

IMP. TITVS VESPASIANVS AVGVSTVS RESTITVIT.

Neptunus cum Tridente & Delphine.

T A B V L A XXIX.

P RIMI tres nummi eiusdem cum superioribus sunt argumenti, primus enim Nauem turritam habet. II. Siciliæ typum, quæ tribus incuruis cruribus, & frumenti aristis designatur. III. Rostratæ naui prore ad Siculum bellum respiciunt.

CAESAR DIVI F. Caput cum quatuor Aristis, fortè eò respicit quod bello Siculo confecto, rem frumentariam Augustus subleuauit. Sequuntur Coronæ Rostratæ in Agrippæ honorem, de quibus abundè dictum.

L. AQVILIVS FLORVS. III. VIR. SICILIA. Militari quidam habitu videtur vna manu mulierem seminudam humi iacentem attollere, altera Clypeo illam protegere: quis verò hic fuit L. Aquilius Florus difficile est indagare. M. cuiusdam Aquilij mentionem facit Cicero, qui de seruis fugitiuis Procos. ex Sicilia ouans in urbem venit, Anno DCLII. Florus in Epitome lib. LXIX. *M. Aquilius Procos. in Sicilia bellum seruile concitatum confecit*; qua de causa hic nummus à Fulvio Ursino producitur, cum inscriptione M. Aquilius. Fuit & C. Aquilius Florus, qui consul cum P. Cornelio Scipione & Proconsul de Pœnis triumphauit. Ab his Aquilijs Lucius hic oriundus, nummum hunc in Patrum memoriam signauit. meminit & Dion Aquilij Flori patris & filij, qui triumuiratus tempore perierunt: nam cum Cæsar sortiri illos iussisset,

ut ex

A vter esset moriturus, filius priusquam sortiretur, sponte percussori se obtulit; pater vero dolore permotus sibi necem concipit.

T A B V L A X X X.

IMPERATOR VIII. Diana est venātis specie cum arcu & pharetra, & alibi cum cane venatico.

B IMP. CAESAR. Trophæum nauale, bello Siculo excitatum, quod tria illa crura in superiori parte ostendunt, visuntur autem præter arma, Anchora, Gubernaculum & prora navis. videtur hoc Trophæum tanquam in sacrario quodam cōstitutum esse. Auctor est Dion lib. LI. inter cætera quæ Augusto post Actiacam victoriam fuere decreta, *ut Sacrarij Diui Iulij basis captivæ navium rostris ornaretur.*

T A B V L A X X X I.

ACTIVM Appollinis Actij simulachrum hoc esse vno ore asserunt Antiquarij. Ego tamen ambigo, immo ausim negare. nari quis hic Apollinis habitus? an quia Lyræ vel cytharæ gestat? **C** atqui & Musis est hoc commune; accedit quod habitus hic sit prorsus muliebris, vestis demissa ad talos, crines in nodum collecti; scio inter Neronis normismata Apollinis Cytharædi simulachrum fluxa veste conspici, iuxta illud Propertij.

Pythius in longa carmina veste sonat.

D Tabula tamen LXXIII. occurrit Apollinis cytharædi habitus à priore diuersus, sedet enim in saxo, nudo penè corpore, cytharæ pulsans. Sed sint illa ornamenta Apollinis cytharædi: Cur Apollo Actius imbelli hac forma pingetur? cum Augustus ab illo se adiutum in pugna Actiaca credidit, quod non cytharæ pulsando, sed sagittas spargendo fecisse canunt Poetæ. inter quos Virgilius Aeneidos VIII.

Actius hæc cernens arcum intendebat Apollo

Desuper: omnis eo terrore Ægyptus, & inde

Omnis Arabs, omnes vertebant terga Sabæi.

Propertius lib. IV. Eleg. VI. vbi ex professo de pugna Actiaca, nimis clarè opinioni meæ subscribit.

Non ille attulerat crines in colla solutos,

Aut testudinea cæmen inerme Lyræ.

Sed quali adspexit Pelopeium Agamemnona vultu,

Egestiq; avidis Dorica castra rogu.

Aut

*Aut qualis flexos soluit Pythona per orbes
Serpentem, imbelles quem timuere Lyræ.*

Et post aliquot versus, addit.

*Actius hinc traxit Phœbus monimenta, quod eius
Vna decem vicit missa sagitta rates.*

Vides clare Actium Apollinem non cytharœdum in hac pugna fuisse, sed potius Τοζοφόρον, seu sagittarium. Quare videtur potius Musæ hic habitus, quam Apollini quadrare Actio, à qua opinione non multum abhorre video Cl^{ium}. Leuinum Torrentium in Suetonij Augusto.

Circa autem Actium Acarnaniæ vetustissimam urbem, quæ circa Ambracium sinum est, memorabilis illa naualis pugna inter Cæsarem Augustum, & Antonium cum Cleopatra fuit commissa, quibus deui-
ctis IV. Nonis Septembris, Cæsar solus rerum potitus fuit, quo in loco Apollinis Actij templum erat, Augustus parta victoria illud operibus exornauit, & captas naues Apollini consecrauit, in urbem verò ipsam, Coloniam Romanorum deduxit. Suetonius cap. XVIII. Quoque Actiæ victoria memoria celebratio in posterum esset, urbem Nicopolim apud Actium condidit, ludosq; illic quinquennales constituit, & ampliato vetere Apollinis templo, locum Castrorum quibus fuerat usus, exornatum naualibus spolijs, Neptuno ac Marti consecrauit. Sed de his abunde in Græcia diximus.

IMP. CAESAR. Trophæum nauale deuictis Antonio & Cleopatra.

ΝΙΚΟΠΟΛΙΣ ΙΕΡΑ. Nicopolis sacra, Victoria nauis proræ insistentis cum Corona & Palma: Augustus in Victoriæ suæ monumentum, non procul ab Actio nouam urbem condidit, Nicopolim dictam, tractis in illam, multarum urbium vicinarum incolis, quæ assiduis bellis exhaustæ erant, ut auctor est Dion lib. I. Plinius urbem Liberâ fuisse dicit. nummus verò ἱεγν, in honorem Augusti scilicet.

T A B V L A X X X I I .

AEGYPTO CAPTA. Partâ apud Actium splendidissima Victoria, Augustus Antonium & Cleopatram fugientes in Aegyptum persequitur, & Alexandriæ obsidet: Antonium post seras pacis tentatas condiciones ad mortem adigit, Cleopatram vero omnibus modis conatus viuam habere ad Triûphi decus. quod illa præsentens, brachijs Aspide admota ludibrio fortunæ se exemit. qua defuncta Aegyptus in prouin-

A prouinciam redacta. quod Crocodillus peculiare Aegypto animal ostendit.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΑ ΑΙΓΥΠΤΟΥ. *Alexandria Aegypti, Palma etiam Aegypti arbor, de qua Solinus cap. XLV. Palma quoque Aegyptia, dicenda res est, propriè Adippos vocatur, ut dici oportuit, eaque gustata arcet sitim. Odor eidem qui & malus Cydonijs. Sed demum sitim sedat, si priusquam maturuerit, decerpatur. nam si matura sumatur sensum intercipit, gressum praepedit, linguam retardat, obsessisque officijs mentis & corporis, imitatur vitium ebrietatis.*

B ΚΑΙΣΑΡΟΣ. *Cæsaris. Manipuli spicarum ut etiam infra, in honorem Augusti nummus hic cusus, quando redacta Aegypto in Prouinciæ formam, fossas omnes Nili deterfit, ut urbanæ frumentationi confunderet. Suetonius. Aegyptum in prouinciæ formam redactam, ut feraciorem habilioremq, Annonæ Urbicæ redderet, fossas omnes in quas Nilus exæstuat, oblimatas longa vetustate, militari opere deterfit.*

COLONIA NEMAVSVS. Deuicta Aegypto, in honorè Augusti à Colonia Nemaufensi videtur hic nummus signatus. Nam Crocodillus alligatus Palmæ, Aegyptum denotat quasi in seruitutis vincula coniectam. Erat autem Nemausus vna ex XIV. Narbonensis Galliæ Colonijs. de qua Strabo lib. IV. *Aricomiscorum verò Metropolis Nemausus extat, alienigena quidem plebe, & mercatorum numero longe Narbone inferior: ceterum regendæ ciuitatis forma superior. quatuor enim & viginti eiusdem nationis vicos habet subditos, virorum fortitudine excellentissimos, illi tributa conferentes, & Latijus habentes, adeò ut qui Aeditatis Quæsturæq, dignitatem asequuti sunt, Romani in Nemauso adsint, quam ob rem huic nationi nullum cum venientibus è Roma Prætoribus negotium est.*

Vltimis nummis Sphinges sunt, quarum vna cum Sistro & Arista pingitur, vtrumque Aegypti Symbolum videtur. Virgilius lib. VII: *Aeneidos, de Cleopatra.*

D *Regina in medijs patrio vocat agmina Sistro.*
Et Propertius lib. III. Cap. X.

*Ausa Ioui nostro Latrantem opponere Anubim
Et Tiberim Nili cogere ferre minas.*

Romanamque tubam crepitanti pellere sistro.

Vnum hic miror, Aegyptias hic Sphinges alatas pingi, cum communiter stolata absque alis sint, contra ac Græcorum quæ numquam sine alis effinguntur, sed nunquam cum Stola aut vittis, Vt in Græcia monui. cur verò Aegyptij suis Hieroglyphicis operibusque Sphinges miscebant; quia per Sphingem Nili inundationem & decrementum volebant significare, nam ut illa

H

capite

capite Virgo, reliquo verò corpore Leo est, ita etiam innuunt, Nilum A crescere ingrediente Sole Leonis signum; Virginis autem signum percurrente decrescere, ut obseruârunt iam pridem Viri docti.

T A B V L A XXXIII.

HISPANIA RECEPTA. T. CARISIVS LEGATVS. Post diuictum Antonium & Cleopatram, Augustus pacato terrarum orbe, Ianum clausit: Sed Citerioris aliquot Hispaniæ populis iugum detrectantibus, iterum reclusus fuit; quorum præcipui fuere B Cantabri & Astures, cum quibus atrox & longum bellum, cuius causâ ipse Augustus in Hispaniam profectus, ac Tarracone anno V. C. DCCXXVII. nonum Consulatum inijt, rebusque ibi fœliciter gestis per legatos, Româ reuersus. Liuius libro XXVIII. Hispania non quàm Italia modò, sed quàm vlla pars terrarum bello reparando aptior, locorum hominumque ingenijs, itaque ergo prima Romanis inita Prouinciarum, quæ quidem continentis sunt, postrema omnium nostra demum ætate ductu auspicioque Augusti Cælaris perdomita est. Quo etiam Horatius respicit, lib. II. Od. VIII.

Servit Hispania vetus hostis ora

Cantaber, sera domitus catena.

De quo bello videndus L. Florus capite vltimo. Propter hanc ergo Victoriam nummus hic signatus, in quo scuta iacent cum gladio & hasta, quasi arma illis ablata. T. Carisius legatus, vnus hic ex Augusti legatis, cuius ductu, & fratris P. Carisij Astures & Cantabri magna ex parte domiti fuerunt; ut auctor est Dion: hic Lanciam, quæ maxima est Asturiæ vrbs, desertam occupauit, multa que alia in potestatem suam redegit oppida.

P. CARISIVS LEGATVS PROPRAETORE. Trophæum est cum varijs armis & Lituo. P. Carisius cum Tiberio Nerone Velliam Cantabriæ oppidum expugnauit, & Cantabros ferro flammaque persequitur. de quibus videndus Dion. D

SEGOVIA. Vrbs est Hispaniæ Citerioris, quam Plinius in Aenacis collocat, Ptolomæus Secubiam vocat. hodierna die etiam Segobia dicitur. Aquæ ductus hic mirandi operis conspicitur, à Traiano factum & auditiore putant. Vide Hispaniam nostram cap. LX.

HISPANIA. Habitus hic est Hispaniæ, ut etiam in Galbæ Imp. nummis videre est, yna enim manu spicas, altera verò bina tela & clypeum gerat: significat Hispaniam egregiè frugiferam & bellacem fuisse.

B I L

A BILBILIS. Celebris olim citerioris Hispaniæ vrbs, ferri in primis egregia temperie nobilis, & Valerij Martialis natalibus illustrata. Augusta olim cognominata, in honorem Augusti qui Coloniam eo deduxit. Vnde Martialis:

*Municipes Augusta mihi quos Bilbilis acri
Monte creat, rapidus quos Salo cingit aquis.*

B ILLERDA. Nobilis olim vrbs, ob maximas res circa illam à C. Iulio Cæsare, contra Afranium & Petreium, Pompei duces gestas, sita erat in colle ad Sicoris amnis ripas, cuius situm Lucanus graphicè depingit. lib. IV.

*Colle tumet modico, leniq; excrevit in altum
Pingue solum tumulo, super hunc fundata vetusta
Surgit Ilerda manu, placidis prælabitur undis
Hesperios inter Sicoris non ultimus amnis.*

VALENTIA. Inter Edetanos ad amnem Turiam sita est Valentia, amœnissima vrbs, quod etiam nomen hodierna die obtinet, à Iunio Bruto circa Annum V. C. DC. XVI. videtur condita secundum Flori Epitomen lib. LV. bene hic adiecta Cornucopiæ, nam fertilissima & amœnissima Tarraconensis prouinciæ vrbs est.

C OSCA. Regionis Vascitaniæ Osca, hodie Huesca dicta. Q. Sertorij cæde nobilitata, in qua etiam Academiam Latinæ Græcæque linguæ erexit, quo nobilissimos Hispaniæ adolescentes, eruditionis causâ euocauerat, re ipsa ut obsides haberet.

T. CARISIVS LEGATVS. Victoria quæ Trophæum exornat, quod deuictis Cantabris in Augusti honorem positum; ut etiam in ultimo nummo.

TABVLA XXXIV.

D **C** AESAR DIVI F. Victoria cum palma & coronâ.
DIVI F. Mulier cui pro capitis ornamento Elephanti Proboscis est, quo habitu Africa frequenter depingi solet, quod illa numerosos Elephantum greges nutriet, & copiosum ebur mittat.

SCARPVS IMP. Pinarius Scarpus Antonij partibus post Actiacam cladem desertis, ad Augustum transit. De quo supra inter Antonij nummos dictum.

C. MARIVS C. F. PR. Q. III. VIR AFRICA. Quis iste C. Marius qui sub Augusto Triumvir monetalis fuit, nōdum mihi liquet, ut nec Fulvio Vrsino lib. de Familijs Romanis.

H 2

AVGVR

AVGVР PONT. Iouis Ammonis caput cuius in Africa celebris A
memoria.

Vir qui infrenem equum manu videtur ducere: infra est Scorpius: Numidiæ Africæque hunc typum esse diximus inter Lepidi nummos.

L. BALBUS PRO. Dion lib. LVI. D. Lælium Balbum vocat, quem Consulem fuisse refert cum C. Antistio vetere anno V. C. DCCXLVIII. Fasti vero Anno DCCXLVII. Plinius Lælium Balbum vocat & Collegam illi tribuit, M. Iunium Syllam. Sed cur Trophæum hic appositum cum captiuis, non video quid ille memoriâ dignum gesserit. Scio Balbum quendam de Garamantis triumphasse, sed iste Cornelius, non Lælius Balbus vocatur à Plinio lib. V. cap. V. *Clarissimumque oppidum Garama caput Garamantum: omnia armis Romanis superata, & à Cornelio Balbo triumphata, unius omnium externo curru, & Quiritium iure donato; quippe Gadibus nato, ciuitas Romna cū Balbo maiore patre data.*

ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ. In Africa etiam Tripolis, nam tota hæc tabula ad Africam spectat. Iulius Solinus cap. XXXX. *Achai Tripolim lingua sua signant, de trium urbium numero. Cea (vel Oea) Sabrata Leptis magna.*

T A B V L A XXXV.

M DVRMIVS III. VIR. Quis hic fuit M. Durmius qui sub Augusto Triumvir monetalis fuit, nondum mihi compertum. Leo est qui ceruum conficit; forte ad sæculares Augusti ludos, aut Venationem aliquam editam respicit.

C. MARIVS C. F. PR. Q. III. VIR. Curuli certamine aliquo victor hic videtur fuisse, quod quadrigæ cum Palma ostendunt.

L. AQVILIVS FLORVS III. VIR. De Aquilio floro supra dictum. Scorpius hic denotat in Africa forte hunc nummum signatum, aut Florum hunc, res ibi gessisse. D

M. DVRMIVS III. VIR. HONORIS. Caput hoc Honoris credunt esse peritiores Antiquitatum. est enim iuuenilis facies, promissis capillis ac cincinnis ornata.

L. AQVILIVS FLORVS. III. VIR. Augusti caput Corona radiata ornatum.

CAESAR AVGVSTVS. Quadrigæ triumphales.

COSSVS CNEI F. LENTVLVS. Equestris statua cum trophæo. Dion lib. LV. hunc vocat Corneliū Cossū Cnei filiū Lentulum, qui consul fuit Collega L. Calphurnio Pisone Anno V. C. DCCLIII. hic Getulos tumultuantes, (quod sub Iuba Mauritanæ Rege, & non sub

A sub P. Romano essent) deicit, cum Romanos multis prius cladibus affecissent, qua de caussa illi Triumphalia ornamenta decreta & Getulici nomen datum.

TABVLA XXXVI.

A VGVSTVS CAESAR. Currus cum duobus Elephantis, ad Augusti Triumphum de rebus in Africa feliciter gestis respicit.

L. AQVILIVS FLORVS III. VIR. Caput hoc Galeatum, vel Romæ, vel Virtutis est, quod alias aliter exprimitur, alias enim **B** instar Amazonis cum Parazonio, interdum veluti Roma, sed sine Victoria, in Vitellij nomismate, Virtus militari habitu, Honos verò muliebri exprimitur.

S. P. Q. R. IMP. IX. Quadriga Triumphalis cum quatuor Elephantis & Augustus cum Lauri ramo.

P. PETRONIVS TVRPILIANVS. III. VIR. FERONIA. Caput Dæ Feroniæ. De qua Strabo lib. V. *Sub monte Soracte urbs est Feronia, quo nomine & Dea quædam nuncupatur, quam finitimi miro quodam dignantur honore, eodem in loco ipsius templum est, mirificum sacri genus habens, nam qui eius numine afflatur, nudis pedibus prunas, & copiosum inambulant* **C** *nulla læsione cinerem. Eo ingens mortalium multitudo confluit, & conuentus ipsius qui quotannis ibi agitur, gratia huius spectaculi;* Dionysius Halycarnassæus dicit à Græcis Ἀνθηφόρον, modo Φιλοσέφανον, à gestandis floribus, modo Proserpinam vocari. Seruius credit Iunonem fuisse ita vocatam, ad lib. VII. Aeneidos. Acron etiam ad Horatium lib. I. Satyr. V. Fanum Feroniæ in tertio miliari est à Terracina, hæc Iouis Anxuris est vxor, quod & Seruius monuit. Dionysius Halycarnassæus refert à Lacedæmonijs quibusdam hoc Dæ fanum constructum, qui tædio Lycurgi legum profugi, diu mari iactati cum ad ea loca peruenissent, à delatione, locum ubi constitierant, Feroniam appellauere.

D P. PETRONIVS TVRPILIANVS. III. VIR. Liberæ Dæ hic habitus, quam aliqui eandem cum Cerere, aut Venere faciunt. Liuius eius ut diuersæ à Cerere meminit. *Supplicatio ad Cereris, Liberi, Liberæque fuit, quod ex Sabinis terra motus ingens cum multis ædificiorum ruinis nunciatus erat.* Cicero lib. II. de natura Deorum, ex Cerere Liberam cum Libero natam dicit; *hunc Liberum dico Semiles natum, non eum quem nostri maiores Auguste sancteque, Liberum cum Cerere & Liberæ consecrarunt, quod quale sit ex mysterijs intelligi potest. Sed quod ex nobis natos Liberos appellamus, idcirco Cerere nati, nominati sunt Liber & Liberæ.* Quorum trium Deorum templum iuxta circum Maximum constructum erat; ab A. Posthumio votum, &

à Tiberio instauratum. teste Tacito II. Annalium. hæc autem Libera A
eadem videtur cum Proserpina & Cora Cereris filia : Dionysius enim
Halycarnassæus dicit de spoliis Decimis A. Posthumium Ludos Dijs
fecisse, καὶ ναὶ κατασκευὰς ἐξέμισωσε Δημήτει, καὶ Διονυσίῳ καὶ Κόρη,
vbi Coram liberæ loco recenset.

AVGVSTVS CAESAR. Augustus cum Lauri ramo in Trium-
phali curru duorum Elephantorum.

P. PETRONIVS TVRPILIANVS. III. VIR. Monstrum est
partim muliebris formæ, partim volucris, tibiam videtur inflare. Sire-
num aliqua est, & probabiliter Parthenopæ, cuius caput propè Neapo-
lim cõditum, vnde & vrbs Parthenopæ dicta. sed Seruij verba lubet au- B
dire. lib. V. Aenëidos, *Sirenes secundum fabulam tres, in parte virgines fue-
runt, & in parte volucres Acheloi fluminis & Calliopes Musa filia, harum una
voce, altera tibijs, tertia Lyra canebat.* Iulius verò Hyginus Melpomenes
& Acheloi filias dicit, quæ partem superiorem muliebrem haberent, in-
feriorem autem Gallinaceam, Cereris voluntate volaticas factas, quod
Proserpinæ non tulissent auxilium.

T A B V L A XXXVII.

C AESAR AVGVSTVS. SIGNIS RECEPTIS. Finito Can-
tabrico bello cum in Asiam Augustus ordinandarum prouincia-
rum causa traiecisset, Phraates Parthorum Rex, veritus ne bello
peteretur, quia nihil eorum quæ fuerat pactus præstitisset, Signa ei mili-
taria & captiuos omnes, paucis demptis qui se pudore moti occidissent,
aut in Parthia occultè remanserant, remisit: eaque Augustus quasi bello
Parthum vicisset, accepit; nam hanc rem magno sibi honori ducebat,
quod prælijs amissas res, citra vllum certamen recepisset, vt auctor est
Dion lib. LIII. quod & Suetonius testatur, cap. XXI. *Parthi quoque & D
Armeniam vendicanti facile cesserunt, & signa militaria quæ M. Crasso & M.
Antonio ademerant, reposcenti reddiderunt, obsidesq; insuper obtulerunt.* Hora-
tius etiam lib. IV. Od. vltima de Augusti laudibus.

*Et signa nostro restituit Ioui
Derepta Parthorum superbis
Postibus.*

In cuius rei memoriam nummus hic signatus, in quo Parthus genu flexo
Vexillum porrigit.

RECE-

A RECEPTIS SIGNIS PARTHICIS. Capricorni signum, de quo Suetonius. cap. XCIV. In secessu Apolloniae Theogenis Mathematici pergulam, comite Agrippa adscēderat; cum Agrippa qui prior consulebat magna & pane incredibilia pradicerentur: reticere ipse suam Genituram, nec velle edere perseverabat, metu ac pudore, ne minor inueniretur, qua tamen post multas adhortationes, vix & cunctanter edita, exiit Theogenes, adoravitque cum tantam mox fiduciam fatis Augustus habuit, ut Thema suum vulgaverit, nummumq; Argenteum, nota sideris Capricorni quo natus est, percussit.

B MARS VLTOR. Augustus vouerat Marti Vltori templum. ut interfectores Cæsaris vlcisci posset. Suetonius. Aedem Marti vltori bello Philippensi pro vltione paterna vouerat. quod inter Augusti opera, non vltimum fuisse Ovidius docet lib. V. Factorum

Et Deus est ingens, & opus: debebat in vrbe

Non aliter nati Mars habitare sui.

Digna Gigantis hæc sunt delubra trophæis,

Hinc fera Graduum bella mouere decet.

De quo mox plura: cæteri nummi iam explicati sunt.

C T A B V L A XXXVIII.

S P. Q. R. Quadrigæ Triumphales, num Thensa hæc est? Supra quam aliæ quadrigæ visuntur cum Aquila; & circumcirca sunt victoriæ alatæ non bene expressæ.

S. P. Q. R. SIGNIS RECEPTIS. Arcus Triumphalis cum signis militaribus cum inscriptione IMP. IX. TRIB. POT. V. hoc est quod Dion dicit; post recepta à Parthis Signa, Augustus ouans equo urbem ingressus est, & triumphalis illi arcus excitatus.

D CIVIBVS. ET SIGNIS MILIT. A PARTHIS RECEPTIS. Iterum Arcus Triumphalis. Et tota hæc Tabula nihil pene aliud continet quàm de honore Augusto habito ob signa à Parthis recepta.

S. P. Q. R. PARENTI CONSERVATORI SVO. Toga picta aut triumphalis, cum Corona Oleaginea, vel Laurea & Aquila; de qua Iuuenalis Satyra X.

In tunica Iouis, & picta Sarrana ferentem

Ex humeris aulea togæ.

Vocat autem tunicam Iouis, Togam pictam, ita etiam T. Liuius lib. X.

Lib. X. *Qui Iouis Optimi Maximi ornatu decoratus, curru aurato per urbem A*
ductus in Capitolium adscenderit. Moris enim erat ut Triumphantes To-
 gam sibi induerent, ex Iouis templo desumptam. de qua Lampridius in
 Alexandro Severo, *Prætextam & Pictam togam numquam nisi Consul acce-*
pit, & eam quidem quam de Iouis templo sumptam alij quoque accipiebant; aut
Prætores, aut Consules. Iulius etiam Capitolinus, in Gordianis. *Palmatam*
tunicam & Togam pictā, primus Romanorum priuatus suam propriam habuit,
quum antè Imperatores etiam de Capitolio acciperent, vel de palatio. Vocatur
 autem Toga picta, eò quod Victorias cum palmis intextas haberet, ea-
 dem & Palmata dicebatur. Isidorus. *Toga Palmata dicebatur, quam mere-*
bantur ij, qui reportabant de hostibus palmas, quæ vocabatur & Toga Picta, B
 eo quod Victorias cum Palmis, intextas haberet.

T A B V L A XXXIX.

SIGNIS RECEPTIS. Mars cum Aquila & Caduceo,
 quasi foelicitas temporum sub Augusto esset, ob signa militaria re-
 cepta.

MARTIS VLTORIS. Non vna hic forma templi Martis Vltor-
 ris occurrit. duplex enim fuisse Martis Vltoris templum, monent Viri
 eruditi, vnum quod Augustus vouerat bello Philippensi pro vltione pa-
 terna. De quo Suetonius. Cap. XXIX. *Publica opera plurima exstruxit, ex C*
quibus vel præcipua, forum cum æde Martis Vltoris. & post pauca, Aedem
Marti, Philippensi bello pro vltione paterna suscepto vouerat. Sanxit ergo, ut
de bellis Triumphisque hic consuleretur Senatus, provincias cum Imperio petitu-
ri hinc deducerentur, quique victores redijssent, huc insignia Triumphorum in-
ferrent. Alterum autem templum in Capitolio, teste Dione, exstru-
 ctum erat ab Augusto, instar Iouis Feretrii, vbi signa militaria suspen-
 derentur. Ouidius & Bis-Vltorem Martem vocat lib. V. Fastorum, quia
 scilicet Cæsaris Parricidas vltus, & Parthos coëgerit signa militaria ca-
 pta restituere. D

Parthe refers Aquilas, victos quoque porrigis arcus,

Pignora iam nostri nulla pudoris habes.

Rite Deo templumque datum, nomenque Bis-Vltor

Emeritus voti debita soluit honor.

SIGNIS RECEPTIS S. P. Q. R. CLYPEVS VOTIVVS.

Ob recepta à Parthis Craffi & Antonij militaria signa. S.P.Q.R. in ho-
 noré Augusti Votiū Clypeū in Capitolio posuit: de his clypeis audien-
 dus Plin; lib. XXXV. cap. III. *suorū verò Clypeos in sacro vel publico priua-*
tim dicare primus instituit, ut repperio, Appius Claudius qui cōsul. cū Seruilio fuit,

Anno

A Anno V. C. CCLIX. posuit enim in Bellonæ ade maiores suos, placuitque in excelsospectari, & titulos honorum legi. Suetonius in Domitiano. Senatus adeo latatus est, ut repleta certatim curia, scalas etiam inferri, clypeosq; & imagines eius coram detrabi & solo affigi iuberet.

TABVLA XL.

C AESAR DIVI F. ARMENIA CAPTA. Cum Parthi iterum Armeniam inuasissent, Augustus Caium in Orientem misit: Phraates, Rex Parthorum quum de pace ad Augustum scripsisset, isque rescribens Phraatem tantum nominasset, omisso titulo Regis Regum, iussissetque Armenia illum cedere; sed nihil territus, iussa eius spreuit: audito mox Caium in Syriam aduenisse, ac res domi suæ conturbatas videns, missam faciens Armeniam, in gratiam redijt; qua de causa supplicis Armeniæ habitus conspicitur, & infra trophæum cum captiuis.

CAESAR DIVI F. ARMENIA RECEPTA. IMP. VII. Miles Armenius aut Parthus cum Conto & arcu.

C ASIA RECEPTA. Victoria insistens Cippo, quem gemini angues complectuntur. nummus hic signatus debellato Antonio & Cleopatra, quibus defunctis vniuersa Asia in victoris arbitrium concessit.

C. CAESAR AVGVSTI. F. Eques cum hasta & clypeo, cui signa militaria adstant, Cai expeditionem in Armeniam respicit.

TVRPILIANVS III. VIR. Mulier promisso capillo & expansis manibus, quam scuta vndique ambiunt. Armeniæ typus, quæ proiectis Scutis Augusto subdita erat: aliqui dicunt ad Virginem Tarpeiam referendam, quæ à Sabinis iniectis scutis obruta fuit, in prodicionis præmium. de qua Propertius. lib. IV. Eleg. IV.

TABVLA XLI.

D

NERO CLAVDIVS DRVSVS GERMANICVS. IMP. Nero Claudius Drusus, Tiberij Claudij Neronis, & Liuiæ Drusillæ filius, quæ mox Augusto nupta fuit, frater verò Tiberij Claudij Neronis Imperatoris, intra penates Augusti natus, tertio mense, postquam inter Augustum & Liuiam celebratæ sunt nuptiæ. Adolescens multis magnisque virtutibus conspicuus fuit; de quo Vellei est Elogium, tot tantarumq; fuisse virtutum, quot & quantas natura mortalis recipit, vel industria percipit: cuius ingenium, utrum bellicis magis operibus an ci-

I

uilibus

uilibus suffecerit artibus, in incerto est, morum certè dulcedo ac suauitas, & aduersus amicos æqua ac par sui æstimatio inimitabilis fuisse dicitur, tum pulchritudo corporis, proxima fraternæ. A

Accepta quæstura, cum fratre Tiberio contra Rhoetos missus est, quo bello & boni ducis, strenuique militis parem laudem meruit. Confecto bello Vindelico, profectus in Gallias censum egit. Germanos qui Rhenum transmiserant, ut Gallias infestarent, magna clade reppulit; quin & ipse superato flumine ad Batauorum insulam, Sicambros proprijs in sedibus afflixit. Oceanum Septentrionalem primus Romanorum Ducum ingressus, Frisios in deditionem accepit, corijs aliquot B Boum pro gentis inopia, tributi nomine impositis. in Urbem reuersus, Aedilis factus anno DCCXLII. cum iã Prætorios honores obtineret; primo vere repetita Germania, Vsiptes, Tenchteros Sicambros, Cattos, aliasque Transrhenanas gentes subiecit, ad confluentem Lupiæ & Halizonis castellum erexit, aliudque in Cattis iuxta Rhenum, cuius rudera & fundamenta, detecta fuerunt anno Christiano. MDLXVII. trans Rhenum verò fossas noui & immensi operis effecit, quæ nunc adhuc Drusianæ vocantur. quas ob res decretis triumphalibus ornamentis, Ouans urbem ingressus est. Decretum etiam ut denuò iturus in hostem, Proconsularem potestatem obtineret. Imperatoris nomen iam exercitus illi C tribuerat, quemadmodum & Fratri Tiberio, sed appellationis eius numerum Augustus aliquoties auxit. Prætura gesta, cum interim in annum sequentem, qui fuit V. C. DCCXLIII. Consul designatus esset, ut honorem inijt, multa tristitia signa conspecta sunt, quibus ille spretis in Germaniam redijt, & Cattos, Cherulcos, Sueuos, ac Marcomannos perculit, ad Albim vsque omnia populatus: cupienti flumen transire, mulier humana specie amplior occurrens, quonam, inquit, properas insatiabilis Druse, non omnia tibi adire & videre concessum: sed pedem refer, nam & operum & vitæ tibi finis instat. ille exhorrescens, positis Trophæis, confestim retrocessit, & cùm foelicissimè contra Germanos D pugnasset, atq; spolia in Urbem inferre cuperet, in itinere latere concusso, cùm equus super eum corruisset, extinctus est in ipso ætatis flore, anno XXX. ab V. C. DCCXLIV. vnde Poëta.

----- apud ardua Bingæ

Mœnia quæ Druso fata tulere duci:

Ille elapsus equo cùm crus fregisset, in armis

Filius occubuit Livia pulchra tuus.

Magnæ

A Magna eius apud P. R. memoria, credebaturque, si rerum potitus fuisset, libertatem redditurus, ut auctor est Tacitus. testatur id prodita eius ad Tiberium Epistola, qua de cogendo ad restituendā libertatē Augusto agebat, ut refert Suetonius. Putant nonnulli prope Moguntiam obijisse, propter honorarium tumulum ibidem à militibus congestum, circa quem statuto die quotannis miles decurreret; Galliarumque ciuitates publicè sacrificarent. Corpus eius à Tiberio Fratre, qui nuncio valetudinis euocatus raptim occurrerat, Romam reuectum. cingentibus lectum Claudiorum & Iuliorum imaginibus, atque in Campo Martio crematum, cineresq; Augusti Mausolæo illati sunt.

B R H E N V S. Solent hoc pacto fluuij depingi, ut in hoc nummo Rhenus, Senex nempe acclinis, urnæ incubans, quæ aquam euomit, altera verò manu arundinem gestat. nonnunquam etiam arundinibus caput cinctum referunt; senex autem fingitur, quod cum orbe condito originem flumina habuerint. Hydria autem adposita, capita seu fontes fluuiorum notat: Arundines verò aquarum copiarum ubi nascuntur argumento sunt.

NERO CLAVDIVS DRVSVS GERMANICVS IMP.

Inter cæteros honores, qui defuncto Druso decreti sunt: Senatus Germanici cognomen ipsi posterisque eius tribuit, ut auctor est Dion. Ouidius etiam lib. IV. Tristium Eleg. II.

*Drusus in his meruit quondam cognomina terris,
Quæ bona progenies digna parente fuit.
Cornibus hic fractus viridi male tectus ab ulua,
Decolor ipse suo sanguine Rhenus erat.
Crinibus en etiam fertur Germania passis,
Et Ducis inuicti sub pede moesta sedet.*

DE GERMANIS. Arcus triumphalis, cum spolijs in honorem Drusi, ob victorias quas de Germanis habuit excitatus. Suetonius. *Præterea Senatus inter alia complura, marmoreum arcum cum trophæis Via Appia decreuit, & Germanici cognomen ipsi posterisque eius.*

TIBERIVS CLAVDIVS CÆSAR AVGVSTVS PONT. MAX. IMP. S. C. Tiberius Cæsar Drusi Frater maior, in Germania res admodum præclaras gessit; nam Rhoeticum Vindelicumque bellum, inde Pannonicum, mox & Germanicum confecit; deinde & Illyricum, quod grauissimum omnium externorum post Punica bella fuisse, Suetonius testatur, quod per XV. legiones paremque auxiliorum numerum gestum fuit, in cuius rei memoriam, curuli Sellæ insidet cum Lauri ramo, ad pedes verò iacent hostium spolia.

I 2

I M P.

IMP. CAESAR TRAIANVS AVGVSTVS GERMANICVS. PONT. MAX. TRIB. POT. COS. II. PATER PATRIAE RESTITVIT. Superiorem Tiberij Cæsaris nummum Traianus restituit. A

DE GERMANIS. Spolia hostium, scuta & tela, cum lituis aut tubis & vexillo.

TIBERIVS CAESAR AVG. F. PONT. COS. II. TRIB. POT. VII. IMP. III. Tiberius antequam Imperium obtineret, vi-
uente Augusto Tribunitiam potestatem XVI. gessit, vt Fasti docent.
nummus autem videtur signatus Anno V. C. DCCCLVII. quando B
Trib. Potest. VII. iniuit.

CAESAR AVGVSTI F. DOMITIANVS COS. V. REST.
Arcus triumphalis Druso vel Tiberio excitatus S. C.

GERMANICVS CAESAR TIBERI F. AVGVSTI NEPOS.
CONSVL DESIGNATVS. Fuit Germanicus Drusi Neronis & Antoniae Iunioris filius à Tiberio patruo adoptatus. Quæsturam quinquennio antequam per leges liceret, & post eam consulatum statim gessit: missusque ad exercitum in Germania, omnium sibi animos deuinxit. Excessu Augusti nunciato, imperium à legionibus odio Tiberij oblatum pertinacissimè recusauit. posteaque Germanis varijs prælijs deuictis triumphauit. mox à Tiberio ad componendas res Orientis missus, vt à consuetis legionibus illum abduceret, & incertis bellorum ob-
iceret. Armeniæ Regem deuicit, & Cappadociam in prouincię formam redegit. Antiochiæ annum agens XXXIV. non sine veneni suspitione obijt, fraude Tiberij & opera Cn. Pisonis & Plancinæ; fuit autem corporis forma & animi bonis, institutioneque iuxta ac robore, clementia & modestia præstantissimus; ab omnibus ita dilectus, vt Augustus diu cunctatus, an sibi successorem destina-
ret, vt Suetonius tradit in C. Caligula. C

T A B V L A XLII.

TIBERIVS CLAVDIVS TIB. F. NERO. CONSVL ITERVM IMPERATOR ITERVM. Quadriga triumphalis cum Victorijs inculptis, quæ nucem pineam sustinet. Tiberius cum fratre Druso, Rhætos & Vindelicos. multis prælis fregit. P. Q. R. subiecit. sed Tiberij opera potissimū Vindelici debellati, quorum insigne nux pinea, quod & in hodiernā diem Augustæ Vindelicorū symbolum esse ferunt, vt testatur V. Cl. Marcus Vellerus lib. IV. Historiæ Vindelicorum.

C. CA-

A C. CARINAS C. F. PROCOS. Victoria insitens prora navis. Dion refert lib. LI. C. Carinatem Morinos aliosque rebellionis socios debellasse, & Sueuos aliquoties Rhenum transgressos profligasse.

P. VATINVS P. F. PROCOS. Bigæ aurigante Victoria. P. Vatinius Illyrico præpositus, quo tempore Brutus & Cæsius copias vndique colligebant, is cum Dyrrachium occupasset Brutoque aduersaretur, à militibus suis desertus, qui ad Brutum transfugerunt.

TIBERIVS CAESAR AVG. F. PONT. COS. II. TR. POT. XIII. IMP. VII. Incidit Tribunitia Potestas XIII. in annum DCCLXIII. vt fasti docent.

B TIBERIVS IVLIVS AVGVSTI FILIVS DIVI NEPOS CAESAR. PONT. Tiberius ab Augusto adoptatus, familiæ Iuliæ nomen assumpsit, & mirum est ita rarò hoc in nummis occurrere, cum tamen in fastis, passim Tiberius Iulius vocetur.

Mulier sedens turrato capite cum cornucopiæ & nuce pinea absq; vlla inscriptione. Augustæ Vindelicorum symbolum.

TIB. CAESAR AVG. F. TR. POT. Tiberius triumphali quadriga vectus, sinistra manu sceptrum & in eius summitate aquilam gestat. huc respicit Iuuenalis Satyra X. de triumphantium habitu.

C *Da nunc & volucrem, scepro qua surgat eburno.*

Inter alia enim triumphantis insignia erat scipio eburneus habens aquilam, quem manibus triumphans gestabat. vt refert Dionysius Halicarnassæus lib. III.

TI. SEMPRONIUS TI. F. GRACCVS LEG. PROCOS. Hic Sempronius Graccus Tiberij Legatus Procōsularis bello Vindelico fuit, quod nux pinea designat. forte hic idem est qui Iuliam Tiberij Cæsaris vxorem adulterio corrupit; de quo Tacitus Annalium X. *Par causa scuitia in Sempronium Graccum, qui familia nobili, sollers ingenio, & præe facundus, eandem Iuliam in matrimonio M. Agrippæ temerauerat: nec is libidini suis, traditam Tiberio, pernicax adulter contumacia atque odijs in maritum accendebat, litteræque quas Iulia patri Augusto cum insectatione Tiberij scripsit à Gracco compositæ credebantur. Igitur amotus Cercinam, Africi maris insulam, quatuordecim annis exilium tolerauerat, tunc milites ad eadem missi, inuenere in prominenti littoris, nihil latum opperientem, quorum aduentu breue tempus petiuit, vt suprema mandata uxori Alliaria per litteras daret, cervicemq; percussoribus obtulit, constantia mortis haud indignus Sempronio nomine; vita degenerauerat. Fuit hic Sempronius IV. Vir Monetalis, & Quæstor delignatus sub Iulio Cæsare.*

LVD. NONNI COMMENT. IN
TIBERIVS NERO TIB. F. PROCOS. Trophæum de A
Victis Germanis excitatum, subtus sunt captiui.

T A B V L A XLIII.

IMP. CAESAR. Augustus. Triumphali habitu in quadriga cum Lauri ramo.

IMP. CAESAR. Victoria orbi insistit cum Corona & Labaro, quod Augusti opera terrarum orbis pacatus sit.

TRIB. POT. IX. Victoria globo stellato insidens, ferrum manibus gestans, Imperatoris capiti ornando. Sedet autem, vt stabilem & non fugacem designet.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΡΙΤΟΝ. *Imperator tertium*, victoria proræ naus cum Corona & palma insistens.

T A B V L A XLIV.

IMP. TITVS VESPASIANVS AVGVSTVS RESTITVIT. Victoria gradiens cum clypeo votiuo, vt videtur cui insculptum. S. P. Q. R. talem etiam nummum restituit Domitianus & Nerua.

T A B V L A XLV.

S P. Q. R. IMP. CAESARI. Equestris statua Augusto erecta .L. VINICIVS. Arcus triumphalis cum quadrigis triumphalibus Cæsari positus, quod inscriptio manifestat S. P. Q. R. IMP. CAESARI. L. hic VINICIVS anno V. C. DCCXX. Consul suffectus fuit, secundum Fastos, EX KAL. SEPTEMBRIS. Suetonius etiam in Augusto cap. LXXI. huius meminit, *Cœnauim Tiberi cum iisdem, acceperunt conuiuia Vinicius & Silius Pater.*

POPVLI IVSSV. Statua equestris Augusto posita, cum paludamento; de qua Velleius Paternulus lib. II. *Mox cum Antonius occurrisset exercitui, quem ex transmarinis Prouincijs, Brundisium venire iusserat, Legio Martia & Quarta, cognita Senatus voluntate, & tanti Iuuenis indole, sublati signis, ad Cæsarem se contulerunt, eum Senatus honoratum Equestri statua, quæ hodieq; in Rostris posita. Ætatem eius scriptura indicat (qui honor non alij per CCC. annos quam L. Sylla, & Cn. Pompeio & C. Cæsari contigit) Propratorem cona cum Cos. designatis Hirtio & Pansa, bellum cum Antonio gerere iussit.*

IMP.

A IMP. ITERVM. Statua equestris cum Lituo, propter Pontificis & Auguris dignitatem, quam Cæsar licet iuuenis adeptus erat.

TABVLA XLVI.

QVOD VIAE MVNITAE SVNT. Arcus Triumphalis cum Trophæis. Dion lib. LIII. *Cum videret Augustus, vias extra urbem aliquandiu neglectas, difficula itinera exhibere, reliquas Patrum quibusdam, proprijs sumptibus reficiendas mandavit. Flaminiam, quoniam eo ducturus erat exercitum ipse procuravit; estque ea statim instaurata, ac ob id statua Augusti sunt supra aras in ponte Tiberis, & Arimini posita, reliquæ viæ posteriori tempore refectæ, siue publicis siue ipsius Augusti sumptibus hoc factum, quis dicere velit, neq; enim quid inter huius & publicum ærarium intersit, satis video.*

IMP. CAESAR. Augusti statua in columna rostrata.

CNEVS CINNA MAGNVS III. VIR. S. P. Q. R. IMP. CAES. QVOD. V. M. S. EX EA. P. Q. I. S. AD. A. D. E. Dion lib. V. Vocat hunc Cneum Cornelium Cinna Magnum, qui ex filia Pompei Magni natus fuit. Coniuravit hic in Augustum, quem cum punire vellet, Liuiæ consilij permotus, animum ad clementiam flexit, Cinnæq; ignovit, & consulem designavit: quo ille facto adeo sibi omnium animos deuinxit, ut nullæ in illum amplius conspirationes fierent. de quo videndus Anneus Seneca lib. I. De Clementia.

Cippus hic est honorifico titulo inscriptus ob vias munitas: litteræ autem ita explicandæ. *Senatus Populusq; Romanus Imperatori Cæsari, quod viæ munitæ sint, ex ea pecunia, quæ iussu Senatus ad Ærarium delata est.*

L. MESCENNIVS RVFVS III. VIR. Monetæ cudendæ præfectus, sub Augusto fuit L. Mescennius Rufus, qui Cicero. ni Procos. in Cilicia Quæstor fuit, ut ipse Tullius fatetur lib. XIII. Epist. XXVI. *L. Mescennius ea mecum necessitudine coniunctus est; quod mihi quæstor fuit.* Cippo autem inscriptum. IMP. CAES. AVGVSTO COMMVNI CONSENSV. Statua scilicet hæc communi consensu senatus & Populi Romani posita est.

IMP. CAESAR AVGVSTVS. Curuli sellæ infidens cum victoria in manu.

TABVLA XLVII.

VOTO PVBLICE SVSCEPTO PRO SALVTE ET REDITV. IOVI OPTIMO MAX. SACRVM. Mars videtur cum

cum Labaro & Parazonio moris erat olim vota suscipere pro incolumi-
tate, vel reditu Imperatoris, vel pro foelici Reip. statu; & rei votorum di-
cebantur, quæ soluebant obtentis quæ petebantur. Vouebant autem
Dijs donaria, templa, ludos, sacrificia & similia. Dicebantur autem su-
scipere vota, nuncupare vel signare, sæpe enim inscribebant votū char-
tæ, & cerâ affigebant Deorum statuis, quibus nuncupabant vota sua:
vnde Iuuenalis Satyra X.

Propter quæ fas est Genua incerare Deorum.

Plinius secundus epistolis ad Traianum moré hunc dilucidè admodum
expresit: *Plinius Traiano: Solennia vota pro incolumitate tua (qua publica
salus continetur) & suscepimus Domine, pariter & soluimus: precati Deos, ut
velint ea semper solui semperque signari.* Et alio loco. *Vota, Domine, priorum
annorum nuncupata, alacres latique persoluimus, nouaque rursus curante com-
militonum, & Provincialium pietate, suscepimus, precati Deos ut te Remque
Publicam florentem & incolumem ea benignitate seruarent.* Et Martialis lib.
VIII.

*Quantus Io Latias mundi conuentus ad aras
Suscipit, & soluit pro Duce vota suo.*

Vnde Augustus cum ex multis indicijs mortem sibi instare cognouisset,
recusauit vota nuncupare in proximum lustrum, quæ non esset solutu-
rus. Suetonius in Augusto cap. XCVII. *Quo animaduerso, vota quæ in
proximum lustrum suscipi mos est, Collegam suum, Tiberium nuncupare iussit,
nam se quianquam conscriptus paratisque tabulis, negauit suscepturum, quæ non
esset soluturus.*

IOVI OPTIMO MAXIMO S. P. Q. R. VOTIS SVSCE-
PTIS PRO SALVTE IMPERATORIS CAESARIS QVOD
PER EVM RESP. IN AMPLIORE ATQVE TRANQVIL-
LIORE STATV EST.

In nomismatis posteriorum Imperatorum sæpe reperitur alia for-
ma votorum. VOT. X. vel XX. nempe VOTIS Decennalibus Vicen-
nalibus. in Valentis nummo, VOTIS DECENNALIBVS MVL-
TIPLICATIS VICENNALIBVS. Publicè enim nuncupabant vo-
ta si X. vel XX. annis Imperatorem aut Rempub. bono in statu serua-
rent, spectacula aut ludos se edituros.

Fortè hæc inscriptio respicit ad cladem Varianam, quando Augu-
stus Magnos Ludos vouit. Suetonius cap. XXIII. *Vouit & magnos Lu-
dos Ioui Opt. Max. si Remp. in meliorem statum vertisset, quod factum Cimbri-
co Marficoque bello erat.*

FORTV-

A FORTVNAE REDVCI. CAESARI AVGVSTO S. P. Q. R.

Ara Votiua Fortunæ Reduci posita, ob absentiam scilicet diuturnam Augusti ab vrbe, quod bello Cantabrico, & fortè aliàs factum. Fortunæ autem Reduci templū olim positū erat Romæ. Martialis lib. VII.

Hic ubi Fortuna Reduci fulgentia latè

Templa nitent.

Claudianus etiam disertè ob Ducum reditum, Fortunæ Reduci templa exstructa canit:

Aurea Fortuna Reduci si templa priores,

Ob reditum vouere Ducum, non dignius vnquam

B *Hec Dea pro meritis amplas sibi posceret ades.*

Dion lib. LIV. Ob reditum eius, atque ob illa quæ absens gessisset, multa ac varia in honorem eius decreta, quorum ille nihil accepit, nisi quod Fortuna Reduci Aram consecrari, diemque sui reditus inter ferias referri, & Augustalia dici passus.

Q. RVSTIVS. FORTVNAE ANTIATES. Q. hic Rustius;

fortè affinis illius Rustij fuit, cuius mentio apud Plutarchum in Crasso, refert enim inter Rustij impedimenta, repertos lasciuos libros Aristidis, Milesiaca inscriptos, præbuisseque Surrenæ Parthorum duci sugillandi Romanos materiam, quod nec in bello valerent sibi temperare. Fortunæ

C Antiates ita dictæ, quod Antij (nobile id Latij quondam oppidum) cohererentur: aliquando singulari aliquando plurali numero nomen effertur. Horatij extat Oda ad Fortunam quæ Antij colitur. Lib. I. XXXV.

O Diua gratum quæ regis Antium

Præsens vel imò tollere de gradu

Mortale corpus, vel superbos

Vertere funeribus triumphos.

Dicebantur etiam Sortes Antiates. Suetonius in Caligula, *monuerunt & Sortes Antiatina. ut à Cassio caueret*, petebantur enim ab illis responsa.

D Macrobius lib. I. Saturnaliorum cap. XXIII. *Vt videmus apud Antium promoueri simulachra Fortunarum ad edenda responsa.* Cur autem gemina ibi Fortuna colitur, cum vnica alibi tantum sit? an quod suspicatur Cl^{mus}. Torrentius, vnā quidem esse Fortunam, sed duas ab effectu, quia Iupiter, ut Homerus finxit, ex duobus dolijs nunc læta nunc tristitia nobis immittit, nec improbabile fore si vnā Angeroniam, aliam Volupiam quis illas vocaret, hanc à voluptate, illam ab angore sic dictam; firmissimo inter se nexu coniunctas. Sic etiam Fortuna Prænestina plurali numero ab aliquibus vocatur. Statius Papinius in Syluis.

K

Et Præ-

Et Prænestina poterant migrare sorores.

Lylius Gyraldus Syntagmate XVI. Deorum historiarum, ideo dictas sorores dicit à Poëta, quod Præneste colerentur sub duarum sororum effigie, hoc est Bonæ Malæque Fortunæ.

TABVLA XLVIII.

ANTIOXEΩN. ONOΛEΩΣ. *Antiochenſum. Onoleus.* Antiochia turrito capite, monti infidens, manu palmam gestat, pedibus verò fluuium premit. Syriæ Metropolis erat, à Seleuco Nicator condita ad Orontem amnem: atq; in memoriam Antiochi Patris ita vocata. Straboni etiam Tetrapolis dicta, quod ex quatuor partibus constituta sit. vicinum habebat suburbanum totius Orientis amœnissimum Daphnem nomine, nemorum fontiumque frequentia memorandum; de quo Abrahami Orteli Parergon Lector consulat.

ΣΙΔΟΝΩΣ. *Sidonis.* Mulier Tauro infidens. Erat autem Sidon nobilis in primis & vetusta Phœniciae vrbs, vitri opificio, clara, & Bœotiarum Thebarum parens. Cadmus enim conditor, Agenoris filius Sidone oriundus. Vnde non improbabile putarem, mulierem hanc Tauro infidentem, Europam esse Cadmi Filiam à Ioue Tauri specie raptam.

ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ. *Seleucienſum Civitatis Sacra & Libera.* Mulier turrito capite cum palma, monti infidens, sub pedibus eius viri simulachrum, qui vtraque manu illam sustinere videtur. Erat autem Seleucia Strabone teste Assyriæ Metropolis, à Seleuco Nicator ad Tigrim condita, maxima & frequentissima Orientis vrbs, Parthorum sedes præcipua, licet Reges raro in illa aulam haberent; sed in vico maximo illi propinquo Chteliphonte, vbi hyemabant, æstatem verò in Ecbatanis agebant, parcentes Seleuciæ, ne à Scythica & militari turba diripiretur. Cur autē Αυτονόμου, seu libera vocetur, Eutropius docet. libro VI. *Pompeius quum in Syriam venisset, Seleuciam vicinam Antiochiæ libertate donavit, quod Regem Tigranem non recepiſſet.* Sed cum referat Appianus sex à Seleuco Nicator conditas Seleucias, difficile est asserere, de qua hic agatur.

ΑΣΚΑΛΩΝΙΤΩΝ. *Aſcalon.* Palestinæ quondam vrbs ampla, & validis murorum munimentis subnixa, vt auctor est Iosephus de bello Iudæorum. in nummo videre est mulierem turrito capite hastæ innixā, & sinistra videtur binos Lituos augurales gerere, proræ insistit, ab vna parte tridens est, ab altera Aquila.

Θ Ε Α Σ

A ΘΕΑΣ ΣΙΔΩΝΟΣ. *Dea Sidonis.* Sidoniorum Dea erat Astartæ, quæ passim à Syris & Phœnicibus summo honore colebatur, quam aliqui Lunam, alij Venerem fuisse asserunt. Cicero lib. III. de Natura Deorum quatuor Veneres enumerat, ex quibus, *Quarta*, inquit, *Syria Tiroque concepta, quæ Astarte vocatur, quam Adonidi nupsisse traditum est.*

Sacræ verò Litteræ conceptis verbis Deam Sidoniorum Astarten vocant. Lib. III. Regum Cap. XI. καὶ ἐπορεύθη Σολομὼν ὀπίσω τῆς Ἀστάρτης θεᾶς Σιδωνίων. *Et abiit Salomon post Astartē Deum Sidoniorum.* nec moueat aliquem Deum Astarten hic vocari, nam Deorum sexus prius erat indifferens; vnde & Lunā Deam & Lunum dicebant, vt auctor est Aelius Spartianus in vita Antonini Caracallæ. *Vnde quamuis Græci vel Aegyptij eo genere quo fœminam hominem, etiam Lunam Deam dicant, mysticè tamen Deum dicunt.* Et Macrobius de Venere ex Læuio, *Venerem igitur alium adorans siue fœmina siue Mas est, ita vti alma Noctiluca est.*

ΙΟΥΛΙΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΙ ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ. *Iuliensum qui & Laodicensis.* An Laodices Iulienſes dicti sint hætenus non obseruaui; Plinius illam Liberam vocat. Fuit autem Laodicea Syriæ vrbs celebris à Seleuco Nicatore, in honorem Laodices matris suæ condita. Strabonis tempore magnum incrementum adepta erat, cum prius exigua vrbs fuisset.

C ΑΜΦΙΠΟΛΙΤΟΝ. De Amphipoli, inter Macedoniæ vrbes in Græcia mea abundè. vbi & mulierem Tauro insidentem Dianam Tauropolon esse diximus.

ΜΑΜΕΡΤΙΝΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. *Mamertinorum.* à Mamerte qui Oſcorum lingua Mars est, Mamertinorum nomen fluxisse scriptores asserunt, siue ob armorum peritiam, vel quod ab armorum Deo originem trahant: quod nomisma nostrum etiam docet, in quo Mars cum telo & Clypeo. Sed de Mamertinis in Magna Græcia Goltzius egit, quem Lector consulat.

D

TABVLA XLIX.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΟΝ. De Theſſalonicensibus in Græcia dictum.

ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ. *Reges Demetrii*, quis hic Demetrius Rex, Augusti tempore?

K 2

APXIE.

ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΗΣΚΛΑΣ. ΝΙΚΟΣΤΡΑΤΟΣ. *Pontifex Isclas. A Nicosstratus.* Ceruus cum truncata dictione ΕΦΕ. siue Ephesiorum. Asiae minoris clarissima quondam vrbs, quam Iustinus ex Trogo Pompeio à Marthesia & Lampedo Marte genitis, Amazonum Reginis conditam, Plinius etiam Amazonum opus esse prædicat. Strabo verò lib. XIV. ab Androclo Codri Atheniensium Regis filio exstructam refert: Dianæ magnifico templo celebris; cui Xerxes, cum omnia Asiatica templa ignibus traderet, solum pepercit, quod adeò celebratum fuit, ut inter septem mundi miracula adnumerauerit Vetustas; cuius umbram licet ex Plinio habere lib. XXXVI. cap. XIV. *Magnificentiae verò admiratio extat templum Dianæ Ephesiae, ducentis viginti annis factum à tota Asia, in solo id B palustri fecere, ne terræ motus sentiret, aut hiatus timeret: rursus ne in lubrico atque instabili fundamenta tantæ molis locarentur, calcatis ea substrauere carbonibus, dein velleribus lana. Vniuersi templi longitudo est CCCCXXV. pedum latitudo CCXX. Columnæ centum viginti septem à singulis Regibus factæ LX. pedum altitudine.*

ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ. De Perintho in Græcia dictum.

ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. *Smyrnensum.* Inter Ionicas vrbes non postrema erat Smyrna, quam ab Amazone conditam, & ab Alexandro restitutam dicit Plinius. Tacitus variantes sententias refert de eius origine lib. IV. Annalium. *At Smyrnæi repetita vetustate, seu Tantalus Ioue ortus, illos, siue Theseus diuina & ipse stirpe, siue una Amazonum condidisset.* Præterfluit amnis Melas inter fluuios Asiaticos facile præcipuus. Sæpe aduersam fortunam passa, cumque Lydi illâ euertissent, quadringentis annis, Strabone teste, in vici modum habitata fuit; postmodum Antigonus eam suscitauit, deinde Lysimachus, & suo tempore omnium pulcherrima erat. Copiosa ibi quondam Bibliotheca, & Homeræum cum porticu quadrata, & Homeri statua temploque. Smyrnæi enim Poëtam sibi vendicant; vnde & nummus quidam æneus erat, qui Homerus vocabatur; qua in vrbe Dolabella Tribonium vnum ex Cæsaris D parricidis cepit, & occidi iussit, qui urbem prius variè afflixerat. Solinus cap. LIII. *Smyrna, vnde præcipuè nitet, Homero vati Patria extitit, qui post Ilium captum anno Duceniesimo septuagesimo secundo, humanis rebus excessit, Agrippa Syluio Tyberini filio Albæ regnante anno ante Urbem conditam CLX.*

ΚΟΙΝΟΝ ΒΥΖΑΝΤΙΩΝ. *Communitas Bizantinorum,* vide Græciam meam de Byzantio.

ΚΝΩΣΙΕΩΝ ΔΙΣ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. *Cnosiorum.* Præcipua olim Creten-

- A Cretensium vrbium Cnossus, si Homero fides habenda; illam enim Minois Regiam & ingentem Urbem dicit. in plano erat sita, & ambitu suo XXX. Stadia complexa; dicta etiam Ceratos à præterfluentis amnis nomine, Strabone teste. dignitate omnes Cretæ vrbes superavit, mox decus hoc Gortynam, Licetumque translatum fuit: lapsu verò temporis iterum antiquum honorem obtinuit, & Metropolis dignitatem. Strabonis verò ætate Romanorum Colonia eò ducta; Mineruam apud se natam, & fruges Cnosij afferbant. Iulius Solinus cap. XVI. *Cnosij Mineruam cinem Deam numerant, primumq; apud se fruges satas affirmant, andab*
- B Eter cum Atticis contendentes. In nummo autem Labirynthi forma videtur conspici, quam Dædalus ad Aegyptij imitationem in Creta fecit.

TABVLA L.

COLONIA CAESAREA. C. SABINO. P. VARO. II. VIRIS. Quæ nā fuit hæc Cæsarea, à C. Sabino & P. Varo duūm-
uiris deducta, inuestigatu est difficile, in tanta Vrbium frequē-
tia, quibus illud nomen. duo autem boues. cum assecla Sacerdotis ha-
bitu, qui aratrum ducit, Coloniae signum est, designabatur autem Colo-
nia, Varrone teste, Vacca & Boue, ita vt Vacca Coloniae quam conde-
rent propior esset, exterius verò bos araret; ducto verò aratro, terminos
designabant Coloniae, quā mœnia ducerentur; & aratro portato vbi
portam statui vellent, vnde & portæ nomen à portando inditum.

COLONIA IVLIA PHILIPPI. De hac Colonia Tabula XXVI. diximus.

COLONIA CAESAREA PHILIPPI. Diuersa hæc à Colonia Iulia Philippi. Phœnicia enim hæc vrbs est, quam aliqui Cæsaream Pa-
nias dictam credunt, quondam Leser & Dan, aliquando & Lachis voca-
ta. vt obseruauit Cl^{mus}. Ortelius. deducta autem fuit à T. Rufo. & L. Gallo Duūmuis.

COLONIA SEBASTA. L. FABATO T. TARO L. PISO-
NE II. VIRIS. Sebastia vrbs in Augusti honorem exstructa ab Hero-
de Iudææ Rege, cum prius Samaria diceretur Strabone teste: erat etiam
Sebastia Armeniæ vrbs Stephano auctore.

COLONIA IVLIA BERYTVS, vrbs est in Palæstina, Plinio,
Colonia Iulia felix cognominata.

CAESAREA AVGVSTA. An hæc Hispaniæ vrbs sit quam
communi nomine Cæsar-augustam vocamus, dubito; video enim à La-

tinis scriptoribus Cæsar-Augustam non Cæsaream Augustam dici, Pto- A
lomæo tamen Cæsarea Augusta dicitur.

T A B V L A L I. L I I.

D VAE hæ tabulæ varia tantum nomina habent Duûmuirorum
qui Colonias deduxerunt, agró sue assignârunt.

B

T A B V L A L I I I.

K ΑΙΣΑΡΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ. *Cæsarea Metropolis*, Pale-
stinæ vrbs ad mare Mediterraneum sita, olim Stratonis Turris
dicta, mox ab Herode in Augusti honorem Cæsarea vocata.

ΝΙΚΟΠΟΛΙΣ ΙΕΡΑ. *Nicopolis sacra*, ob Actiacam victoriam ab
Augusto Condita, non procul ab Actio, vt suprâ diximus.

ΚΥΔΩΝΙΑ. *Cydonia*. De Cydone in Græcię insulis inter Cretenses
vrbes à me est facta mentio.

C

ΤΡΙΠΟΛΙΤΩΝ. ΜΥΦΩΝΤΩ. ΠΑΣΟΡΑΣ. *Tripolitanorum*.
Murium occisori Deæ Pasoras, siue omnia videntis. quod nam hoc numen
quod Μύφωντον seu Muricidam dixeris, equidem ignoro; poterat ta-
men peculiare loci alicuius esse, vt Μύια γρ. quod Muscas fugabat,
de quo Pausanias in Arcadicis, Plinius, Deum Myiodem vocat Lib.
XXIX. cap. VI. *Nullum animal minus docile existimatur, minorisue intelle-*
ctus, quam musca; quo mirabilius est, Olympiæ sacro certamine nubes earum im-
molato tauro, Deo quem Myiodem vocant, extra territorium abire. Apollo
certè Smintheus dicitur, quod Mures (quos Aeoles Sminthas vocant) in D
Troade occidisset. de quo vide. Græcię insulas Tabula XIV. de Tenedo.

ΤΙΦΟΥΛΕΩΝ. *Tiphuleorum*, vbi gentium hic locus sit me fugit;
quid nam verò sibi mulier hac quæ inter duo capita equina stat, non fa-
cile quis assequetur; nisi Hipponam dixerimus Deam, quæ equis & sta-
bulis præest. Apuleius III. Milesiacorum. *In ipso fori meditullio. Hipponæ*
Deæ simulacrum residens ædicula, quod accuratè corollis roseis equidem recen-
tibus fuerat ornatum. Et Tertullianus in Apologetico. *Vos tamen non nega-*
bitis, & iumenta omnia & equos canterios cum sua Hippona coli à vobis.

ΔΙΟ.

A ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΜΑΡΩΝΙΤΩΝ. *Bacchus Maronitarum.* De Maronea Thraciæ vrbe, in Græcia diximus, & de Baccho quem illi ΣΩΤΗΡΑ seu Ieruatorem vocabant. sed hoc nummo Bacchi figura non spectatur, ne Liberæ quidem, nulla enim hedera, aut Pampinis caput eius cinctum.

ΤΡΙΠΟΛΙΤΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ. *Tripolitanorum Metropolitānorum.* Statua Equestris Augusto posita.

B ΣΕΒΑΣΤΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ. *Sebasta Metropolis.* Ab Herode in Augusti honorem condita, quod indicat Capricornus qui orbem pedibus continet, ipsius Augusti Horoscopus: adest Cornucopiæ quæ fecunditatem & rerum abundantiam significat. Sebasta autem hæc olim Samaria erat dicta. Eusebius in Chronico: *Herodes Samariam olim iam in cineribus sedentem, à fundamentis suscitans, in honorem Augusti Sebastam seu Augustam appellauit.*

T A B V L A LIV.

C COLONIA IVLIA BONNA. Ita Ortelius interpretatur. Germaniæ vrbs ad Rhenum sita, quæ & hoc æui nomen priscum obtinet; de qua apud C. Tacitum frequens mentio Lib. IV. Historiarum.

COLONIA NEMAVSVS. Crocodillus palmæ alligatus, Signum capte Aegypti. de hac suprâ dictum.

COLONIA IVLIA OCTAVIA. Vbi hæc terrarum fuit Colonia parum hætenus liquet.

TIBERIVS SEMPRONIUS GRACCVS QVAESTOR DESIGNATVS. Aratrum & Decempeda cum signis Legionum.

D TIBERIVS SEMPRONIUS T. F. GRACCVS II. VIR ITERVM. Ex. S. C. Graccus hic iterum Duûmuir Coloniae deducendę. Fuit autem Colonia Iulia Augusta, quæ nunc Augusta Vindelicorum dicitur; vt Abrahamo Ortelio, & Marco Velzero placet.

COLONIA IVLIA VALENTIA. An hæc Valentia Citerioris Hispaniæ nobilis illa vrbs inter Contestanos sita, quæ fortè Catabrici belli reporibus Colonia facta fuit, quâdo is multas Colonias in Hispaniã deduxit, vel Valentia Narbonensis prouinciæ, inquirat Lector.

AVGVSTVS. COLONIA IVLIA CORINTHVS. In Græcia diximus, Iulium Cæsarem Corinthum è ruinis excitasse, & Colonos eò deduxisse.

COLONIA. AVGVSTA PATRENSIS. Post Victoriã Actiacam Augustus ex multis Achaïæ urbibus, quæ infrequenter habitatæ

habitatę erant, incolas Patras deduxit, & Coloniam effecit, atque in eius A
honorem Colonia Augusta Patrensis vocata, vt fufius in Gracia di-
ctum.

T A B V L A L V.

MVNICIPIVM CALAGVRIS IVLIA. Quid inter Mu-
nicipium & Coloniam discriminis fit, Aulus Gellius lib. XVI.
cap. XIII. docet. *Municipes sunt ciues Romani, ex municipijs, suo iure B*
& legibus vtentes; muneris tantum cum Populo Romano honorarij Participes, à
quo munere capeſſendo appellati videntur, nullis alijs neceſſitatibus, neque ulla
Pop. Rom. lege adſtricti; cum nunquam Populi Romani eorum fundus factus ef-
ſet. Primos autem Municipes, ſine ſuffragij iure, Cerites eſſe factos accepimus;
conceſſumq; illis, vt ciuitatis Romanę honorem quidem caperent, ſed negotijs ta-
men atque oneribus vacarent, pro Sacris bello Gallico receptis, cuſtoditiſq;. Colo-
niarum verò alia neceſſitudo eſt, non enim veniunt extrinſecus in ciuitatem, nec
ſuis radicibus nituntur, ſed ex ciuitate quaſi propagata ſunt, & iura inſtitutaque
omnia Pop. Rom. non ſui arbitrij habent. Vnde Imp. Hadrianus oratione
quam de Itali cenſibus in Senatu habuit, dicebat ſe mirari quod in ius C
Coloniarum mutari Italiceſ geſtiuerint, cum ſuo iure vti poſſent.

COLONIA ASTIGI AVGVSTA. Inter Beticę vrbes recenſe-
tur Aſtigi, à Plinio Auguſta Firma vocata, à qua Cõuentus Beticę quar-
tus Aſtigitanus dicebatur. hodie Eceia incolis, de qua vide Hiſpaniam
noſtram Cap. XVIII.

MVNICIPIVM ERGAVICA. Celtiberorum in Terraconenſi
Hiſpania, Ergauica ciuitas. Plinius Ergauicenſes ad conuentum Cęſar,
Auguſtanum venire, & vetere iure Latij dicit vti.

COLONIA AVGVSTA EMERITA. Luſitanię vrbs Augu-
ſta Emerita, finito bello Cantabrico ab Auguſto condita. Auctõ enim
eſt Dion lib. LIII. Auguſtum exauctõratis Emeritis militibus, iuſſiſ. D
ſe eos Urbem in Luſitania condere, quam illi Auguſtam Emeritam, in
eius honorem vocauerunt: Luſitanię olim præcipua vrbs, hodie Meri-
da dicitur. de qua in Hiſpania mea Cap. XXXI. nummus oſtendit por-
tas vrbs cum pinnis.

SIGOBRIGA. Celtiberorum in Hiſpania Tarraconenſi vrbs,
quam alij Segobrigam dicunt.

P. CARISIVS LEGATVS PROPRAETORE. EMERITA.
Diximus P. Carium bello Cantabrico multa præclare in Hiſpania fe-
ciſſe, & fortè hic veteranos milites Emeritam deduxit.

P. CARI-

A P. CARISIVS LEGATVS PROP. COLONIA TOLE-
TVM. Ad Tagum inter Carpentanos Toletum iacet, loco aspero & e-
ditiori, firmum olim oppidum; sed non magnum: sed postquam eo Co-
loniam Augustus duxit, magis frequentari cœpit. Gotthorum tempesta-
te Regum aula & sedes fuit, hodieque adhuc inter præcipuas Hispaniæ
vrbes iure recensetur. Plura in Hispania mea cap. LIX.

CAESAREA AVGVSTA. Quæ posterioribus sæculis Cæsar-
augusta, eadem & Cæsarea Augusta in nummis vocata. hodie, Caragoz-
za vide Hispaniam cap. XXCII.

B M. PLAETORIO TRANQVILLO Q. VRSO. II. VIRI.
ITERVM. hoc est iterum Duûmuiri deducendæ Colonix creati

TABVLA LVI.

I IMPERATOR X. Augusto sublimiori loco sedenti duo ramos O-
leæ, vt videtur, porrigunt, Barbararum fortè gentium Legati, qui pa-
cem vel fœdus cum P. R. expetunt. quo videtur Suetonius respicere,
cap. XXI. *Qua viriute, moderationisq; fama, Indos etiam ac Schytas, auditu*
C *modò cognitos, pellexit ad amicitiam suam, Populique Romani, ultro per legatos*
petendam. Horatius lib. IV. Oda XIV.

*Te Cantaber non ante domabilis,
Medusq; & Indus, te profugus Schytes
Miratur, ô tutela præsens
Italia, Dominaq; Roma*

Dion etiam lib. LIII. Frequentes etiam (Samuti) ad ipsum legati
commearunt, ac Indi pacem quam antea per Oratores, tunc interposito
fœdere sanxerunt.

D PAX ORBIS TERRARVM. S. P. Q. R. Orbis inter duos o-
leæ ramos vel Lauri. in memoriam sub Augusto Terrarum Orbem sub-
latis bellis omnibus, pacem habuisse, vel Victorijs Augusti peragratum
orbem.

IMP. XIV. Puerum Augusto duo offerunt, quem is ad se recepit.
Goltzius credit, Parthorum vel aliorum Barbarorum legatos esse, qui
Regem infantem Augusto alendum afferant. alij verò inter quos Cl^{mus}.
Leuinus Torrentius ad Suetonium, referunt ad rogationes legis, quos
Augustus de maritandis Ordinibus tulit, quibus omnes iubebantur
Matrimonia contrahere & liberos suscipere, Suetonius in Augusto cap.
XXXIV. *Leges retractauit, & quasdam ex integro sanxit, vt Sumptuariam,
& de Adulterijs, de Pudicitia, de Ambitu, de maritandis Ordinibus, hanc cum a-*

L

liquanto

liquanto quàm ceteras seuerius emendasset, præ tumultu recusantiū perferre nō potuit, nisi adempta demum lenitāue parte pœnarū, & vacatione triennij data, auctisquē premijs; Sic quoque abolitionē eius publico spectaculo pertinaciter postulante equite, accitos Germanici liberos, receptosquē, partim ad se, partim in Patris gremium ostentauit, manu vultuque significans, ne grauarietur imitari iuuenis exemplum. Quanti verò Romani fecerunt semper sobolis abundantiam & ciuium fœcunditatem, ex Horatio inter cæteros patet qui carmine Sæculari ita precatur:

*Diua producas sobolem, Patrumque
Prosperes decreta super iugandis
Fœminis, prolisquē noua feraci
Lege Marita.*

B

Quare inter alia Censorum munia, refert Cicero de legibus, *Cælibes esse prohibento*. Apud Gellium etiam Q. Metelli Numidici Censoris oratio citatur, quam ad populum habuit de Ducendis vxoribus, seu de prole augenda.

IMPERATOR. Virgo est veste ad talos dimissa, vna manu Cornucopiæ, altera Oleæ ramum gestat; quo habitu veteres Pacem depingebant; vt & duò subsequentes nummi, respiciūt enim ad Pacem vniuersalem ab Augusto compositis passim bellis stabilitam.

C

PAX. Duæ dextræ cum Cornucopiæ & Caduceo, pacis hoc symbolum est. Ostenditque fœlicitatem & abundantiam omnium rerum pace acquiri.

CAESAR DIVI F. Venus victrix. de illa satis in Iulio.

IANVS CLVSVS. Iani templū clausū, extinctis passim bellis. Suet. Cap. XXII. *Ianum Quirinum, semel atque iterum à condita vrbe ante memoriam suam clausum, in multo breuiore temporis spatio, terra marique pace parta, ter clausit.* T. Liuius, de Iano loquens: *bis deinde post Numæ tempora clausus fuit, semel T. Manlio Consule, post Punicum primum perfectum bellum, iterum* (quod nostra ætati Dij dederunt vt videremus) *post bellum Aëtiacum ab Imperatore Cesare Augusto, pace terra marique parta.* Fuit autem ter Ianus ab Augusto clausus, primo post Aëtiacam victoriam, Cōsulatu eius quinto; iterum victis Cantabris, Consulatu decimo: tertio Gentibus omnibus longè latèque compositis, Consulatu vndecimo; vt obseruauit Cl^{mus}. Iustus Lipsius lib. I. electorum Cap. XX. quo tempore Dominus noster IESVS CHRISTVS humanam naturam assumpsit. Fasti verò ostendunt, Augustum bis Ianum clausisse, primò deuicto Antonio & Cleopatra ad Aëtium, secundò finito bello Cantabrico.

D

Pax

- A** PAX. Corona laurea, in qua mulier cum Caduceo, & Augue super Aram, quo salutem designat, quod ex multis varijsque nūmis patere potest. Inter Antonini enim nummos est Anguis in spiras collectus cum inscriptione SALVS ANTONINI AVG. in Luci verò Aurelij Veri, Serpens aram circumuoluens, adstante muliere quæ Pateram manu tenet. SALVTI AVGVSTORVM. est enim Anguis Aesculapij insigne; qui Salutis auctor. Neq̃ absolum esset, hoc ad Salutis Augurium referre, quod sedatis bellis postliminio reuocatum. de quo Dion lib. LI. *Sed ex omnibus his decretis, nullum ei maiori voluptati fuit, quam quod Portæ Iani ab illo clausæ sint, quasi omnibus bellis confectis, ac quod Salutis Augurium factum sit, hæcenus intermissum.* Suetonius Cap. XXXI. Nonnulla etiam ex antiquis ceremonijs paulatim abolita restituit, vt Salutis Augurium, Diale Flaminium. Erat autem Salutis Augurium teste Dione Lib. XXXVII. Diuinationis quoddam genus, quo explorabatur, concederentne Dij, vt Salutem Populo postularent: quasi nefas esset eam, priusquam concedatur, petere. ad illud dies destinabatur quotannis, quo nullus exercitus ad bellum esset profectus, nullus hostis in aciem exiisset, aut pugnatū esset, qua de causa per Ciuilia bella non poterat id celebrari.
- B**

C

TABVLA LVII.

- S**ALVS GENERIS HVMANI. Augustus pulcherrimo hoc Elogio per adulationem ornatus, quod eius tempore bella omnia silerent, & Remp. ex miserrimo in foelicissimum statum erexisset. Sed nobilis hic titulus IESV CHRISTO SERVATORI NOSTRO soli competit, qui anno V. C. DCCLI. in salutem generis humani in Bethleem Iudæ, pace per vniuersum orbem stabilita, natus fuit; idque sub finem anni XLII. Imperij ipsius Augusti. COSS. Augusto
- D** XIII. & M. Plauto Syllano; alij tamen aliter enumerant.

AVGVSTVS. S. C. Aquila Coronæ ciuicæ insistit, ab vtraque parte Lauri rami sunt. Dion lib. LII. *Cæsari cum orationem de eiurando regno, ac diuidendis provincijs habuisset, multi erant delati honores, nempe vt ante eius domum in Palatio Lauri ponerentur, ac super eas Coronæ quernæ suspenderentur, nimirum quod perpetuus hostium Victor, ac Ciuium esset seruator: & Ouidius in Metamorph. vbi agit de Daphne mutata in Laurum.*

*Tu. Ducibus letis aderis, cum leta Triumphum
Vox canet, & longas visent Capitolia pompas.*

L 2.

Postibus

*Postibus Augustis, eadem fidiſſima cuſtos,
Ante fores ſtabis, mediamque tuebere Quercum.*

A

SALVS GENERIS HVMANI. Victoria globo inſiſtens cum Palma & Corona. Significat Auguſti victorias per orbem vniuerſum partas, Salutem generis Humani fuiſſe.

CAESAR AVGVSTVS S. P. Q. R. Duo Lauri rami inter quos **CLYPEVS VOTIVVS.** à S. P. Q. R. poſitus, Cæteræ explicatione non indigent, ſuprà enim de ijs dictum.

T A B V L A LVIII.

B

IMPERATOR VESPASIANVS AVGVSTVS RESTITVIT. Orbis cum Gubernaculo: in honorem Auguſti primò fuit hic nummus ſignatus, mox à T. Veſpaſiano reſtitutus; quod Auguſti prouidentia terrarum orbis gubernaretur.

M. COCCEIVS M. F. NERVA. III. VIR. Tres circuli cum inſcriptione.. **ASIA. EVROPA. AFRICA.** Triumvir hic monetalis M. Cocceius Nerua, nummum hunc ſignauit in Auguſti honorem, quod victorijs ſuis Aſiam, Europam, & Africam peragraſſet, debellatis paſſim hoſtibus.

C. CIB. D. D. PVBL. Goltzius interpretatur, Corona Ciuica data decreto Publico. eſt enim Querna Corona ob ſeruatos ciues.

CAESAR AVGVSTVS. Duo lauri rami vel arbuſcula. inter alia quæ Romani in Auguſti honore decreuere, fuit vt Lauro ſemper conoraretur, ac vt ante eius domum Lauri ponerentur; teſte Dione. Ouidius lib. III. Triftium eleg. I.

Cur tamen appoſita velatur ianua Lauro?

Cingit & Auguſtas arbor opaca comas?

An quia perpetuos meruit domus iſta Triumphos?

An quia Leucadio Semper amata Deo?

Plinius lib. XV. cap. XX. *Laurus triumphis propriè dicatur, vel gratiſſima domibus ianitrix Ceſarum Pontificumque, qua ſola & domos exornat, & ante limina excubat.*

D

T A B V L A LIX.

DE L. Aquilio Floro P. Turpiliano III. viris Monetalibus, de Dea Feronia, & Libera, ſuprà dictum. nunc quædã tantummodo de Coronis Ciuicis prætermiſſa dicemus.

OB

A OB CIVES SERVATOS. Corona Querna, cui inclusus Clypeus Votivus. S. P. Q. R. CL. V. Querna Corona quæ non dabatur nisi ciue servato in acie, ideò & Ciuica dicta. Militaris virtutis insigne clarissimum: Iam pridem verò, Plinio teste, *Clementiæ Imperatorum, postquam Ciuium bellorum profano meritum cœpit videri, Ciuem non occidere, cedunt his Murales, Vallaresq̃, & Aurea, quanquam pretio antecedentes, cedunt & Rostrata;* sed lubet disertissimi viri audire verba de Ciuica corona ex libro XVI. cap. IV. *Ciuica Iligna primò fuit, postea magis placuit ex Esculo Ioui sacra. Variatumque & cum quercu est, ac data ubique quæ fuerat, custodito tantum honore glandis. additæ leges arctæ, & ideo superba (quasq̃ conferre libeat cum illa Græcorum summa, quæ sub ipso Ioue datur, cuiq̃ muros patria gaudens rumpit) Ciuem seruare, hostem occidere, utque eum locum, in quo fit actum, hostis obtineat eo die, utque seruatus fateatur, aliàs testes nihil prosunt: ut ciuis fuerit, Auxilia quamuis Rege servato decus id non dant; nec crescit honos idem Imperatore Conseruato, quoniam conditores, in quocumque ciue summum esse voluerunt. Accepta, licet uti perpetuò. Ludos ineunti semper assurgi, etiam ab Senatu in more est: Sedendius in proximo Senatui, Vacatio munerum omnium, ipsi Patriq̃, & auro paterno. Quatuordecim eas accepit Siccus Dentatus, ut retulimus suo loco, Sex Capitolinus, is quidem & de Duce Seruilio. Africanus de Patre accipere noluit, apud Trebiam. O mores æternos! qui tanta opera honore solo donauerint, & cum reliquis Coronas auro commendarent, Salutem ciuis in pretio esse noluerunt, clara professione seruari quidem hominem nefas esse lucri causa.*

TABVLA LX. LXI. LXII. LXIII. LXIV. LXV. LXVI.

S Equentes septem tabulæ, continent tantum Triumvirorum Monetæ nomina, qui sub Augusto, Auro, Argento Aere, flando feriundoque præerant. Coronæ etiam aliquot ciuicæ, ob ciues servatos habent. aliæ verò, AVGVSTVS TRIBVNITIAE POTEST. in alijs verò instrumenta quæ ad Monetam spectant visuntur, Incus, Malleus & Forceps.

TABVLA LXVIII.

A VGVSTVS. Genitura Augusti sub signo Capricorni felicissima cuius tantâ fiduciâ habuit, ut Thema suum vulgauerit, numosq̃ percussisset, nota sideris Capicorni, sub quo natus fuit adsunt Cornuacopiæ

vel orbis, cum gubernaculo, quod illo regnans, terrarum orbis **fœli-** **A**
 citate & omnium rerum abundantia frueretur.

T A B V L A LXIIX.

COronæ Laureæ Augusto à Senatu in perpetuum concessæ, non
 fecus ac Iulio Cæsari, quas ille per singulos Tribunitiæ Potesta-
 tis annos à primo ad XXXVI. in nomismatibus signauit.

T A B V L A LXIX.

CONSVLI XI. PATRI PATRIAE S. P. Q. R. his num- **B**
 mis, Consulatum atque annorum Tribunitiæ potestatis Augu-
 sti series, & numerus quibus aliquando Pontificis Maximi, ali-
 quando & Imperatoris titulus adiectus. Cum S. C.

T A B V L A LXX.

LMESCINIUS RVFVS III. VIR. Bas is est cum inscri-
 ptione. IMPERATORI CAESARI AVGVSTO
 LVDIS SAECVLARIBVS. XV. S. F. Seu. QVIN-
 DECENVIRI SACRIS FACIENDIS. Triumvir Mo- **C**
 netalis fuit L. Mescinius Rufus, qui nummum hunc in honorem Au-
 gusti cudit, quod ludos Sæculares multo tempore intermissos Quinde-
 cemuir sacris faciendis edidit. Fuerunt autem celebrati hi Ludi anno
 V. C. DCCXXXVI. C. Furnio. C. Iunio Silano Consulibus. Ori-
 go autem Sæcularium Ludorum à Varrone describitur lib. I. de sceni-
 cis originibus: *Cum multa portenta fierent, & murus ac turris quæ sunt in-*
tra portam Collinam & Esquilinam, de cælo essent tacta, & ideo libros Sibylli-
nos XV. Viri adissent, renunciârunt ut Diti patri, & Proserpine Ludi Teren-
tini in Campo Martio fierent, & hostiæ furvæ immolarentur, utque Ludi Cen- **D**
tesimo quoquo anno fierent. alij tamen Centesimo Decimo fuisse celebra-
 tos reterunt, inter quos Horatius carmine, quod ipsis Sæcularibus can-
 ratum fuit.

*Certus undenos Decies per annos,
 Orbis ut Cantus referatque Ludos,
 Ter die clara, totiensq; grata
 Nocte frequentes.*

Spectabat autem ad Quindecemuirorum Collegium sæcularium ludo-
 rum cura, quod eodem carmine Poëta docet.

Quæque

A

*Quæque Auentinum tenet, Algidumq;
Quindecim Diana preces Virorum
Curet, & votis puerorum amicas
Applicet aures.*

B

C

D

Tacitus lib. XI. Annalium: *ijſdem Conſulibus, Ludi Sæculares Oſtingen-
teſimo poſt Romam conditam, quarto & ſexageſimo quàm Auguſtus ediderat,
ſpectati ſunt; vtriuſq; Principis rationes prætermitto, ſatis narratas libris qui-
bus res Imperatoris Domitiani composui; nam is quoque edidit Ludos Sæcula-
res, ijſque affui Sacerdotio Quindecimviri præditi, ac tum Prætor. quod non
iaſtanteſe refero, ſed quia Collegio Quindecimvirum antiquitus ea cura, & Ma-
giſtratus potiſſimum exſequébantur officia cærimoniarum. Alij verò ideo Sæ-
culares dictos volunt, quod ſemel tantum ætate hominis fierent, vt
multa alia quæ rara ſunt, poſt ſæculum euenire, loquentium conſuetu-
do uſurpat; vnde Præconis voce ſolebant conuocari ad Ludos, qui nec
ſpectati, nec ſpectandi iterum forent. Suetonius in Claudio. Cap. XXI. Fe-
cit & Sæculares, quaſi anticipatos ab Auguſto, nec legitimo tempore reſeruatos,
quamuis is in Hiſtorijs ſuis prodat, intermiſſos eos Auguſtum multò poſt diligen-
tiſſimè, annorum ratione ſubducta, in ordinem redegiſſe; quare vox Præconis ir-
riſa eſt, inuitantis more ſollenni ad Ludos, quos nec ſpectaſſet quiſquam, nec ſpe-
ctaturus eſſet, cum ſupereſſent adhuc qui ſpectauerant, & quidam Hiſtrionum
produkti olim, tunc quoque producerentur. De his vidèdus Onuphrius Panu-
uinius, Politianus, Cenſorinus de die Natali, Valerius Maximus Lib.
II.*

Circus cum Metis & Obeliſco, in quo currentes quadrigæ: non du-
bito quin Circus Maximus ſit, inter pulcherrima Romanæ vrbiſ orna-
menta: quem primus Tarquinius exſtruxit; Cæſar verò Dictator inte-
grum poſtea reſtaurauit, ampliãuitque; de quo Plinius lib. XXXVI. cap.
XV. *Nam vt Circum maximum à Cæſare Dictatore exſtructum longitudine
ſtadiorum trium, latitudine vnius, ſed cum edificijs iugerum quaternum ad ſe-
dem CCLX. millium inter magna opera dicamus. Poſtea verò eundem reſtau-
rauit exornauitque Auguſtus, vt auctor eſt Caſſiodorus Lib. III. Varia-
rum Epist. LI. Sed mundi Dominus ad potentiam ſuam opus extollens, miran-
dam etiam Romanis Fabricam, in Vallem Murciam tetendit Auguſtus, vt im-
menſa moles firmiter præcincta montibus contineretur, ubi magnarum rerum
iudicia clauderentur. Huc proculdubio ſpectat præſens nummus, ſed Au-
guſtus non fecit mirandam hanc molem, ſed Tarquinius & Cæſar, vt
diximus, ſed reſtaurauit, non ſecus ac in Traiani nummis etiam
ſpectatur Circus, quia teſte Dione is Circum Maximum collapsum
Elegan-*

Elegantiorē & ampliorem restituit. Sed consulendus Onuphrius, **A**
libro de ludis Circensibus.

C. SVLPICIUS PLAETORINVS. duo Togati in Rostris sedentes, quos probabiliter Augustum & Agrippam dicimus; Duplicia autem Rostra fuerunt, Vetera nempe ita dicta, & Iulia seu Noua: de Veteribus pleni sunt auctorum libri. de Nouis Dion, de Augusti funere. *feretro posito ad Rostra, pro illis Drusus Orationem de scripto recitauit, Caterū pro Rostris Iulys, Tiberius ex S. C. ad populum perorauit.*

M. POSTVMIVS ALBINVS L. PORCIVS CAPITO II. VIRI Togatus quidam cum ramo lauri aut oleæ in sinistra, dextra virò nescio quid gestat. **B**

AVGVSTVS DIVI. F. LVDOS SAECVLARES FECIT. Fuluius Vrsinus, alijq; Antiquitatis periti, simulachrum hoc, cum Apice, Clypeo & Caduceo, Salij esse ferunt, cuiusmodi & in Domitiani nummis conspicitur, in quo ludi Sæculares Sextum ab eo facti, notati sunt.

T A B V L A LXXI.

LVCIVS CAESAR AVGVSTI FILIVS AVGVR CONSVL DESIGNATVS PRINCEPS IVVENTVTIS. Lucius Caesar Agrippæ filius, ab Augusto cum Caio Fratre adoptatus fuit, & Augur creatus, ideo Lituus & Tripus cum Patera, vt videtur, nisi forte Clypeus sit. **C**

CAIVS, LVCIVS, CAESARES AVGVSTI F. CONSVLES DESIGNATI PRINCIPES IVVENTVTIS. Caius & Lucius Togati cum Clypeis & hastis puris, adest Sympulū & Lituus. Suetonius. *Caium & Lucium adoptauit domi per Aes & libram, Emptos à Patre Agrippa, tenerosquē adhuc ad curam Reipub. admouit, & Consules Designatos, circum Prouincias exercitusque dimisit.* De quibus & Tacitus I. Annalium. *Nam genitos Agrippa Caium & Lucium, in familiam Caesarum induxerat, necdum posita prætexta puerili, Principes Iuuentutis appellari, Consules designari, specie recusantis flagrantissimè cupiuerat.* Vtrumq; non multis intercedentibus mensibus non sine veneni suspicione, & Liuiæ & Tiberij fraude amisit. Suetonius, Caium & Lucium in duo de viginti mensium spatio amisit ambos, Caio in Lycia, Lucio Massiliæ defunctis, quorum **D**

A quorum corpora refert Dion, à Tribunis militum Romam apportata fuisse, parmasque & hastas quas aureas ab Equitibus acceperāt, in Curia suspensas fuisse, cuius rei memoria in hoc nummo sunt & alij duo nummi, Cai & Luci Cæsarum, in quibus & Clypæi cum hastis, & Sacrorum instrumenta.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΔΟΣ ΙΕΡΑ ΣΥΓΚΛΗΤΟΣ. *Ptolemaidos sacrum Concilium*; Tripus cum fulmine & Lauri ramo. Ptolemaides olim plures fuerunt, nam in Aethiopia ad Sinum Arabicum, Epithercas à Plinio cognominata, in Lybiæ etiam Pentapolitana regione Ptolameis Barce fuit, in Aegypto etiam & Cilicia eius nominis vrbes fuerunt.

B L. LENTVLVS FLAMEN MARTIALIS. Flamines à Numa fuisse institutos refert Varro: dicti autem Flamines, quod Licio in Apice velati erant, ac caput cinctum filio habebant. Flamines autem quasi Filamines dicti; tres autem precipui erant Flamines, Dialis Ioui, Martialis Marti, Quirinalis Romulo dicatus. Prima dignitas erat Dialis, huic proximus Martialis, in honorem Martis qui Romuli pater credebatur.

TABVLA LXXII.

C POPPAEVS SABINVS AEDILIS CVRVLIS. Duæ Sel-
læ Curules Coronatæ, quibus fulmen adest. C. hic Poppæus Sa-
binus anno V. C. DCCLXII. cum Q. Sulpicio Camerino
Consul fuit.

Q. SALVIVS IMP. COS. DESIG. Saluiam gentem Ferenti-
no oppido atque ex Principibus Etruriæ oriundam, refert Suetonius in
Othone: an hic Q. Saluius idem sit, quem aliqui Saluiedenum vocant;
video ambigere scriptores. Dion refert Q. Saluidienum obscurissimo
loco natum, ab Augusto Consulem designatum fuisse. Eumque postea
interfectum, quod Augustum insidijs petijset.

D PONT. MAX. Clementiæ sedentis simulachrum cum hasta pu-
ra & olæ ramo.

IMP. CAESAR DIVI F. Clypeum hunc clauiculatum vocant
aliqui, Sebastianus verò Erizzo non malè suspicatur pateram esse,
qua in sacrificijs suscipiebant Victimarum cruorem.

PVBLIVS STOLO. ANCILIA. cum Apice. regnante Numa
Pompilio scutum breue & rotundum cælo lapsum est, & cum Aruspices
respōdissent, illic fore summū imperiū, vbi illud esset, diligentia Numę
ne quandoq; ab hostibus possit auferri, adhibito Mamurio fabro, multa
similia facta sunt & in tēplo Martis locata, Virgilius Aeneidos VIII.

M

Hic

*Hic exultantes Salios, nudosq; Luperco
Lanigerosq; Apices, & lapsa Ancilia celo.*

A

Dicebatur autem Ancile, teste Seruio, aut quasi vndiq; circūcisum, aut quasi ἀμφίχειλον, seu vndique labrum habens.

AVGVSTVS. Corona est ex Cranijs boum, & oblongis baccis, & patellis, cum Candelabro instar Tripodis in medio. Veteres enim, vt pietatem suam in Deos testarentur, capita Taurorum vel boum, detracta pelle cum varijs fructibus, præ templi foribus suspendebant, quæ Encarpia vocabant.

T A B V L A LXXIII.

B

I OVI TONANTI, Templum Iouis Tonantis, & in medio stans Iupiter cum fulmine & hasta pura. Suetonius cap. XXIX. *Ioni Tonanti ædem consecrauit, liberatus periculo cū expeditione Cantabrica per nocturnum iter Lecticam eius fulgur perstrinxisset, seruumq; prælucentem examinasset.* Cap. etiam XC. *Cū dedicatam in Capitolio ædem Tonanti Ioui assidue frequentaret, somniauit, queri Capitolinum Iouem, cultores sibi abduci, seque respondisse Tonantem pro ianitore ei appositū, ideoq; mox tintinnabulis fastigium ædis redimiuit, quod ea ferè ianuis dependebant.* Plura apud Dionem C lib. LIV.

Q. PAPIRIVS CARBO. Q. TERENTIVS MONTANVS II. VIR QVAESTOR. Templum in cuius frontispicio inscriptum IVNONI. à latere verò CILLA. an vitium aliquod in scriptura sit, dubito, vt Loco Silla, Cilla scriptum sit.

IOVI OLYMPIO. Templum Ioui Olympio Sacrum, Olympię olim in Græcia fuit celeberrimum, Statua Iouis Phidię manu inclytum. Erat etiam Athenis inchoatum Iouis Olympij templum à Pisistrato; de quo Liuius lib. XLI. *Magnificentia verò in Deos, vel Iouis Olympij templum Athenis, in terris vnum inchoatum pro magnitudine Dei potest esse testis.* Romæ an fuerit Olympij Iouis templum, hætenus non vidi qui asse- D reret.

S. C. Templum Rotundum, cui vtrimque adstant bæs cum animali aliquo, quod fortè in Augusti honorem dedicatum fuit.

C. MARIVS. C. F. PR. Q. III. VIR. Duo togati cum Corona radiata, an Apollo cum Augusto incertum, nam eius se filium esse lubens credebatur.

Sacrarium hoc videtur esse, cum inscriptione, IMP. CAESARI. in quo visuntur tres statuae, in honorem Augusti proculdubio exstructum.

AVGV-

A AVGVSTVS. Ara cum encarpijs, & duabus Capellis, viuo enim Augusto templa & aras Romanos poluisse vel Horatius ostendit lib. II. Epist. I.

*Præsenti tibi maturos largimur honores,
Iurandasq; tuum per nomen ponimus aras.*

B CAESAR DIVI F. Apollo rupi insidens cum cythàra aut ple-
ctro. Augustus volebat credi se Apollinis Filium, hinc in famosa illa
cena quæ vulgò dicebatur *δωδεκάθεον*. apud Suetonium Cap. LXX.
Discumbentibus conuiuis, Deorum habitu ipse pro Apolline ornatus fuit. Sed
clariùs Cap. XLIV. in *Asclepiadis θεολογούμενων* libris lego, Acciam cum ad
solenne Apollinis sacrum media nocte venisset, posita in templo lectica, dum cæ-
teræ Matronæ dormirent, obdormisse; Draconemq; repente irrepisse ad eam;
pauloque post egressum, illamq; experge factam quasi à concubitu mariti purifi-
casse se, & statim in corpore eius exstitisse maculam velut depicti Draconis, nec
potuisse vnquam eximi; adeò vt mox publicis balneis perpetuò abstinuerit. Augu-
stum natum mense decimo, & ob hoc Apollinis filium existimatum. Eadem Accia
priusquam pareret, somniauit intestina sua ferri ad sydera, explicariq; per om-
nem terrarum caliç; ambitum. Somniauit & Pater Octavius vtero Acciæ Iu-
bar Solis exortum eadem apud Dionem Lib. XLV. Seruius etiam ad
C versum illum Virgilij IV. Eccloga.

Castà Faue Lucina, tuus iam regnat Apollo.

Dicit Augustum, Apollinem vocatum à Poëta, & Simulachrum illi fa-
ctum cum Apollinis cunctis insignibus.

D ROMAE ET AVGVSTO. Templum hoc in honorem Romæ
& Augusti exstructum cum duabus Victorijs quæ palmam & Coronam
habent. Suetonius cap. LII. *Templa quamvis sciret etiam Proconsulibus de-
cerni solere, in nulla tamen prouincia nisi communi suo Romæq; nomine recepit,
nam in vrbe quidem pertinacissimè abstinuit hoc honore, atq; etiam Argenteas
statuas olim sibi positas conflauit omnes, ex quibus aureas cortinas Apollini Pala-
tino dedicauit.* Dion tamen auctor est, lib. LI. Augustum permisisse Asia-
ticis, vt sibi templa conderent, Asianis quidem Pergami, Bithynijs Ni-
comedix.

APOLLINI. Templum hoc Apollini Palatino exstructum ab Au-
gusto. Suetonius. *Templum Apollinis in ea parte Palatinæ domus excitauit,
quam fulmine ictam desiderari à Deo Aruspices pronuntiârunt; quo loco iam se-
nior sæpe etiam Senatum habuit, decuriasque iudicum recognouit.* Propertius
Lib. IV.

*Musa Palatini referamus Apollinis adem,
Res est Calliopæ digna fauore tuo.*

M 2

PACI

PACI PERPETVAE. Templum Pacis, & in medio Ara propter **A** Vniuersalem pacem, quam post Aëtiacam pugnam imperio Romano Augustus conciliauit, qua de caussa, suprâ vidimus in nummis, **PAX ORBIS TERRARVM.**

COMMVNITAS ASIAE. Templum **ROMAE ET AVGVSTO** ab Asiæ communitate dedicatum.

T A B V L A LXXIV.

K OINON AΘENAION. *Atheniensium Communitas.* Templum **B** cum Ara ab Atheniensibus Augusto constructum. Destinauerant Reges amici templum Iouis Olympij Athenis perficere, & Augusto dedicare. Suetonius Cap. LX. *Reges amici atque Socij, & singuli in suo quisq; regno Casareas Urbes condiderunt, & cuncti simul Ædem Iouis Olympij Athenis antiquitus inchoatam, perficere communi sumptu destinauerant, Genioq; eius dedicare.* Ante verò Augustum nemini Romanorum moris fuit, viuis templa & aras ponere, vt Dion obseruauit lib. LI. Sed post Augustum cæteris etiam Imperatoribus honos hic habitus, quem morem Prudentius luculenter tangit:

*Hunc morem Veterum docili iam etate sequuta
Posteritas, mensa atq; Adytis, & Flamine, & Aris
Augustum coluit; vitulo placauit & agno,
Strata ad puluinar iacuit, responsa poposcit.
Testantur tituli, produnt Consulta Senatus,
Casareum Iouis ad speciem statuentia templum.* **C**

KOINΩNIA KOPINΘION. *Corinthiorum Communitas.* Corinthij etiam illi diuinos honores habuerunt, & meritò, in memoriam scilicet Iulij Cæsaris, qui Corinthum ex ruderibus excitauit & Coloniam **D** duxit.

M. MESSALINVS M. F. III. VIR. Hercules clauæ cum Spolio Leonis innixus.

ΚΥΔΩΝΟΣ. *Cydonis.* Templum est cum Acroterijs, & Victorijs; in medio Simulachrum, Augusti fortè, cum Hasta & Patera.

BALBUS PROPRAETORE. Herculis claua, Balbus Gadibus oriundus, vbi Hercules in maximo honore, non mirum eius Dei insignia etiam nummis exprimi.

ΗΡΑΚΛΕΩΤΑΝ. *Heraclea.* Etiam templum in Augusti honorem erexit.

M. A.

A M. A. Herculis Claua inter duas Cytharas, in Herculis & Apollinis fortè memoriam, quorum hic signa manifesta.

ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΛΙΤΩΝ. ΝΕΩΚΟΡΩΝ. *Cæsarænsium Philippopolitarum.* De Cæsarea Philippi suprà dictum. Et hoc templum est Augusto sacrum, in quo statua eius sedentis specie cum hasta & patera.

ΟΥΗΙΔΙΟΣ ΠΩΛΛΙΩΝ. ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ. *Vedius Pollio. Cæsarænsium.* Vedius Pollio libertini Generis, equestris ordinis, ob crudelitatem in seruos & luxum celebris; cuius Seneca meminit lib. III. de ira: *Fregerat unus ex seruis eius Crystallinum; rapi eum Vedius iussit, nec vulgari quidem perituro morte: Murænis obijci iubebatur, quas ingens piscina continebat. quis nō hoc illum putaret Luxuriæ causa facere? seuitia erat; enasit è manibus puer, & confugit ad Cæsaris pedes: nihil aliud petiturus, quam ut aliter periret, nec esca fieret: motus est nouitate crudelitatis Cæsar, & illum quidem mitti, Crystallina autem omnia coram se frangi iussit, complerique Piscinam.* Plinius lib. IX. cap. XXIII. *Inuenit in hoc animali, documenta seuitiæ Vedius Pollio eques Romanus, ex amicis Diui Augusti: viuarijs earum immergens damnata mancipia, non tanquam ad hoc feris terrarum non sufficientibus, sed quia in alio genere totum pariter hominem distrabi spectare non poterat.* Obijt hic Pollio anno V. C. DCCXXXIX. Quem licèt viuum Augustus frequentasset, mortuo tamen, licèt hæres ex Dodrante scriptus, nullum honorem habuit, immò & ædes ipsius, ne quod eius monimentum (quod Pollio in primis affectauerat) exstaret, diruit, porticumque ibi exstruxit Liuiæ nomine; vt auctor est Dion lib. LIII.

MENΑΝΔΡΟΣ ΠΑΡΡΑΣΙΟΥ. *Menander Parrasij.* Templum est multis Columnis ornatū, & infra Capricornus, à latere Caduceus cum quatuor aristis, quod in Augusti honorè exstructum esse cuius patet.

T A B V L A LXXV.

D

ΝΙΚΟΜΗΔΕΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ. *Nicomeden-
sium sacra scilicet ciuitatis, & Asyli.* Augusti figura stans in medio templi, quod à Nicomedensibus in Augusti honorem cum Asylo exstructum fuit.

Iouis caput cum litteris Barbaricis.

ΑΓΕΥΡΟΣ. *Anxuris.* Iouis Anxuris Caput. de quo Seruius lib. Aeneidos VII. *Circa hunc tractum Campaniæ colebatur puer Iupiter*

M 3

qui

qui *Anxurus* dicebatur, quasi ἄνευ Συρῆ. i. Sine nouacula, quia *barbam* rāss- A
set nunquam, & *Iuno* Virgo, quæ *Feronia* dicebatur. de quo *Virgilius*.

----- quæis *Iupiter* *Anxurus* aruis
Præfidet, & *viridi* gaudens *Feronia* *Luco*.

Erat autem *Anxur* *Volscorum* oppidum antiquissimum, altè situm, at-
que in paludes propendens, quæ postea *Terracina* dicta teste *Festo*, de
quo *Horatius* lib. I. *Satyr.* V.

Impositum *saxis* latè *candentibus* *Anxur*.

Multi putant vocandum *Iouem* *Axurem*, quasi ἄξυρόν siue imberbem;
quos nummus noster conuincit, qui non imberbem, sed egregiè barba- B
tum *Iouem* exhibet.

ΕΦΕΣΙΩΝ ΠΡΟΤΩΝ ΑΣΙΑΣ. *Ephesorum* quæ prima *Asie* ci-
uitas. *Diana* est *Ephesia*, brachijs nudis, multis mammis prædita, &
duobus tridentibus innixa inter duos ceruos, inferiori parte corporis in-
star *Hermæ* seu *Termini*, *Calathum* capite videtur gestare. multas illi
mammæ adpingunt, quia naturam illa designat, quæ res natas alit
vniuersas.

ΚΥΡΑΝΕΙΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ.
Cyranensium *Ciuitatis* *Sacræ* & proprijs legibus vrentis. *Iupiter* *Ammon* cum
arietinis *Cornibus*, qui in *Cyrenaica* regione colebatur. *Plinius* lib. V. C
cap. V. *Cyrenaica* eadem & *Pentapolitana* regio, illustratur *Ammonis* oracu-
lo, quod à *Cyrenis* abest CCCC. M. *Passuum* fonte *Solis*, vrbibus maximè quin-
que, *Berenice*, *Arsinoe*, *Ptolemaide*, *Apollonia*, ipsa *Cyrene*. de cuius origine *Iu-*
lius Solinus cap. XXX. *Maiores* *Syrtis* ostentat oppidum, *Cyrenas* vocant,
quod *Battus* *Lacedæmonius* *Olympiade* quinta & quadragesima, *Rege* *Martio*
res Romanas tenente, anno post *Troiam* captam, quingentesimo octogesimo sex-
to condidit, quæ domus *Callimachi* *Pœtæ* fuit & *Patria*.

ΕΠΙΣΤΡ. ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΚΑΙ ΕΦΕΣΙΩΝ ΟΜΟΝΙΑ.
Pergamenorum & *Ephesorum* *Concordia*. *Templum* est cum *Dianæ* *Ephe-* D
siæ & *Aesculapij* simulachris. *Pergamus* *Asiæ* minoris clarissimum op-
pidum; ab aliquibus in *Phrygia* maiore collocatur, ab alijs verò *Myssiæ*
Helleponticæ adscribitur. *Galenus* *Medicorum* *Principis* patria. *Aescu-*
lapij templo nobilitatum, quem summo cultu incolæ & vicini omnes
venerabantur; de quo *Statius* *Papinius*.

Pergameas intraſſe domos, vbi maximus agris
Auxiliator adest, & festinantia sistens
Fata, salutifero mitis *Deus* incubat angui.

Erat

A Erat autem Pergamum arx quondam egregiè munita in monte cōdita, in qua Lyfimachi Regis Thesauri seruabantur à Philetæro Tyanēsi Eunuchō: qui sublata Lyfimachi stirpe, & Seleuco Nicatorē, ac Ptolomæo Cerauno interfectis; pecunias atque arcem sibi conseruauit, dum validioribus & vicinioribus pollicitando & obsequendo morem gerebat: huic erant fratres Eumenes & Attalus, à quibus Pergami Reges fluxerunt, qui imperium paulatim auxerunt, & urbem multis ornamentis adornârunt, ad Attalum Philomatorem qui moriens P. R. hæredem instituit.

B

TABVLA LXXVI.

TIBERIVS CAESAR DIVI AVGVSTI F. AVGVSTVS
P. M. TRIB. POT. XXIV. S. C. Auersa nummi pars DIVO
AVGVSTO. S. P. Q. R. Quadrigæ Elephantorum. nummus
hic post Augusti Apotheosim, à Tiberio Cæsare in eius honorem signatus: obijt autem Augustus anno ab V. C. DCCLXVII. COSS. Sexto
C Pompeio & Sexto Apuleio, cū vixisset annos LXXV. Menses decem, dies viginti sex, Dione teste. Magni illi multique decreti honores, inter quos, nummus hic ostendit Thensam cum Elephantis, Circensibus Ludis sollenni Pompa decretos, quod ex Suetonio patet in Claudio cap. II. *Auia Liuia diuinos honores, & Circensi pompa currum Elephantorum Augustæo similem decernendum curauit.* Moris enim erat in Circensi Pompa, cum simulachris Deorum, inferri Principis vel Imperatoris imaginem, in Thensa, & Ferculo, quod ante Iulium Cæsarem nemini contigit. Erat autem Thensa, ut auctor est Sicinnius Capito apud Festum, *Vehiculum, quo exuuiæ Deorum Ludicris Circensibus in Circum ad Puluinar feruntur, fuit & ex ebore, ut apud Titinium in barbato, & ex Argento.* Iulio Cæsari illa decreta fuit, Dione teste lib. XLIII. *Statuam quoque tunc eburneam Cæsaris, ac post Thensam in Circensibus pompis, cum Deorum simulachris debi iusserunt, aliamque imaginem cum inscriptione Dei Inuicti: in fano Quirini posuerunt.*

D
GERMANICVS CAESAR TIBERI AVGVSTI F. DIVI AVGVSTI N. COS. II. auersa parte etiam Quadrigæ Elephantorum, cum Triumphali Augusti statua à S. P. Q. R. positæ.

CONSENSV SENATVS ET EQVESTRIS ORDINIS.
S. P. Q. R. Statua Augusti sedentis specie, cum Lauri ramo in dextra, & orbe in sinistra, quæ illo defuncto à Senatu Populoque Romano communi consensu posita fuit.

M 4

IMPE-

IMPERATOR TITVS VESPASIANVS AVGVSTVS
 RESTITVIT, Nummum hunc Optimus Imperator in Augusti me-
 moriam restituit.

DIVVS AVGVSTVS PATER. Statua Augusti radiato capite,
 cum Hasta pura & Lauri ramo.

IMPERATOR TITVS CAESAR VESPASIA-
 NVS AVGVSTVS PONT. MAX. TRIB. POT.
 PATER PATRIAE COS. VIII. RESTITVIT.
 Vir quidam Galea & Thorace armatus, & Paludamento indutus,
 porrecta manu: ab vna parte Seminudus quis asidet cum hasta pura, &
 orbe in sinistra, adstat illi Victoria quæ Coronam illi offert, ab altera
 parte mulier cum Cornucopiæ, cui Aquila ad pedes. infra mulier nuda
 cum Delphino, iuxta quam vir cum tauro. Videtur Augustus esse rece-
 ptus inter Deos cum Marte vel Quirino. sed de antiquitate nummi du-
 bito.

T A B V L A LXXVII. LXXVIII.

CONSECRATIO. Ara est cum fulmine, & Aquila inscul-
 pta, Tiberius Cæsar Augustum consecrauit Cælo, & inter Deos
 retulit, in cuius rei memoriam omnes huius Tabulæ & subsequen-
 tes nummi signati sunt.

CONSECRATIO. Aquila cum fulmine. Fingebant Veteres
 Romani, animas Imperatorum ab Aquila in cælum deferri. Artemido-
 rus in Oneirocriticis: *Mos enim vetus est, hos mortuos tum fingere tum pin-
 gere, Aquilis insidentes, & per huiusmodi opificia colere.* vnde Dion ubi de
 funere Augusti agit. *Postquam Cadaver rogo in Campo Martio positum fuit,
 primum omnes Pontifices illud circum ierunt, deinde Equites, tum Legionarij re-
 liquij, milites, & ij demum qui custodiæ præfuerunt, omnia præmia quæ ob sua in
 bello egregia facta, ab ipso acceperant, super eum coniicientes. Post hæc Centu-
 riones acceptis facibus, iussu Senatus rogam succendunt: eo absumpto, Aquila ex
 eo emissæ euolauit, quasi animam Augusti in cælum ferens.* Herodianus etiam
 Lib. IV. de funere Seueri Imp. *Mox ab extremo minimoque tabernaculo,
 tanquam è fastigio quodam, simul cum subiecto igne Aquila dimittitur,
 quæ in cælum creditur ipsam Principis animam deferre.* Sed non satis fuit
 ritus hosce obseruasse, in Augusti funere & consecratione, sed ut
 verè Deus crederetur, Eques quidam Romanus iuravit, vidisse
 se Augustum incælum adscendentem. Dion Lib. LVI. *Cæterum Li-
 uia Numerio cuidam Attico Senatori & Pratori Decies Sestertium
 dono*

A dono dedit, quod iurauerat vidisse se Augustum in Cælum adscendentem, quem admodum antiquitus Romulum Proculus vidisse perhibetur.

CONSECRATIO. Ara cum igne. Augusto inter Deos relato sacrificabant. Dion: tum verò immortalitatem ei tribuerunt, Flaminesque, & Sacerdotem Liuiam (quæ tunc Iuliæ etiam Augustæ cognomen acciperat) constituerunt, licetorequè in sacrificijs vti permiserunt.

IMPERATOR NERO CLAVDIVS CAESAR AVGVSTVS GERM. RESTITVIT. Ara est sine igne cum Acroterijs suis,
B infra scriptum. PROVIDENTIA.

TABVLA LXXIX.

T Abula hæc varias Fulminis figuras quæ ad Augusti Consecrationem referri debent exhibet. Inscriptiones autem tantum sunt Imperatorum, qui nummos hos in Augusti honorem restituerunt.

C

TABVLA LXXX.

A ETERNITATIS AVGVSTAE. Templum hoc in honore Augusti factum. Dion: *decretum quoque Romæ Augusto Sacrarium à Senatu; à Liuia autem & Tiberio factum. alibi quoque, multis locis ei fana extructa sunt à populis partim volentibus, partim inuitis. Nolæque domus in qua decessit, in templum mutata, dum eius Romæ Templum edificabatur; auream ipsius imaginem in ade Martis lecto impositam collocauerunt, omni que eam cultu, quo in posterum vsuri essent, venerari sunt.*

D DIVA IVLIA DIVI AVG. Liuia Augusti vxor, Tiberij mater ab Augusta testamento in familiam Iuliam adoptata fuit, nomenque Augustæ illi inditum. Tacitus I. Annalium. *Nihil primo Senatus die agi passus, nisi de supremis Augusti, cuius testamentum illatum per Virgines Vestæ, Tiberium & Liuiam heredes habuit. Liuia in familiam Iuliam nomenq, Augusta adsumebatur.* Diua verò vocata, non à Tiberio, nam is vetuit ne celestis illi religio decerneretur, teste Tacito, lib. V. Annalium & Dione lib. LVIII. Sed Claudius rerum potitus, auiæ Liuiæ diuinos honores & Circensi pompa currum Elephantorum Augustæo simile decernendum curauit vt Suetonius refert in Claudio.

AETER-

AETERNITATIS AVGVSTAE CVSTOS. Templum egregiae structurae, & varijs Statuis ornatum. in medio duę figurę stantes, forte Augusti & Liuię, nam in eius honorem conditū fuisse clarum est. A

S. C. statua sedentis specie cum hasta & patera, vel Diuę Iulię est, vel Clementiæ.

CONSECRATIO. S. C. Pauo est expansa cauda, quemadmodum Aquila credebatur Heroum & Imperatorum animas ad cælum ferre, ita etiam illustrium sceminarum animas Pauo Iunonis ales in cælum ad Iunonem tollit; vnde in nummis Faustinae maioris, & minoris, videmus illas Pauoni insidentes in cælum vehi.

Duę Figurę stantes, vnà cum Lauri ramo & Hasta pura, altera illi Coronam imponit: videtur Augustus Liuię vxoris capiti laurum imponere. B

AVGVSTO DEO. Augustus radiato capite cum hasta & patera.

S. P. Q. R. IVLIAE AVGVSTAE. Currus est tectus cum subjunctis mulis, quem carpentum propriè vocabant, Matronis vehiculum dedicatum, quod solebat in defunctæ honorem per Circum duci. Suetonius in Claudio. cap. II. *Parentibus inferias publicas, & hoc amplius Patri Circenses annuos natali die, matri Carpentum quod per Circum duceretur.*

DIVA AVGVSTA. Diuę Iulię simulachrum sedens cum hasta pura, & aristis aliquot cum papauere; fuisse verò Liuiam consecratam Iunonis nomine ostendit Poëta Prudentius. C

*Adiecere sacrum fieret quo Liuia Iuno,
Non minus infamis Thalami sortita cubile,
Quam cum fraterno caluit Saturnia Lecto.*

Duobus vltimis nummis templa in honorem Augusti structa.

TIBERIVS CAESAR DIVI AVG. F. AVGVSTVS P. M. TRIB. POT. XXIII. S. C. responderet hæc inscriptio alicui nummo superiorum in quo honores Augusti aut Liuię.

T A B V L A LXXXI.

IVLIA AVGVSTA. GENITRIX ORBIS. Iulia cum semiluna in capite, & orbe infra posito. nummus hic non à Tiberio, sed potius Claudio percussus in honorem Auię; nam Tiberius matri modicos tantum honores decreuit. Claudius verò in Diuorum numerum retulit. Populus verò Romanus Iulię valde addictus, adeò vt illam Matrem Patrię vocarent, quia multis saluti fuit, & Augustum ad mitiora consilia perduxit, plurimorumque liberos educauit, filiasque elocauit; vt auctor est Dion, ob hæc & plura beneficia Genitrix fortè orbis vocata.

MARCVS

A MARCVS AGRIPPA TRIB. POTES. COS. TERTIVM.
 Quanti Augustus Agrippam fecerit, ostendit Tribunitia Potestas, &
 tertius Consulatus, alijsque in illum congesti honores.

C. ET L. CAESARES AVGVSTI FILII CONSŪLES
 DESIGNATI PRINCIPES IVVENTVTIS. De his suprà dictū.

TIBEPIΟΣ ΚΑΙΣΑΡ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ. ΙΟΥΛΙΑ ΣΕΒΑΣΤΗΣ.
Tiberius Caesar Augustus & Julia Augusta.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΤΙΒ. ΥΙΟΣ. ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙΚΑΡ
 ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΥΙΟΣ. *Germanicus Caesar Tiberij Filius. Tiberius Caesar*
 B *Augusti Filius.*

GERMANICVS CAESAR TIB. AVG. F. CONSVL.
 ITERVM. De Germanico Drusi filio, eiusque indole & immatura
 morte suo loco diximus.

F I N I S.

NOMISMATA

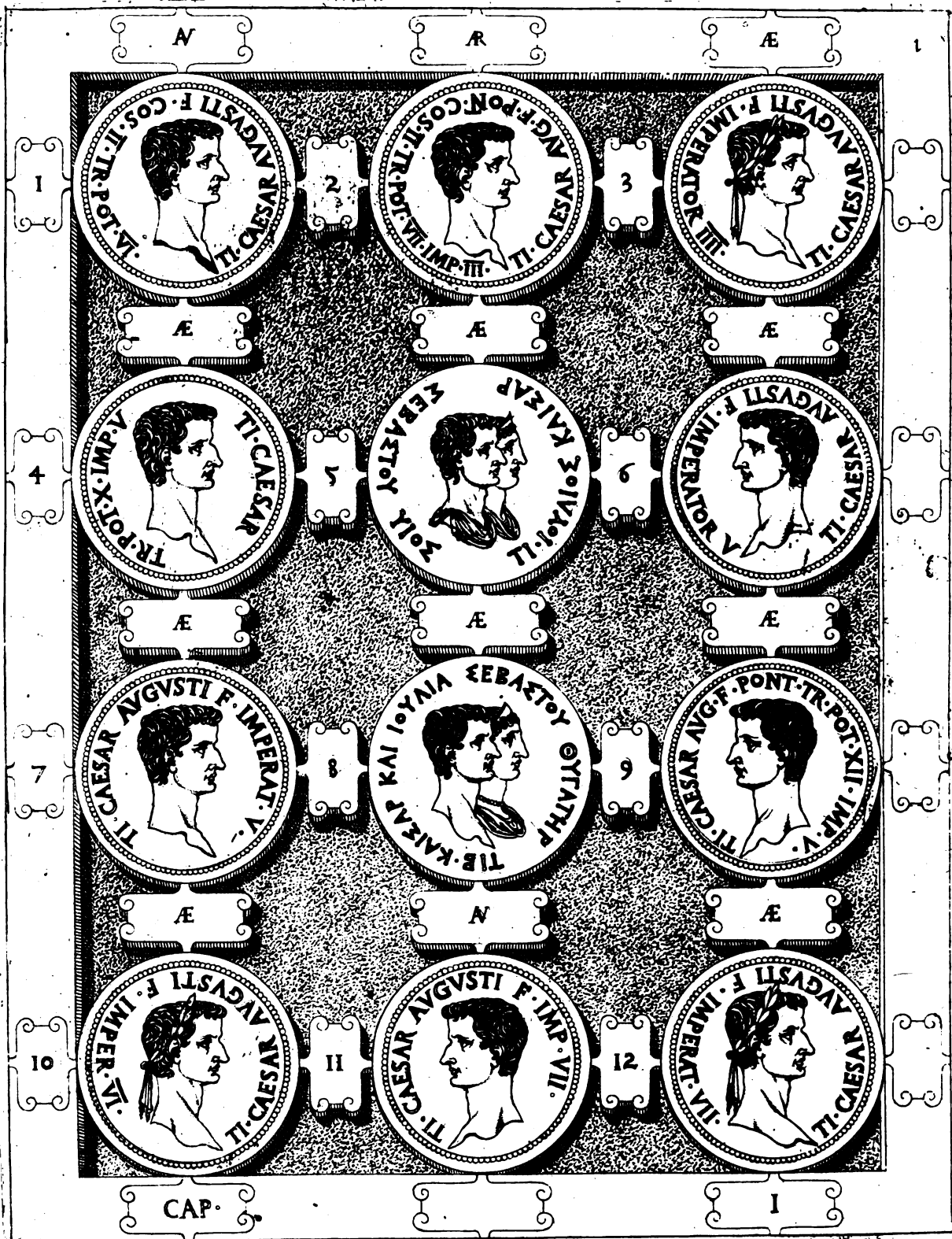
TIBERI

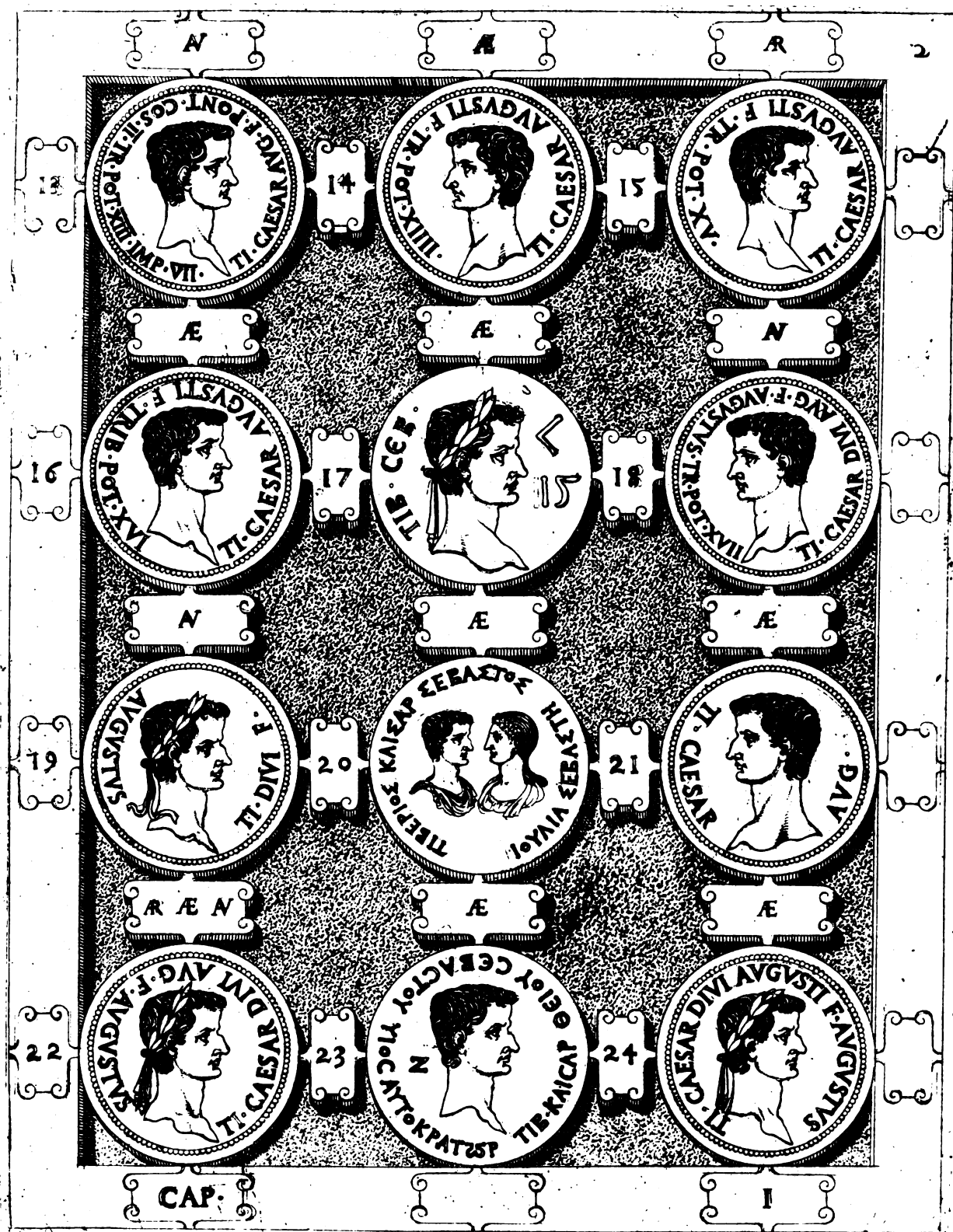
CÆSARIS.

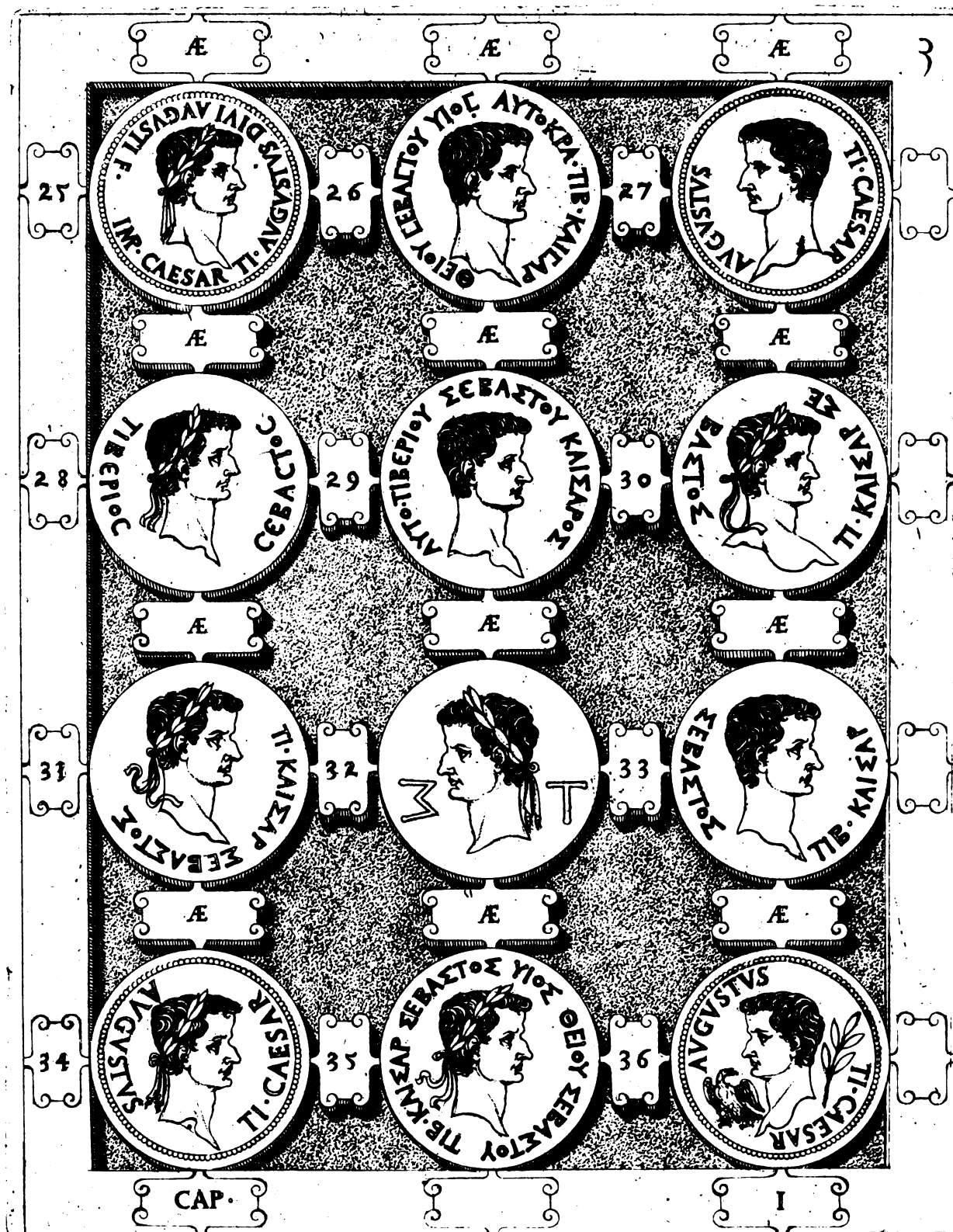
ATAMBIN

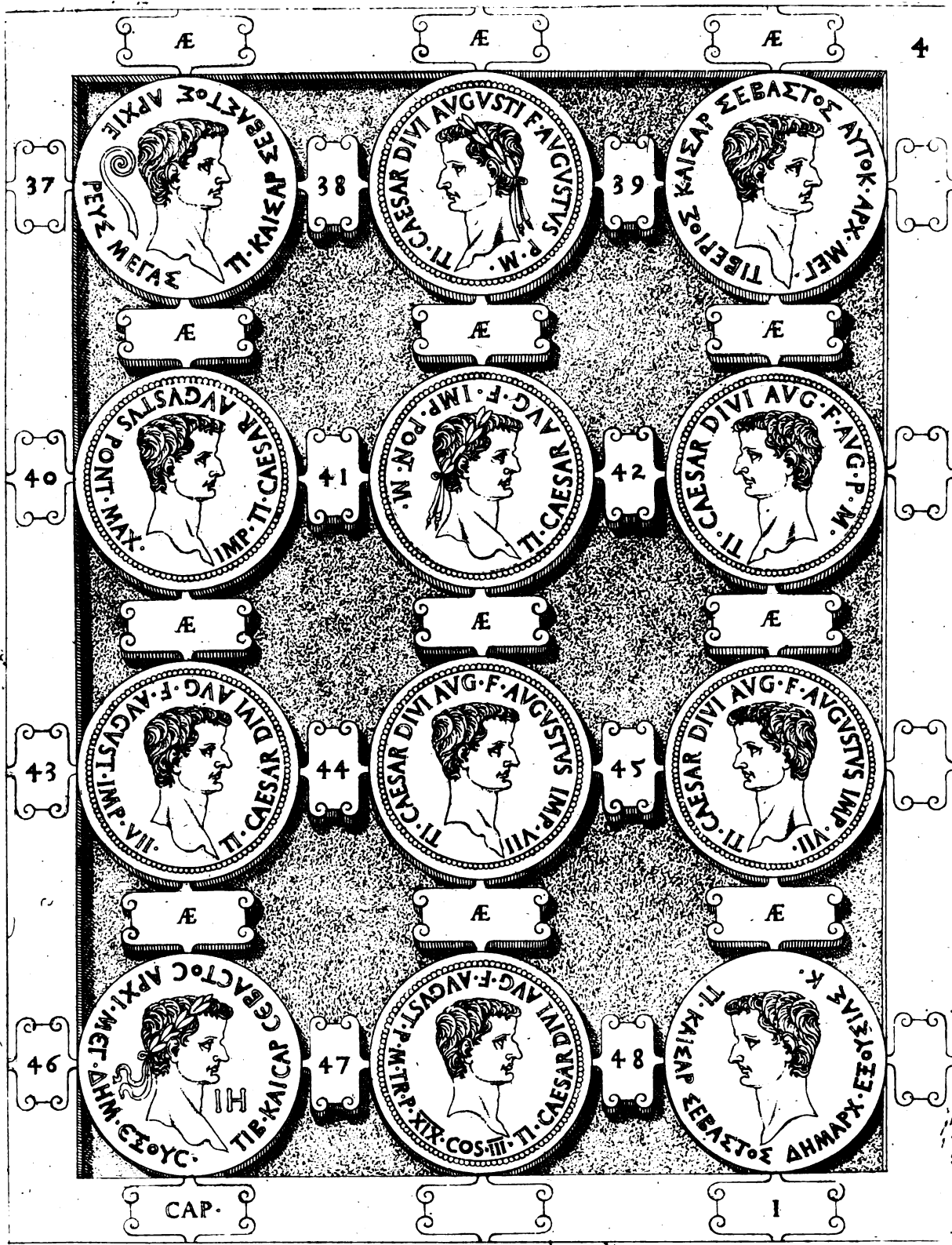
1901

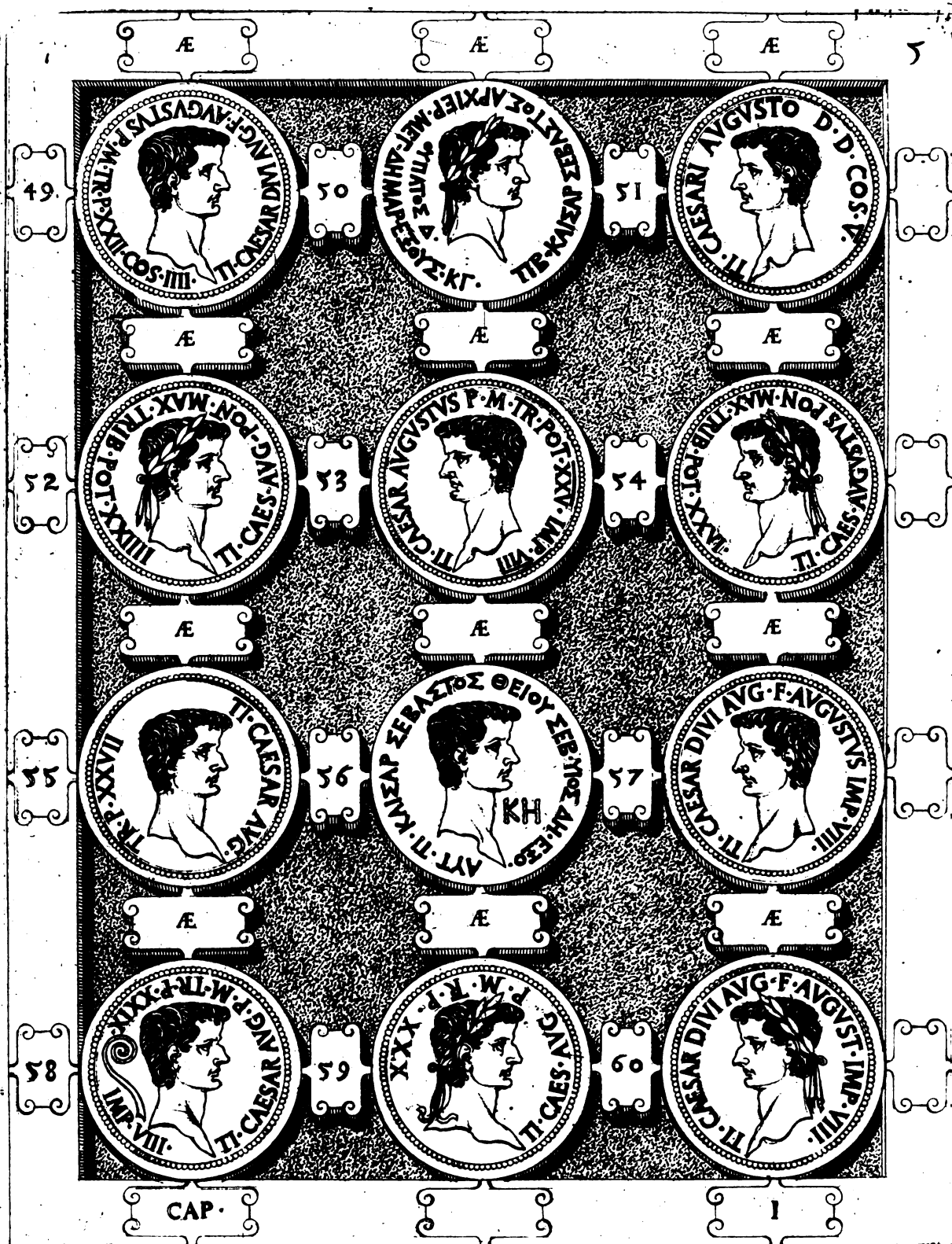
27-1-1901

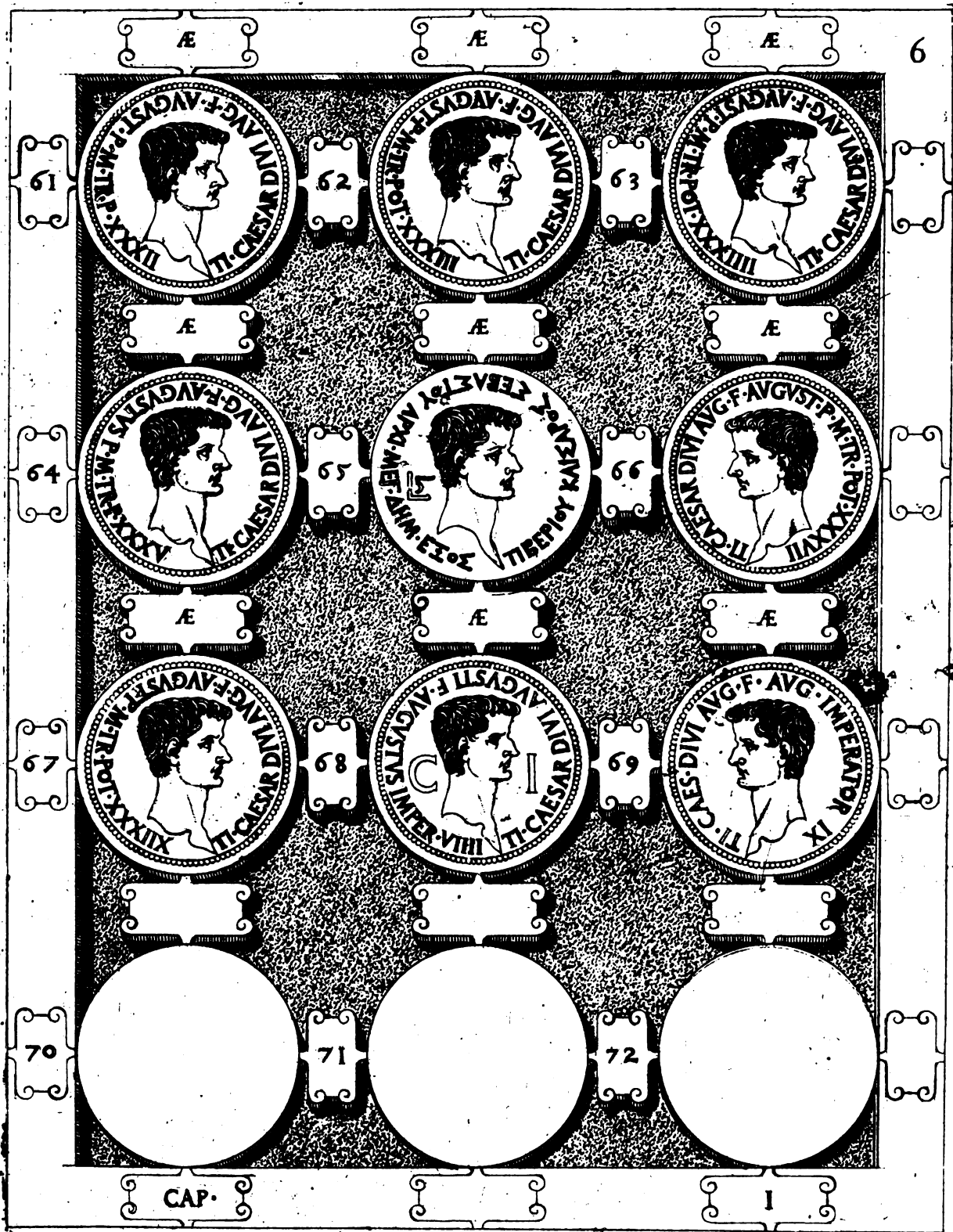

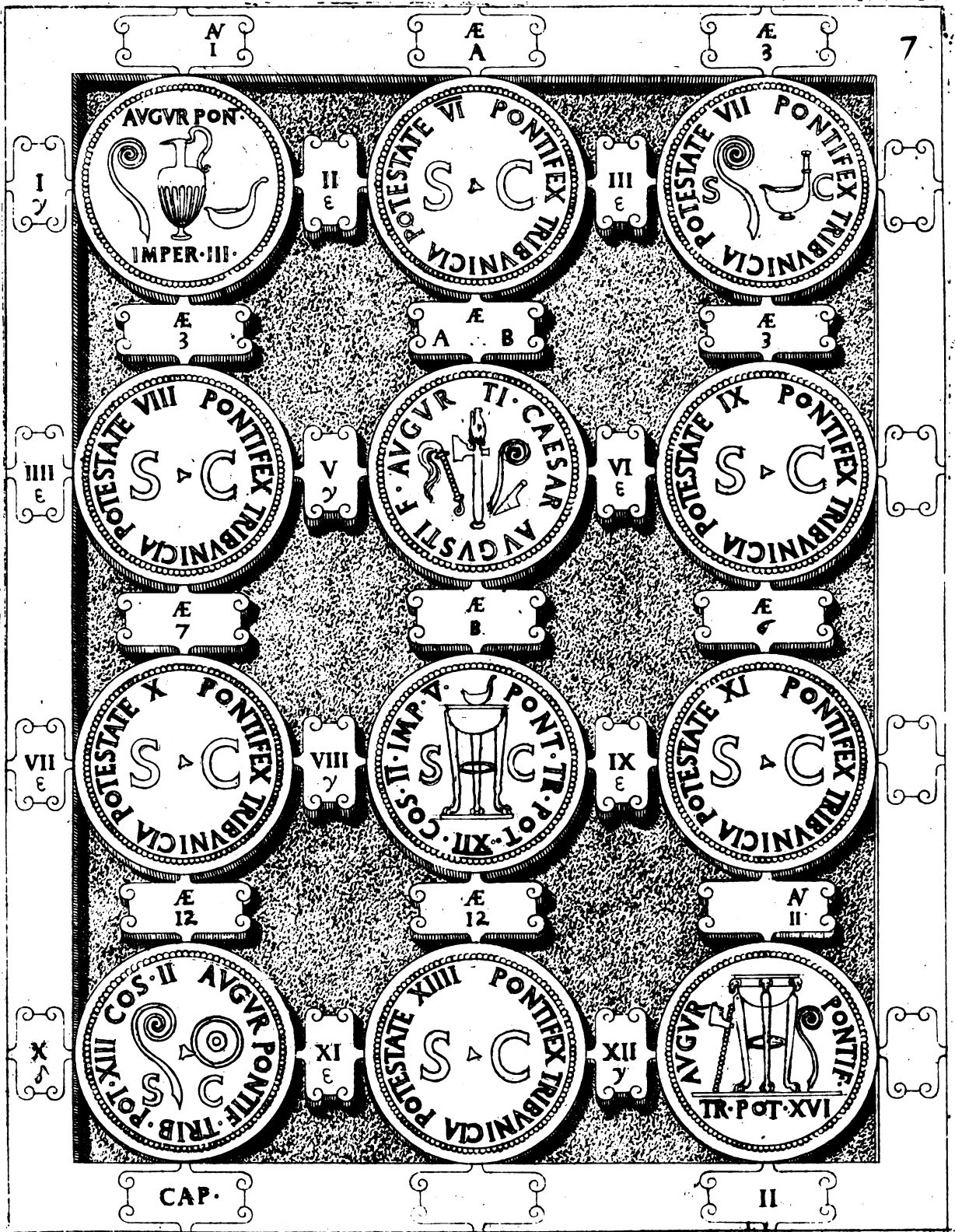

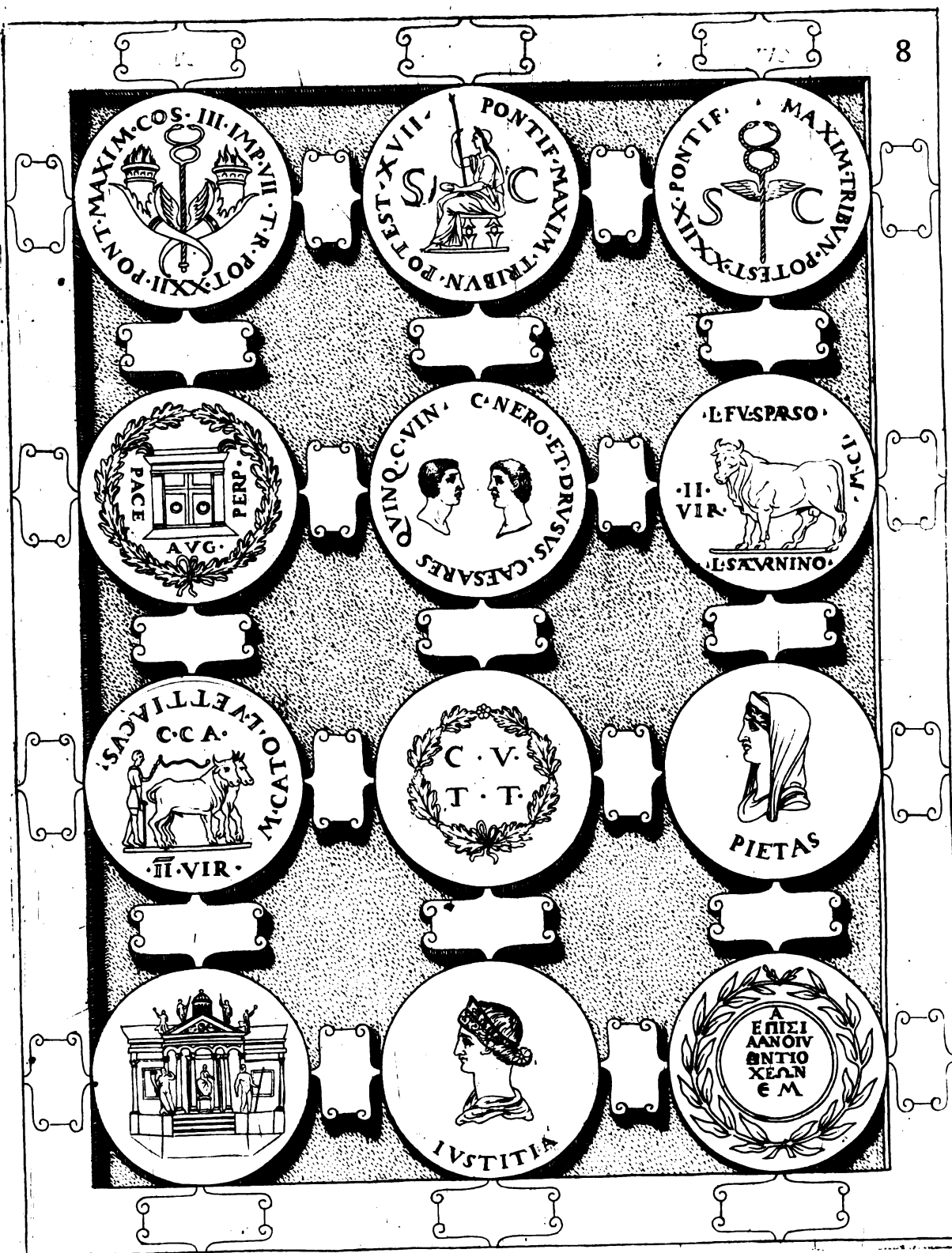

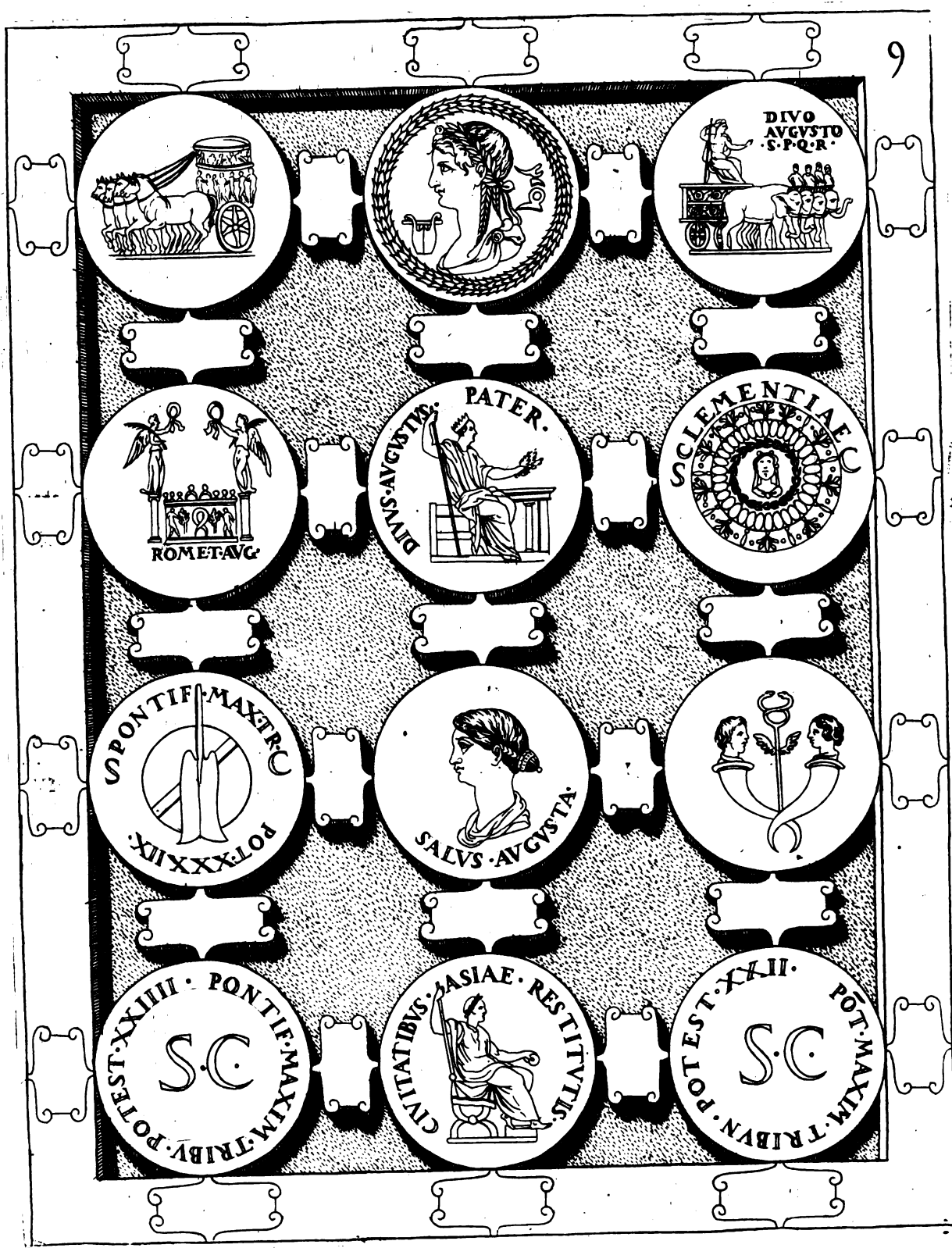

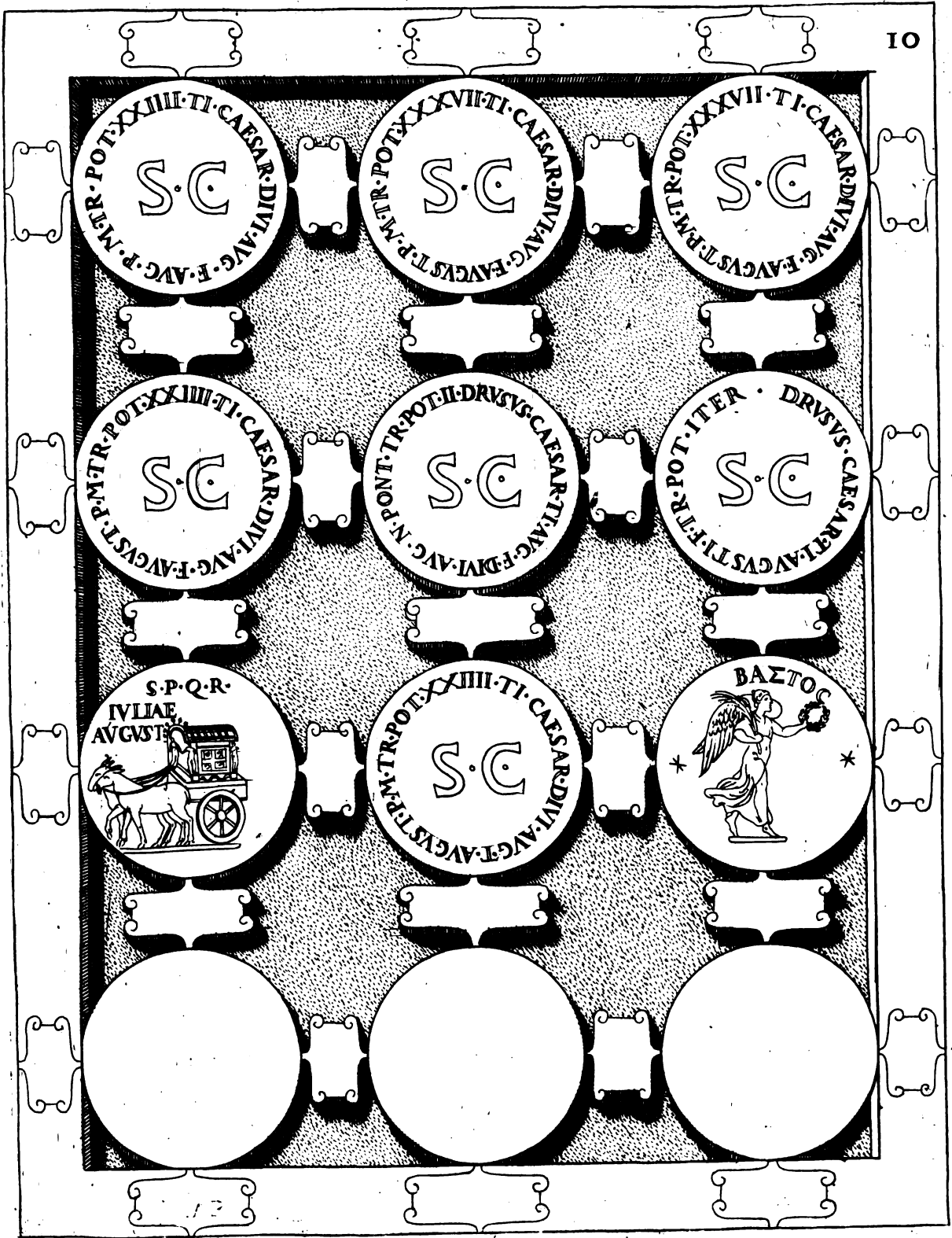

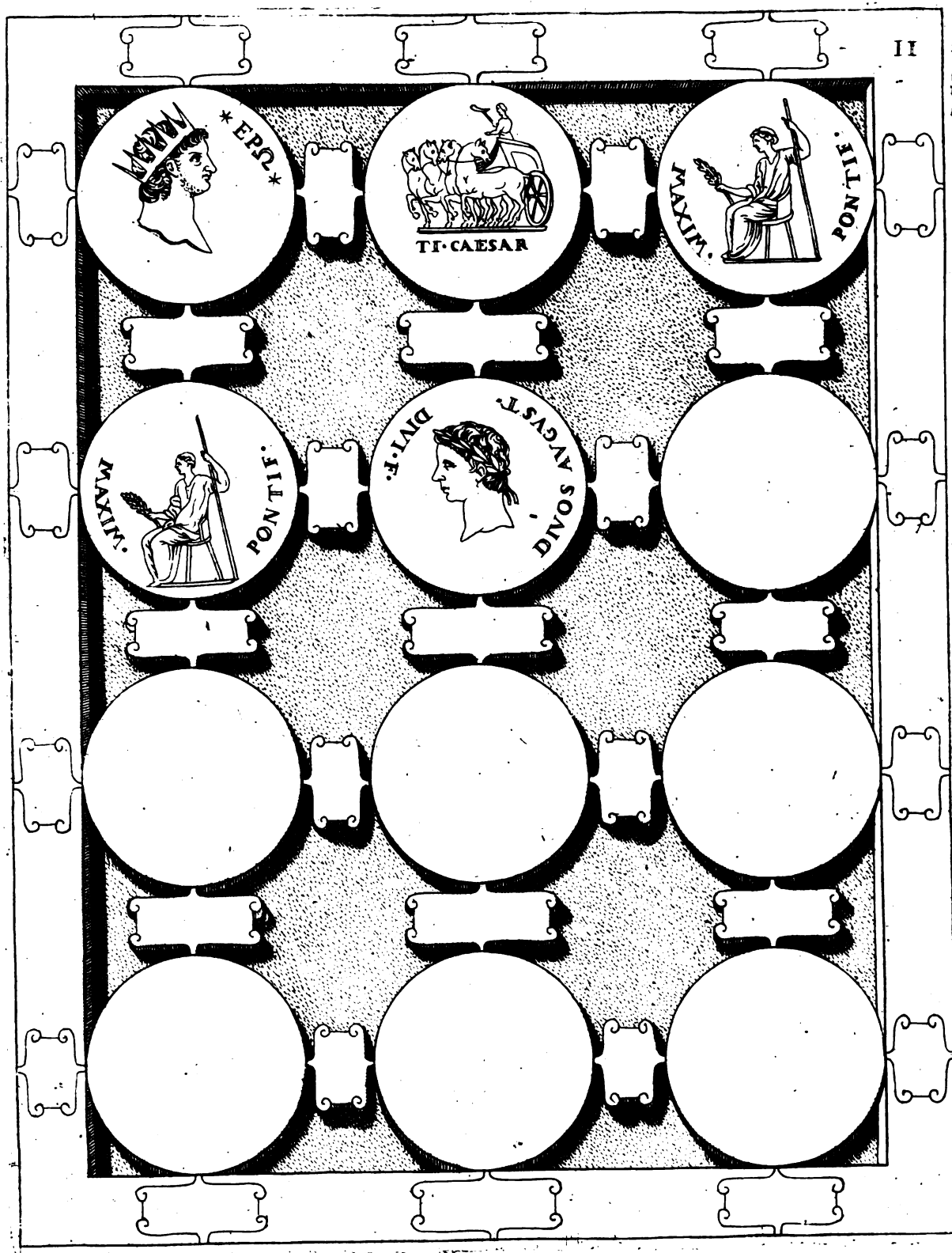

A

V I T A

TIBERII CAESARIS

A V C T O R E

B

C. SVETONIO TRANQVILLO.

C

ATRICIA gens Claudia (fuit enim & alia plebeia, nec potentia minor nec dignitate) orta est ex Regillis, oppido Sabinorum. Inde Romanam recens conditam, cum magna clientum manu commigrauit, auctore Tito Tatius con-
sorte Romuli: vel, quod magis constat, Atta Claudio gentis principe, post reges exactos sexto ferè anno, à patribus in patricios cooptata.

Agrum insuper trans Anienem clientibus, locumque sibi ad sepulturam sub Capitolio publicè accepit. Deinceps procedente tempore, duodeviginti consulatus, dictaturas quinque, censuras septem, triumphos septem, duas ouationes adepta est. Cum prænominibus cognominibusque; varijs distingueretur, Lucij prænomen consensu repudiauit, postquam è duobus gentilibus præditis eo, alter latrocinij, cædis alter conuictus est. Inter cognomina autem, & Neronis assumpsit, quo significatur lingua Sabina fortis ac strenuus.

M V L T A multorum Claudiorum egregia merita, multa etiam
D secus admissa in Remp. exstant. Sed vt præcipua commemorem, Appius Cæcus societatem cum rege Pyrrho, vt parum salubrem iniri dissuasit. Claudius Caudex, primus freto classe transiecto, Pœnos Sicilia expulit. Claudius Nero aduenientem ex Hispania cum ingentibus copijs Asdrubalem, prius quàm Hannibali fratri coniungeretur, oppressit. Contrà Claudius Appius Regillianus decemuir legibus scribendis virginem ingenuam per vim, libidinis gratia, in seruitutem asserere conatus, caussa fuit plebi secedendi rursum à patribus. Claudius Drusus, statua sibi cum diademate ad Appij Forum posita, Italiam per clientelas occupare tentauit. Claudius Pulcher apud Siciliam non pascentibus in auspiciando pullis, ac per contemptum religionis mari demersis, quasi vt
A biberent

biberent, quando esse nollent, prælium nauale iniit: superatusque, cum A
dictatorem dicere à senatu iuberetur, velut iterum illudens discrimini
publico, Ilyciam viatorem suum dixit. Exstant & fœminarum exem-
pla diuersa æquè: siquidem gentis eiusdem vtraque Claudia fuit, & quæ
nauem cum sacris matris deum Idææ obhærentem Tiberino vado ex-
traxit, precata propalam, vt ita demum se sequeretur, si sibi pudicitia
constaret: & quæ nouo more iudicium maiestatis apud populum mu-
lier subiit, quòd in conferta multitudine ægrè procedente carpento, pa-
lâm optauerit, vt frater suus Pulcher reuiuisceret, atque iterum classem
amitteret, quò minor turba Romæ foret. Præterea notissimum est, B
Claudios omnes, excepto dumtaxat P. Clodio, qui ob expellendû vrbe
Ciceronem, plebeio homini, atque etiam natu minori, in adoptionem
se dedit, optimates assertoresque vnicos dignitatis ac potentie patricio-
rum semper, fuisse, atque aduersus plebem adeò violentos ac contuma-
ces, vt ne capitis quidem quisquam reus apud populum mutare vestem
aut deprecari sustinuerit: nonnulli in altercatione & iurgio tribunos ple-
bis pulsauerint. Etiam virgo Vestalis fratrem iniussu populi triumphân-
tem, adscenso simul curru, vsque in Capitolium profecuta est, ne vetare
aut intercedere fas cuiquam tribunorum esset.

III. EX hac stirpe Tiberius Cæsar genus trahit, & quidem vtrumque: C
paternum, à Tiberio Nerone; maternum, ab Appio Pulchro: qui ambo
Appij Cæci filij fuerunt. Insertus est & Liuiorum familiæ, adoptato in
eam materno auo. Quæ familia, quamquam plebeia, tamen & ipsa ad-
modum floruit, octo consulatibus, censuris duabus, triumphis tribus:
dictatura etiam ac magisterio equitum honorata: clara & insignibus vi-
ris, ac maximè Salinatore, Drusisq; Salinator vniuersas tribus in censu-
ra notauit leuitatis nomine, quòd cum se post priorem consulatum
multa irrogata condemnassent, consulem iterum censoresque fecis-
sent. Drusus hostium duce Drauso cominus trucidato, sibi posteris-
que suis cognomen inuenit. Traditur etiam proprætore ex prouincia
Gallia retulisse aurum, Senonibus olim in obsidione Capitoliij datum:
nec, vt fama, extortum à Camillo. Eius abnepos, ob eximiam aduer-
sus Gracchos operam patronus senatus dictus, filiû reliquit, què in simili
dissensione multa variè molientem, diuersa factio per fraudè interemit.

IV. P A T E R verò Tiberij, quæstor C. Cæsaris, Alexandrino bel-
lo classi præpositus, plurimum ad victoriam contulit. Quare & Pon-
tifex in locum P. Scipionis substitutus, & ad deducendas in Galliam
colonias, in queis Narbona & Arelate erât, missus est. Tamen Cæsare oc-
ciso, cunctis barbarum metu abolitionem facti decernentibus, etiam de
præmijs tyrannicidarum referendum censuit. Prætura deinde functus,
cum

TIBERII CÆSARIS.

A cum exitu anni discordia inter Triumuiros exorta esset, retentis ultra iustum tempus insignibus, L. Antonium consulem Triumuiři fratrem ad Perusiam secutus, deditioe à cæteris facta, solus permansit in partibus, ac primò Præneste, inde Neapolim euasit: seruisque ad pileum frustra vocatis, in Siciliam profugit. Sed indignè ferens, nec statim se in conspectum Sex. Pompeij admissum, & fascium usu prohibitum, ad M. Antonium traiecit in Achaïam. Cum quo breui reconciliata inter omnes pace, Romam redijt, vxorémque Liuiam Drusillam, & tunc grauidam, & antè iam apud se filium enixam, petenti Augusto concessit. Nec multò post diem obiit, utroque liberorum superstite Tiberio Drusoque Neronibus.

B TIBERIVM quidam Fundis natum existimauerunt, secuti leuem coniecturam, quòd materna eius auia Fundana fuerit, & quòd mox simulacrum Felicitatis ex senatusconsulto publicatum ibi sit. Sed ut plures, certioresque tradunt, natus est Romæ in Palatio, XVI. Kal. Decemb. M. Aemilio Lepido iterum, L. Munatio Planco COS S. post bellum Philippense. Sic enim in fastos Actaque publica relatum est. Nec tamen delunt qui partim antecedente anno, Hirtij ac Pansæ, partim insequente, Seruilij Isaurici Antonijque consulu, genitum eum scribant.

C INFANTIAM pueritiámque habuit luxuriosam, & exercitatam: comes usquequaque parentum fugæ: quos quidem apud Neapolin sub irruptionem hostis nauigium elam petentes, vagitu suo pæne bis prodidit: semel, cum à nutricis vbere, item cum à sinu matris raptim auferretur ab ijs qui pro necessitate temporis mulierculas leuare onere tentabant. Per Siciliam quoque & Achaïam circumductus, ac Lacedæmonijs publicè, quòd in tutelam Claudiorum erant, demandatus, digrediens inde itinere nocturno, discrimen vitæ adiit: flamma repentè è filiis vndique exorta, adeoque omnem comitatum circumplexa, ut Liuię pars vestis & capilli amburerentur. Munera, quibus à Pompeia Sext.

D Pompeij sorore in Sicilia donatus est, chlamys & fibula, item bullæ aureæ, durant, ostendunturque adhuc Baijs. Post reditum in urbem à M. Gallio senatore testamento adoptatus, hereditate adita, mox nomine abstinuit: quod Gallius aduersarum Augusto partium fuerat. Nomen natus annos, defunctum patrem pro Rostris laudauit. Dehinc pubescens, Actiaco triumpho currum Augusti comitatus est, sinistro funali equo, cum Marcellus Octauię filius dexteriore veheretur. Præfedit & Actiacis ludis, & Troianis Circensibus, ductor turnæ puerorum maiorum.

VIRILI toga sumta, adolescentiam omnè, spatiumque insequentis

A 2

ætatis

ætatis vsque ad principatus initia, per hæc ferè transegit: Munus gladiæ A
torium in memoriam patris, & alterum in aui Drusi dedit, diuersis tem-
poribus, ac locis: primum in foro, secundum in Amphitheatro: rudia-
rijs quoq; quibusdam reuocatis, auctoramento centenûm millium. De-
dit & ludos, sed absens: cuncta magnificè, impensa matris ac vitrici. A-
grippinam M. Agrippa genitam, neptem Cæcilij Attici equitis Roma-
ni, ad quem sunt Ciceronis epistolæ, duxit vxorem: sublatoq; ex ea filio
Druso, quamquam bene conuenientem, rursusq; grauidam, dimittere,
ac Iuliam Augusti filiam confestim coactus est ducere: non sine magno
angore animi, cum & Agrippinæ consuetudine teneretur, & Iuliæ mo-
res improbare; vt quam sensisset, sui quoque sub priore marito appe- B
tentem, quod sanè vulgò etiam existimabatur. Sed Agrippinam & abe-
gisse post diuortium doluit: & semel omnino ex occurſu visam, adeò
contentis & tumentibus oculis proſecutus est, vt custoditum sit ne vm-
quam in conspectum eius posthac veniret. Cum Iulia primò concorditer,
& amore mutuo vixit: mox dissedit, & aliquanto grauius, vt etiam
perpetuò secubaret, intercepto communis filij pignore, qui Aquileiæ na-
tus infans extinctus est. Drusum fratrem in Germania amisit, cuius
corpus pedibus toto itinere prægrediens, Romam vsq; peruexit.

VIII. CIVILIVM officiorum rudimentis regem Archelaum, Tral-
lianos & Theſſalos, varia quosq; de caussa Augusto cognoscente defen- C
dit. Pro Laodicens, Thyatirens, Chiis terræ motu afflictis, opemq; im-
plorantibus, senatum deprecatus est. Fannium Cæpionem, qui cum
Varrone Murena in Augustum conspirauerat, reum maiestatis apud iu-
dices fecit, & condemnauit. Interque hæc duplicem curam administra-
uit annonæ, quæ arctior inciderat: & repurgandorum tota Italia erga-
stulorum, quorum Domini in inuidiam venerant: quasi exceptos sup-
primerent, non solùm viatores, sed & quos sacramenti metus ad huius-
modi latebras compulisset.

IX. STIPENDIA prima expeditione Cantabrica tribunus mili-
tum fecit: deinde ducto ad Orientem exercitu, regnum Armeniæ Ti- D
grani restituit, ac pro tribunali diadema imposuit. Recepit & signa
quæ M. Crasso ademerant Parthi. Posthæc comatam Galliam anno fe-
rè rexit, & barbarorum incursionibus, & principum discordia inque-
tam. Exhinc Rhæticum Vindelicumque bellum, inde Pannonicum,
inde Germanicum gessit. Rhætico atque Vindelico, gentes Alpinas:
Pannonico, Bréucos & Dalmatas subegit. Germanico, quadraginta
millia deditiorum traiecit in Galliam, iuxtaque ripam Rheni sedibus
assignatis collocauit. quas ob res, & ouans, & curru urbem ingressus est:
primus, vt quidam putant, triumphalibus ornamentis honoratus, nouo
nec

A nec antea cuiquam tributo genere honoris. Magistratus & maturius inchoauit, & pænè iunctim percurrit, quæsturam, præturam, consulatum: interpositoq; tempore, COS. iterum, etiam tribunitiam potestatem in quinquennium accepit.

x.

T O T prosperis confluentibus, integra ætate ac valetudine statuit repentè secedere, seque è medio quàm longissimè amouere. Dubium, vxoris ne tædio, quàm neque criminari aut dimittere auderet, neq; vltra perferre posset; an vt vitato assiduitatis fastidio, auctoritatem absentia tueretur, atque etiam augeret, si quando indignisset sui Resp. Quidam existimant adultis iam Augusti liberis, loco & quasi possessione, **B** vsurpati à se diu secundi gradus, sponte celsisse: exemplo M. Agrippæ, qui M. Marcello ad munera publica admoto, Mitylenas abierit: ne aut obstare, aut obrectare præsens videretur. Quam caussam & ipse, sed postea, reddidit. Tunc autem honorum satietatem, ac requiem laborum prætendens, commeatum petijt. Neque aut matri suppliciter precanti, aut vitrico, deseri se etiam in senatu conquerenti, veniam dedit. Quin & pertinaciùs retinentibus, cibo per quadriduum abstinuit. Facta tandem abeundi potestate, relicta Romæ vxore & filio, confestim Ostiam descendit: ne verbo quidem cuiquam prosequentium reddito, paucosque admodum in digressu osculatus.

xii

G **A B** Ostia oram Campaniæ legens, imbecillitate Augusti nuntiata, paullùm substitit. Sed increbescente rumore, quasi ad occasionem maioris spei commoraretur, tantùm non aduersis tempestatibus Rhodum enauigauit, amœnitate & salubritate insulæ iam inde captus, cum ad eam ab Armenia rediens appulisset. Heic modicis contentus ædibus, nec multo laxiore suburbano, genus vitæ ciuile admodum instituit: sine lictore aut viatore gymnasia interdum obambulans: mutuaque cum Græculis officia vsurpans, propè ex æquo. Fortè quodam in disponendo die, manè prædixerat, quidquid ægrorum in ciuitate esset, visitare se velle: id à proximis aliter exceptum est: iussi q; sunt omnes ægri in publicam porticum deferri, ac per valetudinum genera disponi. Percussus igitur inopinata re, diu quid ageret incertus, tandem singulos circuit: excusans factum etiam tenuissimò cuique, & ignoto. Vnum hoc tantummodo, neque præterea quidquam notatum est, in quo exercuisse ius tribunitiæ potestatis visus sit: Cum circa scholas & auditoria professorum assiduus esset, moto inter antisophistas grauiore iurgio, non defuit qui eum interuenientem & quasi studiosiorem partis alterius conuitio incesset. Sensim itaque regressus domum, repentè cum apparitoribus prodijt: citatumq; pro tribunali voce præconis conuictatorem rapi iussit in carcerem. Comperit deinde Iuliam vxorè ob libidines

atque adulteria damnatam, repudiūque ei suo nomine, ex auctoritate A
Augusti, remissum: & quamquam latus animo, tamen officij duxit,
quantum in se esset, exorare filiae patrem frequentibus litteris, & vel ut-
cumque merita, quidquid umquam dono dedisset, concedere. Transa-
cto autem tribunitiae potestatis tempore, confessus tandem nihil aliud
secessu deuitasse se quam æmulationis cum Caio Lucioque suspicio-
nem, petijt ut sibi securo iam ab hac parte, corroboratis his, & secun-
dum locum facile curatibus, permetteretur reuiscere necessitudines, qua-
rum desiderio teneretur. Sed neq; impetrauit: ultroq; etiam admonitus
est, dimitteret omnem curam suorum, quos tam cupidè reliquisset.

XII. REMANSIT ergo Rhodi contra voluntatem: vix per matrem B
consecutus ut ad velandam ignominiam, quasi legatus ab Augusto ab-
esset. Enimuerò tunc non priuatum modò, sed etiam obnoxium, &
trepidum egit, mediterraneis agris abditus, vitansq; præternauigantium
officia, quibus frequentabatur assidue: nemine cum imperio, aut magi-
stratu tendente quoquam, quin diuerteret Rhodum. Et accesserunt ma-
ioris sollicitudinis causae. Namque priuignum Caium, Orienti præpo-
situm, cum visendi gratia traiecisset Samum, alieniorem sibi sensit ex cri-
minationibus M. Lollij comitis & rectoris eius. Venit etiam in suspi-
cionem per quosdam beneficij sui centuriones, à comite castra repe-
tentes, mandata ad complures dedisse ambigua, & quæ tentare singulo- C
rum animos ad nouas res viderentur. De qua suspicione certior ab Au-
gusto factus, non cessauit efflagitare aliquem cuiuslibet ordinis, custo-
dem factis atque dictis suis.

XIII. EQVI quoque & armorum solitas exercitationes omisit: redé-
gitque se deposito patrio habitu, ad pallium, & crepidas: atque in tali
statu biennio ferè permansit, contemtior in dies, & inuisior: adeò ut ima-
gines eius & statuas Nemausenses subuerterint: ac familiari quodā con-
uiuio mentione eius orta exstiterit qui Caio polliceretur, Confestim se,
si iuberet, Rhodum nauigaturum, caputque exsulis (sic enim appella-
batur) relaturum. Quò præcipuè, non iam metu, sed discrimine, coa- D
ctus est tam suis quàm matris impensissimis precibus reditum expostu-
lare: impetrauitq; adiutus aliquantum etiam casu. Destinatum Augu-
sto erat, nihil super ea re, nisi ex voluntate maioris filij, statuere. Is fortè
tunc M. Lollio offensior, facilis exorabilisq; in vitricum fuit. Permit-
tente ergo Caio, reuocatus est: verum sub conditione, ne quam partem
curamve Reip. attingeret.

XIV. REDIIT octauo post secessum anno, magna, nec incerta
spe futurorum, quam & ostentis, & prædictionibus ab initio ætatis
conceperat. Prægnans enim Liuia, cum an marem editura esset, varijs
captaret

A captaret omnibus, ouum incubanti gallinæ subductum, nunc sua nūc ministrarum manu per vices vsque eò fouit, quoad pullus insigniter cristatus exclusus est. Ac de infante Scribonius mathematicus præclara spondit: etiam regnaturum quandoque, sed sine regio insigni: ignota scilicet tunc adhuc Cæsarum potestate. Et ingressa primam expeditionem, ac per Macedoniam ducente exercitum in Syriam, accidit, ut apud Philippos sacratæ olim victricium legionum aræ, sponte subitis collucerent ignibus: & mox cum Illyricum petens, iuxta Patauium adisset Geryonis oraculum, sorte tracta, qua monebatur ut de consultationibus in Aponi fontem talos aureos iaceret: euenit ut summum numerum iacti ab eo ostenderent: hodieque sub aqua visuntur ij tali. Ante paucos verò quàm reuocaretur dies, aquila, numquam antea Rhodi cōspecta, in culmine domus eius assedit: & pridie quàm de reditu certior fieret, vestimenta mutanti, tunica ardere visa est. Thrasyllum quoque mathematicum, quem ut sapientiæ professorem conturbatio admouerat, tunc maxime expertus est, affirmantem naue præuisa gaudium afferri, cum quidem illum durius, & contra prædicta cadentibus rebus, ut falsum, & secretorum temerè conscium, eo ipso momento dum spatia-
tur vnà, præcipitare in mare destinasset.

C R O M A M reuersus, deducto in forum filio Druso, statim è Ca- x v.
rinis ac Pompeiana domo, Esquilias in hortos Mæcenatianos transmigravit: totumq; se ad quietem contulit, priuata modò officia obiens, ac publicorum munerum expers. Caio & Lucio intra triennium defunctis, adoptatur ab Augusto simul cum fratre eorum M. Agrippa: coactus prius ipse Germanicum fratris sui filium adoptare. Nec quidquam postea pro patrefamiliâs egit: aut ius quod adoptione amiserat, ex vlla parte retinuit. Nam neque donauit, neq; manumisit: nec hereditatem quidem, aut legata percepit vlla aliter quàm ut peculio referret accepta: nihil ex eo tempore prætermisum est ad maiestatem eius augendam, ac
D multò magis postquam, Agrippa abdicato atque seposito, certum erat, vni spem successionis incumbere.

D A T A rursus potestas tribunitia in quinquennium: delegatus x v l.
pacandæ Germaniæ status: Parthorum legati, mandatis Augusto Romæ redditis; eum quoque adire in prouinciam iussi. Sed nunciata Illyrici defectione, transijt ad curam noui belli: quod grauissimum omnium externorum bellorum post Punica, per X V. legiones, parèmq; auxiliorum copiam, triennio gessit: in magnis omnium rerum difficultatibus, summæque frugum inopia. Et quamquam sæpius reuocaretur, tamen perseverauit: metuēs, ne vicinus & præualens hostis instaret vltro cedentibus. Ac perseverantiæ grande pretium tulit: toto Illyrico, quod
inter

inter Italiam, regnūque Noricum, & Thraciam, & Macedoniam interque Danubium flumen, & sinum maris Adriatici patet, perdomito & in ditionem redacto.

XVII. C VI gloriæ amplior adhuc ex opportunitate cumulus accessit. Nam sub id ferè tempus Quintilius Varus, cum tribus legionibus in Germania periit: nemine dubitante, quin victores Germani iuncturi se Pannonijs fuerint, nisi debellatum prius Illyricum esset. Quas ob res triumphus ei decretus est, multique & magni honores. Censuerunt etiam quidam, ut Pannonicus, alij ut Inuietus, nonnulli ut Pius cognominaretur. Sed de cognomine intercessit Augustus, eo contentum repromittens, quod se defuncto suscepturus esset. Triumphum ipse distulit, mœsta ciuitate clade Variana, Nihilò minùs urbem prætextatus, & laurea coronatus intrauit: positumque in Septis tribunal, senatu adstante, conscendit: ac medius inter duos C O S S. cum Augusto simul sedit: vnde, populo consalutato, circum templa deductus est.

XVIII. PROXIMO anno repetita Germania, cum animaduerneret, Varianam cladem temeritate & negligentia ducis accidisse, nihil non de consilij sententia egit: semper aliàs sui arbitrij, contentusque se vno, tunc præter consuetudinem cum pluribus de ratione belli communicauit. Curam quoque solito exactiorem præstitit. Traiecturus Rhenum, comitatus omnem ad certam formulam adstrictum non antè transmisit, quam consistens apud ripam explorasset vehiculorum onera: ne qua deportarentur, nisi concessa aut necessaria. Trans Rhenum verò eum vitæ ordinem tenuit, ut sedens in cespite nudo cibum caperet: sæpe sine tentorio pernoctaret: præcepta sequentis diei omnia, & si quid subiti muneris iniungendum esset, per libellos daret: addita monitione, ut de quo quisque dubitaret, se, nec alio interprete, quacumque vel noctis hora vteretur.

XIX. DISCIPLINAM acerrimè exegit: animaduersionum & ignominiarum generibus ex antiquitate repetitis: atque etiam legato legionis, quod paucos milites cum liberto suo trans ripam venatum misisset, ignominia notato. Prælia, quamuis minimum fortunæ casibusque, permitteret, aliquantò constantius inibat, quoties lucubrante se subito ac nullo propellente, decideret lumen, & exstingueretur. confidens, ut aiebat, ostento, sibi ac maioribus suis in omni ducatu expertissimo. Sed re prosperè gesta, non multum abfuit quin à Bructero quodam occideretur: cui inter proximos versanti, & trepidatione detecto, tormentis expressa confessio est cogitati facinoris.

XX. A GERMANIA in urbem post biennium regressus, triumphum,

A phum, quem distulerat, egit: prosequentibus etiā legatis, quibus triumphalia ornamenta impetrarat. Ac prius quā in Capitolium flecteret, descendit ē curru, seque præsidenti patri ad genua submisit. Batonem Pannonium ducem ingentibus donatum præmijs, Rauennam transtulit: gratiam referens, quod se quondam cum exercitu iniquitate loci circumclusum, passus esset euadere: Prandium dein populo mille mensis, & congiarium trecenos nummos viritim dedit. Dedicauit & Concordiæ ædem: item Pollucis & Castoris, suo fratrisq; nomine, de manubijs.

A C non multo post lege per C O S S. lata ut prouincias cum Augusto communiter administraret, simulque censum ageret, condito lustrō in Illyricum profectus est. Et statim ex itinere reuocatus, iam quidem affectum, sed tamen spirantem adhuc Augustum reperit: fuitque vnā secretò per totum diem. Scio vulgo persuasum, quasi egresso post secretum sermonē Tiberio, vox Augusti per cubicularios excepta sit: Miserum populum Romanum, qui sub tam lentis maxillis erit. Nec illud quidem ignoro, aliquos tradidisse, Augustum palam nec dissimulanter morum eius diritatem adeò improbasse, ut nonnumquam remissiores hilariōresq; sermones superueniente eo abrumperet: sed expugnatum precibus vxoris adoptionem non abnuisse: vel etiam ambitione tractū, **C** ut tali successore desiderabilior ipse quandoque fieret. Adduci tamen nequeo quin existimem, circumspectissimum & prudentissimum principem, in tanto præsertim negotio, nihil temerè fecisse: sed vitijs virtutibusq; Tiberij perpenſis, potiores duxisse virtutes: præsertim cum & Reip. causa adoptare se eum pro concione iurauerit: & epistolis aliquot, ut peritissimum rei militaris, utque vnicum populi Rom. præsidium prosequatur. Ex quibus in exemplū pauca hinc inde subieci. Vale iucundissime Tiberi, & rem gere feliciter, *ἐμοὶ καὶ ταῖς Μέσαις στρατηγῶν*. Iucundissime, & ita sim felix, vir fortissime, & dux νομιμώτατε. Vale. &, Ordinem æstiuorum tuorum? Ego verò, mi Tiberi, & inter **D** tot rerum difficultates, καὶ τοσαύτῳ ραθυμίᾳ τῶν στρατευομένων non potuisse quemquam prudentiùs gerere se, quā tu gesseris existimo. Hi quoque, qui tecum fuerunt omnes, confitentur verū illum in te posse dici,

Vnus homo nobis vigilando restituit rem.

Siue, inquit, quid incidit, de quo sit cogitandum diligentius, siue quid stomachor valde, mediusfidijs Tiberium meum desidero: succurritq; verus ille Homericus.

Τέτῃ δ' ἐπομένοιο, καὶ ἐκ πυρὸς αἰδομένοιο
 Ἀμφω νοσήσῃμεν, ἐπεὶ πέρῃ οἶδε νοῆσαι.

B

Attenua-

Attenuatum te esse continuatione laborum, cum audio & lego, Dij A me perdant nisi cohorrescit corpus meum: teque rogo ut parcas tibi: ne si te languere audierimus, & ego & mater tua exspiremus, & de summa imperij sui populus Rom. periclitetur. Nihil interest valeam ipse nec ne, si tu non valebis. Deos obsecro ut te nobis conferuent, & valere nunc & semper patiantur, si non populum Rom. perosi sunt.

xxii. **EXCESSVM** Augusti non prius palam fecit quam Agrippa iuvene interemto. Hunc tribunus militum custos appositus occidit, lectis codicillis quibus ut id faceret, iubebatur. Quos codicillos dubium fuit, Augustusne moriens reliquisset, quod materiam tumultus post se subduceret: an nomine Augusti Liuia, & ea conscio Tiberio an ignaro, B dictasset. Tiberius renuntianti tribuno factum esse quod imperasset, Neque imperasse se, & redditurum eum senatui rationem respondit: inuidiam scilicet in praesentia vitans. Nam mox silentio rem obliterauit.

xxiii. **IVRE** autem tribunitiae potestatis coacto senatu, inchoataque allocutione derepente velut impar dolori congemuit: utque non solum vox, sed & spiritus deficeret, optauit: ac perlegendum librum Druso filio tradidit. Illatum deinde Augusti testamentum, non admissis signatoribus nisi senatorij ordinis, caeteris extra curiam signa agnoscen- C tibus recitauit per libertum. Testamenti initium fuit: Quoniam sinistra Fortuna Caium & Lucium filios mihi eripuit, Tiberius Caesar mihi ex parte dimidia, & sextante heres esto. Quo & ipso aucta est suspicio opinantium, successorem adscitum eum necessitate magis quam iudicio: quando ita praefari non abstinuerit.

xxiv. **PRINCIPATVM**, quamuis neque occupare confestim, neque agere dubitasset, & statione militum, hoc est, vi & specie dominationis assumpta, diu tamen recusauit impudentissimo animo: nunc adhortantes amicos increpans, ut ignaros quanta bellua esset Imperium: nunc precantem senatum, & procumbentem sibi ad genua, ambiguis responsis & callida cunctatione suspendens: ut quidam patientiam rum- D perent, atque vnus in tumultu proclamaret, Aut agat, aut desistat: alter coram exprobraret, Caeteros quod polliciti sint, tardè praestare: sed ipsum quod praestet, tardè polliceri. Tandem quasi coactus, & querens miseram & onerosam iniungi sibi seruitutem, recepit imperium: nec tamen aliter quam ut depositurum se quandoque spem faceret. Ipsius verba sunt haec: Dum veniam ad id tempus quo vobis æquum possit videri, dare vos aliquam senectuti meae requiem.

xxv. **CVNCTANDI** causa erat, metus vndique imminentium discri-

A discriminum: ut sepe lupum se auribus tenere diceret. Nam & servus Agrippæ, Clemens nomine, non contemnendam manum in ultionem domini compararat: & L. Scribonius Libo vir nobilis res novas clam moliebatur: & duplex seditio militum in Illyrico & in Germania exorta est. Flagitabant ambo exercitus multa extra ordinem: ante omnia, ut æquarentur stipendio prætorianis Germaniciani. Quidam etiam principem detrectabant non à se datum: summæque vi Germanicum, qui tum ijs præerat, ad capeffendam Remp. perurgebant, quamquam obfirmatè resistantem. Quem maximè casum timens, partes sibi, quas se-
B natui liberet, tuendas in Rep. depoposcit: quando vniuersæ sufficere solus nemo posset: nisi cum altero, vel etiam cum pluribus. Simulauit & valetudinem, quò æquiore animo Germanicus celerem successionem, vel certè societatem principatus, operiretur. Compositis seditionibus, Clementem quoque fraude deceptum, redegit in potestatem: Libonem, ne quid in nouitate acerbius fieret, secundo demum anno in senatu coarguit, medio temporis spatio tantum cauere contentus. Nam & inter pontifices sacrificanti simul, pro secespita plumbeum cultrum subjiciendum curauit: & secretum petenti nonnisi adhibito Druso filio dedit: dextramque obambulantis: veluti incumbens, quoad perageretur ser-
C mo, continuit.

VERVM liberatus metu, civilem admodum inter initia, ac **XXVI** paullo minus quam priuatum egit. Ex plurimis maximisq; honoribus, præter paucos & modicos non recepit. Natalem suum plebeijs incurrentem Circensibus, vix vnius bigæ adiectione honorari passus est. Tempa, flamines, sacerdotes decerni sibi prohibuit: etiam statuas, atque imagines, nisi permittente se poni: permisitque ea sola conditione, ne inter simulacra deorum, sed inter ornamenta ædium ponerentur. Intercessit & quò minus in acta sua iuraretur: & ne mensis September, Tiberius: October, Liuius, vocarentur. Prænomen quoque **IMPERA-**
D **TORIS**, cognomenq; **PATRIS PATRIAE**, & ciuicam in vestibulo coronam recusauit. Ac ne **AVGVSTI** quidè nomen, quamquam hereditarium, vllis nisi ad reges ac dynastas epistolis addidit. Nec amplius quam omnino tres consulatus, vnum paucis diebus, alterum tribus mensibus, tertium absens vsq; in Idus Maias gessit.

ADVLATIONES adeò auersatus est, ut neminem senatorum aut officij aut negotij causa ad lecticam suam admiserit: consularem verò satisfacientem sibi, ac per genua orare conantem, ita suffugerit, ut caderet supinus: atque etiam si quid in sermone, vel in continua oratione bladiùs de se diceretur, nõ dubitaret interpellare, ac reprehédere, & commutare continuò. Dominus appellatus à quodam, denuntiavit

ne se ampliùs contumeliæ causâ nominaret. Alium dicentem, sacras eius occupationes: & rursus alium, auctore eo senatum se adiisse, verba mutare, & pro auctore, suasorem: pro sacris, laboriosas dicere coëgit.

XXIIX. SED aduersus conuitia malosque rumores & famosa de se ac suis carmina firmus ac patiens, subinde iactabat, In ciuitate libera linguam mentemque liberam esse debere. Et quondam senatu cognitionem de eiusmodi criminibus ac reis flagitante: Non tantum, inquit, otij habemus vt implicare nos pluribus negotijs debeamus. Si hanc fenestram aperueritis, nihil aliud agi sinetis: omnium inimicitia hoc prætextu ad vos deferentur. Exstat & sermo eius in senatu perciuilis: Siquidem locutus aliter fuerit, dabo operam vt rationem factorum meorum dictorumque reddam: si perseuerauerit, inuicem eum odero.

XXIX. ATQUE hæc eo notabiliora erant, quod ipse in appellandis venerandisque singulis, & vniuersis, propè excesserat humanitatis modum. Dissentiens in curia à Q. Haterio, Ignoscas, inquit, rogo, si quid aduersus te liberiùs, sicut senator, dixerò. Et inde omnes alloquens, Dixi & nunc & sæpe aliàs P. C. bonum & salutarem principem, quem vos tanta & tam libera potestate instruxistis, senatui seruire debere, & vniuersis ciuibus sæpe, & plerumque etiam singulis: neque id dixisse me pœnitet, & bonos & æquos & fauentes vos habui dominos, & adhuc C habeo.

XXX. QVIN etiam speciem libertatis quandam induxit, conseruatis senatui ac magistratibus & maiestate pristina & potestate: neque tam paruum quidquam, neque tam magnum publici priuatique negotij fuit, de quo non ad P. C. referretur. De vectigalibus ac monopolijs, de extruendis reficiendisve operibus, etiam de legendo vel exauctorando milite, ac legionum & auxiliorum descriptione: denique quibus imperium prorogari, aut extraordinaria bella mandari, quid & qua forma regum litteris rescribi placeret. Præfectum alæ, de vi & rapinis reum, causam in senatu dicere coëgit. Numquam curiam nisi solus intrauit: lectica quondam introlatus æger, comites à se remouit.

XXXI. QVAEDAM aduersus sententiam suam decerni ne questus quidem est. Negante eo, destinatos magistratus abesse oportere, vt præfentes honori acquiescerent, prætor designatus liberam legationem impetrauit. Iterum censente vt Trebianis legatam in opus noui theatri pecuniam ad munitionem viæ transferre concederetur, obtinere non potuit quin rata voluntas legatoris esset. Cum senatusconsultum per discessionem fortè fieret, transeuntem eum in alteram partem, in qua pauciores erant, secutus est nemo. Cætera quoque non nisi per magistratus & iure

A & iure ordinario agebantur: tanta COSS. auctoritate, ut legati ex Africa adierint eos, querentes trahi se à Cæsare, ad quem missi forent. Nec mirum, cum palam esset ipsum quoque eisdem assurgere & decedere via.

B CORRIPUIT consulares exercitibus præpositos, quod non de rebus gestis senatui scriberent: quodq; de tribuendis quibusdam militaribus donis ad se referrent: quasi non omnium tribuendorum ipsi ius haberent. Prætores collaudavit, quod honore inito, consuetudinem antiquam retulisset de maioribus suis pro concione memorandi. Quorundam illustrium exsequias usque ad rogam frequentavit. Paremoderationem minoribus quoque & personis & rebus exhibuit: cum Rhodiorum magistratus, quod litteras publicas sine subscriptione ad se dederant, euocasset, ne verbo quidem insectatus, ac tantummodo iussos subscribere, remisit. Diogenes grammaticus disputare sabbatis Rhodi solitus, venientem, ut se extra ordinem audiret, non admisit: ac per servulum suum in septimum diem distulerat. Hunc Romæ salutandi sui causa pro foribus adstantem, nihil amplius quam ut post septimum annum rediret, admonuit. Præsidibus onerandas tributo provincias suadentibus rescripsit, Boni pastoris esse tondere pecus, non deglubere.

C PAVLLATIM principem exercuit, præstititque: etsi varium diu, commodiorem tamen sæpius, & ad utilitates publicas proniorem. Ac primò eatenus interveniebat ne quid perperam fieret. Itaque & constitutiones quasdam senatus rescidit: & magistratibus pro tribunali cognoscentibus plerumque se offerebat consiliarium, absidebatq; mistim, vel ex aduerso in parte primori: & si quem reorum elabi gratia rumor esset, subito aderat: iudicesque aut è plano, aut è quæstoris tribunali, legum & religionis, & noxæ de qua cognoscerent, admonebat: atque etiam si qua in publicis moribus desidia aut mala consuetudine labarent, corrigenda suscepit.

D LVDORVM ac munerum impensas corripuit: mercedibus scenicorum rescisis, paribusque gladiatorum ad certum numerum reductis. Corinthiorum vasorum pretia in immensum exarsisse, tresque mullos XXX. millibus nummum venisse, graviter conquestus, adhibendum supellectili modum censuit: annonamque macelli, senatus arbitratu, quotannis temperandam: dato ædilibus negotio, popinas ganeasque usque eò inhibendi, ut ne opera quidem pistoria proponi venalia sinerent. Et ut parcimoniam publicam exemplo quoque iuaret, solennibus ipse cœnis pridiana sæpe ac semesa opsonia apposuit, dimidia tumque aprum: affirmans, Omnia eadem habere quæ totum. Quo-

tidiana oscula prohibuit edicto : item strenarum commercium , ne vi- A:
tra Kalend. Ianuarias exerceretur. Consueuerat & quadruplam strenam
& de manu reddere: sed offensus interpellari se toto mense ab ijs qui po-
testatem sui die festo non habuissent, vltra non reddidit.

xxxv. MATRONAS prostratae pudicitiae, quibus accusator publi-
cus deesset, ut propinqui more maiorum de communi sententia coërce-
rent, auctor fuit. Equiti Rom. iurisiurandi gratiam fecit, ut vxorem in
stupro generi compertam dimitteret, quam se numquam repudiaturum
antè iurauerat. Foeminae famosae, ut ad euitandas legum poenas iure ac
dignitate matronali exsoluerentur, lenocinium profiteri coeperant: & B
ex iuuentute vtriusque ordinis profligatissimus quisq;, quod minùs in o-
pera scenae arenaeque edenda senatusconsulto tenerentur, famosi iudi-
cij notam sponte subibant. eos easque omnes, ne quod refugium in tali
fraude cuiquam esset, exsilio affecit. Senatori latum clauum ademit, cum
cognouisset sub Kal. Iulij demigrasse in hortos, quod viliùs post diem æ-
des in vrbe conduceret. Alium & quaestura remouit, quod vxorem pri-
die sortitione ductam, postridie repudiasset.

xxxvi. EXTERNAS caerimonias, Aegyptios Iudaicosque ritus com-
pescuit: coactis qui superstitione ea tenebantur, religiosas vestes cum in-
strumento omni comburere. Iudaeorum iuuentutem, per speciem sa- C
cramenti, in prouincias grauioris caeli distribuit: reliquos gentis eiusdè,
vel similia sectantes, vrbe submouit, sub poena perpetuae seruitutis, nisi
obtemperassent. Expulit & mathematicos: sed deprecantibus, ac se ar-
tem desituros promittentibus, veniam dedit.

xxxvii. IN primis tuendae pacis à grassaturis ac latrocinij seditionumq;
licentia curam habuit. Stationes militum per Italiam solito frequentio-
res disposuit. Romae castra constituit, quibus Prætorianae cohortes, va-
gae ante id tempus & per hospitia dispersae, continerentur. Populares tu-
multus exortos grauissimè coërcuit: & ne orirentur sedulo cauit. Cæde
in theatro per discordiam admissa, capita factionum & histriones, pro D
pter quos dissidebatur, relegauit: nec ut reuocaret, vumquam vllis popu-
li precibus potuit euinci. Cum Polentina plebs funus cuiusdam primi-
pilaris non priùs ex foro misisset, quàm extorta pecunia per vim heredi-
bus ad gladiatorium munus: cohortem ab vrbe, & aliam à Cotij regno,
dissimulata itineris caussa, detectis repentè armis, concinentibusque
signis, per diuersas portas in oppidum immisit: ac partem maiorem ple-
bis ac decurionum in perpetua vincula coniecit. Aboleuit & ius, mo-
remque asylorum, quæ vsquam erant. Cyzicenis in ciues Romanos vio-
lentiùs quædam ausis, publicè libertatem ademit, quam Mithridatico
bello meruerant. Hostiles motus, nulla postea expeditione suscepta,
per le-

A per legatos compescuit: nec per eos quidem, nisi cunctanter & necessario. Reges infestos suspectosque comminationibus magis & querelis quam vi repressit. Quosdam per blanditias atque promissa extractos ad se non remisit: ut Maraboduum Germanum, Thrafcypolim Thracem, Archelaum Cappadocem, cuius etiam regnum in formam prouinciæ redegit.

BIENNIO continuo post adeptum imperium, pedem porta non extulit: sequenti tempore, præterquam in propinqua oppida, & cum longissimè, Antio tenus nusquam absuit; idque perrare & paucos **B** dies, quamuis prouincias quæque & exercitus reuifurum se sæpe pronuntiaffet: & propè quotannis profectionem præpararet: vehiculis comprehensis, comitatibus per municipia & colonias dispositis. Ad extremum vota pro itu & reditu suo suscipi passus, ut vulgò iam per iocum Callipides vocaretur: quem cursitare ac ne cubiti quidem mensuram progredi, prouerbio Græco notatum est.

SED orbatus utroque filio, quorum Germanicus in Syria, **Dru-** **xxxix:** sus Romæ obierat, setesum Campaniæ petijt: constanti & opinione & sermone pæne omnium, quasi neque rediturus umquam, & citò mortem etiam obiturus: quod paullo minus utrumque euenit. Nam neque Romam **C** amplius redijt: sed & paucos post dies iuxta Terracinam in prætorio, cui spelunçæ nomen erat, incenante eo, complura & ingentia saxa fortuito supernè delapsa sunt: multisque conuiuarum & ministrorum elisis, præter spem euasit.

PERAGRATA Campania, cum Capuæ Capitolium, Nolæ **xl:** templum Augusti, quam causam profectionis prætenderat, dedicasset, Capreas se contulit: præcipue delectatus insula, quod vno paruoque littore adiretur, septa undique præruptis imensæ altitudinis rupibus, & profundo maris. Statimque reuocante assidua obtestatione populo, propter cladem, qua apud Fidenas, supra **XX.** hominum millia, gladiatorio munere, amphitheatrî ruina perierant, transijt in continentem, potestatemque omnibus adeundi sui fecit: tantò magis quod ab vrbe egrediens, ne quis se interpellaret, edixerat, ac toto itinere aduertes submouerat.

REGRESSVS in insulam, Reip. quidem curam usque adeò **xli:** abiecit, ut postea non decurias equitum umquam suppleret: non tribunos militum præfectosque, non prouinciarum præfides ullos mutauerit: Hispaniam & Syriam per aliquot annos sine consularibus legatis habuerit: Armeniam à Parthis occupari, Mœsiam à Dacis Sarmatisque: Gallias à Ger-

à Germanis vastari neglexerit: magno dedecore imperij, nec minori A
discrimine.

XLII. CAETERVM secreti licentiam nactus, & quasi ciuitatis o-
culis remotus, cuncta simul vitia malè diu dissimulata, tandem profu-
dit: de quibus sigillatim ab exordio referam. In castris tiro etiam tum,
propter nimiam vini auiditatem, pro Tiberio, Biberius: pro Claudio,
Caldius: pro Nerone, Mero vocabatur. Postea princeps in ipsa publi-
corum morum correctione cum Pomponio Flacco & L. Pisone noctem
continuumque biduum epulando potandoque consumsit: quorum al-
teri Syriam prouinciam, alteri præfecturam vrbis confestim detulit, co-
dicillis quoque iucundissimos & omnium horarum amicos professus. B
Sestio Gallo libidinoso, ac prodigo seni, olim ab Augusto ignominia
notato, & à se ante paucos dies apud senatum increpito, cœnam ea lege
condixit, ne quid ex consuetudine immutaret aut demeret: vtque nudis
puellis ministrantibus cœnaretur. Ignotissimum quæsturæ candidatum
nobilissimis anteposuit, ob epotam in conuiuio, propinante se, vini am-
phoram. Asellio Sabino HS. ducenta donauit, pro dialogo, in quo
boleti, & ficedulæ, & ostreæ, & turdi certamen induxerat. Nouum deni-
que officium instituit à voluptatibus, præposito equite Rom. T. Cæso-
nio Prisco.

XLIII. SECESSV verò Capreenſi, etiam sellariam excogitauit, se- C
dem arcanarum libidinum: in quam vndique conquisiti puellarum &
exoletorum greges, monſtroſiq; concubitus repertores, quos spintrias
appellabat, triplici serie connexi, inuicem incestarent se coram ipso, vt
adſpectu deficientes libidines excitaret. Cubicula plurifariam disposita
tabellis ac sigillis lasciuissimarum picturarum & figurarum adornauit,
librisq; Elephanridis instruxit: ne cui in opera edenda exemplar impe-
tratae schemæ deesset. In siluis quoque ac nemoribus passim Venereos
locos commentus est, prostantesque per antra & cauas rupes ex vtriusq;
sexus pube, Paniscorum & Nympharum habitu: palamq; iam & vul- D
gato nomine insulæ abutentes, Caprineum dictitabant.

XLIII. MAIORE adhuc & turpiore infamia flagrauit: vix vt referri au-
dirive, ne dum credi fas sit. Quasi pueros primæ teneritudinis, quos pi-
sciculos vocabat, institueret, vt natanti sibi inter femina versarentur, ac
luderent: lingua morſuque sensim appetentes, atque etiam quasi infan-
tes firmiores, nec dum tamen lacte depulſos, inguini ceu papillæ admo-
ueret: pronior sanè ad id genus libidinis & natura & ætate. Quare Par-
rhafij quoq; tabulam, in qua Meleagro Atalanta ore morigeratur, lega-
tam sibi sub conditione, vt si argumento offenderetur, decies
pro ea HS. acciperet: non modò prætulit, sed & in cubiculo
dedica-

A dedicavit. Fertur etiam in sacrificando quondam captus facie ministri, acerram præferentis, nequisse abstinere, quin pæne vix dum re diuina peracta, ibidem statim seductum constupraret, simulque fratrem eius tibicinem: atque utrique mox, quod mutuò flagitium exprobrabant, crura fregisse.

FOEMINARVM quoque, & quidem illustrium, capitibus **XLV.** quantopere solitus sit illudere, evidentissimè apparuit Malloniæ cuiusdam exitu: quam perductam, nec quidquam ampliùs pati constantissimè recusantem, delatoribus obiecit: ac ne ream quidem interpellare desijt, Ecquid pœniteret: donec ea, relicto iudicio, domum se arripuit, feròque transegit, obscœnitate oris hirsuto atque olido seni clarè exprobrata. Vnde nota in Atellanico exodio proximis ludis assensu maximo excepta, percrebuit: Hircum vetulum capris naturam ligurrire.

PECVNIAE parcus ac tenax, comites peregrinationum **XLVI.** expeditionumque numquam salario, cibarijs tantum, sustentavit: vna modò liberalitate ex indulgentia vitrici profecutus, cum tribus classibus factis pro dignitate cuiusque primæ sexcenta sestertia, secundæ quadringenta distribuit, ducenta tertiæ, quam non amicorum sed gratorum appellabat.

C **PRINCEPS** neque opera vlla magnifica fecit. Nam & quæ **XLVII.** sola susceperat, Augusti templum, restitutionemque Pompeiani theatri, imperfecta post tot annos reliquit: neque spectacula omnino edidit: & ijs, quæ ab aliquo ederentur, rarissimè interfuit, ne quid exposceretur, utique postquam comœdum Actium coactus est manumittere. Paucorum senatorum inopia sustentata, ne pluribus opem ferret, negavit se alijs subuenturum, nisi senatui iustas necessitatum causas probassent. Quo peracto plerosque in modestia & pudore deterruit: in quibus Ortakum Q. Hortensij oratoris nepotem, qui permodica re familiari auctore Augusto, quatuor liberos tulerat.

D **PUBLICÆ** munificentiam bis omnino exhibuit: proposito **XLVIII.** millies H S. gratuitò in triennij tempus: & rursus quibusdam dominis insularum, quæ in monte Cœlio deflagrarent, pretio restituto. Quorum alterum magna difficultate nummaria populo auxilium flagitante coactus est facere, cum per senatusconsultum sanxisset ut fœneratores duas patrimonij partes in solo collocarent, debitores totidem æris alieni statim soluerent, nec res expediretur: alterum ad mitigandam temporum atrocitatem. Quod tamen beneficium tanti æstimavit, ut môtèin Cœlium appellatione mutata vocari Augustum iusserit. Militi post duplicata ex Augusti testamento legata nihil umquã largitus est, præterquam singula millia denariorum prætorianis, quòd Seiano se nō accomodassent:

C

& quæ

& quædam munera Syriacis legionibus, quodd solæ nullam Seiani imaginem inter signa coluissent: atque etiam missiones veteranorum rarissimas fecit, ex senio mortem, ex morte compendium captans. Ne provincias quidem vlla liberalitate subleuauit: excepta Asia, desicctis terræ motu ciuitatibus.

XLIX. **PROCEDENTE** mox tempore etiam ad rapinas conuertit animum. Sat constat, Cn. Lentulum augurem, cui census maximus fuerit, metu & angore ad fastidium vitæ ab eo actum, & vt ne quo nisi ipso herede moreretur. Condemnatam & generosissimam foeminam Lepidam, in gratiam Quirini consularis prædiuitis, & orbi, qui dimissam eam è matrimonio post vigesimum annum veneni olim in se comparati arguebat: præterea Galliarum & Hispaniarum, Syriæq; & Græciæ principes confiscatos ob tam leue ac tam impudens calumniarum genus: vt quibusdam non aliud sit obiectum, quàm quodd partem rei familiaris in pecunia haberent. plurimis etiam ciuitatibus & priuatis veteres immunitates & ius metallorum ac vectigalium adempta. sed & Voonem regem Parthorum, qui pulsus à suis, quasi in fidem populi Romani cum ingenti gaza Antiochiam se receperat, spoliatum perfidia, & occisum.

L. **ODIVM** aduersus necessitudines, in Druso primùm fratre direxit: prodita eius epistola, qua secum de cogendo ad restituendam libertatem Augusto agebat: deinde & in reliquis. Iuliæ vxori tantum abfuit, vt relegatæ quod minimum est, officij aut humanitatis aliquid impertiret, vt ex constitutione patris vno oppido clausam, domo quoque egredi, & commercio hominum frui vetuerit: sed & peculio concessio à patre præbitisq; annuis fraudauit, per speciem publici iuris, quod nihil de his Augustus testamento cauisset. Matrem Liuiam grauatus, velut partes sibi equas potentiæ vindicantem, & congressum eius assiduum vitauit: & longiores secretioresque sermones, ne eius consilij, quibus tantum interdum & ægrè vtī solebat, regi videretur. Tulit etiam perindignè actum à senatu, vt titulus suis quasi Augusti ita & Liuiæ filius adjiceretur. Quare non parentem patriæ appellari nō vllum insignem honorem recipere publicè passus est. Sed & frequenter admonuit, quodd non maioribus nec foeminæ conuenientibus negotijs abstineret: præcipuè vt animaduertit incendio iuxta ædem Vestæ & ipsam interuenisse: populumque & milites, quod enixius opem ferrent abhortatam, sicut sub marito solita esset.

LI. **DEHINC** ad simultatem vsque processit, hac vt ferunt de caussa: Instanti sæpius, vt ciuitate donatum in decurias allegeret, negauit alia se conditione allecturum, quàm si pateretur adscribi albo, extortum

A tortum id sibi à matre. At illa commota, veteres quosdam ad se Augusti codicillos de acerbitate & intolerantia morum eius è sacrario protulit, atque recitavit. Hos & custoditos tamdiu, & exprobratos tam infestè, adeò graviter tulit, ut quidam putent inter causas secessus hanc ei vel præcipuam fuisse. Toto quidem triennio, quo vivente matre afuit, semel omnino eam, nec amplius quàm vno die, ac paucissimis vidit horis: ac mox, neque ægrè adesse curavit, defunctamque, & dum aduentus sui spem facit, complurium dierum mora, corrupto demum & tabido corpore funeratam prohibuit consecrari: quasi id ipsa mandasset. Testamentum quoque eius pro irritò habuit, omnesq; amicitias & familiaritates, etiam quibus ea funeris curam moriens demandârat, intra breve tempus afflixit: vno ex his equestris ordinis viro & in antliam condemnato.

FILIORVM neque naturalem Drusum, neque adoptivum **LII.** Germanicum patria charitate dilexit. Alterius vitij infensus: nam Drusus animi fluxioris, remissiorisque vitæ erat. Itaque ne mortuo quidem perinde affectus est: sed tantum non statim à funere ad negotiorum consuetudinem redijt, iustitio longiore inhibito. Quin & Iliensium legatis paullo seriùs consolantibus, quasi oblitterata iam doloris memoria irridens: Se quoque respondit vicem eorum dolere, quòd egregium civem Hectorem amisissent. Germanico usque adeò obrectavit, ut & præclara facta eius pro superuacuis eleuaret: & gloriosissimas victorias, ceu damnosas Reip. increparet. Quòd verò Alexandriam, propter immentiam & repentinam famem, inconsulto se adisset, questus est in senatu. Etiam causa mortis fuisse ei per Cn. Pisonem legatum Syriæ creditur: quem mox huius criminis reum putant quidam mandata prolaturum, nisi ea secreta obstarent. Per quæ multifariam increpitum, & per noctes creberrimè acclamatum est, Redde Germanicum. Quam suspicionem confirmavit ipse postea: coniuge etiam ac liberis Germanici crudelem in modum afflictis.

D. **NVRVM** Agrippinam, post mortem mariti, liberiùs quiddam **LIII.** questam, manu apprehendit: Græcoque versu, Si non dominaris, inquit, filiola, iniuriam te accipere existimas? Nec vllò mox sermone dignatus est. Quondam verò inter cœnam porrecta à se poma gustare non ausam, etiam vocare desijt, simulans, se veneni crimine accersitum: cum præstructum utrumque consultò esset, ut & ipse tentandi gratia offerret, & illa quasi certissimum exitium cauere. Nouissimè calumniatus, modò ad statuam Augusti, modò ad exercitus confugere velle, Pandatariam relegavit: conuitiantiq; oculum per centurionem verberibus excussit. Rursus mori inedia destinanti, per vim ore diducto, infulciri cibum

cibum iussit. Sed & perseverantem, atque ita absumtam, criminosis-
mè infectatus est, cum diem quoque natalem eius inter nefastos refe-
rendum suasisset. Imputavit etiam, quod non laqueo strangulatam
in Gemonias abiecerit: proque tali clementia interponi decretum passus
est, quo sibi gratiae agerentur, & Capitolino Ioui donum ex auro sa-
craretur.

LIII. C V M ex Germanico tres nepotes, Neronem & Drusum & Ca-
ium: ex Druso vnum Tiberium haberet, destitutus morte liberorum,
maximos natu de Germanici filijs, Neronem & Drusum P. C. com-
mendavit: diemque vtriusque tirocinij, congiario plebi dato, celebravit. **B**
Sed ut comperit, ineunte anno, pro eorum quoque salute publicè vota
suscepta: egit cum senatu, Non debere talia præmia tribui, nisi ex-
pertis & ætate prouectis: atque ex eo, patefacta interiore animi sui no-
ta, omnium criminationibus obnoxios reddidit: variaque fraude in-
ductos, ut & concitarentur ad conuitia, & concitati perderentur, accu-
savit per litteras, amarissimè congestis etiam probris, & iudicatos hostes
fame necavit: Neronem, in insula Pontia; Drusum, in ima parte Pala-
tij. Putant Neronem ad voluntariam mortem coactum, cum ei car-
nifex, quasi ex senatus auctoritate missus, laqueos & vncos osten-
taret: Druso autem adeò alimenta subducta, ut tomentum è culcita **C**
tentauerit mandere: amborum sic reliquijs dispersis, ut vix quando-
que colligi possent.

L V. S V P E R veteres amicos ac familiares, viginti sibi è numero prin-
cipum ciuitatis depoposcerat, velut consiliarios in negotijs publicis. Ho-
rum omnium vix duos aut tres incolumes præstitit: cæteros, alium alia
de causa perculit. Inter quos cum plurimorum clade Aelium Seianum
quem ad summam potentiam, non tam benivolentia prouexerat, quam
ut esset cuius ministerio ac fraudibus liberos Germanici circumueniret:
nepotemque suum ex Druso filium naturalem ad successionem im-
perij confirmaret. **D**

LVI. N I H I L lenior in conuictores Græculos, quibus vel maximè
acquiescebat. Zenonem quendam exquisitiùs sermocinantem, cum
interrogasset, quænam illa tam molesta dialectos esset: & ille respondi-
set, Doridem: relegavit Cinariam: existimans exprobatum sibi veterem
secessum, quod Doricè Rhodij loquantur. Item cum soleret ex lectione
quotidiana quæstiones super cœnam proponere: comperissetque, Seleu-
cum grammaticum à ministris suis perquirere quos quoque tempore
tractaret auctores, atq; ita præparatum venire: primùm à contubernio
remouit, deinde etiam ad mortem compulit.

LVII. S A E V A ac lenta natura ne in puero quidem latuit, quam Theo-
dorus

- A. dorus Gadareus rhetoricæ præceptor & perspexisse primus sagaciter, & assimilasse aptissimè visus est: subinde in obiurgando appellans eum, *πῆλὸν αἶμα πνευραμένον*. Sed aliquanto magis in principe eluxit, etiam inter initia, cum adhuc fauorem hominum moderationis simulatione captaret. Scurram, qui prætereunte funere elato mortuo mandarat ut nuntiaret Augusto, nondum reddi legata, quæ plebi reliquisset, attractum ad se, recipere debitum, duci que ad supplicium imperauit, & patri suo verum referre. Nec multo post in senatu Pompeio cuidam, equiti Romano, quiddam perneganti, dum vincula minatur, affirmauit fore ut ex Pompeio Pompeianus fieret: acerba cauillatione simul hominis nomen incessens, veterumque partium fortunam.

S V B idem tempus, consulente prætore, an iudicia maiestatis cogi LVIII iuberet, exercendas esse leges respondit, & atrocissimè exercuit. Statuæ quidam Augusti caput demiserat, ut alterius imponeret. Acta res in senatu. Et quia ambigebatur, per tormenta quæsitæ est. Dam nato reo, paulatim hoc genus calumniæ eò processit, ut hæc quoque capitalia essent: circa Augusti simulaerum seruum cecidisse: vestimenta mutasse: nummo vel anulo effigiem impressam, latrinæ aut lupanari intulisse, dictum vllum factumve eius existimatione aliqua læsisse. Perijt denique C & is qui honores in colonia sua eodem die decerni sibi passus est, quo decreti & Augusto olim erant.

M V L T A præterea, specie grauitatis ac morum corrigendo- LIX: rum, sed & magis naturæ obtemperans, ita sæuè & atrociter factitauit: ut nonnulli versiculis quoque & præsentia exprobrarent, & futura denuntiarent mala:

Asper & immitis, breuiter vis omnia dicam?

Disperearti si te mater amare potest.

Non es eques. quate? non sunt tibi millia centum:

Omnia si quæras, & Rhodos exsilium est.

D Aurea mutasti Saturni sæcula, Cæsar:

Incolumi nam te, ferrea semper erunt.

Fastidit vinum, quia iam sitit iste cruorem:

Tam bibit hunc auidè, quàm bibit antè merum.

Adspice felicem sibi, non tibi Romule, Sullam:

Et Marium, si vis adspice, sed reducem.

Nec non Antoni ciuilia bella mouentis,

Nec semel infectas adspice cæde manus.

Et dic Roma perit: regnabit sanguine multo,

Ad regnum quisquis venit ab exilio.

Quæ primò quasi ab impatientibus Romæ dominij, ac non tam ex

C 3

animi

animi sententia, quàm bile & stomacho fingerentur, volebat accipi. Dicebatque identidem, Oderint, dum probent. Deinde vera planè certaque esse ipse fecit fidem.

LX. IN paucis diebus quàm Capreas attigit, piscatori, qui sibi secretum agenti grandem mullum inopinanter obtulerat, perfricari eodem pisce faciendū iussit: territus, quòd is à tergo insulæ per aspera & deuia erepisset ad se. Gratulanti autem inter pœnam, quòd non & locustam, quam prægrandem teperat, obtulisset, locusta quoque lacerari os imperauit. Militem præbrianum, ob surreptum è viridario pauonem capite punijt. In quodam itinere lectica qua uehebatur, uepribus impedita, exploratorem viæ primarum cohortium centurionem stratum humi pœne ad necem verberauit.

LXI. MOX in omne genus crudelitatis erupit, numquam deficientis materia: cùm primò matris, deinde nepotum & nurus, postremò Seiani familiares atque etiam notos persequeretur. Post cuius interitum vel sæuissimè exstitit: quòd maximè apparuit, non tam ipsum à Seiano concitari solitum, quàm Seianum querenti occasiones subministrasse. Et si commentario, quæ de vita sua summam breuiterque composuit, ausus est scribere, Seianum se punisse, quòd comperisset furere aduersus Germanici liberos filij sui: quorum ipse alterum suspecto iam, alterum oppresso demum Seiano interemit. Sigillatim crudeliter facta eius exsequi longum est: generatim velut exemplaria sæuitiæ enumerare fat erit. Nullus à pœna hominum cessauit dies: ne religiosus quidem ac facer. Animaduersum in quosdam ineunte anno nouo: accusati damnatique multi cùm liberis atque etiam vxoribus suis. Interdictum, ne capite damnatos propinqui lugerent: decreta accusatoribus præcipua præmia, nonnumquam & testibus. Nemini delatorum fides abrogata. Omne crimen pro capitali receptum, etiam paucorum simpliciumque verborum. Obiectum est poetæ, quòd in tragœdia Agamemnonem probris lacepsisset: obiectum & historico, quòd Brutum Cæsiumque ultimos Romanorum dixisset: animaduersum est statim in auctores, scriptaque abolita, quamuis probarentur aliquot ante annos, etiam Augusto audiente recitata. Quibusdam custodiæ traditis, non modò studendi solatium ademptum, sed etiam sermonis & colloquij vsus. Citati ad causam dicendam, partim se domi vulnerauerunt, certi damnationis, & ad vexationem ignominiamque vitandam: partim in media curia venenum hauserunt, & tamen colligatis vulneribus, ac semianimes palpitantesque in carcerem rapti. Nemo punitorum non & in Gemonias abiectus vnoque tractus. Viginti vno die abiecti tractique sunt: inter eos pueri & feminae. Immaturæ puellæ, quia more tradito nefas esset

A esset virgines strangulari, vitiata prius à carnifice, dein strangulata. Mori volentibus vis adhibita viuendi. Nam mortem adeò leue supplicium putabat, vt cùm audisset vnum è reis, Carnulium nomine, anticipasse eam, exclamauerit, Carnulius me euasit. Et in recognoscendis custodijs, precanti cuidam pœnæ maturitatem, respondit, Nondum tecum in gratiam redij. Annalibus suis vir consularis inseruit, frequenti quondam conuiuio, cui & ipse affuerit, interrogatum eum subito & clarè à quodam nano adstante mensæ inter copreas, cur Paconius, maiestatis reus, tam diu viueret: statim quidem petulantiam linguæ ob-

B iurgasse, cæterum post paucos dies scripsisse senatui vt de pœna Paconij quàm primùm statueret.

A V X I T intenditque sæuitiam, exacerbatus indicio de morte filij sui Drusi: quem cùm morbo & intemperantia perijsse existimaret, vt tandem veneno interemptum fraude Liuillæ vxoris atque Seiani cognouit, neque tormentis neque supplicio cuiusquam pepercit: soli huic cognitioni adeò per totos dies deditus & intentus, vt Rhodiensem hospitem, quem familiaribus litteris Romam euocarat, aduenisse sibi nuntiatum, torqueri sine mora iusserit, quasi aliquis ex necessarijs quæstioni adesset: deinde errore detecto, & occidi, ne diuulgaret iniuriam. Carnificinæ eius ostenditur locus Capreis, vnde damnatos post longa & exquisita tormenta, præcipitari coram se in mare iubebat: excipiente classariorum manu, & contis atque remis elidente cadauera: ne cui residui spiritus quidquam inesset. Excogitauerat autem inter genera cruciatus, etiam vt larga meri potione per fallaciam oneratos, repentè veretris deligatis, fidicularum simul vrinæque tormento distenderet. Quòd nisi eum & mors præuenisset, & Thrasyllus consultò, vt aiunt, differre quædam, spe longioris vitæ compulisset: plures aliquanto necaturus, ac ne reliquis quidem nepotibus parsurus creditur: cùm & Caium suspectum haberet, & Tiberium vt ex adulterio conceptum aspernaretur. Nec abhorret à verò: namq; identidem Felicem Priamum vocabat, quòd superstes omnium suorum extitisset.

C

D

Q V A M verò inter hæc non modò inuisus ac detestabilis, sed prætrepidus quoque atque etiam contumelijs obnoxius vixerit, multa indicia sunt. Haruspices secretò ac sine testibus consuli vetuit. Vicina verò vrbi oracula etiam disijcere conatus est: sed maiestate Prænestinarum sortium territus, destitit: cùm obsignatas deuectasque Romæ non reperisset in arca, nisi relatas rursus ad templum. Vnum & alterum consulares oblati prouincijs, non ausus à se dimittere, vsque adeò detinuit, donec successores post aliquot annos præsentibus daret: quum interim

interim manente officij titulo, etiam delegaret plurima: assidueque illi **A** per legatos & adiutores suos exsequenda curarent.

LXIV. **N V R V M** ac nepotes nunquam aliter post damnationem, quam catenatos, obsutâq; lectica, loco mouit: prohibitis per militem obuijs. ac viatoribus respicere vsquam, vel consistere.

LXV. **SEIANVM** res novas molientem, quamuis iam & natalem eius publicè celebrari, & imagines aureas coli passim videret: vix tandem & astu magis ac dolo, quam principali auctoritate, subuertit. Nam primò, ut à se per speciem honoris dimitteret, collegam sibi assumpsit in quinto consulatu. quem longo interuallo absens ob id ipsum susceperat. **B** Deinde spe affinitatis ac tribunitiæ potestatis deceptum, inopinantem criminatus est pudenda miserandaq; oratione: cum inter alia **P. C.** precaretur, mitterent alterum è consulibus, qui senem se, & solum in conspectum eorum cum aliquo militari præsidio perduceret. Sic quoque diffidens, tumultumque metuens, Drusum nepotem, quem vinculis adhuc Romæ continebat, solui, si res posceret, ducemque constitui præceperat. Aptatis etiam nauibus ad quascumque legiones meditabatur fugam, speculabundus ex altissima rupe identidem signa, quæ ne nuntij morarentur, tolli procul, ut quidque foret factum, mandauerat. Verùm & oppressa coniuratione Seiani, nihilò securior **C** aut constantior, per nouem proximos menses non egressus est villa quæ vocatur Iouis.

LXVI. **VREBANT** insuper anxiam mentem varia vndique conuitia, nullo non damnatorum omne probri genus coram, vel per libellos in orchestra positos, ingerente. Quibus quidem diuersissimè afficiebatur: modò, ut præ pudore ignota & celata cuncta cuperet: nonnumquam eadem contemneret, & proferret vltro atque vulgaret: **Quin** & **Artabani** Parthorum regis laceratus est litteris, parricidia & cædes & ignauiam & luxuriam obijcientis, monentisque ut voluntaria morte, maximo iustissimoque ciuium odio quamprimùm satisfaceret. Postremò semetipse pertæsus talis epistolæ principio, tantum non summam malorum suorum professus est.

LXVII. **QVID** scribam vobis **Patres Conscripti**, aut quomodo scribam, aut quid omnino non scribam, hoc tempore? **Dij me**, **Dex**que peius perdant, quam quotidie perire sentio, si scio. Existimant quidam, præscisse hæc eum peritiam futurorum: ac multò antè quanta se quandoque acerbitas & infamia maneret, prospexisse. Ideoque ut imperium inierit, & **PATRIS PATRIAE** appellationem, & ne in acta sua iuraretur, obstinatissimè recusasse: ne mox maiore dedecore impar tantis honoribus inueniretur. Quod sanè & ex oratione eius, quam de vtraque re ha-

A re habuit , colligi potest : vel cū ait , Similem se semper sui futurum : nec vnquam mutaturum mores suos, quamdiu mentis sanæ fuisset : sed exempli causa cauendum , ne se senatus in acta cuiusquam obligaret , qui aliquo casu mutari posset. Et rursus : Si quando autem , inquit , de moribus meis , deuotōque vobis animo dubitaueritis : quod prius quā eueniat, opto vt me supremus dies huic mutatæ vestræ de me opinioni eripiat : nihil honoris adjiciet mihi PATRIS appellatio : vobis autem exprobrabit, aut temeritatem delati mihi eius cognominis, aut inconstantiam contrarij de me iudicij.

CORPORE fuit amplo atque robusto : statura , quæ LXVIII. iustam excederet . Latus ab humeris & pectore : cæteris quoque membris vsque ad imos pedes æqualis & congruens, sinistra manu agiliore ac validiore. articulis ita firmis, vt recens & integrum malum digito terebraret : caput pueri, vel etiam adolescentis, talitro vulneraret. Colore erat candido , capillo pone occipitium submissiore , vt ceruicem etiam obtegeret, quod gentile in illo videbatur. Facie honesta : in qua tamen crebri , & subtiles tumores, cum prægrandibus oculis : & qui quod mirum esset , noctu etiam & in tenebris C viderent , sed ad breue , & cū primum à somno patuissent, demum rursus hebescebant. Incedebat ceruice rigida & obstipa : adducto fere vultu , plerumque tacitus : nullo aut rarissimo etiam cum proximis sermone , eoque tardissimo : nec sine molli quadam digitorum gesticulatione. Quæ omnia ingrata , atque arrogantia plena , & animaduertit Augustus in eo , & exculare tentauit sæpe apud senatum ac populum , professus Naturæ vitia esse , non animi. Valetudine prosperrima vsus est, tempore quidem principatus pæne toto propè illæsa : quamuis à trigésimo ætatis anno arbitrato eam suo rexit, sine adiumento consiliōue medicorum D

CIRCA Deos ac religiones negligentior: quippe addictus mathematicæ : persuasionisque plenus , cuncta fato agi. Tonitrua tamen prætermodum expauescebat : & turbatiore cælo numquam non coronam lauream capite gestauit , quod fulmine afflari negetur id genus frondis.

ARTES liberales vtriusque generis studiosissimè coluit. In oratione Latina secutus est Coruinum Messallam : quem senem adolescens LXX.

D

obser-

obseruauerat. Sed affectatione & morositate nimia obscurabat stylum: A
 ut aliquanto ex tempore quàm à cura præstantior haberetur. Composuit & carmen lyricum, cuius est titulus, Conquestio de L. Cæsaris morte. Fecit & Græca poemata, imitatus Euphorionem, & Rhianum, & Parthenium: quibus poetis admodum delectatus, scripta eorum & imagines, publicis bibliothecis inter veteres & præcipuos auctores dedicauit: & ob hoc plerique eruditorum certatim ad eum multa de his ediderunt. Maximè tamen curauit notitiam historiæ fabularis, usque ad ineptias atque dirilum. Nam & grammaticos, quod genus hominum præcipuè, ut diximus, appetebat, eiusmodi ferè quæstionibus experiebatur: Quæ mater Hecubæ: Quod Achilli nomen inter virgines fuisset: Quid Sirenes cantare sint solitæ. Et quo primùm die, post excessum Augusti, B
 Curiam intrauit: quasi pietati simul ac religioni satis facturum, Minois exemplo, thure quidem ac vino, verùm sine tibicine, supplicauit: ut ille olim in morte filij.

LXXI. SERMONE Græco, quamquam aliàs promptus & facilis, non tamen usquequaq; usus est. Abstiniuitque maximè in Senatu: adeò quidem ut Monopolium nominaturus, prius veniam postulârit, quod sibi verbo peregrino utendum esset: atque etiam in quodam decreto patrum, cum ἑμβλημα recitaretur, commutandam censuerit vocem, & pro peregrina nostratem requirendam: aut si non reperiretur, C
 vel pluribus, & per ambitum verborum rem enuntiandam. Militem quoque Græcè testimonium interrogatum, nisi Latinè respondere vetuit.

LXXII. BIS omnino toto secessus tempore, Romam redire conatus, semel triremi usque ad proximos Naumachiæ hortos subuectus est: disposita statione per ripas Tiberis, quæ obuiam prodeuntes submoueret. Iterum Appiâ usque ad septimum lapidem, sed prospectis modò nec aditis vrbs mœnibus redijt. Primò incertum qua de caussa, postea ostento territus. Erat ei in oblectamentis serpens draco, quem ex consuetudine manu sua cibaturus, cum consumtum à formicis inuenisset, monitus est ut vim multitudinis caueret. Rediens ergo prope Campaniam Asturæ in languorè incidit. Quo paullùm leuatus, Circeios pertedit. Ac ne quâ suspiciōe infirmitatis daret, castrensibus ludis nō interfuit solùm, sed etiam missum in harenam aprû iaculis desuper petijt: statimque latere conuulso, &, ut exæstuârat afflatus aura, in grauiorem recidit

A recidit morbum. Sustentaui tamen aliquamdiu, quamuis Misenum usque deuectus, nihil ex ordine quotidiano prætermitteret, ne conuiuia quidem ac cæteras voluptates, partim intemperantia, partim dissimulatione. Nam Chariclem medicum, quod commeatu abfuturus è conuiuio egrediens, manum sibi osculandi causa apprehendisset, existimans tentatas ab eò venas sibi, remanere ac recumbere hortatus est, cœnamque protraxit. Nec abstinuit consuetudine, quin tunc quoque instans in medio triclinio, adstante lictorè, singulos valere dicentes appellaret.

B **INTERIM** cùm in actis senatus legisset, dimissos ac ne auditos **LXXII.** quidem quosdam reos, de quibus strictim, & nihil aliud quàm nominatos ab indice scripserat: pro contempto se habitum fremens, repetere Capreas quoquo modo destinauit, non temere quidquam nisi ex tuto ausurus. Sed & tempestatibus & ingrauescente vi morbi retentus, pauldò post obiit in villa Luculliana, octauo & septuagesimo ætatis anno, tertio & vigesimo imperij, decimo septimo Kalend. Aprilis, Cn. Acerrochio Proculo, C. Pontio Nigro **COSS.** Sunt qui putent venenum ei à Caio datum lentum atque tabificum. Alij in remissione fortuitæ febris cibum desideranti negatum: nonnulli puluinem iniectum, cùm extractum sibi deficienti anulum mox resipiscens requisisset. Senecaeum scribit, Intellecta defectione, exemptum anulum quasi alicui traditurum parumper tenuisse: dein rursus aptasse digito, & compressa sinistra manu iacuisse diu immobilem: subitò vocatis ministris, ac nemine respondente, consurrexisse, nec procul à lectulo deficientibus viribus concidisse.

SVPREMO natali suo Apollinem Temenitem & amplitudinis & artis eximiæ aduectum Syracusis, vt in bibliotheca noui templi poneretur, viderat per quietem affirmantem sibi, Non posse se ab ipso dedicari. Et ante paucos quàm obiret, dies, turris Phari terræ motu **LXXIV.** Capreis concidit. Ac Miseni cinis è fauilla & carbonibus ad calefaciendum triclinium illatus, extinctus: & iam diu frigidus exarsit repente prima vespere, atque in multam noctem pertinaciter luxit.

MORTE eius ita lætatus est populus, vt ad primum nuntium discurrentes, pars Tiberium in Tiberim clamitarent: pars Terram Matrem Deosq; Manes orarent, ne mortuo sedem vllam nisi inter impios darent: alij vncum & Gemonias cadaueri minarentur, exacerbati super memoriam pristinæ crudelitatis, etiam recenti atrocitate. Nam cùm senatusconsulto cautum esset, vt pœna damnatorum in decimum semper diem differretur, forte accidit, vt quorundam supplicij dies is esset, quo nuntiatum de Tiberio erat. Hos implorantes hominum **LXXV.**

fidem, quia, absente adhuc Caio, nemo exstabat qui adiri interpellari-
 que posset: custodes, ne quid aduersus constitutum facerent, strangula-
 uerunt, abieceruntque in Gemonias. Creuit igitur inuidia: quasi, etiam
 post mortem tyranni, scruicia permanente. Corpus ut moueri à Miseno
 cœpit, conclamantibus plerisque, Atellâ potius deferendum, & in Am-
 phitheatro semiustulandum, Romam per milites deportatum est, cre-
 matumque publico funere.

LXXVI TESTAMENTVM duplex ante biennium fecerat: alterum
 sua, alterum liberti manu, sed eodem exemplo: obsignaueratque etiam
 humillimorum signis. Eo testamento heredes æquis partibus reliquit, B
 Caium ex Germanico, & Tiberium ex Drufo, nepotes: substituitque in-
 uicem. Dedit & legata plerisque: inter quos virginibus Vestalibus, ac
 militibus vniuersis, plebi que Romanæ viritim, atque etiam separatim
 vicorum magistris.

F I N I S.

A

L V D O V I C I N O N N I

C O M M E N T A R I V S

I N

B T I B E R I C A E S A R I S

N O M I S M A T A .

T A B V L A P R I M A .

C

T I B E R I V S C A E S A R A V G V S T I F I L I V S
 C O N S V L I I . T R I B V N I T I A P O T E S T A T E
 V I . Tiberius Claudius Nero, Tiberij Filius, pri-
 mum Consulatum adeptus fuit Anno V. C.
 DCCXL. Collega P. Quintilio Varo. Secundum
 verò gessit Collega Cn. Calpurnio Pisone, anno
 DCCXLVI. Quo tempore etiam ab Augusto
 Tribunitiam Potestatem in quinquennium ac-

cepit.

D

T I B E R I V S C A E S A R A V G V S T I F I L I V S P O N T I F E X
 C O N S V L I I . T R I B V N I T I A P O T E S T A T E V I I . I M P E R A -
 T O R . I I I . Anno V. C. DCCLVII. Tribunitiam potestatem VII.
 gessit.

T I B E R I V S C A E S A R T R I B V N I T I A P O T E S T A T E . X .
 I M P E R A T O R . V . Incidit hic honos in Annum DCCLX.

T I B E P I O Σ I O Υ Λ Ι Ο Σ Κ Α Ι Σ Α Ρ Σ Ε Β Α Σ Τ Ο Υ Υ Ι Ο Σ .
Tiberius Iulius Caesar Augusti Filius. Defunctis Caio & Lucio Agrippæ ex
 Iulia Filijs, ab Augusto adoptatis. Tiberius Liviæ matris potissimum
 opera ab Augusto adoptatur, quare illi nomen postea Tiberius Iulius,

D 3

quod

quod in familiam Iuliam adsumptus esset, quod & Fasti Capitolini A confirmant. TIBERIVS IVLIVS AVGVSTI FILIVS DIVI NEPOS. CAESAR PONTIFEX. TRIBVNICIA POTESTATE. VII. CONSVL. II. IMPERATOR. III. Sunt autem effigies hæ Tiberi & Iuliæ vxoris.

TIBEPIΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΚΑΙ ΙΟΥΛΙΑ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΘΥΓΑΤΗΡ.
Tiberius Caesar, & Iulia Augusti Filia. Iulia Augusti ex Scribonia, Filia quæ primùm Marcello Octaviæ Sororis Filio nupta; mox verò M. Agrippæ. Quo defuncto Augustus Tiberio priuigno suo illam despondit; quam inuitus duxit, quod mores eius improbaret: Coactusque Agrippinam, M. Agrippa genitam (neptem Pomponij Attici Equitis Romani, ad quem sunt M. Ciceronis Epistolæ) etiam prægnantem dimittere; vt auctor est Suetonius in Tiberio, Cap. VII. Quæ cum sese omnibus probis contaminasset, ab Augusto relegata fuit. De qua Seneca lib. VI. de Beneficijs cap. XXXII. *Diuus Augustus filiam ultra impuditiæ maledictum relegavit, & flagitia Principalis domus in publicum emisit: admissos gregatim adulteros, pererratam nocturnis comeßationibus civitatē, forum ipsum ac rostra, ex quibus Pater Legem de adulterijs tulerat, Filie in stupra placuisse, quotidianum ad Marsyam concursus: cum ex adultera in quæstuariam versa, ius omnis Licentiæ sub ignoto adultero peteret.* Hæc mox exul in Rheginorum oppido initio principatus Tiberi extincta fuit. Tacitus lib. I. Annalium. *Eodem anno Iulia supremum diem obiit, ob impudiciam olim à Patre Augusto Pandataria insula, mox oppido Rheginorum, qui Siculum fretum accollunt clausa; fuerat in matrimonio Tiberij, florentibus Caio & Lucio Caesaribus, spreueratque vt imparem: nec alia tam intima Tiberio causa cur Rhodum abscederet; imperium adeptus, extorrem, infamem & post interfectum Postumum Agrippam, omnis spei egenam, inopia ac tæbe longa peremit, obscuram fore necem loquiquitate exilij ratus.*

TABVLA II.

D

TIBERIVS CAESAR AVGVSTI F. PONTIFEX CONSVL II. TRIBVNITIA POTESTATE XII. IMPERATOR. VII. Anno V. C. DCCLII. Tribunitiam potestatem XII gessit. viuente autem Augusto XVI. hunc honorem iteravit; quo anno siue V. C. DCCLVI. Augustus obiit.

TIBERIVS CAESAR DIVI AVGVSTI F. AVGVSTVS. TRI-

A TRIBVNITIA. POTESTATE. XVII. Mortuo Augusto No-
læ in Campaniæ, anno DCCLVI. ad XIV. Kalendas Septembris,
Tiberius imperium accepit & Augusti cognomen; ita fasti Capitolini.
TIBERIVS IVLIVS AVGVSTI F. DIVI N. CAESAR COG-
NOMEN AVGVSTI CVM IMPERIO ACCEPIT. Fastis
nummi consonant. Sed Suetonium miror, qui Tiberium perpauca
omnino honores recepisse testatur & Augusti nomen vix assumsisse di-
cit cap. XXVI. *Prænomen quoque Imperatoris, cognomenque Patris patriæ,
& ciuicam in Vestibulo Coronam recusauit. Ac ne Augusti quidem nomen,*
B *quanquam hereditarium, ullis nisi ad Reges ac Dynastas epistolis, ad-*
didit.

TIBEPIONΣ KAIΣAP ΣEBAΣTOΣ. IOYΛIA ΣEBAΣTH.
Tiberius Caesar Augustus. Iulia Augusta. Tiberij & Iuliæ Matris vultus;
illa enim defuncto Augusto in familiam Iuliam adoptata fuit. Tacitus
lib. I. Annalium. *Liua in familiam Iuliam, nomenque Augustæ adsumebatur.*
Vnde in nummis passim Iuliæ nomen, nusquam Liuiæ occurrit. Sena-
tus P. Q. R. varijs honoribus illam adficere tentârunt. Tacitus lib. I.
Ann. *Multa Patrum & in Augustam adulatio, alij Parentem patriæ, alij*
Matrem patriæ appellandam, plerique ut nomini Caesaris adscriberetur Iulia
C *Filius, censebant.*

TIBEPIONΣ KAIΣAP. ΘEIOY ΣEBAΣTOY YIOΣ AY-
TOKPATΩP. *Tiberius Caesar Diui Augusti Filius Imperator.* Post Au-
gusti excessum hic nummus signatus.

T A B V L A III.

IMPERATOR CAESAR TIBERIVS AVGVSTVS DIVI
AVGVSTI F. Tota hæc tabula, Tiberium ostendit Augustum &
Imperatorem vocatum.

D AYTOKPA TΩPOΣ TIBEPIONY KAIΣAPOΣ ΘEIOY
ΣEBAΣTOY YIOΣ. *Imperatoris Tiberij Caesaris Diui Augusti filius.*

AYTOKPATΩPOΣ TIBEPIONY ΣEBAΣTOY KAIΣA-
POΣ *Imperatoris Tiberij Augusti Caesaris.*

TIBEPIONΣ KAIΣAP ΣEBAΣTOΣ YIOΣ ΘEIOY ΣE-
BAΣTOY. *Tiberius Caesar Augustus Filius Diui Augusti.*

TIBERIVS CAESAR AVGVSTVS. Aquila adest cum Lauri
ramo.

T A B V-

TABVLA IV.

TIBERIOS KAISAP SEBACTOC APXIEPEYΣ MEΓAC.
Tiberius Caesar Augustus Pontifex Maximus. Imperatoriæ dignitati Pontificatum Maximum annexum fuisse suprà diximus. Cæteræ etiam nummi huius tabellæ, dignitatem hanc exprimunt.

TIBERIOS KAISAP SEBACTOC APXIEPEYΣ MEΓAC
 ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ. ΙΗ. *Tiberius Caesar Augustus Pontifex Maximus Tribunitia Potestate. XVIII.* B

TIBERIVS CAESAR DIVI AVGVSTI F. AVGVSTVS.
 P. M. TRIBVNITIA POTESTATE XIX. CONSVL III. Ter-
 tio Imperij eius anno nummus hic signatus fuit, quo tempore & tertium Consulatam gelsit, Collega Germanico Cæsare II. Anno V. C. DCCLXXI.

TIBERIOS KAISAP SEBACTOC ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥ-
 ΣΙΑΣ. Κ. *Tiberius Caesar Augustus Tribunitia Potestate. XX.* C

TABVLA V.

TIBERIVS CAESAR DIVI AVGVSTI F. AVGVSTVS
 PONTIFEX MAXIMVS TRIBVNITIA POTESTATE
 XXII. CONSVL IV. Imperij Anno sexto signatus hic num-
 mus. Quartum verò Consulatam gelsit anno V. C. DCCLXXIV.
 Collega Drufo Nerone Filio.

TIBERIOS KAISAP SEBACTOC APXIEPEYΣ MEΓAC
 ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ. Κ Γ. ΟΥΠΑΤΟΣ. Δ. *Tiberius Caesar Augustus Pontifex Maximus Tribunitia Potestate XXIII. Consul IV.* D

TIBERIO CAESARI AVGVSTO D. D. CONSVL. V.
 L. Aelio Seiano Collega, quintum Consulatam gelsit Anno V. C. DCCLXXXIV. quæ ideo suscepit, vt Seianum sibi suspectum amoue-
 ret. Suetonius cap. LXV. *Nam primo, ut à se per speciem honoris (Seianum) dimitteret, Collegam sibi assumpt, in quinto Consulatu, quem longo intervallo ab-
 sens ob id ipsum suscepserat.*

ΑΥΤΟΚ-

A ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ
ΘΕΙΟΥ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΥΙΟΣ ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ. ΚΗ.
Imperator Tiberius Caesar Augustus, Divi Augusti filius, Tribunitia Potestate XXVIII. Reliqui omnes nummi Tribunitiae potestatis annos referunt usque ad XXX.

TABVLA VI.

B

TIBERIVS CAESAR DIVI AVGVSTI F. AVGVSTVS
PONTIFEX MAXIMVS TRIBVNITIA POTESTATE
XXXII. in annum imperij XVI. incidit Tribunitia potestas
XXXII. Cæteri autem usque ad XXXIIX. continuant Tribunitiam
potestatem.

TABVLA VII.

C

AVGVΡ PONTIFEX IMPERATOR. III. averse nomisma-
tum partes nunc explicandæ. Lituus est cum Gutto & Sympulo
vel Capedine sacrorum instrumenta, ob dignitatem Auguralem
& Pontificiam, nec ullam difficultatem video in Tabulæ huius inter-
pretatione, sæpius enim repetita sunt: in Decimo nummo, Lituus est cum
Clypeo votiuo, Cæteri verò Adspergillū. Securiculam & Secespitam, vel
Tripodem cum his insignibus habent.

TABVLA VIII.

D

TRIBVNITIA POTESTATE XXII. PONTIFEX MAXI-
MVS CONSVL. III. IMPERATOR VII. Duo Cornuaco-
piæ, quæ Caduceum alatum complectuntur, temporum felicitate-
tem significant, omniumque rerum vbertatem.

TRIBVNATIA POTESTATE XVII. PONTIFEX MAXI-
MVS. mulier Stolata Sellæ insidens, una manu hastam puram, altera
E Pateram

Pateram videtur gestare. primo Tiberij anno nummus hic cusus; nam **A** viuo Augusto, XVI. Tribunitia potestate ornatus fuit. aliquibus videtur Vesta esse; alijs Dea Salus; sunt qui Liuiæ Augustæ Tiberij matris honori attribuant: Sed his nullo pacto assentiri possum, nam Tiberius eius honoribus maximè aduersatus fuit. Tacitus lib. V. Annalium: *Honoresquè memoriæ eius ab Senatu largè decretos, quasi per modestiam innuit, paucis admodum receptis, & addito ne caelestis religio decerneretur, sic ipsam maluisse.*

PONTIFEX MAXIMVS TRIBVNITIA PTESTATE XXVIII. Caduceus cum alis, temporum fœlicitatem innuit, quæ tamen sub Tiberio infœlicissima fuit. **B**

PACE AVGVSTA PERPETVA. Templum Iani gemini clausum, quod Corona quærnea includitur. in Augusti honorem nummus hic signatus, qui compositis passim bellis Ianum ter clausit, vt suprà dictum. Nam Tiberij æuo non defuerunt bella cum Germanis & Parthis; vnde non video cur illi attribuamus Pacem perpetuam.

C. NERO ET DRVSVS CAESARES QVINQC. VIN. Inscriptio huius nomismatis non admodum mihi proba videtur, prænomen enim hoc Neronis alibi non legitur; inter Cai nomismata non semel occurrit NERO ET DRVSVS CAESARES, filij erant Germanici Cæsaris ex Agrippina; Cai fratres, vtrumq; Tiberius occidit criminante Seiano, vt videre est apud Tacitum. **C**

LVCIO FVRIO SPARSO. LVCIO SATVRNINO. II. VIRIS. Fuere hi Duûmuri Colonix alicuius deducendæ, quod Bos indicat.

Templum egregiæ structuræ, & signis varijs ornatum, quale & inter Augusti nomismata occurrit, fortè in Augusti honorem id exstructum.

PIETAS. Deæ Pietatis signû velato capite. Moris enim erat Romæ, vt Sacrificaturi caput velarent, ita enim vates Aeneam monuerat. **D**

Purpureo velare comas adopertus amictu.

Cuius facti rationem reddit Plutarchus. *Romani Deos adeuntes velato capite numina venerari solent, hoc signo animi demissionem professi. Itaque & velati inter Diuos, inter mortales eo habitu submissionem præ se ferunt. De quo more plura in Iulio diximus.*

IVSTI.

A IVSTITIA. Muliebre caput diademate ornatum. Chrysippus apud A. Gellium lib. XIV. Cap. IV. Iustitiam depingit, forma atque filo Virginali, adspectu vehementi & formidabili, luminibus oculorum acribus: neque humilis neque atrocis, sed reuerendæ cuiusdam tristitiæ dignitate. quod oportet Iudicem qui Iustitiæ Antistes sit, grauem, sanctum, seuerum, incorruptum, inadulabilem, contraque improbos, nocentesque immisericordem atque inexorabilem esse. Diademate verò ornatam dicunt, quod Regium munus sit Iustitiam administrare.

B' M. CATO. L. VETTIACVS. II. VIRI. Duo boues cum aratro, quod insigne Coloniae deducendæ. in parte verò Superiori. C. C. A. Fortè Colonia Calaguris, de qua suprà non semel mentio facta.

T A B V L A IX.

Q Vadrigæ Triumphalis vacuæ absque vlla inscriptione.

II. Caput iuuenile promissis capillis, cum Laurea, cui adstat Lyra; litteræ sunt obsoletæ aut potiùs Barbaricæ, credo esse Apollinis caput.

DIVO AVGVSTO. S. P. Q. R. Currus Triumphalis cum quatuor Elephantis, in quo Augustus vehitur cum hasta pura & Patera. Thensa est quæ illi post Apotheosim à S. P. Q. R. decreta fuit, quæ solenni pompa per Circum ducebatur.

ROMAE ET AVGVSTO. Templum cum duplici Victoria quæ columnis insistent, palmam & sertum gestantes; hic nummus in honorem Augusti signatus, siquidem is nunquam sibi templa soli passus est poni, nisi adiecto Romæ nomine. nam quod Sebastianus Erizzo sibi persuadet, Tiberio esse dedicatum, toto cælo aberrat, vel Suetonio credat, in Tiberio cap. XXVI. *Templa flamines, Sacerdotes, decerni sibi prohibuit, etiam statuas atque imagines nisi permittente se poni, permittit, ea sola conditione, ne inter Simulachra Deorum, sed inter ornamenta ædium ponerentur.* Scio ex Tacito constare Asiæ ciuitates Tiberio decreuisse templum, quod Smyrnæ ædificatum fuit; sed illud non Romæ & Augusto, sed, *Decreuerunt Asiæ urbes Templum Tiberio, matriq; eius ac Senatui.* Sic eodem Libro Tacitus. *Per idem tempus Hispania ulterior missus ad Senatum legatis orauit ut exemplo Asiæ delubrum Tiberio, matriq; eius exstrueret.*

E 2

DIVVS

DIVVS AVGVSTVS PATER. Augustus sellæ insidens cum hasta pura, & corona radiata, & Lauri ramo vel fulgure in manu, ad A-
pothēosim eius spectat. A

CLEMENTIA. S. C. Clypeus quem ambit Corona Ciuica, in cuius medio est Dea Clemētia, in alijs verò Tiberij nummis, **MODERATIO** legitur. Primis Tiberij annis nummus hic signatus, nam licet naturæ esset asperæ & immitis, subdola tamen dissimulatione multo tempore illam occultauit; quare à multis Clementiæ illi laus tributa. Suetonius huc videtur respexisse. *Atque hæc eò notabiliora erant quod ipse appellandis venerandisque, & vniuersis, propè exceßerat humanitatis modum dissentiens in Curia à Q. Haterio, ignoscas inquit rogo, si quid aduersus te liberius sicut Senator dixerō, & deinde omnes alloquens dixit; nunc & sæpe alias P. C. bonum & salutarem Principem quem vos tanta & tam libera potestate instruxistis, Senatui seruire debere, & vniuersis ciuibus sæpe, & plerumq; etiam singulis, neque id dixisse me pœnitet, & bonos & equos & fauentes vos habui Dominos.* Refert Sebastianus Erizzo apud scriptores se comperisse, Tiberio ob Clementiam hanc, aureum scutum in Capitolio dedicatum fuisse. Scio Aram Clementiæ Tiberij tempore consecratam. Tacitus sub finem lib. IV. Ann. *Ita quanquam diuersis super rebus consulerentur, aram Clementiæ, aram Amicitiae, effigiesq; circum Caesaris ac Seiani censuere.* B

PONTIFEX MAXIMVS TRIBVNITIA PŒTESTATE XXXIIX. Orbis cum nauis Gubernaculo. Principis nempe Prouidentia orbem terrarum gubernari indicat. C

SALVS AVGVSTA. Vel in Liuiæ honorem nummus hic signatus, vel Deę Saluti attribuitur. in alijs nummis Salus pingitur instar Matronæ, quæ serpenti cibum porrigat, in alijs verò dextera Serpentem tenet. D

Duplex Cornucopiæ cum Caduceo alato, vtrumque puerile caput implet, fructuum loco. Antiquitatis periti putant hos filios Drusi Tiberij F. alij ipsum Drusum cū Fratre Gemello: verò propius est ad Drusi filios geminos esse referendum, monente Tacito, Annalium II. *Ceterum recenti adhuc mœstitia Soror Germanici Liuia, nupta Druso, duos virilis sexus simul enixa, quod rarum letumque etiam modicis penatibus, tanto gaudio Principem adfecit, ut non temperauerit, quin iactaret apud Patres, nulli ante Romanorum*

A *manorum eiusdem fastigij viro geminam stirpem editam: nam cuncta etiam fortuita ad gloriam vertebat.*

CIVITATIBVS ASIAE RESTITVTIS. Tiberius fellæ insidens cum hasta & patera instar Dei, quo scilicet honore ab Asiæ incolis affectus fuit, ob ciuitates restitutas quæ terræmotu corruerant, duodecim enim numero vna nocte subuersæ fuerant. Plinius lib. II. cap. LIV. *Maximus terræ memoria mortalium extitit motus Tiberij Cæsaris Principatu, XII. Asiæ urbibus vna nocte prostratis.* Sed ad nomisma hoc, peculiariter **B** facit Tacitus lib. II. Annalium. *Eodem anno duodecim celebres Asiæ vrbes collapsæ nocturno motu terræ, quo improuisor grauiorq; pestis fuit: neque solitum in tali casu effugium subueniebat in aperta prorumpendi, qui diductis terris hauriebantur. Sedisse immensos montes, visa in arduo quæ plana fuerant; effulsisse inter ruinam ignes memorant. asperissima in Sardonios lues, plurimum in eosdem misericordiæ traxit. nam Centies Sestertium pollicitus Cæsar, & quantum Aerario aut fisco pendebant in quinquennium remisit. Magnetes à Sipyllo proximi damno ac remedio habiti. Temnios, Philadelphenos, Ægeatas, Apollonienses, quique Moscenii aut Macedones Hyrcani vocantur; & Hiero Cæsaream Myrinam, Cymen, Tmolium leuari per idem tempus tributis, mittique ex Senatu placuit, qui præsentia spectaret, refoueretq;.* **C** Sunt qui credant cum Orosio, hunc terræ motum incidisse in tempus Palsionis nostri Seruatoris. Sed falluntur; nam totis quatuordecim annis posterius illud fuit. Eusebio enim teste Terræ motus hic fuit Anno II. Olympiadis CXCIX. Passus verò Seruator noster, quarto anno Olympiadis CCII. Quo tempore, in Bythinia Nicææ vrbis terræmotus multas ædes subuertit, Phlegonte teste. sed nihil ad magnum illum terræ motum qui IV. Tiberij principatus anno accidit. reperio etiam Asiæ vrbes Tiberio templum dedicasse Anno V. C. DCCLXXVII. Quod in procuratores Asiæ C. Silanum & Lucillium Capitonem animaduertisset; quod cum vltior Hispania imitari vellet Tiberius prorsus recusauit, vt docet Tacitus Lib. IV. Annalium.

D

E 3

TABVLA

T A B V L A X.

TIBERIUS CAESAR DIVI AVGVSTI. F. AVGVSTVS
PONTIFEX MAXIMVS TRIBVNITIA POTESTATE
XXIV. S. C. passim hic, Augusti nomen adscriptum, adiectis an-
Tribunitiæ potestatis.

DRVSVS CAESAR TIBERI AVGVSTI. F. AVGVSTI
NEPOS PONTIFEX TRIBVNITIA POTESTATE. II. S. C. B
Tiberio ex Agrippina M. Agrippæ Filia natus est Drusus, cui vt sim-
plex & minimè fucatum ingenium, sic ad iram pronū & sanguine gau-
dens fuit. Litteras parum coluit, vnde & dicendi rudis. Patris bibacita-
tem egregiè retulit, quare & crapulæ assiduitate ad maiorem iracundiam
deflexit, vt auctor est Dion. Quæsturam gessit M. Aemilio & T. Stati-
lio Consulibus. triennio post missus à patre ad Pannonicas legiones,
quæ nunciato Augusti excessu seditionem mouerant, quem motum
breui composuit, ac Oians urbem ingressus est. Mox Consulatum iniit
cum C. Norbano Flacco anno V. C. DCCLXVI. Sexto quæ post an-
no, cum iam Germanicus frater fatis concessisset, eundem honorem re-
petiuit, & quidem Collega Patre Tiberio, qui certus Filium summæ re-
rum admouere, Tribunitiam Potestatem illi à Senatu impetrauit, sed de-
stinatam imperij successionem, præcidit illi Seianus potentiæ æmulus,
& recenti ira aduersus Drusum efferatus. Nam orto fortè iurgio, Dru-
sus commotior intenderat Seiano manus, & contra tendentis os verbe-
rauerat. Quare corrupta prius Liuilla vxore Drusi, communicato quæ
cum illa consilio, veneno Drusum tollit, anno V. C. DCCLXXIV.
Principatus Tiberij anno nono. De quo plura apud Tacitum & Dio-
nem.

S. P. Q. R. IVLIAE AVGVSTAE. Non fuit hic nummus vi- D
uente Tiberio signatus, siquidem is parcos admodum, immo nullos
penè defunctæ matri Liuiæ (quæ & Iulia Augusta mox dicta) honores
decerni passus est autem Carpentum vehiculi genus, quod mulis vehi-
tur, Matronis dedicatum, quod solebat in defunctæ honorem cum illius
immagine per Circum duci. Claudius mox rerum potitus Auiæ hunc ho-
norem tribuit, quem filius negauerat, vt in Augusto Tabula LXXX.
diximus.

B A Σ

A ... ΒΑΣΤΟΣ. Legendum ΣΕΒΑΣΤΟΣ. *Augustus*. Victoria
gradiens cum Corona & palma.

... ΕΡΩ. Legendum ΝΕΡΩ. Caput est Neronis.

PONTIFEX MAXIMVS. Muliebris figura sedens
cum hasta pura, & Lauri ramo, suspicio est Iuliam Augustam esse.

B TIBERIVS CAESAR. Tiberius in quadrigis triumphali-
bus, cum eburneo Sceptro & Aquila, de qua satis suprà dictum.

F I N I S.

INDEX

RERVM MEMORABILIVM,

Quæ in vitis Iulij Cæsaris, Octavij Augusti, &
Tiberij Impp. Rom. & Ludouici Nonni
ad eorundem Nomismata no-
tis continentur.

*Littera C. Cæsarem, A. Augustum, T. Ti-
berium designat.*

A:

- A** Cilij militis interrita & stupenda
generositas, C. 22.
Actium Acarnaniæ vrbs, memorabilis
pugna Augusti cum Antonio & Cleo-
patra: quomodo eam celebriorem
reddiderit Augustus, A. 56.
Adspersillum vel **Adpersorium** erat
quo lustrabant se, spargendo aquam,
quæ in templis erat, C. 46.
Ægisthus cur dictus I. Cæsar, C. 16.
Ægyptum subactam cur Cæsar facere
prouinciam noluerit, C. 11.
M. Æmilius Lepidus tutor Ptolomæi E-
piphanis regis, C. 61.
Africa scorpiis referta & designata, C. 62.
In Africa duæ erant Romanorum pro-
uinciæ, C. 61.
Africa elephantifera, A. 59.
Agrippæ qui dicantur, A. 52.
Alauda legionis Gallicæ nomen, C. 8.
Albinus Bruti F. inter percussores Cæsa-
ris: eius mors, C. 53.
Albogaletum dictum pileum gestabat
flamen dialis, C. 33.
A. Allienus Siciliæ præpositus, C. 41.
Amicos & clientes Cæsar indulgenter
habuit, C. 22.
Amula vas lustrale dicebatur, C. 46.
Ancilia qualia essent scuta, in templo
Martis locata, A. 89. vnde dicta, A. 90.
Anchises an sacra Troiæ extulerit, an Æ-
neas, C. 36.
Anguis Æsculapij insigne, A. 83.
Antiates fortunæ quæ dicerentur, A. 73.
Anticatones duos edidit Cæsar, C. 19.
Antigonus legitimus Iudææ rex ab An-
tonio iugulari iussus, suffecto Hero-
de, C. 69. Antiochiæ situs, ortus, no-
men, A. 74.
L. Antonius, Pius cognomento, de Inal-
pinis quibusdam triumphans, cur se
Mario compararet, C. 70. indidit sibi
Pietatis nomen, ibid.
M. Antonij vitæ compendium, C. 64.
eius auguratus, C. 65. in Asia Diony-
sium iuniorem se voluit appellari, C. 66.
Antonio Musa medico Augusti statuam
erexit Rom. Senatus, A. 23.
Anxur opidum saxi impositum in Vol-
scis, A. 94.
Apex vnde dicatur, C. 33.
Apollinæres ludos celebrare Prætorise-
rat officium, C. 53. hos populus laurea-
tus spectabat, ibid.
Apollo cur dictus Smintheus, A. 78.
Apollo Actius quomodo ab Augusto ex-
pressus,

F

I N D E X.

- pressus, à quo in pugna Actiaca adiu-
tus. A. 55.
Apollinis Palatini templum condidit
Augustus. A. 12.
Apotheosis Augusti. A. 39.
Apotheosis Imperatorum A. 96.
Aqua adspersione corporis labem tolli
credebant Veteres. C. 46.
Aquila consecrationis Caesarum est si-
gnum. A. 30.
Aquilij Flori pater & filius pariter trium-
uiratus tempore perierunt. A. 54.
Aquiminarium ecquod vas esset. C. 46.
Ara Lugdunensis eximiae dignitatis. C. 74.
Arma auro argentoque polita cur suis
Caesar permitteret. C. 31.
Artavasdes Armeniae Rex ab Antonio in
triumphum Alexandriae ductus. C. 67.
Asiatici & Bithyni Augusto templum
erexere. A. 91. 92.
Astarte Dea Sidoniorum. A. 75.
Astigi vrbs Bætinæ. A. 80.
Athenienses templum & aram Augusto
exstruxere. A. 92. & Iouis Olympij
templum olim Athenis inchoatum,
eidem dedicare reges amici voluere.
ibid.
Atta Claudius Claudiae gentis princeps.
T. 1.
Attalus vnde ad Pergamenum regnum
peruenerit. A. 95.
Augures è pullis augurium captabant.
C. 59.
Augurum olim magna dignitas, primò
tres tantum fuerunt, mox aucti nume-
re, & collegium augurum institutum.
C. 34. quod eorum esset munus. ibid.
Augustus mensis dictus Sextilis. A. 13.
Augusti nomen cur inditum Octauiano
Caesari. A. 44. *Vide* Octavius.
- B.
- B**arbari cognomen Horatiorum. C. 55.
Basilica Emilia quæ sit. C. 58.
Bellerephon ex Pegaso cum Chimæra
pugnans, fuit Corinthiorum signum.
C. 45.
- Berytus in Cœlesyria est colonia Iulia,
quæ & Iulia Fœlix, postea verò Augu-
sta dicta fuit. C. 43.
Biberius Caldius Mero probrosum Ti-
berij Caesaris nomen. T. 16.
Bibuli Consulis quàm imminuta aucto-
ritas, C. 6. eius de collega suo C. Cæsa-
re in ædilitate iudicium, C. 3.
Bilbilis ferri tempestie nobilis ciuitas in
Hispania. A. 59.
Bonna vrbs ad Rhenum sita. A. 79.
M. Brutus è percussoribus Caesaris. C. 27.
qua matre, quo genere natus, C. 51.
bellum ciuile mortuo Cæsare renouat,
ibid. eiusdem mors. C. 52. quomodo li-
bertatem suis in nummis expresserit.
ibid.
- C.
- C**aduceus fœlicitatis pacisve sym-
bolum, C. 32. 38. 51.
Cœlibatum detestatus est Augustus ad
ciuium numerum augendum. A. 81.
Caesar nomen vnde dictum. C. 37.
Caesar-augusta Hispaniae ciuitas. A. 81.
Caesares variae ciuitates, C. 74.
Caesarea Philippi vrbs Phœniciae, A. 77.
78.
Caesario Cleopatrae & Caesaris filius re-
gnare cum matre iussus ab Antonio,
C. 75.
Calaguris duplex in Hispania, Nascica
vna, altera Fibulatia dicta est, A. 46.
Callipedes cur dictus Tiberius, T. 15.
Calpurnia Caesaris vxor, C. 7. ei coniugis
permissa caedes. C. 16.
P. Canidius Crassus legatus Antonij, eius
gesta, C. 73.
Capricornus Augusti horoscopus fuit,
A. 44.
Carpentum vehiculum matronatum,
quod solebat in defunctorum hono-
rem in Circensî pompa duci, A. 98.
T. 38.
Calca percussor Cæsarem paulò infra iu-
gulum vulnerauit, C. 54.
Casilinum vrbs Campana, fide in P. Ro-
manum

I N D E X

- manum clara, C. 44.
- C. Cassius Longinus de percussoribus
Cæsaris vnus, C. 27. eius gesta & mors,
C. 52.
- M. Cicero primus dictus Pater patriæ,
C. 48.
- Ciceronis de eloquentia & scriptis Cæ-
saris iudicium, C. 18.
- Q. Cicero Cæsaris in Gallia legatus exti-
tit, C. 42.
- Ciconia pietatis imago, C. 39.
- Cimber Tullius primus percussor Cæsa-
ris, C. 27.
- Cn. Cinna cōiuranti in se pepercit Cæ-
sar Augustus, A. 71.
- In Circensi pompa cū simulacris deo-
rum inferebatur imago Principis in-
thensa & ferculo, A. 95.
- Circus Maximus pulcherrimum Urbis
Romæ ornamentū, quem Iulius Cæ-
sar ampliavit & Augustus, A. 87.
- Ciuica corona, dicta & querna, cui dare-
tur, A. 85.
- Ciuica corona vnde Augusto data, A.
45. vnde ea dicta, & vnde fieret, & qui-
bus conditionibus daretur, ibid. & 85.
- Classica corona quæ sit, A. 53.
- Claudia gens alia patritia, alia plebeia,
T. 1.
- Claudiorum insignium vtriusque sexus
nomina, T. 12.
- Clementia quomodo pingatur, C. 50.
propria Iulij Cæsaris virtus, ibid.
- Clementia Tiberij dissimulata initio, T.
36.
- Cleopatra ab Antonio Imperitum Romæ
petijt in pretium libidinum, A. 44. ei
Augustus Psyllos admoit quī virus
exligerent, quod perijisse morsu aspi-
dis putabatur, A. 7. hanc Cæsar dile-
xit, C. 17. victa ab Augusto aspide bra-
chiis admota ludibrio fortunæ se exē-
mit, A. 56. dicta Regina regum, C. 73.
- Cluacina Venus quæ, & vnde dicta, C. 45.
- P. Clodius fuit probrum Claudie gentis,
T. 2. hunc Pompeie vxoris suæ adul-
terum testis citatus Cæsar accusare
noluit, C. 23.
- Cluere antiquis purgare est, C. 45.
- Clunaculum quis esset cultus, C. 47.
- Clypei votiui quinam essent, A. 64.
- Collegij Magister quis esset inter augu-
res, C. 34.
- Coloni noui bis Ilium missi, C. 36.
- Colonia Celsa opidum Hispaniæ, hodie
Villilla, A. 46.
- Coloniæ quod sit signum, A. 77.
- Coloniæ & municipij distinctio, A. 80.
- Cometa necato Cæsare apparuit, C. 19.
50.
- Comitiali Cæsar morbo laborauit, C. 15.
- Commentarios scripsit Cæsar belli Ciui-
lis & Gallici, C. 18.
- Concordiæ habitus, C. 59.
- Coniurati qui in Cæsarem conspirarunt,
C. 26.
- Conspirationes Cæsaris cum Sulla, C. 3.
- Consules Suffecti & Honoratij quinam
primi fuerint, C. 34.
- Consulatus continuatus rarus honos, is
Agrippæ delatus, A. 54.
- Consulatum Augustus anno ætatis vige-
simo gessit, A. 43. quo anno Urbis reli-
quos consulatus gesserit, ibid.
- Consulatus Tiberij Cæsaris, T. 29, 32.
- Corinthus à Cæsare è ruinis excitata
fuit, & coloni eò deducti, A. 79. C. 43.
- Cornelia vxor Cæsaris, C. 1.
- Corn. Balbus de Garamantis triumphauit,
A. 60.
- Corn. Cossus Lentulus Getulos tumultuantes deuicit, A. 60.
- Cornua victimarum ornabantur auro,
C. 47.
- Cornucopiæ omnium rerum significat
abundantiam, C. 44.
- Corona querna dabatur ciuem Roma-
num seruanti in proelio, A. 45.
- Corona radiata addita Diuis à morte,
C. 36.
- Corona radiata in nummis consecratio-
nem denotabat in prioribus Impp. in
posterioribus promiscuè posita, A. 48.
- Corona rostrata quæ dicatur, eadem
Classica vocatur, A. 53. an eadē primus
ab Augusto donatus Agrippa, ibid.

I N D E X.

Cossutia vxor Cæsaris, C.1.
 C. Cossutius Maridianus Triumuir monetalis, C.37.
 Crocodilus Ægypto familiaris, & eius hieroglyphicum, C.40.
 C. Curio violentissimus tribunorū, C.9.
 Currus falcati hostium seruari in monumentum soliti, C.40.
 Cyrene oppidum in Africa Iouis Ammonis oraculo celebre, A.94.

D.

DEcempeda metiebantur agri in deductione coloniarum, C.43.
 Deorum sexus prisca erat indifferens, A.75.
 Desultorij equites qui, C.58.
 Dextræ iunctæ militibus est concordie signum, C.58.
 Dialis Flamen peculiarem pileum habebat, C.33.
 Diana Ephesia multimamma, A.94.
 Dianæ Ephesiæ templum celebre, A.76.
 Dictator cur dictus Cæsar, C.33.
 Dictatura perpetua quando oblata Cæsari à ciuibus, C.34.
 Dictaturā cur repudiārit Augustus, A.47.
 Dominum se appellari vetuit Augustus, A.21.
 Cn. Domitius Ahenobarbus an inter cōscios Cæsarianæ necis, C.73.
 Donatica hasta quæ sit, C.38.
 Dorsuale quid esset in victimis, C.47.
 Draco in tutela Palladis, C.42.
 Dracones cum elephantis inimicitias gerunt, C.37.
 Drusi Germanici elogium, A.85. eius gesta, opera, mors, A.66. honores, A.67.
 Drusi iracundia & vinositas, T.38. eius mors, ibid.
 Drusus Liuius vnde nomen sibi peperecit, T.2.
 Duūmuri dandis agris creati, colonos sub vexillo in coloniam, tamquā exercitum ducebant, C.43.

E.

ELphantis quadraginta lychnichos gestantibus Cæsar in triumpho Gallico vsus, C.12.
 Eloquentia Cæsar præcelluit, C.18.
 Emerita Lusitaniz ciuitas ab Augusto condi iussa, A.80.
 Encarpia quæ dicerentur, A.90.
 Ephesij Antonium vt Bacchum coluere, C.66.68.
 Ephesi vrbis Asiæ splendor & ortus, A.76.
 Equus Cæsaris pedibus propè humanis, & in modum digitorum ungulis fissis, C.20.
 Eumenes defuncto Alexandro tabernaculum statuit, in eoque sellam auream posuit cū sceptro & diademate, C.49.
 Eunoë Bogudis regis Afri vxor Cæsari in delicijs, C.17.

F.

FAlces Magistratuum ex Betulla arbore fieri solebant, C.40.
 Feronia Dea quæ sit, A.61.
 Festina lente Augusto & Vespasiano symbolum familiare, A.50.
 Filij Augusti immatura morte defuncti, non sine veneni suspitione, A.88.
 Flamines vnde dicti: erant præcipui tres, à Numa instituti, A.89.
 Flamines omnes apice in sacris utebantur, C.33.
 Fluuiorum imagines quomodo pingentur, A.67.
 Fortes viri cur hasta donarentur, C.38.
 Fortuna cur duplex, A.73.
 Fortunæ reducis templū olim erat Romæ, A.73. & qua de causa, ibid.
 Forum cur Augustus extruxerit, A.11.
 In funere magnorum virorum sellas curules cum coronis quernis circumferri moris erat, C.49.

G. Gallos

I N D E X.

G.

G Allos in Senatum Iulius Cæsar ad-
legit, C. 25.
L. Gellius Poplicola Quæstor Prætorius
Antonij, C. 65.
Gnoſſi vrbis Cretenſis ſitus, magnitudo,
nomen, A. 77.
Gutturnium & guttus, quod genus vaſis
in ſacris, C. 32.

H.

H Aſta pura quæ ſit: erat hæc præ-
mium eius qui primùm viciffet
in prælio, C. 38.
Heracleenſes & Corinthij templum
Auguſto erexere, A. 92.
Hercules inuiſtus teſſera Pompeij in ca-
ſtris, C. 37.
Herodis in Antonium benefactorem
ingratitudo, C. 74.
Herodes Iudææ rex Samariam urbem à
fundamentis ſuſcitâs, in Auguſti ho-
norem Sebaſtam vel Auguſtam eam
nominavit, A. 77. 79.
Hippona Dea equis & ſtabulis præſt.
A. 78.
Hirtius conſul vbi & quando occiſus, C.
48. an auctor Commentariorum, qui
feruntur de bello Africano & Hiſpa-
nienſi, C. 18.
Hiſpania bellax & frugifera, A. 58.
Hiſpania non niſi Auguſti tempore à
Rom. perdomita, A. 58.
Homeri natale ſolum Smyrna, & tem-
plum eius ibi, & quando deceſſerit,
A. 76.
Honores Liuiæ Auguſti Coniugi à pop.
Rom. habiti, T. 31.

I.

I Anum clauſit ter Auguſtus, A. 82.
Idus Martiæ Cæſari fatales, C. 26.
IESV CHRISTI natiuitas quibus Con-
ſulibus contigerit, A. 83.

Ilerdæ vrbis ſitus, A. 59.
Imperator vnde & quando dictus Augu-
ſtus Cæſar, C. 42. idem nomen com-
mune dein factum omnibus ſummum
imperium obtinentibus, ibid.
Imperatoris nomen veteribus biſariam
uſurpatum, C. 31.
Imperatorum animæ in cælû ab Aquila
deferri ſingebantur, A. 96.
Imperatoribus paſſim omnibus poſt Au-
guſtum viuis templa poſita, A. 92.
Iudæi noctibus cõtinuè buſtum cremati
Cæſaris frequentârunt, C. 28.
Iulia Auguſti filia ob infamiam parenti
inuiſa, A. 25. 40. à patre relegata in in-
ſulam, T. 30. eius mors, ibidem.
Iulij originem ad Æneam & Venerem
referunt, C. 36.
Iuliz familię nomen cur aſſumpſerit Ti-
berius, A. 69.
C. Iulius Cæſar quo anno Flamen Dia-
lis deſtinatus, C. 1. eius vxores, ibid.
eiuſdem prima militia, ibid. Dolabellâ
repetundarum poſtulavit Romæ, C.
2. à prædonibus capitur Rhodum pe-
tens, ibid. Tribunus militum creatus
quid egerit, ibid. quid in Quæſtura
geſſerit, ibid. ingemuit Gadibus apud
ſtatuam Alexandri Magni, ibid. eiuſ-
dem ſomnium de ſupro illato matri,
C. 3. venit in ſuſpicionem cõſpiratio-
nis cum M. Craſſo & Sulla, ibid. quid
ædilis Romæ geſſerit, ibid. Ægypti ad-
miniſtrationem ſibi ambit, C. 4. ſub-
ornavit, qui C. Rabirio perduellionis
diem diceret, ib. Pontificatû maximû
petijt, ib. Illius iâ Prætoris geſta, ibid.
Cæcil. Metell. Trib. pleb. propugna-
torẽ ſe præbet, C. 5. nominatus inter
Catilinæ ſocios, ib. quomodo ſe ab ea
ſuſpicionẽ purgârît, ibid. in Conſula-
tu cum competitore L. Luceio quid
paſtus ſit, ibid. eius in conſulatu de-
creta, C. 6. Gallia Tranſalpina & Co-
mata illi demandata, C. 7. illius mol-
lities carpitur, ibid. Geſta eius in Gal-
lia, Germania, Britannia, C. 8. eius in
populum largitiones, & publica mu-
nera,

INDEX.

vera, & epulæ, ibid. alijs modis populi
captabat beneuolentiam, C. 9. Domi-
natum à prima ætate inhiauit, C. 10.
eius apud Rubiconem ad suos verba,
ib. ostentum illi ad Rubiconem visum,
C. 11. victoriæ illius de ducibus Pom-
peianis, ib. Pompeium profligat, cum
Ptolomæo rege belhū in Ægypto ge-
rit, ibid. Pharnacem in Ponto, Scipio-
nem ac Iubam in Africa, Pompeij li-
beros in Hispania subiugat, C. 12. in
omnibus ciuilibus bellis prosperrimè
semper dimicauit, ibid. quinquies tri-
umphauit, ib. ecquæ spectacula edide-
rit & munera, C. 13. Calendarium &
Fastos correxit, ib. Senatum quomo-
do supplèrit & cortexerit, ib. eius in
Medicinæ & liberalium artium docto-
res munificentia, C. 14. Ius seuerissimè
dixit, ibid. Urbem quomodo instruxe-
rit & ornarit, ib. eius forma, color, sta-
tura, valetudo, C. 15. corporis circa-
curam erat morosior, ib. Cultus erat
studiosior, ib. eius habitatio & lautitia,
ib. Margaritarum, signorum & serui-
tiorum politiorū semper fuit studio-
sus, ibid. domesticam disciplinam dili-
genter rexit, C. 16. Quoad Nicomediz
regi prostitutā pudicitiam malè sem-
per audiit, ib. illius libidines & adulte-
ria, ib. Prouincialibus matrimonijs nō
abstinuit, C. 17. Reginas quas amicas
habuerit, ib. cur dictus omniū mulie-
rum vir, & omnium virorum mulier,
ib. Vini fuit parcissimus, ib. in imperijs
& magistratibus moderatus non fuit,
ib. illius in Gallia sacrilegia, ibid. elo-
quentia reque militari præstantissimis
par fuit aut superior, C. 18. scripti
eius commentarij de bello Ciuili &
Gallico à Cicerone laudantur, ib. illius
pueri & adolescētis scripta, C. 19. eius
tolerantia in duris, & celeritas in expe-
ditionibus, atque in iisdem cautela &
audacia, ib. religione nunquā ab ince-
pto absteritus est, C. 20. eius in præ-
lijs committendis ratio, ib. nullum fu-
dit hostem, quin etiam castris exueret,

ib. inclinatam aciem solus sæpe resti-
tuit, ib. eiusdem constantia, ib. nando
libellos læua manū effert, ne madefie-
rent, ibid. militem dumtaxat à viribus
probabat, & quàm seuerè atque indul-
genter eum haberet, ib. desertorū ac
seditiosorum erat acerrimus & inqui-
sitor & punitor, C. 21. militem quàm
amanter & blandè haberet, ib. militū
vicissim aduersus eū amor & affectus,
ib. Seditiosos & tumultuantes aucto-
ritate ad officium redire compulit, C.
22. Studium ac fides eius erga cliētes,
ib. Amicos quàm facilè indulgenterque
tractarit, ib. Simultates ante cōceptas
oblata occasione libens deponebat,
C. 23. fuit in vlciscendo naturā lenis-
simus, ib. moderationem & clementiā
tum in administratione, tum in victo-
ria belli ciuilis admirabilem exhibuit,
ib. honores nimios sibi vsurpauit, quin
etiam ampliora humano fastigio de-
cerni sibi est passus, C. 24. quomodo
honores & magistratus alijs pro libi-
dine dederit, ib. eius dicta impotētiora
arrogantioraque, ib. ridet auspicia, ib.
adeuntes ad se vniuersos Patres sedēs
excepit, ib. quàm exstiterit honorum
appetens, C. 25. quoniam & cur in eum
conspirarint, C. 26. Sua ei cædes eui-
dentibus prodigijs denuntiata est, ib.
Tribus & viginti plagis confossus est,
C. 27. Testamentum eius, & quæ eo
decreta, ib. funus & rogos eiusdem, ib.
Luctus exterorum in illius funere, C.
28. vitam videtur longiorē parum cu-
rasse, ibid. mortem optauit subitam ac
celerem, C. 29. In Deorum est nume-
rum relatus, ib. Imperatoris quando ei
inditum nomen, C. 31. Stella Veneris
cur addatur in nomismatis Cæsaris
occipitio, C. 32. quando dictus Pater
Patriæ, C. 34-48. Fuit ei permissum,
quod antè nemini, vt esset vno tēpore
simul Consul & Dictator, C. 35. voca-
tus post mortem Diuus Iulius, ib. ex-
struxit ædem Veneri Genitrici finito
bello Africo, quam ante Pharsalicam
pugnā

I N D E X.

pugnam vouerat, C. 38. Veneris sigillo
epistolas obsignauit, ibid. primus Ro-
manorum ausus transire Rhenum, C.
41. Bello Hispaniensi finito Romæ lu-
dos dedit magnificentissimos, C. 42.
Corinthum & Carthaginem instau-
rauit, C. 43. Frumentum populo distri-
buit, C. 46. eius clementia, C. 50.
Iuno Sceptrafera, C. 40.
Iupiter Ammon arietinis cornibus ab
Africa populis magna religione cul-
tus, C. 63.
Iupiter Anxur ubi cultus, & vnde sic di-
ctus, A. 94.
Iouis Olympij templum in Græcia cele-
berrimum, A. 90.
Iupiter vocatus à Senatoribus adulantibus
Iulius Cæsar, A. 43.
Ius ciuile Cæsar in certum modum rede-
git, C. 14.
Iustitiæ habitus, T. 35.

K.

Kalendarium correxit & constituit
Iulius Cæsar, C. 13.

L.

Laodicea Syriæ vrbs à Seleuco con-
dita in honorem matris Laodi-
ces, A. 75.
Largitiones Cæsar, C. 8.
Lauream cur ubique gesser Cæsar, C. 32.
Laureæ perpetuò gestandæ ius libentis-
simè Cæsar accepit, C. 13.
Lauro semper vt Augustus coronaretur,
populus Rom. decreuit, & ante eius
domum lauri ponerentur, A. 84. 86.
Lentulus Spinter an inter conjuratos ad-
uersus Cæsarem, C. 52.
M. Lepidi genus, gesta, honores, trium-
uiratus, pontificatus, mors, C. 56.
M. Lepidus Magister equitum tertio, Di-
ctatore Cæsare, C. 33.
Lex à Cæsare lata, qua adoptiui idem iu-
ris assequerantur, quo legitimi liberi
vtebantur, A. 41.

Libera quæ sit Dea, A. 61.
Libri Sibyllini ab Augusto curati, A. 12.
Lituus augurum insigne, quo cæli regio-
nes partiebantur, cum auguria obser-
uarent, C. 32.
Liuiæ familia plebeia, illustres habuit vi-
ros, T. 2.
Liuiæ Drusillæ mater Tiberij, T. 3.
Liuiæ Augusti vxor, cur Iulia, & Iulia Au-
gusta dicta, A. 49. Diua vocata, & à
Claudio nepote inter Diuos relata, A.
97. 98. populi in eam pietas, A. 98.
Ludi sæculares ab Augusto reuocari, &
quoto anno celebrati, A. 86. eorum
ortus, ibid. eorum cura ad collegium
XV. Virum spectabat, ibi. cur dicti sæ-
culares, A. 87.

M.

IN Mæcenate amico taciturnitatem
postulauit Augustus, A. 25.
Malè præcinctus puer caueri iussus, scilicet
Cæsar, C. 15.
Martis Vltoris templum struit Augu-
stus, A. 69.
Mathematicos vrbe expulit Tiberius,
T. 14.
Mausolæum Augustæum, A. 39.
C. Memmij aduersarij sui Cæsar in peti-
tione Cōsulatus suffragator fuit, C. 23.
Militem qualem deligeret Cæsar, C. 20.
Minertia an apud Gnoſſios nata, A. 77.
Monetales triumviri & quatuorviri olim
fuere, C. 44.
Mors cita & celer Cæsari placuit, vti &
obtiguit, C. 29.
L. Munatius Plancus Lugdunum ciuita-
tem in Gallia Narbonensi condidit, &
post consulatum gessit, C. 44. fratrem
L. Plotium à Triumviris curauit pro-
scribi, C. 68.
Municipij & coloniæ discrimen, A. 80.
Myiodes Deus quis sit, A. 73.

N.

Nauis remis velisque adacta foelici-
tatem

I N D E X.

tatem denotat, C. 61.
 Nemausus vna ex XIV. Galliarum Narbonensis coloniis, A. 57.
 Neptunum cum coluerit Augustus, A. 53. 54.
 Nero lingua Sabina Fortem significat, T. 1.
 Nicomedienses templum Augusto erexere, A. 91. 93.
 Nicomedi regi Bithyniarum an Cæsar in deliciis, C. 1.
 Nicopolis ab Augusto ad Actium condita, cur sacra dicta, A. 56.
 Numidarum equestri gloria clari, sine freno pugnabant, C. 62.
 Nux pinea Vindelicorum insigne, A. 68.

O.

Octaviæ gentis nobilitas, A. 1.
 C. Octavij Augusti maiores, genus, parentes, A. 1. patris eius honores & victoriæ, A. 2. quo anno natus, & ubi, ib. cunabula eius sacra, ib. Thurini cognomen ei infanti cur inditum, A. 3. Cæsaris unde ei cognomen datum, & Augusti, ibid. eius adolescentiæ gesta, & studia, ib. quinque civilia bella gessit, ib. bellorum eius causa fuit necem auunculi vindicare, eiusque acta tueri, A. 4. eius in bello Mutinensi generositas, ib. Philippense bellum duplici proelio transegit, A. 5. eius ad Perusiam discrimen, ib. eius inclementia in victos, ib. Bellum Siculum diu traxit, ib. eius ad Rhegium discrimen, A. 6. Proelium eius ad Actium promontorium, ib. Antonium & Cleopatram debellat, A. 7. Ambos quam benignè habuerit defunctos, ib. Alexandri Magni corpus floribus adpersis veneratus est, ib. Egyptum quomodo feraciorem reddiderit, ib. Nicopolim apud Actium condidit, ib. conjurationes compressit, ib. externa duo bella per se gessit, A. 8. provincias varias partim ductu, partim auspicijs suis domuit, ib. gentes ignotas quomodo pop. Romano concilia-

rit, ib. Iani templum ter clausit, ib. eius orationes & triumphi, ib. graves clades duas omnino accepit, ib. in re militari multa commutavit & instituit, A. 9. libertino milite raro usus est, ibid. coronas militares parvisimè dabat, ib. Festinationem prudentem in perfecto duce exigebat in primis, A. 10. illius magistratus, ib. Triumviratum per decem annos administravit, ib. illius in eo magistratu gesta, ib. De reddenda rep. bis cogitavit, A. 11. opera eius publica, ib. Urbem in viros & regiones diuisit, A. 12. eius in pontificatu gesta, ib. eius in publicam commoditatem decreta, A. 13. Ius per se quomodo diceret, A. 14. Leges retractavit, & quasdam de integro sanxit, ib. Senatui quomodo reformavit, ib. quos magistratus instituerit, A. 15. Equitum ordinem quomodo recognoverit, ibid. comitia quomodo instituerit, A. 16. etiam vestitum pristinum togæ inducere studuit, ib. eius liberalitas, ib. salubris magis fuit quam ambitiosus, A. 17. eiusdem ludi & spectacula, ib. spectandi ordinem corripuit, A. 18. spectaculis est delectatus, ib. Italiam quomodo coloniis repleret, A. 19. provincias & per se ipse, & per alios administravit, ib. regna aliena quomodo contribueret & ordinaret, A. 20. militares copias quomodo in præsidijs collocaret, ib. epistolas quomodo signaret, ibid. eius clementia ac civilitas, ib. eius modestia, A. 21. libellos famosos parum curavit, A. 22. quam populo carus, ib. Pater Patriæ dictus, A. 23. Italiæ totius in eum affectus, ib. eius uxores & liberi, A. 24. eius nepotes, ib. eius in eis educandis cura & sedulitas, ibid. eiusdem in filia & nepotibus infelicitas, ib. amicitias non facile admisit, & constantissimè retinuit, A. 25. erga liberos quam clemens & benignus, A. 26. eiusdem iuvenilia probra, ib. illius adulteria, ibid. eius cœna duodecim dierum, A. 27. alex indulgentior fuit, ibid. quibus vitijs in senectute

I N D E X.

- Aute deditus, ib. illius in reliqua eiuf-
 dem vitæ continentia, A. 28. eius in æ-
 dibus modestia, ib. eius parcimonia in
 supellectile, ib. eius mentis tenuitas, A.
 29. cibi erat minimi, ibid. vini fuit par-
 cissimus, ibid. eius somnus, A. 30. eius
 forma & cultus, ib. corporis constitu-
 tio, valetudo, vestis, itinerandi ratio,
 exercitationes, lusus, A. 31. eius elo-
 quentia, studia, scripta, forma verbo-
 rum, stylus, A. 32. elegatiores quidam
 eius loquendi modi, orthographia, A.
 33. Græcas disciplinas amabat, Lati-
 nas tamen præferebat, ib. fulmen ex-
 pauit, somnia obseruauit & auspicia,
 peregrinas cærimonias veteres in
 pretio habuit, A. 34. quibus portentis
 eius magnitudo significata, A. 35. 36.
 bellorum omnium euentus ante præ-
 sensit, A. 37. mors eius euidenter præ-
 cognita est, ibid. morbum fatalem vn-
 de contraxerit, A. 38. qualem mortem
 sibi optaret, A. 39. quo die, loco, hora,
 ætatis anno mortuus, ibid. eius funus,
 honores à morte, ibid. ei viuo aras &
 templa posuere Romani, A. 91. vocari
 gaudet Apollinis filius, ibid. & 92.
 C. Octavius Cæpius vocabatur Augu-
 stus, ante adoptionem à Cæsare, A. 41.
 Offendices quænam essent veteribus,
 C. 33.
 Omen de natiuitate Tiberij, T. 7.
 Omina & portenta futuræ magnitudi-
 nis Augusti, A. 35.
 Oppius an auctor Commentariorum de
 bello Alexandrino, C. 18.
 Orcini Senatores quales, A. 14.
 Oscensis in Hispania Academia à Q.
 Sertorio excitata, cur? A. 59.
 Osiridem se vocauit Antonius in Ægy-
 pto, Cleopatram verò Isidem, C. 68.
 Ouilia in campo Martio quæ dicantur,
 C. 45.
 P.
 Palma Ægypti arbor, eius proprietate,
 A. 57.
 Palmata tunica quæ dicatur, A. 64.
 Panfa consul Bononiæ ex vulnere obijt,
 C. 54.
 Parazonium quid sit, C. 58.
 Parentes Patriæ. cur dicti Imperatores,
 C. 34.
 Parricidium dictæ Idus Martiæ, quod eis-
 dem necatus Cæsar, C. 29.
 Parthos quomodo Augustus subegerit,
 A. 62.
 Parthorum sedes præcipua Seleucia, A.
 74.
 Pater Patriæ vnde dictus Augustus, A.
 44. & quando, A. 45.
 Patras Achaïæ urbem Augustus resti-
 tuit, A. 79.
 Pauone Heroidum animæ in cælum sub-
 uehi fingeantur, A. 98. est Augusta-
 rum consecrationis signum, A. 50.
 Pax vniuersalis ab Augusto stabilita, A.
 82.
 Pacis symbolum, A. 82.
 Pacis signum quomodo fingatur, C. 51.
 Percussorum Cæsaris interitus varius &
 funestus, C. 29.
 Pergamus Asiæ minoris opidum, in eo
 templum Æsculapij, A. 94.
 Pharnaces Ponti Rex quo loco à Cæsare
 deuictus, C. 39.
 Phileterus Tyanensis regnum Pergame-
 num inuasit, A. 95.
 Philippi ciuitas cur dicta Colonia Iulia,
 A. 51. ad eamdem victi ab Augusto
 Brutus & Cassius, non tamen à Cæsa-
 re Pompeius, ibid.
 Phraates Parthorum rex Romanis arma
 mouet, A. 65.
 Pietatis effigies variè effingitur, C. 39.
 Pileus libertatis insigne, C. 52.
 L. Pinarius Scarpus inter Antonij du-
 ces, C. 69.
 Plebis Romanæ in Cæsarem necatum
 studium, C. 28.
 Pompeia vxor Cæsaris, C. 2.
 Pontificatus Romæ perpetui erant, & ne
 exules quidem illis priuabatur, C. 59.
 Pontificatus maximus annexus Impera-
 toris dignitati, T. 32.
 G. Præferi

I N D E X.

- Præfederalum poculum anatum est, & unde dicatur, C. 32.
 Prætoria cohors quæ esset, & unde dicta, C. 55. fuit hæc initio firmamentum imperij, postea exitium, ib.
 Probra in Cæsarem & scommata palam iactata, C. 16.
 Prodigia ac signa prævia morti Cæsaris, C. 16.
 Prolificationem magni semper fecere Romani, A. 82.
 Ptolemaides plures ciuitates, A. 89.
 Pullarius quisnam diceretur, C. 59.
 Pulli si quid ex obiecta esca comederet, bonum erat augurium, C. 59. eorum apud Romanos honores & vis, C. 50.
- R.
- R**omanorum clades in Parthia, C. 66.
 Romuli nomen affectans Augustus, cur non assumpserit, A. 45.
 Rostra duplicia Romæ, Vetera & Nova, A. 88.
 Rostrata corona quæ dicatur, A. 53.
- S.
- S**acrificaturi olim caput velabant, C. 34. T. 34.
 Sacrificatum Augusto defuncto, & sacerdos Augustalis ei datus, A. 97.
 Salij simulacrum, A. 80.
 Saluidienus obscuro natus loco, consul factus, interfectus ob insidias in Augustum, A. 89.
 Salus generis humani cur dictus Augustus, A. 83.
 Salutis augurium factum sub Augusto hæcenus intermissum, A. 83. quidnam id esset, ibid.
 Scævæ centurionis generositas & fides, C. 22.
 Scipio eburneus triumphatum insigne, A. 69.
 Sebastia vrbs, antea Samaria. ab Herode rege in honorem Augusti æstruata. A. 77. 79.
- Secespita quis culter esset, C. 47.
 Securis Pontificia, C. 46.
 Securi percussus Antigonus Iudææ rex, & Herodi regnum datum, C. 69 & 74.
 Segobia citerioris Hispaniæ ciuitas, A. 38.
 Seianus an iniquè à Tiberio necatus, T. 22. 24.
 Seleucia Assyriæ metropolis, cur Libera dicta, A. 74.
 Sella aurea decreta Cæsari in theatro, C. 49.
 Sempronius Gracchus Iuliam Tiberij uxorem adulterio corrupit, A. 69.
 Septa locus erat in Campo Martio tabulis conclusus, in quibus pop. Rom. comitiorum tempore claudbatur, C. 45.
 Serpens & anguis belli symboli, C. 51.
 Seruilia Bruti mater Cæsari in delicijs, C. 16.
 Sicariorum quos Cæsar in numero haberet, C. 4.
 Sicilia olim Trinacria unde dicta, C. 41.
 Sidon vitri opificio clara ciuitas, A. 74.
 M. Silanus tribunus militum M. Lepidi, C. 70.
 Simpuvium & Simpuvatrix quæ dicebantur, C. 32.
 Sirenes tres, A. 62.
 Sistrum Ægypti symbolum, A. 57.
 Smyrnæ ortus & situs, A. 76.
 Soli tribuitur corona radiata. C. 36. cur duodecim habeat radios, A. 48.
 Sortes Antiates quæ dicerentur, A. 73.
 C. Sotius Herodem regem Iudææ præfecit, C. 60.
 Speculatores milites inter custodes principum, C. 55. etiam in damnatos animaduvertebant, ibid. alia illis munia ab alijs affinguntur, ibid.
 Sphinx Ægyptijs Nili incrementum & decrementum signabat, A. 57.
 Statua equestris Augusto posita à populo Romano cum paludamento, A. 70. 44.
 Stella cur addatur Cæsaris simulacro, C. 29.

Sulla

I N D E X.

Sulla Dictatoris de Cæsare iudiciū, C. 1.
P. Sulpicius Rufus Cæsaris legatus &
Mœrinorum portus præfectus, C. 40.
Sumptuariam legem I. Cæsar exercuit,
C. 14.
Sumptus & strenas quomodo modera-
retur Tiberius, T. 13.
Sympulum vas paruum, quo vinum in sa-
crificijs libabatur, C. 32.

T.

Templum Veneri Genitrici dica-
rum Romæ, C. 35.
Templum Martis Vltoris duplex Ro-
mæ, A. 64.
Templum Cæsari necato dedicatum,
cum simulacro & stella, C. 49.
Templum Tiberio à Smyrnenſibus adu-
lantibus erectum, T. 35.
Terræ motu contiderunt duodecim A-
ſiæ ciuitates tempore Tiberij, T. 37.
quota Olympiade contigerit is terræ-
motus, ibid.
Testamentum Auguſti Cæsaris, A. 40.
Testamentum Iulij Cæsaris, C. 27.
Thenſa ecquid eſſet, A. 95.
Theſſalonica Macedoniæ ciuitas, C. 40.
Thurini Auguſti pueri cognomen, A. 3.
Tiara regum Orientalium inſigne, C. 71.
Tiberius Cæſar è gente Claudia vtrūq;
genus ducit, T. 2. eius pater, ib. vbi na-
tus, & quando, T. 3. infantiam habuit
exercitatum, ib. eius pueritia, ibid. eius
adoleſcentis geſta, T. 4. eius vxores, ib.
ſtipendia magiſtratus, ib. Vrbe ſecedit
ad tempus, T. 5. eius Rhodi modeſtia
& benignitas, ib. redijt Romam octa-
uo ſeceſſus anno, T. 6. eius imperaturi
præſagia, T. 7. adoptatur ab Auguſto
in ſpem imperij, ibid. eius geſta belli-
ca, ibid. eius gloria, triumphus & bella
in Germania, T. 8. diſciplinam milita-
tem acerrimè exegit, ibid. Auguſti in-
cum amor & beneuolentia, T. 9. heres
Auguſti, T. 10. impetium quàm intui-
tus acceperit, ibid. cur accipere cun-
ctaretur, ibid. honores modicos admi-

ſit, T. 11. adulatorum aduerſarius, ib.
quàm patiens in audiendis conuiſijs;
T. 12. eius initio imperij modeſtia, hu-
manitas, ib. illius de provinciârū gra-
uatoribus ſententiæ, T. 13. paulatim im-
perioſius agere cœpit, ibid. ludorum
ac munerum impenſas corripuit, ibid.
cerimonias & ritus externos compe-
ſcuit, T. 14. graſſatores ac latrones
quomodo exagitârît, ibid. reges ſuſpe-
ctos quomodo habuerit, T. 15. Vrbe
biennio pedem non extulit, ib. quan-
toperè rempub neglexerit, ibid. Vitia
diu ſuppreſſa tandem exeruit, T. 16.
Vinofos honoribus auxit, ibid. illius in
Venerem pronitas, ib. pecuniæ parcus
fuit ac tenax, T. 17. opera magnifica
nulla fecit princeps, ibid. publicè mn-
nificentiam bis omnino exhibuit, ib.
militi vix vnquàm quidquam largitus
eſt, ibid. rapinæ eiufdem, T. 18. odium
erga amicos & conſanguineos, ibid. in
filios patria charitate non fuit, T. 19.
Nurum Agrippinam quàm indignè
habuerit, ib. in nepotes ex Germani-
co quàm immitis, T. 20. in Eliū Seia-
num quàm indignis modis animad-
uerſerit, ibid. 24. in conuiſtores Græ-
culos quàm inhumanus, T. 20. ſua
eius natura etiã in puero eluxit, ibid.
Auguſti ſtatuum quàm turpiter habe-
ret, T. 21. multa atrocitæ parravit, ibid.
eiufdem crudelitas, T. 22. quàm inui-
ſus ac prætrepidus & contumelijs ob-
noxius, T. 23. conuiſijs ab omnibus
damnatis impetebatur, T. 24. Semet-
ipſe pertæſus fuit, ib. cur Patris Patriæ
nomen recuſârît, & in acta ſua iurari
noluerit, ib. eius corporis forma, robur
manuum, mores, valetudo, T. 25. circa
religiones fuit negligentior, tonitrua
expauit, ib. eius ſtudia, ſcripta, ſtylus,
erga poëtas nonnullos affectus, ib. &
26. Græcam etſi calleret, vix uſus eſt
linguam, T. 26. vnde morbum contra-
xerit, ibid. valetudinem meliorem ſin-
xit, T. 27. eius mors, eiufque præſagia,
ibidem. quàm populo fuerit exoſus;
ibid.

I N D E X.

- ibid. eius testamentum, T. 28.
Toga picta quænam esset, A. 64.
Toleti vrbis in Hispania situs & magnitudo, A. 81.
Tribunitia potestas fuit Cæsaribus familiaris, A. 47. eam an Augustus repererit, ibidem. eo ipse titulo primus usus, ibid.
Tripolis regio in Asia propè Libanum, C. 70.
Tripolis alia etiam in Africa, A. 60.
Triumphantes togam induebant, è templo Iouis desumptam, A. 64.
Triumphus Cæsaris quinque, C. 42.
Tropæa an Cæsar vlla crexerit, C. 39.
Tunica Iouis cur dicatur Toga picta, A. 63.
Tutulus summum fastigium sacerdotilis apicis C. 33.
- V.
- V**alentia ciuitas à Iunio Bruto condita, A. 59.
Valerius Catullus Poëta in Cæsare mordax, ei reconciliatus, C. 23.
Vedius Pollio libertini generis ob crudelitatem in seruos & luxum Romanis notus, A. 93. eius mortui ædes diruta ab Augusto, ibid.
VENI, VIDI, VICI, Cæsaris de victoria Pontica sententia, C. 12.
- P. Ventidij Bassi genus, honores, gesta, triumphus, C. 71.
Venus à Corinthijs culta, C. 43.
Veneris stellâ Cæsari aliquando appicta, C. 32.
Veneres quatuor, A. 75.
Venus Genitrix à Iulia, gente ob originem inde ductâ, colebatur præcipue, C. 38.
Veneris fœlicis simulacrum quomodo exprimeretur, C. 38.
Venus Victrix tessera Cæsaris in prælio Pharfalico, C. 37.
Vestæ effigies, C. 63.
Vexillis moris erat principum nomina inscribere, C. 72.
Vexilli usus in deducendis coloniis, C. 43.
Vias quomodo munierit Augustus, A. 71.
Vibij Pansæ mors Augusto attributa fuit, A. 4.
Vindex libertatis P. R. cur dictus Augustus, A. 44.
Vini Cæsar parcissimus fuit, C. 17.
M. Vipsanij Agrippæ gesta, A. 52. quàm fuerit Augusto carus, & illi Augustus colendus, ibid. eius mors, ib. donatus corona natali, A. 53. fuit ter Consul, ibid. *Vide* Agrippa.
Vota olim concipiebant gentes pro incolumitate vel reditu Imperatoris, A. 72. quomodo hæc vota nuncuparent, & Deorum statuis affigerent & inserarent, ibidem.

FINIS.

